

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

MONUMENTA
HISTORIAE BOHEMICA

EDITA

AUXILIO ILLUSTRUM AMICORUM PATRIAE
HISTORIAE

AB

ANTONIO GINDELY.

STARÉ PAMĚTI DĚJIN ČESKÝCH

VYDÁVÁ POMOCÍ

VZNEŠENÝCH PŘÍZNIVCŮ DOMÁCIHO DĚJEPISU

ANTONÍN GINDELY.

II.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1868.

Skála, P.

PAVLA SKÁLY ZE ZHOŘE

HISTORIE ČESKÁ

OD R. 1602 DO R. 1623.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

KAREL TIEFTRUNK.

IV. DÍL.

Od konce měs. března 1620 až do konce r. 1620.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNEHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1868.

DB 211.3
555
v. 4

Národní knihovna: I. L. Kober v Praze.

Obsah dílu IV.

Pokračování v příbězích léta Páně 1620:

Generalní sněm na hradě Pražském: zahájení téhož sněmu 1—2; propo-
sici královská 3—11; řeč kancelářova ku králi 11; král odejde ze sněmu
11; přímlyvy stavův o slavnost křtin královských a o některé artikule pro-
posici královské 12—16; konfederaci sjednocených zemí koruny české
16—28. — Křtiny kn. Ruprechta, syna Fridrichova, 28—31. — Pokračování
v sněmu generalním: jednání s vyslanými Moravanův, Slezákův, Lužičanův
a Betléna Gábora 31—33; rokování o synech vlasti zpronevěřilých 33—39;
některé spory mezi stavy vyššími a stavem městským 39—43; snešení
o příspěvky zemí sjednocených na opatření zámkův a pevností hraničných
v král. uher. 44; napomenutí purkrabího k stavům, aby k zavření konfe-
derací s král. uherským v hojnějším počtu na sněm se dostavili 44; další
ještě spor se stavem městským 44—47; o konfederaci stavův s Betl. Gá-
borem a o stvrzení jí v Praze 47—52; přednesení Moravanův a odpověď
stavův 52—53; přednesení Radslava z Vchynic v příčině bratra jeho Vá-
clava 53—54; rokování o ostatních artikulích sněmovních, jmenovitě o jme-
nování kníž. Frid. Ruprechta za čekance král. čes. 54—59.

Patenty císařské v příčině věci českých 70—76. — Příběhy válečné v měs.
dubnu: příhody v Rakousích, porážka Čechův u Sincendorfu 77—79; opevňo-
vání města Vídně 80; o nekázni a tyranství obojího vojska a stížnosti z toho
80—82. — Poselství císa. Ferdinanda i stavův čes. u krále franského 83—84.
— Rozličné zprávy o válečné pomoci Anglicka do Čech 84—85. — O sku-
tečné výpravě anglického a nizozemského vojska do Čech 85. — Opatření
kurfirsta saského proti takovým výpravám pomocného lidu do Čech 85. —

Závěrek sněmu generalního v měs. květnu: Radslav z Vchynic žádost
svou v příčině bratra svého opáčí, a odpověď stavův na ni 86; protestací
některých měst z strany berně domovní 87; jednání o náhradu obyvatelům
od nepřitele znuzeným 87—93; stížnost Zik. Matěje Vencelíka k stavům
o škody, jemu od nepřátelského i přátelského lidu způsobené 93; další hlu-
dné jednání s osobami znuzenými a přednesení jejich k stavům i odpověď
stavův 93—96; žádost krále o panství Mělnické a přímlyvy o to
stavův 96—98; snešení stavův o statky stolní 98—99; tuhý spor mezi stavy
a Radslavem ze Vchynic v příčině bratra jeho Václava 99—102; supplikací
Otty Hen. z Wartemberka a odpověď na ni 102—105; supplikací hr. z Hol-
lachu k stavům a odpověď jejich 105—107; některé žádosti nejv. purk. Praž-
ského k stavům a povolení k nim 107; o žádosti obce Domažlické z strany
uvedení jí vesnic chodovských v dědictví, a snešení stavův z strany Lo-
ketských a Chebských, aby s nimi též jednáno bylo o kontribuci sbírek
zem. 107; stavové zrevídují artikule snešení sněmovního a rozžehňají se
s vyslanými z zemí okolních 108; král Fridrich přijde a falekrabětem Ru-
prechtem mezi stavy do sněmu, aby dle starobylého obyčeje země závrce
téhož sněmu a publikování artikulův snešených přítomen byl 108; napome-
nutí stavův k osobám, jež sněmu přítomny nebyly, skrze zvláštní psaní roze-
sláno; závěrek sněmu generalního 108. — Fridrich falcký vypraví Lud. Ka-
meraria k sjezdu Ulmskému 109. — Summa všech artikulův na sněmě obe-
cném zavřených 109—118.

Psaní krále Fridricha knížatům a kurfirstům říšským 118—121; obsah psaní
stavův král. čes. týmž knížatům v městě Milhauze shromážděným 121—123.

Příběhy válečné v měs. květnu: o nezbednostech kozákův v Čechách,
v Moravě a v Slezsku 123; o porážce lidu Mansfeldského v Rakousích skrze
hr. Dampíra 124; přibytí pomoci uherské do tábora českého 124; Kristian
z Anhaltu zarazí sobě ležení a povolá odevšad lid jízdný a pěší proti císař-
ským 124; o přibytí lidu branného z Hollandu k ruce krále čes. 124; sma-
fené dobývání města Prachatic skrze D. Balt. de Marradas 125; armáda
česká pod hr. Turnem nedaleko Kremže v Rakousích 125; o branném lidu

polském v Slezsku a v Moravě 125—126; o srovnání lidu sedlského okolo Tábora 126—127; o loupežení lidu válečného v Čechách 127; sultan nabídné branné pomoci císaři ve Vídni 127; zpráva o pomoci peněžitě z Anglicka do Čech 128.

Rozjímání o sporu mezi stavy čes. a Ferdinandem II. 128—180.

Král Fridrich vypraví do říše, předně pak k Maximilianovi bavorskému, Ludvíka Kameraria se zvláštním poselstvím 180; zpráva o téměř poselství Kamerariova a o jiných příbězích, jež čes. dějin se dotýkají 180—182. —

Věci válečné v červnu: prospěchy hr. z Turna v Rakousích 183—184; o vál. úmyslu Kristiana z Anhaltu 184; Čechové a Moravané až u samé Vídně 185; opatření proti vpádům lidu kozáckého v Slezsku 186; rejtharstvo hraběte z Štýrum přibýlo do Prahy, nebezpečnosti jeho mezi lidem robotným, zvláště v Ohnhošti 186; vzbouření se lidu sedlského proti nim 187; přísná opatření proti nevázanostem lidu nově verbovaného 187; Mansfeld vrátí se do Čech, zmocní se kláštera Koruny Zlaté a Tejna nad Vltavou, i sjede pak až do Prahy k jistému jednání s nejv. úřed. a soud. zem. 187—188; o peněžitě pomoci španělské císaři Ferd. 188.

Věci slezské: o sneseníh sněmu slezského, měsíce května ve Vratislavi začatého, 188—189.

O jednání sněmu uherského v Banské Bystrici 189; poselství koruny české na téměř sněmu 190—192.

Pojednání o tom, zdali by cis. Ferdinand v rozepři české sám soudcem býti mohl a měl 193—206. — Ohlášení Fridricha falc. proti mandátům císařským 206—216. — O poselství zemí sjednocených k sultánovi 216—219; poselství uherské a turecké v Praze 219—221.

Některé potřízky v král. českém: zbourání lidu na panství Chlumeckém za příčinou svěcení památného dne M. Jana z Husince 221—223; potřízka v Praze mezi hr. z Mansfeldu a soldaty jeho 223—224.

Věci vojenské: nové vpády kozákův do Slezska 224; o některých šarmicích lidu uherského v Čechách 224; přední osoby v ležení krále čes. 224; žádost králova k městům Praž. za příspěví k válečným potřebám a neochotnost v té příčině stavův 224—225; válečné pomoci některých přátel cis. 225—226; o voj. přípravách kurf. sas. 226.

Další jednání sněmu uher. v Banské Bystrici: slyšení poslův cis. při stavích uher. a při kn. Bet. Gáborovi 226—227; audienci vyslaných z zemí sjednocených u kn. a delší jejich jednání s nim 227—236.

Ferdinand II. nařídí exekuci válečnou proti kr. Fridrichovi a dá v té příčině nový mandát publikovati 236—237; znění téhož mandátu 237—242.

Příběhy válečné v měs. srpnu: půtky u Zlaté stezky mezi lidem českým a císařským a konečné osazení šance na Zlaté stezce hrabětem z Turna 243—244; nejvyš. úředníci přivedou židy k složení 50.000 tol. na potřeby voj. 245; půtky Uhrův s cis. kozáky v Rakousích 245; o dekretu královském v příčině zmustrování obyvatelův Praž. 245; snesení Pražan o obranu měst Praž. 245—249; dobré zdání akademie Witemberské o činění pomoci cis. Ferdinandovi od knížat evang. proti Čechům 250; jaký rozmysl tím zdáním způsoben při stavích markrabství míšenského 250; o poselství, od kr. Fridricha i od nejv. úřed. zemských ke kurf. saskému vypraveném, 250; o přednesení týchž poslův 250—251; odpověď kurfirstova i králi i nejv. úředníkům 251—257.

Věci Lužické: kurfirst saský podnikne voj. kommissi od císaře naň vzloženou, učiní však Lužičanům napomenutí dříve, než vtrhne do země jejich 257—258.

Psaní Ferd. II. kurfirstu sas., aby si s exekucí válečnou pospíšil 259—262. — Maximilian bavorský hne se z Lince k městu Cahlavě a učiní odtud důtklivá psaní k Fridrichovi a stavům čes. 262; znění týchž listův a odpovědi na ně 262—269.

Věci válečné na konci srpna: obsah dvou psaní kr. Fridricha ke kn. z Anhaltu z strany opatření válečných 270—271.

Konec sněmu v Banské Bystrici: o audienci poslův cis. u knížete a stavův uherských; o odpovědi jim dané 271—272; početní vyslaných z zemí

sjednocených v Bystřici 272; o příjezdu Jana Jessenia do Bystřice 273; o nové audienci posílův cis. před knížetem a o důvěrné rozprávce mezi legáty z zemí sjednocených a knížetem Bell. Gáborem 273; Gábor za krále uherského zvolen a konfederaci stavův sedmihradských s zeměmi sjednocenými uzavřena 273—274; sněm Bystřický skončen, a poslové konfederantův rozjeli se 274.

O poselství ke knížeti Anhaltskému z Vídně: zpráva knížete z Anhaltu o tom, kterak poslové franští, jmenovitě kníže z Angolému, skrze jistého pana Kateřinského s ním jednati dají 274—275.

O přechvatech církve kalv. v Čechách 275—276.

Přátelské připsání nejv. úřed. a soud. zemských v Čechách k některým stavům a obyvatelům kurfirstství saského 277—279; znění jiného psaní nejv. úředníkův ke kurf. samému o tu exekuci jeho 279—284.

Věci Lužické: kurfirst saský položil stavům lužickým sjezd obecný do Budišína 284; Jan Jiří markr. brandenburský však osadí Budišín a jiná města Lužičanův 285; obsah psaní, jež císař v ty časy k Lužičanům a Slezákům odeslal, 285—287; kurf. saský přitáhne před Budišín 287; o obléhání Budišína vojskem saským 287—288; rytířstvo mark. mišenského ohraňuje se zvláštním listem u kurfirsta saského proti tomu, aby ven z země táhnouti mělo 288—290; přátelské psaní Jana Jiřího mark. brandenburského k stavům a obyvatelům kurfirstství saského 291—294; schvální kurýr od knížete bavorského v ležení kurfirsta sas. 294; opatření Slezákův proti vpádu nepřátelskému 294; poddání se několika vesnic lužických pod ochranu kurfirsta sas. 294—295; kurfirst nařídí přísnější prostředky k dobytí Budišína 295.

Zpráva o mandatu, jenž prý v Čechách proti kurfirstu saskému vydán byl 295—301; královská záповěd na vyvážení obilí z Čech do země kurfirsta saského 301.

Běh věcí válečných v září a říjnu: Maximilian bavorský s lidem svým blíže hranic českých 302; některé prospěchy knížete Anhaltského a Uhrův nad lidem Dampirovským 302; Max. bavorský nedaleko města Hornu v Rakouských s armádou Bukvojovou se srazí 302; snežení obou vojevůdcův v příčině dalšího tažení 302—303; kníže z Anhaltu hne se s vojskem svým do Moravy 303; kníže bavorské přibýde do Budějovic 304; nejvyšší Marradas město Týn nad Vltavou zapáliti dá 304; o vzetí Vodňan skrze knížete bav. 304; o obležení Písku 304; o dobytí Prachatic 304—305; o vzetí Písku 305—306; zpráva o Španieli M. de Huerta 306; dobytí Sušice, Strakonice a jiných měst v Prachensku skrze Maxim. a Bukvoje 307; příčina, proč Max. bavorský té kommissí v Čechách tak horlivě se ujímal, 307; válečné prostředky na straně české proti nepříteli 307; kr. Fridrich vypraví z Prahy bratra i nejst. syna svého na místa bezpečnější 308—309; opatření voj. k bránění Prahy 309; král vydá se do ležení hlavního u Sedlčan 309; obléhání a opatření královo před odjezdem jeho z Prahy 309—310; o psaních a radě hr. z Mansfeldu králi 311—312; zdání o tom autora akt Mansfeldských 312—313; jak nehrubě šťastně vyhledával Fridrich pomoci u frans. krále Ludvíka a u tchána svého anglického krále Jakuba 313—314; o pomoci kr. Fridrichovi od panstva i lidu obecného v Anglicku 314; netečnost krále anglického v příčině Fridrichově a prospěch z toho pro vál. postupování Spinolovo 315; o zprávě, již Gábor Fridrichovi dal o jednání svém s kommissary císařskými, 315; zpráva o psaní Bet. Gábora ke knížeti z Anhaltu 315; o obležení Třeboně armádou cis.; blízkost obou nepřát. armád 315—316; o opanování kraje Plzenského skrze Maxim. a Bukvoje 316; o vzetí zámku Ruzmberka Baltasarem de Marradas 316; o vojenských opatřeních, jež kr. Fridrich nejv. úředníkům zem. zvláštním psaním z ležení svého uložil, 316; hotovení se stavův moravských k otevření válce proti nepřátelům zemí sjednocených 317; psaní hr. z Turnu k nejv. úřed. a soud. zem., v němž vyzyvá k zmužlosti a k odhodlanému konání, 317—318; o smutném stavu vojska bavorského okolo Plzně 318—319; zpráva o jednání mezi Mansfeldem a Maxim. bavorským 319—321; kurýr cis. přinese knížeti Max. zprávu o zavraždění hr. Dampira 321; bavorský gen. z Haslangu od Uhrův jat 321;

VIII

chování se kr. Fridricha k témuž zajatému 321—322; tažení knížete bav. a Bukvoje od Plzně 323; o zradě v ležení královském 323; přátelské vzkázání Fridrichovo knížeti bavor. 323—324; odpověď Maximilianova Fridrichovi 324—325; o dalším tažení knížete a Bukvoje přes Plasy, Kralovice ku Praze 325; obě vojska nepřátelská položí se okolo Rakovníka, o bitvě tu svedené 325; o rozličných šarvátkách blíže Rakovníka 326—327; o vpádech lidu nepřátelského do kraje Žateckého a o vzbouření sedlákův z toho vzešlém 327—328.

O tuhém dobývání Budišína skrze kurfirsta sas. 328; jednání o vzdání se Budišínských 328—329; konečné vzdání se města a vykonání slibu člo- věčenství 329—331; o ztrátách při tom obležení Budišína 331—332; kurfirst sas. obsílá stavy lužické do Budišína i napomíná města Hořelce a Žitavy k vzdání se 332—333; pronešení se Hořelských k mark. z Jegerndorfu v příčině zachránění města 333; odpověď Žitavských kurfirstovi sas. 333—334; o přímluvách, které Jan Kazimír kníže sas., Fridrich Oldřich kn. brunš. a Jakub z Gryntálu za Fridricha falcského u kurfirsta sas. učinili, 334—335; zpráva o poselství anglickém v Praze 335—336.

O bitvě na Bílé hoře: první zpráva o též bitvě, sepsaná od Mik. Bella, 337—351; druhá zpráva od Auberta, kanovníka kapitoly Antofské 351—362; třetí zpráva o též bitvě 362—367; o čtvrté zprávě 367; obsah páté správy 367—372; šestá zpráva 372—379; o sedmé zprávě, již Řehoř Wintermonat sepsal, 379—380; krátké připomenutí jiných relací 380; správy od konšela Novoměst. Karbana o též bitvě podané, 381—385; zpráva o praporci královském v bitvě Bělohorské 385; rozličná zdání o tom, komu po- chvalu vítězství Praž. připsati sluší, 385—386; o kázáních, o témž vítězství složených, 386—388.

Některé příběhy hned po bitvě Bělohorské: o cis. mandatu, proti všem agentům kr. Fridricha vydaném, 388; o chování se Moravanův hned po oné bitvě 388—389; Bet. Gábor obrátí se do Košic 389; o řádění lidu uher- v Dol. Rakousích 389; o zmařeném dobývání města Tábora skrze lid cis. 389. — Válečné příběhy v Lužicích po dobytí města Budišína 389—390; o vzdání se měst Lubavy a Kouby sask. 390; vzkázání kurfirsta sask. do Žitavy k hejtmannu Nosticovi a upokojení válečného lidu slez. 391.

Psaní Fridricha falc. k sjednoceným stavům v říši 391—395. Psaní Gáborovo do zemí kor. čes. 395—397.

Fridrich ve Vratislavi: opatření jeho tam učiněná 398; psaní kurfirsta sas. ke knížatům a stavům slez. 398—405; psaní Fridrichovo k týmž kní- žatům a stavům 405—408; o dvojím poselství knížat a stavův slez. i Fri- dricha falcského ke kurf. sask. 408; instrukci posla Fridrichova hraběte z Hollachu 409—412; odpověď kurfirstova na přednesení posla Fridrichova 412—414; o resoluci Fridricha falc. ke knížatům a stavům slez. 414; hrabě Turn ve službě Gáborově 414—415; psaní téhož hraběte k Fridrichovi falc. 415—416; Fridrich a rodina jeho opustí Vratislav 416; o žádosti obce Vra- tislavské k úřadu v příčině provozování služeb božích na hradě Vratislav- ském 416—420; hist. zpráva o městě Vratislavi 420.

O některých příbězích v Čechách na konci l. 1620: o výkupném za mladého kn. z Anhaltu 420—421; zpráva o příjezdu cis. do Čech 421; stí- žnosti Pražanův na lid válečný 421; rozličné mandaty z té i z jiných příčin vydané 421—422; o obnově úřadů konšel. v Praze 422; o kostele jezuit. v Praze 422; vydání Jindřichova Hradce císaři 422.

Věci moravské: o poselství Moravanův k císaři 423; o audienci Karla star. z Žerotína u císaře ve Vídni 423; část armády cis. vtrhne do Moravy a zmocní se Jihlavy, Třebíče, Znojma, Brna, Olomouce a Greifenšteinu 424; o vzácné legaci stavův mor. k císaři a instrukci její 425—430; odpověď cis. na přednesení poslův mor. 430—431.

O slavném navrácení se kurfirsta sas. z Lužic do Drážďan 431.

Zpráva o smrti Oldřicha ze Vchynic, Lán, Kolóny z Felza a Joachima z Téchenic 432—433. — O nalezení čtyř velikých vlasatých hrobnův vina na vinici při Praze 433.

Pokračování v příbězích léta Páně 1620.*)

Generální sněm na hradě Pražském.

1620
26.
břez.

Když pak přibližoval se termin k sněmu obecnému generálnímu, totiž 26 d. m. března, jenž toho roku trefil se v čtvrtek po neděli postní Oculi, jinak o středopostí, kterýž Fridrich, volený a korunovaný král český, všem třem stavům král. čes., též jiných k němu přivtělených zemí na hrad Pražský položil a rozepsal; tu jak stavové z království českého, tak i vyslaní ze všech zemí k němu příslušejících sjížděli se do měst Pražských hlučně, jak kteří bližší neb vzdálenější residenci královské byli, aby k určitému dnu čtvrtěnému dostačiti mohli. Kteréhožto dne dostavivše se jmenovaní stavové čeští u velikém počtu v soudnici zemské ráno okolo hodiny sedmé na půl orloji, očekávali v ní aneb na paláce na nejv. úřed. a soudce zemské až do hodiny první popolední; a když potom v tůž chvíli přišli do sněmu neb shromáždění obce české, tu skrze nejv. purkrabího Pražského Bohuchvala Berku z Dubé dali a oznámili vůli královskou v ta slova: Že J. M. K. pán jich všech nejmilostivější ráčil by býti toho povděčen, aby téhož 26. dne března v proposici sněmovní týmž stavům milostivou vůli a žádost svou předestříti a oznámiti moci ráčil. Ale že vyslaní z mark. morav. i z jiných zemí přivtělených ještě přítomni nejsou, ač podle kundšaftův a zpráv jistých na cestě by již byli a dne zejtrejšího do měst Praž. rovně dá Bůh přijedou; k tomu artikul 26. v konfederaci to v sobě patrně obsahuje, aby žádná proposici bez přítomnosti zemí přivtělených přijímána, čtena, ovšem pak uvažována nebyla, a tudy že by stavům král. čes. bylo nebezpečno, takovou proposici bez přítomnosti týchž zemí přijímati a ji vážiti: z těch tedy příčin že se toho jednání jmenem J. M. K. do dne zejtrejšího hodiny osmé na půl orloji odkládá, s tím přítom stavům napomenutím milostivým, aby se v tůž hodinu v hojnějším počtu do soudnice najíti dali a jedni druhých k tomu vespolek napomenuli.

Takové napomenutí s ohradou královskou stavové k sobě

*) Orig. díl IX. st. 936.

1620 přijavše, toho dne okolo 22. hodiny české z hradu Pražského rozjeli se a rozešli jeden každý do obydlí a hospod svých.

27. břez. V pátek pak 27. d. března, jenž byl památný Ruprechta sv., zachovavše se stavové tak poslušně, po nedlouhém opět skůro za dvě hodiny v místě obyčejném na nejv. úřed. a soud. zem. očekávání, když naposledy přišli mezi ně dotčení nejv. úředníci s radami soudu dvorského a komorního a na místa svá se usadili, byli napomenuti od nejv. purkrabího: kteříkoli z týchž stavův budou jmenováni k uvedení vyslaných z zemí přivtělených do shromáždění sněmovního, aby práci tu volně vykonali. Kteréžto osoby odšedše do zeleného pokoje, v němž dotčení poslové očekávali na vzkázání stavův, přivedly po malé chvilce do soudnice všechny posly, jedny po druhých, pořádkem tímto: předně legaty Moravanův, totiž Ladislava Veleny z Žerotína, hejtmána zemského, Vilíma z Roupova, nejvyššího komorníka, Jana Zahradického z Zahradek, Jana Čejku z Olbramovic, nejv. písaře téhož markrabství, a jiných ještě osob z stavu rytířského a z městského dvě, jednu z města Jihlavy a druhou ze Znojma. Po nich uvedeni byli vyslaní z knížetství slezských, Jan Jiří mark. brandenburské z Krňavy neb z Jegerndorfu sám šestý; naposledy Lužičané obojí též v osobách šesti.

A jak všickni se usedli a umkli, tu opět nejv. purkrabě učinil řeč vůbec celému shromáždění: poněvadž sou se jak stavové král. čes. tak i vyslaní z zemí přivtělených v místo to vysadní shromáždili, že již na ničemž jiném nepozůstává, nežli aby pro J. M. K. do pokoje J. M. práci vážili a J. M., aby do sněmu mezi ně přijíti ráčil, za to ponížené a poddané požádali. A v tom promlouvání komorník jeden královský do sněmu vstoupiv, oznamoval stavům a vyslaným, že král J. M. ráci pohotově býti a očekávati na příchod jejich. K tomu oznámení vyvstali z míst svých nejv. úřed. všickni, též přední vyslaní z zemí a z obce stavův král. čes., z každého stavu po šesti osobách, ubírajíce se přes palác do pokojův královských, kdež zůstali dobře přes hodinu, nežli s králem do sněmu přišli.

Mezi tím pak časem uvedeno na palác půl praporece pěchoty z praporce životního královského: ti postavili se dvěma stranama od schodův, jimiž se z pokojův hořejších na palác chodí, až ke dveřím světnice soudné přes celý palác, vždycky podlé jednoho mušketýra pikenýr neb dardár jeden, a učinili ulici prostrannou, aby král volně bez překážky a tlačení se naň lidu obecného, jehož plný palác naběhl se, skrze ně jíti mohl. Potom pak po dlouhém očekávání ubíral se král přes kamennou pavlač dolů na palác a odtud do sněmu v pořádku a processu tomto: Napřed šlo osob šest z Pražanův, z stavu městského k tomu volených, za stavem městským stav rytířský a za tímto

stav panský. Za panstvem následovaly osoby knížecí čtyry, Ludvík, mladé kníže z Anhaltu, jedno kníže lavenburské z Sasů, jedno kníže saské z Weimaru, markrabě z Jegerndorfu, a po nich Ludvík Filip falckrabě při Rejnu, bratr, Heinrich Fridrich falckrabě, mladý syn královský; za těmi nejv. hofmistr král. čes. Vilím starší z Lobkovic, za hofmistrem Pertold z Lipého, dědičný maršalek král. čes., nesa meč obnažený před samým králem, v rouše celém i plášti stříbrohlavovém, majícím na hlavě klobouk černý a za ním péro popelaté okolo klobouku otočené. Za králem šli nejv. purkrabě, nejv. komorník, nejv. sudí, nejv. kanclér a jiní soudcové zemští král. čes. Naposledy pak zavřeli tu pompu drabanti královští, kteříž se všemi jinými také do soudnice vstoupili.

Po usazení se krále na majestátu v nově připraveném s nákladem takovým, jakéhož předtím žádní králové čeští a císařové římsí nemívali a neužívali, stalo se od téhož krále s pozdvihnutím klobouku promluvení k přítomnému množství knížat a panstva rozličného v jazyku německém v smyslu takovém: Že král¹ vděčně to od pánů i od vyslaných přijímá ráčí, když sou se tak poslušně zachovali a v tak velikém počtu na rozepsání jeho do měst Pražských sjeli a do místa výsadního najítí dali. Poněvadž pak toho nad míru důležitá a nevyhnutelná potřeba všechněm nastává a tohoto jich hnutí příčiny podstatné jsou před rukama, tedy že toho jakožto vrchnost a pán jich při všechněch vyhledává, aby proposicí, kteráž jim bude přednešena, k sobě přijali a jako věrní synové vlasti a milovníci pána Boha i krále svého v příčině té se zachovali; že král zase na druhou stranu ráčí chtíti laskavým otcem a králem i pánem milostivým všech stavův král. čes., ano i zemí přivtělených býti a zůstávati. Na dokázání pak té lásky a náchylnosti upřímné k nim všechněm že jest dal v knížetstvích slezských lidu pěšího 7000 a jízdného 1000 na svůj vlastní groš a náklad najítí.

To všecko nejv. kanclér český stavům i vyslaným na česko vykládal a hlasitě opakoval.

Po dokonání řeči a přístupu toho podala se nahoru na katedru v spis uvedená proposicí královská od téhož nejv. kancléře, kterouž deklamator při dskách zemských Jan Opiops, jinak Ostzovid, četl nahlas obsaženou v 16 artikulích slovo od slova takto:

„Jeho Milost nejjasnější a velikomocný kníže a pán, pan Fridrich, český král a pán náš nejmilostivější, ráčí to ode všech tří stavův král. čes. i jiných přivtělených zemí s obzvláštní vděčností a milostivým zalíbením přijímáti, že sou se k tomu generálnímu od J. M. rozepsanému sněmu v takovém počtu po-

1620 slušně najíti dali a země přivtělené vyslané své vypravily; nepochybujíc, že s dostatečným plnomocenstvím vypraveni sou, tak aby všickni artikulové této proposicí, jeden po druhém, bez překážky uvažováni, přítomná vysoce důležitá potřeba se vší snažností fedrována býti a tak podstatné snešení v té příčině státi se mohlo, jakž toho obhájení, zachování a vzrůst král. a zemí J. M. K. v čas těchto nejnebezpečnějších nepřátelských předsevzetí vyhledává.

A poněvadž přede všemi věcmi jest zapotřebí, aby všickni vyššího i nižšího stavu lidé a veřejně všickni křesťané, v království čes. i v zemích přivtělených obývající, kajícím životem hněv toho spravedlivého soudce proti sobě ukročovali a na horlivých modlitbách svých za umenšení přítomné zkázy země, války a krveprolévání i jiných z toho následujících hrozných trápení, jichž se vždy více mnohými rozdílnými hříchy účastné činí, jeho božské milosti zkroušeným srdcem bez přestání prosili: z té příčiny ráčil jest J. M. K. z povinnosti své skrze otevřené mandáty, kteříž v král. čes. po krajích publikováni a vyhlášeni byli, všech všudy vůbec i jednoho každého obzvláště k tomu milostivě napomenouti, v té celé naději, že ode všech náležitý a povinný pozor na to se míti bude a tak to mnoho způsobí, aby při přítomném generálním sněmě s pomocí a s požehnáním všemohoucího pána Boha, skrze dobré a prospěšné rady zachování, vzrůst a svoboda všech těchto zemí v náboženství i v světských věcech s bedlivostí uvážena a vše k vinšovanému cíli a bedlivému vyřízení přivedeno býti mohlo.

A jakož sou stavové král. čes. i jiné přivtělené země J. M. sobě za krále a pána svého volili, a to jak skrze psaní tak i skrze vzáctné poselství J. M. v známost uvéstí dali, přitom zavázavše se, pokudž to J. M. k sobě přijíti ráčí, při J. M. všecko své jmění i hrdla svá vynasaditi; na to J. M. z vysoce pohnutelných příčin, kteréž vůbec vytištěné se nacházejí, korunu a správu král. čes. i jiných přivtělených zemí k sobě přijíti a tudý, byv prv v pokojném způsobu postaven, velice těžké jeho a břemeno na sebe vzíti jest ráčil, za čímž i hned korunování následovalo: — protož neráčil jest J. M. K. pominouti, se vší pilností a srdečnou horlivostí na všechny prostředky a cesty mysliti, kterak by jak J. M. K. při té zřízené dostatečné a na sebe přijaté správě královské, tak i všechny tyto země před dalšími nepřátelskými vpády a zhoubami zachovány býti mohly. Za tou tedy příčinou ráčil jest i hned po korunování k sjezdu do města Nřmberka osobně se vypravit, tam s přítomnými sjednocenými stavy a posly jich o to, co by král. čes. a zemím k dobrému, užitečnému, k ochraně a ku pomoci prospěšného býti mohlo, jednati a skrze předkládání mnohých hmotných

příčin tak daleko přivést, že sou dotčení stavové nad spůsobem těchto zemí srdečnou lítost nesouce, v tom se chvalitebně ohlásili, že při prvnější resoluci své, aby žádnému vojsku, kteréhož by těmto zemím k jaké škodě užito býti mohlo, skrze země a panství své passu nepouštěli a v své předsevzaté důkladné válečné hotovosti — mezi jiným proto, aby římsí katolíci stavové lid svůj, kterýž mají, nepříteli ku pomoci dodati nemohli — stále setrvali, na konec sobě umínili; ráčil jest také J. M. K. i při předních páních a přátelích svých skrze pohnutelná psaní v říši i krom říše retuňku a pomoci velmi horlivě vyhledávati, jsa v té důvěrné naději postaven, že to nebude bez všelikého užitku.

Mezi tím pak ráčí na tom býti, jakož jest posavad na žádné nebezpečnosti, práci, pilnost a náklad se neohlédal, tak i napotom svou péči otcovskou, věrnou a horlivou náklonnost a snažnost o dobré těchto zemí stále v skutku prokazovati. Za kterouž také příčinou ráčil jest s dobrým zdáním a radou nejv. úřed. zem. na místě stavův král. čes. i jiných zemí přivtělených a stavův evang. Hořejších i Dolejších Rakous při tehdejších v Přespurce držaném sněmu tu ode všech dávno vinšovanou, začasť předsevzatou, ale vždycky skrze v to připadlé překážky hindrovanou konfederací a sjednocení s pomocí všemohoucího p. Boha zavřítí a stvrdití; kteráž při tomto nynějším sněmě publikována býti má. O čemž jest J. M. K. i na své pominulých dnův vykonané cestě při ujití se správy přivtělených zemí, s čímž beze všeho ohledu na veliké třeskuté mrazy a tehdejší se ukazující nemalé nebezpečnosti za mnohými příčinami déle odkládati J. M. se nevidělo, týmž zemím při sněmích a sjezdích jich oznámiti dati ráčil. I poněvadž na takovém sjednocení, aby to k svému cíli a v moc svou vešlo a ode všech ho prospěšně užíváno býti mohlo, všech zemí dobré obzvláště záležitosti: protož ráčí J. M. K. poslušných stavův a vyslaných milostivě žádati, aby tento jakožto první a nejpřednější artikul v své uvážení vzali a mezi sebou se usnesli, jak by dále často dotčená konfederací dokonale stvrzena, i co podlé ní vyřízeno býti má, v skutek uvedeno, zemím v ní dotčeným, obzvláště J. M. knížeti a stavům uherským i sedmihradským odeslána, a tak stálému zakázání a přípovědi věrně, právě a skutečně dosti učiněno býti mohlo.

Druhé: Poněvadž často dotčenou konfederací dobře to opatřeno jest, aby se na prostředky myslilo, kterak by ta rozšířena a jiné okolní země do ní pojaté býti mohly, jakož pak již prvé při J. M. kurfiřtích, knížatech a stavích sv. říše, kteříž v té slavné unii sou, toho vyhledáváno bylo: protož ráčí J. M. K. to poslušným stavům a vyslaným k uvážení podávati, jakož

1620 při již dotčených slavných kurf., kníž. a stavích v unii zůstávajících, tak i při vysoce mocných páních generalštátích svobodných sjednocených zemí nidrlantských by ještě dále náležitě vyhledáváno, přednešeno a dosaženo, i také o pomoci, které by se všech stran s prospěchem užívati se mohlo, na jaký by způsob se snešení státi mohlo. Při čemž J. M. K. ráčí se milostivě ohlašovati, pokudž v tom stavové s vyslanými nic na rozmyslu nemají, a J. M. K. to v moc dáti chtějí, že by ráčil chtítí příležitosti a času šetřiti, při dotčených páních stavích koštovat a se přičiniti, aby to, pokudž možné, k naměřenému cíli přivedeno býti mohlo.

Třetí: Poněvadž konfederací to s sebou přináší, aby jisté poselství k sultanovi tureckému co nejdříve vypraveno bylo, a vyslaní 25. d. následujícího m. dubna v Košicích v Horejších Uhřích se sjedti mají, jest zapotřebí, aby při nynějším generálním sněmě jisté osoby k tomu se volily, jmenovaly, k přijetí na sebe kommissí takové se dožádaly a s plnou mocí tam vypraveny byly; též jací by prezentové k tomu obrání, odkud ti jako i náklad na cestu vzati býti by měli, a jak by to vysoko na summě vynášeti mohlo, obzvláště pak jak by tím zemím, jako i sv. říši k dobrému stálý a bezpečný pokoj s týmž sultánem tureckým obnoven a na ten způsob objednan býti mohl, aby vždycky trval a věčně zůstával. I poněvadž J. M. K. za věc velice potřebnou uznávati ráčí takové poselství co nejdříve fedrovati, aby vyslaní 25. d. dubna v Košicích býti mohli, nebo dále se s tím odkládati bez nemalého nebezpečení nemůže, a stavové uherští s toužením na to očekávají: protož má tento artikul tím spíšeji uvážen, zavřin a všeliké k tomu náležité potřeby opatřeny býti.

Čtvrté: Poněvadž král. čes. a přivtěleným zemím na tom tolikéž znamenitě záleží, aby skrze opatření a zdržení hraničních pevností v král. uher. i též země u větší bezpečnosti a pokoji zachovány býti mohly, a z té příčiny předešlých let z král. čes. a z zemí přivtělených jistá dobrovolná pomoc k tomu cíli, totiž na opatření království uherského, činěna byla; protož dle konfederací, v kteréž týž artikul také obzvláště jest obsažen, pro dokázání v tom stavům uherským upřímné sousedské náklonnosti, při přítomném sněmě jisté snešení se státi má: kterak by jak ta předešlá obyčejná pomoc k cíli dotčenému se shledávala, tak i těch dále svolených 50.000 kop miš. ročně při jistém čase skládáno býti mohlo; kdež slušné jest pozor na to míti, aby ta toliko na opatření dotčených hraničních pevností vynakládána a za tou příčinou jistí kommissari, kteříž by na to pozor měli, nařizeni, a přitom to opatřeno bylo, aby vždycky na místo s světa sešlého jiný se dosazoval. O čez zvláštní sne-

šení státi se moci bude; jako i to dále na dobrém pozoru bude se míti, aby proti tomu stavové uherští tím povinnější a zavázanější byli, dle konfederací v čas potřeby, když by se toho při nich vyhledávalo, zemím těmto tím volněji pomoc činiti.

Páté: Ráčí J. M. K. stavům a vyslaným dáleji toho k uvážení podávati, na jaký by způsob ve všech sjednocených zemích s dobrým a užitečným jich jednotejná mince užívána býti, jak mnoho v sobě zrna míti a jak vysoko stále platiti by měla.

Šesté: Jakož jest při sněmě generálním, léta pominulého 1619 v úterý den sv. Alžběty, vdovy, na hradě Pražském zavřeném, stalo se jisté snešení, aby konfederací mezi král. čes. a přivtělenými okolními zeměmi, též snešení, při sjezdích od direktorův, správcův a rad zemských rozpisovaných učiněná, při tomto sněmě vůbec přečtena a po uvážení toho, kterak ten artikul v konfederací 97. o zpronevěřilých synech vlasti s některými jinými napraven býti by měl, ve dsky zemské při téměř sněmě na relací vložena a vepsána byla, a za dobré se uznává, aby jisté vysvětlení v tom i v jiném se stalo: pročež týž i jiní artikulové s pilností uváženi, v čem bude potřebí, opraveni, a potom nadepsaná konfederací a snešení obecní spolu s dotčenou s knížetem a stavy uherskými i sedmihradskými učiněnou konfederací ve dsky zemské na relací sněmovní vepsáni, a originálové k jiným privilegiím a svobodám zemským přiložení býti mají; však aby přitom na to pozor se měl, aby beze všeho rozdílu osob k těm, kteříž snešení obecnému zadosti nečiní, J. M. K. za svého pořádného krále a pána neuznávají a poslušně se k J. M. nezachovávají, skutečně přikračováno a v tom ve všech zemích jednotejná rovnost zachovávána byla.

Sedmé: Neráčí J. M. K. pochybovati, že poslušní stavové i vyslaní se vši bedlivostí při sobě uvažují a na pilném pozoru i mají to, v jaké znamenité hotovosti nepřátelé království a zemí těchto se nacházejí, kterak by skrze své rozmanité a krvavé praktiky, kteréž jim posavad zvláštním božím řízením chybovaly, s vynasazením na to vši moci a síly své, ohněm i mečem vše zhubiti a těchto zemí zase dosáhnouti mohli, jakž mandátové v říši publikovaní s znamenitými pohrůžkami to vysvědčují: pročež obzvláště bude zapotřebí to uvážiti. --otí
takovým mandátům těmto zemím k dobrému ří
Zatím jak by se tak veliké síle s pomocí p. Boha
čilo a odpíráno býti mohlo, aby tedy často dotč
vyslaní se vši pilností to rozvážili: jak by prakti
zastaveny, a oni z král. čes. i z jiných všech zem
nice dobře opatřeny, země aspoň jednou v větší bez
deny a skrze časné placení vojáci v řádu, v kázni a v

1620 zdržání býti mohli. A jakož jest J. M. K. na sněmě Brněnském rozdílné, vysoce potřebné artikule o uvedení v lepší řád věcí válečných podati ráčil, mohou ti také tuto na uvážení vzati býti.

A poněvadž sbírky a berně, od začátku této defensí i před tím na sněmě léta 1615 na zaplacení dluhův od předešlých králův zdělaných svolené, jako i šacuňk, kterýž zatím následoval, na tuto válku daleko vystačiti nemohly — nebo na rozdílná poselství do říše i jinam odtud nakládáno, municí skupována a befelishaberům placeno být muselo, — za kterouž příčinou ani mustruňk lidu verbovaného posavad nikde se státi, ani o rešt jim povinný s nimi učeno býti nemohlo; protož má býti tento vysoce potřebný artikul s pilností uvážen: jací by prostředkové a cesty k tomu se najíti mohli, aby stále peněz dostatek před rukama byl, tak aby, budeli toho potřeba, válka dále vedena, nynější velicí nedostatkové napraveni, další neřád a mutinací odvrácena, regimentové doplnění, kvota a počet vojska, kterým by jedna země druhé ku pomoci přispěti měla, podlé možnosti jedné každé země šacována, domácí hotovost lépe a s větším užítkem zřízena a vychovávání kapitanův, jak se to od mnohých stavův říše děje, zmenšeno býti, a tak tím snáze náklad na to vystačovati mohl; potomně aby přílišná svoboda soldatův, kteréž posavad užívají, ku příkladu jiným trestána byla, tak aby země, jak před nepřítelem tak i před přátely tím ubezpečenější býti mohla. Při čemž obzvláštní paměť míti sluší na zřízení rady válečné, a jaká by týmž radám instrukcí vydána býti měla; item mělo by příkladu pánův generálštátův nidrlantských následováno býti, clo a jisté sbírky na všelijaký nápoj, šatstvo, dobytek a jiné k tomu potřebné věci uloženy, jak dlouho válka tato trvati bude, užívány, aby tudy tím více peněz dosaženo a celá tato vysoce potřebná defensí, bez kteréž sice všecko by zpátkem jíti muselo, náležitě zřízena a stále zdržena býti mohla.

Osmé: Má také býti pomyšleno, jak by obecní cajghauz zříditi se mohl, aby jak zbrání tak profiantu dostatek před rukama byl; obzvláštně pak odkudž by se jistý počet koní k artilerii, jichž se každodenně potřebuje, vzíti měl, s skutečným přičiněním aby opatřeno bylo.

Deváté: Jest také toho vysoce veliká potřeba, a křesťanská láska k tomu vede, aby nemocní a zranění soldati náležitě opatrováni byli, tak aby do konce nezhynuli, ale hojení a po dosažení zdraví zase k službě polní obráceni byli, jakž se to na mnoha místech s pilností opatruje. Nebo od starých, zkušených a trvanlivých soldatův platnější služby, nežli od v nově verbovaných, kteří teprva vojné a zemi zvykati musejí, očekávati se může; to i proto, že, bez toho lidu vojenského sem i tam velmi

těžce se dostává, a oni také bez takového opatření verbuňku se straší. Protož slušit to dobře uvážiti, zdali by se mohli najíti v zemi v místech příležitých jací klášterové k vychovávání týchž soldatův nemocných, v kterýchž by všelijakými potřebami opatrování a tak nuzným soldatům pomaháno býti mohlo. I ten prostředek k tomu užiti může, aby na kázáních lid byl napomínán, aby z citedlnosti křesťanské, z upřímného srdce a lásky k bližnímu, obzvláště v takové příčině něco dobrovolně k tomu dávali, k čemuž by i nynější befelichshaberové napomenouti se museli.

Desáté: Má se také uvážiti, kterak by jak v čas nenadálých vpádův nepřátelských, tak v těchto nebezpečnostvích a přibězích jeden kraj druhému ku pomoci a retuňku přispívati mohl.

Jedenácté: Povážiti jest, kterak by hranice, zámky a města tak opatřiti a zpevniti se mohly, aby nepřítel žádných passův k vpádu do země otevřených neměl, ano také kam by obyvatelé s svými nejmilejšími věcmi, s manželkami a dětmi, aby se nepříteli v loupež nedostávaly, v čas náhlého nebezpečství od nepřítele útočiště své míti mohli, a jak táž zpevněná města od okolních poddaných hájena a opatrována býti a také skrze jistá hesla jedna obec druhé o vpádu nepřítele a v čas největšího opatření výstrahu a návěští dávati by měla.

Dvanácté: Kterak se k tomu vstříc vjíti má, aby krajský i verbovaný lid, když do ležení táhnou aneb také v kvartýřích položení jsou, ubohým lidem poddaným jako i pánům jich budoucně žádné škody více nečinili.

Třinácté: Poněvadž dle snešení předešlého sněmu skrze jisté k tomu zvolené osoby zřízení zemské přehlédnuto, zkorrigováno a v lepší řád uvedeno býti mělo; protož aby to tím snáze fedrováno a dále s věcí tou odkládáno nebylo, vidí se za dobré, aby stavové J. M. K. a nejv. úřed. a soud. zemským, též radám soudu dvorského i komorního i jistým osobám z obce, kteréž by se k tomu zvolily, tímto sněmem to v moc dali, aby J. M. K. s týmiž nejv. úřed. a soud. zem. i radami svými a jmenovanými osobami z obce, majíce sobě to od těch výš dotčených osob k přehlédnutí téhož zřiz. zem. prvé nařízených předneseno v to nahlédnouti moci ráčil, a též zřiz. zem. když by bylo o J. M. K. a týchž osob všech schváleno, k vytištění sněmu neprodleně přijíti mohlo.

Čtrnácté: Mají se stavové král. čes. o to, jak by koruna a privilegia jeho dále opatřena, zdali by v něměz nyní zůstávají, zanechána, čili kam jinam býti měla.

Patnácté: Neráčil jest J. M. K. moci pomínouti

1620 připomenouti: poněvadž, kdyby věřitelové, jenž zápisy na panstvích J. M. K. pro dluhy od předešlých králův českých vzdělané mají, v táž panství se uvazovati chtěli, jako i posudní dle konfederací J. M. K. vycházeti nemělo, an dotčená panství královská prvé na nejvyšší ztenčena a důchodové zmenšení jsou, nijakž by tak mnoho na obě vynášeti nemohla, aby na zaplacení týchž dluhův i také na vychovávání dle náležitosti dvora J. M. K. vystačiti mohla a měla; protož aby stavové na tom se snesli, aby příkladem sněmu léta 1615 všelijakou exekuci práva vedení a uvazování se komorníky, též listy obrannými v dotčená panství J. M. K. ještě dále zastaveno bylo, jako i posudní zouplna, tak jakž se to předešlým králům českým dalo, vycházelo, a tak J. M. K. podlé vychování dvoru svého k jiným nevyhnutelným vydáním tím lépe dostačiti moci ráčil, a budoucně na jiné slušné prostředky pomýšleno bylo, kterak by tíž věřitelové spokojeni býti mohli. Kdež J. M. K. ráčí býti té naděje a milostivé důvěrnosti ku poslušným stavům, věrným svým milým, že sami při sobě to rozumně posoudí, jak mnoho rozličných a stálých vydání při této královské na sebe přijaté správě J. M. přibýlo; pročež tím více dotčení stavové k tomu nakloněni budou a za slušné uznají, aby J. M. K. dobrovolně toho postoupeno bylo, čehož jsou předešní králové čeští užívali, jako i to, co J. M. K. pro dobré a užitečné zemí těchto věrně a upřímně v rozličných příčinách vynakládá, zatím vděčně přijmou a budoucně na vynahrazení J. M. toho paměť míti budou.

Šestnácté a naposledy: Poněvadž tento sněm pro obecné dobré, a kterak by o to přede všemi jinými připaditými partikulárními věcmi s užitkem a vzděláním všech zemí jednáno i bohdá zavříno býti mohlo, toliko rozepsán jest; protož všechny a všelijaké jiné sem náležející privátní věci, jakž ty jmenovány býti mohou, na stranu a do jiného sněmu odložené býti, a při tomto obecném nebezpečení privátní věci slušně odpocívati mají, a J. M. K. ráčí té milostivé naděje býti, že se k tomu samému toliko cíli směřovati a J. M. při stavích v tom vymluven bude, že, byv od začátku správy své královské v mnohých rozdílných místech vysoce důležitými král. česk. věcmi přes příliš zanešen, osobní a privátní věci k svému náležitému vyřízení všechny v tak krátkém čase sou přijíti nemohly. Ale napotom, když časové pokojnější budou, ráčí J. M. K. chtíti a se zavazovati, také i v těch dle slušnosti a spravedlnosti jednoho každého milostivě fedrovati, a co dáleji často dotčení stavové král. českého a vyslaní z zemí přivtělených v nadepsaných artikulech i jinak sami od sebe obecnému dobrému užitečného a prospěšného uznají, na čem po bedlivém uvážení se snesou a zavrou, na to J. M. K. od poslušných stavův, věrných

poddaných, milostivě očekávati, tomu rád vyrozuměti a zase tak se pronéstí a ukázati chtíti ráčí, aby věrná, upřímná, otcovská J. M. K. k týmž zemím náklonnost a láska dostatečně seznána býti mohla. Proti čemuž v tom se na stavy i na vyslané dostatečně bezpečiti ráčí, že jako věrní synové vlasti zachování a vzdělání její na pozoru míti a přitom J. M. K. jakožto volenému i korunovanému králi a pánu svému, jakž sou to posavad chvalitebně činili, tak i napotom v těch i v jiných všelijakých případech poddané a poslušné do nejvyššího přemožení nápomocni budou. Což jim J. M. K. vši milostí svou královskou zpomínati chtíti a jejich milostivým králem a pánem zůstávati ráčí.“ —

Po přečtení proposicí nejv. purkrabě učinil k králi řeč jmenem a na místě celého shromáždění sněmovního v jazyku českém, kterouž zase králi nejv. kancléř po jistých periodách vykládal německy, slovy těmi:

„Nejjasnější a velikomocný králi, pane, pane náš nejmilostivější! V. K. M. stavové král. tohoto jako i vyslaní z zemí přivtělených na místě principalův svých, všickni věrní a poslušní poddaní, poddané a ponížené děkuji, že V. K. M. ráčila se tak dalece k žádosti stavův a vyhledávání toho při V. K. M. milostivě skloniti a do sněmu přijíti.“ (Tu první bylo zastavení řeči nejv. purkrabiho a tlumočení nejv. kancléře.)

„Od V. K. M. proposicí proponiřovanou a přdestřenou všickni stavové ze všech zemí s vděčností přijímají a ji v bedlivé uvážení vzíti se zakazují, a na čem se tak všickni společně snesou, v tom jistou odpovědí, když toho čas bude, a příležitost po bedlivém všeho toho, což se v též proposicí obsahuje, vyrozumění a uvážení se poskytne, V. K. M. pána svého nejv. zpraviti dokonale nepominou. A přitom V. K. M. všickni vinšujeme, aby p. Bůh všemohoucí V. K. M. v dobrém zdraví spolu s rodem V. K. M. i s slavným přátelstvem chovati, nad námi dlouhověkého panování popřítí a potěšitelného vítězství nad nepřátely, církve sv. a krve křesťanské žíznivými, uděliti ráčil.“ (Tu druhá pauza.)

„Poněvadž V. K. M. ráčili ste se nás stavův všech na ponížené vyhledávání naše milostivě v těžkostech našich ujíti, a nám se ještě milostivě a právě otcovskou láskou zakazovati ráčíte; my zase podobně chceme a připovídáme živí i mrtví až do vyhlášení nejposlednější krupěje krve s vynaložením všeho jmění našeho při V. K. M. jakožto králi a pánu našem nejv. státi a V. nikterakž neopouštětí.“ (Třetí pauza.)

Král vyrozuměv vinši a zakázání stavův z promluvení a poseděv ještě v majestátu svém chvilku, odešel zase z nice s tím komonstvem, s kterýmž předešle do ní přišel. A vycházel, nejv. purkrabě, stojí za králem, napomenul st aby se odtud nikam nerozcházel, že podlé obyčeje staroby

1620 po odchodu krále bude jim proposicí zase znovu přečtena. Po té doprovodil s jinými nejv. úřed. a soud. zem. krále nahoru, a vrátiv se spolu s nimi v skok mezi stavy, rozkázal tůž proposicí opáčiti poznovu od počátku až do konce. Po vykonání toho doložil slov těch: poněvadž sou všickni tři stavové vyrozuměli, co by proposicí sněmovní v sobě obsahovala, že jest k nim naděje té, že ji také všickni v své bedlivé povážení vezmou. Pro lepší však jí vyrozumění dal návěští Petrovi Milnerovi z Milhauzu, místokancléři král. čes., aby každému stavu obzvláštní přípis neb exemplář jí odevzdal. Což když stalo se, nebylo toho dne nic více rokováno, ale stavové okolo 23. hodiny české aneb německé 3. byli z soudnice rozpuštěni.

28. břez. Na ráno v sobotu 28. d. března, když nejv. úřed. a soud. zem. po vyřízení na kanceláři české věcí obecných a zvláště vojenských přišli do sněmu mezi stavy, tu nejv. purkrabě oznámil jim: poněvadž toto sněmovní jednání ve všech punktích a artikulích zdravého a bedlivého uvážení potřebuje a konati se jinak nemůže, nežli u přítomnosti všech tří stavův, a to těch, kteří k tomu právo a spravedlnost (tak jakž od starodávna podlé starobylého, zvyklého a zachovalého způsobu to se zachovalo) dle privilegií a svobod zemských mají; protož aby ti všickni, kteříž k sněmovnímu jednání nenáleží a přítomni jsou, z sněmu vystoupili, jakož se pak to i hned tak stalo.

Po vystoupení osob těch nejv. purkrabě dále vznesl na stavy: že jest král, pán jejich, psaní všem třem stavům král. čes. svědčící z města Brna v mark. mor. ve čtvrtek po neděli masopustní, jenž byl památný sv. Fridricha, 5. d. března na hrad Pražský učinil, jemuž, co by v sobě obsahovalo, z přečtení jeho stavové dokonale vyrozumí. Kteréž když deklamator četl nahlas, zdržovalo v sobě žádost takovou: Jakož jest pán Bůh všemohoucí léta pominulého 1619 na den sv. Jana Evangelisty Páně, 27. d. prosince, v hodinu 9. večerní na půl orloji králi z milosrdenství svého hojného spolu s královnou a kněžnou Veliké Britanie synáčka na tento svět k velikému jich potěšení dáti ráčil, a král byl by toho celého úmyslu křesťanského, dotčeného syna svého v neděli družebnou nejprv příští podlé řádu a obyčeje křesťanského v kostele hradu Pražského pokřtiti dáti: protož že všech stavův král. čes. za to milostivě žádati ráčí, aby témuž synu jeho se v rukojemství pánu Bohu a církvi jeho svaté postavili a takové slavnosti přítomni byli; on proti tomu že se stavům, jakožto vrchnost jich milostivá, přízní královskou zakazovati ráčí. Odkudž, mluvil dále nejv. purk., když stavové vyrozuměli žádosti královské, že jest slušné a náležité, aby v ní král oslyšán nebyl, nýbrž vůle jeho milostivá ve všem se naplnila. Pročež že jemu se vidí, aby se stavové o to dvě

vespolek namluvili: 1) co by se mělo za dar k takovému kmotrovství syna královského ofěrovati; 2) poněvadž to možné není, aby měli všickni stavové za kmotry se postaviti, kolik osob mělo by se z každého stavu vybrati.

Když tedy k přimlívám přistoupeno, nejv. purkrabě přimlouval se k tomu: Že by sice upřímě toho králi, pánu svému, i kmotru mladému přál, kdyby hned všecko to, což se bude míti v dar přednésti a ofěrovati, před rukama bylo a na hotově se odvedlo, a to pro náklonnost tu a péci otcovskou, kterouž král ke všechněm stavům král. čes. míti ráčí. Ale to že nyní státi se nemůže pro příčinu tu, že se musí mnoho peněz na zaplacení lidu válečnému do ležení odeslati; nic méně však že se mu vidí, aby jistota králi na 24.000 kop do roka pořád zběhlého učiněna, a tu, kdež náležeti bude, od pánův kmotrův odvedena byla. Co se osob k kmotrovství volení tkne, aby bylo jich k tomu obráno 24, totiž z každého stavu po osmi.

Po něm nejv. hofmistr král. čes. Vilím starší z Lobkovic, přistoupiv ku přimluvě Bohuchvala Berky z strany jistoty, dále doložil v přimluvě své toho: Co se má učiniti k zalíbení vrchnosti, to aby se učinilo s ochetností. Na ten však čas nepro násějice se stavové v tom zjevně, jak mnoho chtěli by učiniti, nýbrž aby se poptali z daleka, jak by jiné země přivtělené v příčině té zachovati se minily; neb kdyby se nyní o summu snesli a potom Slezáci neb Moravané je v summě převýšili, že by to bylo stavům král. čes. poněkudž s posměchem. A tak když se nejprvé přezví na jiných zemích, tedy že teprva potom mohou se i stavové o jistou summu sněsti.

Nev. komorník oblíbil sobě hlas a zdání nejv. purkrabího.

Nejv. pak kancléř Václav Vilím z Roupova přimlouval se k prezentu dvojímu. Především vsudy aby se totiž stavové starali o prezent duchovní, totiž o modlitby svaté, které by pánu Bohu za krále, královnu, rodinu i všecko přátelstvo J. M. obětovali a jim od velebnosti jeho nejsvětější dlouhověkého zdraví a šťastného nad sebou panování vinšovali srdcem skroušeným. S strany pak druhého prezentu hmotného a tělesného aby se on dříve nesnášeli, až by úmyslu jiných zemí vyrozuměli. K čemuž aby pro zachování mezi nimi srozumění dobrého volili osoby jisté, kteréž by s vyslanými jich to rozmluvily, a jak vyrozumí, podlé toho také se zachovávali. Některým pak hleděli dle přimlavy Radslava z Velehradu, totiž budoucího krále, chtítí darovati 10.000, aby Čechové dali duplo, a tak dále.

K kterýmžto přimlávám připojili se i ostatní stavové k tomu stavu panského.

V stavu pak rytířském Kašpár...

1620 česk., jakožto hlava a osoba přední toho stavu, v přímluvě své mimo jinou řeč dotekl toho: Že toho žádný ode dvou set let v pamětech českých nenajde, ovšem pak nepamatuje, aby měl král mladý v Čechách se naroditi a křtiny jeho se konati. A poněvadž to se nyní stalo, a stavové toho ve zdraví dočekali, tedy že pro tu vděčnost, kterouž jsou vrchnosti tak laskavé a milostivé povinni, na dokázání k ní věrnosti jakožto věrní poddaní aby se o poctivý prezent všickni vespolek postarali, buď již ten na hotově aneb na jistotě, s tím však přitom oznámením a ohradou: kdyby na jistotě prezent ten odveden býti měl, aby pečet zemská na relací ke deskám zemským od něho jakožto nejv. písaře vyžádána byla, tak aby on osobou svou, poněvadž toho příkladu za naší paměti v zemi české se nestalo a nebylo, bezpečen býti mohl.

Jiných osob rytířských přímluvy směřovaly k jednomu a témuž cíli. Kteréž naposledy i stav městský, měv to na sebe od vyšších stavů podáno, skrze kancléře staroměstského, mistra Mikuláše Troila Hagiochorana neb Svatopolského, v ten smysl zavřel: Že za to pánu Bohu děkují, když jest ráčil krále i královnu J. M. hojným svým požehnáním navštívit i plodem zdárným obdařiti, vinšující přitom J. M. dlouhověkého zdraví a šťastného nad nimi panování, nemluvněti pak v nově narozenému šťastného vzrostu a věku dospělého. A poněvadž nejv. purkrabě dobře se k tomu přimlouval, aby tedy týž prezent na jistotě odveden byl. A taková však jistota aby svědčila na krále, královnu i na dítě společně do roka pořád zběhlého; summou pak v ní doloženou aby byli povinni nejv. berníci z kasy berničné, a kdyby časně vypravena byla, aby věřitelové mohli toho náležitým pořádem práva země a král. čes. na nich dobývati. S strany osob k kmotrovství, vidíli se stavům vyšším počet jich zduplovati proti počtu kmotrův z zemí jiných, to zase při vůli jich zůstavuje.

Podlé toho snešení osoby, zvolené ze všech tří stavů po dvou a k vyslaným z zemí přivtělených vypravené pro vyzkoušení z nich, jak mnoho prezentu jedna každá země kmotru malému od sebe učiniti by mínila, přinesly stavům za odpověď to: že sou se tíž vyslaní na místě principalův svých jednomyslně snesli, aby jedna každá země přivtělená, totiž Morava, Slezsko a Lužice po 12.000 kp., a tak všecky 36.000 kp. miš. téhož daru odvedly. Odtud potom dotčené osoby odešly ke deskám, aby totéž uvedly v známost i nejv. úřed. a soud. zem., kteříž mezi tím byli u desk k učinění relací sněmovní o vyžádání pečeti zemské ku přitisknutí jí k dotčené jistotě. A ač táž věc vztahovala se zároveň ke všem třem stavům král. čes., vyšší však stavové vždy předce zpěchovali se i v té případnosti stav

třetí k jmenované relaci připustiti, an i k odvedení částky 1620
prezentu i potom k kmotroství byl týž stav třetí potázan.

Po přečtení s katedry formy jistoty té, na 24.000 kop. svědčící, vidělo se nejv. ouř. a soud. zem. a potom i obci za příhodné: poněvadž bylo by příliš mnoho kmotrů, kdyby mimo nejv. úř. a soud. zem. mělo ještě z každého stavu po šesti osobách z obce k nim býti přidáno, nebo že také bude tu veliký počet jak vyslaných z Uher tak z jiných zemí přítomen; aby tedy k týmž nejv. úřed. a soud. zem. toliko dvě osoby z každého stavu byly přidány, a to jmenovitě tyto: Adam ze Vchynic a z Tetova a Ladislav purkrabě z Donína z pánův, Václav z Bubna a Zdeněk Jetřich Malovec z rytířstva, Jan Kirchmajer z Reichvic, primas, a Jan Šuster jinak Zlatotepec, tehdejší purkmistr Starého města Pražského; poručivše jim stavové, aby nazejtří v neděli družebnou tím ranněji, poněvadž toho dne legat uherský do měst Praž. se očekává, a přijdeli, že křtiny konati se budou, na hrad Pražský do světnice rytířské najíti se dali a tu na další pompu očekávali.

Naposledy, když to vše bylo postaveno na místě, stav rytířský od nepřítele zplundrovaný ohlásil se před stavy skrze Jana Konecchlumského, připomínaje jim zakázání jich na předešlém sněmě učiněné: že žádná traktační sněmovní předsevzata od stavův nebude, dokud oni zplundrování v tom, odkud by vyživení své míti mohli, opatření nebudou.

Zádost pak ta jich v spisu podaná vzata od stavův hned v tu dobu v povážení, a dáno týmž zplundrovaným na ni za odpověď to: poněvadž věci královské brzkého uvážení a opatření potřebují, pročez že musí artikulové v propositích obsažení napřed jíti; ale když to vše postaví se na místě, potom také že dle zakázání stavův v nedostatku svém náležitého opatření užijí. Na čemž jak stav rytířský tak i města od nepřátel zhubená ochotně přestali a s jinými stavy od nejv. úřed. z sněmu do pondělka odloženého přeč se odebrali.

V neděli pak Latare 29. d. března, ač křtiny královské konati se měly, ale že uherského a sedmihradského knížete Be- 29.
tléna Gábora legat ještě do Prahy k témuž dni dostačiti ne- břez.
mohl, tou příčinou stal se jich odklad do dne úterního 31. d. března.

Mezi tím dne pondělního 30. d. března stavové v hojném počtu do sněmu, zasedli na uvážení artikulův rých proposití královské. Předně pak stalo se k nim purkrabího promluvení takové: Že stavům zůstává v měti a vědomosti to, co sou jak z ústního ohlášení dne onehdejšího při publikování proposití, tak ovšem kulův v ní obsažených doslýchali, jak velice král — 2

30.
7.

1620 pánu Bohu sluší poděkovati, že nám ráčil vrchnost tak milostivou a otcovskou dáti — o to se vši velikou péčí a snažností se starati ráčí, jakým by způsobem nejplatněji a nejlépeji král. čes., ano i země k němu přivtělené toho velikého nebezpečení co nejdříve mohly vzniknouti a zproštěné býti. Přitom také že není pochybné, než že v pamětech svých snášeji, když sou toho při králi vyhledávali, aby králem a pánem jejich byl, že sou se mu zakázali, jestliže takové těžké břímě (poněvadž král sice bez toho království dobře býti a v zemích svých spokojen seděti mohl) na sebe přijme, že chtějí při něm své cti, hrdel i statkův vynasaditi a do nejvyššího přemožení státi. Jakož pak že o stavích žádná jiná naděje není, než že, majíce tak laskavou, dobrotivou a milostivou vrchnost, podlé zakázání svého ve všem tom tak se chováti budou. A poněvadž J. M. král o to s jedné strany se stará, kterak by dotčeného nebezpečení král. české i jiné země přivtělené zproštěny býti mohly, pročez že i s druhé strany jsou vším zase králi zavázáni. Důvod pak té milostivé péče a starosti že jest mezi jinými i ten, kterýž již skutečně dokázal na sobě, když jest jistou a zdávna žádanou konfederací na místě král. čes. a zemí k němu přivtělených, však s jistým jich vědomím, tou jízdou, kterou před sebe měsíce prasince léta tohoto 1620 vzal, s Betlénem Gáborem a s stavy uherskými a sedmihradskými učinil a to vše tak opatřil, že věčná svornost a láska mezi jmenovanými královstvími a zeměmi dokonale a věčně trvati bude. Kterážto konfederací že nyní stavům pro lepší jí vyrozumění bude i hned přečtena, aby stavové bedlivě znění a kontextu jejího poslouchali a pozorovali. A po přečtení jí, poněvadž posel knížete Betléna a stavův uherských této chvíle do Prahy přijedti má, že bude toho potřeba důležitá, aby se o to namluvili vespolek, co by budoucně k též konfederací aneb témuž poslu za odpověď od sebe a vyslaní od zemí přivtělených dáti chtěli.

Mezi tím nejv. purkrabího promlouváním přišla novina do soudnice, že legat již v Praze jest, proti němuž hned ranním jitem, na dokázání vládnosti a poctivosti legatu náležité, nejv. hofmistr král. čes. s presidentem nad appellacemi Václavem z Budova s jiným komonstvem na několika vozích komorních vypraven byl.

Po dokonání řeči poručeno lidem k sněmování nepřislušejícím, aby vystoupili ven; a kdo by se tak nezachoval, poručeno přehlídání jich komorníkům. Zatím čteno nahlas s katedry od Mikuláše Hessera, komorníka od desk zemských, přeložení z latinské řeči do češtiny té konfederací s jejím přístupem a závěrkem od slova takto:

„Ve jmenu svatosvaté a nerozdílné Trojice, Boha Otce,

Syna i Ducha sv., ředitele císařství a království nejmúdrějšího, nejspravedlivějšího, nejmocnějšího a chvály i cti hodného na věky věkův. Amen. My Fridrich atd., přitom slavného král. čes., mark. morav., knížetství slezských, Hořejších i Dolejších Lužic mark., jakožto přivtělených zemí, nicméně i Hořejšího a Dolejšího arciknížetství rakouského stavové a řádové k věčné paměti všem vůbec tímto listem naším znáti a zvláště těm, jimžto náleží, dáváme:

Že, ačkoli od mnoha let nerozvítědným svazkem smlouvy neb sjednocení slavné toto král. čes. i jiné země k němu přivtělené a sjednocené, též s slavným král. uherským spolčeno a spojeno bylo, kteréžto věčné sjednocení, podlé jistých o tom svědčících a rozdílně jak v Vídni tak i v Prešpurce a v Evančicích traktací držaných i v spisích obsažených, neporušeně a svatě k dokonalejšímu upevnění a zachovávání přivéstí sme se se vši snažností a prací starali; ale však když mnozí ducha nepokojného lidé hostinský smysl a výklad tomu jednání dávati a toho vinšovaného sjednocení svazek zrušiti a v nic obrátiti usilovali; tedy stavové dotčeného slavného král. čes. a mark. mor. skrze vyslané z prostředku svého k osvícenému knížeti, toho času knížeti sedmihradskému, a k stavům slavného král. uher. netoliko již před tím za spravování slavné paměti cis. Rudolfa II. a cis. Matiaše, kterak by k prvnějšímu způsobu takové sjednocení přijíti mohlo, jednosvorně snešení a na tom zůstání laskavě a šetrně jim připomenuli, ale také přátelsky při nich toho vyhledávali, aby v začatém obnovení, potvrzení a patrnějším vysvětlení starých smluv a kompaktat neoblevovali a ničehéhož toho se nevzdalovali. Kteréžto připomenutí, jakž slušelo a náleželo, oni přátelsky a dobrotivě k sobě přijavše, i my také majíce pozor náležitý na dotčenou konfederaci a sjednocení, aby výš jmenovaná sjednocená království a země budoucně a na další časy stáleji v tom svazku setrvati a v celosti zdržána býti mohla, netoliko k výš psanému obnovení, potvrzení a upřímnému výkladu často řečené konfederací se vši ochotností a chtivostí sme se ohlásili a v tom pronesli, ale také na osvědčení k Jeho Osvícenosti, též království uherskému i sedmihradskému a stavům jich vděčnosti a odměny naší podobné za to, že sou nám, když sme my válkami přespornými stěžováni byli, s lidem svým časné na pomoc přispívali, k snažné žádosti týchž stavův dobročinně a přátelsky povoliti sme se nezpěchovali.

Aby tedy s pomocí pána Boha všemohoucího toto naše boží, svaté i všemu křesťanstvu nejužitečnější vinšovaný a průchod míti mohlo, a takové sjednocení na jisté výmí noveno, vysvětleno i potvrzeno bylo: pročež rokovali su psané artikule s nejjasnějším knížetem a pánem, pan

1620 brielem, z boží milosti uherským a sedmihradským knížetem a sikulským hrabětem, jako i s stavy slavného král. uher., v Prešpurku na sněmě obecném toho času shromážděnými, i na místě stavův knížetství sedmihradského národa trojího, za něž dotčené kníže nejjasnější, protože pro dalekost míst a cesty obzvláštních svých vyslaných k témuž sněmu vypraviti nemohli, v rukojemství se postaviti a je ve všem tom s dostatečnou mocí svou zastoupiti a povinnost i místo jich na sebe přijíti jest ráčil, ne jináč, než jak by oni sami témuž jednání tu přítomni byli, skrze vysoce urozené, statečné, slovutné, poctivé a opatrné, pana Jiřího Fridricha hrabě z Hohenloe, pána na Langenbruku, Boleslavi, Kosmanosích a Krulichu, našeho a král. čes. rady válečné, nejvyššího u vojska našeho leitnanta a nejvyššího nad tisícem kyrysarův a třimi tisíci pěchoty a rytíře Naší Velebnosti královské, též pana Henricha Matesa hrabě z Turnu, pána na Krajcu, Veliši a Lessdorfě, purkrabího Karlšteinského, našeho a král. čes. též rady válečné, nejvyššího v témž vojště leitnanta a nejvyššího nad třemi tisíci pěchoty, pana Linharta Kolona z Felzu a z Senkenberku, pána na Anjelské hoře, Bochově, Sénově a Hartenšteině, nejvyššího maršalka polního a nejvyššího nad šesti sty kyrysarův, Jana z Bubna na Závřší a na Borovnici, nejv. vachtmistra a nad tisíci koní nejvyššího, Pavla Vosterského Kaplíře z Sulevic na Voticích a Záluží, nejv. kvartýrmistra a nejv. nad 1600 pěchoty, a Pavla Ješina Pražského, — z stavův téhož král. čes.; a pana Jana z Vrbna pána na Freidentálu, p. Wolfa Zikmunda, pána na Vlašimi, Litni, Budči a Biskupicích, Pavla z Olbramovic na Frišberku, purkrabího hradu Brněnského, Bernarta Zastřizila z Zastřizil a na Náměští, Fridricha Meinrada a Jiřika Millera, osoby radní z města Znojma, — z mark. morav. Že pak z Slezska a z Lužic nemohli žádní vyslaní pro dalekost cesty a místa vzdálenost od týchž stavův k témuž jednání býti vypraveni, pročez Naše Velebnost královská ráčili sme to s dostatečnou a na místě jich s plnou mocí na sebe přijíti, jako by tu sami přítomni byli, pomoci to vše jednati a zavíratí; nicméně i skrze pana Erazima z Landavy, svobodného pána z Hauzu a z Rupoltenšteina, pana Ondřeje Thonráda, svobodného pána z Thornberka na Öbergasinku, Jiřího Kristofa Raubera z Reineku a z Hořejšího Tyxenova, Zachariáše Štercera, soudu zemského v Dolejších Rakousích assessora neb přisedícího, pana Jiřího Erazima svob. pána z Černemble, knížetství korutanského a markrabství slovenského šenka dědičného nejvyššího, Jana Ortholfa Ceimana na Gelspachu a Freideneku, a Baltazara Keselbodna, radního z města Steiru, obojích Rakous legaty, s plnou mocí k jmenovanému sněmu uherskému vypravené, sme o těch artikulích rokovali, je uvážili a na

místě a konci zavřeli a postavili v smyslu tom a na způsob takový: 1620

I. Aby mezi královstvím českým, mark. mor., knížetstvím slezským, Hořejšími i Dolejšími Lužicemi i jejich stavy a řády jakožto zeměmi přivtělenými, a tak i mezi porádnými král. čes. králi, markrabaty, knížaty, pány a budoucími jich náměstky, nicméně i mezi Dolejším i Hořejším arciknížetstvím rakouským a též jeho stavy třemi, nynějšími i budoucími, s jedné, a králem neb knížetem uherským i s jinými k koruně uherské připojenými královstvími a zeměmi, knížetem sedmihradským, též zemí sedmihradskou a kraji uherskými k dotčenému knížetství sedmihradskému připojenými, a tak všemi jejich stavy a řády nynějšími podobně i budoucími věčná smlouva, ustavičný a nezrušitelný pokoj a sjednocení svatě zachováván byl, a ti všickni k sobě vespolek dobré sousedství a lásku upřímo obapolně prokazovali.

II. Jestliže by kdy na další časy postavil se nám někdo za jakéhokoli nepřitele, pokoje obecného rušitele, a chtěl by na království a země sjednocené outok nějaký činiti, konfederací této naší přímě neb nepřímě rušiti, aneb od dotčené smlouvy aneb také i od tovaryšstva stavův sjednocených lstivě odpadnouti: tedy bychom byli jedni druhým tím povinni, jmění, statky, až i životy a krev naši pro obecné dobré a též smlouvy vši v celosti a podstatě zdržení vynasaditi, a tou měrou všickni při sobě živí i mrtví hotově a vždycky státi a setrvati, s takovou však přítom hotovostí a mocí vojenskou, jakéž by tehdejší potřeba nastala kterékoli strany vyhledávala, a za ni od jiných konfederantův časné bylo žádáno, a jaké se při budoucím generálním všechných sjednocených království a zemí sjezdu a sněmu obzvláštní o ten artikul z strany nařízení defensí od dotčených konfederantův vespolek narovnání a snešení stane.

III. Dále budeme povinni o to všickni bedlivě se starati a to opatrovati, abychom sobě tuto konfederací čím dále, tím víceji rozšiřovati a přijmouce do společnosti naší jiné okolní země, v ní se síliti snažili, avšak jináče nic, jediné s vědomím, s vůlí a s radou společnou všech nás konfederantů; země pak, kteréž by koli žádaly, býti do společnosti smlouvy této přijaty, aby se nám podobnou přísahou a povinností zavázaly k ostříhání všeho toho, což se v ní obsahuje a zavírá, skutečnému a stálému. To když od sebe vykonají, tu teprva i vství a zemí sjednocených pomoci, svobody i zisku i.

IV. Této pak svaté, nepřerušitelné, usta-
tomky a budoucí naše na věčnost se vztahuj-
kulové aby se jak nyní před námi na živě z-
ovšem i před potomky našimi pro bedlivější .

1620 ostříhání při všech obecných sněmích opakovali a vůbec čítávali. Nad to aby v každých pěti letech v místě i času jistém, podle snešení všech nás společného, hlavní a generální sjezd nás býval pokládán a držán, na němž by, pokudž by se snad v čem z strany artikulův konfederací této jaké nedorozumění a nesnáze urodilo, za času to všecko k přátelskému napravení a porovnání přivedeno býti, aneb dotčení artikulové podle potřeby a případnosti časův tehdejší v něčem se rozšířiti aneb zřetelněji vysloviti mohli.

V. Bez vědomí pak, vůle a snešení všech království a zemí sjednocených aby žádný z nás konfederantův o své ujmě žádné války ani k urážce něčí ani pro obhájení svého vlastního, sive bellum offensivum sive defensivum, zdvihnouti a začíti nemohl a moci té neměl. Jestliže by však odněkud do kteréhokoli království neb země sjednocené nějaký nenadálý vpád nepřátelský již se stal, aneb bylo by něčeho toho slušně se obávati, dříve nežli by se jí z ostatních zemí pomoc náležitá učiniti aneb o tom nebezpečnosti týmž zemím oznámiti se mohlo; tedy v takové případnosti bude svobodno jednomu každému království a zemi mezi tím časem nepříteli svému dle možnosti způsobem obhajitelným odpor činiti. Podobně žádný z nás konfederantův moci a svobody té míti a sobě osobovati nemá: s kterýmkoli nepřitelem nynějším neb budoucím, neb s obecného pokoje rušitelem, království neb zemí sjednocených zhoubcím, i s tím, kdož by koli a v čemkoli konfederací tuto rušiti, jí se na odpor postaviti aneb ji a spoluoudy a druhy její opouštěti se neostýchal, jaké přiměří zavíratí aneb o dokonalý pokoj smlouvati a v něj vcházeti. Kdyžby pak obecná a slavná smlouva o pokoj od nás ode všech se stala a skoncovala, tedy mají býti v ní také obsaženy a zahrnuty všechny osoby ty, kteréžto majíce na sobě jaké povinnosti obecné, buď v běhu válečném, buď při expedicích politických těmto sjednoceným královstvím a zemím potřebovati se daly a jim věrně a platně sloužily. Touž měrou žádný král, kníže a pán nebude moci bez povolení dotčených království a zemí sjednocených otevřené války zdvihati, mnohem pak méně lid cizí do sjednocených království a zemí uvozovati, země a města některá lidem služebným osazovati, vojákům něčím po různu neb po houfích táhnoucím svobodného průchodu neb průjezdu skrze ně dopřívati aneb jakých muštrůnek neb abdaňků v nich dovolovati.

VI. A poněvadž království české a země sjednocené jinak nikoli v způsobu zdárném, pohodlném a pokojném zůstávati by nemohly, leč by zámkové ponězní v království uherském náležitým dostatkem lidu a municí byli opatřeni: z té tedy příčiny My král český, jako i téhož království i zemí svrchu již

zejména dotknutých a k němu přivtělených, nicméně i Rakous obojích stavové a řádové, ačkoli vzavše tu věc v naše bedlivé uvážení, to jsme při sobě našli, že na přítomný čas království a země tyto byly by v těžkém a nepokojném způsobu postaveny a nepřítel v nich ještě dosavad nelítostivě hospodaří, tak že větší díl jich k nejvyššímu zpuštění přiveden, a my podobně nad míru veliké náklady na vojsko naše každoročně činíti musíme, tak že měli bychom k tomu dosti důležitých a dostatečných příčin, abychom těžšího břemena a obtížnosti na sebe nepřijímali a neuvalovali; nicméně však na dokázání naší nejvyšší a věrné pomoci i assistencí netoliko tu předešlou summu na vychovávání lidu služebného a tak na opatrování již řečených pomezí a hranic král. uher., co jí jedné každé svrchu dotknuté zemi každoročně dávati přišlo, a kteráž při nejprve přístím sněmě generálním poznovu pilně přehlídnuta a rozvrhnuta býti má, dále na budoucí časy každoročně dávati, ale nad to výše pro lepší obhájení obecného nás všech dobrého k té předešlé summě ještě padesáte tisíc tolarů, jeden každý tolar po 70 kr. počítajíce, též každého roku na penězích hotových skládati a tu, kdež náleží, odvozovati se zakazujeme, avšak na ten a takový způsob: že se to vše od nás, ne z nějaké povinnosti a dluhu, ale z pouhé dobré a svobodné vůle naší a pro zachování vespolek dobrého sousedství a srozumění dobrého, též pro bezpečnější často jmenovaných království a zemí sjednocených obranu a obhájení svolilo a stalo. Aby pak táž sama pomoc od nás svolená ne někam jinam, ale toliko na samé lidu hraničného placení a týchž pevností a zámkův pomezních opatrování se obracela, někuli bude velice zapotřebí pilný pozor na to míti, ale také i jisté a obzvláštní kommissare, kteříž by dotčenou sbírku k sobě přijímali a s ní rozšafně šafovali, k tomu obrati a naříditi. Jestliže by se pak kdy přihodilo, že by jmenovaní zámkové pomezní v nějaké nevyhnutelné potřebě a nouzi postaveni byli aneb pro sešlost svou nové správy a spevnění potřebovali, a páni stavové král. uher., naši milí přátelé a konfederanti, při nás pomoci nějaké hojnější v čem tom přátelsky vyhledávali, tedy nechceme jich v žádosti té oslyšeti, nýbrž volně a hotově k nim se pronésti a ukázati.

VII. Poněvadž pak nejhlavnější a největší potřeba k tomu nás nutí, abychom pokoj s Turkem netoliko obnovili, ale také poznovu o něj jednali, na místě zavřeli a nezrušitelně jeho ostříhali, a protož bude zapotřebí, aby se nová legací ku portě otomanské jmenem všech království a zemí sjednocených nařídila i co nejdříveji vypravila, jak za příčinou předešlé smlouvy a pokoje obnovení, tak i na další časy jí utvrzení. Kteroužto péči a starost v tak vysoce důležité, platné a potřebné věci,

1620 jak by nejprůhodněji a nejpodstatněji k svému vyřízení skuteč-
nému přijíti mohla, J. M. knížecí jest dobrovolně na sebe při-
jítí, a že ve všem tom věrně raden a nápomocen býti chce,
laskavě se zamluviti ráčil, a to skrze vyslání svého vlastního
legata, však tak, aby i naši a král. čes. i jiných k němu při-
vtělených zemí poslové podlé něho vypraveni byli, učiníce mezi
sebou jisté rozvržení, kdoby co z nás jak na dary a prezenty,
tak i na jiné outraty, k takové vysílce důležité potřebné, summy
peněžité zhotoviti a v místě náležitém od sebe odvésti měl.

VIII. Aby pro zachování sousedství dobrého a na osvěd-
čení naší horlivosti k konfederací této a druhům našim pří-
chylnosti zvláštní kommissari v rovném počtu od obojí strany
zřízení byli, a ti jedouce na pomezí uherské, s té strany, kdež
se Moravy, Slezska a Rakous stýkají, z jara nejprve příštího je
bedlivě shlédli, a co kde dosavad na nedorozumění bylo, to
vše na místě a konci postaviti hleděli.

IX. A jakož toho kníže a stavové král. uher. snažně vy-
hledávali, aby všechny země a panství, kteréž dům rakouský na
ujmu a zkrácení téhož království jakýmkoli způsobem a titulem
dosavad drží a nimi vládne, jakožto praví království oudové již
aspoň jednou k němu zase připojeny a přivtěleny byly; pročež
páni konfederanti pro dobré sousedství a tovaryšství v tu věc
samu se vložiti a to nedorozumění na dobré míře postaviti, a
aby takoví statkové k koruně uherské zase přivtělení býti mohli,
v tom skutečně nápomocni býti chtějí.

X. Aby ve všech sjednocených královstvích a zemích všeli-
jací obchodové a handlové volný a svobodný průchod měli, bez
ujmy však a zkrácení z obojí strany a jednoho každého krá-
lovství, zemí, stavův, měst, obcí i osob obzvláštních práv, výsad,
privilegií i chvalitebných zvyklostí starobylých.

XI. A aby i v té příčině jednomyslnost milostná mezi
všemi konfederanty nyní i na budoucí časy trvati a zůstávati
mohla, vidělo se nám všem za dobré a slušné, aby rovnost
v minci v týchž královstvích a zemích sjednocených se nařídila,
nová pak hodná a dobrá se bila. Což vše aby při budoucím
sněmě generálním a sjezdu všech konfederantův, kdež by se ten
z společného týchž konfederantův snešení držel, na místě
a konci postaveno i vůbec pro gruntovní všeho toho zprávu pu-
blikováno bylo.

XII. Jestliže by kdy budoucně jakás nesnáz a nedoro-
zumění z strany konfederací této mezi královstvími a zeměmi
vznikla, tedy ostatní království a země budou povinny na vy-
hledávání kterékoli strany o to jisté místo a čas ku porovnání
jich sobě jmenovati a položití. A kdyby se v určité místo osoby
k tomu zvolené sjely, aby se jim táž rozeprá a nesnáz zřetelně

a gruntovně přednesla, i podle pravidla a vlastního konfederací této smyslu mezi nimi přátelsky na dobré míře postavila, anobrž, pokudž by toho nějaká potřeba obecní uvozovala a někdo toho z konfederantův vyhledával, aby strana v tom napomenutá zvláštní své posly k sněmu neb sjezdu hlavnímu vypravila, aby přitom také to bylo zůstaveno. Pro snadší pak a rychlejší obecných a vysoce důležitých nesnází a nedorozumění, ješto by snad druhdy mezi konfederanty a královstvími i zeměmi jich v příčině sjednocení tohoto vzniknouti mohly, porovnání tu věc budou povinni na pilném pozoru míti a ji k slušné a přátelské nápravě přivesti v království uherském ovšem král, kníže, palatýn a nejv. úřadové a soudcové a rady zemské, v království pak českém i v jiných zemích k němu přivtělených a sjednocených páni defensorové k tomu obzvláště zřízení.

XIII. To také nejprísnejším a věcným právem opatřeno a ohraženo buď, aby nikdež v žádném království ani v zemích sjednocených žádný jesuita podtud více se nenacházel aniž od koho z obyvatelův a stavů jejich, nechť by ten jakéhokoli stavu, řádu, povolání byl a pohlaví, pod nižádným vymyšleným způsobem, barvou neb zámyslem, zjevně ani tejně se nepřechovával a nefedroval, mnohem pak méně v poselstvích, v správě obecné, duchovní neb světské, král, kníže neb někdo z stavů jejich práce, služby, rady a vnuknutí užíval a potřeboval, ani jich k žádným úřadům a důstojnostem, jak by ty koli jmenovati se mohly, nepřipouštěl a nefedroval pód pokutou nevěry zřejmé a ven z země na věčné časy vypovědění: kterouž naň stavové království a země té, v němž by takový práva toho přestupník sídlo neb obydlí své měl, vzložiti mají.

XIV. Kdybykoli proti některému nepříteli sjednocených království a zemí konfederanti za pomoc vojenskou požádání byli a taková pomoc do tohoto král. čes. neb zemí sjednocených se vypravila: tedy dotčený lid ku pomoci odeslaný bude povinen králem českým, nejvyšším purkrabím a jinými nejv. úředníky a soudci zem. a generaly vojenskými řiditi se a spravovati a z společné jich rady proti nepříteli dáti se potřebovati; vojáci pak, tou měrou ku pomoci zemi neb království sjednocenému od jiných konfederantův odeslaní, záplatu svou slušnou ustavičnou od těch, kdož jsou je poslali, míti a přísnou kázní v povolání, v řádu, v poslušnosti zdržování býti mají, aby stavům a jich ubohým lidem poddaným i celému království nezdáli se víceji k stíznosti a k zkáze nežli k ochraně nějaké poslání a propůjčení býti. Obzvláště pak to jim žádnou měrou dovolováno býti nemá, aby na sídla panská, rytířská, do měst svobodných, kostelův, do far, do mlýnův a do špitálův se klásti a ložirovati měli. Naposledy aby páni konfederanti v svých vlastních ki,

1620 lovstvích a zemích lid takový vojenský sobě mustrovali i zase z služby válečné propouštěli.

XV. I to také vidělo se býti za slušné a spravedlivé nám a pánům spolusjednoceným, pokudž by se buď při diskách zemských neb kdekoli jinde v jakýchkoli knihách a pamětech královských která privilegia aneb jiné těm podobné věci a instrumenta listovní, královstvím a zemím sjednoceným vlastně náležející, od starodávna schované vyhledaly a našly, jmenovitě pak že by po navrácení svaté koruny král. uher. buď v Čechách aneb v Rakousích někde pozůstaly aneb tam se vyhledati mohly, se bedlivě při diskách zemských a kancelářích vyhledaly a ty všechny stavům těm, jichž by se dotýkaly, v celosti beze všeho nedostatku a zmatku do rukou se odevzdaly a navrátily.

XVI. Aby pak tím hojněji a zřetelněji všech nás konfederantův naše společní věrnost, přátelství, dobrovolnost a sousedství i družebnost dobrá a upřímná vůbec poznána a spatřována býti mohla; pročez mají všelijaká nepřátelství a zášti, a jestliže jsou kdy jaká mezi sjednocenými králi, knížaty, královstvími a zeměmi i stavy, řády a obyvateli jich zašla a se nalézala, hned od přítomné chvíle zcela a zouplna vyzdvížena, umořena a u věčnou nepamět přivedena býti.

XVII. Byli by kdo v jednom království neb zemi sjednocené buď nyní již aneb budoucně proč odsouzen aneb z ní jako psanec vypovědán, aby takový v druhém království ani v jiných zemích sjednocených přijmán ani trpín nebýval; ale podobně i tam takovou pokutu snášel, a tak ve všechných sjednocených královstvích a zemích za takového psance neb vypovědence vůbec jmín a držán byl a bez vůle a vědomí jiných sjednocených království a zemí zase na milost přijat býti nemohl. Címž však nečiní se žádná ujma, překážka a zkrácení moci a důstojnosti královské a knížecí, jestliže by komu z takových lidí padlých, s povolením však stavů a řádů téhož království a země, jakou milost učiniti a prokázati chtěli. Přitrefiloli by se pak časem, že by někdo z těchž psancův a vypovědencův do kterého království neb země sjednocené pro zachování hrdla svého dostál a tam usvědčen byl: aby byli povinni nejv. úřed. a soud. zem. dotčeného království neb země takového psance a člověka na cti zmařilého ku království a zemi té, v níž byla mu pokuta přisouzena, beze vší všudyž výmluvy a okolkování zprosta vydati a navrátiti.

XVIII. Naposledy: kterýž by koli buď nynější aneb budoucí království a zemi sjednocených král a kníže konfederací tuto náležitě stvrdil a jí zadosti činiti i podle ní správu království neb zemí svých zříditi a vésti usiloval, ten také bude míti moc a právo, moci, síly i ochrany z ní vyplývající, s volí však a s po-

volením stavův a řádův svých, proti jakýmkoli nepřátelům svým svobodně užívati a potřebovati. Naproti tomu pak, jestliže by proti vši naději a domnění jeden neb druhý z nich proti týmž království a zemí svobodám, jak v náboženství tak i v jiných jakýchkoli věcech a přibězích politických jim nadaným a propůjčeným, co nejméně mocí násilnou před sebe bral, čemu tomu na odpor se stavěl, aneb je bouřiti a nepokojiti počínal, tedy tomu obapolně na konec chceme a o tom takto nařizujeme: aby v takové případnosti stavové jeho jemu žádným slibem člověčenství a poddanosti podtud více zavázání nebyli, nýbrž mohli a dokonale a i ustavičnou moc i svobodu měli, jemu se v tom zjevně opřít i na odpor postaviti, neobávajíce se toho nic, aby pro to jemu se v tom opření od koho z lidí z urážky valebnosti královské neb knížecí vinění a naříkání býti měli.

Pro lepší pak potvrzení konfederací této i zdržení jistší všeho toho, cožkoli se svrchu píše, bude povinen a zavázán každý nový král neb kníže při času korunování svého na túž konfederaci a artikule v ní obsažené přísahu zvláštní s náležitou slavností vykonati.“

Závěrek pak stvrzení týmž artikul byl a následoval takový: „A protož my výš psaní, český král a všickni všech zemí sjednocených stavové, jako i stavové Hořejších i Dolejších Rakous slibujeme a přiřkáme, že chceme to všechno, což tak tuto v této konfederaci po jistých artikulích zapsáno a slovo od slova zaznamenáno se nachází, tak sobě mnoho vážiti a jako za vděčnou, stvrzenou a věčně trvající věc svatě, pevně a nepřerušitedlně jak my sami i všickni budoucí a potomkové naši držeti, zachovati, tak i jiné, jimž náleží, k držení a zachování všeho toho přidržeti, ne jinak, než jako by to vše na obecném sněmě král. čes., mark. mor., kníž. slezských a mark. obojích Lužic, nicméně i Rakous obojích jednáno, řízeno a zavřeno bylo; té celé a neomylné naděje jsouce, že i předjmenovaní páni konfederanti s druhé strany svrchu psané artikule všecky vůbec i jeden každý z nich obzvláštně s podobnou věrností, upřímostí a stálostí svatě ostříhati a tomu všemu zadosti činiti budou, tak aby to dobré sousedství a svazek náš společný den po dni více a pevněji mezi námi obapolně se vzdělávalo, vzrost svůj hojnější bralo a utvrzovalo. K čemuž račiž nám všechněm dopor... svrchovaný ten všelijakých pořádných smluv a sjednocování původ, vzdělavatel, obhájce a mstitel, hospodářský zástupčv.

Pro lepší všeho toho jistotu i konečnější věcné jednoty vysvědčení v též konfederaci sme se vlastnímá podepsali a k ní pečeti naše přivěsiti dali. Stalo se n našem královském v Praze při generálním všechněch sj

1620 ných království a zemí sněmě 25. d. m. dubna léta od narození pána a spasitele našeho 1620.

My pak svrchu zejména připomenutí nejjasnějšího a velikomocného krále a slavného království českého, též přivtělených zemí, jako i Hořejších a Dolejších Rakous k konfederaci této jednání, rokování a na místě postavení plnou a dokonalou mocí zřízení legati věrou naší neomylnou připovídáme a slibujeme: že to všecko ouhrnkem i obzvláště, což se v této věčné smlouvy kapitulací zdržuje a obsahuje, od J. M. K., nicméně i od stavův téhož král. a zemí sjednocených schváleno, oblíbeno, přijato a zachováváno, a v zvláštním listu neb majestatu obsažené Osvícenosti Jeho knížecí, království uherskému a sedmihradskému v hodnověrném originalu odesláno bude. A na ten konec toto naše přiřknutí a instrumentum obecné, jenž bylo na pergameně psáno, pečeti našimi visutými sme spečetili a v něm rukama vlastními se podepsali. Jehož jest datum v Prešpurce při sněmě obecném 15. d. m. ledna léta p. 1620.“ —

Zatím nejv. purkrabě dotázal se stavův: měli by v té konfederaci jim přečtené nedostatky a nedorozumění nějaké či zalíbení zvláštní. I dostal na to odpovědi ode všech, že všickni sjednocení to schvalují a sobě oblibují kromě jediného Radslava ze Vchynic. Ten mezi jinou řečí těch slov o ní doložit se neostýchal: budeli táž konfederaci k dobrému cíli se vztahovati neb ne, on že toho vykládati nechce.

Dále přednešeno bylo stavům od téhož nejv. purkraběho: Poněvadž v proposici královské artikul 2. to s sebou přináší, aby stavové král. čes. a jiných zemí přivtělených také konfederaci podobné s generalštáty neb stavy v Nidrlantu sjednoceními aneb sami vyhledávali, aneb králi, pánu svému, dle jeho ohlášení tu věc k řízení v moc dali a poručili, a on od osoby své poznává, že by to s velikým dobrým království i zemí sjednocených bylo; protož aby se stavové postarali a poradili vespolek, na jaký způsob toho by se vyhledávati mělo, majíce k tomu nyní přístup a příležitost výbornou skrze krále, jenž jest hlava a pán unie, kteráž tudy také mocnější bude. A stavové že mají zač pánu Bohu děkovati, když jest je tak dobrou a pobožnou vrchností opatřiti ráčil, která se o ně věrně a otcovsky starati ráčí. A protož že by se mu vidělo, aby tou věcí nepohrdali, nýbrž dali ji králi v moc, protože on to nad jiné nejlépe opatří.

Kteroužto přímluvu pán z Talemberka, nejv. komorník, — neb hofmistra nejv. tehdy tu nebylo — schválil a toliko toho k ní doložil: aby král to stavům uvedl nejdříve v známost, na jaké výminky a způsob taková konfederaci státi by se měla.

Hrabě pak Šlik Joachim Ondřej, nejv. sudí zemský, mezi

jinou řečí vztáhn ten artikul 2. také na smlouvy a kompaktata starobylá sousedův jich bližších, jako na nynějšího krále a pána jich, co se Falcu Hořejšího tkne, též na kurfiršta saského, radil přitom k tomu: aby k těmž kurf. král i stavové král. čes. psaní přátelské neprodleně učinili a na něj dotázku tu, stojili v těch starých smlouvách a erbanuřcích chvalitebných předkův svých s korunou českou či nestojí, a jestli přítel jejich či nepřítel. S strany pak konfederací s stavy sjednocenými v Nidrlantu srovnal přímluvu svou s jinými, jako i druhý hrabě Slik Jan Albin, kterýž vedl k tomu, aby té podobná konfederací zavřina byla nejen s samými Nidrlandery, ale také s králi denemarským, švédským a Benátčany i s jinými oudy sv. říše, kteříž ještě v unii nejsou.

Václav Vilím z Roupova, nejv. kancléř, schvaloval též i úmysl stavův s strany sjednocení nidrlantského i psaní k kurfirštu saskému; aby se to jen mírně s dostavením v něm všech cirkumstancí potřebných a přátelsky dalo, poněvadž král nic nepřátelského proti těmž kurfirštu před sebe brátí neráčí, ale hledí chovati se k němu podlé smluv starobylých.

A tím způsobem i vsickni jiní stavové z obce snášeli se na tom, aby ten artikul s strany učinění smlouvy s stavy sjednocenými v Nidrlantu králi J. M. v moc dán byl.

Po uzavření toho punktu nastoupeno bylo ještě toho dne i na třetí: o vypravení poselství do Turek, a kdo by k tomu z stavův král. čes. zvolen a obrácen býti měl.

Nejv. purkrabě přimlouval se: Když jest toho tak vysoce důležitá potřeba, aby tedy se to co nejdříve postavilo na místě. Od osoby své ač skůro neví, na koho by tu práci vložiti měl, aby ji k dobrému vlasti své a jiných zemí přivtělených platně vykonati uměl, nic méně však že podlé svého zdání prostého uznává býti k tomu jednání nejhodnější osobu Radslava ze Vchynic a z Tetova, protože jest pán učený, rozšafný, moudrý a mladý, a Bůh dá, že bude moci to poselství dobře vykonati; pročez aby stavové s ním o to dále jednali, chtěli by tůž legací přijíti na sebe. S strany prezentu že se mu vidí, aby se vzala o tom zpráva od Heřmana Černína, poněvadž jest toho povědom výborně, když jest byl ku portě otomanské vyslán od nebožtíka cís. Matiaše, jak veliký prezent tehdaž jemu byl dán, a jak mnoho ceny měl; pročez aby i nyní tak mnoho platil, jako v ty časy, a více nic. Na outratu paau poslu aby se též náležit summa opatřila.

K tomu oznámení nejv. purkrabího jsa tu přítomný R. slav ze Vchynic, a nevyčkav, až pořádek přímluv naň přijíměvivě a osuplivě se ozval, řka: „Buď pánu Bohu požalová že tak se mnou se zachází, ježto sem to vždycky činíval, co v.

1620 němu synu vlasti činiti náleželo, a tak se choval, bez chlouby mluvě, že se mnou páni stavové kontentirování býti mohou. A nyní za takové mé práce mně se taková odměna dítí chce, že mne chtějí do Turek vyslati, ješto já jsem k tomu na prosto nespůsobilý, jsa člověk mladý, obyčejům tureckým nezvyklý a řeči jejich také nepovědomý; kterak bych tedy mohl takové vzáctné poselství k tak velikému potentatu, který dítětem není, než zkušený voják a ve všech věcech velmi prozíravý, k sobě přijíti. Ráčí míti páni stavové k tomu pány spůsobilější a zkušenější, kteří to lépeji nežli já zastati moci budou. A na konec od sebe oznamuji, že toho k sobě přijíti nemohu. Ve všem jiném možném a slušném chci pánův stavův vůli naplniti a hotový služebník jako jeden člověk vlastenský zůstávati.“

Stavové přítomní, doslýchající takové výmluvy náhlé, jako téměř ohromeni byli, že tak ofuklivě proti zdání toho starce vzáctného ji vykonal; a nedal mu na ni žádný z nich odpovědi žádné.

Ale nejv. kancléř nemoha mu toho smlčeti, ohlásil se k ní: aby tomu Vchynský věřil, že by to jemu k veliké poctivosti a rodu jeho celému ku pochvale sloužilo; poněvadž se však z práce té vymlouvá, že stavové neráčí v ní ho potahovati a podrobovati. S tím obrátiv řeč svou k stavům, vyvrhl jim k těmž poselství dobře spůsobenou osobu, Kristiana Adršpacha Berku z Dubé; a mimo něho že se ještě i jiní kteříž snadně vyhledati moci budou. Nyní aby to přitom zůstalo; když jiné věci k legaci té potřebné zhotoví se, osoba že se též brzo najde, která by bohdá šťastně ji vykonati mohla.

A tak po mnohém o túž věc sporu a hovoření stal se sněmu odklad do dne následujícího outerního, 31. d. března, k hodině osmé na půl orloji.

Křtiny kn. Ruprechta, syna kr. Fridricha.

A ač nejv. úř. a soud. zem. na jiném nebyli, než předce dále po artikulích proposicí královské s uvažováním svým kráčet; ale že legat knížete sedmihradského a uherského, kterýž také za jednoho rukojmě a kmotra synu královskému byl dožádán, do Prahy přijel a na něj se toliko očekávalo s křtinami: protož pro ně s téhož uvažování sněmovního dne úterního sešlo, a osoby z stavův k křtinám volené napomenuly se, aby po desáté hodině na půl orloji králi k službě se postavily, že on s jiným komonstvem vzáctným i s nimi v tu dobu do kostela jíti a takovou slavnost s pomocí boží vykonati chtějí ráci. Mezi

tím nejv. úřed. opatřili vše, co k tomu bylo zapotřebí; na paláce pak novém královském strojily se časné tabule k držení panketu nádherného, a v kuchyních dvou všelikých krmí skvostných hojnost veliká se hotovila; pokoj též, v němž král s královnou a s kmotry stoliti měl, ozdoboval se čalouny drahými a nádobím stříbrným, pozlaceným právě způsobem královským.

Když potom určitá hodina k vyřízení křtu nastala, bylo hned ve všechny zvony při kostele zámeckém dobře na půl hodiny zvoněno. A po zvonění hned král po pavlačech šnekem dolů a odtud přes palác mimo zelený pokoj po dřevěném lešení k tomu naschválně vyzdvíženém až ke dveřím kostelním do kostela se uchýlil v processu a s komonstvem tímto:

Neprvé šel přede všemi jinými hejtman nad drabanty s partyzanou pozlacenou, a za nimi deset drabantův, majíce všickni v rukou též partyzány ozdobné, a odíni jsouce v liberaj z drahého sukna modrého a šňůrkami stříbrnými premovanou. Za drabanty následoval houf veliký panstva českého, po nich nemálo Uhrův v čubách a v delcích jejich, jonákův výborných, a to vše osoby panské a rytířské. Za pány uherskými kráčeli maršalkové dva královští ozdobně připraveni, nesouce v rukou hole stříbrné a pozlacené. Po těch dvou šli legati z arciknížetství obojích Rakous, a před nimi tři osoby z stavů českých, jedna panského, druhá rytířského a třetí městského stavu. Za Rakušany spatřovali se jdoucí vyslaní k sněmu generálnímu: z Lužic obojích v desíti osobách, jež opět předcházely osoby z stavů českých; za Lužičany vyslaní z knížetství slezských v šesti osobách; opět za Slezáky poslové Moravanův též v šesti osobách. Za Moravany šlo mnoho osob z českých stavů panského a rytířského, a to ku poctivosti legata jednoho z stavu rytířského a druhého městského řádu z Uher; za nimiž hned ti dva legati vedlé sebe kráčeli vážně. Potom za těmi legaty následovali již kmotrové, ze všech stavů král. česk. zvolení, totiž mimo nejv. úřed. a soud. zem. šest pánův, šest z rytířstva a šest z měst. A za těmi šel král s Emerichem Tuřím hrabětem z Betlenfalvy, poslem knížete Gabriele Betléna, jenž byl pán náramně spanilý a hrdinský, a to vedlé sebe zároveň, obadva oděvem nádherným ozdobeni. Král také mimo jinou okrasu měl na hrdle přes plášť převěšenou halží neb halčpant zlatý, drahým kamením vysazovaný; bezpochyby že byl řetěz bratrstva englického, a ne, jak relací Slanské autor položil, rouno zlaté, protože ho král nikda neužíval a ním obdařen nebyl. Za králem brali se štolmistr královský, nejv. purkrabě Pražský, nejv. kanclér a jiní nejv. úřed. a soud. zem. a teprva za nimi hrabě z Hollachu a drahý počet panstva znamenitého; po nich patero knížat říšských; za knížaty pak šel teprva falckrabě Ludvík Filip, bratr

1620 královský, s Janem Jiřím, markrabětem brandenburským z Je-grndorfu neb z Krňavy a komonstvem jich. Trubačův čtyr-mecítma královských i jiných pánův stálo před kostelem s bu-beníkem mouřenínem, kteříž ustavičně troubili a bubnoval, do-kud ta processí trvala a všickni do kostela nevešli.

Po usazení se jednoho každého na místě vykázaném hrálo se nejdříve na varhany a přitom zpíván žalm 35. vůbec ode všech jazykem německým; král pak seděl na majestatu svém královském, podlé něho legat uherský, a zase po pravé straně seděly popořád všechny osoby knížecí na stolicích aksamitových.

Po zpívání D. Abraham Škultét, kazatel dvoru králova přední, vešedv na kazatedlnici, učinil kázání umělé o křtu sv., a za tím říkal modlitbu zkroušenou za dítě, jenž ke křtu přinešeno býti mělo, vinšovav mu od Boha vzrostu zdárného a zdraví prodlouženého; a na to zpívali opět žalm jeden. Vně pak před kostelem dálo se hlučné troubení, když dítě nešeno bylo do kostela z pokoje králové; nesla je na rukou svých Mandalena Slavatová, Bohuslava Berky nejv. purkrabího manželka, v pěkných poduškách zlatohlavových a stříbrohlavových, od nichž s pravé i s levé strany visela roucha nákladná na půl druhého sáhu s každé strany, kterouž neslo osm panen z fraucimeru královského. Podlé paní purkrabové šel na pravé ruce falckrabě Ludvík a na levé Vilém kníže saské z Weimaru, vedouce ji pro poctivost dítěte. Za nimi pak následovalo mnoho paní českých s starostou královny a s fraucimerem přednějším.

Jak přinesli dítě do kůru, tu hned Dr. Škultét vzav me-denici stříbrnou a umyvadlo, oboje pozlacené, postavil na oltáři, a dítě podlé těch nádob podobně. K čemuž přistoupili také kmotrové všickni, předně Emerich Tuří na místě knížete sedmi-hradského, potom vyslaní stavův král. čes., vyslaní z mark. mor., mezi nimiž přední byli Ladislav Velen z Žerotína, hejtman zemský, a Vilím z Roupova, nejv. komorník; na místě knížat a stavův slezských, též Jana Fridricha knížete wirttemberského markrabě Krňavské; na místě Dolejších Lužičanův jeden pan z Kytlic, a Hořejších osoby tři. Doctor pak po vzývání jména božího nad dítětem pokropil dítě po třikráte vodou, zřikaje přitom slova ustanovení Kristova; jemuž dáno jméno Ruprecht, na pa-mátku prvního kurfiršta z domu a rodu falckého, kterýž po-sléze i římského království dosáhl okolo l. P. 1400, když kur-firštové Václava českého krále, císa. Karla IV. syna, s císařství složili. Po nejprvním vody na dítě vylití dalo se u veliký pláč a dobře za půl čtvrti hodiny pořád v kostele plakalo; pročez je jednak paní purkrabová, jednak starosta králové zmitati a tišiti musily, až naposledy přivedly je do spaní.

Potom když dítě bylo zase dobré myslí, a dříve nežli

odešli s ním ode křtu, podávala paní purkrabová téhož Ruprechta pořád všechném kmotrům do rukou. Kteřížto hrubou chvíli s ním se pěstovali a milovali, až naposledy po učiněné mu pokloně skládali mu dary své. Betlén Gábor daroval mu pěkný a drahý klenot, králi pak spanilého koně tureckého srsti dočista bílé s rystuňkem nákladným; stavové král. čes. jistotu v zlatohlavovém pytlíku na 24.000; Moravané, Slezáci a Lužičané po 12.000, totiž 36.000, pokudž se v úmysle svém předešle stavům král. čes. pronešeném nezměnili. Nebo nalézám poznamenáno u Mikuláše Bella a u kontinuatora historie nidrlantské o těch prezentích rozdílnou zprávu: z nichž onen píše, že Moravané darovali 18.000, Slezáci 22.000, dolejší Lužičané 6000 a hořejší 3000, což by v jedné summě vyneslo i s prezentem českým 73.000 tolarů; tento pak zaznamenal, že Moravané a Slezáci odvedli též jistoty dvě, každá na 8000 znějící, Lužičané pak obojí 10.000 tolarů, vše na zlatě, jenž na veliké meděnici pozlacené bylo vsypáno. Ale co za dar posláno kmotru od knížete wírtemberského, to se vůbec dověditi nemohlo.

Po vykonání všeho předně dítě odnešeno zase s touž pompou z kostela s troubením a bubnováním veselým. Po troubení pak a hraní na varhany, když král měl jíti s kmotry a s dvorem svým, sezpívali ještě žalm jeden. Tím služebnost ta církevní zavřína, a král od legata uherského i ostatních kmotrův do pokoje svého jest doprovoben.

Po nedlouhé pak chvíli sešli se zase všickni kmotrové s králem i s královnou na novém paláce a stolili společně za jednou tabulí dlouhou s náramnou myslí i těla veselostí. Jiné pak panstvo a francimor vzáctný byli též účastni vši té dobré vůle na témž paláce za pěti tabulemi obdloužnými, hodující a radující se v bázni boží, jakž v takové případnosti času kratochvilného mezi potentaty velikými za obyčej bývá, tak že bylo se nač podívati, jaká opravná jídla a nápojové vzáctní, jaké konfekty, jací hosté, jaká muzika libá a veselost se tu spatřovala, tak že, kdo co chtěl od jídla, pití rozličného, i z těch nejprostějších lidí k očerstvení svému, všeho snadně s potřebu dostati mohl. Po panketě pak již v soumrak začal tanec slavný v luthauze zahrady královské a trval dosti dlouho na noc.

Pokračování v sněmu generálním.

(Orig. díl IX. str. 1009 ...)

Zatím po vyrizení křtin knížete Ruprechta stavové král. čes. s vyslanými z zemí přivtělených přistoupili zase k jednání sněmovnímu. A jak ráno ve středu po neděli postní Laetare

1620 nebo družebné, jenž byl první den m. dubna, shromáždili se
1. dub. v hodinu určitou do soudnice, tak po malé chvíli přišli mezi ně vyslaní z markrabství lužického a po učiněném vinši křesťanském a přátelském dodali jim psaní od svých principalův. Na kteréžto psaní dodané nejv. purkrabě vinš ten na místě všech tří stavův i s psaním přijav, zase všecko dobré stavům i vyslaným lužickým vinšoval a přitom dále oznámil: Když takové psaní přečteno a pováženo bude, že se jim na ně odpověď náležitá dáti nepomine. Mezi tím aby se Lužičané v tom ubezpečili, že se jim Čechové vždycky dobrým sousedstvím, přátelstvím a bratrstvím povinni a zavázáni býti poznávají. To aby principalům svým jmenem a na místě stavův oznámili a přitom množství služeb povolných a přátelských.

Po odchodu Lužičanův čteno s katedry dotčené psaní, obsahující v sobě to: že Lužičané ke všemu jednání sněmovnímu jakž prvé tak i nyní osoby jisté splnomocňují, za to žádajíce, aby artikulové v propositci sněmovní obsažení tím dříve pováženi a jim v známost uvedeni býti mohli, tak aby věděli se čím dále spraviti a pokojnějších časův dočekati mohli.

Po přečtení toho bylo posláno pro vyslané moravské, Slezáky i Lužičany, aby se přezvědlo na nich, co a jak sou v radě své s strany předních pěti artikulův přednesení královského zavřeli. Avšak stavové oznámili jim nejdříve snešení své, očež potom vespolek měli promlouvání a deliberací dosti dlouhou, až ní ostatek téhož dne ztrávili.

2. dub. Na druhý pak den, totiž ve čtvrtek 2. dubna, shromáždivše se opět do sněmu jak stavové král. čes. tak i vyslaní ze všech přivtělených zemí, měli shledání své s hrabětem Emerichem Tuřím, poslem Betléna Gábora. Kterýžto byv přiveden s jinými pomocníky svými u velikém komonstvu od Václava z Budova a jiných osob k tomu ze všech tří stavův volených mezi ně, měl sobě vykázané místo nahoře na katedře, červeným aksamitem a damaškem obestřené, odkudž by k stavům promlouvati a zase od nich odpovědi volné doslýchati mohl.

Po spokojení tedy hluku a hlaholu lidského, kterýž do soudnice za legatem a panstvem se přihrnul, legat poseděv něco málo na stolici své, vyvstal, a učiniv náležitou poctivost všemu vzácnému shromáždění a titulem povinným všech zemí přivtělených poctiv, zatím předkládal jim příčinu vyslání svého, kteréž naň od knížete a pána jeho jest vloženo, mluvě to vše velmi ozdobně jazykem latinským. Což po něm Eliáš Rozín vykládal na česko, a přijav od legata listy věřící s jinými psaními obzvláště jedné každé zemi svědčící, snesl je dolů s katedry a odvedl stavům král. čes. i vyslaným. Psaní pak náležející Rakušanům, protože tu tehdaž tomu jednání přítomni

nebyli, zanechal týž posel uherský za sebou, s tím doložením, že jím ho také v místě příhodném dodati neopomine. Té jeho řeči podstatné, jadrné a velice ozdobné divili se všickni přítomní lidé, ješto latině rozuměli.

Po dokonání promluvení toho povstali všickni stavové a vyslaní přítomní vzhůru s vážností příslušnou, a nejvyšší purkrabě učinil zase řeč českou k legatům ode všech stavův jak král. čes. tak i zemí přivtělených v tento rozum: Nejprvé učinil vinš všech dobrých věcí spasitedlných jak knížeti uherskému a sedmihradskému, tak i stavům země obojí; potom děkoval knížeti za to, že jest tak vzáctné poselství do král. čes. k sněmu hlavnímu vyslal. To domluviv, pozastavil se v řeči, a Rozín vykládal ji zase legatu v jazyku latinském; což dalo se tak promíškou až do konce.

Dále od nejvyššího purkrabího promlouváno: Že stavové všickni i vyslaní zase jak knížeti tak i stavům uherským a sedmihradským své přátelské služby i všecko dobré podle duše i těla s hojným božským požehnáním žádají, vinšující sobě na pánu Bohu všemohoucím, aby ta svatá konfederaci, kteráž jest s knížetem i s stavy uherskými učiněna, pevná a stálá byla, i až do skonání světa trvati pevně a stále mohla. Ta pak psaní s trojím rozdílným spisem od legata Čechům, Moravanům, Slezákům a Lužičanům podaná že stavové od něho přijímají vděčně a nechtějí pominouti podle starobylého způsobu na česko dáti je přeložiti, sobě přecísti, v uvážení své vzíti a na to jistou týmž poslům odpověď odevzdati; žádajíce přitom, aby poslové knížecí a stavův nekladli sobě to za stížné, zatím na to očekávají až do bedlivého týchž věcí přednešených uvážení. Mimo to že stavové i vyslaní zakazují se týmž legatům vším dobrým přátelstvím a sousedstvím, jakožto konfederantům svým milým a laskavým.

S tím rozžehnav se legat s přítomným panstvem, doprovázen byl zase od osob k tomu zřízených až do ložementu svého, obzvláště pak se všechněmi soudci zemskými, kteřížto postavivše se řádem u dveří světelných, kudy se z ní chodí na palác, ruky mu podávali.

Po odchodu jeho vyslaní z zemí přivtělených, pozůstavše ještě chvíli mezi stavy, snesli se s nimi na tom, aby taková psaní knížecí i stavův týchž království a zemí na česko neprodlené se přeložila a potom vůbec v sněmovním shromáždění i publikovala i k svému dokonalému povážení přišla. S čímž jak oni vyslaní tak i jiné všecko množství z sněmu rozpuštěno.

Následujícího dne pátečního, 3. d. dubna, nastoupeno od stavův podle pořádku v propositci položeného na artikul šestý o synech vlasti zpronevěřilých. Aby tedy týž punkt mohl se

3.
dub.

1620 všemi okolostojícími věcmi bedlivě a s gruntem býti uvážěn, čtlo se předně nahlas všechno, cokoli k němu přináleželo, a co kdy od stavův buď na sjezdích neb na sněmích speciálních neb generálních u velikém počtu a shromáždění jich uvažováno a zavíráno bývalo, jako předně artikul zavřený na sjezdu čtvrtém, na hradě Pražském v pondělí po neděli Smrtné léta 1619 držaném, zaznamenaný neb položený v tištěném snešení téhož sjezdu na listu 48.

Po něm přečten artikul z konfederací učiněné při sněmu generálním v úterý po památce sv. Maří Magdaleny téhož léta v počtu 14. na listu 20. Též artikul 14. mezi věcmi samého král. čes. se dotýkajícími v témž snešení tištěném na listě 85. Item artikul snešení sněmovního o prodávání a zastavování statkův královských, duchovních i zpronevěřilých lidí, zavřený též při sněmě generálním s králem v pondělí den památný svatých Simona a Judy léta 1619, s jinými mnohými věcmi platnými.

Dále publikovala se psaní některých pánův onostranných a synů vlasti zpronevěřilých, obsahující v sobě odpověď na obeslání jich tištěné, kteréž jim stavové z plného shromáždění sněmovního 17. d. října léta pominulého odeslali:

Předně psaní neb odpověď Viléma mladšího z Lobkovic na Bílině a Kosti pod datum na dotčeném zámku Bílinském ve čtvrtek po památce Všech Svatých 1619, v němž vymlouval se stavům, proč k tomu artikuli jich obecnému a do konfederací v počtu 12. pojatému přistoupiti nemůže, totiž proto, poněvadž v příčině té to při sobě nachází: Kdyby se takových snešení sněmův duchovních od přísáhnouti měl, že by tudy svědomí svému, duši i náboženství, kterémuž jest hned z malíčkosti od svých milých rodičův vynaučen, ublížiti a pána Boha uraziti musil; protož že stavův za to žádá služebně, aby jeho k tomu, což proti svědomí a duši jeho čelí, nenutili. Co se pak týče majestatu, na svobodné provozování náboženství stavův pod obojí daného, že jest proti němu nikda nebyl, nikda nic nepsal ani nemluvil, ani také žádného za kacíře, poněvadž sme všickni v Kristu pokřtěni a křesťané se odtud jmenujeme, nedržel, a jakž prvé nikda toho jest nečinil, že ani ještě nyní i budoucně činiti nebude. Z těch tedy příčin že toho nezasloužil, aby měl takovou přísahu vykonati, mnohem pak méněji něco jiného podstoupiti. Pakli by se toho nestalo a on v své žádosti oslyšen byl, že by z donucené potřeby musil se na čas podlé vyměření zřiz. zem. (dokládá se K 3, ale to v sobě toho nic neobsahuje, nýbrž pod literou K 38) z země s manželkou a s dítkami vyhostiti a v cizí zemi obydlé své hledati; vždy ještě žádaje, aby i to, což nejpodstatnějšího jest, k srdcím svým stavové připustili, že jest všechno, což k nařízení defensí přináleželo,

a on čím povinen byl, činil a odvozoval, aby mohl z té přísahy 1620 propuštěn býti a do smrti v vlasti své, kde se zrodil, s manželkou i s dítkami bytu užiti, hrobu sobě jinde nehledati, anobřz v hrobě předkův svých položen býti a tu veselého vzkříšení očekávati.

Podobná psaní a omluvy byly Wolfa Vřesovce z Vřesovic, kterýž však místem toho doložil, že žádného z stavův jakživ za kacíře nedržel a tomu slovu, co by v sobě obsahovalo, nerozumí; pak Václava hraběte z Rozrážova, též Hertvíka a Křištofa Vratislavův, jenž žádali za to, aby z arrestu svého propuštění byli a za potřebami svými do měst Praž. z statků svých přijedti mohli, dostatečně slibující, že chtějí všecko vedlé jiných, což věrným synům vlasti náleží, činiti a v nejmenším ničehéhož se proti vlasti své nedopouštěti.

Heřman pak Černín z Chudenic, kterýž na onen čas od cís. Matiaše v legaci do Turek byl potřebován, ohlašoval se před stavu listem svým v sobotu po Všech Svatých 1619 odeslaným: Že by ke přísaze rád přistoupil a ji vykonal, kdyby se toho neobával, aby tudý svědomí svého neurazil. Nicméně však, aby řečeno nebylo o něm jako o jiném zlém synu vlasti, že nemíní nic proti majestatu a porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí činiti a před se bráti, nýbrž že chce se a připovídá tak chovati, a při vlasti státi nejinak, než jakoby povinnost vykonal, žádaje stavův, aby ho při té jeho omluvě zůstavili i při službě té, v kteréž u J. M. C. zůstává a ní dvěma císařům již sloužil, zanechali. Pokudž by pak toho se nestalo, že by na ty cesty pomyslit musil, kterak by se mohl z země odebrati a vyhostiti. Co se toho artikule o synech zpronevěřilých vlasti tkne, poněvadž o takovém artikuli vědomosti žádné nemá a o žádných takových synech neví, že také o něm nic smyslit nemůže a o nich nic psáti neví.

Po přečtení těch všech omluv ještě téhož dne čtla se některá psaní Adama mladšího z Waldšteina na Lovosicích, někdejšího nej. hofmistra král. čes., a mezi jinými toto dvojce: První pod datum v Drážďanech 24. d. března léta 1620, v němž vymlouval se, že jest na onen čas dvojce psaní direktorům a správcům zemským poslal pod datum 17. a 28. dnův m. října léta 1619, na něž však až dosavad odpovědi žádné nedostal, žádaje stavův, aby je sobě přečísti dali. Poněvadž podlé svého v důležitých svých potřebách toho při direktorích vyhledávání opatření a povolení žádného od nich užiti nemohl, že jest proto na ten čas z země odjedti musil a jinde spravedlnosti své hledati, obzvláště pak proto, aby sto a třiceti devět tisíců dluhův svých svým věřitelům vyvaditi mohl. Pročež že žádá, aby stavové o něm toho domnění, jakoby se nad svou vlastí zapomenouti

1620 měl, ani direktorové ani stavové neměli a zlých výkladův v tom nečinili; nýbrž že ten odjezd žádnému ke škodě nebude; zakazuje se, že chce všelikterak nápomocen býti k tomu, kterak by v Cechách mezi stavy svornost zase působena a vyzdvížena býti mohla. A že také slibuje, že chce v šesti nedělích pořád zběhlých se do vlasti své zase navrátiti; pakliby se tak brzo navrátiti nemohl, že nepomine při stavích se ohlásiti. Nejvíce pak že za to žádá pro ty služby veliké, kteréž pro vlast svou a dobro stavův vykonává, aby ho ušetřili a k věřitelům jeho se přimluvili, aby pro škody veliké, jak v Moravě tak i v Cechách od nepřítele jemu na statcích zdělané, na něho; tak tuze naléháno a k exekuci dovolováno nebylo; při závěrce toho doloživ, že nejhlavnější příčina odjezdu jeho z země byla by ta, aby sobě při císaři to spraviti mohl, aby tíž věřitelové jeho k záplatě přijíti a rukojmové vyvazeni býti mohli.

V druhém listu, odtudž do Prahy poslaném 3. d. listopadu 1619, mezi jinými věcmi dokládal toho: Že jest sobě to ku paměti přivedl, co jest stavům přířkl a připověděl před časem minulým, že totiž nechce bez vědomí jejich ven z země vyjedti. To že jest také chtěl jako poctivý člověk učiniti a tomu za dosti udělati. Ale že mimo naději jeho jemu pilný odjezd nastává a příčina hodná k tomu v jeho vlastní věci se naskytuje, tak že bez přítomnosti jeho řízena a konána býti nikoli nemůže, obzvláště pak pro příčinu tu, že má ve Vídni na právě zemském ležících třikráte sto tisíc zlatých rejských. A poněvadž cís. Ferdinand jiného nad komorou v nově založenou správce nařídil, že by musil pro nečasné své ohlášení tam svého patrimonium vlastního zbaven býti; pročež že žádá, aby v tom roztrušován nebyl a tak vykládán, jakoby samochtě z vlasti své ujížděl, a lidé aby o něm toho domnění neměli. A pro snadší odjezd i bezpečnější cestu aby mu stavové vydali passceti i k tomu glejt bezpečný k odjezdu i zase k příjezdu, zakazovav se, že nechce nic jiného řídití, nežli co se vlastní věci jeho dotýče, ale proti stavům že nechce praktikovati a na škodu jich nic činiti.

Dále že toho před stavy netají, že jest nedávno dnův minulých, totiž 17. d. října psaní tištěné od stavův dostal, kteréž přečtv, že našel v něm artikul o vykonání přísahy; ale že to stavům v paměti dobré nepochybně zůstává, kterak jest se ohlásil tehdaž, když byly k němu jisté osoby od direktorův vyslány, a jim to předestřel, že nemyslí, aby co mimo přísahu podle zříz. zem. a mimo přísahu podle porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí před sebe bráti měl, poněvadž on podle majestatu na svobodné náb. a porovnání žádného za kacíře

nikda neměl a nadržel, nýbrž podlé poznání jeho, jak mu Bůh dal poznati, jednoho každého zanechával a všelijakou svornost mezi stavy zachovával.

Co se pak sněmů duchovních dotýče, tak jakž v témž psaní tištěném doloženo jest, aby se jich odpřisáhl, obzvláště pak v tom, co se nezdržení víry kacírům tkne, v tom že se před stavy ohlašuje, že jich nikda neviděl ani nečítal, a poněvadž jsou v jazyku latinském sepsáni, nejsou ho povědom a jemu se nikda neučiv, jim nerozumí. A kdyby to přes to všechno učinil, že by musil víru svou zapřít a proti duchu sv. prohřešiti i svědomí své porušiti.

V příčině pak krále Ferdinandova: poněvadž ho nechťejí za pána míti, že ani také neví, co k tomu říci, a že chce na to pilný pozor míti, aby se podlé své nejvyšší možnosti proti tomu nestavěl a tomu také zadosti učinil. Ale že stavův přitom napominá, aby do sebe vstoupili, a co se tu před sebe běře, na to bedlivě pomyslili, aby budoucně nemusili z toho těžce odpovídati. Vedle toho a naposledy že ani toho před nimi netají, že jest nemohl od J. M. C. odpovědi a resoluci na svou žádost dostati, až potom teprva v dosti prodlouženém čase, totiž v sedmi nedělích pořád zběhlých. Při kteréžto resoluci že také jiného psaní dostal, v němž J. M. C. jeho k sobě povolávací ráčí, a on jako poslušný a poddaný na rozkaz J. M. to vykonati a k J. M. se najíti dáti musil. A tou příčinou že jest se do vlasti své dle uvolení svého navrátiti nemohl. Nebo aby stavové o tom věděli, že císař do Řezna z Vídně jedti se strojí a tam některé věci říše se dotýkající, a kterak by k vinšovnému pokoji přijíti se mohlo, naříditi chtíti ráčí, on pak zatím že má na místě J. M. v Vídni místodržící zůstávati; což s pomocí boží na sebe přijíti chce.

Na závěrek žádal, aby v ničemž zlém jeho osoba vykládána nebyla netoliko od direktorův, ale i od stavův; a jestliže by se kdo takový, ješto by odjezdu a nepřijezdu jeho tak dlouhému zlý výklad dávati chtěl, aby ho v tom direktori zastali a to přetrhli. Na kteroužto žádost a přednesení své všelijaké jest naděje té, že odpovědi od nich dostane. —

A když všechno to bylo přečteno, nejv. purkrabě vedl k tomu, aby také ještě i psaní a omluvy Adama z Šternberka, někdejšího nejv. purkrabě Pražského, od písařův vyhledány a stavům v známost uvedeny byly. Ale že se to tak na rychlo státi nemohlo pro založení jich v kanceláři direktorské a stavům postyskovalo se již déle takových věcí doslýchati, protože již prvé celý ten den v pracích mnohonásobných ztráven byl, pročež odloženo toho do rána do 9. hodiny německé.

Kteráž když v sobotu 4. d. dubna nastala a stavové do

4.
dub.

1620 soudné světnice spolu s nejv. úřed. a soud. zem. se sešli, tedy nejv. purkrabě rozkázal čísti pozůstávající psaní, nejdříve Adama z Šternberka z města Freiberga v zemi mišenské — kdež jsem já potom s mnohými exulanty českými drahně let obýval — 26. d. srpna 1619 do Prahy odeslané v tom smyslu:

Že jest psaní jemu od stavův 21. d. srpna odeslané přijal, v němž mu stavové snešení své společní uvedli v známost: aby on z jistých a hodných příčin jako arrestovaný na ten čas v městech Pražských zůstával a ven nikam, ani na panství své nevyjížděl; k tomu také aby beze všeho meškání a odtahu na hrad Pražský mezi stavy poslušně najíti se dal. Což by byl rád učinil, jakož toho za důvod jest kundšaft, kterýž poslu s psaním k němu vyslanému od sebe v neděli pominulou dal. Ale že mezi tím časem jeho zprávy došly, jakož i v psaní témž toho doloženo jest, že jsou se o některé artikule, totiž o odřeknutí se sněmův duchovních, o nepřijetí císaře Ferdinanda, o volení krále Fridricha a jiné namluvili, ale kdo by tomu všemu zadosti neučinil, aby za zjevného nepřítele vlasti své i stavův jmín a držán byl; protož že nemohl toho učiniti, poněvadž jednou přísahu císař. Ferdinandovi učinil, proti kteréž býti nemůže. A také sněmův duchovních se odříci nechce. Nebo kdyby to udělal, že by musil budoucně z toho jak pánu Bohu předně, tak potom i tomu, kohož se dotýče, těžce odpovídati a své svědomí podle víry staročeské zprzniti. A tak že jest raději na čas král. čes. se vzdálil a z něho ujel. Ale jakkoli jest, že stavům za to připovídá a slibuje, že chce všelijakých praktik a toho všeho, což by proti nim a král. čes. čelilo, se varovati, tak že slušné v ničemž do osoby jeho stěžovati sobě moci nebudou.

Zatím publikováno psaní Viléma Slavaty, též v městě Freiberce 28. d. srpna 1619 datované, kterýž s jmenovaným Adamem z Šternberka proti reversu od sebe stavům danému z země ujel. V němž dokládal toho:

Že se mu v paměti snáší, kterak jest po pádu svém stavům připověděl a reversem od sebe daným toho dotvrdil, že nechce do své smrti věcí českých se dotýkati, nýbrž v pokoji zůstávati, jakož pak po ten veškeren čas, co jest v Praze zůstával, se tak a nejinak choval a tomu, což jest připověděl, zadosti činil. Nyní pak že něco proti reversu svému učinil a ven z Prahy ujel; že to učinil na žádost manželky své, kterážto v Teplici za příčinou nemoci své zůstávala, chtěje ji v její těžkosti a nemoci navštívit. Nicméně že o tom stavové dobrou vědomost mají, že jest nic jiného proti stavům před sebe nebral, nýbrž všecko podle snešení jich vykonává a výpravy podle zřízení. činí: protož že žádá, aby z zlého domnění vyšel.

Dáleji že jest i přes meze král. čes. se odebral a z Teplice 1620 ujel: to že jest učinil proto, že jeden každý člověk jest podle přirozeného zákona povinen života svého obhajovati a přichraňovati, a druhé na ponuknutí a žádost snažnou paní mateře manželky své milé. Neb že tomu sami rozuměti mohou, kdyby on déleji v král. čes. zůstávati měl, jsa na ten čas snížený, že by musil všelijakých nepřiležitostí pocítovati, ano i v nebezpečnosti hrdla zůstávati. A to aby stavové mohli dokonale věděti, že jim to uvozuje v známost, že se z král. čes. z příčin výš oznámených ubírá. Když potom pán Bůh pokoj dáti ráčí, že se zase k stavům navrátiti a s nimi zůstávati připovídá. Což že jemu dle jeho k nim dověrnosti na zlou stranu vykládáno nebude; a také proč by jemu to na zlou stranu stavové vykládali, příčiny žádné nemají. Nebo o tom dobrou vědomost mají, že on v svém reversu se tak nezavázal, aby z země ven ujížděti neměl, než že se chce pokojně chovati; a když jemu snešení stavův bylo skrze vyslané čteno a odesláno, že jest bylo bez výminky. I poněvadž pak již odjel, že se chce tak chovati, aby nic proti stavům, jsa ven z země, nečinil, nýbrž ve všem pokojně sobě počínal: —

Když tou měrou to vše bylo dokonáno, četl se zatím spis neb supplikací stavům podaná od Jana z Šternberka, tehdejší sněmu přítomného, syna dotčeného Adama z Šternberka. Ale co ta v sobě obsahovala, jako i co dále od toho 4. dubna až do 28. mezi stavy a vyslanými při téměř sněmě generálním řídilo se a uvažovalo, to vše se nedostává v jmenované relaci jedenácté a aktách sněmu tohoto, od vyslaných Slanských sepsaných, a tou příčinou musí se všeho toho na ten čas pominouti mlčením, až dá Bůh příležitost tu, že odjinud nedostatek takový a mezeru budu moci příhodně vyplniti. *) —

Ve čtvrtek pak, den památný sv. Jiřího rytíře, jenž byl 23. d. dubna, zběhlo se veliké a tuhé setkání v slovích mezi 23. nejvyššími stavy a stavem městským a to v příčině té. Když dub. zajisté vyslaní od Pražanův i z jiných měst královských dnův pominulých stavům vyšším dali jistou svou odpověď proti snešení jich společnému v příčině svolení jistých sbírek zemských; tedy tíž vyšší stavové měvše ji v svém bedlivém povážení, dne toho čtvrtečního skrze nejv. purkrabího opáčili sobě tůž odpověď stavu třetího. Když totiž stav panský a rytířský učinili mezi sebou svolení jisté z obilí a podali toho také i na stav třetí, aby i on v tom se jim pronesl, co by proti tomu jich svolení z sebe učiniti a svoliti chtěli; tu že stav městský dal od sebe

*) Znova Skála zde odkazuje na Paralip. str. 210, jichž dosud nenalezeno. Red.

1620 jim odpověď takovou: že by nebylo možné jim takových sbírek svolovati, a to proto, poněvadž ne všickni měšťané svobodní a stavu třetího užívající dědiny a role mají, kteříž tedy toho nic nemají, jak by bylo možné jim něco svolovati a odvozovati; než ti, kteří mají dědiny, že odvozovati budou a rovnost s stavem panským a rytířským v tom rádi zachovají.

Na kteréžto odpovědi v punktu tom stavové vyšší tehdáž přestali, však s tou výminkou: kteří z nich dědin nemají a všeliké obchody a živnosti vedou, že by se mohli o jistou summu peněz snést a místo sbírky z obilí ji odvésti, tak aby rovnost mezi stavy mohla býti zachována. Ale co se druhého artikule tkne, kdež třetí stav žádal, aby při předešlém odvozování z vín, totiž z vědra po 10 groších, zanecháno bylo, a to, co se vín domácích tkne, tím se vynahradilo: že ten tolikéž na větší počet byl odložen. I ačkoli to předešle bývalo, že sou se vína domácí vyhražovala a toliko z přespolečných vín sbírky se odvozovaly; však že nyní toho důležitá potřeba jest, jakáž jest nikda prvé nebyla. K tomu že málo vín přespolečných, jako uherských, rakouských i moravských do Čech se uvozuje, a byt se i uvozovati chtěla, že pro lid vojenský nemohou, an sotva jemu v těch krajinách vína postačují. Kdyby tedy z domácích vín svolena sbírka býti neměla, že by se takové sbírky z vín velmi na skrovně sešlo a stačiti nemohly.

A tak nejvyšší purkrabí přímluvu svou na to hned zatím učinil, doloživ, že se jemu vidí za dobré, aby při tom předešlém snešení s strany sbírky z vín přespolečných i z domácích zcela a zouplna zůstaveno bylo a nic se v něm neměnilo; požádav při tom jiných pánův i rytířstva, aby také přímluvy své o tom oznámili. Pročež po něm nejv. hořmistr, myslím, starší z Lobkovic, v přímluvě své doložil toho mezi jinou řečí: Aby aspoň polovici berně domovní měšťané ti, ješto dědin nemají, místo té sbírky z obilí odvozovali; nebo že to býti nemůže, aby jedni dávali a druhí nic. Poněvadž sice stav třetí chtěl vsudyž, jak v direkcí tak i v jiných věcech s stavy vyššími rovnost míti, aby tedy i odvozování berní rovníčka táhli. A že stavové vyšší rádi by s sebe košili svlékli a dali, stav pak třetí že dosti málo v těchto nynějších těžkostech nápomocen jest v odvozování berní a kontribucí. Dále co jest měl ještě přednésti, toho že k jiné chvíli zanechává, a z toho se, čím jest potkán, před dobrými, poctivými lidmi vyvésti chce. A s tím odešel hned s nimi, hněviv jsa.

Po té dvojí přímluvě jiní všickni k jednostejnému cíli směřovali a potaz svůj v jeden smysl proti stavu třetímu zavřeli.

Pražané, Horníci i jiní. poslové z měst, doslýchající přímluv a jistého sněmu stavův vyšších, i žádali jich za potaz,

v němžto dobře za půl hodiny trvali; a na čem se tak snesli, to skrze Jana Jezberu z Kolivě hory oznámili jim poručili spůsobem tímto:

Ze vyslání od Pražan, Horníkův a jiných měst královských, jaké by zdání vyšších stavův bylo, tomu sou vyrozuměli. Co se prvního punktu tkne, že sou sobě přivedli ku paměti, kterak onehdejšího dne u velikém počtu jak z Starého, Nového i Menšího měst Pražských tak i vyslaných z měst jsouce osoby z stavu třetího na rathouze Staroměstském pospolu shromážděny, na čem se tak z bedlivého uvážení svého snesly a co jim stavům vyšším v příčině té při sněmovním shromáždění za odpověď daly; nyní pak jsouce v skrovném počtu vyslání, aby měli co proti témuž snešení svému předešlému činiti aneb proti většímu počtu replikovati, to že se jim vidí býti k učinění věci nemožnou, nýbrž že stavův vyšších žádají, aby nad možnost svou stav třetí v nic potahován nebyl. A když sobě stav vyšší ku paměti přivede snešení sněmovní léta 1601 a 1604, tedy to tam najde, když jest berně z posudného byla svolena, že stav třetí v nic obzvláštního nad to neb proti tomu se nepotahoval, než zůstaven jest v rovnosti s stavy vyššími. K tomu když se pomyslí na to, kterak týž stav třetí musil od začátku těchto nerestí a roztržek všelijakých nepřiležitostí zakoušeti, tedy že slušně musí býti v tom ušetřím, obzvláštně pak Pražané: předně, protože veliké kontribucí odvozovati; druhé, lid služebný chovati aneb domácí gvardy držeti; třetí, šance okolo Prahy a brány v nově dělati a opatrovati musejí; čtvrté, že sou mnozí měšťané ku potřebě zemské jistou summu peněz od sebe zapůjčiti musili. A když za tou příčinou kommissari zřízení do měst Pražských vyslání byli, tu že dobře porozuměti mohli, jaká jest byla měšťanův a sousedův jejich možnost nebo nebyla, tak že o kom se domnívali, že by mohl tisíc kop miš. půjčiti, ten sotva 100 kop půjčil, a od koho nadáli se 100 kop, že s těžkostí velikou odvedl padesáte.

Z strany pak druhého punktu, totiž svolení berně z vín domácích, k tomu také že přistoupiti nemohou pro tyto slušné příčiny: Předně, že mají jistá nadání a výsady od předešlých králův a císařův sobě daná a učiněná na takové vinohrady, a kdyby měli něco proti svým privilegiím činiti a na protřzení jich jaké sbírky svolovati, že by od potomkův svých nařikání na sebe uvaliti musili; a poněvadž předkové jich jim taková privilegia a svobody neporušené zachovali, že na tom jsou, aby i oni potomkům svým je v témž způsobu dochovali. Druhé, kdyby k témuž svolení přistoupiti měli, totiž po 2 gr. z každé kopy, že by z svého vlastního nákladu a z vlastních svých peněz to učiniti a platiti musili. Třetí, že prvé dosti veliký

1620 pergrecht J. M. K. z týchž vinic odvozují, a kdyby povoliti tomu měli, že by se jim dvojnásobně odvozovati dostalo; a to jest vůbec známé, že po ta léta dosti špatní užítkové z hor viničných vycházejí, tak že sotva za náklad stačiti mohou a někdy za náklad nevynášejí. Pro ty tedy příčiny podstatné že v tom punktu s stavy vyššími srovnání býti nemohou; jako i pro tu ještě neposlední, že páni mají své vinice a jsou jich páni dědiční, mají též lidi poddané, kteříž jim je zdělati při menším nákladu musejí, také z nich žádných poplatkův žádnému nedávají. Tuto pak při stavu městském že to všechno jináče se nachází; a tou příčinou že žádají při svém snešení předešlém zůstavení býti.

Po přednesení tom nejv. purkrabě povolal stavu panského i rytířského v potaz jeden, v němž trvali dobře přes půl hodiny. A když usadili se zase všickni na místa svá, vynesl jej v rozum ten: Jakou sou odpověď Pražané, Horníci i jiní vyslaní z měst stavu vyššímu dali, tomu že náležitě vyrozuměli, a nenadáli se toho, na čem sou se tak oni dva vyšší stavové z bedlivého uvážení snesli, aby měl stav třetí proti tomu se postaviti na odpor, a oddělice se od nich, s nimi se v tom nesrovnávati, poněvadž sice jindy vždycky ten obyčej od starodávna bývá, že se nikda od přímlov stavův vyšších nedělívali. Ačkoli zajisté toho se dokládá od nich, že by svá nadání a privilegia a výsady na vinice i jiné věci měli, a na protržení jich že by jim svolovati možné nebylo; však aby zase na druhou stranu mysli, že i oni stavové vyšší tak slavná a podstatná privilegia mají, a co sou svolili i učinili, že sou to bez ohledu se na svá privilegia učinili a činiti chtějí a budou. Nad to že v jednom každém snešení sněmovním vždycky se ta výstraha a výminka dokládá: co tu koli z dobrého svého zdání a vůle všickni tři stavové svolují, že to nemá na protržení svobod a privilegií jich se vztahovati. Nicméně však, jestliže by stav třetí předce na svém státi a od předsevzetí svého upustiti nechtěl, že vyšší stavové na jiném nejsou, nežli to na J. M. K. vznéstí, v čemž tak stav třetí s nimi se nesnáší a od nich dělití se chce. Jaká potom resolucí na to od J.M. K. vyjde, při tom aby bylo zůstaveno. Ale že stavové vyšší vždy nejsou naděje té a žádají, že k tomu stav třetí přijíti nedá; nýbrž k tomu se přičiní, aby láska a svornost mezi stavy zachována býti mohla a J. M. K. těmi věcmi zaneprázdnován býti neráčil. Nebo jakž se nejvíce stav třetí tím zastírá, že J. M. králi tak mnoho pergrechtu dávati musejí; když toho však povází, že stavové vyšší, jestliže vína svá načínati dávají, že musí je mezi svými poddanými nejdražejí po 2 gr. dávati, Pražané pak proti tomu vynasazují je sobě, co nejdražejí mohou, a tudy jim také zase dobře na pergrechtu se přispoří, tak že jej od sebe beze škody své odvozo-

vati mohou: tedy v tom mají před stavy vyššími veliký fortel. Pokudž by pak ti to v nedorozumění předce trvati chtěli, tedy že na jiném nejsou, než dle předešlého oznámení na J. M. K. je vznésti.

Tu stav třetí vešel zase v potaz a snesv se o jistou odpověď na to promluvení nejv. purkr., rozkázal ji přednésti stavům vyšším:

Co se prvního artikule dotýče, že stav třetí porozumívá, jako by stavové vyšší toho při ozvání jich zůstavovali, jakož pak že věc slušná a spravedlivá jest, kdo má z čeho, aby z toho berně odvozoval, a kdo nemá, aby tak nechal, poněvadž nemá co a z čeho dávat; s tím přitom stavu třetího ohražením: cokoli přítomní vyslaní téhož třetího stavu v tom skrovném počtu přednášejí, že ta a ne jiná vůle jest i většího počtu, a v té příčině aby stavové vyšší jim za zlé neměli.

Z strany pak punktu druhého aby mohlo se času uspořiti, že se v tůž sbírku z vina uvolují na způsob takový: aby předně náklad na vinice vyhrazen a poražen byl, a potom z ostatku užítku, když by k zpeněžení přišel, že chtějí z každé kopy po 2 gr. odvozovati. Přišloli by pak k tomu vznešení na J. M. K., tedy že stavův vyšších stav třetí za to žádá, aby k tomu přivedli, jak by i on audiencí volnou při J. M. dosáhnouti a příčiny nemožnosti své přednésti mohl, majíce naději předně ku pánu Bohu a potom i k J. M. K., že s poníženou a poddanou omluvou jejich milostivě spokojen býti ráčí.

Stavové vyšší nepřestavše na té replice Pražanův a měst, dali na ni skrze nejv. purkr. i hned tripliku takovou:

Poněvadž nepochybují, že stav třetí tomu z předešlého oznámení jich vyrozuměl, jaká by vůle v tom stavův vyšších byla, totiž že chtějí to na J. M. K. vznésti, pročž že toho ještě přitom zůstavují. Za druhé, kdyby to jíti mělo a jen z užítku po sražení nákladu na vinice po 2 gr. berně z vina dávána býti měla, že by vyšší stavové toho podobným způsobem užítí chtěli, a tudy znamenité spletení povstati by musilo a tak dosti malá summa peněz shledati by se mohla. Za třetí, jestliže chtějí stav městský při J. M. K. přednáseti, když oni svou věc přednáseti budou, že mohou sobě též audiencí vyžádati, a co by přednésti chtěli, to že se při vůli jich pozůstavuje. A poněvadž týž artikul na ten čas pro příčiny již všechněm vědomé k zavření svému přijíti nemohl a jiní také proň vážení býti nemohou, aby tedy čas daremně mařen nebyl, že chce dáti přecísti vůbec, co se s poslem uherským jedná, aby se obec nedomnívala, že by nejv. úřed. a soud. zem. zaháleti měli.

I čteno předně snešení z strany rozvření kvoty, které se stalo mezi král. čes. a zeměmi přivtělenými, co by jedna každá

1620 z nich na opatření zámkův a pevností hraničných v král. uher. a placení lidu na nich zůstávajícímu odvésti měla, a to mimo těch 50.000, kteréž každého roku ordinarie, zřízení, vycházení mají, totiž: Čechové dle nového rozvržení 18.000, Moravané 9000, Slezáci 8000, Lužičané hořejší 800, Lužičané dolejší 1200, Rakušané dolejší 8000, Rakušané hořejší 5000. A tak ze všech zemí k těm 50.000 předešlým mělo se scházeti ještě druhých 50.000, a do král. uher. odesílati. K tomu pak aby každá země kommissaře své nařídila, kteříž by takové peníze k sobě přijímali, je, kdež náleží, odvozovali a početnáležitý principalům svým činili.

Z strany příměří mezi cis. Ferdinandem a král. čes. to dali stavové s vyslanými králi v moc, aby s tou věcí činil, jak se králi líbiti bude. Poněvadž s pomocí p. Boha k tomu přivedeno jest, že všecky věci s poslem uherským na dobré míře postaveny jsou; že tedy již na ničemž jiném nepozůstává, než aby, dáli Bůh, v sobotu nejprv příští po přečtení konfederací přísaha k ní vykonána byla, aby nepřátelé poznati mohli, jenž všelijakými praktikami ji rušiti a kaziti chtěli, že jí p. Bůh zehnatí a den ode dne většího prospěchu a požehnání dávati ráčí, tak že naděje jest, že těm neřestem brzo s pomocí boží zpomoženo a pokoj svatý podstatněji způsoben býti moci bude, pročež aby všickni stavové k tomu skoncování věci tak platné v větším počtu najíti se dali. A ač týž purkrabě nebyl by na jiném, než na ostatní artikule proposici královské nastoupiti; ale že stavův dosti skrovný počet se spatřuje, že se jemu toho učiniti nevidí, nýbrž jest mu to jistě s podivením nemalým, že k tak platným a těžkým věcem tíž stavové v tak mále se scházejí, odkud poznává se, kterak vlasti své ubohé mnoho dobrého přejí, když více zisku svého postranního, pohodlí a hospodárství nežli obecného dobrého vyhledávají a tudíž i sněm svévolně prodlužují. Což že král příliš těžce nésti ráčí. Budoucně tedy aby všickni napravili a jedni druhých v tom napomenuli, přítomných v Praze oustně, kteří pak odjeli na statky, těch listovně. Obzvláště pak aby dali se najíti hlučně v sobotu, když konfederací stvrzena bude, aby poslové uherští šetřice stavův počet chatrný, nemyslili a neřekli, že snad sobě konfederací té nehrubě váží. —

Naposledy při vzdání sněmu Pražané dožádali se poslův z měst královských, poněvadž doslýchali, co a jak obšírné bylo od vyšších stavův přednášeno na pouhé stavu třetího potlačení, protož aby dne pátečního v hodinu třináctou na celém orloji na rathouz Staroměstský se sešli a tam o ty věci v důvěrnosti se poradili. Což když učinili povolně poslové z měst jmenovaného dne pátečního 24. d. dubna, tedy purkmistr a konšelé dub. Starého města Pražského podali na Novoměstské a Malostran-

ské Pražany i jiné posly z měst: zdali by oblibovali sobě zdání jich dobré, o kteréž mezi sebou se snesli, totiž, aby od toho předního artikule z strany sbírky z obilí nijakž neupouštěli a k tomu nepovolovali, aby ti, ješto dědin žádných nemají, místo toho jakou částku berně domovní svolovati měli; v ostatku aby rovnost s vyššími stavy byla zachována, jak kdo mnoho obilí buď sije neb prodá, tak mnoho také aby z něho dal, co se svolí. K druhému pak artikuli, poněvadž jest věc nemožná jeho obhájití a z té sbírky se vymluvíti, aby zcela a zouplna beze vši výminky se přistoupilo; ač budeli moci i tu něco změkčeno býti, tedy aby se o to zatočili a aspoň k jednomu groši berni tu přivedli. Jestliže by vyšší stavové prvního artikule při snesení stavu třetího zanechati nechtěli, tedy aby raději předce k audienci přišlo, a k vyžádání sobě jí hned jisté osoby z prostředka svého volili, kteréž by i supplikací králi zhotovily.

I schváleno to zdání ode všech a zůstáno na tom, aby též snešení své nejv. úřed. a soud. zem. na kanceláři oznámili.

S tím odebrali se všickni na hrad Pražský, a byvše puštěni na kancelář, po oznámení téhož zdání svého dosáhli na ně jakési nepřilíši příjemné odpovědi, tak že schylovalo se k tomu, že se mělo to předce přednésti králi, v čemž nejvíceji bouřil nejv. hofmistr podlé diškrecei své obyčejné a navyklé, a to protože již před tím ve čtvrtek v plném sněmu chtěl sobě setřítí laskominy na kancléři Staroměstském, kterýž se mu v tom však náležitě opřel a řeči neuspořil. Což vše dalo se pro Lidmilu Nerhofovou, vdovu, na kteréž on chtěl jakořka vytrucovati a vybroukati půjčky 12.000 kp. miš. a velmi zhruba k ní mluvil, ano i pohružky divné činil. Kterážto měvši sobě v tom danou radu, vznesla to skrze supplikací svou na krále, což hofmistra nejv. nad míru mrzelo. Nebo on, měv prvé již rozhňvanou na sebe královnu, též pro nějaké neprozřetelné k ní mluvení a proti ní provinění, obával se, aby příčinou supplikací té podobně i při králi se mu nestalo a nezakalilo.

Když pak nejv. úřed. a soud. zem. zasedli s obcí na považování artikulův sněmovních, tedy nejdříve bylo jednáno o ty dva artikule. Tu nejv. purkrabě přednesl stavům vyšším, na čem sou se stav třetí jim dnes na kanceláři na konec pronesli, a požádal na to přímlov jich. Kterížto jednomyslně vedli k tomu: poněvadž stav třetí v rovnosti s stavy vyššími se zachovati chce, a sice všeliká břemena zemská jim odnášeti pomáhá, pročez aby při témž ohlášení a svolení svém zůstaven a mimo možnost svou v něco víceji se nepotahoval, nýbrž ušetřen byl. Za kteroužto volnost jejich stav městský jim šetrně poděkoval a jim sobě na Bohu vinšoval toho, co takkoli nyní svolují, aby tomu

1620 s pomocí jeho svatou zadostí činiti a vrchnosti své svolené sbírky ochotně odvozovati mohl.

A poněvadž na ráno měla se konfederací s knížetem Belénem, s Uhry i Sedmihradčany od stavův a vyslaných v kanceláři stvrditi; i zvoleny jsou před vzdáním sněmu jisté osoby ze všech tří stavův k vykonání i zase přijetí slibu k konfederací: z stavu panského nejv. purkrabě, nejv. hofmister, nejv. komorník, nejv. sudí, nejv. kancléř, Jan Adam z Roupova a Jiří Sádovský z Sloupna; z rytířstva nejv. písař, podkomoří, purkrabě Karlšteinské, purkrabě kraje Hradeckého, Diviš Černín z Chudenic, Henrich Deym a Jetřich Malovec; z stavu městského Jan Kirchmayer, Jiřík Zýgl, Jan Bonaventura, primasové všech tří měst Pražských, Eliáš starší Rozín, Mikuláš Vodňanský, primas od Hory Kutné, a Křištof Mimoňský z Mladé Boleslavě.

Zatím obrány osoby k učinění relací sněmovní ke dskám a přitištění pečeti zemské k uherské konfederací. I když Martin Fruvein napomenul stavu třetího, aby též k relací volili z sebe osoby dvě, tedy stavové vyšší ozvali se na to: že to býti nemůže, aby týž stav třetí měl k relacím ke dskám zemským vysílati, poněvadž toho od starodávna nebývalo; pročež aby při starobylé zvyklosti zůstaveno bylo. Proti tomu ohlásil se stav třetí: Poněvadž ve všech všudyž věcech rovnosti s stavy vyššími užívají, jako při odvozování berní a sbírek, v majestatu na náb., v konfederací, v volení krále a jiných, tedy že i v této příčině k relací sněmovní vykonání, jakožto stav třetí svobodný, s právem připustiti se mají. V čemž že sobě p. Boha za svědka berou i s svým svědomím to tvrdí, žeť žádného svého zisku v tom nevyhledávají, než toliko podstaty samé, aby mohli tím lépeji a podstatněji dobrého vlasti vyhledávati a zastávati.

Ale stavové nedávající ničemuž tomu místa, vzali o to potaz a potom dali jej vynésti v ten rozum: Že se tomu diví, když stav třetí smí toho na nich žádati, poněvadž o tom dobře ví, že prvé nikda, jakkoli toho bylo od nich vyhledáváno, dovoleno jim nebylo. Protož že ani nyní stavové dva přední k té žádosti povolití nemohou, zvláště jsouce v tak skrovném počtu; kdyby se veť toho o své ujmě bez jiných vydali, že by jim z toho právi býti nemohli. Co jsou zajisté stavové vyšší bez ujmy reputací své pro stav třetí mohli učiniti, to že rádi vždycky činili; na čemž aby týž stav přestal, poněvadž ví, že mu k tomu pomohli, čeho nikda prvé neměl.

A s tím vyvstali z lavic, chtěíce jíti s touž relací sněmovní ke dskám. Pročež stav třetí vždy ještě ohlašoval se, že jsou měli naději k volnějšímú příčin jich vyrozumění, ale poněvadž se toho neděje, žeť to pánu Bohu a času poroučí.

Tu nejv. purkrabě obrátiv se k městům s křiknutím a po-

hnutím myslí, doložil slov těch: „Máteli kterého úředníka při 1620
dskách zem. z stavu vašeho? Jižť bychom takovým způsobem
před vámi žádné přednosti neměli, a nevědělo by se, kdo jest
vyšším a kdo nižším.“ Odpověděli mu na to města: jakkoli
jest, že sobě to p. Bohem osvědčují, ačkoli relací přítomní
nebudou, nicméně však že se k ní předce jako stav třetí svobodný
přihlašují. S tím odešli ke dskám, nic více ku protestaci té
neříkajíce.

Po malé pak chvíli poslali pro ostatek obce panské a ry-
tířské, aby mezi ně tam přišli; z jaké ale příčiny to se stalo,
vědět se nemohlo. Mezi tím stav třetí samotný zůstával v soud-
nici; až když vrátili se od desk mezi ně, učiněn odklad jednání
sněmovního do rána hodiny sedmé německé, aby se všickni a
to v počtu hojnějším pro nastávající slavnost, při stvrzení kon-
federací uherské nařízenou, in puncto na hrad Pražský najíti dali.

I nezameškali hodiny sobě uložené jak nejv. úřed. a soud.
zem. tak i stavové všickni z obce. A tak na sobotu na den památný
sv. Marka, evangelisty Páně, 25. d. dubna přede vším jiným 25.
jednáním přečtla se stavům v plném sněmě konföderací s Uhry dub.
15. d. ledna v Prešpurce zavřená a do češtiny přeložená tak,
jakž jest již napřed ode mne položena.

Po přečtení jí učinil nejv. purkrabí dokonalou zprávu
stavům, jakou odpovědi mají býti poděleni poslové uherští proti
přednešení a žádosti principalův svých; což bylo summovně obsa-
zeno v desíti artikulech pro snadší stavům tomu vyrozumění:

I. Z strany příměří s císařem že to králi v moc
dáno jest.

II. O pomoc, kterouž Uhři Čechům a Čechové zase Uhrům
v čas nastalé a důležité potřeby přispěti mají, totiž Uhři že
mají dáti pomoci sami od sebe, Sedmíhradčanův v to nepota-
hujíc, 5000 pěchoty a jízdy a k tomu 2000 hejduků; proti tomu
král. čes. a země přivtělené Uhrům 3000 pěchoty a 1200 jízdy,
hořejší Rakušané i dolejší po 3000 jízdy i pěchoty.

III. Ze poselství k suľtanovi tureckému neprodleně se vy-
praví.

IV. Mince aby na obé, jak v král. čes. a zemích přivtě-
lených, tak i v král. uher. a v sedmíhradské zemi v jednotejné
ceně brána byla.

V. Na žádost poslův že jsou jim dány poznamenané ze-
jmena osoby defensorův, dle konfederací zvolených jak v král.
česk. tak i v zemích přivtělených.

VI. Profiantové pak v ležení našem že nemohou se laci-
něji prodávati lidu uherskému nežli jiným soldatům, pro uvaro-
vání roztržitostí.

VII. Že se jim vydává dle žádosti jich výpis hodnověrný

1620 smlouvy na onen čas mezi Matiašem, králem uherským, a Vladislavem, králem českým, léta Páně 1549 (?) (snad 1478. Red.) učiněné. Ostatní pak artikulové tři pro spěšné jich od nejv. purkrabího čtení pochopiti se nemohli.

Po oznámení tom povstali hned z sněmu nejv. úřed. a soud. zem. s osobami z obce volenými ku přijetí a činění toho slibu k smlouvě uherské a odebrali se do kanceláře; kdežto přišedše také mezi ně vyslaní z zemí, nejdříve podpisovali se tam všickni popořád v originalu konfederací, a potom i pečeť zemská přitisknuta k ní. S tím dále šli ku králi, k němuž v tu dobu i posel uherský hrabě Emerich Tuří, od nejv. kancléře a hr. z Hollachu na královském voze z lozumentu na zámek přivezený, dal se najíti.

A když schylovalo se k druhé hodině popolední, počalo se zvoniti ve všechny zvony při kostele sv. Víta na hradě Pražském, a po zvonění šel král s týmž legatem a s jiným panstvem do téhož kostela v pořádku a s pompou takovou:

Nejprve šlo pánův uherských do desíti osob, za nimi Rakušané obojí v osobách šesti a po nich Lužičané hořejší v šesti a dolejší ve třech osobách, za těmito Slezáci opět v osobách šesti a Moravanův též tolik. Po Moravanech následovali stavové král. čes., předně stav třetí, totiž dva poslové z měst, od Hory a z Boleslavě, a Pražané všech tří měst Pražských, po nich stav rytířský a za ním stav panský v počtu velikém; za pány českými knížat několikero a po těch bratr králův a vedle něho markrabě z Jegerndorfu, veďa za ruku syna královského nejstaršího. Za těmito kráčeři vyslaní z Uher, osoby stavu rytířského a městského, potom legat uherský přední hrabě Tuří sám osobně a za legatem nejv. hofmistr král. čes., za hofmistrem herolt český, nesa hůl v rukou, v habitu červeném karmazinovém, na němž lev bílý řemeslně vykrumplovaný se spatřoval dosti veliký, a to z předu i z zadu; a za ním krácel maršalek dědičný s mečem dobytým, a teprva král samotný; a po něm následovali nejv. úřed. a soud. zem. s hrabětem z Hollachu a jiného panstva počet znamenitý. Naposledy zavřeli tu processí drabanti královští.

Když král vcházel do kostela, dvanácte trubačů jeho troubilo libě, a bubeník na vlaské bubny bubnoval. Po troubení začala se muzika veselá při varhanech a po ní zpívána antiphona „Veni Sancte Spiritus“ jazykem latinským, a potom hymna moléta s přičiněním k zpěvákům pozounův a jiných nástrojův muzických. Naposledy zpíval se žalm 103. německou řečí, při němž hrálo se také na varhany.

Zatím vstoupiv Dr. Škultét na kazatedlnici, učinil kázání usedělé na kap. 5. knihy I. králov. o konfederací, dokázav v něm

toho jak příklady písma sv. tak i z rozličných historií politických, jakými spůsoby kdy mezi národy smlouvy a sjednocení přátelská se vykonávaly, a co dobrého neb zlého — poněvadž konfederací i ke zlému vykonati se může, ač takové jednání zlé vlastněji konspirací, spiknutím, nežli konfederací, sjednocením slouti má — z nich pocházelo. Po kázání a modliteb svatých vykonání zase od kantorův a pozaunářův moléta pěkná opět sezpívána. A král učinil řeč německou k legatu uherskému, ale, co v sobě obsahovala, toho se doslýchati nemohlo, jako ani tulmačení jí na latinsko od nejv. kancléře; ale naděje jest, že ta materie její k konfederací se trefovala. Proti tomu dal odpověď zase legat v jazyku latinském, kterouž opět nejv. kancléř dle starobylého zvyku králi na německo vykládal.

Po dokonání toho colloquium nebo řeči jedné i druhé čtla se nahlas nejdříve konfederací uherská od sekretáře uherského latině, a potom i konfederací česká a zemí přivtělených též v jazyku latinském od Pavla Ješina, rady při appellacích, a to dobře za půl druhé hodiny.

A když se to vše dokonalo, tedy král podal na to ruky legatu uherskému a přitom odevzdal mu exemplář české konfederací a zemí přivtělených; proti tomu pak legat na místě knížete pána svého podal zase pravice své králi a podlé toho exemplář konfederací uherské. Tou měrou všickni jiní konfederanti, následující v tom krále, totiž nejprve Rakusané, potom Lužičané, Slezáci, Moravané a stavové král. čes. s prokázáním jak králi tak i poslu uherskému poklony a reverenci náležitě rukou svých legatu podávali a místo přísahy jedni druhým slib povinný činili. A jak týž slib vykonán, tak hned na to trubači opět troubili a na bubny udeřili. Potom opět zpívala se moléta pěkná a po ní dával požehnání Dr. Škultét všechněm posluchačům, pána Boha prose za zdárný všech těch věcí prospěch a utvrzení, a s tím s kazatedlnice sešel. Naposledy prozpěvovalo se německým jazykem obyčejné *Te Deum laudamus*, a mezi tím zpíváním pouštěla se veliká střelba z kusův jak po baštách hradu Pražského, tak ovšem i ze dvanácti děl velikých, za zámek na tumploc vyvezených. Z nichžto jeden kus přední a starožitný od císaře Zikmunda, krále českého na onen čas, jakž se tehdaž rozprávělo, slitý — jiní pravili, že byl kus od Pražanův Staroměstských v čas bouřky zhotovený — nemohu se pamatovati dobře, ač sem tu osobně přítomen byl a na dotčené střelby spouštění očima svýma se díval, zdali po první či po druhé ráně okolo pánvičky od prachu se roztrhl a několik kusův velikých z sebe vzhůru do povětří dosti vysoko vyhodil; ale žádnému z lidu se dívajícího nejmenší škody těmi roztrženými štáfy na zdraví nenadělal. Což mnozí hned tehdaž za

1620 zlé omen a vyznamenání týmž konfederacím ujímali a vykládali.

Naposledy po stvrzení dokonalém konfederací a dokonání všeho toho processu neb slavnosti král vyvstav z majestatu svého, v témž pořádku zase z kostela do pokojův svých okolo hodiny 5. se uchýlil a ostatní částku dne toho vskvostném hodování s legatem a s panstvem předním, jako i následující den Páně nedělní, když čas k tomu byl, vesele ztrávil a dotčeného legata s dobrým vyřízením i s dary znamenitými, jež někteří na 20.000 tolarů šacovali, jak knížeti tak i jemu od krále čes. a zemí k němu přivtělených nadarovanými, ode dvora svého v pondělí po neděli Provodní, 27. d. dubna, velmi přátelsky a vlídně propustil.

Podobné rozzeznání přátelské stalo se téhož dne pondělního mezi nejv. úřed. a soud. zem., vyslanými zemí přivtělených i všemi stavů král. čes. přítomnými s jedné a legaty uherskými s strany druhé, a to v soudné světnici, způsobem a ceremoniemi takovými. Brzo po hodině osmé na půl orloji dostavše se nejv. úř. a soud. zem. z kanceláře do soudnice, volili s obcí osoby jisté, kteréž by jak všechny vyslané z zemí přivtělených předně, a potom po všech jiných nejposléze i hrabě Emericha Tuřího s jinými spolutovaryši jeho a posly uherskými mezi stavy a vyslané do sněmu uvedly. Což jak se stalo, tedy nejv. purkrabě po učiněné reverenci všechněm přítomným, jak co na koho náleželo, slovy i posuňky těla obrátil řeč svou českou k týmž poslům uherským a promlouval k nim, což vše kdosi z stavu rytířského po periodích na latinsko vykládal, takto:

„Nejjasnějšího knížete uherského V. M. páni vyslaní, páni ujcové, přátelé a konfederanti naši zvláště milí! Poněvadž to pán Bůh ráčil dáti, že s pomocí jeho svatou ta svatá konfederací mezi velikomocným králem čes., stavy téhož království, též i zeměmi k němu přivtělenými s jedné, a nejjasnějším knížetem a stavy uherskými s strany druhé vykonána jest, nad tím ráčí se J. M. K., stavové i vyslaní těšiti a pánu Bohu z toho děkovati, upřímně vinšující a žádající, aby táž konfederací všechněm zemím sjednoceným k dobrému a k budoucímu stálému pokoji sloužití mohla. A jakož sou vyslaní od J. M. knížete i od stavův král. uher. stavův král. čes. psaní dodali, potom i jiným poslům z zemí přivtělených též; že jsou tíž stavové král. čes. a vyslaní nepominuli na takové psaní jisté odpovědi zhotoviti, kteréž jim nyní skrze komorníka od desk zem. do rukou dodávají, jako i jistoty od nich na dokázání vděčnosti své k J. M. knížeci i k stavům uher. na summu, kteráž se na pevnosti hraničné každoročně od nich odvozovati má, zdělané, žádající pánův vyslaných uherských, aby to obé J. M. knížeci

i stavům uher. k rukám s vinšováním dobrého zdraví a všeho prospěšného ode všech konfederantův dodati sobě nestížili.

A poněvadž tomu stavové král. čes. jako i jiné země přivtělené srozumívají, že již po vyřízení šťastném těch slavných a všech zemí se dotýkajících věcí zase do král. uher. odebrati a ku pánům principálům svým odjetí chtějí: pročez že jim od p. Boha všemohoucího šťastného průvodu všickni konfederanti vinšují a žádají, tak aby ráčili se v dobrém zdraví a potěšení i v dobré bezpečnosti před úklady nepřátelskými do téhož král. uher. navrátiti a s J. knížecí Jasností i s stavy shledati; zakazujíce se jim všickni konfederanti J. M. knížeti i pánům Uhrům, konfederantům našim zvláště milým, že ve všelijakých věcech dobrých a platných, které by se k dobrému všech zemí konfederovaných vztahovati příjemně a platně mohly, chceme se dáti vždycky každého času volně a hotově potřebovati. Ta pak smlouva, o kteréž se v konfederaci zmínka činí, poněvadž teprva nyní, jakoli již dávno vypsána jest, k zpečetění svému pečeti zemskou přišla, tolikéž se pánům vyslaným Uhrům odvozuje a do rukou dodává. Naposledy, jakož i prvé toho doloženo, všickni veřejně šťastnou a bezpečnou cestu, aby se do vlasti milé v dobrém zdraví navrátiti moci ráčili, V. M. upřímně vinšujeme a žádáme.“

Když tu řeč nejv. purkrabě dokonala, a to tak všecko posílům uherským k rukám dodáno a odevzdáno bylo, tedy přední legat krabě Tuří dal mu na ní odpověď svou jazykem latinským; což opět osoba dotčená stavům vykládala na česko po kusích:

Nejprvé dal titul náležitý a úctivý všechněm stavům a zemím, potom doložil, že sou tomu nejjasnějšího knížete uherského a sedmihradského vyslaní dokonale a výborně vyrozuměli, co jest takkoli nejv. purkrabě Pražský na místě všech spolukonfederantův oznamoval, a že toho velikou potřebu a příčinu býti uznávají, aby to tak všecko J.M. knížecí a stavům uher. zcela a zouplna v známost uvedli.

Dále že od p. Boha všemohoucího žádají, aby táž konfederací předně ke cti a chvále p. Boha, zatím i k dobrému a prospěšnému všechněm konfederantům, k zahanbení pak a přestrašení všech nepřatel cti a slávy Boží, věrných ctitelův božských i všech konfederantův upřímných sloužití mohla. A jakož jim vyslaným z král. uher. všickni páni konfederanti vinšují, aby se do vlasti své milé v dobrém zdraví a bezpečnou cestou navrátiti mohli, že zase vyslaní všechněm pánům konfederantům vinšují a žádají, aby týž p. Bůh všemohoucí je mezi tolika nepřátely od outokův jejich zjevných i tajných brániti a ostříhati ráčil. A co takkoli jim k rukám dodáno jest, to že chtějí také J. M. K. pánu svému nejmilostivějšímu i stavům uherským dodati a to tak, jakž sou sami přijali, přednésti. Víceji že na

162.) místě J. M. K. všelijakou lásku, přívětivost a věrnost všechněm konfederantům zakazují, žádajíce, aby stavové a vyslaní neráčili pochybovati o tom, aby národ uherský neměl zcela a zouplna v tomto tak celém, dokonalém a nerozvízitedlném svazku na potomní a budoucí časy pevně státi a trvati. Cemuž p. Bůh dobrotivý milostí svou žehnati rač. S tím že všeckny tu přítomné ochraně božské poručené činí; a pokudž by v řízení těchto tak slavných a k dobrému všech zemí se vztahujících věcí jimi vyslanými uherskými co sešlo aneb obmeškáno bylo, že žádají pánův konfederantův, aby jim to na dobrou stranu vyložiti ráčili.

Po té odpovědi doložil ještě nejv. purkrabě slov těch: že nikterakž o tom stavové král. čes. a země přivtělené nepochybují, že to tak všecko, což jest již od obojí strany přednešeno a najednáno, až do skonání světa trvanlivé a stálé bude; aby jen Bůh tomu všemu žehnati a pomoc svou dáti ráčil.

Ohlásili se zase legati: že to všecko J. M. Kr. s velikou vděčností, když to k rukoum J. M. přijde, sobě oblíbíti a podobně v tom dobrém stále a dokonale státi a trvati do nejvyššího přemožení svého spolu s stavy král. uher. chtějí ráci. V tom vyvstali všickni stavové a vyslaní z míst svých, a legati šli také dolů s katedry do soudnice, rozžehnavajíce se nejdříve s Moravany, s Lužičany, s Slezáky a rukou vespolek sobě podávajíce, potom i se všechněmi pány z obce jak stavu panského a rytířského, tak i městského, náležitou úctivost jedni druhým prokazujíce. Naposledy vzali odpuštění i ode všech nejv. úř. a soud. zem.; kteřížto odsedvše z míst svých až ke dveřům světnice soudné postavili se řadem od týchž dveří až k šraňkům, pravic svých posílům uherským podávali a všecko dobré vinšovali, obzvláště pak hrabě Tuří objev mile nejv. kancléře a on jeho zase, dlouhou chvíli spolu rozprávěli a se žehnali. A potom přijevše do své hospody, asi po dobré hodině vydali se na cestu, ještě toho dne do města Českého Brodu přijevše na nocleh. —

Po odbytí uherského posehství přistoupeno zase k jednání sněmovnímu. Kdežto Moravané po učiněné opovědi přednesli stavům potřeby své s vinšem náležitým slovy těmi:

Ze netají před stavy, čeho doslechli, ano i jistou zprávu od místodržících úřadu hejtmanského dostali dnův pominulých, že lid nepřátelský, totiž Poláci, do kraje Olomúckého vtrhli a na několika místech vpádem svým škody nemalé v mark. mor. zdělali, ano že i nepřítel silně v hromadu se strhuje, tak že obávati se, aby většího vpádu do téhož mark. se nestalo. Kterížto místodržící že žádají vyslaných, aby odpuštění vzali od sněmu a do Moravy, vlasti své milé, pospíšili

a raditi jiným stavům napomáhali, kterak by táž vlast jich před takovými vpády nepřátelskými ochráněna býti mohla. I poněvadž již to p. Bůh dáti ráčil, že konfederací mezi slavným král. uher. a zeměmi přivtělenými se stala, ano dokonána jest: protož že stavův za to služebně a přátelsky žádají, aby na ostatní artikule v propositi královské obsažené nastoupili a jich v městech Pražských nezdržovali; nýbrž naklonili se k tomu a byli dobrou příčinou, aby se mohli tím dříve do mark. mor. navrátiti, a to, což by k vlasti jich dobrému sloužilo, opatřiti, obzvláště pak aby dotčení vpádové nepřátelští zastaveni byli.

Také za druhé že tajiti nemohou, že mají od principálův svých psaní k nim svědčící, jehož nyní stavům dodávají, s tou přitom prosbou přátelskou, oč tu koli principalové jich týmž stavům připsali, aby to v skutku naplnili a žádosti jich neoslyšeti ráčili; s tou přitom zámluvou odměnnou, že se té volnosti jich zase příjemně odměňovati a v podobné příčině odsluhovati chtějí.

Třetí a naposledy že též stavův netají: kterak Václav ze Vchynic a z Tetova jich vyslaných moravských za to požádal, uveďv jim v známost, jakou jest žádost také sám na stavy vložil, aby oni vyslaní k nim se za něho přimluvili: pročez že tak činí a všech tří stavův král. čes. žádají a za téhož ze Vchynic přimluvu svou činí, aby žádost jeho i přimluvu jejich v své laskavé paměti míti i skutečně ji naplniti ráčili; a vyslaní že nepominou se toho stavům vším dobrým přátelstvím odsluhovati, on pak ze Vchynic pamatuje na to, za takovou lásku že všelijakou vděčností a službami jim se také odměňovati chce.

Načež z společného všech tří stavův snešení dána jim tehdáž odpověď taková:

Že toho velikého neštěstí, kteréž na ně a vlast jich skrze nenadálý vpád nepřátelský přišlo, Moravanům jakožto svým milým sousedům, přátelům a příbuzným nikoli nepřeji, žádající p. Boha, aby to zlé od vlasti jich odvrátiti a nepřátely daleko zahnatí ráčil. Dále jakou jsou žádost i s psaním principálův svých podali, že chtějí to vše v bedlivé povážení vzíti a je jistou odpovědí neprodleně zpravit.

Po nich když vložili na stavy žádost podobnou jak Slezáci tak i Lužičané, aby totiž s uvážením ostatních artikulův sněmovních pospíšili a vyslané pro obávání se nebezpečství podobného domů propustili, dostali od stavův jednoduše odpovědi jako Moravané.

Ale jak brzo vyslaní z zemí přivtělených vyšli z sněmu, tedy Radslav z Vchynic vzav sobě příčinu k ohlášení svému z přimluvy Moravanův, prosil stavův přítomných, jakožto služebník jich všech upřímný, a kterýž až posavad to, což věrnému

1620 patriotovi náleží, při nich a vlasti své činil, aby bratra jeho Václava v své laskavé paměti, poněvadž na díle již artikulové obecní ku povážení přišli, měli a jej odpovědí potěšitelnou zpravili, tak aby bratři a přátelé jeho věděli, na čem jsou, a toho se vším dobrým stavům odsluhovati a na budoucí časy jak při J. M. K. tak i při stavích, jakž to prvé vždy činili, do vyhlášení nejposlednější krupěje krve své upřímně státi mohli.

Ale když žádný z stavův k tomu vznešení jeho nic neříkal, ale jedni na druhé vzhledajíce, toliko mlčením ho odbýti chtěli: tu on opáčiv řeč svou, vždy žádal jednou i po druhé aspoň pro Boha a spravedlnost jeho, aby podle zakázání laskavého svého před zavřením sněmu tohoto generálního žádosti bratra jeho povážili, neb že on Radslav Vchynský tomu rozuměti nemůže, proč by v zapomenutí přijíti a povážení zbavena býti měla. I osvědčovav sobě přitom svědomím svým vysoce, že jak on Radslav tak i bratr jeho Oldřich dobré paměti hleděli vlasti své vším dobrým sloužiti, jakž toho týž Oldřich krví svou dokázal, když hrdinsky pro vlast svou se choval, a že žádný nemůže býti nalezen, kdož by jináče něco o nich mluvit mohl, protože že nepoznává při sobě k tomu příčiny žádné, pro niž by stavové na tu jich žádost i přímluvu Moravanův vzácnou pamatovati neměli; tu teprv odbyl byl resoluci od stavův po vzetí o to potazu skrze nejv. purkrabího takovou: Poněvadž týž Radslav ze Vchynic a z Tetova o tom dobrou vědomost má, že ještě ne všickni artikulové sněmovní a to hlavní k vyřízení svému místnému přišli, v proposici pak krále J. M. toho se dokládá zřejmě, že mimo dotčené artikule nic postranního před se bráno býti nemá; k tomu že přistupuje a v to jako vkráčuje ještě i žádost vyslaných z zemí přivtělených, kteráž také nejdříve místo své míti musí: protože aby na ten čas strpení měl až do uvážení artikulův obecních dokonalého, jako i přednešení od pánův vyslaných stalého; potom že stavové i žádosti bratra jeho i přímluvy zaň dle zakázání, jim v tom od nejv. purkrabího jakožto direktora sněmu tohoto jmenem a na místě stavův učiněného, povážiti a je odpovědí svou místnou v tom zpravit nepominou.

I přestal na zámluvě té opáčené a řekl: že těší se tomu spolu s týž Václavem, bratrem svým, že aspoň dříve zavření sněmu žádosti své všickni užiti moci budou.

Zatím hned z ponuknutí nejv. purkrabího zasedli stavové na uvažování artikulův ostatních, totiž 8. o profiantích, 13. o vytištění zřiz. zem., 14. o opatrování koruny a privilegií zemských, 15. o příročí dání na statky královské. O něž velmi snadno, bez všelikého sporu snesli se za jedno, svolivše přitom králi na výhradu jeho velikých nákladův, kteréž pro dobré král.

čes. v těchto svých začátcích z měšce vlastního činiti ráci, pro lepší tabule a dvoru jeho celého vychování 52.000 kop mísen. Příčinou pak těch starých dluhův od předešlých králův českých zdělaných zůstáno při témž artikuli i na tom, a to na přimluvu nejv. kancléře Václava Viléma z Roupova, kterýž tím silně býbal: Poněvadž původem osob těch, kteréž z okna vyházeny jsou, a tovaryšstva spolu spuntovaného mnoho dluhův cizích do král. čes. z země cizí na onen čas uvedeno jest, tak že jich přes 400.000 se nachází, k čemuž divnými praktikami jest přivedeno; protož aby stavové jisté osoby zvolili k tomu, kteréž by listy jak na kanceláři tak i při komoře české, ano i při deskách zemských zápisy bedlivě přehlídly, a co by se jich takkoli bez hodných příčin a na samou pouhou toliko řeč a ohlášení s oznámením věrných služeb, nýbrž raději nevěrných a praktikářských zdělaných vyhledati mohlo, ty všechny aby se příkladem Moravanův od stavův kassirovali. Nebo že oni tak se zachovali a těm podobné dluhy v nic přivedli, obzvláštně pak toho nešlechtníka Zampacha, jemuž nad to výše i statky všechny pobrali.

Toho doslýchaje Joachim hrabě Ondřej Šlik. vydal se o jmenovaných dluzích, způsobem obmyslným na král. čes. uvedených. v diskurs a promlouvání takové:

„Jest to vědomé, kterak jsou předešli ti úředníci a soudcové zemští s námi zacházeli, domnívajíce se, že jsou již byli páni vyvýšení všeho všudyž, a že jim náleželo, jak by koli chtěli činiti, nemyslivše na to, že by jednoho pána služebníci, jakkoli v úřadech postaveni, byli, jako i jiní jsou. Tak je čert popudil v jejich pýše, že jim tomu k jejich velikému zahanbení rozumu nedopustil. My tedy tolikéž nemáme o sobě příkladem jich tak smýšleti, nýbrž na to mysliti, že jsme jednoho pána, nevypínající se před jinými, služebníci a jednomu každému za spravedlivé, zvláště pak obecnému dobrému, k vlasti naší milé příslušejícímu, činiti povinni. A tak z toho pojde, že ten, kdo jest pánem, bude pánem, a kdo jest služebníkem, bude služebníkem. Dále jest i to vědomé, že ten dům rakouský — já mluvím na sněmě a mluvím otevřeně — vždycky nás velice sužoval a na nejvyšší ztrápil netoliko v věcech náb. se dotýkajících, ale také i v politických, tak že jsme se ho slušně strhnouti a jho nesnesitelné od něho na nás vzkládané s sebe složiti a tuto milostivou a právě otcovskou vrchnost sobě oblíbiti musili. Ale ať se zase ad propositum navrátím: co se dotýče těch dluhův, ví se o tom, že ti praktikáři, jak pod jednou tak i pod obojí, nejmenuje se tu žádný, veliké a nesmírné dluhy na král. čes., vlast naši milou — ó milá vlasti, milá vlasti, pomáhej tobě z toho bláta sama sv. Trojice! — uvedli. a to nejprve od stavův vyšších v veliké summy se dlužíce a jim statky krá-

1620 lovské zapisující, nikda však nic neoplacující. Když potom stavové nechťeli nic od sebe činiti, potáhli v to stav městský. Ti jako věrní a poslušní poddaní císaře tehdejšího vše činili, což bylo jim možné, ba někdy i nemožnost opovrhli, tak že i veliká summa peněz od stavu městského vydlužena se nachází; až potom tomu i města odepřela a nemožnost svou předstírala.

Naposledy pak nemohvše toho v zemi skrze praktiky své užiti, utekli se jinam, a to do Rakous, a cizích dluhův národův cizích několikráte stotisíců přivedli, jim je jak na komoře, tak i při dskách zemských zjistili. Ale nač jsou se dlužili? I na to: tomuto, když se jen ohlásil, byť pak nic chvalitebného neučinil, za věrné služby sto tisíců, tomuto padesáte tisíců, jinému deset, onomu pět, tři, čtyry tisíce, a to ne za věrné služby, ale raději za praktiky. Nebo jest to již všem nám známé a patrné, cokoliv činili, to všecko skrze praktikování činili a nic upřímné a věrné. Jinému opět za hejtmanství generální a opět za služby jiné vojenské sto tisíců, jinému za dobré rady udělení a staré služby 50.000. Jakož pak se to stalo, když ten starý v dlouhé karažiji“ (mínil Adama z Šternberka) „do kanceláře berničné přišel a oznámil: „páni berníci, mně za ouřad hejtmanský narazte k mé summě 50.000, víceji za věrné služby k zalíbení J. M. C. konané 20.000,“ a zas odešel. To za úřad hejtmanský a věrné služby? Počkej, jak jsi toho zasloužil! Není tak snadno je vysázeti zemi, jako tobě říci. Ej nu, pane starý v karažiji, najdešli se v listě, musíš z listy ven. Summou, jiní podobně se tak zachovali, a předešli úředníci, obzvláště pak president tehdejší komory Vilím Slavata nic tomu neříkali. A tak spravedlivá věc jest, aby se ti dluhové všickni vyhledali, a kteří by byli spravedliví, povážili, kteří pak nespravedliví a cizí i praktikářským způsobem na král. čes. uvedeni, se kassirovali a v nic obrátili.“

A když hrabě dokonal diskurs ten, volili stavové k tomu přehlídnuti osoby tyto: Viléma staršího z Lobkovic, nejv. hofmistra, Joachima Ondřeje Šlika, nejv. sudího zemského — kterýž slyše osobu svou jmenovati, ozval se nahlas: „Tožť hle za tak dobré zdání mé s předu i s zadu mnou zastrkují; ale já nedbám nic, nýbrž chci všecko pro svou milou vlast učiniti“ —, Prokopa Dvořeckého, podkomořího, a Jindřicha Ottu z Losů, purkrabího Karlšteinského, Simeona Sušického a Jindřicha Kozla. Přitom obrali také osoby k spisování sněmu, totiž hr. Joachima Ondřeje Šlika, Václava z Budova a jiných šest z pánův, Martina Fruveina s jinými šesti osobami rytířskými, Davida Kuklu a Lukáše Karbana z Pražan s jinými též šesti osobami z měst. A tou měrou postavivše stavové již na místě všechny artikule jim k uvážení od krále podané v obecném svém shro-

máždění a radě, ostatní čtyry vojenské poručili k vyřízení dokonalemu Kristianovi knížeti z Anhaltu, jakožto nejv. hejtmanu polnímu, markraběti z Jegerndorfu, Ladislavovi Velenovi z Žerotína, hejtmanu moravskému, Václavovi z Budova, Ladislavovi Zejdlicovi a jiným čtyrem osobám, dvoum z stavu rytířského a dvoum městského.

Naposledy po spravení všech těch svrchu připomenutých prací a zaneprázdnění sněmovních nejvyšší purkrabě ještě toho dne učinil řeč obsírnou mimo všecku naději lidskou ke všechněm třem stavům přítomným s předložením šetrné omluvy své, aby mu téhož promluvení scestně vykládati a v tom, co nyní přednášeti bude, za zlé míti neráčili, dále řka:

Že jest jim stavům všechněm vědomé, kterak pomínulého roku 1619 jistým řízením p. Boha všemohoucího z své dobré a svobodné vůle podlé svobod král. čes. a za jistými důležitými příčinami krále Ferdinanda za krále přijíti nechtěli a jeho, poněvadž tomu ničemu, což jest slíboval a v čem se reversem zavázal, zadosti nečinil, zavrhl a z poddanosti jemu se vytáhli; naproti tomu pak J. M. K. pána jich všech nejmilostivějšího podobně z uložení božího a vůlí svou svobodnou podlé týchž svobod a privilegií svých za krále a pána sobě zvolili a obrali. Což J. M. na snažnou žádost a vyhledávání jak stavův král. čes. tak i stavův zemí přivtělených, neohlídaje se na žádnou těžkost a protivenství, které by J. M. následovati chtělo, k sobě takové svobodné volení milostivě přijíti, nás se ujíti a to všecko břemeno na sebe přijíti ráčil. Oni pak stavové na to J. M. uvolení a přijetí správy král. čes. jsou se J. M. zavázali, že při J. M. jak hrdel tak i statkův svých vynasaditi a do nejposlednější krůpěje krve vyliti státi a setrvati chtějí.

Jakož pak že J. M. to vše po své straně činiti a stavův všech netoliko jako král, alebrž jako otec se ujímati ráčí, to že jest patrné z toho, když nešanuje v tom zemí svých dědičných ani škody dítek svých milých, kteréž mu p. Bůh dávati ráčí, stavy penězi na veliké summě založiti a král. čes. v dostatek zastupovati ráčí. Nebo jestliže J. M. K. všecky své poklady, jakož pak již i na mnoze toho se stalo, na král. čes. ráčí vynaložiti, nebudeli to na znamenitou ujmu dědicův J. M., pro kteréž takové pokladové shromáždění jsou a měli by k budoucímu užitku jich obráceni býti? A zase nebudeli za takovou vděčnost od stavův král. čes. a zemí přivtělených J. M. nevděčnost prokázána? I aby tedy J. M. K. s lepším míněním a ochotností v tom svém začátku stavův se ujímati a v témž procesu dáleji ještě kráčet i je netoliko způsobem královským, ale také i otcovským, jakž již to od J. M. dokázáno, tím podstatněji přichraňovati a obhajovati moci ráčil, že se jemu nejv.

1620 purkrabímu vidí věc slušná a chvalitebná býti, aby na dokázání vděčnosti k J. M. K. za ta dobrodiní převeliká a laskavá J. M. syn nejstarší z společného a jednomyslného všech tří stavův téhož král. ano i zemí k němu přivtělených snešení — kteréž již na jiném nejsou, nýbrž jest se obávati, aby ony v tom na zahanbení stavův J. M. K. dříve, nežli oni, něco toho nepřednesly a jich nepředěšly — za čekance král. čes. při tomto sněmě generálním zvolen byl.

Jestliže se to stane, tedy že J. M. K. ráčí míti ještě větší chuť a libost k ujetí se a zastávání stavův opravdovějšímu, protože krev svou na král. čes. volenou spatřovati bude a všecku mysl k témuž království přiloží. K tomu že nepřátelé stavův budou zahanbeni (kteříž se vždycky domnívají, že tyto věci jen tak povrchně a trefuňkem jdou), když porozumí, že tu žádného již žertu není; přitom že i od svých praktik přestanou, kterýmiž by rádi, byť ochrany boží nebylo, chtěli J. M. snad i o hrdlo připraviti, když již z milosti boží zniku míti nebudou.

Přistupuje k tomu ještě i to, že i král englický bude toho povděčen jako děd krále mladého voleného, když jeho vnuk k takové slávě přiveden bude; ano i páni generálštátové z toho že se budou těšiti; bude i všecka unie tomu ráda, když pana generála jejího syn takovou důstojností se poctí: a potom tím volněji i pomocí skutečnou králi i stavům na fedruňk přispějí.

Ale mohl by někdo postaviti se tomu zdání jeho na odpor a říci: že artikul 23. v konfederaci obsažený jinak s sebou přináší, totiž že žádný král volen býti nemá za živobytí panujícího krále. Ale když se přídavek toho artikule povází, že se jinaké najde. Nebo že se tam dokládá výminka ta: pokudž by pak stavové a země potřebu býti uznali, tedy že mohou voliti za čekance z potentátův podlé svých svobod a dobré vůle koholi. Tak tedy stavové to učiniti mohou. A když se to stane, že nepřátelé nebudou míti naděje ku provádění praktik svých, kdyby — čehož pane Bože ostříhej! — J. M. K. prostředkem smrti, jsa též člověk smrtedlný, ač Bůh dej J. M. zdraví prodloužené, z toho světa vykročiti ráčil, když tuto volený král přítomný a panu otci sukcedirovati bude. To že jest chtěl nejv. purkrabě stavům přednésti, však na dobré zdání. Protož aby se začnouce od nejv. hofmistra král. čes. všickni popořád dle starobylé jich zvyklosti k tomu přimlouvali a v úmyslu svém svobodně a upřímně otevřítí se nepomíjeli. —

Na to vyvržení a zdání dobré nejv. purkrabího nejv. hofmistr pozastaviv se trochu myslí svou při něm, učinil přimluvu takovou:

Že by se byl toho nikoli nenadál, aby tak těžký artikul měl na tomto sněmě býti přednešen mimo všecku naději lidskou,

jeho pak obzvláštně; ale jakkoli jest, že artikule toho 23. dobře jest povědom. Proti kterémužto že by nemohl se přimlouvati, kdyby se přední klausule jeho tak, jakž v sobě zní, vykládati měla. Ale že doloženo jest v něm i to: „leč by všechny sjednocené země samy, toho potřebu uznajíc, za to žádaly“; tedy že se domnívá, že tehdaž sám pán Bůh stavům to vnuknouti ráčil, aby takový přídavek k tomu artikuli učinili. Pročež že dle zdání jeho slušnou a náležitou věc nejv. purkrabě přednáší, a z jistých příčin od něho oznámených že jest toho veliká a důležitá potřeba, aby se takové volení vykonalo. Jemu tedy že se vidí a zdá, aby syn mladší — nezahanbuje však v tom nic staršího syna J. M. K. — kterýž se v král. čes. teď nedávno narodil, pokřtěn jest i dále vychován bude, na král. čes. za čekance byl volen; on že jako pravý Čech jináč se nemůže přimlouvati. Pročež že vinšuje mladému králi vzrost šťastný i J. M. K. zdraví dlouhověkého, aby mohl v šedinách svých toho dočekati a spatřovati to, když Ruprechtovi princovi synáčku jeho mladšímu koruna král. čes. na hlavu vstavena bude.

Po něm nejvyšší sudí zemský hrabě Šlik v přímlově své obšírně mezi jinými věcmi doložil toho:

Že pán Bůh stavům krále toho dáti ráčil v těchto tak velikých těžkostech jejich, kterýžto moha v pokojné zemi seděti, do nejtěžších běhův na jich snažné toho při něm vyhledávání uvést se ráčil; pročež že jest právě salvator neb vysvoboditel jich těžkostí, když je jak radou tak všelijakou pomocí fedruje a tak podstatně zastává, že netoliko králem a pánem, ale také otcem jejich jmenován a držán býti může. Aby se tedy stavové J. M. za to nějakou vděčností odměňovati neměli, toho aby je uchovala Trojice sv. Nebo kterak jest se hned z mladosti po smrti pana otce svého v svých dědičných zemích choval a jak jest je řídil a spravoval, v jaké podstatě držel, to že jest vědomé těm, ješto jsou toho všeho zakoušeli, o čemž není potřeba mnoho vypravovati: summou, že ten pán a král jejich nejmilostivější jest velmi velice k správě a regimentu působný, tak že rád každého vyslýchá a každému hotově, pokudž na něm jest, za spravedlivé činí.

Dále že hrabě i toho povědom jest a v své uši toho od J. M. doslechl, co jest tomu statečnému reku jejich hr. z Hol-lachu oustně mluvil: že se stavův král. čes. chce ujíti, je zastávati, a nelituje všeho všudyž dědičného zboží svého ani zemí vlastních, ano i té poslední košile (kterouž povytáhl z rukávu svého, témuž hraběti ukázal) s nimi zlé i dobré snášeti. Víceji že ten pán stavům to zase navrátil, co jim ten dům rakouský, jakž tuto o tom otevřeně mluví a mluvíti dle dobrého svědomí musí, odjal, když je za dědičné své poddané býti pravil, a

1620 summou jak v náb. tak i v politických věcech jim veliké přikorenství činil. Protož na dokázání vděčnosti že se mu vidí, aby J. M. K. synáček starší pro veliké v mladém svém věku při něm se spatřující ctnosti za čekance na král. čes. volen byl. Tomu že král englický bude rád, generálštátové též, kteréž mnozí jinak a jinak vykládají, ale on že nemůže o tak velikomocných knížatech a potentatích než dobře smýšleti i mluvit. Unie tolikéž bude toho povděčna, a přitom všickni nepřátelé k zahanbení přijdou. Když k tomu se přivede a ten pán mladý se za čekance zvolí, že král. čes. bude ubezpečeno a ostane v dobrém způsobu. Ač pak mezi nejv. purk. Praž. a nejv. hofmistem nějaké nedorozumění neb rozdíl v přimlouvách se stal, totiž, kterýž by pán mladý volen býti měl; ale že jemu se vidí, že slušněji a náležitěji starší volen býti má proto, aby stavové se z toho vyvedli, že žádného dědice míti nemohou, i také z toho, več je dům rakouský, totiž v chlapství a dědictví uvéstí usiloval. Též že to nemůže se státi pro příčinu tu, že jest v Čechách narozen; neb by tu již jakýž takýž výklad od nepřátel volení tomu se činil, jakoby Čechové volení svobodného neměli, když sobě krále v Čechách zrozeného snad jakožto dědice volili. A tak přimluvu svou zavíraje, přes to všecko, kdokoli z nich bude volen od většího počtu, že se proti tomu stavěti nechce. Přitom však že mu se vidí, aby toto volení se stalo jako v tichosti, a vezmouce stavové s vyslanými o to srozumění přátelské, že by potom mohl jistý čas býti obrán a terminován, kdy by se měli zase k sněmu generálnímu dáti najíti a to volení dokonati. Toho však punktu že podává na opravu stavům.

Nejvyšší kancléř přimlouvaje se pověděl:

Že artikul v konfederaci již dotknutý jistě své vyměření má, a kdyby neznal toho potřebu, že by se k tomu volení krále nového za čekance přimlouvati nechtěl; ale že to poznává s užitkem král. čes. býti, protož že se s dobrým svědomím přimlouvati musí. A kdež nejv. sudí zemský dokládá de módo, o způsobu, kterak by se to diti mělo, ukazuje na generální sněm, aby zase poznova svolán byl, k tomu aby přijíti v tyto časy roztržité mělo, že se mu nevidí. Nebo poněvadž lidu přibývati bude a větší válka nastává, že budou míti dosti činiti s expedicí vojenskou, a ne s sněšením sněmovním; nýbrž že vidí se mu, aby ten prostředek byl obrán: když stavové mají artikul o volení krále v konfederaci, aby to podobným způsobem jíti mohlo a na to se nastoupilo.

Nejprvé že mají stavové král. čes. hlas přední, druhý Moravané, kteříž od toho nebudou a sami poněkud k tomu příčinu dávají, což jest naslechl, když při traktaci s nimi byl, a

jest se obávati, aby v tom pány Čechy nepředešli a něco toho na J. M. K. nevznesli dříve nežli Čechové. A tu by byl druhý hlas; protože jsou ke všemu tomu splnomocnění jistotně, což by se k dobrému král. čes. a zemí přivtělených vztahovalo. Slezáci na předložení že nebudou také od toho, jest jistá věc; tu bude již třetí hlas. A poněvadž ještě jeden hlas přináleží stavům král. čes., když se k těm třem přiloží, bude čtvrtý hlas. Lužičané pak budouli chtítí, jakž naděje není, ukazovati na principaly své a zpěčovati se, dáti hlas svůj, ti dva hlasové že budou ničímž, protože je čtyři hlasové přemohou. A tak že jest za nejlepší, aby tím způsobem to se vykonalo.

Co se osoby tkne, která by z synův J. M. K. volena býti měla, že mu se vidí, aby starší syn beze všeho respektu a ohledu se na to, že mladší Ruprecht v naší vlasti narozen jest, v čemž žádného výkladu nesluší užívati, volen byl, a to pro jeho ctnosti, hned při něm se spatřující v věku mladistvém, a obzvláštní náchyllost k jazyku českému, k němuž znamenitou chuť má a v krátkém čase tomu se naučil, že výslovně a volně propověditi může ta svatá slova: „Bázeň Páně jest počátek moudrosti“; kteréžto moudrosti p. Bůh rač mu udíleti a šťastný, zdravý i dlouhověký vzrůst dáti. Z toho rozuměti jest, k čemu roste a k čemu ho p. Bůh všemohoucí vnitřně probuzovati ráčí. Toho že král englický bude vděčen, když vnuka svého z krve dcery své poslého takovou slávou poctěného uslyší, a dokonalou assistencí prokáže. Bude i unie, když krále a pána jejich, kterýž jest hlava unie, syna v té slávě postaveného spatří; budou kurfiřtové i knížata spolu s generálštáty toho povděčnými, když týž syn královský v důstojnosti té prospívati bude. A tak že se snaší na konec, aby starší syn královský za čekance obrán byl, a že vinšuje, aby p. Bůh tomu jednání přítomen býti a šťastný prospěch dáti ráčil.

Doložil také toho v přímluvě své nejv. kancléř: že jest mu to vědomé, že hned po zbavení regimentu krále Ferdinanda, když jsou stavové krále toho sobě zvolili a k němu vyslali, jest se v tom ústy svými ohlásil, kdyby to nebylo pro čest a slávu boží a vlasti potřebu, že by toho nechtěl učiniti a k sobě takového regimentu přijíti. Též kdyby toho neznal, že jsou stavové vždycky osobu J. M. C. v psaních, kteráž mu činili, vyhrožovali, že tu nic proti osobě J. M. ani reputací před sebe nevzali a neberou, nýbrž pro samo obhájení svobod a privilegií zemských, též svobody dané na svob. náb. provozování; že by mohl se na to také, jako jiní, skrze prsty divati, a kdo vyhraje, s tím smýšleti a držeti. Ale když to poznati ráčil, že stavové před Bohem i světem dobrou při mají, tedy že beze všeho dalšího ohledu na nebezpečství to na se přijíti, stavův

1620 se ujíti a je zastávati s vynaložením svého nejlepšího zdraví i jmění přířici ráčil.

Nejvyšší komorník zavřel přímluvu svou tím: kohokoli z těch dvou synův stavové sobě oblíbí, že k tomu také přistoupí. —

Po těchto hlasích jiní všickni k přímluvám nejv. purk., nejv. sudího a nejv. kancléře jak z stavu panského tak i rytířského se přivinuli.

Stav městský po potazu svém též učinil a skrze kancléře Staroměstského oznámiti dal, že ke všemu zdání dobrému stavův vyšších svoluje, obzvláště k přímluvě kancléře nejvyššího.

Po zavření snešení toho a po jmenování za čekance knížete Fridricha Jindřicha zůstáno na tom: aby též snešení stavův vyslaným zemským bylo uvedeno v známost skrze osoby k tomu obrané. Naposledy nejv. purkrabě ohlásil se: poněvadž již víceji dnešní chvíle pracovati nemůže, by nejraději chtěl pro těžkost a mdlobu těla svého, pro niž již sotva k těmto vyřízeným věcem dostačiti a jim přítomen býti mohl, k tomu také že se již k večeru nachýlilo; z těch příčin že sněmu odkládá do dne zejtrějšího úterního 28. d. dubna hodiny osmé na půl orloji.

28.
dub.

Kteréhožto dne když vyslaní z zemí přivtělených na žádost stavův přišli mezi ně do shromáždění sněmovního, tedy nejv. purkrabě předložil jim dosti obšírně a podstatně všecku potřebu a užitek toho včerejšího jich jednání i se všechněmi okolostojícími věcmi, z jakých totiž příčin k volení budoucího krále přistupují a za čekance král. čes. falckrabě Fridricha Jindřicha, J. M. K. syna nejstaršího, za toho sobě jmenují a to podlé znění a vyměření artikule 23. v konfederaci jich společné obsaženého.

Po té dotázal se jmenem stavův předně vyslaných moravských, jaké by snešení jejich o té věci bylo. Kterížto sstoupivše se v potaz a mezi sebou se rozmluvivše, dali stavům na dotázku jich od sebe odpověď skrze Viléma z Roupova, nejv. komorníka téhož markrabství, takovou:

„Slavní páni stavové, všickni tři stavové král. čes. ! Co jste nám vyslaným z mark. mor. přednésti ráčili, tomu jsme porozuměli. Jakož pak předně že jste dne včerejšího ráčili mezi sebou přemýšlovati i promluvení míti, kterak by slavné král. čes. až i také jiné přivtělené země k němu mohly v dobré bezpečnosti zůstávati, tak také že jste ráčili i to ohlédati, jak jest J. M. K. p. pán náš nejmil., neohlédaje se na to, v jaké veliké nebezpečnosti J. M. se vydá, jestliže by to, což tak při J. M. od Vašich M. s zeměmi přivtělenými se vyhledávalo, k sobě přijíti ráčil, avšak předce v tomtéž nebezpečnosti ráčil jest správu král. čes. na sebe přijíti. Ráčili jste také i k tomu prohlédati, že skrze to J. M. král englický i také páni státové a jiní ráčili by moci nejlépeji s námi spolčeni, a jak předešle to činili, tak

i nyní teprva všelijakou pomocí opravdovou nám by přítomní býti ráčili; ovšem pak že artikul v konfederaci obsažený od V. M. v bedlivé uvážení vzat, tak že se tu proti němu nic nestalo a neděje, a podle něho i jistá osoba jest zvolena, kteráž by za budoucího krále býti měla, totiž kníže Fridrich Henrich, syn starší krále J. M. Címž abyšte ujištění býti moci ráčili, oznamujeme V. M., že jsme to vše slyšeli i tomu vyrozuměli s gruntem. I netajíme toho před V. M., že jsme to vše také v svém bedlivém povážení měli, o to promluvili a V. M. přednésti v úmyslu měli. Ale poněvadž od V. M., kteříž ráčíte míti hlas přední, jest nám to přednešeno a uvedeno v známost; my tedy vyslaní z mark. mor. na místě principalův našich z dobré a svobodné vůle naší dovolujeme k tomu a spolu s V. M. za jedno stojíme a se snášíme, aby princ Fridrich Jindřich, nejstarší syn krále J. M. pána, pána našeho nej., za markrabí budoucího mor. volen býti mohl a volen byl, tak jakž artikul v konfederaci obsažený to v sobě zavírá.“

Zatím přednešeno totéž obojích snešení jednosvorné v podobných slovích markraběti z Jegerndorfu a jiným poslům knížat a stavův obojího Slezska: předně v jazyku českém od nejv. purk., což po něm na německo tulmačil v jistých periodích Petr Milner z Milhauzu, místokancléř král. čes. Cemuž vyrozuměvše Slezáci, vešli též v potaz a po potazu skrze Ondřeje Geyzlera, obojích práv doktora, dali zase oznámiti stavům i Moravanům v dosti obšírné řeči, že témuž falckraběti a synu J. M. K. hlas svůj tolikéž dávají a jeho za budoucí kníže vrchní obojího Slezska přijímají, přitom šťastného vzrůstu a požehnání hospodina jemu srdci upřímnými vinšujícíce.

Naposledy podána taž věc i na Lužičany hořejší i dolejší, ale rozdílně, již oznámeným způsobem. Kterížto po potazu svém skrze jednoho doktora juris z prostředku svého opáčili hojně celou řeč nejv. purkrabího k nim učiněnou, a zdání své k ní podobné připojivše, tím také zavřeli: že týmž vším způsobem jmenem a na místě principalův svých často jmenovaného syna J. M. K. staršího za budoucího markrabí Lužic obojích jmenují, přijímají a vyhlašují, i jemu prospěchu a věku dospělého na pánu Bohu žádají.

Když tou měrou již všickni hlasové všech ze a dokonání byli, tedy nejv. purkrabě promluvil na rozum: poněvadž p. Bůh to dáti ráčil, že js tak jednomyslně v příčině té o hlasy snesli a drichovi Jindřichovi je davše, osobu jeho za br českého, markrabí moravského, kníže obojího Slezských i Dolejších Lužic markrabě zvoliti ráčili; i konfederaci státi zadosti mohlo, podle níž

20 conclusivum, hlas zavírající, stavům král. čes. náleží, pročez že dotčení stavové toho všeho při svém prvním hlasu zůstávají a dotčené falckrabě za čekance a budoucího krále českého volí s tím vinšem křesťanským, aby p. Bůh ráčil dáti mu své svaté požehnání a vzrost šťastný. Dále i toho doložil: že bude zapotřebí, aby se jisté osoby k J. M. králi od stavův a zemí vyslaly, za audienci požádaly a toto snešení jich společné J. M. přednesly, ve vši ponížené poddanosti jej požadující, aby témuž volení milostivě povoliti a je sobě laskavě oblíbiti ráčil. Když se to od krále J. M. stane, tedy aby se dne zejtrějšího dle starobylého obyčeje a zvyklosti v světnici soudné takové vyhlášení vykonalo.

S tím vyslaní odešli zase z sněmu v místa svá, měvše sobě navrženo, aby se spolu s stavy k audienci v devět hodin na půl orloji postavili. Naposledy zůstáno na tom mezi Čechy, aby dotčené audienci byli přítomni kdokoli chtěti budou z stavu panského a rytířského, z stavu pak městského obrali k tomu osob dvanácte.

Když tedy král k audienci povolil, a nejv. úřed. a soud. zem. ráno ve středu po neděli Provodní 29. d. dubna shromáždili se in puncto v devět hodin na půl orloji s stavy českými i s vyslanými z zemí přivtělených v místě k takovým jednáním obecným uloženém, totiž v soudnici zemské, tu nejv. purkrabě učinil začátek jednání dalšího řečí takovou:

19. ub. „V. M. urození páni páni, urození a stateční páni a rytíři, slovutní a mnohovzáctné poctivosti páni Pražané, Horníci a jiní vyslaní z měst, všickni tři páni stavové král. čes.; nicméně V. M. urození páni páni, urození a stateční páni z rytířstva a slovutné poctivosti páni vyslaní z mark. mor., z knížetství slezských a z markrabství Hořejších i Dolejších Lužic! Tak jakož ste dne včerejšího všickni veřejně na tom sněsti se ráčili, aby J. M. knížecí Fridrich Jindřich, syn nejstarší J. M. K. a pána, pána našeho nejmilostivějšího, za čekance král. čes. volen byl, a artikulem v konfederaci obsaženým o volení čekance, jakým se to způsobem řídití a konati má, aby nic nescházelo, se řídití; k tomu také o to jste se namluviti ráčili, aby to tak pořádné J. M. za čekance volení skrze jisté osoby J. M. K. dnešního dne v známost uvedeno a skrze vyžádanou audienci to při J. M. K. žádáno bylo, aby k témuž volení pořádnému milostivě povoliti a je sobě oblíbiti ráčil: i oznamujem V. M., že jsme to všecko J. M. K. podlé naší nejv. možnosti přednesli a snešení V. M. oznámili. Načež J. M. K. pán, p. náš nejv., tu milostivou resoluci nám jest dáti ráčil: že takové syna jeho na čekanství král. čes. pořádné volení milostivě a vděčně ode všech tří stavův král. čes. i zemí k němu přivtělených přijímati a jemu povolovati ráčí, poznávaje z toho, že velikou vděčnost k J. M.

jakožto králi a pánu svému věrní poddaní stavové prokazují; s tím přitom doložením milostivým, že se o to J. M. se vši pilností přičiniti ráčí, aby týž syn J. M. mohl ke cti a chvále p. Boha a potom v dobrém životě neb obcování hned v začátcích dětinství svého skrze pobožné praeceptory vyučován býti a k dobrému král. čes. ano i zemí přivtělených růsti. Na druhou stranu J. M. K. za takovou věrných svých poddaných poddanou náchylnost, volnost, zvýšení reputací rodu J. M. ráčí se stavům milostivě v tom zakazovati, že to vždycky v své laskavé paměti snášeti, za to stavům se dobrým odměňovati, a jich laskavým i milostivým pánem zůstávaje, netoliko své všecko jmění a země dědičně, ale také hrdlo, i což J. M. nejmilejšího jest, přitom vynasaditi chtějí ráčí. Z čehož buď Bohu chvála i z takového opatrování poděkováno.“

Po vykonání té relací v plném sněmě mluvil dále nejv. purkrabě takto:

„A poněvadž z milosti p. Boha všemohoucího a jistým velebností jeho největší řízením k tomu již přišlo, že snešení V. M. i J. M. K. milostivě povolovati a je sobě oblibovati ráčí; jest tedy slušné, aby dříve, nežli J. M. knížecí za čekance vůbec vyhlášen býti ráčí, měl se na to pozor bedlivý, aby v ničemž od způsobu a obyčeje starobylého odstoupeno nebylo, nýbrž aby stavové král. čes. předně na tyto otázky tu v plném sněmě odpověd svou dali:

Nejprvé, také-li podlé včerejšího snešení dnes ještě toho úmyslu jsou a k tomu dovolují, aby J. M. knížecí Fridrich Henrich. J. M. K. nejstarší syn, mohl v tom plném shromáždění za čekance král. čes. vyhlášen býti, aby se všickni hlasem patrným a ústy vlastními ohlásili. I zkríkli všickni hlučně: „Dovolujeme.“

Druhé, volí-li podlé svých osob a privilegií výš dotčené kníže a pána za čekance král. čes. Ozvali se: „Volíme.“

Třetí, žádají-li toho, aby byl v tom plném sněmě za téhož čekance vyhlášen. Odpověděli: „Žádáme.“

Nicméně ještě po druhé i po třetí nejv. purkrabí učinil na ně tytéž dotázky popořád; k nimž se podobně přiznávali. Podobným způsobem i na vyslané zemské, předně na Moravany, po nich na Slezáky a naposledy na obojí Lužičany bylo totéž od něho rozdílně podáváno. Z nichž každý ohlašoval, že k tomu dovolují, že volí a za to žádají.

V tom, jakž vyvstali vzhůru z míst svých všick stavové s vyslanými z zemí přivtělených, tedy nejv. p. mluvil opět k celému množství slovy těmi:

„Poněvadž z milosti boží k tomu již přišlo, že j stavové král. čes. jako i země k němu přivtělené po dovolení J. M. K. dokonale o to narovnatí a snésti i

1620 J. M. princ Fridrich Jindřich za budoucího krále, na ten čas za čekance král. čes. v těchto místech vyhlášen byl, protož já od osoby své, jakožto druhý po králi a direktor tohoto sněmu na místě všeho toho shromáždění ve jmenu blahoslavené Trojice sv., Boha Otce, Boha Syna, Boha Ducha sv., téhož J. M. prince Fridricha Jindřicha, falckrabě při Rejnu a kníže Dolejších i Hořejších Bavor, za voleného čekance král. čes. podle svobod a privilegií téhož království a jiných zemí, i podle artikule 23. v konfederaci obsaženého i za budoucího krále, markrabě moravského, za kníže slezské a markrabě lužické pořádně a svobodně vyhlašuji. Pán Bůh všemohoucí J. M. rač dáti své svaté požehnání i šťastného vzrostu popříti, tak aby po smrti pana otce svého, od kteréžto však smrti p. Bůh milostivě ho uchovati rač, mohl nad věrnými svými poddanými šťastně kralovati.“

K té jeho řeči všickni přítomní řekli na hlas: „Pán Bůh rač to dáti. Amen.“

Hned zatím nejv. purkrabě napomenul stavův, aby všickni veřejně za nejv. úřed. a soud. zem. k J. M. K. do antikomory šli a o tom, co se tu vykonalo, jemu relací, v nově pak volenému čekanci poklonu náležitou učinili i potom J. M. do kostela doprovodili.

Na to napomenutí všecek houf panstva a jiných lidí k tomu přináležejících vyzdvihl se z soudnice a šli přes palác šnekem nahoru po pavlačích upřímo do světnice rytířské a potom až do antikomory, a to ne bez velikého zadních za nimi se tlačení. Kdežto vykonavše před králem poklonu poddanou — kterýž podle majestatu zeleným aksamitem obestřeného po pravé straně sám osobně, kníže pak Fridrich Henrich, syn nejstarší a volený čekanec, paňátko v osmi letech, nad míru tváře a postavy ušlechtilé, i heroickými ctnostmi se stkvící, v šatech modrých připravené a v rukou bílý klobouk s pérem modrým držící, po levé straně panu otci svému stál, a při něm markrabě z Jegerndorfu též po levé straně, za princem pak praeceptor jeho, dáváje mu návěští, jak by se tu všechněm pánům obličejem vládným ukazovati měl — nejv. purkrabě začal hned k králi mluvit česky mezi jiným slovy těmi: že přítomný syn J. M. nejstarší kníže Fridrich Jindřich jest za čekance a budoucího krále čes. vyhlášen, a ode všech stavův jemu božského požehnání, vzrůstu a zdárného zdraví dlouhověkého na p. Bohu se vinšuje a žádá. Což králi zase na německo vyložil. Načež král ústy vlastními v řeči německé odpověděl: že sobě to vše milostivě oblibovati a laskavým králem i pánem všech věrných stavův a poddaných svých býti ráčí. To též nejvyšší kanclér stavům na česko oznámil.

Po té nejv. purkrabě přistoupi v k čekanci, poklonu mu učinil a ruky podal; jehož v tom i jiní všickni jak nejv. úřed. a soud. zem. tak i páni, rytířstvo, Pražané, Horníci a vyslaní z měst do nejposlednějšího poporád následovali. Jimžto on zase všechněm tak přívětivě a ochotně, a jakž na věk jeho pacholecí příslušelo, úctivě ruky podával a k nim se ukazoval, že se mu každý podiviti musil; král pak nad takovou vřidností jeho a smělostí radoval se velice, ano i s poskakováním jemu se smál.

Když stavové vyšli od krále, po malé chvíli zvonilo se ve všechny zvony při kostele zámeckém, a král s dvořany svými i s stavy jej provázejícími do kostela vešel. Kdežto předně žalm 42. německy sezpíván, a potom kázání od D. Škultéta na to, že všeliká království a panství i volení vřidností jejich dějí se a spravují řízením p. Boha všemohoucího a svrchované moudrého, učiněno. Za základ téhož kázání vzal sobě text z 2. Sam. 7. v. 12. kp. Někteří dokládají ještě toho: když král ubíral se s komonstvem svým do kostela, že v tu dobu po třetí silně zahřmělo.

Když pak bylo po službách církevních, král uchýlil se zase do pokoje svého, a stavové doprovodivše ho, přišli zpátkem do sněmu, v němž oznámilo se jim nejdříve od nejv. purkraběho to, co se tkne žádosti vyslaných rakouských, kterouž jsou na stavy vložili, že jest již na česko z němčiny přeložena a nyní se přečte, pročž aby stavové hleděli k jednomu každému punktu v ní obsaženému se přimlouvati. V prvním artikuli žádali výpisu spečetěného konfederací uherské; v druhém žádali všech věcí uherských, kteréž při tomto sněmě legat přednášel, aby to mohli vše principalům svým přednésti a ukázati; v třetím výpisu instrukcí, která byla dána od stavův uherských legatu jich; v čtvrtém výpisu psaní od stavův sultanovi tureckému učiněného; v pátém žádali náhrady, co se prezentů a kvoty na vypravení takové legací dotýkało (kterážto výprava vynášela 50.000, jmenovitě 40.000 na prezenty a 10.000 legatu na cestu a outratu), též škod od lidu válečného jim zdělaných, na budoucí pak časy, aby to skrze generaly české a jiné skutečně se opatřilo, aby potud více žádných takových škod na statecích jich ani poddaných jejich se nedáło. Poněvadž jest od cis. Ferdinanda poručeno a všudy nařízeno, aby jim odnikud žádná pomoc činěna nebyla, protož v 6. artikuli žádali, aby od stavův král. čes. a zemí přivtělených na zaplacení lidu jich služebného 10.000 kop miš. se zapůjčilo; pakli by to býti nemohlo, tedy že by chtěli sami v Nřmberce dobrého přítele najíti, o němž na větším díle již vědí, kterýž by je takovou pomůckou proti dostatečnému pojištění založiti chtěl, toliko stavové a země za to se jim v rukojemství postavili do roka po...

I šly přímluvy na to, až přivedeno k tomu, aby se jim na ty artikule dala odpověď taková: Co se pěti předních artikulův dotýče, v těch aby žádosti jejich zcela a zouplna se povolilo. Z strany pak šestého punktu suezeno: poněvadž sami stavové a země přivtělené velikou summu peněz na zaplacení lidu svému budou potřebovati, že není jim možné, aby měli co půjčovati; než aby sobě přitele toho pohledávali, že za ně slíbiti chtějí. Jakou pak stížnost vedou sobě do lidu válečného a z strany škod jim od něho zdělaných, že to bude brzo opatřeno. A poněvadž nyní v krátkých dnech peníze do ležení se povezou, že přitom to také nařídí při generalích, aby od takových škod vojáci přestali, nýbrž každý aby hleděl žoldem svým se vychovávat. Naposledy aby Rakušané povázili toho: že netoliko u nich v Rakousích, ale také i v Čechách škody nenabyté jsou zdělány, a stavové nevědí na ten čas, kterak toho neřádu přetrhnouti.

Po odbytí Rakušanův podali se stavům král. čes. k uvážení ještě někteří artikulové obecní, o nichž žádná zmínka v propozici učiněna nebyla; avšak že v sobě podstatu velikou zdržovali a vztahovali se na konfederaci, protož také popracovali při nich. První vztahoval se na to, aby jistý počet defensorův nad konsistoří i akademií Pražskou zřízen byl; 2. aby se nastoupilo na to, jaká by instrukcí týmž defensorům dáti se měla; 3. kteří artikulové měli by býti napraveni v konfederaci dříve, nežli by do desk zemsk. vložena byla; 4. kostelové tři v nově vystavení, v Starém městě dva a na Malé straně jeden, totiž u Salvatora, u sv. Trojice a M. Jana z Husince, aby též do desk zem. se vložili; 5. měli by stavové vyšší kšafy své na listy mocné královské předce činiti a takové listy při kanceláři české vyžadovati.

Z těch artikulův 1., 2., 4. obdrželi snadno místo své. Z strany třetího zůstáno na tom: aby se artikulové konfederací popořád čtli ve dnech následujících, a který by z nich napravení potřeboval, aby se při jednom každém to považovalo. Proti pátému pak artikuli držel nejtužší odpor nejv. kancléř, veda k tomu, aby týž artikul v konfederaci mezi artikuli samého král. čes. se dotýkajícími v počtu 25. byl v tom napraven: komukoli z stavův líbilo by se pořízení učiniti na list mocný královský, aby se mohl svobodně v tom tak zachovati; nebo kdyby mělo sjíti do konce se všech listů mocných královských, že by z toho tyto nepřiležitosti povstaly: 1) že by veliká pleťcha při deskách zem. se nacházela, o kteréž úředníci menší desk zem. dobře vědí, a ji již vyšetřili; 2) že lepší řád bude při kšaftích, když dotčení listové budou vyžadováni, ano i jeden každý z stavův bude moci se v tom opatřiti časné, s tou však

přitom výminkou patrnou: co již takových kšaftů bez listů mocných zašlo od času konfederací zavřené, při těch aby také bylo zůstaveno, a oni v podstatě a moci své zkrácení a ujmy žádné neměli a nenesli; 3) že by důchod kancelářský nemálo zmenšen byl, a takměř nebylo by nač jak nejv. kancléře, tak ani pomocníkův jeho a osob kancelářských chovati, ba ani papíru a vosku zač kupovati, a zvláště když těchto časů osoby kancelářské víceji s zemskými věcmi nežli královskými se zaprázdňují, anobrž čím dále tím více takové práce jim přibývati bude: protož pro lepší volnost a fedruňk písařův aby předce dle starobylého obyčeje země ten, kdož by list mocný míti chtěl, byl povinen složiti do důchodu kancelářského 14 kop miš.

Proti tomu stavův vyšších snešení ačkoli stav městský a obzvláště Pražané vzali na rozmyšlenou k učinění o tom relací počtu většímu: napomenuti však byli jak od vyšších stavův, poněvadž jsou se s nimi v podstatnějších artikulích za jedno pěkně srovnali a snesli, aby i v tom, kterýž jednomu každému na jeho svobodné vůli zanechán jest a také k stavu jich třetímu ne tak valně přináleží, bezpotřebného průtahu nečinili, nýbrž k němu přistoučili; tak ovšem i od jiných poslův z měst napomenuti, poněvadž na témž artikuli stavu jich nemnoho záleží, leč málo některým osobám možnějším, které náké statky zpupné mají, aby on daremně s vyššími stavy se nezporovali, ale přestali na podstatě kněh svých městských, jimžto jmenování stavové vyšší v replice své dali to svědectví, že městské knihy jich tak mnoho platnosti a vážnosti v sobě nesou a mají, jako by dsky zemské míti mohly. I zůstaveno naposledy při tom. A tím dne toho rokování sněmovní dokonáno jest. —

V tutéž dobu nalézal se při dvoře královském v městech Pražských vyslaný od kurf., knížat a stavův sjednocených — kteříž sobě podtím položili sjezd nový do města Halle neb Slaného v kraji švábském k 18. d. dubna, aby se při něm již na konec vespolek otevřeli a snesli, co by dále s tou hotovostí svou vojenskou před sebe vzíti chtěli neb měli, aby jak času tak i nákladův velikých daremně nemařili — jmenovitě Fridrich hrabě z Solmsu. Ale řízení jeho tehdejší při králi zůstávalo v tajnosti.

*) Po té P. Skála podává dle spisu „Nicol. Belli Oesterr. obsah psaní, od Maximiliana bavorského Fridrichovi t. r. odeslaného, v němž Max. krále čes. řá dinandem záhy ještě se narovnal.

Patenty cis. v příčině věci českých.

1620

Zatím když Fridrich král na psaní kurfirštův a knížat, měšice pominulého v Milhauzu pospolu shromážděných, jimž ho k odstoupení cis. Ferdinandovi koruny české napomínali, netoliko k tomu přistoupiti nechtěl, ale ani žádné odpovědi jim na též psaní ještě dosavad nedal a v úmyslu svém dalším se nepro- nesl, nýbrž v posessi král. čes. potom v mocné a svobodné zů- stával a pořádnosti volení svého rukou brannou hájiti a zastá- vati hotov byl: z těch příčin císař Ferd. při skonání m. dubna dal publikovati v říši rozličné mandáty pod datum ve Vídni 30. d. dubna. Z nichž první vztahoval se na osobu kurfiršta falckého Fridricha, v němž napomínal ho, aby mu král. čes. i zemí k němu přivtělených v jistém čase dobrovolně postoupil; v ostat- ních pak třech dával návěští a výstrahu kurf., knížatům a sta- vům sjednoceným v říši, jako i všelijakým officírům vojenským, aby se dotčeného kurf. falckého ani Čechův s jinými zeměmi v ničemž nejmenším neujímali a jim se potřebovati nedali, jakž se tomu všemu z přípisů níže položených šířeji vyrozumí.

V prvním dával císař Ferdinand na vědomí vysoce uro- zenému Fridrichovi, falckraběti při Rejnu a kurfirštu:

„Jakož vůbec všechněm i jednomu každému obzvláště, beze všeho dalšího neb obsírnějšího průvodu, vědomé a známé jest, jakým způsobem on léta pominulého 1619 na den památný Augustina sv., 28. d. m. srpna, v svém a sv. římské říše městě Frankfurtě zvláštním řízením všemohoucího a prostředkováním též sv. římské říše kurfirštův, podlé nichž také on falckrabě jakožto spolukurfiršt skrze své splnomocněné vyslané v též místo se postavil a po vykonání obyčejné, veliké, těžké a drahé přísahy to vše říditi a konati jest pomohl, čehož v případnosti takové zlatá bulle a zvyklost starobylá vyhledávala — a z volení jejich jednomyslného za římského krále a budoucího císaře vyzdvižen, pořádné a náležitě zvolen, ano také potom i devá- tého dne zatím hned následujícího m. září s náležitými a oby- čejnými ceremoniemi a slavnostmi korunován byl. I ačkoli jest se císař na to ničehož jiného dokonce nenadál, nežli že on falckrabě podlé něho, jakožto pořádně zvoleného a korunova- ného římského císaře a hlavy vrchní, neméně než jako jiní naši věrní poslušní kurfirštové a sv. římské říše nejpřednější základní sloupové, mysl i myšlení své všechno dle povinnosti své k tomu cíli přiloží a obrátí neb naměří, aby v sv. říši, jejich milé vlasti národu německého, ano i ve všechněch k ní příslušejících a s ní spřízněných kurfirštevích a zemích ten milostný a vzácný pokoj, mír a svornost zase vyzdvižen, zveleben, rozšířen a zachován, mezi jinými pak věcmi ta v pominulém roce 1618 neb létě,

ještě za živobytu nebožtíka jeho nejmilejšího pana strejce a otce, císaře Matiaše svatého a slavného paměti, v král. jeho českém jakožto v tak sv. říši vzácném a předním dědictví a kurfiršství svět-ském vzniklá a potom i do jiných zemí k němu přivtělených vtroušená a rozptýlená potrůzka a rebellie zase umořena, udušena a ku pokojnému způsobu přivedena a navracena býti mohla; k kterémužto cíli že císař Ferd. hned při počátečném ujetí se správy císařské, jakožto po smrti výš jmenovaného pana strejce a otce svého, císaře a krále Matiaše, pořádný a spravedlivý nápadník neb náměstek a korunovaný i lénem náležitě obdařený král a kurfirš český předřečené nedorozumění české slavnému kollegium neb konsistoři kurfiršské ze spolku a tou měrou podle jiných také i jmenovanému falckraběti, na jejich náležitě toho při něm vyhledávání a žádost, ku přátelskému a pokojnému upokojení a porovnání z své přirozené a ku pokoji obecnému příchýlné milostivosti a lásky zcela a zouplna odevzdal a svěřil: — s tím však se vším že jest proti vši nadállosti své, ne bez velikého podivu a nelibosti, tomu tak dalece vyrozuměti musil, když jsou někteří jmenovaného král. jeho českého neposlušní a protimyslní rebellové neb odbojníci spolu s náhončími a následovníky svými i s jinými zeměmi přivtělenými, právě v čas ten, když jest výš řečené jeho císařské a královské volení a korunování v městě Frankfurtě se dalo, naskrze opovážlivě a všetečně zapomenuvše se a jako za hřbet sobě založivše povinnost a přísahu svou, kterouž se mu při korunování jeho na král. čes. s slibem člověčenství, a což k tomu více přináleželo, od sebe vykonali, k novému, ničemu, neplatnému a od něho jakožto římského císaře podle práva otevřeným listem za nic položenému a vyhlášenému volení a korunování přikročili a je na často dotčeného falckrabě kurfiršta domněle obrátili a vzložili; že na to týž falckrabě takovému nyní dotknutému neslušnému volení a korunování neřkuli místo a průchod u sebe dal, a sebe tou měrou často jmenovaných rebellův českých i následovníkův jejich nepřátelského předsevzetí a účinkův neslušných účastna učinil, ale nad to výše také brzo potom i do téhož král. našeho sám osobně se vypravil a tam od dotčených rebellův proti všechněm naskrze právům římské říše, a zříz. zem. a právům hlavním neb základním, a tím, císařským a královským privilegiím, vysvě. obecným snešením sněmovním v témž král. našem se na to neohlédaje, že k němu jako i k zemí přivtěleným žádného práva a spravedlnosti nemá; může, za krále sebe korunovati dopustil a tím př. aby císaře téhož království i zemí př. často jmenovaných rebellův českých

1620 jejich bylo, proti všeobecnému landfridu mocí týchž rebellův válečnou vlastně a dokonale zbavil, usiloval; jakož pak že týž falekrabě pro příčinu tu, po vykonání toho domnělého, nového a nepodstatného volení i korunování od jeho poddaných přísahy a slibu človecenství netoliko domněle požádal a přijal, ale i dosavád také s trvanlivým a nepřátelským zadržováním císaři toho, což jemu v témž král. jeho českém i v zemích přivtělených, jakožto z krve králův českých poslému podlé práva a slušnosti, nicméně i příčinou jeho korunování a přísahy jemu vykonané od Boha propůjčeno jest a spravedlivě náleží, tím svým regimentem, jež sobě tak osobuje, takové věci svévolně neb o své ujmě (de facto) před sebe bere a provozuje, kteréž toliko samému císaři jakožto pořádnému a spravedlivému téhož království nápadníku, králi a pánu korunovanému, vlastně náležejí a příslušejí. A aby týž falekrabě všecko tím snázeji a mocněji prorazil a sobě provedl, že jest se opovážil i proti císaři v dokonalou hotovost a přípravu vojenskou se vydati a otevřenou válku s ním vésti.

I ačkoli již připomenuté předsevzetí a účinkové téhož falekraběte byli by sami v sobě tak těžcí neb takoví, že by císař měl k tomu více než potřeby práva a příčin dosti, aby k těmž falekraběti kurfiřtu v této tak zjevné rebelli, v níž jsou mu jeho království a země dědičné, jakožto sv. římské říše léna neb manství přední a onaká, totiž království a kurfiřtství dokonale odňata a pobrána a ještě na tu hodinu proti všemu řádu, právu a spravedlnosti nepřátelskou měrou a během se mu zadržují, i hned s skutečnou deklarací neb výpovědí ano i s exekucí právní (jakož pak že císař tímto svým napomínajícím listem a výstrahou výš jmenovaných práv, zříz. zem. a snešení sněmovních sv. říše nemíní a nechce v ničemž nejmenším lehčiti a jim zkrácení nějaké činiti) beze všeho odkladu dalšího tak přikročil, jakž to vše v právech obecných a sv. říše zříz. zem. i se všemi pokutami a trestáními na takové výstupky vyměřenými — v čemž často psaný falekrabě podlé všech jiných kurfiřtův, knížat a stavův říše vůbec i jednoho každého z nich obzvláště, skrze již předešlé rozličné jak od nebožtíka jeho nejmilejšího pana strejce a otce, císaře Matiaše, tak teď posléze ještě i od císaře Ferd. obnovené mandaty a patenty s dostatkem vystřáhan a napomínán byl — s dobrou a náležitou rozvážlivostí vyhrazeno, nařízeno a opatřeno jest, ano i zvyklost starobylá sv. říše to s sebou přináší: přes to však všecko a pro dovršení práva a spravedlnosti že vidělo se císaři za dobré a slušné, ještě tuto výstrahu a list napomínající vůbec vydati, a protož že ním dotčeného falekraběho kurfiřta z moci své císařské dostatečně a se vši opravdivostí, a to již na konec napomínati a jemu po-

roučeti ráci: aby on pod uvarováním výš dotčené deklarací neb výpovědi císařské, ano i exekuci skutečné, pokut a trestání těch, kteréž se v týchž právech a zříz. zemských sv. říše na svrchu připomenuté zjevné a proti císařské a královské velebnosti spáchané výstupky a přečinění ukládají a vztahují, jmenovaného království jeho českého a k němu přivtělených i jiných všech jeho zemí mezi tímto časem a od datum listu tohoto do prvního dne m. června nejprv příštího jistotně, neomylně a skutečně zase uprázdnil a odstoupil. Cehož že se císař do něho podlé práva a slušnosti konečně a nepochybně naděje. Pakli by se toho nestalo, tedy že po projití neb uplynutí svrchu vyměřeného termínu s dokonalou deklarací neb ortelem achtu svého císařského a na to potom dle vyměření již dotčeného práva a zříz. zem. sv. říše i s náležitou exekucí právní déleji dlíti a odkládati nebude.

Ačkoli pak císař toto své přísné nařízení, napomenutí a výstrahu často jmenovanému falckraběti kurfiřtu také i skrze list neb psaní zavřené v tomtémž smyslu a znění v známost uvéstí a odslati dal: přes to však všecko aby to vše před ním falckrabětem tím méněji jako i přede všemi jinými vůbec tajno a ukryto nebylo, nýbrž tím snázeji se ho doneslo, z té příčiny že císař neopominul toho těmi listy svými otevřenými podobnou měrou vůbec opáčiti a připomenouti; vědouce všickni, že ve všem tom, což se nahoře píše a dostaveno jest, jeho spravedlivou, opravdivou a dokonalou vůli naplní. —

Druhý ten monitorial aneb patent císařský napomínající, pod týmž datum, vztahoval se na všechny knížata, stavy a spoluoudy říše, jak by se koli jmenovali neb kteréhokoli stavu, řádu a povolání býti mohli, kteříž jsou se toho nedorozumění a rozbroje českého, předně pak a obzvláštně toho v létě pominulém 1619 od jeho neposlušných v král. čes. rebellův vykonaného volení nepořádného, neprávního a nepodstatného, i všeho toho, což odtud více pochází, jakýmkoli vymyšleným způsobem a zámyslem to býti a státi se může, účastni učinili, jeho se přichytili aneb nějakou povinností a závazkem k čemu tomu se zavázali, jichž by týž list císařský aneb vidimus hodnověrný — jemuž tak mnoho věreno býti má jako originalu pravému neb samému — došel, žádného ovšem v tom nevyminující, nejiné než jako by ti všickni v témž listu zejména jmenování a dostavení byli; dávaje jim všem při tom na vědomí: „Jakož jest to již vůbec po vsi říši vědomé a známé, že když jednou on jakožto římský císař patenty ty, kteréž někdy jeho předchůdcejší panstevník a otec, cis. Mat. slavné a svaté paměti, v den 30. d. června léta 1618 vydati a vsudyž po říši publikovati rozkázal, pod datum 15. d. ledna téhož roku, tak nedávno pomínal a

1620 mocí jich všechněm vůbec i jednomu každému z nich obzvláštně poručil i přísně zapověděl, aby žádný z týchž knížat a stavův říše v svých knížetstvích, zemích, hrabstvích, na panstvích a v městech, ovšem pak ani mezi poddanými svými a příslušíci neb příbuznými jich, jakého by ti koli řádu a stavu býti mohli, těm neposlušným v král. jeho českém rebellům k ruce žádných vojenských verbuňkův, pšteluňkův, mustruňkův a durchcugův neb průjezdův svobodných lidu válečného nepřál, nedovolil, jako ani municí aneb jakýmikoli potřebami a přípravami vojenskými jich nefedroval; nýbrž i hned za času všemu tomu překážku náležitou činil, s dostatkem zapovídal a zastavoval, anobř také i s skutečnou exekucí a obstavuňky ku přestupníkům týchž patentův přikračovati a, kde by koli co toho se vyhledalo a našlo, to vše rozháněti a rozplásti i beze všeho osob v čem tom přijímání a ušetřování, mocnou a ochrannou ruku nad tím nade vším držeti, a pakli by kde co proti též zapovědi od kohokoli před sebe bráno a začínáno bylo, to v nic obracet, moriti a s cesty skládati byl povinen, a to vše pod uvarováním nemilosti jeho císařské a pokut zříz. zem., též snešenými sněmovními sv. říše vyměřených, jakž to vše v týchž patentích šířeji se obsahuje a zavírá. Avšak že vyrozumívá tomu s podivením nemalým a s nelibostí srdce svého, že téměř den po dni víc a více jmenování patentové jeho přísní a spravedliví od mnohých sv. říše stavův a spoluoudův velmi špatně se váží a na chatrném pozoru mají: nýbrž že na rozličných místech proti němu, jakožto panujícímu římskému císaři a sv. říše hlavě vrchní, nicméně zřízenému nápadníku a korunovanému králi a kurfirštu českému, svrchu dotčených rebellův a následovníkův jich, předně pak a obzvláštně falckraběte kurfiršta — na něhož mezi tím jmenování rebellové všetečnou a těžké pokuty zasloužilou měrou, založivše sobě za hřbet povinnost a závazek svůj, kterýž jsou císaři při jeho korunování od sebe vykonali, jiné nové domnělé neplatné a od něho za nic položené a vyhlášené volení a korunování přenesli, a on falckrabě na sebe je také neslušně a nespravedlivě přijal — se ujímají a jemu na díle penězi, na díle pak lidem i jinými potřebami a zásobenými vojenskými znamenitou pomoc činí a prokazují; proti tomu pak lidu tomu, kterýž císař k dosažení zase a zachování sobě v moci a v rukou jmění svého vlastního z potřeby své nevyhnutelné zverbovati a shromážditi dal, svobodný pas a průchod skrze římskou říši, anobř i na jeho vlastních panstvích a gruntech všetečně zavíráti a zakládati se neostýchají.

I ačkoli císař v takové případnosti a při tak zřejmé a neřkuli celé říši, ale i všemu světu známé rebellii, skrze niž jemu jeho království a země dědičné, jakožto léna jeho a sv. římské

říše dědictví přední, proti božskému, přirozenému i všechněch národův právu a slušnosti násilně a během nepřátelským odňaté a odcizené jsou a ještě dosavad se mu mocně zadržují, měl by k tomu více, nežli náleží neb potřebí jest, příčin a spravedlnosti hojné, aby k takovým týchž zříz. zem. sv. říše, rozkazův i záповeďí svých přestupníkům s skutečným achtem a exekucí právní tak přikročil, jakž se to v právech obecných, též v jeho a sv. říše nařízeních, v landfrídu vysoce a těžce obmezeném i u vysvětlení jeho, které se stalo v létě Páně 1559 a 1564 a tak dále, výslovně a patrně vyhrazuje a nařizuje proti všechněm těm, ješto proti velebnosti císařské nepřátel jeho se ujímají a jim všelijakou pomoc a fedruňk činí: — nicméně však poněvadž pro dovršení spravedlnosti vidělo se císaři za dobré, svou přirozenou dobrotu a snášelivost přísnosti a ostrosti práva představití, z té příčiny že napomíná všechněch ouhrnkem i jednoho každého z nich obzvláště a poroučí listem tím ještě jednou za všekrát a to opravdově a na konec, aby žádný z týchž knížat a stavův říše pod uvarováním se výš dotčeného achtu a exekucí právní a tak všech těch pokut, proti jmenovaným mustruňkům a činitelům jich, ješto se k urážce osoby a velebnosti jeho císařské a královské vztahují, právy a zříz. zem. sv. říše vyměřených, s nimiž císař, pokudž by se kdo z nich tomuto rozkazu jeho postavoval zpurně na odpor, dlíti nemíní, často jmenovaných rebellův českých i všech těch, ješto se jich přidrží, předně pak a obzvláště téhož falckraběte kurfiřta, jakožto toho, kterýž se těm jeho rebellům za hlavu vystaviti dopustil, v tom jeho neslušném, neposlušném a protimyslném předsevzetí, jakým by se to koli způsobem a zámyslem díti a jmenovati chtělo neb mohlo, dokonce se neujímali, nýbrž všemi obyčeji cele a dokonale se ho vzdalovali, svou povinnost a přísahu, kterouž jsou zavázáni císaři, na pilném a náležitém pozoru měli, a lidem jeho poddaným, jemu s právem náležejícím, k žádnému dalšímu neposlušenství a proti němu se pozdvihování větší příčiny, podnětu a posily neposkytovali. Cehož že se do jednoho každého z nich podle práva a slušnosti cele a nepochybně nadíti ráčí; vědouce, že na tom jeho milostivou, spravedlivou a dokonalou vůli naplní.“

V třetím listu městům říšským přináležejícím, v němž podobný přístup a vypravování věcí v král. čes. s ^{str. 1620} volení krále Fridricha nepořádného se dokládá, mimo jir ^a dostavena ještě ta, k týmž městům zejména patř. máje mimo mnohé jiné věci těžké o týchž měst zprávu neomylnou, která některá z týchž měst chody a příjmy své obecní proti němu jakožto h vyšší vynakládati a obracet, i měšťany své k nesl. zřízeným kontribucím, berněm a sbírkám

1620 vrchnosti jich nejvyšší nutiti a tou měrou všeliký respekt a šetrnost náležitou, kterouž jemu jakožto římskému císaři povinny jsou, za hřbet sobě zakládati, proti tomu pak rebellům jeho pokoje nenávidícím i těm, ješto se jich přídržejí, všelikou pomoc a fedruňk prokazovati se neostýchají. I ačkoli císař měl by v takové příčině k tomu moci a práva dosti, proti takovým městům, kteráž jsou tak těžce jak proti právům a zříz. zem. říše, tak ovšem proti též tuhé záповědi jeho provinila, s výš oznámenými pokutami skutečně přistoupiti; však že ještě vždy z své přirozené dobroty a milostivosti vůbec i obzvláště jich v tom napomínati ráčí, aby pod uvarováním všech těch nepřiležitostí, pokut a trestání skutečných ani rebellův českých ani falckrabětě kurfiršta, hlavy jich vrchní, v ničemž nejmenším se neujímaly a jim fedruňku naprosto žádného neudílely, ani v přibíjení nebo v publikování v místech výsadních toho jeho patentu žádné nejmenší překážky buď sami nečinily aneb někomu jinému činiti nedovolovaly, nýbrž raději jej všelijak fedrovati nápomocny byly. —

Podobná výstraha a napomenutí pod týmž terminem stalo se od císaře i všechněm a všelijakým nejvyšším vůdcům, hejtmanům, leitanantům, fendrichům, ano i těm nejprostějším jízdným i pěším, kteříž jsou se tak k té české rebellii přirazili a na žold jejich najíti se dali, aneb ještě budoucně co toho před sebráti by v úmyslu měli, s tím přitom poručením a pohrůzkou přisnou, aby všickni svrchu dostavení soldati a správcové vojenští pod uvarováním se císařského a sv. říše achtu prostého i duplovaného, též propadením všech a všelijakých, kteréž na ten čas mají, privilegií, milostí, obdarování, práv a svobod svých, lenních (manských) i zpupných neb dědičných, nicméně i práva městského a výsad cechovních, ti pak, ješto by císaři a sv. říši poddaností zavázání nebyli, pod ztracením hrdla, na kterémkoli místě byli by dosažení a usvědčení, i hned, jakž by se toho patentu císařského dověděli, beze všech všudyž výmluv, úskokův a zpečování se službu svou vojenskou opustili, dokonce se jí zhostili, a podtud více nikda žádným vymyšleným způsobem týmž rebellům jeho v příbězích válečných se potřebovati, ovšem pak pod žádným zámyslem přísahy a povinnosti jim vykonané nedržeti (poněvadž ta v příčině té a proti velebnosti jeho císařské jakožto hlavě jich vrchní žádné platnosti a podstaty s sebou nenese neb v sobě nemá, z níž je všecky císař moci svou císařskou tím listem a mandatem svým zcela a zouplna propouští a od ní svobodné činí) nijakž se rozpakovati nedali, ač chtěli se jeden každý z nich svrchu jmenovaných pokut a trestání vyvarovati.

Příběhy válečné.

Mezi tím, když sem i tam v říši taková psaní knížecí a 162 patentové císařští procházeli, vojska obojí strany také nezahálela, nýbrž netoliko den po dni se sílila, ale i kdekoli jedno druhému jakou škodu neb překážku činiti a zavaliti mohla, nedala v tom sebou nic scházeti. Při začátku však m. dubna lid císařský počal se hrubě roušiti pro slabé měsíčního žoldu mu placení, pročez Karel kníže z Lichtenšteina musil na poručení císařské mezi ně se vypraviti, a jak nejlépe uměl, pěknými slovy a trošty bohatými, když hotových peněz nebylo, jakž takž je upokojiti. Zatím Valoni, nesouce to těžce, že kozáci jim před hubou všecku píci na díle přeč berou, na díle s vesnicemi ohněm kazí, obořili se na ně okolo Bossenburku a položili z nich osob několik, osmnácte pak na živě zajatých s sebou do Kremže přivedli, představivše je právu vojenskému k ztrestání spravedlivému.

Pod tím nejvyšší Redey Ferenc lid uherský dohromady sobě strhoval, mině s ním co nejdříve do Rakous vtrhnouti: z něhož také jistou částku Moravanům ku pomoci odeslal. Sám pak general Bukvoj, buď že ho sokové jeho někteří při císaři obouzeli, jako by onehdejší porážkou lidu císařského od armády české vinen byl, aneb z jakékoliv příčiny jiné, očišťoval se před císařem dosti obsírným spisem, že by on přehlídnutím svým tu naprosto nic nezavedl.

Proti tomu lid onen španielský, jenž v Elzasích císaři k ruce zverbovaný až posavad pro založení mu passu od markraběte z Durlachu se zdržoval, jako i houfové unie podávali se pomalu z kvartýrů svých dohromady s strany obojí. Pod tím pak arcikníže Leopold nepřestával vyhledávati při markraběti, aby témuž lidu passu svobodného doprál; kterýž se mu vymlouval z toho nedostatkem ordinancí, že sobě od principálův svých v příčině té nic poručeno nemá, ač nejen markrabě, ale i obec Basilejská témuž lidu průjezdu pilně brániti nepřestávala, aby přes Rejn přesaditi nemohl. Sám pak markrabě zašancoval se pevně na jednom vrchu při městě Brýzachu, a očekával tu na větší pomoc Švejcarův evangelických.

Kníže z Anhaltu Kristian, general nad armádou českou, porozuměv, že týž lid jejich také veliký nedostatek v službě své snáší, a proto i žádné volnosti ani živé na sobě k němu i v povolání svém neproklazuje; 163
do Prahy z Rakous přijel, stížil tu věc s dosud
úřed. a soud. zem., že proti tolikेरé týchž na
král. čes. záměně tomu lidu nad míru za
peněz se nedává. I nařídil král to při nich, al

1620 možnosti co nejdříve o to postarali, jak by s té stížností sjíti a lidu vždy částka náká služby jeho odvedena býti mohla. Kterážto zakázali se králi za tři měsíce peněz opatřiti.

V tom hrabě Bukvoj dostav od císaře ordinancí, aby s lidem svým podal se blížeji k armádě české, pode vsí Sincendorfem aneb Seicendorfem polem ležící, a snad i sám od sebe měv kní chuti dobrou, aby sobě své předešlé škody vynahraditi a posměch s sebe smýti mohl, vytáhl spolu s hrabětem Dampírem a se 3000 jízdy i pěchoty (jiní kladou 2000 jízdy těžké neb německé, 1000 kozáků a 1000 pěchoty) z kvartýrův svých 11. d. dubna, a poslav té noci napřed rejtharstvo své, sám táhl za nimi s pěchotou. Ale že jízda pospíchala příliš spěšně, tak že pěchota nemohla dostačiti za ní, pročež musil s ní ostatek té noci na polovici cesty u nějakého kostela přenocovati. Na ráno pak vzkázal kozákům, aby v některém stu udělali lermo nena-dále před ležením českým, a zapálíce jim před očima dotčenou ves Sincendorf, vyloudili tak nepřítelů do pole. Ostatní jízde rozkázal se skryti v jakémsi háji neb lese nedaleko odtud.

To spatřiv Linhart Kolóna svobodný pán z Felzu, nejvyšší maršalek polní, kterýž v tu dobu v ležení tom osobně zůstával, a nedav u sebe radě zdravé Jana mladšího z Bubna, general-wachtmeistra, kterýž ho napomínal, aby se s samou jízdou bez pěchoty do širého pole nevydával, ale hrál jistšího, ovšem pak neporučiv ani vystřelením z kusu dáti návštějí kompagniem těm lidu svého, kteréž sem i tam zůstávaly na vartách, aby měly vědomost o tom a pozor na ležení, že nepřítel jest před rukama, jakž to sice jindy obyčej bývá, — vytrhl proti týmž kozákům do pole se čtyřmi kompagnii rejtharstva a potkal se s nimi dosti udatně. Táhl také za ním brzo víceji jízdy okolo 1500 koní a něco pěchoty; ale bylo již pozdě. Nebo kozáci spatřivše tu sílu, že by jí odolati nemohli, vydali se na utíkání a vyloudili za sebou maršalka polního s tím malým počtem rejtharstva; kterýžto nevěda o záloze, nýbrž nadál se, že kozáci strachem coufají nazpátek, dorážel na ně tak dlouho, až ho oni přivedli k lesu tomu, v němž Bukvoj i Dampír s celou silou svou skrytý naň očekával. A jak Bukvoj uhlédal, že nepřítelů svého má v dobré příčině, z kteréž mu ani sám tak snadno vyklouznouti ani ostatní pomoc jeho k retuňku mu příhodně a časně přispěti moci nebude; i dorazil naň s jízdou svou i s kozáky, a tak dlouho s ním šermicloval, až naposledy smrtelně zraněného i jízdu jeho k tomu přinutil, že před ním ustoupiti a na utíkání dokonale vydati se musil, zanechav tu na place z téhož lidu několik set. Neb jistý počet vynajíti se nemůže. Jedni pší o 400, jiní o 600 jízdy, 300 pěchoty; třetí kladou všech v jedné summě okolo 600 osob a 300 zajatých s 9 kornety, kteréž

Bukvoj odnesl odtud. Jiní jistí, že nic více nebylo z české strany zajato na živě jedině jeden fenrich se třemi soldaty a kornety čtyřmi. Mezi těmi pak zbitými našel se sám feldmaršalek z Felzu, nejvyšší leitnant Haugvic a jiných officirův a osob rytířských do 60, jiní přidávají k nim ještě 30 neb 40 osob; největší však škodu že vzal regiment jízdy nebožtíka Oldřicha Vchynského, tak že z něho nemělo by nic více zůstatí na živě mimo přední officíry jedině samotná kompagnie rytmistra z Bínu, s kterouž on v tu dobu v místě jistém zůstával na vartě a nebyl tomu setkání přítomen. Aby pak tělo feldmaršalkovo bez hlavy nalezeno, dva prstové na pravé ruce utati, a též hlava v Vídni na jedné baště na žerd' vystrčena býti měla, jak Wintermonat v své polouletní relaci po něčí zprávě dokládá, toho jsem nikdež jinde zaznamenáno nenalezl. Nebo kteří se na ně v Praze dívali, posekané sice že velmi hrubě bylo, to pravili; ale aby bezhlavé býti mělo, toho neoznámili.

Chtějí tomu, že by byla se tu ještě mnohem větší porážka v lidu českém na utíkání stala, kdyby byla pomoc, kteráž maršalkovi táhla na retuňk, týchž kozákův nezdržela a jich nazpět se obrátiti nepřinutila. Kterížto příjevše na bojiště, cokoli lidu pomordovaného na něm našli, ty všecky svláčeli do naha a dostali od nich kořistí znamenitých. Po straně pak císařské že přes 30 osob nezůstalo více na place, v tom srovnávají se škríbenti za jedno; ač někteří soudí, že museli těžší štus vystátí, poněvadž pod generalem Bukvojem kuň jeho prostřelen, rytmistr Flamín zabít a do sta osob poraněných se našlo, mezi nimiž byli přednější osoby, jedno mladé hrabě z Hardeku, rytmistr pod Dampirem, náký pán z Binku, Bukvojův strejc neb ujec, a rytmistr Sóre.

Ta porážka vztahovala se Čechům k nemalé škodě, jedno pro ztrátu tak vzácného a rozumného pána i jiných rytířův a bojovníkův udatných, tak ovšem i proto, že za příčinou téhož úřadu maršalského povstala mezi předními officíry vojenskými nevole a záští nemalé, když jedni přes druhé usilovali o to, aby téhož úřadu dosáhnouti mohli. Mezi nimiž nebyl poslední hrabě z Mansfeldu. Jemuž sice bylo od knížete z Anhaltu dopřáno, jestliže tak v pravdě jest, jakž autor o skutecích Mansfeldových vypravuje, s tou však výminkou, aby on feldmaršalkem byl a sloul, ale ne generálním neb nejvyšším maršalkem polním (kterýž úřad poručen jest hraběti z Hollachu) nýl toliko pomocníkem a místodržicím neb ležícím téhož úřadu maršalského. A ta odpověď knížeci Mansfeldovi narazila náramně, že jest na to hned odpuštění od služby a že se nechce témuž hraběti jako pod nohama ležeti a dáti sobě rozkazovati.

1620 kteréhož odpuštění i od knížete užil těmi zřejmými slovy německými: Er möchte hinziehen, wo er hin will; t. j. že může táhnouti neb vandrovati, kde se mu líbí.

Zatím císař srozuměv tomu dobře, že ty věci obecně k žádnému míru a pokoji nesměrují, nýbrž že bylo by se spíšeji obávati toho, aby stavové uherští spolu s Betlémem Gábořem toho příměří když tedyž nezrušili, poněvadž den po dni lidu uherského do českého ležení přibývalo: z těch příčin ustrnul se na tom, aby město Vídeň dal náležitě zpevniti, nařídív k tomu několik set dělníkův a dav předměstí Vídenského díl nemalý s zahradami úrodnými pobořiti. Čímž zděláno poně škod na stavení a živnostech lidských za dva milliony zlata, a skrze to pobourání téhož předměstí ztenčeno důchodův ročních do 36.000 zlatých, kteříž buď komoře císařské buď pokladnici obecní ušli. K té neb jiné potřebě císařské bylo také v tu dobu požádáno skrze dekret jeho na kupcích a handlířích Vídenských, aby mu dvakráte sto tisíců zlatých zapůjčili; k čemuž oni chuti hrubě neměli.

Nad to výše, aby císař mohl nák Betléna v tom příměří zdržeti a nedávati mu příčiny žádné k novému pozdvižení, až by ten obecný sněm uherský nastávající k svému vyřízení přišel, za tou tedy příčinou vypravil k němu v poselství jednoho Lainingera, radu svou dvorskou, kterýž svými obmysly divnými spůsobil to při Gábořovi, že jest pomoc svou tak daleko při sobě zdržel, až ty dvě pevnosti v Uhřích, Ráb a Komorno, byly náležitým profiantem a municí beze vší stavův uherských neb jeho Gábora překážky opatřeny.

V tom pak čase lid obojí strany v žádné dobré kázni a řádu nestojící, kde jen mohl, ubohým obyvatelům náboženství obojího přehrozně škody, příkoří a násilí svobodně beze všeho ostychu činiti nepřestával, a to tak dobře katoličtí soldati svým katolikům, jako evangeličtí evangelikům: na něž hrozná stížnost netoliko ve Vídni před císařem, ale i v Praze před králem a stavy jedny po druhých se přednášely. Zpomození však na obě nebylo naprosto žádného. Mezi jinými příklady té nekřesťanské prostopášnosti a tyranství více nežli barbarského připomíná se od tehdejších historikův ten. Právě toho dne, jenž byl 6. dubna, když Kristian kn. z Anhaltu z hlavního kvartýru přeč odjel, vydalo se na štraf 300 rejtharův z regimentu Vchynského a 200 mušketýrů z rozličných praporců dohromady sražených a vpadli nenadále do vsi Immerdorfu blízko města Récu (v němž na ten čas deputati neb direktorové dolejších Rakušanův obydle své měli a tam se z města Hornu podali, obávající se, aby je v témž Hornu hrabě Bukvoj když tedyž nepřepadl a na živě zjimané císaři do Vídne nedodal),

kteřáto ves náležela Křištofovi Rauberovi, jednomu obyvateli a osobě rytířské náboženství evangelického — a tak sobě počestně a přátelsky počínali, že neřkuli všechny poddané mu dočista vybilí a zloupili, ale ani zámku jeho a věci na něm zastížených v ničemž nejmenším neušanovali, jakkoli týž Rauber zakazoval se jim jistý počet obilí i vína vydati; nýbrž dostavše se mocně na zámek, všechny klenoty, šatstvo i jiné všeliké svršky a nábytky v něm nalezené, nad to výše 300 korců ovsa, 200 str. pšenice, 1500 kusů dobytka rohatého, 2000 ovcí a deset koní hlavních odtud odvezli, peřiny rozsekali, peří z nich vysypali, obilí, co ho s sebou pobrali nemohli s popelem mokrým v hromadu smíchali a k užívání neužitečně způsobili, sudy vinné prostřelovali a víno na zemi vytéci nechali, učinivše přitom i násilí děvčátku 12 let stáří mimo jiné pohlaví ženské, s nímž přehanebně nakládali. Ostatní pak lid do naha svláčeli, tak že úředník zámecký houní přikrytý sotva z rukou jim vyvázl a tak oděný do Znojma přiběhl. Naposledy nenaplnivše vůle své nešlechtné ještě ani tím, i celý zámek pěkně a oupravně vystavený na nejvyšší zpustili, a v něm ani jediných dveří, kamení aneb oken v celosti nezanechali, nejináče sobě při tom při všem počínajíce, než jako by vztekli psi aneb ďáblem posedlí byli. I ač týž Rauber, jako i jiní krajané náb. evangelického, dostav se do Prahy 17. d. dubna, o tom o všem učinil zprávu dokonalejšou králi i stavům, kteříž ovšem toho neradi doslyšali; s tím však se vším nemohli toho ubohému člověku k žádné nápravě a náhradě přivést.

Podobnou vlídnost a útrpnost prokázali kozáci a Valoni Bukvojovští k obyvatelům městečka Stokerova. Nebo neohlédajíc se na to nic, že též městečko jest statek komorní a obyvatelé náb. římského, všechny dočista zloupili, obrali i místo do gruntu popelem položili, kteréž celé dva dny hořelo, protože lidu žádného k hašení před rukama nebylo; s lidmi pak pohlaví oboujeho nakládali velmi zle a nevážně. U veliký pak pátek právě o nešporích, když lidé evangeličtí byli v kostele Hornálském při kázání slova božího, bylo by snad něco tomu podobného brzo se zběhlo od týchž kozákův, kdyby byli sobě z kostela nepospíšili a do města nezutíkali; tak že ten tumult čimkoli jedním a prostředkováním k utišení svému přiveden.

Obyvatelé v obojím Slezsku v neménším spůsobu čestí postaveni za příčinou strašnou i tam v... luzy polské, kteréž pravili býti... Nebo... v městě Namslaví — jiní piší, že... nedaleko o... — právě na den slavný velikonoční... trvali v... při službách božích, že veliká síla... ná... do kostela a napadli v něm drahu...

1620 ského, jej ze všech jeho ozdob, klenotův i šatův lepších svlekla i dosti ničemně s ním zacházela, nemálo vesnic i sídel rytířských ztekla a zplundrovala. Ale dopustil na ně Bůh brzo pomstu zřejmou; nebo když u jedné vsi, Škanobice či Šanovice řečené, chtěli přesaditi přes vodu, že se jich do sta osob ztopilo. Za nimi potom pustilo se jich do Moravy okolo 8000, chtějící mocí proraziti do ležení císařského, a činili tam ledakdes štrafem škody veliké, až i předměstí Niklšpurku vypálili. Ale srozuměvše, že nejvyšší moravský Stubenful s jízdotou svou po nich táhne, pospíšili sobě ven z země k Hořejším Rakousům, kdež je potom 23. d. dubna lépeji přivítali, když z nich asi 800 potloukli a některé z nich zvěšeli. Nicméně ostatní předce přeskočili skrze hory až do ležení císařského.

Když pak knížata a stavové slezští králi polskému stěžovali sobě do takového bezpráví a nesousedství, s nímž se beze vši viny své od poddaných jeho potkávají musejí, dal jim král na to odpověď takovou: že se to vše děje bez vůle a vědomí jeho; nicméně že postará se o to, jak nejvíce bude mu možné, aby dotčená chasa nezbedná a neposlušná byla povolána zase zpátkem domů; co na něm jest, on že nesměruje k tomu, ani příčiny žádné nedává, aby staré smlouvy a kompaktata mezi korunou polskou a knížetstvími slezskými zdělané k zrušení svému přijíti a nějaké nedorozumění mezi tím národem dvojím vzniknouti mělo. Nicméně dotčení kozáci a lid polský vymlouvali se v tom svém hospodaření tím, že Slezáci sami taková kompaktata přestoupili a zrušili, a to v tom, když markrabě z Jegerndorfu teď nedávno dostav z nich jednoho neposledního šlechtice polského, Rygolského přijím, s ním nenáležitě zašel a v šatlavě mistrem popravním proti všemu řádu a běhu vojenskému trápití dopustil, tak že on při tom útrpném tázání přetržen jsa i umřel. Pročež činili jak jemu markraběti tak i jiným knížatům a stavům velice: nebudeli jim to tělo mrtvé vydáno, a potupa ta k slušné nápravě přivedena, že budou hleděti všelijak, jak by se proto pomstíti mohli. Pročež knížata a stavové přemýšleli o to, jak by co nejdříve pro obhájení sebe a zemí svých člověka dvacátého vyzdvihnouti a témuž násilí polskému odpírati měli. Brzo potom z týchž kozáktův okolo 1300 při řece Odeře v knížetství Opolském od lidu slezského jest pobito a postříleno i zvěšeno. —

V království pak českém ačkoli hr. z Mansfeldu zdržoval se s jistým dílem lidu okolo Bechyně, přemýšleje na to, zda by se míst těch, totiž Budějovic, Krumlova a co v tom kraji více císařští v moci své drželi, buď všech aneb na díle zmocniti mohl; však poněvadž srozuměl tomu, že císařští den ode dne se sílí, a lidu jim od Passova přibývá, musil upustiti

od úmyslu svého a zanechati na ten čas míst dotčených 1620 na pokoji. —

Mezi těmi již připomenutými příběhy Karel arcikníže rakouské a Vratislavský biskup, pustiv se na cestu z Polska toliko se čtyřmi vozy kotčovskými a málokolikasi jízdnými, dostal se do města Augšpurka 17. d. dubna a odtud uchýlil se do Mnichova k knížeti bavorskému, k němuž v tu dobu vypravil se z Tyrolu i arcikníže Leopold, a tak oba dva bratři tam u něho se shledali a sjeli: z čehož dělali sobě mnozí lidé prozřetelní myšlení divná. Proti tomu generalové čeští zapověděli vůbec všem obyvatelům v Rakousích, aby k Vídni žádných potrav ani profiantův nevozili, davše to vše soldatům v preis, kdyby cokolí a kohokoli s takovými věcmi na silnicích zastihli. —

Pod tím císař Ferdinand, nepřestávaje na moci a síle té, kterouž již měl před rukama, vždy předce vyhledával toho při králi franském, jak skrze legata svého vlastního tak ovšem i skrze přímľuvu papežského posla i jiných potentátův katolických, aby ho pomocí svou skutečnou proti Čechům zpronevěřilým neopouštěl, vezma sobě v bedlivé povážení aspoň to: kdyby to předsevzetí některých Čechův místo a průchod svůj volný míti, a tak slavní a nejpřednější domové knížecí a královští o své země dědičné a důstojenství od svých poddaných zpronevěřilých tou měrou připravováni býti měli, kdoby z potentátův křesťanských sebou a zeměmi svými jist a bezpečným byl? Nýbrž že by se tou choulostivostí knížat a králův otvírala brána prostranná a podnět dával ku podobné rebelli a pozdvihování se proti nim i těm nejposlušnějším a nejpokojnějším lidem poddaným.

Nicméně i stavové král. čes. spolu s králem svým vyhledávali toho snažně při témž králi, aby pře jejich slušně a spravedlivě proti pretensi císaře Ferdinanda i celého domu rakouského jako mocný a platný zástupce skutečně zastával. Ale ani jeden ani druhý nedostal od krále odpovědi neb resolucí dle vinše a naděje své, protože král uznal to býti i stranám mnohem užitečnější a osobě své chvalitebnější věc, aby se v to nedorozumění jejich jako rozšafný a pokojný prostředník neb smlouvce ubrmanský vložil a je možností své provedl, nežli ujma se kterékoli strany, ať již druhé v ježkoliv lícení posiloval a tou měrou v obecnosti její a svornosti posiloval, což celé křesťanstvo srdečně vzdýceti nemohlo, větší škodu činiti měl; nýbrž oznámil týmž císaři svůj úmysl svůj následovně: že toho všeho při svém přemýšlení a rozhodnutí, v čem se císaři vyjevil, zůstává a o to se drží, aby nejdříve podstatě a příběhu toho zůstávalo.

1620 rozuměl, k čemuž aby tím snázeji a dříveji mohl přijíti, že na tom ustrnul se, aby kníže z Angolému netoliko k císaři a k kurf., knížatům a stavům říše, ale i do král. čes. vypravil a skrze něho jedné, druhé i třetí straně mírné a snesitelné prostředky ku přátelskému nevolí jejich již daleko zaslých narovnání předestřel, i co na něm bude, k šťastnému vyřízení s pomocí boží to vše přivedl; pokudž by se pak dle mínění jeho dobrého a šlechetného věci ty tak šikovati nechtěly, tu že teprv zdravě na to pomyslití chce, co by dále před sebe vzítí a koho z nich pomocí a ochranou svou skutečnou spravedlivě zastati a zastoupiti mohl.

S druhé strany Jakub, Veliké Britannie král, po bedlivém těch věcí českých s radami svými tejnými uvážení pronesl se v tom legatu španielskému světle a neukrytě na konec, jakkoli týž legat velmi tuze ležel králi v uších, srážje jej s toho, aby se do té nevole nemíchal a zetě svého s Čechy proti císaři Ferdinandovi, králi jich pořádnému, se neujímal a nezastával. Poněvadž tomu již z podstatných a neomylných důvodův zřetelně vyrozumívá, že dotčené král. čes. témuž zeti jeho pouhým a podivným řízením a uložením božským k správe se dostalo, a od pána Boha, jenž království světa dle dobrolibezné a nejsvobodnější vůle své daruje, darováno a odevzdáno jest; z té tedy příčiny že neslušelo by mu pro dobré svědomí, téhož zetě a dcery své radou i pomocí skutečnou již déleji opouštětí. A protož kteříkoli usilovali dotčeného krále a kurfiřta, zetě jeho; buď za příčinou král. čes. v čem utiskovati, buď v zemích jeho dědičných nějakou protimyslnost a příkoří nepřátelské prokazovati (ač Mikuláš Belly to královské ohlášení toliko na samý Falc a země jeho dědičné obrací), tedy že všecky, ovšem žádného nevymínuje, za své vlastní nepřátely sobě pokládati, jim se ve všem tom dle nejvyšší možnosti své opravdově na odpor staviti i jako proti zjevným nepřátelům proti nim válku vésti chce.

Kterážto resolucí nelíbila se zprosta nic legatu hispaniskému, ale odešel od krále s nechutí velikou. Na to hned (dokládají historikové) stalo se od krále poručení všechném nejvyšším vojenským, aby drželi o to radu, jakými prostředky měla a mohla by se spraviti armáda dvacíti tisíců lidu silná, kdyby toho potřeba důležitá ukazovala. K snadnějšímu pak věci té opatření že stavové království Veliké Britannie, jak duchovní tak i političtí, s městy svolili kontribucí peněžitou, kteráž by mnoho millionů vynéstí mohla. Nebo v samém městě hlavním Londu puštěn byl v tu dobu hlas, že se podvolilo odvésti na přípravu a hotovost vojska toho 80.000 tolarů španielských, ač Gothart Artus v své polouletní relací latinské zvyšil

summu tu kontribucí Londské dobrovolné (nevím, zdali omylem či dle zprávy nějaké jistotné) na millies mille et sexcenta Philippicon. millia. Což jest k víře nepodobné městu jednomu podstoupiti, an byl by nejposlednější summy té počet, kterýž se na 60.000 tolarů klade, na ně příliš bohatý dar; ještě, jakž mně se dostalo v tu dobu těch věcí českých býti povědomu, nevím, aby táž summa z celého Engelandu králi a stavům král. čes. na vedení války zapůjčena a odeslána býti měla. Byl by zajisté o tom, kdyby se bylo co toho v skutku a v pravdě stalo, netoliko při dvore a mezi nejv. úřed. a soud. zem., mezi nimiž dostávalo mi se dle povinnosti mé kancelářské začasť v radě bývati, ale i po celé Praze pokřik, rozprávka a vychloubování hlučnější.

Co se tkne výpravy lidu englického do Čech, toho asi okolo 4000 dostalo se tam; ale nežli povětrí českému přivykli, musili mnoho neřestí a nemoci v Praze i jinde vystáti, tak že týž lid pro mdlobu svou víceji času v špitálích a hospodách Pražských, nežli v poli proti nepříteli ztrávil. Tvrdšího však přirození i čerstvější k válce byla ta chasa niderlandská, totiž regiment pěchoty knížete z Weimaru a 500 koní hraběte z Štýrum, s kterýmiž obadva ti nejvyšší okolo toho času z sjednocených provincií niderlandských skrze westfalskou zemi a dolejší kraj saský, ač ne bez malé překážky a zbraňování jim místy passu a průjezdu svobodného, do ležení českého se dostali. Což když doneslo se kurfiršta saského, obával se, že by mohly věci obecné jakož příčinou těch hustých a silných durchzugů neb lidu cizího skrze říši nahoru do Čech tažení, tak i jiných těm podobných všudyž u okolních sousedův hotovostí vojenských, obzvláště pak příčinou snešení toho, kteréž on s kurfiršty duchovními a některými říšskými knížaty zavřel při pomínulém sjezdu v Milhauzu, pokudž by kurfiršt falcký od koruny české dobrovolně upustiti nechtěl, ještě dosti nebezpečným komínem vyjítí a v říši i jinde podivné zanepráždnění a tragedii ztropiti: pro opatření tedy lepší sebe i zemí svých netoliko při stavích a poddaných svých to, aby všickni, jak na koho co toho náleží, v náležitě veřejnosti pohotově stáli, dostatečně opatřil; ale nad to výše i veřejným mandatem 6. d. dubna na celé zemi své přísně záповěd učinil, aby žádný z týchž stavův, obyvatelův i lidí poddaných pánův stem c
k žádným službám vojenským bez vůle ho zv.
ního potřebovati se nedávali.

Závěrek generálního sněmu.

(Orig. d. IX. str. 1103.)

1620

Po zavření všech obecných a hlavních artikulův, od krále českého stavům téhož král. a vyslaným z zemí přivtělených v proposici sněmovní k uvážení podaných, což se měsíce minulého vykonalo, dotčení stavové zasedli i na některé jiné artikule postranní, ač k dobrému vlasti jich též nemálo prospěšné, v nichž jedenácte dnův, totiž od 1. až do 11. dne máje ztrávili.

4. A předně v pondělí po neděli velikonoční Misericordias květ. 4. d. máje na přímluvu krále, pána svého, kterouž v spisu do sněmu odeslal, Ludvíka Cameraria, obojích prav doktora a tajnou radu jeho, za obyvatele země přijali. Kteréžto příležitosti ujav se Radslav ze Vchynic ku přednesení a opáčení žádosti předešlé v příčině Václava, bratra svého, ozval se přede všemi stavy přítomnými: poněvadž tomu porozumívá, že stavové po zavření věcí hlavních již také na partikulární nastupovati počínají, protož že žádá jich, aby příkladem opatření osoby D. Cameraria podobně i na žádost bratra bylo nastoupeno, a vezmouce ji aspoň nyní v povážení své bedlivé, jak bratra jeho tak i přátely krevní zaň se přimlouvající v též žádosti a prosbě vyslyšeti a na místě ji postaviti nepomýjeli.

Načež stavové z bedlivého a společného uvážení dali mu odpověď takovou: Co jest se tu koli na milostivé toho při nich vyhledávání a přímluvu J. M. krále a pána jich všech nejmilostivějšího v příčině jmenovaného D. Cameraria stalo, to že nemá příkladem slouti, nýbrž jmíno býti má za věc partikulární a obzvláštní, kteréž žádnému ujímati se nesluší. Nebo to že musilo se tak státi mimo dokonání jednání sněmovního na milostivé J. M. krále vyhledávání, jemuž stavové nevěděli a nemohli jak odepřít pro příčinu tu: že král J. M. ráčí chtíti v brzkých dnech téhož D. Cameraria do říše v kommissi vyslati, kteráž k dobrému celé říše, král. čes. i všech zemí k němu přivtělených vysoce důležitě se vztahuje. Ale co se Václava Vchynského, bratra jeho, tkne: poněvadž snešení všech tří stavů ano i snešení sněmovní, při korunování J. M. K. učiněné, vztahuje se na to, že stavové král. čes. mají to s králem J. M. uvážiti, kterak by se takové opatření těmž Vchynskému státi mohlo, a tíž stavové také nyní na tom jsou, tíž žádost jejich J. M. K. přednésti, o tož se s J. M. uraditi a zprosta a otevřeně mluvě, tu všecku věc J. M. v moc dáti; protož že páni Vchynští budou moci na též přednesení bratra jich a své od J. M. K. resoluci milostivé trpělivě očekávati.

Téhož dne také nedělního vyslaní z měst královských a

zvláště z těch, kterýmž Pražané sami o své ujmě v létu Páně 1607 berně domovní narazili, vešli o to v nemalý spor s týmiž Pražany Staroměstskými, vyhledávající toho při nich, aby od toho nařízení upustili; kteříž však zpěchovali se toho učiniti. Pročež dotčení vyslaní, majíce pohotově protestací sepsanou, podali jim ji a za přečtení žádali, přitom vespolek sobě pří-
 rekše: jestliže Pražané mezi tím časem a sv. Janem sami pří-
 činu k tomu porovnání nedají a měst v jistý den nepovolají, že sami ke 29. d. června sjedou a o to raditi se budou, kterak by toho jha nesnesitelného, jež Pražané na obec jich o své ujmě vložili, vzniknouti mohli.*)

Na ráno pak v úterý 5. d. máje nejv. úřed. a soud. zem. přišedše do sněmu, vzali před sebe věc tu: jaká náhrada a kterak osobám a obyvatelům ze všech tří stavův od nepřítele zplundrovaným státi by se měla. A dříve nežli ku považování jí přistoupili, tedy Jan z Talenberka ohlásil se vůbec před stavy: ačkoli jest dosti hrubě na statcích a poddaných svých od nepřítele zhuben a znuzen; však prohlédaje k nynějším těžkostem obecným, že na ten čas žádné jiné náhrady za ty škody nežádá, jediné aby poddaní jeho v odvozování berní byli ušetřeni. 5. květ.

Po něm ohlásil se v tentýž smysl i Jan z Šternberka, že místo náhrady za zplundrování mu celého statku Bechynského od obojí strany soldátův nic jiného nevyhledává od stavův, než aby toliko při svém dědictví zůstaven býti mohl a za přečinění otce svého vypíjeti nemusel.

Na to nejv. purkrabě učinil řeč k stavům: poněvadž nyní věc a potřeby lidí zplundrovaných považovati se mají; protož kteřížkoli z stavů přítomných do počtu týchž zplundrovaných přináležejí, aby z soudnice vystoupili. Když tedy se tak zachovali, byla čtena supplikací jejich s podpisem takovým: „N. N. N. obyvatelé kraje Prachenského a Bechynského od nepřítele zplundrovaní,“ v smyslu tom:

Jakož jsou nejednu žádost svou na stavy podali, toho v ní doloživše, jak velikou škodu od nepřítele vzali a statkův svých pro svou milou vlast opováziti se neostýchali, pročež že stavův nyní za to účtivě a služebně prosí, aby podle zakázání svého nejednoho té žádosti jich místo u sebe dáti a na níže psané punkty nastoupiti ráčili: I. Odkud by jim škody na statech jejich zdělané vynahrazené býti a oni spolu s manželi a s dítkami svými ubohými vyživení náležitě míti mohli. II. Níže od Jana Mičana z Nových Hradův a odvezené (o někteří pravili, že byly francimorovy, a hejtmanovy)

*) Skála opět na Paralip. str. 212 pod známkou. Red.

1620 navraceny a mezi vsecky zplundrované rozděleny byly. III. Aby se jim dalo přiroči, tak aby věritelové jich žádnými zatýkači dluhův povinných na nich dobývati nemohli. Naposledy žádali: poněvadž jim statkové ti, kteříž tak jim od stavův postoupeni jsou, na vychování stačiti nemohou, aby jim více statkův synův vlasti zpronevěřilých k té potřebě bylo postoupeno. A ač předešle od direktorův stalo se jim zakázání veliké, že při tomto sněmě svého náležitého opatření a vynahrazení škod dosáhnouti mají, však že tomu porozumívají z přímluv některých soudcův zemských, že špatné náhrady se dovolají. Což že pánu Bohu ku politování poroučejí. Kdyby zajisté byli hned s prvopočátku k nepříteli pristoupili, že mohli při statcích svých zachování býti, a nepřítel mohl týchž dvou krajův minouti a až ku Praze vpády a štrafy činiti a jiné kraje plundrovati; tu že by ostatní stavové a krajové těžkostí a protivensství velikých zakoušeti musili. Ale že nechtěli toho učiniti a býti proti vlasti své milé, nýbrž opykali raději všecko vsudy; protož že vždy žádají v tom za křesťanské a spravedlivé přichránění. Jestliže se pak toho nestane, že chtějí to na J. M. K. osobu vlastní vznést a ve vši poddanosti žádostivě opatření svého vyhledávati; přitom doloživše, že žádají, aby těm, ješto zplundrování nejsou a jim zplundrovaným jsou dlužní nemálo, bylo poručeno s dostatkem, aby jim z summ těch dlužních úroky odvozovali.

Po přečtení spisu toho nejv. purkrabí k tomu doložil: poněvadž jsou stavové z téhož spisu žádosti zplundrovaných vyrozuměli, kteráž s spisem od nich dne pominulého sobotního se srovnává, jako i tomu poznamenání statkův synů zpronevěřilých, kterýchž nachází se namnoze, protož aby se poradili o to, kterak by tíž obyvatelé zplundrování spokojeni býti mohli.

Zatím začal se sám přimlouvati v ten rozum:

Kdyby to při sobě mohl vynajíti, jakým by způsobem žádost ta jejich mohla místo své míti a zcela a zouplna k vyplnění svému přijíti, že by rád učiniti chtěl. Ale že nyní možné není tomu náležitě vyhověti pro nynější roztržitosti a nepokoj veřejný. Když pak Bůh dá, pokoj zase zkvetne; poněvadž popluží jejich posavad zůstává a nepřítel jeho s sebou neodveze, že budou moci se k němu zase navrátiti a z něho potom dle požehnání božího nějaké náhrady očekávati. K čemu by pak nemohli přijíti, jako k tvrzím a stavením zdrancovaným, aby se jisté rozvržení stalo a za to se jim dle velikosti a malosti škod náhrada a odměna nějaká učinila. A poněvadž p. Bůh sám ví, jak i s ostatními stavy dále naložiti chtějí ráci: pročez kdyby se těmto na ten čas zplundrovaným měli všickni ti statkové, jichž registrik stavům podali, na vychování jich a u výhradě škod postoupiti, odkudž by se potom týmž stavům ostatním,

přišli-li by k zpuštění a záhubě podobné, zpomožení jaké státi, ovšem pak dluhové zemští poplatiti mohli? A tak že pro budoucí potřebu také něco těch statkův zachovávatí se musí. Nyní pak aby dotčení obyvatelé zplundrovaní na tom měli dosti, když toliko s manželkami a s dítkami svými opatření mírné mají. Nebo že již prvé bylo by jim statkův nemálo postoupeno, a když by se v tom vespolek chovali upřímně, že by se jim dosti veliká summa peněz z týchž statkův scházeti mohla. Ale že jest mezi nimi nerád veliký; někdo, jsa dosti na mále zplundrován, víceji bere nežli ten, kdož mnoho škod pokusil. Pročež že by bylo za nejlepši, aby jistí kommissari byli k tomu nařízení, kteříž by počet z důchodův jim odevzdaných přijímali a podlé zasloužení a potřeby jednomu každému díl peněz na vyživení odvozovali, jako na statku Hradeckém a Bystřickém, kteříž dosti velicí jsou a za čtyrykráté sto tisícův se šacují; k tomu že týž statek Hradecký nemůže jim zplundrovaným býti tak dalece k užívání puštěn, protože ne vlastní Viléma Slavaty, ale manželky jeho jest. Statkové pak Jistebnický a Roudnický (tu šel nejv. purkrabě podlé toho poznamenání od zplundrovaných podaného pořád po těch statcích) dle zprávy nejv. kofmistra že jsou nápadní a tou měrou k užívání jim se postupovati nemohou. Za statek pak Vimberský přimlouval se, aby jim puštěn byl. Ale Strakonický a Varvažovský že na stavy nepřipadl, nýbrž na ten čas koruna česká aneb král J. M. jich užívati ráci. Nebo že nachází se smlouva za císaře Rudolfa učiněná, že ten statek nemůže jinému býti postoupen, než podlé ní má ho komora neb král český se ujití. Co se Buriana Berky a statkův jeho tkne, že ne proto jeho zastávati chce, že strejc jest, ale že se na něho nic nevěrného v král. čes. dosavad nevyhledalo; sic byť byl bratr, syn, strejc, a kdyby co zlého proti vlasti učinil, že by nechtěl ho zastávati. K tomu že to jeho vyhlášení za zpronevěřilého syna vlasti v král. čes. se nestalo, ale na Moravě; a týž strejc, jeho že dvojnásobně více statků má. S strany panství Floriana Žďárského, ten poněvadž se na den jemu uloženy nestavěl, ale vymlouval se nemocí, kteréž však neprovedl, ani na napomenutí učiněné do země se nevrátil a před králem a stavy se nepostavil, nýbrž titul a pokutu zpronevěřilých synů vlasti na sebe vztáhl; nic méně když strejc jeho ty statky jemu náležitě spravuje a na nich hospodaří, že proto jim zplundrovaným odevzdati se nemohou, nýbrž týž strejc aby byl dostatečně napomenut, aby z nich nic neubývalo a nikam se nešumovalo. Bechynský pak statek, ač zplundrovaný, aby jim předce s ostatkem důchodův byl postoupen. Co se druhého punktu v spisu zplundrovaných položeného dotýče: že jest Viléma Mičana v tom dostatečně napomenouti.

1620 nované peníze od sebe odvedl a zplundrování o ně podělení byli. Za třetí, přiročí aby též mohli užítí, a zatýkačové aby se na žádného nepropouštěli. A kteříž nikdež žádných škod od nepřítelů nepocítíli, aby jim úroky z summ jistinných odvozovali, zplundrování však i v summách i v úrocích ušánování býti mají.

Nejv. hofmistr přimlouvaje se pověděl: Že tak moudrý není, aby mohl to při sobě vyhledati, jakým by způsobem týmž zplundrovaným pomoci se mohlo v jich žádosti, pročez že mu tím srdečněji líto jest to, když tak někteří směji nejv. úřed. a soud. zem. do svědomí sáhati, jako by ne všickni z nich měli nad bídou jich opravdovou útrpnost. Proti čemuž on že Boha se dokládá, že od osoby své má nad nimi velikou a křesťanskou svou lítost, a byl by tomu rád, aby se jim náhrada dostatečná státi mohla, kdyby jen bylo odkud. A poněvadž ještě dokonale neví se, kteří by to zrádci vlasti býti měli a někteří mají teprva na soudu o to býti rozeznáni, tedy že neví, která se k té věci pro fedruňk zplundrovaných platně přimlouvati. To pak že nemůže býti, aby ti, kteříž k něčemu ještě útočiště mají a toliko na svrscích zplundrování jsou, měli za dokonale zplundrované jmíni a držáni býti jako ti, ješto dokonce o své všecko jmění přišli. A kdyby chtěli, že by se mohli na statky své navrátiti a z nich své vyživení míti; než že každý čeká na náhradu zemskou. Náhrada by mohla býti, kdyby země měla, odkud vzíti. Nebo budouli jim ti všickni statkové postoupeni k užívání, jak oni žádají, odkudž tedy na zaplacení dluhův zemských, jichž se v listech nachází třicetkrátě sto tisíců — a ti se zaplatiti musí — stavové vezmou a tu summu shledají? Aby tedy z domnění u zplundrovaných vyšel, že se přimlouvá k tomu, aby dokud nebudou se moci zotaviti a statkův svých zase sobě zdělati, dotud statkův těch postoupených užívali, ale jak dlouho, to aby potom na sněmě obecném bylo rozeznáno.

V čemž se s nimi nejv. komorník srovnal, hrubě nařikav na neřád a nerovnost při tom užívání statkův jim puštěných se nalézající: jichž někteří proti škodám svým dosti na skrovně, jiní dosti na mnoze užívají, jako jeden Kunáš; ten že samotný statku jednoho za třikrátě sto tisíců šacovaného užívá, a neříká se k tomu nic.

Nejv. sudí zemský začal přímlovu svou od vinše: aby Bůh ráčil jim cestu ukázati k dokonalému již aspoň jednou toho artikule těžkého místu a konci přivedení, poněvadž jest tolikrátě vznášín a opakován. A když předně žádají, aby jim statkové poznamenání zcela a zouplna se zanechali, tomu artikuli že by mohlo se takto zpomoci, kdyby vzala se zpráva, jak mnoho z týchž panství, Točnického, Zbirovského a Královského dť-

chodův se schází, a po vyrovnání mohlo by se učiniti hned rozvržení, vystačili-li by na vychování jich. Dále kdež žádají i toho, aby jim ještě i statkové duchovní a převorství postoupeni byli: ale ta žádost že předně čelí proti snešení stavův o statcích duchovních, kterak by s nimi naloženo a nač ti obrácení býti by měli; druhé. proti smlouvě cís. Rudolfa, kterouž o to s kapitolou hradu Pražského o též převorství Strakonické učinil, aby totiž po sjití s světa křížovníka z Lobkovic na krále čes. připadlo, a tak že již J. M. K. týž statek vlastně přináležel a s těžkostí J. M. bez něho chtíti býti ráčí. Co se tkne statkův zpronevěřilých synův vlasti: předně znáti sluší, že statek Jindřichův Hradec a Bystřice není statek dědičný a vlastní Viléma Slavaty, ale paní staré z Hradce; a vemouli jí jej stavové, jak jí to na stará kolena vděk bude, že nechce mnoho o tom vypravovati. Druhý statek Roudnický, ten že podobně nenáležel Zdeňkovi z Lobkovic, někdejšímu nejv. kancléři král. čes., ale jeho manželce; pročez kdyby jí odňat býti měl, že by rovně krivda se jí stala. Nebo co jsou ty dvě počtivé a šlechtetné paní proti zemi provinily? kdy co praktikovaly? Slušná tedy že věc jest, aby jim statkové jich byli zanecháni. Nad ty že žádají i statku Smečanského, tu hrubě neohlédaje se ani na manželku ani na děti jeho, že se přimlouvá, aby zplundrovaným byl cele k užívání postoupen, jako i Zdeňka z Kolovrat.

Ale nejv. kancléř učinil o tom přimluvu daleko jinačejší: že co jest tak za slušné uznal, kterak by zplundrování opatření své míti mohli, že jest se k tomu hned dne pominulého sobotního přimluvil a radil. Přes to že vidí se mu, že supplikanti v některých punktech věci nemožné žádají; v možných pak aby se žádost jich naplnila. Při čemž však musí se nejvíce mysliti na to, aby lepší prostředek a rád v té příčině vynalezen a nařízen byl; a že jest pravdivé, že ti, ještě málo zplundrování jsou, dosti na mnoze z týchž statkův berou, a kteří na mnoze k škodám přišli, ti na velmi skrovném opatření přestávají mu-sejí: pročez že ten neřád a nerovnost musí se napravití a porcí náležitá podlé velikosti a malosti škod se zachovávatí. K tomu aby i dobré hospodářství mezi nimi bylo nařízeno a leda-jak se nehospodařilo. Když se to stane, že dosti velikých důchodův dosáhnou, tak že budou se moci z nich všickni dobře vychovávatí, a přestanouce na statcích jim již odevzdaných, víceji jich žádati nebudou. Nicméně však pro spokojení jich a fedruňk spěšnější tohoto sněmu, aby statek Joachima z Kolovrat, kterýž při nepříteli hned s počátku neřestí těchto se zdržuje, b¹ přidán, a k tomu i Henricha z Kolovrat, totiž Hrádek s více. A ač ten na děti jeho nezletilé připadá; ale v této že musí míti větší lítost nad obyvateli zplundro

1620 nežli nad dětmi nezletilými, poněvadž se tím puštěním k užívání na čas dětem statek nebéře, než toliko užívání jeho. Někdejšího nejv. písaře panství aby jim též se přidaly. Na Hradci a Bystřici že vidí mu se býti hospodaření divné, protože jak se spravuje, tak se spravuje. A ač od nynějšího sudího zemského v přímluvě doloženo jest, aby ten statek zanechal se staré paní z Hradce, že ona proti zemi nic neprovinila; on že slusné příčiny k ušetření osoby její nevidí žádné. Proč tedy ven z země ujela a nezůstala v ní? Takovou měrou že stavové budou museti býti hospodáři jejími, a ona potom, když se její zeť s jinými dosti jinde ven z země naprakticiruje a toho, což míní, dovede (ač pán Bůh toho nedopustí), přijedouc na statky své, jich zase snad dobře spravených v mocné držení vejde. Pročež že dle dobrého svědomí nemůže se k tomu přimluvití, aby byla ušanovaána, než k tomu radí, aby i ten statek jim k užívání byl postoupen. Podobně i statek Roudnický: poněvadž manželka téhož Zdeňka z Lobkovic, Polixena z Pernšteina, nejvíce proti stavům pod obojí čelila, zle o nich mluvila a neštěstí jejich se těšila, jakž ti, kteří toho od ní doslýchali, o tom nejlépe vědí. A nestaneli se toho, aby týž statek zplundrovaným puštěn byl, an dle jisté zprávy pod tím vždy předce z něho se jí rozličné věci podtají do Vídně posílají a z statku šumují: tedy že on jakožto věřitel pro 40.000 kp. miš., vyžádaje sobě komorníka, v týž statek se uváže; a ač se někomu k vůli to přehlídá, což by však slušně býti nemělo, toho že on déleji trpěti moci nebude, soudě, že podlé něho i jiní věřitelové se též ohlásiti nepominou. Naposledy aby i ti statkové zplundrovaným postoupili se k užívání, totiž Police a Broumov, co tak ještě odprodáno není. O jiných pak statcích že nemůže se přimlouvati, aby jich užívati měli, nebo že to slušně dle spravedlnosti jíti nemůže, nýbrž aby na již postoupených na ten čas mile přestávali a s pomocí boží dobře v nich hospodařiti hleděli.

Radslav ze Vchynic vztáhl přímluvu svou na díle ku přímluvě nejv. kancléře, toho v ní doloživ: Ze v této věci děje se podlé onoho evangelium, totiž, že osob jest mnoho, ale chleba a rybiček málo, pročež aby rovnost a rozšafnost při vykázání deputátu zplundrovaným se zachovala. Co se týče těch synův vlasti zpronevěřilých, ti kdo by byli, že jsou již ne na jedněch sjezdích stavův uznáni a vyhlášeni: pročež že toho při témž vyměření zůstavuje, a tou měrou není ani potřebí dalšího jich vyhledávání; nýbrž on od osoby své, maje pozor na Boha, na spasení své i na vlast svou milou, jíž po spasení duše nejvíce povinen jest, že to praví, že ti všickni jsou zpronevěřilí synové vlasti, kteřížkoli tůž milou vlast opustili a se v místech velice

podezřelých zdržují, odkudž se také velikého nebezpečení každodenně očekává. Pročež že to při sobě vynachází: aby k vychování zplundrovaných, ještě všecko pro vlast svou činili a jsou stavům jiným rovni a přátelé jich milí, všickni statkové těch zlých synův vlasti k užívání postoupení a k spravování i vydávání jim týchž deputátův jistí kommissari zřízení byli; a nekořistující se stavové v příčině té o některé sto, aby raději měli pilný ohled na to, což by odtud škod a nebezpečení pojíti mohlo, kdyby jmenovaní lidé zplundrovaní z pozoufání něco jiného před sebe vzíti chtěli neb měli, poněvadž jest veliká potřeba, aby stavové tu jich protestací na bedlivém pozoru měli a za daremní toliko slova sobě ji nevykládali.

Po těch přímluvách jiní všickni přítomní ze všech stavův přistupovali ku přímluvě nejv. kancléře, a snešeno na tom: aby často jmenovaní zplundrovaní na statcích jim předešle postoupených a teď v nově ještě k oněm přidanych přestali, nařídíce při užívání jich řád a správu dobrou, podlé níž by spravování býti mohli. —

Zatím, dříve nežli počet týchž obyvatelův znuzených po vystoupení jich zase do sněmu byl povolán, čtla se supplikací žalostivá Zikmunda Matěje Vencelíka z Vrchovišť, obsahující v sobě stížnost i prosbu tu: Ačkoli málo před tím, nežli se tato ukrutná a žalostivá válka česká začala, na zámku jeho Chejnově zdi krvi se potily a z lavic i z stolův v pokojích krev tekla; on však že tehdáž sobě všeho toho dosti málo všímal, ale potom příliš perně pohříchu týchž úkazův zázračných zakusiti musil, ano až posavad zakouší, když mu nepřítel pohružky těžké spolu s pánem z Říčan činil — snad proto, když dověděl se, že jsou spolu krajský lid mustrovali a lid nepřátelský z Hradce Jindřichova vybyli — jak je dostane, že je oba z okna oběsiti dáti chce. Potom pak že mu městečko Kamenici zbořil, vypálil, lidi šacoval a některé z nich i zbil, jemu pak samému peněz vlastních do 30.000 kp. pobral, a když dobytek domácí potloukl a pojedl, že nebozí poddaní jeho, ano i on sám z důchodův svých na sta kusů malých i velkých odjinud přiháněti a platiti musili. A to že činil nepřítel. Těchto pak dnův, když v též Kamenici ležel kraj Boleslavský, Chrudimský, Zatecký a Slanský, že mu nenabyté škody zdělali, tolikéž celá armáda hraběte z Mansfeldu, tak že se již schyluje k tomu, aby nás národ český národové cizí potlačili, a nám řečeno bylo: „Staří a domácí obyvatelé vandrujte přeč.“ Pročež že žádá stavův, aby to při nejvyšším generálu opatřili, aby z tak velikých a nenabytých škod sešlo a lidu našemu rovně jako nepřátelskému nebylo toho dopouštěno, lidi ubohé a obyvatele země již prvé znuzené beze vši milosti hubiti, zvláště pak hraběti z Mansfeldu, na

1620 nebyli. 10. Aby z nich berní ani žádných výprav vojenských nedávali. 11. Aby úrokův ani summ jistinných neb hlavních na ten čas neplatili. 12. Z měst že k tomu dobrodiní jim od krále a stavův propůjčenému toliko Písek a Netolice připouštějí, jiná pak z slušných příčin připustiti nemohou.

Na to jich přednesení dána zase odpověď od stavův taková: Předně nejv. purkrabě vysvětlil jim s dostatkem artikule všecky, na kterýchž prvé zůstáno bylo. Potom kterým nerozuměli dokonale, ty jim též obsírněji vyjádřil, jako o vynahrazení škod, že se to tímto časem pro obecné závady a těžkosti nijak státi nemůže. O vybytí hejtmána Kolínského že chtějí tu věc J. M. K. přednésti a radu o to s J. M. vzíti, a na čem J. M. K. to postaviti ráčí, bratry Malovce tím zpravití.

Což vše s znamenitým hlukem a tumultem, od těchž zplundrovaných působeným, toho dne se konalo, jako i nazejtří, když žádali, aby to opatření jich na ten čas jim učiněné v jisté formě do snešení sněmu vloženo bylo. Čehož i užili, jako i bratří Malovcové povolení od krále strany odbyti hejtmána z panství Kolínského, s tou však přitom jim oznámenou výminkou: aby též panství dobře a chvalitebně, jakž se jim v tom J. M. K. dověřovati ráčí, spravovali, s hospodářstvím rozšafně zacházeli, aby i J. M. K. budoucně jim z toho poděkovati moci ráčil. Čehož tíž Malovcové pro pamět budoucí žádali za poznamenání.

Zatím nejv. purkrabě jmenem a z rozkazu krále J. M. přednesl stavům to: Poněvadž J. M. K. žádnou měrou nemíní, jakkoli J. M. místo panství Mělnického jiné panství, totiž Brandejské, u výhradě by se vykazovalo, od téhož panství upustiti, nýbrž ráčí býti toho úmyslu konečného, zase se ho ujíti a z zástavy Šťastnému Václavovi Pětipeskému vyníti: pročez že stavův za to milostivě žádati ráčí, aby mu ho dopřáli; nebo co takkoli od něho témuž Pětipeskému a Vtelenskému od nich zastaveno jest, že jest hotov to vše vyplatiti od nich. A když se to stane, aby takové panství za dědictví zpupné J. M. do desk zemských vložili.

I ačkoli všickni jiní ze všech tří stavův tehďaz tu přítomní přimlouvali se k tomu, aby milostivá vůle a žádost J. M. K. byla naplněna; však když pořádek přišel na Radslava ze Vchynic, tedy učinil proti vši naději přítomných přimluvu o to takovou: Že sluší stavům na zakázání vzáctná ta, kteráž hned za času direkti témuž Pětipeskému byla činěna, pozor pilný míti, poněvadž týž Pětipeský vždycky činil od sebe to, což vlastenskému člověku činiti náleželo. A kdyby se to všecko J. M. K. zcela a zouplna se všemi cirkumstancemi neb okolostojícími věcmi předneslo a oznámilo, jak jest táž zástava zašla a proč by mohlo býti odprodáno panství to Mělnické, tedy že by J. M. K. mohl

dobře tomu všemu místo dáti a to při tom způsobu nynějším tak s pokojem zanechat. Pročež že žádá, aby tato jeho přímluva nebyla jinak mu vykládána a v zlé mínění obrácena, poněvadž on nyní mluví a přímlovu činí na sněmě obecném, nečině v tom žádnému vyměření žádného a přitom p. Boha za svědka sobě v tom bera, že jakož J. M. K. jakožto věrný poddaný všecko dobré přeje, tak zase že na záhubu svých přátel, ujcův a švagrův přimlouvati se nemůže.

K té jeho přímlově ozval se nejv. purkrabě s pohnutím myslí: Poněvadž se tu osoba jeho od téhož Vchynského dotýká, jako by se všechny věci platné J. M. králi s dostatkem nepřednášely a jako by on purkrabě nejv. o své ujmě něco tu činiti měl; pročež že sobě p. Boha bere za svědka, co se koli kdy kterého dne v sněmě řídí, to že všecko J. M. náležitě přednáší. V čemž že na svědomí všechny nejv. úřed. a soud. zem., jenž takovým relacím vždycky přítomni bývají a jich v své uši doslýchají, bere, žádaje jich, aby mu to dle dobrého svědomí svého vysvědčili, nenadáv se toho nikoli do osoby Vchynského, aby se měl s tou důtkou od něho potkati.

K čemuž promluvil Vchynský zase horlivě a žádal stavův, aby, co jest mluvil, to v svých pamětech složili, a že ještě praví to: Co jest koli mluvil, že mluvil v plném sněmě a vždycky vyšší úřady rád respektivoval a vyhrazoval. Poněvadž pak nejv. purkrabě to činí a jináče přímlovu jeho vykládá, že to musí p. Bohu poručiti. Přes to však všecko vyhradě úřad jeho, že sobě rovné má v stavu reputaci své panské, v kteréž tak dobře jako kdo jiný zůstává a jí bráti si nedá.

Tu opět nejv. purkrabě ohlásil se: Že on Vchynskému v reputaci jeho nesahá ani jí nebere a bráti úmyslu není; než poněvadž v povinnosti své byl by od něho dotknut, že jí hájiti a zastávati musí. A protož že nejv. úřed. a soud. zem. za to žádá, aby mu to svědomí vydali, tak aby všechněm třem stavům z domnění scestného vyjítí mohl. I přiznali se hned všickni, že tak jest a že všickni zpráv J. M. K. od něho činěných dosavad doslýchali.

Po spokojení rozepře té výš jmenovaný Šťastný Václav Pětipeský přednesl stavům ohlášení své v způsobu a smyslu níže položeném: Jaká jest resoluci milostivá od J. M. K. v příčině panství Mělnického chvíle této vyšla, že jest jí, jak daleko osoby jeho se dotýče, vyrozuměl dokonale. Poněvadž pak nedávno před tím od svých milých pánů a přátel dostal jest zprávy jistotné, že by z strany věci té měl býti při J. M. K. nenáležitě omluen, čehož s myslí lítostivou doslýchati musí, protož že nejv. úřed. a soud. zem. k laskavé paměti přivozuje: když jsou na onen čas ještě za direkci duchovní statky prodá-

1620 vati chtěli, že jsou ho tehdáž napomínali, aby na některé vesnice a dvory jisté summy peněz půjčil a proti tomu statku svého díl nějaký, kde by mu tak v nepřiležitosti byl, uprodal. On tedy, nechtěv oslyšeti napomenutí toho a v takové potřebě jako věrný syn vlasti vlast svou milou opustiti, že jest jich žádal, aby mu statek nějaký byl zastaven, jakož pak že i některé vesnice jmenoval. Ze však bylo zdání některých pánův direktorův, aby dotčené vesnice se neprodávaly, to že bylo mu poněkud lítostivé a těžké k snešení. Nicméně když ponavrhli mu, poněvadž panství Mělnické musí býti prodáno, že jest zase hoře toho a lítosti své poulevil a tím napomenutím, aby je koupil, se potěšil. Kdežto také nynější nejv. kanclér jemu se zakázal, že se všemi věcmi jeho na hotově býti chce, aby se na to ubezpečil. A hned na to že jest skrze nejv. purkrabího a tehdáž prvního direktora a podlé něho i Jindřicha Otty z Losu bylo s ním jednáno, aby na zaplacení lidu válečného 30.000 kop miš. zapůjčil, a na to málo potom hned na hotově 15.000 miš. při berni vyčetl. Poněvadž však J. M. K. ráčil se nyní v tom resolvirovati, že neráčí chtíti od těch statkův upustiti, on že tomu neví, co říci, než p. Bohu tůž věc poručiti; přitom stavův žádaje, poněvadž jest peníze dal, aby byly mu zase složeny, a dříve aby nebyl povinovat takových statkův postupovati, dokud by se toho nestalo. Přes to všecko, pokudž možné jest, aby se za něho ještě k J. M. K. přimluvíli, zdali by při témž trhu zastaven býti mohl, že toho při nich účtivě vyhledává.

I dána mu na to od nejv. purkrabího odpověď ta: aby mu Pětipeský věřil, že jsou se všickni nejv. úřed. a soud. zem. J. M. K. tak, jako by věc jejich vlastní byla, přednesli a J. M. K. že nikterak v úmysle svém změnití se chtíti neráčí. S tím toho tak zanecháno. —

A hned druhý artikul jmenem královským přednešen: Že totiž J. M. žádati stavův nepřestává, aby J. M. všickni statkové stolní zcela a zouplna postoupení a k opatrování a užívání zanecháni byli, pro větší jich zlepšení a rozšíření. A pokudž by chtěl budoucné které z nich směniti aneb nepřiležité uprdati a příležitější na místě jich skoupiti neb směniti, aby mu toho přino bylo. Zatím pak, kdyby časem jaké takové směny od stavův a obyvatelův království vyhledával, aby buď prodajem neb směnou toho užiti mohl; poněvadž to při dobré vůli jednoho každého zůstávati bude, že bude se moci J. M. buď jedno panství za druhé aneb smlouvou trhovou J. M. toho dopříti; s tím přitom dalším a patrným doložením, že stavové uhlídají potom, jakým on hospodářem bude, a jak takové statky zvelebí. Nyní že nechce nic více o tom honosně mluvit. I postaveno na tom ode všech tří stavův, aby jmenovaná panství k mi-

lostivé vůli a žádosti J. M. K. puštěna byla, poněvadž ráčí se 1620
zakazovati, hospodářem dobrým a pilným býti. —

Nazejtří pak v sobotu po neděli Misericordias, t. j. 9. d. 9.
máje, vznikl mnohem tužší spor mezi stavy a Radslavem ze květ.
Vchynic a Tetova v příčině Václava, bratra jeho, a to takový.
Když zajisté nejv. úřed. a soud. zem. přišli časné do sněmu mezi
stavy okolo 9. hodiny ranní na půl orloji, nežli co jiného vzali
před sebe, poručili vystoupiti z soudnice těmž Vchynskému
i jiným všechněm, kteřížkoli k jednání sněmovnímu nenáleželi.
Což jak se stalo, tak hned nejv. purkrabí přednesl stavům, na
čem jest se král s týmiž nejv. úřed. a soud. zem. z strany
svrchu psaného Václava Vchynského sněsti ráčil: že jakož jest
bylo na tom zůstáno při pomínulém i nynějším sněmě, aby ten
artikul osoby a žádosti jeho se dotýkající již jednou na místě
se postavil; však že J. M. K. a nejvyšším úřed. a soud. zem. vidí
se býti nemožné, aby se táž věc při tomto sněmě vykonati měla
a mohla, a to z příčin podstatných těchto:

I. Ze vyslání moravští žádají, aby co nejdříve mohli býti
odbyti a spolu s jiných zemí vyslanými domů propuštění, s tou
přitom protestací od nich učiněnou, jakkoli J. M. K. i nejv.
úřed. a soud. zem. to při nich snažně vyhledávali, aby upustili
od ní: že nic déleji než do pondělka nejprve příštího a to do
hodiny 9. pro veliké jim nastávající nebezpečení, kteréž by
i stavy král. čes. potkati mohlo, též pro nastávající v zemích
přivtělených sněmy obecné v městech Pražských zdržovati se
nemohou a nebudou. A tou příčinou že sněm tento co nejdříve
zavřín býti musí.

II. Ze J. M. K. ráčí chtíti, jakž jsou to nejv. úřed. a soud.
zem. z úst J. M. doslechli, sám osobně do té celé akcí Vchynského
s pilností nahlédnouti, jak jest táž věc hned od počátku zašla,
a kterak se pře té i svědkův na slavném soudu zemském ve-
dení konalo. Čehož jest na mnoze; a k tomu musí to všecko
přeložiti se na německo. Kdyby se tedy nyní to státi mělo, že
by mnoho času vzalo, a sněm tento musel by se ještě za drahé
dnův protáhnouti, což nijakž možné není.

III. Ze musí se bedlivý pozor míti na to, aby tu nic jak
sněmovnímu snešení tak ovšem ani slavnému soudu zemskému
se neublížilo. Kdyby se pak ta věc na kvap vážiti měla, že by
mohlo se něco vynajiti od některých, což by proti oběmu čelilo.

IV. Ze musí býti také to uváženo u přítomnosti zemí při-
vtělených, poněvadž i ony k relaci sněmovní náležejí; nyní
pak aby se to mělo a mohlo státi pro pilný a potřebný od-
jezd jejich vyslaných, to že se žádnou měrou trefovati nemůže.

Z těch tedy příčin, poněvadž sněm co nejdříve zavřín býti
musí, že uvážení toho artikule místné odkládá se do sněmu

1620 specialního král čes., jenž co nejdříve držán bude, a mezi tím časem že král J. M. ráčí to milostivě naříditi a přehlednosti a k cíli tomu uvést, aby to nejv. úřed. a soud. zem. též radám komory české a povoláním osobám z krajův a z obce v pověření dáno bylo, kteříž by tu věc bedlivě a rozsáhlě uváželi. J. M. K. a stavům při budoucím sněmě s dostatkem přednesli. Zatím pak aby týž Václav ze Vchynic na panství Chlumeckém zůstával, jeho užíval a pokojně se chovaje proti svému reversu těžkému nic nečinil a se nevydával. To že jest, na čem se tak J. M. K. s nejv. úřed. a soud. zem. sněsti ráčil. On tedy nejv. purkrabě aby se měl od toho snešení krále J. M. s nejv. úřed. a soud. zem. dělití a k něčemu jinému přimlouvati, toho že při sobě nenachází; nýbrž sobě oblibuje a tak soudí, že ten odklad Václavovi Vchynskému majícímu pod tím takové opatření milostivé ke škodě žádné nebude, byť krásně posečkal a na té milosti královské na ten čas přestal a další resoluci dokonale poslušně a pokojně očekával; nicméně aby se i jiní nejv. úřed. a soud. zem., též osoby z obce panské, rytířské a města dle dobrého svědomí k věci té přimlouvali.

I zachovali se tak. A předně nejv. hofmistr schvaloval podobně přimluvou svou zvláštní J. M. K. prozířetelnost a bedlivý ohled jak na snešení sněmovní, tak ovšem na nákaz z slavného soudu zemského v té věci vynešený, ano i na vyměření nebožtíka císa. Matiaše, jakožto českého krále, aby se nicemuz tomu skrze ukvapení nějaké zkrácení a úhona žádná nestala. Nebo kdyby stavové náh ten drahý klenot zemský příkladem tím potratili, že by na sebe od potomkův svých nařikání těžké uvedli. Pročež aby bylo to vše při milostivém J. M. K. vyměření zcela a zouplna zůstaveno, a táž J. M. K. vůle laskavá Radslavovi ze Vchynic jakožto bratra svého sollicitatoru snažnému uvedena v známost, tak aby tím odkladem týž Václav Vchynský ještě jako na uzdě zdržán a ponapomenut byl, aby na sebe a revers svůj lepší pozor měl, poněvadž si ce takové milosti jemu na onen čas od direktorův učiněné málo sobě váží a tak sobě počíná, že se za rovného jiným všechnám pokládá, aniž jistého vyměření, jakéž se mu stalo, aby totiž na statku zůstával, šetří, nýbrž zprosta tak se chová, jako by nikdež nic proti svědomí svému a proti stavům neprovinil a na slavném soudu zemském nic činiti neměl, tak že, jako by potivý a jiným rovný byl, všude svobodně chodí, jezdí a v tovaryšstvo se vtírá, a není divu, že se snad na to bezpečí, že tak znamenitě pilného a ustavičného zastupci bratra svého má. Protož že mu se vidí, aby i v tom byl napomenut s dostatkem.

Jiní doslýchající této dvojí přimluvy přední, všichni do právního z stavu panského, rytířského i městského na túž formu

přimlouvali se, a zavřevše týž artikul jednomyslně, poručili jej Radslavovi ze Vchynic, do sněmu zase povolanému, se vši o dostatečnosti skrze nejv. purkrabího oznámiti.

Kterýžto vyrozuměv snešení J. M. K. s stavý, dal na ně hned odpověď svou takovou:

Že se těšil tomu, že stavové dle tak znamenitých jim bratřím ze Vchynic a z Tetova jak v spisích, kteříž ještě za mi zůstávají, tak na sjezdích i sněmích zakázání ústních, před po volení a korunování krále J. M. učiněných, v dobré paměti bratra jeho míti chtějí; v kterýchžto zakázáních na onen s. direktorové že jsou se ohlašovali, aby bratří Vchynští to do příštího sněmu generálního strpení v věci té měli, jako toho témuž bratru jeho přáli, aby aspoň již v šedinách svých upokojené mysli býti a z té těžkosti jemu potěšitelné omožení státi se mohlo. Nad to pak nade všecko že jsou a jistou zámlovu v spisu dvacíti pěti podpisy podepsanou vedli a v ní se osvědčovali, že prohlédajíce k vzácným příslužkám za bratra jejich k nim činěným, to učiniti a žádost jeho naplniti chtějí. Podlé tedy zámlov takových, od někdejších rektorův jmenem a na místě všech tří stavův jakožto principlův jim bratřím Vchynským učiněných, čeho měli jsou se dáti, než že bratr jejich v tom opatřen a potěšen bude? Ibo když stavové toho při sobě posoudí, kterak jest bratr to v tu těžkost přišel, tedy že přijdou na to, že se to stalo rve lidi zlé a obzvláštně ty, kteříž nejsou hodni v král. čes. jím býti, anobrž již sami ven z král. utekli a za syny vlasti ponevěřilé se drží, a kteříž vždycky v patách bratru jeho na škodu stáli. Nad to výše že týž Radslav Vchynský těšil se spolu s bratřimi svými i zakázání J. M. C., kteréž jest nejv. n. kancléř jim v antikomoře oznámil těmi slovy: že věc bratřím jejich zpátkem jíti nemůže. Že pak nyní stavové snesli se J. M. K., aby na ten čas táž věc minula, že již tomu neví co a, a proti témuž snešení na odpor jak se stavěti nemůže. Že že bude lamentovati, čehož mu, protože člověk jest jako ryba, žádný nezabrání, a to tak, když bude volati k Bohu na pomoc, jenž srdcí i ledví zpytatel jest a hojná odplata všech zločinců i dobrých. A že táž věc bratra jeho má se opět poznovu J. M. K. a osobám soudu zemského, dvorského a komorního řízení, proti tomu že též neví co říkati. Ale toliko žádá, aby stavové toho povážili, poněvadž zakázání stalo se v sněmě, aby nová resolucí na též zakázání také z sněmu šla. Že pak také nařizuje se, aby týž bratr jeho zůstával na Chlumci, z toho všemu na místě bratra svého děkuje; toho však že žádný o něm mluvíti ani naň ukazovati nemůže, aby co proti reversu k sebe danému činiti měl. A kdyby on Radslav věděl a to

1620 poznával, že by něco proti vlasti činil, že by chtěl sám ten první býti, jak jest se již předešle ohlásil, a do něho kord vstrčiti; tím svou věc zavřev: „Pán Bůh rač jednomu každému odplatiti, kdo proti mým bratřím čelí.“

Proti tomu jeho ohlášení ozval se nejv. komorník v ten rozum:

Jakož jest Radslav ze Vchynic v odpovědi své doložil toho, več bratr jeho vpadl, že se to stalo původem zlých lidí a zpronevěřilých synů vlasti, kteříž ven utekli: tomu on od osoby své že patrně odpírá, a žeť toho není, protože on také na témž soudě a rozepři seděl, jako i pan Švihovský dobré paměti i jiní, kteříž již v Pánu odpočívají. Anobrž že přitom seděl i hrabě z Turnu i dobré paměti pán z Felzu, jenž teď nedávno nešťastně v boji zahynul, též nynější nejv. písař, purkrabě Karlšteinský. A protože žádný z nich synové vlasti zpronevěřili nejsou, nýbrž posavad v vlasti své milé zůstávají a s ní zlé i dobré trpí, pročez že týž Vchynský všem dotčeným osobám řečí svou ubližuje. A kbyby to mělo průchod svůj míti, že by musili před ním své dobré pověsti hájiti. Nebo že on to již po druhé mluví: jednou v kanceláři, což od něho nejv. komorník snesl, a teď nyní opět v místě tom výsadním. A poněvadž se to mluví v plném sněmě, že jest nemohl toho déleji trpěti a snášeti. A co jsou oni tehdaž učinili a jak tu rozepři rozsoudili, že jsou to učinili podle dobrého svědomí, podle dobrých a chvalitebných pořádků a práv země české a podle spravedlnosti, a ne k vůli někomu a ne pro něčí přízeň neb nepřízeň.

Cehož doslýchaje Radslav Vchynský ohlásil se zase: Aby ho p. Bůh uchoval takového mínění scestného na osoby od nejv. komorníka v stížnosti jeho připomenuté, nýbrž že ta slova mínil vlastně na ty, ješto takovými byli a jsou posavad. Necht jest pak mínil, koho mínil, a jmenoval, koho jmenoval, že on dobře ví, koho jest v srdci svém mínil a koho by jmenoval. Pročez že všech tří stavův král. čes. žádá, aby ho v tom domnění neměli, jako by některé z prostředku soudcův zemských naříkati a za takové syny zpronevěřilé míti chtěl. —

Když to nedorozumění s artikulem snešení obecného s strany Václava Vchynského bylo spokojeno, zatím přednesla se stavům supplikací Otty Henricha Wartemberka; a před podáním jí na katedru nejv. purkrabě učinil o ní stavům krátkou zprávu v ten smysl:

Jakož jest týž z Wartemberka J. M. K. jistou stížnost proti nejv. ur. a soud. zem. podal, jako by se jemu od nich bezpráví nějaké státi mělo; a měl se v tom spraviti: kdo jest takovou supplikací spisoval, aby dle sněmovního snešení v ní jmeno

své při konci dostavil. Ale že týž z Wartembergka k tomu se přiznal, že on sám tak psáti túž stížnost svou poručil a ji diktoval, žádaje, aby o něm domnění takového nejv. úřed. a soud. zem. neměli, jako by s to býti a supplikaci takovou aneb ještě něco více sepsati dáti nemohl. Načež že budou věděti nejv. úřed. a soud. zem., jak dále se poptati a kterak tu věc opatřiti. Nebo že ví se o něm, žeť ani jazyka českého tak dobře povědom ani v zřízení zemském tak hojně zběhlý není, aby měl a mohl tak jadrnou supplikací spisovati; ale že musil někoho zběhlejšího v takových věcech k spisování jí užiti. Nicméně aby tu nic nejvyššími úřed. a soud. zem. nescházelo, a stavové se nedomnívali o nich, jako by túž věc založiti a ukrýti chtěli; protož že se vidí jim za dobré, aby táž supplikací stavům pro lepší vyrozumění se přečtla, a po ní i odpověď jejich, kterouž se vším tím processem J. M. K. také poníženě přednesli. Dále že nepominou za další srocení s týmž z Wartembergka požádati, poněvadž se tu osob jich vlastně a vysoce dotýče.

Supplikací pak té žalostivé a dosti obšírné summa na větším díle byla ta:

Ze J. M. K. poddaně prosí, aby týž spis od něho přijíti, přeslyšeti, vážiti a jeho, pána rodu starožitného a na ten čas původem nepřátel souzeného, podle snešení sněmovního léta 1608 a artikule v konfederaci 40., 41., 42., jakožto vrchnost milostivá ochrániti ráčil. Oznamuje potom J. Msti. K. dále, kterak jest na onen čas Hedvika Smiřická z Wartembergka bez povolení Zikmunda Smiřického, manžela svého, panmu Elišku Kateřinu Smiřickou, dceru svou, z pouhého domnění a náruživosti mateřské do vězení těžkého jest dala, avšak práva jejího nápadního tím způsobem neodsoudila, jakž kšaft téhož Zikmunda Smiřického to obšírně vysvědčuje. V kterémžto vězení bratří a strejcové její do jedenácti let ji zdržovali; to však nikde na ni provedeno není, proč by vězení takového zasloužila, než toliko se na to vždy šlo a proto se to dalo, aby ji za člověka robotného vdali a nápadu jejího zbavili. Proti tomu pak že Saloména, sestra její, manželka někdy Jindřicha Slavaty, po smrti Jana Albrechta, bratra jejich, statkův všech, a to v nebytu krále J. M. v zemi, se ujala, a o to se k direktorům utekla; kteřížto ke všemu tomu jí dopomohli. Ale že p. Bůh již déleji na takovou krivdu, která se jí nebohé dala, dále dívatí chtíti se neráčil, nýbrž ji podivně téhož vězení zprostil, až i k manželství přišla a jemu (z Wart.) se za manželku dostala. Tím však s ním v tom manželství, že několikráte při Saloméně, ať již o toho vyhledávala, aby se s ní jakožto s sestrou svou, ať již o právního zaneprázdnění a soudu spokojila. Toho však se nemohlo toliko učiniti, ale ani o tom, aby jakou sestru měla, ani o

1620 její k ní se znáti měli. naprosto nic slyšeti nechtěla, říkajíc spolu s týmiž přátely: „Beati possidentes.“ Manželka tedy jeho nejmilejší, měvši o tom zprávu, již déle té křivdy trpěti nemohla, nýbrž v statky své se uvázati musila. V tom že ten bezbožný člověk Jaroslav Bukovský nějakého Václava Zelenku najal, aby jej i manželku jeho zabil, jakož pak že na trápení k tomu návodu se i přiznal a proň také konec svůj vzal. Potomně že od direktorův prošlo psaní, aby on z Wartemberka do Prahy se postavil; čehož on že učiniti nechtěl. Ale oni že proti němu vypravili lid válečný s kommissary. Tu že se také i on vojáky opatřiti musil. Nad to nade všechno že Jan Jiří z Wartemberka, bratr jeho starší, kteréhož se manželka jeho dožádala, aby ji věci některé spravoval, do Prahy byl obeslán a do arrestu vzat, s tou přitom zapovědí, aby jim manželům v ničemž nesloužil. V tom pak že J. M. král do Prahy přijel a korunován byl. Po korunování že manželka jeho dala se ke dskám zemským vésti, na Soloménu sestru svou tam očekávajíc; ale že úředníkům menším desk zem. bylo zapovědino, aby jí v ničemž nepovolovali. V tom že J. M. K. z Prahy do Nirmberka odjeti ráčil. Naposledy když jest se on Henrich z Wartemberka na častou citací v kanceláři české po obnovení úřadův zemských postavil, že proti právu, spravedlnosti a zřiz. zem., též proti konfederaci na závazek vzat byl a nebolý starozitného rodu pán do vězení těžkého od hejtmana hradu Pražského jako prý zločinec neslušně dán byl. V kterémžto vězení zůstávajícímu že zapovědino péra a černidla užívati, a aby ho přátelé jeho navštěvovati nemohli, ano i posluhování od jeho čeledi; s tím přitom jemu konečným oznámením, dokud statkův Smiřických Jindřichovi Slavatovi nepostoupí a svrškův nenavráti, že téhož vězení prost a prazden býti nemá. Co jest se pak pod tím v Jičíně zběhlo, když jest on v arrestu zůstával, o tom že vědomosti žádné nemá. Snad že p. Bůh již déleji nechtěl se dívati na křivdu manželky jeho. Když on o té příhodě nešťastné a zvláště o smrti manželky své uslyšel, že byl nad tím náramně teskliv; s tím však se vším že hned do tužšího vězení dán byl, a to původem všech nejv. úřed. a soud. zem., nepřátel jeho úhlavních. Nebo že tak jest v tom zpraven od lidí hodnověrných a přátel svých milých, že J. M. král nikda toho těžkého a krutého vězení neschvaloval. Pročež že J. M. K. za laskavé opatření a zproštění těžkého vězení ponížené a pokorně jako věrný poddaný prosí.

Obsahovalo se ještě víceji motiv v tom spisu na způsob apologie; kteréž však pro hbité čtení zouplna pochopiti se nemohly.

Za tou supplikací byla čtena také odpověď na ni, nejv. úřed. a soud. zem. J. M. K. a stavům pod datum v sobotu po

neděli Misericordias léta toho svědčící a dosti obšírná, v níž 1620 mimo jiné podstatné věci se dokládalo to:

I. Ze nejv. úřed. a soud. zem. nikdy toho nečinili, aby něco proti řádu, právu a spravedlnosti lidské neb proti zřiz. zem. před sebe brali. A co jsou koli činili v té příčině, že činili vše s rozmyslem dobrým a s J. M. K. vědomím. Aby se tedy jemu jaké bezprávi díti mělo, to že on nikda na ně provéstí a ukázati moci nebude.

II. Ze týž z Wartemberka byl člověk všetečný a nepokojný, a skrze všetečnost svou že k tomu ke všemu sebe sám přivedl, když jest proti patrnému zřiz. zem. v zemi šarvátku ztropil, vojáky najímal a bránil se chtěl. A když byl od tehdejších direktoriův tak potom i od nynějších nejv. úřed. a soud. zem. napomenut, aby od svého neslušného předsevzetí přestal; toho že učiniti ani nenáležitě ujatých statkův postoupiti nechtěl. Co se manželky jeho tkne, a jakým způsobem ona do toho vězení se dostala, toho že jim souditi nenáleží, ani toho spravovati nechtějí. Poněvadž se pak tu dotýče také J. M. K. osoby vlastní ano i jich, že chtějí tu, kdež náležeti bude, s ním o ten nářek rozeznání býti, a sročení při nejprvnějším soudu žádati chtějí.

Přitom také čtená resolucí královská z kanceláře o opatření vězením jeho takovým. —

Potom rozkázal nejv. purkrabě přednésti stavům i supplicací hraběte z Hollachu, v kteréž vyhledával při nich:

I. Poněvadž jest skrze tu vojnu českou v největší nelásku císařům římským, od nichž měl sobě milost zakázanou na 20.000 kop fl. ještě za cís. Matiaše pro své hrdinské činy z mládí v Uhrách vedené, upadl a milosti takové se zhostil, tak že není naděje žádné, aby jí již dostati mohl, když již i všechna také traktací o pokoj minula; pročez aby stavové se o to poradili, jaká by se mu náhrada v tom aspoň od země státi měla. II. Poněvadž tudy v největší nebezpečnství i hrabství jeho dědičné v říši jest od něho uvedeno, tak že obává se, aby mu je cís. Ferdinand nepobral aneb poplundrovati nedal; kdyby tedy to se mu státi a on buď o též hrabství přijíti aneb zplundrované míti měl, proti tomu pak v král. čes. statkův svých dědičných žádných, krom toliko nápadní, nemá, čeho a jakého by vynahrazení neb odkud očekávati mohl. Naposledy, že veliká nespráva v lidu jich vojenském jest, nicméně i nedostatkové přenášamní; kdyby tedy to tak dlouho trvati mělo, že by znamenité naříkání na něho šlo, a on by v té povinnosti vojenské déleji zůstávati nemohl.

I snesli se stavové o odpověď na ni takovou, kterouž také mu uvedli v známost:

1620

Z strany artikule prvního že stavové nemohou se v nie výšeji mimo předešlé zakázání sedmi tisíců a žold jeho poctivý podvolovati a přiříkati mu něco řečmi jalovými, čehož by potom skutkem splniti nemohli. Protož aby hrabě na tom přestal, a když jest Čechem, aby nad Čechy věrnými lítost a útrpnost měl. — Za druhé, poněvadž všickni stavové v podobném nebezpečenství jako i jiné země zůstávají, že nevidí se jim a jest také věc nemožná, v nějaké zakázání a rukojemství za statky jeho v říši se mu postavovati. A dá Bůh, že k tomu nepřijde, aby mělo jim neb jemu co uškozeno býti. Tato pak válka že nemůže jiným prostředkem přijíti k spokojení svému leč traktací dobrou aneb dobrým a šťastným, Bůh dá, na straně jich vítěstvím. Aby tedy hrabě jakožto jeden general vojska jejich k tomu dobrému vítězství jako věrný syn vlasti živě a udatně napomáhal. — Třetí, jakož jest i to od hraběte předneseno, že s strany peněz a neplacení vojákům byl by v ležení neřád veliký, to že jest již z požehnání božího náležitě opatřeno a 300.000 na dva měsíce a za tři měsíce šatstva do ležení odvezeno, v té naději neomylné, že ti rytířští a zkušené lidé to tam bezpečně dopraví.

Naposledy, jakož také nějaká knížka na potupu osoby jeho jest vydána, v níž textovně dokládá se to, což také nejvíce hraběte hněte a proto by se k tomu nakloňoval, že by odpuštění od krále J. M. a stavův bráti chtěl, totiž, že by stavové král. čes. s ním byli nedobře spokojeni, protože neslušně od Budějovic s celou armádou odtrhl; pročez snesli se také na tom stavové: aby to tímto sněmem bylo dostatečně ohraženo, že jest to též hrabě z hodných příčin k dobrému král. čes. a zemí k němu přivtělených, a ne o své ujmě, nýbrž s radou předně markraběte z Jegerndorfu a jiných rad vojenských učinil. Poněvadž tři regimentové Valonův a dva Uhrův tehdejší nepříteli přibyli, a jakou on tehdejší armádu ztenčenou měl, že nebylo možné síle té odolati. K tomu že hrabě z Turnu také v tu dobu zůstával s dílem armády v Rakousích a tak rychle ku pomoci mu přispěti nemohl. A že sami nepřátelé to vyznali, že jsou nikda tak opatrné retirady neviděli, jako se ta stala. Rozepře pak mezi ním a hr. z Mansfeldu zaslá v tom, jako by byl nechtěl, moha dotčeného z Mansfeldu, když od nepřítelé byl obskočen, retovati, ještě hrabě z Hollachu příčiny dostatečné nemožnosti tehdejší stavům předložil, že se tímto sněmem mezi nimi vyzdvihuje a hrabě při obraně své se zůstavuje. Nebo že to vědomé jest, kterak jest tehdejší v plném klusu s pěti kompagnii za nepřitelem se pustil osobně na čtyry míle, avšak ho dostihnouti nemohl.

Tou měrou hrabě z Hollachu na poctivosti své proti

útržkám lidským opatřen a pro lepší toho důvěrnost a podstatu to vše v obzvláštním artikuli do snešení sněmovního vloženo býti má. —

Mimo to všecko i nejv. purkrabí Pražský, podav stavům supplikací, vyhledával v ní z strany úřadu svého takového opatření: 1) Poněvadž statkův k úřadu nejvyššího purkrabství Pražského náležejících dostal na nejvyšší zpuštěných a chtěje některé hospodářské potřeby do něho spraviti, již do 2000 vlastních peněz do nich vložil, protož aby stavové mu v tom nákou náhradu učinili, an statkové jeho dědiční nejsou; a kdyby bez náhrady v tom z světa sejíti aneb týž úřad někomu jinému poručen býti měl, že by dědicům jeho tu zkrácení nemalé se stalo. 2) Ves Kovary od téhož úřadu hejtmánovi Karlovi Krovovi od země zastavená aby se též vyplátila. 3) A Hradčanští, vytahující se z poddanosti nejv. purkrabímu Pražskému, témuž úřadu zase pod moc a jurisdikci na přítomném sněmě aby se uvedli.

Což vzavše stavové v své bedlivé povážení, povolili k žádosti té na způsob takový. Na spravení týchž statkův pustých svolení 4000 z berní zemských na dva termíny: první polovice o sv. Havle léta přítomného a druhá o sv. Jiří léta 1621, jako i ves Kovary z týchž peněz zemských aby se vyplatila. Z strany pak pretensí na Hradčanské ukázáno mu na soud zemský, při němž již předešle rozepře ta na rozsudku zůstává, aby se to při nejprv příštím soudu zemském mezi stranama rozcenzlo nálezem spravedlivým. — Naposledy povážena byla supplikací obce Domažlické z strany uvedení jim vesnic chodovských v dědictví, poněvadž netoliko prvé na ně do 60 let 90.000 kp. miš. půjčili a ještě jich za 35 let držeti mají, ale i v čas těchto roztržitostí mnoho dobrého zemi se škodou svou velikou činili, na kundašty a jiné věci válečné ku potřebě zemské znamenité náklady vedli, aby aspoň tedy náhrady nějaké zase užili. Načež stalo se jim zakázání takové, že tůž žádost předně J. M. K. stavové přednesli a potom při nejprv příštím sněmě uvážiti, a nařídíce jisté kommissaře ku přehlídnutí týchž vesnic, je milostivou a účinnou odpovědí zpravití chtějí.

Poslední pak snešení stavův toho dne stalo se z strany Loketských a Hebských obyvatelův, aby bylo s nimi též jednáno o podobné kontribuci sbírek zemských, sněmem tímto svolených, v tak důležité potřebě celého král. čes. i jich nemě kající. S tím stal se odklad ke dni pondělnímu Jubilate, to jest k 11. dni máje, k zavření sněmu vání všech artikulův na něm snešených.

Kterýž když nastal a všickni tři stavové s n soud. zem., též s vyslanými z zemí přivtělených d.

1620 sadního u velikém počtu se shromáždili, tu hned ještě všechny ostatní potřeby na místě a konci mezi sebou postavili a artikule snešení sněmovního, kde uznali za dobré, zopravili a to celé jednání sněmu obecného mezi 8. a 9. hodinou ráno na půl orloji k šťastnému a pokojnému vyřízení přivedli i s vyslanými z zemí okolních přátelsky a přívětivě se rozžehnali.

Potom po obědích přišel mezi stavy okolo 4. hodiny německé sám král s falckrabětem mladým jakožto čekancem král. čes., též s falckrabětem Ludvíkem Filippem, bratrem svým, s Kristianem kn. z Anhaltu, s Janem Arnoštem, knížetem saským z Weimaru, s nejvyšším knížetem Holšteinským a s velikým zastupem hrabat i panstva a rytířstva vzáctného, aby dle starobylého obyčeje země závírce téhož sněmu a publikování artikulův snešených přítomen byl a stavům z takové povolnosti poddané ústy vlastními poděkování milostivé učinil. Posadiv se tedy na majestátě královském, před nímž dědičný maršalek s mečem nahým a herolt království čes. v habitu svém stál, měl sobě uvedeno v známost kratičce od nejv. purkrabího česky a od nejv. kancléře německy, na čem jsou se takkoli stavové s zeměmi přivtělenými k milostivé a otcovské J. M. K. žádosti a přednešení vespolek urovnali a snesli, a potom i podstatnější artikule nahlas přečtené.

Cehož všeho král doslechy, poděkoval zase sám stavům řečí německou, již opět nejv. kancléř stavům na česko vykládal: že toho milostivé a s myslí potěšenou doslýchati ano i p. Bohu dobrotivému srdcem skroušeným děkovati ráčí, že jest týž generální neb hlavní sněm tak příhodně, pokojně a platně zavřín; za kteroužto stavův král. čes. i země přivtělených poddanou volnost i účinnost skutečnou že král J. M. jim též děkovati, a jak to již prvé od sebe činil, tak i budoucně vši milostí, přízní i ochranou svou jim to zpomínati a nejmilostivějším jich všech králem a pánem neproměnně zůstávati chtíti ráčí.

To vše když se náležitě vykonalo, král vyvstav z majestátu svého, obrátil se zase z soudnice přes palác, s obojí strany stráží královskou opatřený, do pokojův svých se všim tím komonstvem vzáctným, a stavové též z hradu Pražského do příbytků svých a potom dnův nastávajících na své statky a do obydlí se rozjížděli. Dříve pak, nežli sněm byl zavřín, rozeslali stavové psaní sem i tam po krajích ke všechněm těm osobám náb. pod jednou i pod obojí, které jsou se stavův a jednání jich sněmovního pod jakýmikoliv zámysly štítily a vzdalovaly; napomínajíce jich s dostatkem: nechtějíli za zpronevěřilé syny, za zjevné nepřátely vlasti držány i vyhlášeny býti a s některými nepřijemnostmi se potkati, tedy aby ještě před zavřením téhož sněmu mezi ně se najíti daly a k artikulům od nich sne-

šeným se přiznaly i jim za dosti činiti přislíbily. Čímž mnozí z nich byli přivedeni k tomu, že se, ač dosti s nechutí a rozmysly nemalými, do měst Pražských najíti dali a k jmenovaným artikulům svolili.

Král také po navrácení se zpátkem do Prahy z Drážďan od kurf. saského Ludvíka Štarnberka, pána rakouského, ač s dosti chatrnou resolucí, vypravil 13. d. máje Ludvíka Cameraria, tajnou radu svou, do říše k nastávajícímu sjezdu Ulmskému a obzvláště k strejci svému bavorskému knížeti, aby s ním tím důvěrněji o všecy ty věci české rozmluviti a na něčem jistém a platném zůstati a porovnatí se mohl. —

Summa týchž artikulův na sněmě obecném zavřených jest ta:

I. O vzdělání pobožnosti a ukrocení hněvu božího, ježž proti nepravostem našim tou trvající válkou a z ní pocházejícími neřestmi prokazovati ráčí: aby se všickni vesměs, vyšší, prostřední i nejnižší ku p. Bohu opravdově obrátili, v postu, modlitbách pokání svatě činili, rozpustilosti všeliké přetrhovali a pokoj stálý na velebnosti jeho sv. zase uprositi hleděli.

II. Konfederací s král. uher. na sněmě Prešpurském na- jednaná od krále i od stavův a zemí přivtělených ve všech klauzulích schválena, pečeti upečetěna i rukou dáním stvrzena.

III. A pro pevnější jí zdržení i to J. M. K. v moc dáno, aby ji jak s uníí evangelickou tak i s generalštáty v Nidrlantu s radou a s dobrým zdáním nejv. úř. a soud. zem., též defensorův zemí přivtělených a sjednocených rozšířil a zvelebil.

IV. I legací k sultánovi tureckému podlé jiných konfederantův aby co nejdříve vypravil a ji instrukcí dostatečnou opatřil.

V. Na vychování v pevnostech hraničných král. uher. lidu válečného a týchž pevností zpevnění k žádosti knížete sedmihradského a stavův uher. mimo předešlých 50.000 kp. miš., z nichž Cechové 18.000, Moravané 9.000, Slezáci 8.000, horní Lužičané 1.200, dolejší 800, dolejší Rakušané 8.000, (ale na ten čas pro veliké škody od soldatův vzaté jsou propuštěni) a hořejší 5.000 kop. miš. vypravovali, uvolili se ještě každoročně dávatí Cechové 50.000, Moravané 25.000, Slezáci 23.000, hořejší Lužičané 3.000, dolejší 2.000, Rakušané hořejší 25.000 kop miš.; však s výminkou takovou, aby táž sbírka nikam jinam se obracela. Načež kommissari týchž zemí ~~nikde~~ ^{i mají.} dozor mít z týchž peněz principalům svým počet p

VI. Mince zlatá a stříbrná, příklad říšských zvýšená, aby se ve všech sjedn zemích zároveň brala a vydávala: duh koruna 2 kop. 35 kr., rejnský zlatý 2 k, šedesátník po 120 kr.

VII. Z strany volení osob na úřady

1620 prázdný byl, aby král povolav nejv. úřed. a soud. zem., též rady soudu dvor. a komorního a k tomu z každého kraje z obce po jedné osobě panského a rytířského řádu, to na ně podal, aby každý stav, jemuž který úřad zemský náleží, bez překážky druhého stavu k každému tomu úřadu, kterýž by osazen býti měl, čtyry osoby jmenovali a král z nich jednu sobě obral a na týž úřad potvrdil. Ale Moravané v věci té zanechání při starobylém země své spůsobu a zvyklosti.

VIII. Kdo by koli z stavův král. čes. neb zemí přivtělených byl na kancelář královskou obeslán neb sám od sebe v ní co činiti měl, aby bez opovědi do ní nevstupoval; dostana pak vstoupení, aby s jedním, dvěma a nejvíce se třemi přátely svými tam vstoupiti a potřebu svou s náležitou šetrností přednáseti mohl i oznámením jemu jmenem J. M. K. učiněným, bez výkladu a hádek předneseným, poslušně se spraviti hleděl.

IX. Vysvětlen artikul v konfederaci 97. takto: Kterí z pronevěřilých synův vlasti z země se odebrali, všelijaké praktiky proti ní provozovali a za nepřátely jí se postavili, ti aby dle předešlého sněmu země české prázdni byli, statky pak své propadli. Podobně aby bylo zacházáno se všemi těmi, buďte oni pod jednou neb pod obojí, ješto krále Fridricha za krále a pána svého neuznávají, s nepřátely tejně neb zjevně srozumění mají, skrze spisy, řečmi neb skutkem konfederací na odpor se stavějí, kdo by jen koli v čem tom byl usvědčen, a to podlé jednomyslného při sjezdu generálním léta 1619 od stavův stálého snešení. Ty však osoby, které jsou týmž snešením obecným všech vsudýž úřadův a povinností zbaveny, ale dosavad usvědčeny nejsou a proti snešením stavův obecným nic nečiní, že za zpronevěřilé syny vlasti držány býti nemají. Z strany vykonání přísahy od osob pod jednou dle znění v konfederaci art. 12. snešeno, aby se naprosto žádnému nepromíjelo; a kdo by ji koli vykonati nechtěl, aby dle též konfederací v zemi trpín nebyl. Však co se statkův takových osob, povinnost tu vykonati se zpěčujících, tkne, kdo by chtěl statku svého užití, bude povinen to v král. čes. při králi J. M., v Moravě při soudu zemském a jinde při defensorích vyhledávati, aby mu ten jeho statek neb dětem jeho zanechán byl. Na kteroužto žádost jeho že král jemu soud před osobou svou vlastní osadí a jemu tu věc, jak by s tím jeho statkem naloženo býti mělo, k spravedlivému rozsudku poručí. Na jehožto výpovědi jeden každý takový rekusant aneb zpěčující se člověk i s dětmi svými přestati bude povinen. Což aby všem vůbec v dokonalou známost přijíti mohlo, že král skrze patenty své hned po zavření sněmu tohoto po krajích to rozhlásiti poručí, v jiných pak přivtělených zemích hejtmáné a landfogtové jmenem královským.

X. Z strany vyřizování spravedlností a potřeb lidských při appellací na hradě Pražském aby president téhož úřadu s radami svými rozepře lidské menší a které by samy v sobě zatmělé nebyly, menším počtem rad než v desíti osobách (jakž prvé o tom nařízeno bylo při vyzdvižení appellací léta 1548, což dosavad v těžších případnostech zachovávati se má, když J. M. K. rad nad appellacemi k jiným platným věcem a jednáním obecným potřebovati neráčí) uvažovati a vyřizovati mohl.

XI. Snešeno, aby jistý počet lidu jízdného i pěšího pod správu jednoho generala ode všech zemí zvoleného uveden, všelijakými potřebami dostatečně opatřen a budoucně v ležení polním dle nastalé potřeby užíván byl, jakž o to zvláštní spis mezi stavy a vyslanými zhotovený to vše v sobě šíře obsahuje a zavírá.

XII. Na zaplacení lidu válečného o nížeapsané kontribuci a sbírky stavové se snesli: Aby každý, jak král, tak stavové a obyvatelové král. čes. z každého člověka poddaného osedlého neb z gruntu, nepotahujíc v to též lidi poddané, z měsce vlastního po 1 kp. 30 gr. miš. na termíny odvozovali. Pražané pak proti tomu s jinými městy královskými na hotové summě 56.250 kp. miš. na též termíny vyětli; item z domův městských na ty termíny tři 18,000 kp. miš.

XIII. Z každého tisíce kop miš. na úrocích ležícího po 6 kp. miš. na dva termíny; ale kdo by jmění svého více neměl než 2000 kp. na úrocích, na toho aby svolení toto se nevztahovalo.

XIV. Každý člověk poddaný osedlý po 1 kp. 30 gr. též na tři termíny. Ku pomoci pak té sbírky hospodáři robotní aby brali sobě čeled svou přístavní pohlaví mužského, z každé kopy služby své po 2 gr. miš. Item každý ovčák mistr po 1 kp. a pacholek po 30 gr.; item dědiníci, svobodníci, nápravníci, dvoráci a svobodní rychtářové po 7 kp.; farářové i jiní duchovní z svých důchodův farních aneb kollatur jich po 4 kp. miš.

XV. Židé z domů svých po 10 kp. miš. též na tři termíny.

XVI. Též z hlav dvacíti let stáří po 6 kp. a 10 let stáří po 3 kp. miš.

XVII. Z každého džberu neb kopy štik a kaprův prodaných po 10 gr. miš. na dva termíny.

XVIII. Sbírká z volův uherských a domů 1 kp., z polského 48 gr., z českého 40 gr., z lovce 15 gr., z teleť 12 gr., z vepře krmné z skopce, berana, kozla po 4 gr., z ovce a jel miš. Z žejdlíka páleného vína 2 gr. miš. na

XIX. Z každého kola moučného neb jakých mlýnů po 1 kopě na tři termíny;

1620 vlny po 8 gr. miš., co se jí v tom roce až do čtvrtka po neděli Oculi prodá.

XX. Z každého strychu obilí z jara ositého, i co se ho ještě nyní na zimu vyseje, po 2 gr. miš. z jaře, z ozimého po 3 gr. na jeden termin.

XXI. Z prodaného obilí setého neb na slady zdělaného, od zavření sněmu až do roka pořád zběhlého, z každého strychu po 2 gr. miš., a formané buď po zemi neb po vodě obilí ven vezoucí též po 2 gr. miš. ze strychu.

XXII. Z každé kopy žejdlíků vína přespolečního i domácího pod obručením prodaného neb vyšenkovaného po 2 gr. miš. na čtyry termíny.

XXIII. Ze všelikých krámských věcí a zboží drahých i prostých, co by koli toho kupec kterýkoli a jakkoli prodal (sama toliko sukna laciná za 1 kopu miš. se prodávající, též šerky, barchany a kůže vydělané vymíně) a jak mnoho kop zač utržil, z každé kopy 2 gr. miš. na čtyry termíny.

XXIV. Co by kdekoliv lesův a dříví se prodávalo, z každé kopy za ně stržené po 2 gr. miš. na čtyry termíny.

XXV. Židé aby podobnou sbírku ze všeho toho zboží a věcí svrchu připomenutých byli povinni vypravovati pod skutečným a neprominutelným trestáním.

XXVI. Berně domovní z jednoho každého domu neb chalupy buď velikého nebo malého, v nichž lidé bydlejí, krom samých kovářských, pastuších a ovčáckých chalupí, též lázní, na kterých by hospodářové usedlí nebyli, za rok pořád zběhlý po 40 gr. miš. na dva termíny od stavův vyšších a jiných obyvatelův. Pražané pak a města královská v jedné summě 25.000 kop miš. též na dva termíny.

XXVII. Posudního do roka svoleno z každého věrtele po 12 gr. miš. na čtyry termíny pod zatčením.

XXVIII. Do profianthauzu pro soldaty z každého člověka poddaného žita 1 v., ovsa 2 v. aneb místo něho tolik ječmene, vše míry Pražské, aneb místo obilí peníze hotové, po čem by tehdyž které obilí v trhu platilo; též pod pokutou listu zatykacího.

XXIX. Sbírky a kontribuci svolené aby bez zadržování se vypravovaly při každém terminu. Pakli by kdo čeho svévolně neodvedl, aby bylo k němu přikročeno buď listem zatykacím, aneb aby se mu listem obranním nejvyšší berníci v statek uvázali; a nespravilli by ani tehdyž reštantův svých, aby do té summy sbírek zadrželých svršky a nábytky, ano i díl statků uprodali dali. Pakli by se kdo čemu tomu na odpor postavoval, veť mu to král J. M. neb místodržící jeho obrátí, na tom aby obvykl a jinému, leč samému sobě, viny nedával.

A kdyby ani ti prostředkové k dobývání reštantův nepostačovali, dáno to v ruce králi a nejv. úřed. a soud. zem., též radám soudu dvorského a komorního, ano i jistým osobám z obce, aby jinými spůsoby takové berně a sbírky zadrželé dobývati nařídili.

XXX. Ale takových sbírek svolených všech a všelijakých osvobodili stavové lidi a obyvatele, od lidu vojenského na statcích nejvýše zplundrované, však co by toliko z těch zplundrovaných statkův a lidí poddaných odvozovati jim přišlo. Škody pak ty aby byly náležitě lidmi poctivými obvedeny a vysvědčením jich upečetěným stvrzeny; podobně i horníci, kteříž toliko na hory pavují, nepojímajíc v to statkův svých pozemských ani zádušních.

XXXI. Aby žádný z stavův aneb obyvatelův král. čes. kdož by za J. M. C. předešlým králem českým jaký dluh a certifikací na zaplacení jeho buď v summě jistinné neb úroční měl, takového dluhu svého neb dílu jeho sobě na svolených berních na ten čas porážeti nemohl, pod pokutou uvázání se mu v statek listem obranným aneb zatčení.

XXXII. Aby J. M. K. s stavy krajův Chebského, Loketského a hrabství Kladského na hrad Pražský obeslanými skrze nejv. úřed. a soud. zem. jednati dal o rovnou pomoc a sbírek odvozování v této tak veřejné a důležité potřebě celého král. čes.

XXXIII. Pro opatření náležité soldatův nemocných a zraněných obrán klášter hory Sion, jinak Strahovský. Sbíрка na takové jich opatření aby se shromažďovala z lásky křesťanské při všech kostelích jak v král. čes. tak i v jiných zemích přivtělených i sjednocených.

XXXIV. Pro obhajování země před jakýmikoli vpády nepřátelskými aby stavové a obyvatelé král. čes. i s lidmi poddanými svými v hotovosti stále trvali. A kdo by z nich o čem tom nejdříve zvěděl, aby i hned to uvedl v známost hejtmanům kraje svého, hejtmané pak celému kraji skrze zvonění a pokřiku učinění. Zatím aby bylo posláno do kraje nejbližšího, dle nastalé potřeby i dáleji k hejtmanům, by jeden kraj druhému v tom byl nápomocen, nepominouc oznámiti o tom v skok i J. M. neb místodržícím, kdyby na ten čas krále v zemi nebylo. Kterážto také opatření mají při generalu zemském, aby v tu stranu nebezpečnou díl lidu svého služebného vypravil a spolu s lidem krajským podlé pomoci boží nepřitele ven z země zase vypudil.

XXXV. Kterí jízdy neb pěchoty své krajské posavad do pole nevypravili, to aby nyní duplovaně vynahradili.

XXXVI. Artikul o přehlídnutí a zkorrigování zřiz. zem., též práv městských aby dle snešení na sněmu léta 1619 v pondělí

1620 po sv. Šimonu a Judovi zavřeného na místě postaven byl co nejdříveji.

XXXVII. Poněvadž o soudu purkrabství kraje Hradeckého v zřiz. zem. žádné zmínky se nenachází, aby tedy nyníjší purkrabě téhož kraje Bohuslav z Michalovic z paměti starodávních všecky jeho příležitosti, jak daleko a nač by se vztahoval, vyhledati dal a osobám k spravení zřiz. zem. voleným to ku přehlídnutí přednesl, tak aby potom s milostivou volí J. M. K. též soud do zřiz. zem. pojat býti mohl.

XXXVIII. Jako i práva horní aby v dobrý řád se uvedla od osob k tomu od J. M. K. obraných.

XXXIX. Aby koruna s klenoty královskými a s privilegiemi zemskými při dskách zem. ještě zůstávala a dostatečnou vartou na náklad z důchodův Karlšteinského panství se opatrovala.

XL. Králi a rukojmím za dluhy královské od sv. Havla příštího do roka příročí dáno, tak aby ani žádní komorníci na uvázání, úmluvy, zvodové, listové obranní a jiná všelijaká práva vedení na statky královské žádnému z věřitelův J. M. nevycházela, ani zatykačové vydávání nebyli. Proti tomu také všickni věřitelové J. M. K. proti svým věřitelům také podobného příročí užití mají, však toliko do té summy, kterou by za J. M. K. spravedlivě pojištěnou měli.

XLI. Volení za čekance nejstaršího syna královského se potvrzuje.

XLII. Pro lepší dvoru J. M. K. vychování svoleno sbírek zemských na ten rok 52.000 kop miš.

XLIII. Moc dána od stavův nejv. úř. a soud. zem., aby se na místě jich za stavy Hořejších Rakous v rukojemství do 100.000 kop miš., při kom by se v túž summu obejíti mohli, postavili.

XLIV. Potvrzení krále Fridricha porovnání toho, kteréž stav panský a rytířský při sjezdu generálním, v létu Páně 1619 v úterý po sv. Marii Magdaléně držaném, mezi sebou jak o úřady zemské tak i o sedání a chození fraucimoru jejich učinil, s tím přitom povolením, aby to vše na relaci sněmovní ve dsky zemské vloženo a budoucně od králův čes. nad tím ochranná ruka držána byla.

XLV. Stav rytířský s povolením krále a s vědomím stavu panského a rytířského uložil na sebe obzvláštní sbírku z poddaného každého 3 gr. miš. a z peněz na úrocích z tisíce kop miš. po 30 gr. miš. na zaplacení 4000 kop miš., k jisté potřebě své vydlužených.

XLVI. Aby dluhové královští spravedliví od cizích a k král. čes. nepřináležejících rozeznání byli, snesl se na tom král s stavy: aby jisté k tomu ze všech tří stavův osoby zří-

zené všelijaké dluhy v listě sněmovní při dskách zemských i na komoře se nacházející s pilností přehlídlý, cizí a nespravedlivé od spravedlivých rozdělily a králi zase svou zprávu dokonale o tom o všem neprodleně učinily. Což když od krále s nejv. úř. a soud. zem. bude uváženo, aby potom na budoucím sněmě pomyslílo se na to, kterak a odkud by takoví spravedliví dluhové placení býti měli.

XLVII. Aby na ten čas žádní statkové královští, komorní, jakkoli jsou na dluhy skoupeni a dle snešení předešlých sjezdů i sněmu generálního léta 1619 na zaplacení lidu vojenskému, ano i dluhův králův předešlých oddání, prodávání nebyli, dokudž by za statky stolní dle týchž snešení králi J. M. slušná náhrada se nestala. Což do budoucího sněmu k uvážení odloženo.

XLVIII. Aby jeden každý z stavův a obyvatelův král. čes., kdokoli jaké statky duchovní neb klášterské koupil neb ještě dále koupiti chtěl, takovými trhy dokonale jist býti mohl, na tom se král s stavy snesl: Předně, že sobě král ani budoucím králům čes. na týchž statech duchovních a klášterních žádného práva nepozůstavuje, nýbrž všecku moc svou nejv. úřed. a soud. zem., nynějším i budoucím, dává, aby nejméně ve čtyrech osobách dotčené statky, komukoli z stavův a obyvatelův pro potřebu zemskou odprodané, aneb kteříž by se ještě budoucně odprodávati měli, mohli za zpupné a svobodné dědictví ve dsky zemské dle předešlých o to stalých snešení bez překážky krále J. M. na relací sněmovní týmž kupujícím klásti, a oni tím vkladem a statky svobodně koupenými i s dědici a budoucími svými jisti a bezpečni byli nyní i na časy budoucí a věčné jako jinými dědictvími svými zpupnými. Dále, jakož někteří z těch kupujících povinni jsou, jistým osobám řeholním vyměřený deputat na vychování jich vydávati, pokudž by tedy kdo z nich chtěl týž statek svůj tak koupený od závady té sobě očistiti, aby dal nejdříve o tom týmž osobám řeholním půl léta napřed věděti a po vyjití termínu toho túž summu, z níž deputat vychází, osobám k tomu sněmem tímto z strany pod obojí i pod jednou zřízeným odvésti. Kterížto kommissari mají to tak opatřiti, aby táž summa složená s vědomím nejv. úřed. a soud. zem. zase v jiné místo pod úrok obyčejný půjčena a tentýž deputat, komuž náleží, časné a zouplna vydáván byl. Což když stane se, má týž statek držitel jeho od nejv. úřed. a soud. zem. z takového platu des. zem. propuštěn a očištěn býti. Ostatní pak statky synův vlasti zpronevěřilých, jenž za takové vůbec vyhlášení jsou, aby sami nejv. úřed. a soud. zem. dle moci sobě dané komukoli z stavův a obyvatelův rozprodali a ve dsky zem. za dědičné vložili, po zaplacení však dluhův věřitelům týchž zpronevěřilých synův spravedlivě povinných. Nicméně, kde by se

1690 koli jací dluhové jim náležité uptati a vyhledati mohli, těch aby se nejv. berníci k ruce králi J. M. a zemi mocně ujali a je buď pořádem práva neb jiným prostředkem přátelským na dlužnicích jich dobývali.

II. Z strany stavův a obyvatelův od nepřitele zplundrovaných v krajích Bechynském, Prachenském a v díle Vltavského ten celý artikul jest tak do sněmovního snešení zcela a zouplna vložen, jakž bylo při jednání sněmovním o něm mezi stavy na místě postaveno a již nahoře v hojnosti dotknuto. A poněvadž jim na ten čas za škody jejich slušná náhrada učiněna býti měla, zatím tedy všickni tři stavové týmž osobám znuzeným panství a statky nížepsané, totiž Smečanské, Nové hrady Traucimovy, Brandejs nad Orlicí, Karlovi z Žerotína náležející, Hradec Jindřichů, Bystrici, Žirovnici a Stráž se všemi statky jezuitskými posavad nezastavenými, panství Winterberk, Vopálku, Hrádek, Žichovice, panství Volinské, statky všecky Jana z Klenového, statky Ladislava z Lobkovic, Kamenici a Krásnou Horu, statek Polický, i co více k Broumovu náleží a dosavad ani zastaveno ani odprodáno není, statky všecky Floriana Jetřicha Žďárského, pokudž by se do nejprv příštího soudu zemského letničního do země nenavrátil, a panství Dobrské, — k užívání a vychování jich odevzdali a skrze jisté kommissáře postoupiti nařídili. A k tomu předešle postoupili jim též statkův tří královských Kralodvorského, Točnického a Zbirovského pod těmi všemi výminkami, jakž jest to již napřed na svém místě dotknuto. Pro nařízení pak lepšího řádu a rovnosti při užívání týchž statkův obrali jim stavové čtyry kommissáře z stavu panského a rytířského, aby oni to vše na místě a konci náležité postaviti a, co by podlé zprávy škod, od jednoho každého z nich jim listovně pod duší a věrou jich odvedené, jistého deputatu na vyživení každého měsíce vydávati se mělo, ustanoviti hleděli. Kterí by se pak za zhubené od nepřitele pokládali a toho neprovedli, pod tím pak chtěli by toho dobrodiní, zplundrovaným z strany neplacení dluhův svých a summ úročních od stavův propůjčeného, užívati, ti aby dvojnásobné úroky a škody věřitelům svým dáti byli povinni. V totéž opatření pojeti jsou i měšťané a sousedé města Písku, Prachatic, Tejna nad Vltavou, Netolic a města horního Rudolfštat, aby deputatů svých z panství Jindřichohradeckého každého měsíce dostávali.

L. Vyměření o Jana Jetřicha a Václava bratry Malovce z Malovic a na Hluboké, jimž všickni statkové jich, za několikráte sto tisíců šacovaní, od nepřitele dočista zkaženi jsou, ve všech těch punktích a klauzulech, jakž nahoře připomenuto jest, jako i artikul

LI. o vyzdvihování listův mocných královských k činění kšaftův z kanceláře české přijat jest.

LII. O památného (totiž 2 kp. 8 gr. č.) dávání úředníkům menším desk zem. po nálezích neb stanném právé, aby ve dvou nedělích po nálezu neb stanném právu jim od strany bylo odvozováno; pakli by se to od koho nestalo, aby takovému všecka další exekucí právní se zastavila a list zatykačí neb obranní od něho vzat a k statku jeho hledáno bylo. Pakli by kdo z prokurátorů takové památné za sebou svévolně zadržel, aby byl povinen dvojnásobní summu úředníkům menším složit, pod touž pokutou pro neodvedení památného tímto sněmem nařízenou.

LIII. Co se tkne přetržení drahoty a nařízení řádu dobrého mezi řemeslníky všelijakými, podlé mnohých předešlých snešení sněmovních, ještě za panování císa. Rudolfa stalých, dána plná moc k tomu šesti osobám ze všech tří stavů k tomu sněmem tímto voleným, aby ty společně bez dalších odtahův na ta předešlá snešení nastoupily a po uvážení jich bedlivém zdání své dobré o tom sepsané a v šesti nedělích od zavření sněmu zhotovené na kancelář českou podaly. Do něhož J. M. K. s nejvyšším a soud. zem., i s radami svými nahlédna, toho všeho povážiti, neprodleně též dobrý řád vyhlásiti, pokuty na přestupníky uložiti, inspektory nad tím nade vším, aby též řád zachován, podlé něho všecko kupováno a prodáváno bylo, zříditi, ruku ochrannou k dobrému obzvláštnímu lidí chudých nad ním držeti a, aby od žádného rušení a nížádným obmyslem lidským měnění a zlehčování nebyl, skutečně zastávati chtějí ráčí.

LIV. Co předešle direktorové Štastnému Václavovi Pětipeskému a Janovi Vtelenskému od panství Mělnického k důležité potřebě zemské zastavili, to aby J. M. K. jim za dědičné odprodati a ve dsky zem. vložiti dání moci ráčil. A poněvadž mimo to též Pětipeský na to celé panství Mělnické pro túž potřebu král. čes. 57.000 kp. miš. peněz hotových zapůjčil; pročez král a stavové jemu tu summu na panství dotčeném sněmem přítomným pojistili a jemu to právo a svobodu dali: dokavadž by mu taková summa neb dědicům a budoucím jeho zcela a zouplna odvedena aneb za túž summu díl od téhož panství uprodán nebyl, aby nebyli povinni takového panství všeho ani na díle žádným vymyšleným způsobem žádnému postupovati; pakli by vesnice ty tak mnoho na summě vyněsti nemohly, aby jim ostatek jí na hotově byl vydán.

Ostatní artikule, totiž: LV., LVI. o povolení žádosti nejvyššího purkrabího,

LVII. o opatření Jiřího Fridricha hr. z Hollachu proti pomluvám lidským,

LVIII. o Václava ze Vchynic a z Tetova, jsou zcela a zouplna tak do téhož sněmu položeni, jak se o ně předešle stavové při jednání sněmovním vespolek snesli, a již na svém místě jedna každá věc s dostatkem připomenuta jest.

LIX. Při závěrku pak sněmu opatřili se stavové za příčinou toho sněmovního tak hojného svolení, kteréž jsou v těchto nebezpečných časech z své svobodné, dobré vůle, přes všechno přemožení, mimo všechna jiná léta a daně nad paměť lidskou a takměř mimo možnost svou i poddaných svých, spolu s stavy z zemí přivtělených učinili, v svobodách svých takto: že též svolení jich není a býti nemá k žádné ujmě, škodě a nějakému protržení privilegií, práv, svobod ani starobylých zvyklostí a pořádků jejich nyní i na časy budoucí a věčné; k tomu že J. M. K. jim na to všechno jako i na J. Msti též na J. Msti syna nejstaršího jednomyslně jich všech stavů a zemí přivtělených za čekanice a budoucího krále čes. zvolení, ovšem pak na ono předešlé při korunování Jich Milostí stalé snešení revers dostatečný milostivě odvésti a vydati míti ráčí. *)

Psaní z Čech do říše.

(Orig. d. IX. str. 1188.)

Král Fridrich, maje danou sobě k tomu příčinu, jak rozličnými mandaty císařskými, kteříž byli proti němu vůbec vydáváni, tak ovšem i psaním obšírným, kteréž mu kurfiřtové a knížata někteří v městě Milhauzu měsíce pominulého pospolu shromáždění odeslali, dávající mu výstrahu časnou, aby se koruny české neprodleně zhostil a císaři Ferdinandovi zase dobrovolně postoupil, nepominul jim na dotčené psaní odpovědi své přátelské odeslati z residencí své královské na hradě Pražském 15. aneb 17. d. máje (neb oboje datum u historikův poznamenáno nacházím) v smyslu tomto:

„Nejdůstojnější, vysoce urozená knížata, naši zvláště milí přátelé, ujcové a otče (čili má býti Vetter, strejče; pakli ten titul otče státi má, tedy dán jest pro kurf. saského, jehož král otcem a kurfiřt krále synem titulovati obyčej měl)! Jest nám dnův nedávno pominulých po poště Frankfurtské psaní jedno, ač s vypuštěním titule našeho královského — čímž však nás mnozí rozdílní králové, potentati a stavové v říši i kromě říše náboženství obojího poctili a jeho za hodné uznali — podle jiných listův, našim poslušným stavům v Čechách, v Slezsku a v Lužicích svědčících, Vašich lásek sekryty upečetěné k rukoum dodáno. Jehož sme my však s tím se vším, ač s výhradou práva, neotevřeného nenechali, nýbrž z přečtení jeho mínění neb úmyslu

*) Následuje obsah nového listu výstražného, jež dle Nic. Belli Oester. Lorb. str. 373 Maximilian bavorský Fridrichovi falckému poslal, k složení koruny čes. jej vybízej. Ruk. Skál. st. 1181—1188. — Red.

Vašich lásek vyrozuměli tomu s dostatkem, jaké se nám při nedávno pominulém Vašich lásek v městě Milhauzu shromáždění společném na ten mandat kassirující a protestující, proti nedávno zběhlému volení a korunování našemu královskému vyšly, podle připomenutí běhu celého toho rozbroje v zemích těchto vzniklého, netoliko pohrůžky činí, pokudž bychom toho oučinku neb předsevzetí dále zastávati minili, jakéž by nám, sv. říši i našim vlastním a dědičným zemím zpuštění a záhuba odtud nastávala, ale i také jisté napomenutí dává, abychom pro tůž příčinu i od nás dosažené koruny a správy, komuž by náležela, zase postoupili, jakž to vše též psaní na poště do Prahy přinešené v sobě obšírněji obsahuje a zavírá. I nechajíce my takové V. lásek péče a starosti v své váze a na místě svém, poznáváme sebe ovšem podobnou měrou býti povinni a zavázáni ke všemu tomu, což by se koli sv. říši k užitečnému dobrému i také ku pochvale vztahovalo, jakož pak až dosavad žádného jiného cíle jsme sobě nepředstavili a nepředstavujeme, jedině ten, kterak by to celé neštěstí a nebezpečství od naší milé vlasti odvráceno a ona k svému zřeteli a slávě starodávní zase přivedena býti mohla, jakož pak my u potomkův našich pochvaly té dosáhnouti sobě trouláme. I ačkoli byli bychom raději i hned odpověď a obranu naši proti těmž kassirování volení našeho vydali, jakož pak se to velmi snadně státi mohlo, kdyby se bylo toho nejpodstatnějšího základu neb fundamentu proti jmenované kassací čelícího s pilností povážilo, že totiž žádnému nenáleží podlé práva v jedné a též při osobu strany a soudce zastávati a na sobě nésti: ale my také v tu dobu v takovém smyslu a zdání postaveni nebyli, že někteří toliko kurfirštové a knížata rozeznání věci té zporné se ujímají a na sebe potahují a nás tou měrou nemálo stěžují a beze všeho vyslyšení pořádného za křivého uznávají a vinu tu všecku na osobu naši cpáti chtějí, an bylo zapotřebí přitom i toho posouditi bedlivě, žeť proti tomu zase jiní kurfirštové a stavové říše, kteříž nemenší horlivostí zažžení jsou k zachování v celosti i podstatě pokoje obecného v říši i mezi oudy jejími a podobně vědí, v jaké účtivosti a respektu náležitém měli by míti hlavu svou, nás takovým důmyslem opácným nikoli nestížili a v plášť tak potupný nikda neodívali, nýbrž mnohem spíšeji z příčin dostatečných smýšleli o tom tak, že by ta věc neb nesnáze těžká na bezpečné a snesitelné výminky k spokojení a porovnání přátelskému dobře přivedena a tou měrou k odvrácení nebezpečství toho, jehož jest se obávati, cesta prostranná prokleštěna býti mohla; jakož pak my byli jsme toho vždycky každého času jako i nyní ještě jsme velice žádostivi, kdyby se jen nejdříve druhá také strana k tomu namluviti a oblomiti dáti chtěla.

Nacházíme sice při sobě to za věc vysoce podivnou a obtížnou, že Vaše lásky nás k tomu tak tuze a příliš náhle nabízejí, abychom koruny české dobře dobyté i vladařství jejího zase odstoupili, zvláště když na to bedlivě patříme, že na onen čas, když nebožtík cis. Rudolf obojí koruny české i uherské panu bratru svému postoupiti musil, o žádném takovém týchž kurfiřtův a knížat říše — nic se na to neohlédajících, že jest jedné i druhé za třiceti let pořád zběhlých v pokojném a pořádném držení i vládnutí zůstával — proti tomu předsevzetí bratra jeho horlení a o téhož císaře Rudolfa zasazování-se nikdež nic slyšáno nebylo; ať nyní toho pomineme mlčením, že nynější římský císař nikda ještě k skutečnému a dokonalému vládnutí koruny jmenované jest nepřišel. Poněvadž pak táž věc byla by sama v sobě prevelice veliká a k rozhodnutí spravedlivému přetěžká, na níž jak vlastní osobě, stavu, poctivosti, zřetelu a velebnosti naší, tak také i jiným mnohým potentatům a stavům předním v říši i kromě říše, až i těm, ješto k náb. katolickému zřejmě se přiznávají, nemálo by záleželo: pročez vyhledávala toho potřeba nevyhnutelná, aby táž věc i jim všechněm v známost uvedena a zdání jich o tom dobrého od nich požadováno bylo, jakož pak, majíce danou sobě k tomu příčinu, nepominuli jsme to vše obzvláště při nynějším sněmě hlavním našim poslušným stavům a vyslaným z zemí přivtělených s dostatkem přednésti a o túž věc s nimi se uraditi; jakož pak se v tom k Vaším láskám přátelsky zavazujeme, že jim naši hlavní odpověď na jmenované kassirování i zprávu dostatečnou toho všeho předsevzetí našeho, co nejdříveji bude možné, odeslati a ve všem tom gruntovně se vyjeviti nepomineme. Odkudž budou moci makavě porozuměti tomu, že jsme nikda na to nemyslili a nešli, abychom Turka za povodci do říše a zemí těchto, kteréž jsou jako její zeď a bašta pevná před outokem jeho krvavým, uvozovati aneb jemu k tomu jakou nejmenší příčinu poskytovati, ovšem pak sv. říši do nějaké války a nevole domácí zaplétati měli neb chtěli; nýbrž že jsme mnohem spíšeji ve všech našich posavad od nás předsevzatých jednáních a zvláště po ten čas, co již v správě král. čes. trváme, jakž to všem vůbec výborně vědomé a známé jest, všecko to od sebe rádi a upřímně činili, cožkoli jen slušné a s právem od nás požádáno a vyhledáváno býti mohlo a mělo.

Mezi tím pak, dokudž by Vaše lásky dotčené obraně naší v věci hlavní nevyrozuměly, jsme k nim té celé naděje a důvěrnosti jakožto k těm, jimž jsme žádné příčiny k tomu nedali ani ještě dávati nemíníme, aby vždy předce na další časy soudci nestrannými v té při býti a zůstati neměli, že se na nic odporného proti nám navěsti nedají, nýbrž mnohem raději vsí té

věci v způsobě a míře té, v kteréž na ten čas zůstává, s pokojem zanechají. Nebo my dověřujeme se, že s pomocí a ochranou p. Boha všemohoucího tuto při spravedlivou v místě náležitém, kamž podle vlastní povahy své přísluší a náleží, tak podstatně provedeme a prokážeme, aby jeden každý s právem a lehyčce všechny odporné důmysly z mysli své vypustiti a nimi o zemi dáti, zakázání pak našemu slušnému a spravedlivému místo u sebe dáti mohl a tě věci ještě hůřeji nezjiťoval a nebezpečnější nedělal. Podle toho pak také i to, což nám přitom činiti náležeti bude pro spravedlivé důstojenství a práva našeho zachování a obhajování s pomocí našich věrných a sjednocených zemí nikoli zameškávati nemíníme, nýbrž povolání naše na bedlivém pozorů míti a ostatní věci té skončení p. Bohu všemohoucímu a jeho řízení mocnému dověrně poručiti chceme.“ —

V tutůž dobu i stavové král. čes. ohlásili se jmenovaným kurfiřtům a knížatům v Milhauze na onen čas shromážděným proti napomenutí jich v tétěž příčině psaním takovým:

Jaké jsou psaní kurfiřtové a knížata k nejjasnějšímu a velikomocnému knížeti a pánu, panu Fridrichovi, pořádnému, volenému, korunovanému, pomazanému, panujícímu a přísahou zvláštní jim zavázanému českému králi a pánu jich nejmilostivějšímu, jako i k jiným k témuž království přivtěleným zemím z sjezdu svého Milhauzského učinili, to že jsou stavové král. čes. od obecné pošty přijali a z něho ne bez slušné příčiny s bolestí srdce vyrozuměli, jaká divná myšlení dotčení kurfiřtové a knížata, naprosto nic se neohlédajíce na jich všech stavův vůbec vydané spisy, apologie a obrany, netoliko z strany jejich jim od Boha a přirození samého propůjčené defensí a hájení se násilí všemu, též zastávání, k němuž jsou bezděk a mocí dohnáni, náboženství a svoboda jejich, alebrž i z strany spravedlivého a náležitého volení téhož krále a pána jich všech nejmilostivějšího sobě o nich působí, i v jak scestné podezření je u sebe berou, a čeho na nich žádají, anobřž naposledy i jak těžké pohružky pro to pro všechno jim činí. Byvše toho celého úmyslu a volnosti hotové, aby byli jim kurfiřtům a knížatům na dotčené psaní dle náležité slušnosti a potřeby zase odpověď svou místnou dali, kdyby se bylo též psaní na ně toliko samé in particulari neb obzvláštně vztahovalo a svědčilo: ale poněvadž v podobném smyslu a znění také i k jiným téhož král. přivtěleným zemím psaní jich se vztahovalo a tak dobře by se jich tu jako stavův král. čes. dotýkalo; z té příčiny že se stavům nevidělo toho učiniti, aby se takové a vysoce důležité věci, na níž netoliko vlasti jich obecné dobré a svoboda, ale i samo náboženství, svědomí, svoboda a duši jich spasení velice záleží, sami o své ujmě ujímati měli; nýbrž jakož ten celý

1620 běh válečný, k němuž jsou mocí dohnáni, spolu i s tím odtud poslým krále Ferdinanda zavržením a potom i následujícím nového krále českého volením z společného jich všech přivtělených zemí k tomu se přičinění, schválení a povolení předsevzat i dosavad veden byl: takž také že i v příčině psaní toho podlé konfederací a sjednocení mezi nimi stvrzeného jim se tak zachovati slušelo, aby dotčené psaní ke všechném jmenovaným patřící a svědčící z společné jich všech rady, vůle a libosti uváženo a odpověď na ně dostatečná zase jim kurfirstům a knížatům dána byla.

A pro lepší věci té fedruňk že jsou stavové při tomto nynějším sněmě obecném vyslaným z Slezska, z Hořešších i Dolejšších Lužic (nebo k stavům mark. morav. žádné takové psaní učiněno nebylo), též kurfirstův a knížat pánům principalům, spoluoudům a starším jich svědčící psaní odvedli. Kterážto přijavše je k sobě, jim je při partikulárních sjezdích jejich na ten čas položených a rozepsaných s dostatkem přednésti se uvolili, v té důvěrnosti, že se dotčené země přivtělené dle nejvyšší a nejdřevnější možnosti o náležitou odpověď na ně a obranu neviny své ve spolek snesou a urovnají. Kterážto jakž by stavům byla dodána k rukou, že jsou toho poníženého a služebného úmyslu, též kurfirsty a knížata tak náležitou odpověď ve všem tom zpravit, že jak oni sami, tak ovšem i všickni jiní nestranní stavové sv. říše na takové jich odpovědi a zprávě podstatné přestanou, ode všeho toho postranního domnění, v kteréž je stavy s zeměmi přivtělenými při sobě vzali, jakž naděje vede, tím snázeji upustí.

Mezi tím pak že stavové mohou v tom kurfirsty a knížata dobře ujistiti, že jakož jejich nejmilostivější král a pán nad krve nevinné proléváním, tyranskými lidu vojenského svévolnostmi a oučinky, ani nad hrozným a nejvyšším zemí zpuštěním a zkázou vždycky každé chvíle srdečnou lítost mají a nad takovými nešlechtnostmi přenáramně se urážeti ráčil, že týmž způsobem i oni stavové jakožto ti, kteříž toho nekřesťanského a barbarského sužování, nátisku, mordův, loupežnictví a pálení s svou a svých lidí ubobých škodou nenabytou již teď na druhý rok na tělích, krvi i statcích jak svých vlastních tak i těchž lidí poddaných nejvíceji pocítili a zakusili, po ničemž výšeji a srdečněji netouží i sobě nevinšují, jako trvanlivého, konečného a bezpečného pokoje; jakož pak hned od začátku toho rozbroje vzniklého nikda ničehéhož jiného jsou nevyhledávali, ano i po své straně dle nejvyšší možnosti své k tomu hotovi a přichylni byli, aby též nedorozumění mezi nimi a stranou jich odpornou na dobré míře postaveno bylo, kdyby byli jen mohli také tím jisti a ubezpečeni býti, že též strana druhá s náhončími jezuit-

skými měla by opravdovou libost a chuť, k ňákému přátelskému a pokojnému s nimi porovnání přistoupení a je k místu a konci dovésti.

A protož že mají k týmž kurfiřtům a knížatům naději neomylnou, že to kratičké s jmenovanou odpovědí prodlení jim stavům na dobrou stránku obrátí, mnohem pak méně sebe žádnému na to přemluvíti se nedati ráčí, aby co tak nepřátelského a nepříjemného proti koruně české, již prvé na nejvyšší souzené a potíštěné, jako ani proti zemím k ní přivtěleným před sebe bráti měli; nýbrž poněvadž to jest již věc po celé sv. říši vědomá a známá, jakou měrou dotčená koruna česká proti obecnému landfridu, zvláště pak proti kapitulaci neb reversu císařskému byla by cizým a přespólním lidem válečným, z kozákův, Španielův, Valonův a jiné těm podobné sběře krvežíznivé smíchaným, zprosta nekřesťanským způsobem naplněna a beze všeho všudyž náboženství pod jednou i pod obojí rozdílu a ušetření mečem, ohněm i zájmem ještě den ode dne co nejhůřeji možné se hubí a nuzí: pročez aby oni kurfiřtové a knížata túž korunu českou jakožto nejpřednější spoluoud říše, království a kurfiřtství, mnohem raději s povinnou a náležitou pomocí říšskou i krajskou retovati, zastávati, při její zřejmé a dobře nabyté svobodě chrániti a zdržeti napomáhali.

Příběhy válečné.

Poněvadž pak čas již nastával, aby lid válečný do pole se chystal, protož se všech stran počali se houfově vojenští z kvartýrův svých zimních hýbat i vyzdvihovati.

V Čechách pak, v Moravě i v Slezsku sběr ta kozácká provozovala veliké nebezpečnosti a loupeže; a ač lid dotčených zemí, kde jen mohl, nic jim nepromíjel, ale nakládal s nimi jako s nákeřníky a loupežníky zjevnými, s tím však se vším předce se jich nemálo skrze jmenované krajiny do ležení císařského prorazilo. A poněvadž vůbec v Slezsku povstala o nich pověst ta, že by jim podobné luzy ještě do 16.000 v krátkém čase následovati mělo; pročez knížata a stavové, vyzdvihvše v zemi své 20. člověka a tou měrou do 25.000 lidu domácího sobě shromáždívše, umínili ním hranice své osaditi a takové vpády jim zastaviti. Ale že pro hranic slezských příliš velikou rozložitost k tomu, jakž náleželo, s tou silou dostačiti nemohli, ti tedy štercíři polští nedbali mnoho na tu jich hotovost, nýbrž, kde jen nejprůhodnější mohli, přes hranice slezské do Rakous cestu a průjezd sobě volný prodělávali se škodou obyvatelův v těch místech nemalou.

1620

Pod tím hrabě Dampír 8. d. m. máje, dostav dobré zprávy, že v jednom městečku Dolejších Rakous, Gerš nebo Gerst řečeném, zdržovalo by se 5 praporcův pěchoty a dva kornety rejtharstva Mansfeldského, jež stavové rakouští na službu svou přijali, složil sobě na ně praktiku, a vytáhn z kvartýrův svých tiše s 1000 koní 1500 pěchoty, přepadl je nenadále, na různě rozplašil a do 400 osob na place zanechal a pěchotu pak na utíkaní obrácenou velikým strachem k tomu přivedl, že sebe sami s mostu nějakého do vody strkali a na větším díle všickni mizerně se v ni ztopili. Podlé nemalé kořisti, již dosáhl od nich, dostali se mu do rukou tři kornety s 500 koní, ano i sám nejvyšší leitnant nad týmž lidem, Joachim Karpizon, jehož do Vídně dovéztí dal, protože to již po třetím z zajetí vysvobození proti císaři sloužiti se nezpěchoval. Ale on i z toho neštěstí zase sobě pomohl a ještě drahý čas pod týmž hrabětem z Mansfeldu proti císaři a domu rakouskému v službách vojenských nejpřednějších potřebovati se dal.

S druhé pak strany okolo toho času přibýlo do ležení českého 4000 Uhrů, s tím přitom dalším Betléna Gábora koruně české stalým zakázáním: pokudž by se stavové její a zemí k ní přivtělených jakého dalšího nebezpečnství od kozákův obávali, že on dle znění konfederací mezi nimi zavřené jich nikoli neopustí, nýbrž s pomocí dostatečnou v času příležitém jim na retuňk přispěti neopomine.

Mezi tím general nad armádou českou Kristian kn. z Anhaltu přijel do ležení s hrabětem z Hollachu, generalem leitnantem, a vyrozuměv z jistých zpráv tomu, že by císařští měli v úmysle, kdekoli vpád nějaký nepřátelský s celým vojskem, kteréz se ve 25.000 počítalo, učinití, jakož pak v tu dobu hrabě Bukvoj drahně municí a jiných potřeb vojenských do ležení svého dopravití dal: z té příčiny dotčené kníže z Anhaltu razil sobě také ležení polní v místě příhodném, povolav do něho odevšad lid jízdný a pěší, jmenovitě 1000 mušketýrů Rakušanův hořejších, Uhrův 6000, české jízdy a pěchoty 4000, moravské 2000, lidu slezského koní 1000 a 1500 mušketýrů, Mansfeldské družiny s lidem krajským 4000, což v jednu summu učiní 19.500 osob.

19. květ. Devatenáctého pak dne máje přitáhlo do kraje Hebského, Loketského a Zateckého z říše 1000 koní hraběte z Stýrum a 1500 pěchoty od Jana Arnošta knížete saského z Weimaru, v Hollandu k ruce krále českého verbované. Díl lidu toho položen blíž hranic mišenských, protože stavové obávali se od kurfiršta saského vpádu nějakého do země, když jest podlé jiných kúrfirštů a knízat v Milhauzu shromážděných krále k odstoupení koruny české tak tuze napomínal a lidem válečným v zemích svých silně se zásobil.

Před tím pak den, t. j. 18. d. máje, nejvyšší Don Baltazar de Marradas, Španiel, máje v úmyslu města Prachatic lidem českým osazeného jakoukoli měrou se zmocniti, přitáhl před ně se 4000 lidu císařského, popáliv okolo města některé vesnice a dvory poplušní, aby tím obleženým odňal srdce; dal také i z kusův ke zdem městským stříletí silně. Ale obležení nedali se mu ničímž tím ustrašiti, ale činili mu odpor náležitý. Nebo ležel v tu dobu v městě hejtman jeden Mansfeldský, Wolf Teifel, s praporem pěchoty a dvě kompagnie lidu krajského. Don Baltazar srozuměl tomu dobře, že mu úmysl jeho tak snadně nepůjde, a dověděl se přitom, že nejvyšší Sýdrn táhne městu s osmi sty pěchoty čerstvé a zkušené na retuňk; tou příčinou spolu se čtyřmi sty jízdy Lichtenšteinské upustil od svého předsevzetí a s týmž lidem, ztrativ něco pacholkův před městem, zase se k Budějovicům a k Krumlovu, odkudž byl přitáhl, neprodleně obrátil.

Při konci pak m. máje armáda česká, vytáhvši ze všech kvartýrů svých, zarazila sobě ležení neb tábor polní nedaleko města Kremže v Dolejších Rakousích. V tom, jak generaleitnant dotčené armády hrabě starý z Turnu dovolil rejtharstvu svému sem i tam po lidu císařském štrafovati, tedy Uhři natrefivše okolo vsi Dressrdorfu 51 rejtharův císařských, tak přátelsky se s nimi svítali, že ani jeden z nich s nimi se zase nerozžehnal a přeč s celou koží neodjel. Zatím hraběte z Mansfeldu lid přitáhl k dotčené vsi, chtěje se jí zmocniti v nenadálosti, protože ležela na předním passu a silnici vedoucí do mark. mor., vzdálí od Vídně toliko desíti mil. Ale že byla dosti silně lidem císařským osazena, k tomu zámek při ní ležel na vrchu vysokém, z něhož mohla se mu v předsevzetí jeho překážka veliká činiti, z těch tedy příčin úmysl svůj proměnití a od dotčeného passu zase zpátkem odtrhnouti musil.

Již nejednou nahoře bylo toho dotknuto, jak veliké škody a loupeže lid ten polský a zvláště kozáci onde i onde v Slezsku a v Moravě mezi ubohými lidmi robotnými i jinými obyvateli vyššími provozoval. Tou příčinou také Slezáci i Moravané, rozlobivše se na ně přenáramně, nejednou je dosti dobře potrestali, a zvláště Moravané do 900 jich u jezera Mezeříckého pomordovavše. Toho pak měsíce Slezáci dostavše z nich okolo třicíti osob, vše šlechticů, a mezi nimi rytmistra jednoho, dodali je všechny nejdříve k úřadu vrchního hejmanství, kdežto byvše ve Vratislavi dostatečně zexaminováni, od koho by k takovým škodám nařízení, najati i do země uvedeni byli, naposledy 28. d. máje podlé ortele na ně vyneseného jsou všickni před Oderskou branou na nové šibenici o pěti sloupích zvěšeni. Což jiné Poláky mrzelo převelice; pročež hrozili Slezákům, že té lehkosti

1620 stavu jich šlechtickému prokázané, jak budou moci, mečem i ohněm nad nimi mstítí chtějí. Nicméně král polský rozkázal v Krakově vůbec provolati a zapověditi, aby žádný z poddaných jeho urozených i neurozených potud více v takové svévolné loupeže a štráfy se nevydával, ale doma s pokojem seděti hleděl. S takovým poděkováním potkávala se družina jejich i jinde v blízkce na mnoha místech.

V tom lid sedlský v král. čes., totiž v kraji Bechynském a Prachenském, od nepřitele i od lidu domácího na nejvyšší znuzený, vida, že žádnou měrou těch neřestí pěknými slovy a toužením žalostivým zniknouti mu nelze, nýbrž tak dobře přátelští vojáci, a zvláště hraběti z Mansfeldu náležející, jako nepřatelští je o statečky, manželky, dcery a mnohé i o vlastní hrdla strojiti nepřestávají; — i srotilo se jich okolo Tábora do 4000 a vystavili sobě za vůdce a správce zemany některé zplundrované, a majíce při sobě čtyry švihovky a praporec bílý a červený, zdržovali se na větším díle po lesích, davše se v to slyšeti před kommissaři, mezi ně jmenem královským a stavův vyslanými, kteříž je k upokojení dostatečně napomínali: pokudž jim toho, což jim císař psaním svým, in originali kommissařům předloženým, zaslibovati ráci, jestliže s ním držeti budou, král a stavové dopřejí, totiž je všecky netoliko z poddanosti pánův jich dědičných propustí a za lidi svobodné vyhlásí, a místo statkův jejich zplundrovaných jinde na statcích duchovních a zpronevěřilých synův vlasti živnosti jim vykáží i před dalším lidu vojenského násilím a bezprávím je ubezpečí, tedy že se zase s pokojem rozejdou a mnozí z nich, k válce způsobnější, vlasti své se proti nepříteli potřebovati dají; pakli jedné, druhé i třetí žádosti jich povoleno nebude, že budou hleděti, aby sobě sami náhradu dostatečnou učiniti a nad násilníky svými vrchovatě se pomstítí mohli, poněvadž sice bez toho již s živobytím tak přebídným jim by se spravedlivě stýskalo a naposledy přijde jim na to, že jednou, jak pak koli, zemřítí musejí.

Kteréhožto podání jich vrchnost prozřetelná bedlivě považivši, aby nebezpečenství domácího bylo uskrovněno, dala jim zase skrze též kommissaře vůli svou dokonalou oznámiti: což se prvního punktu žádosti jich dotýče, k tomu že tak snadně a na rychlo povoliti se nemůže, nýbrž aby měli strpění do jiného příležitějšího času, až by válka ta otevřená k spokojení nákému přišla; ostatních pak dvou že užiti mají, aby toliko pokojně se chovali a tím svým jednáním nepříteli obecnému jak proti vlasti tak i proti samým sobě posily větší nedávali, nevěříce zprosta nic slibům a zámluvám jeho jalovým, kterýchž by jim nikda nesplnil a nedržel. Tou tedy měrou davše se zase uchlácholiti, rozešli se pomalu od sebe na různu buď k živnostem svým, aneb

kde se komu příhodně vidělo. Ne jinačejší vlídnost prokazovalo k lidu robotnému i k obyvatelům jiným rejtharstvo to hraběte z Stýrum, tak že i mezi ně kommissaři obzvláštní vypraveni byli a jim škody a svévolnost, kterouž ohněm i plundrováním sem i tam činili, zastaviti musili, provodivše je skrze Prahu, aby místy sobě vykázanými k ležení hlavnímu tím dříveji dostati se mohli.

V tom, když v hlavním kvartýru knížete Kristiana z Anhaltu oheň nenadálý vyšel, od něhož do 34 domů s nemalou zkázou věci onakých popelem položeno, protože general, obávaje se, aby pod tím zrůda háká nebyla a nepřítel naň nenadále nepřipadl, s lidem svým do pole vytrhl a nedovolil ohně téhož žádnému hasiti, — oboje ležení podalo se k sobě blížeji. A od té chvíle dáli se s obojí strany šermiclové částí a plundrování statkův i lidí žalostivé; v čemž nešanoval se naprosto žádný z obyvatelův, neb tak dobře papeženci své jako evangeličtí své přátely hubili a šacovali, jak nejhůře uměli a mohli.

Když se ty věci tak vesměs dály, dokládá Mikuláš Bellus, že dostal se k císaři do Vídně jeden čauš turecký s vzkázáním od sultána takovým: pokudž by se císaři líbilo a potřeba důležitá jemu toho nastala, že by chtěl mu pro slušné i snadnější poddaných jeho neposlušných a jemu odbojných ztrestání se 30 neb 40 tisíce junákův branných na pomoc přitáhnouti, nebo že i sultán potkal se s tím nejednou od svých rebellův v krajinách východních a musel takovou rebellii jich s nemalým královstvím a zemí svých nebezpečenstvím udusiti a přetrhnouti; tou příčinou že s tím ochotnější myslí jest k tomu příchýlný, aby i jiným potentatům a zvláště, s kterými v dobrém srozumění a sjednocení přátelském zůstává, těm podobné zpronevěřilosti při poddaných jich k náležité nápravě přivozovati napomáhal. Ale císař že jest poděkoval sultánovi skrze téhož čauše z takového pronešení vzáctného přátelsky, s tím přitom doložením, že dotčené pomoci na ten čas nikoli nepotřebuje, poněvadž sám od sebe s pomocí domu svého rakouského byl by dosti silen netoliko těm nynějším rebellům, ale i všechněm jiným, kteříž by kdy budoucně proti němu stavěli se na odpor, aby je náležitě ztrestati a zkompeskovati mohl. —

Když pak v tom čase Jakub, Veliké Britannie král, vyrozuměl tomu s gruntem, jakou velikou náklonnost a vlídnost prokazali k krvi jeho stavové král. čes. s zeměmi přivtělenými, že jsou za živobytu zetě jeho a krále svého vnuka jeho nejstaršího z své dobré a svobodné vůle za čekance a budoucího krále českého sobě zvolili; tedy rozkázal svolati stavy a jich skrze syna svého staršího Henricha Fridricha, kníže Walské, kterýž učinil k nim o to ozdobnou orací latinskou, napomenouti: kdo-

1620 koli z nich jakožto věrný jeho poddaný dceru a vnuka jeho nejmilejší upřímně a opravdově miluje, z zdůstojnění jejich raduje se a náboženství čistotnému v král. čes. zdárného vzrostu a rozšíření vinšuje, i jeho dle možnosti své hájiti a zastávati nápomocen býti chce; ten každý aby z své dobré a nepřinucené vůle pronesl se v tom, co by pro lepší jmenovaných věcí fedruník a podle možnosti své učiniti a jak mnoho pomoci peněžité tu, kdež náležeti bude, odvésti mohl.

Stavové, vyrozuměvše milostivému králi a pánu svého přednesení, ukázali se v příčině té tak volní a účinní, že v krátkém čase do 1,600.000 tolarův španielských ku potřebě jmenované mezi sebou shledali; ač jiní kladou pomoci té svolené 24 tun zlata. Kteráž měla skrze wexl do král. čes. dodána býti: ale staloli se konečně, v tu dobu nic jistého o tom při dvoře královském slyšeti mi se nedostalo. A když posel španielský rozpakoval krále Jakuba, aby toho nečinil a v ty nevole české svévolně a bezpotřebně se nevydával; že měl poně od krále dostati odpovědi takové: poněvadž králi, pánu jeho, sluší a jest svobodno dům rakouský dle vůle a možnosti jeho proti Cechům fedrovati a jeho se ujímati; tedyť žeť mnohem více králi to náleží, aby krve své neopouštěl, nýbrž ji v tak důležité potřebě radou a pomocí skutečnou fedrovati a zastávati se snažil.

Rozjímání o sporu mezi stavy čes. a Ferdinandem II.

(Orig. d. IX. st. 1155.)

Okolo toho času vyšel na světlo spis dosti obšírný pod titulem upřímného a dobře míněného diskursu neb rozjímání otázky té: zdali při těch nejtěžších a již nehlouběji zašlých nepřiležitostech a neřestech, kteréž z toho nedorozumění českého vůbec se urodily a vznikly, nebylo by před rukama žádných již naprosto prostředkův a cest příhodných, jimiž by se tomu rozbroji obtížnému, nad míru nebezpečnému a záhubnému nák platně zpomoci a poraditi mohlo. Kterýžto diskurs obsahuje v sobě věci a příčiny podstatné, jimiž jak císař Ferdinand tak i stavové král. čes. při svou dosavad líčiti a ospravedlňovati usilovali, a zní v smyslu takovém:

„Jest věc všudyž, tak dobře v sv. říši jako i po celém oboru křesťanském, více pohříchu, než by náleželo neb potřebí bylo, vůbec vědomá a známá, v jak přetěžkých a nad míru nebezpečných termínech a mezích to před půl druhým letem v král. čes. vzniklé nedorozumění by zůstávalo, tak že i ti nejrozumnější lidé téměř v pochybnosti té jsou postaveni a při sobě toho vynajíti nemohou, zdali by prostředkové jací mohli býti nalezeni

neb vynešení, skrze něž by týmž nevolím a nesnázem náležitě a dokonale zpomoženo býti mohlo. Kterážto myšlení pocházejí při nich nejvíce odtud: když stavové král. čes. s zeměmi k němu přivtělenými, majíce za to, že J. M. C. sebe sám o své ujmě o korunu českou připravil, a oni nebyli by povinni, jej za svého krále a pána země déleji uznávati, na to k novému volení přikročili a pana Fridricha, falckrabě a kurfiršta při Rejnu, sobě za svou hlavu a krále zvolili i po přijetí od něho k sobě volení toho slavně korunovali, ano i v dokonale držení, vládnutí a správu téhož krále uvedli; tak že bylo by odtud již snadno souditi, že kurfiršt sám od sebe a dobrovolně, leč by byl k tomu moci násilnou a nepřemoženou přinucen, dotčené koruny, dokud živ, jinému nepustí a nepostoupí.“

„S druhé strany zase J. M. C. ráčí tomu tuze a patrně odpírati, že jest se nikdy dotčené koruny české nehodného neučinil a ji nepropadl, a tou měrou stavové král. čes. a jiných zemí přivtělených neměli k tomu novému volení žádné moci, práva ani svobody, a tak že snadno odtud může se souditi, že císař pomyslí a postará se o všechny a všelijaké prostředky, jak by zase toho dosáhnouti, pod moc svou sobě přivést, v rukou svých na budoucí časy bezpečně zdržeti mohl, což by jemu dle zdání jeho Báh a právo spravedlivě propůjčilo. Na čemž týchž obou dvou potentátův a pánův jako i jejich královských a knížecích domův reputací a velebnost převelice záleží a podobí se náramně k tomu, jako by pro zachování jedné neb druhé strany intentu neb úmyslu v celosti, dům rakouský skrze kurfalcký aneb tento skrze rakouský dům dokonce zkažen a na mizinu přiveden býti musel, a sice žádná strana druhé v ničemž nejmenším ustoupiti nemíní; zvláště poněvadž mnozí v tom domnění postavení jsou (kteříž se jim také velmi těžce z myslí jich vynítí může), že kurfiršt falcký spolu s jinými knížaty a stavy sjednocenými již od dávného času na to radou a obmysly svými šli, aby dům rakouský dočista potlačili. K čemuž přistupuje ještě i to: že Čechové byli by mezi lidmi v tom podezření, jako by Betléna Gábora, kníže sedmihradské, z země jeho do Uher vyvábili a tudy stavy téhož král. uherského k tomu, aby i oni od krále a pána svého předešlého odpadli, neomylně přivedli. Kterážto strhvsé se J. M. C., jmenované kníže za krále a pána podobnou měrou sobě zvolili.“

„Kdo tedy všech cirkumstancí a případností věci neb rozepře té nad míru těžké a nesnadné při sobě s pilností posoudí a pováží, ten najde to, že jednomu svrchu dotčená myšlení ne nadarmo na srdce jeho připadají. Protot však

1620 nemají lidé moudří, rozumní a prozřetelní, pokoje milovní, s vlastí svou milou a s sv. římskou říší dobře a upřímně miníci, předně pak a obzvláště kurfiřtové a knížata i jiní stavové říše, jako i jiní potentati a páni křesťanští spouštěti tu věc z mysli své, aby neměli starati se o to, jak by se jí, bez dalšího krve lidské prolévání, též zhubení tak vzácných a veleslavných královských i knížecích domův i zemí jich rozkošných s nesčíslným množstvím lidí poddaných, příhodně a prospěšně zpomoci mohlo. Snad s pomoci milosti božské, když se jen o to horlivě a živě zasadí, budou moci se vynajiti ještě dobře náci platní a snesitelní prostředkové.“

„Předně pak a přede všemi jinými věcmi má a musí se beze všech postranních náruživostí a vášní nezřízených povážiti bedlivě toho: zdali jest se J. M. C. správy král. čes. a zemí k němu přivtělených z těch od stavův král. čes. v rozdílných jich spisích přivedených příčin sám svévolně zbavil; stavové pak a obyvatelé téhož království a zemí tím samým jeho přičiněním byli by povinnosti a závazku jemu učiněného prosti a osvobozeni, k novému pak volení a korunování jiného krále moc, svobodu a právo danou neb propůjčenou by sobě měli, jak se nyní tím stavové jmenování hájí. Ale J. M. C. tomu místa žádného nedává, nýbrž všemu tomu tuhý a těžký odpor činí.“

„Jestližet stavův affirmaci aneb řeč ta, kterouž to vše jisti, jest pravá a neomylná; tedyť konečně to celé vojenské jednání, kteréž J. M. C. proti týmž stavům před sebe vzal aneb ještě budoucně bráti míní, nebude se moci od něho tak snadně vymluvití a za slušné a spravedlivé provésti. Pakliť J. M. C. pře neb odpor má lepší a podstatnější základ v právech, ano i v samém oučinku neb skutku; tedyť jsou jistě stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených netoliko na své vlastní svědomí i na celé království a země břímě přetěžké vložili, ale nad to výše i králi svému novému převelikou křivdu učinili a jej jako pod žlab uvedli. A tou příčinou jedni i druzí míti budou tím lepší příčinu k tomu, aby v poblouzení a křivdě neb bezpráví svém zase se poznali, ano i na napravení takového omylu škodného zdravě pomyslili, J. M. C. pak upustil dříveji od předsevzetí svého, aby s obojí strany k těm slušnějším a snesitelnějším prostředkům mysl svou přiložili a k stálému míru a pokoji se chystali i jeho skutečně a živě se ujímali.“

„Co se podstaty a základu pře neb intencí stavův a zemí svrchu jmenovaných dotýče, ta v této dvojí příčině neb věci následující předně a obzvláště obsahuje se a zavírá: předně, že dotčený cí. Ferdinand spolu s nebožtíkem cí. Matiašem

a Maximilianem, arciknížetem rakouským, pokusili se o to všim úsilím svým, aby již řečené království a země v dědictví domu rakouskému a španielskému uvedli a tudy novou formu správy neb regimentu obecného v nich nařídili, i všechny jich starobylé svobody, privilegia, výsady i řády, práva a zvyklosti chvalitebné proměnili, vyzdvihli, anobř z gruntu vyvrátili; za druhé, že J. M. C. přísaze své a reversu od sebe danému zadosti nečinil, nýbrž jedno i druhé ve všech punktech a klausulech zrušil a mnohonásobně přestoupil.“

„Za první a hlavní průvod žaloby své hlavní punktu prvního přivozuji starodávní způsob, formu a řád král. českého: že totiž hned od založení téhož království stavové a poddaní jeho nedosáhli a neměli daného sobě od žádného císaře, krále a potentata práva volení svobodného; nýbrž že jsou je sobě sami od sebe jakožto národ sobě svobodný, při němž všechna taková moc zcela a zouplna zůstávala, z svého jednomyslného o to snešení a svolení vysadili, ustanovili a v moci své pozůstavili, ano i od toho času až do přítomné chvíle vždycky v celém a neproměnitelném držení a užívání, bez překážky všelikého člověka, jeho zůstávali a tím prostředkem neb způsobem, počnouc od nejprvnějšího pána a knížete země Kroka, všechna následující knížata od léta Páně 620 až do 1109 za plných 489 let, bez překážky a nesnáze kterého potentata, na knížetství české sobě volili: dosazovali. A jakkoli v dotčeném létu Páně 1109 po zamordování knížete Svatopluka císař římský z ponuknutí některých pánův českých, ješto v tu dobu v ležení jeho se zdržovali, usiloval Ottu, bratra nebožtíka knížete zamordovaného, k knížetství českému fedrovati a za kníže jej vyhlásiti; avšak stavové čeští pro příčinu tu, že volení to ne v Čechách, ale v ležení císařském a tak in loco incompetenti, v místě k věci té nenáležitém, též proti nařízení předkův jich a obyčejí neb řádu starobylému se stalo, žádnou měrou tomu volení povolití a místa dáti nechtěli, nýbrž pro zachování v celosti práva a spravedlnosti své kníže Vladislava s volí a z jednomyslného vši obce české snešení za kníže a pána sobě obrali. Kterýžto svého nejstaršího bratra knížete Bořivoje vyslaným, ješto jmenem jeho žádali na knížeti Vladislavovi toho, aby mu knížetství českého postoupil, dal za odpověď to: že to není věc jeho vlastní a domácí, kteréž Bořivoj vyhledává od něho, ale záleží na hlasu a snešení celé obce; pročež že za knížetství ne bratra samého, ale všech stavův žádati musí, protože to teprva stále a trvanlivé bude, což z obecného všech stavův svolení se nařídí a postaví na místě.“

„Takovou pak národu českého výsadu a právo o volení knížete neb krále, od něho dobře a pořádně zdědilou, že jsou

1620 jim římsští císařové a králové nad to nade všechno potvrdili a hojně ji upevnili, jakož pak císař Filip okolo léta Páně 1200, když knížetství české za království vyzdvihl, téhož práva stavům potvrdil, aby sobě sami krále voliti mohli, koho by chtěli. A tutéž milost učinil jim i císař Fridrich II. v jednom svém privilegium, kteréž jest léta Páně 1212 datované, slovy těmi: „Chceme tomu, kdokoli od nich za krále zvolen bude, aby se k nám neb k náměstkům neb nápadníkům (k budoucím náměstkům) našim najíti dal a královské klenoty neb výsady způsobem náležitým přijal.“

„Nad kterýmižto obdarováními Čechové tak ruku ochranou drželi, že jim skrze žádné králův svých smlouvy, kompaktata, porovnání neb kšafy žádného naprosto zkrácení a ujmy činiti nikda nedopouštěli, a to tak snažně a bedlivě, že ani králův českých synové vlastní a z lože jich pořádného zrození žádnou jinou měrou, než skrze svobodné stavův volení k témuž království po smrti otcův svých přicházeti a na ně dosednouti jsou nemohli, jakž se to příkladem volení Václava, krále Přemysla Otakara syna prvorozeného, za jeho živobytu může patrně prokázati. Kteréhož jmenovaný císař Fridrich II. potvrdil, a dotčená konfirmaci od císaře Karla IV. jest schválena, tak že z věcí již připomenutých jest snadno souditi a poznati, že v moci jmenovaných císařův to nikoli nezáleželo, aby oni svobodné Čechův volení nějakým svým privilegium neb majestatem obzvláštním tak sužovali a takovými šraňky obmezovati měli, aby totiž dotčená svoboda a výsada jich teprva tehdaž místo a průchod svůj měla, kdyby žádného dědice pohlaví mužského neb ženského po některém králi českém před rukama nebylo; jakož pak že stavové král. čes. takovou restrikcí neb výminkou a obmezením téhož práva svého se uvázati a v ničemž nejmenším překážeti sobě nedají, zvláště protože tentýž císař po sedmi letech od datum jmenovaného privilegium, totiž v létu Páně 1355 na předdotčenou konfirmaci císař. Fridricha se potahuje; a což více jest, v své zlaté bulli, kterouž léta Páně 1356 nařídil a vůbec vydal, jmenovaného volení jich svobodného ještě mnohem slavněji a vzáctněji potvrdil, to zřetelně v ní vyhradiv, že království svého českého v příbězích takových, zůstávaloli by kdy prázdné, privilegia, práva a spravedlnosti s strany volení krále od obyvatelův téhož král. vždycky vyhrazuje, jakožto těch, kteříž právo a moc mají krále českého voliti podle znění a závírky jejich privilegií a starodávních zvyklostí a obyčejův, kterýchž jsou od někdejších římských císařův a králův nabyli a dosáhli. Čehož jim ani týž císař Karel IV. tím svým císařským nařízením v ničemž neztenčuje a neužívá,

nýbrž mnohem víceji nyní i na všeliké budoucí časy vedlé celého jejich znění a formy tomu chce a to nařizuje, aby to vše stále, nepohnutelně a neomylně držáno a zachovááno bylo.“

„Toho práva a svobodného volení stavové doličují dále i častým ho užíváním, zachováváním a příklady vůbec známými při volení krále Jiřího Poděbradského léta 1458, kdežto nacházelo se několik osob, kteréž téhož království užiti a dosáhnouti žádaly, potahující se z nich někteří na předešlé smlouvy i jiné podstaty a základy žádosti své; potom po smrti a opominutí všech synův téhož krále Jiřího při volení krále Vladislava, Kazimíra polského krále syna, ano i při přijetí syna jeho krále Ludvíka: z nichžto jeden každý, ačkoli stavové v ty časy domu rakouského v příčině té docela pominuli, nicméně od hlavy a vladaře téhož domu, totiž císaře Fridericha III., po svém na král. čes. zvolení lénem královským obdarováni a v tom důstojenství potvrzeni byli.“

„Podobným během vykonalo se na onen čas volení krále Ferdinanda I., ješto i tehdáž naskytovaly se Čechům k tomu a staraly se o to snažně jiné rozličné osoby knížecí, aby koruny české dosáhnouti mohly. A když nyní jmenovaný král Ferdinand I. skrze vyslané své chtěl se potahovati na právo, kteréž pravil se míti k koruně české jakožto jeden z domu rakouského pošlý, k tomu jmenem manželky své Anny, dcery nebožtíka krále Vladislava, ovšem pak dle vyměření bulle zlaté a pořizení téhož Vladislava krále; tedy Čechové nedbajíce na ty obrany jeho zhola nic, na tom se všickni jednosvorně snesli a to mezi sebou zavřeli: že podlé znění a moci privilegií a starobylých zvyklostí jejich jim svobodné volení krále náleží. A tou příčinou zvolivše z jednoho každého stavu po osmi osobách, jim tu plnou moc dali, aby krále jiného zvolily. Což když vykonaly a téhož Ferdinanda, arcikníže rakouské, na království české volily i za pána svého vůbec vyhlásily; tedy král Ferdinand I. musil od sebe stavům revers dáti a v něm se k tomu zřejmě přiznati, že jsou ho stavové ne z povinnosti a podlé práva nějakého, alebrž z své dobré a svobodné vůle za krále zvolili a přijali. A ačkoli chtělo by se proti témuž reversu od strany císařské toto za obranu a výmluvu užívati, jako by týž revers v létu Páně 1545 a 1547 na sněmě obecném změněn a místo něho jiný stavům od krále Ferdinanda odevzdán byl; stavové však ukazují proti tomu dskami to, že se s týmž reversem nezaobázelo upřímně, a tehdejší stavové že o žádném takovém reversu přejinačeném a proměněném nikda nic nevěděli, ani na žádném sněmě obecném s nimi o to jednáno, ovšem pak toho nic do desk zemských vloženo a vnešeno nebylo.“

„Dále stavové hájí pře své ještě i tím důvodem: že tentýž král Ferdinand v příčině téhož jich volení svobodného léta Páně 1549 toho při stavích král. čes. vyhledával, čehož potom i užil, že syn jeho Maximilian za krále českého zvolen a potom v létu Páně 1562 i korunován byl; posléze pak na podobné toho při stavích od krále a již tehdejšího císaře Maximiliana vyhledávání že jest syn jeho nejstarší Rudolf léta 1575 k království českému přišel. To pak, co se mezi týmž Rudolfem a bratrem jeho nejstarším Matiašem, arciknížetem rakouským, v létu 1608 za příčinou koruny české zběhlo, a jaké jsou reversy od sebe stavům odvedli, skrze což jmenování stavové k svému svobodnému krále volení, jakkoli předešle z částky z též svobody a práva svého byli vyvedeni, zase přišli, jest všem vůbec výborně známé, že průvodu obšírného nikoli nepotřebuje.“

„Jakož tedy stavové král. čes. tím se hájí a to za celou pravdu jistí, že mohou sobě sami krále svobodně voliti: tak také i to za věc neomylnou jistí a praví, že moc a svobodu mají i k tomu, aby krále svého s stolice zase ssazovati mohli, doličujícíce toho zdání svého některými příklady rozličnými, a to tím víceji pro příčinu právní tu, že, podlé obecného práva lenních i všech politikův zkušených smyslu a zdání, ti všickni mají tu moc a právo, vrchnost svou souditi a ji i důstojenství jejího zbaviti, kteříž jsou ji prvé zřídili a nad sebou vystavili; též že celé království, jehožto obraz a mocnost stavové na sobě nesou a ukazují, jest něco více nežli král. A z toho činí dotčení stavové závěrek takový: poněvadž cis. Ferd. spůsoby rozmanitými proti té království českého svobodě zavinil, tedy oni že mohou říci jemu slušně to, což tam někdy předkové jich králi svému Janovi, když o království jich s císařem Ludvíkem, přijímám Bavorským, směnu učiniti chtěl, oznámili, že jest se tím účinkem svým o království české samoděk připravil.“

„Přivozují pak jmenování stavové obzvláštně trojí předsevzetí císaře Ferdinanda, kteréhož jest se proti dotčené výsadě a svobodě jich dopustiti měl: První, že jest král. čes. na sebe přivedl, ano i na ně korunovati se dal způsobem nenáležitým a nepořádným, totiž, že jest na díle divnými pohrážkami, jež stavům pod obojí činil, na díle skrze jiné prostředky neslušné, předně a obzvláštně skrze prostředek ten, že jest od téhož volení svého země přivtělené odmrštil proti starým jich s král. čes. učiněným kompaktatům, ovšem pak skrze to domnělé synovství své, když ho nebožtík cis. Matiaš za syna zalíbeného přijal, na stavích vymohl a vypraciciroval a tou měrou skrze pořádné a dobře nabyté volení jejích ho neobdržel

a nedostal. Druhé, že jest bez vůle a vědomí stavův smlouvu pokoutní s Hišpanem o království české a země k němu přivtělené učinil a zavřel, a to takovou: kdy by koli rod a dědicové pohlaví mužského nebožtíka pana otce jeho Karla, arciknížete rakouského, dočista sešli, aby dotčené království a země na Hišpana a rod jeho plným právem dědičným připadly. Třetí, že jest se císař Ferd. za dědice a nápadníka král. čes. a zemí přivtělených patrně vydával a vyhlašoval, království české královstvím dědičným, proti všechných předešlých králův a pánův zvyklosti a formě listův a psaní jejich starobylé, všudyž v spisích svých tituloval. Skrže kterýžto oučinek svůj trojí dřevní způsob a povahu téhož království zjinačil, anobrž dokonce a z gruntu vyvrátil a z království, na svobodném volení záležejícího, království dědičné sobě udělal a tou měrou země již řečené o všechny jich tak dobře s strany náboženství jako s strany věci politických svobody a privilegia chvalitebná, co na něm bylo, připravil.“

„Druhou příčinu neb částku žaloby své hlavní snaží se provésti pravidly těmito: že dotčený císař Ferd. ujímal se před časem správy a regimentu obecného, a to v tom, když kardinála Klézla bez vědomí a proti vši vůli nebožtíka císař. Matiaše ode dvora odbyl a zavézti dal, místo něho sám o své vlastní ujmě direktorství a správy tajné rady císařské na sebe přenesl, všecko všudyž po své hlavě šáfoval, resolucí a nařízení císařská činil, válku v král. čes. začatou vším úsilím svým fedroval a štemfloval; hraběti Bukvojovi a lidu válečnému císařskému ordinancí vydával, skrze Pavla Michnu město Plzeň spravoval a v něm po své vůli všecko opatroval, lid svůj vlastní z zemí dědičných do král. čes. uvéstí dal, a naposledy že jest místo ochrany, kterouž se týmž stavům zakázal, za zjevného nepřítele se jim vystavil; po smrti císař. Matiaše místodržící nejv. úřed. a soud. zem. v král. čes., kteříž byli největší původové toho všeho zlého, v úřadech jich potvrdil a zanechal; místo skutečného všech privilegií zemských potvrzení jim je na nejvyšší zlehčil a zrušil, a co měl dle titule úřadu svého královského království české zlepšovati a rozšiřovati, tu on dobrý díl ho, jak nejhůře mohl, zhubil a znuzil; místo toho, že byl povinen podle přísahy své stavy král. čes. zvelebovati a jejich nejlepšého opravdově vyhledávati, stavy jeho evangelické s lidmi jich poddanými za rebelly, odbojníky a nepřátele své vůbec roznosl a tou měrou té nejmenší vický, kteráž by ku provozování nepřítelství a tyranství neslýchaného, ovšem pak k potlačení dokonalemu náb. evangelického platně sloužila, tím vším způsobem, jakž

1620 jest to vše i předešle v svých zemích dědičných, totiž v Štýrsku, v Korutanech a v Gránsku před se bral a páchal, i sám provozovati i lidu svému vojenskému páchat i vykonávati dovolovati nepominul, a to tak hrozně a nekřesťansky, že někteří z soldatův jeho nemluvňátko jedno na dvě rozpoltili, je mateři evangelické s těmi posměšnými a rouhavými slovy: „Tu máš to své pod obojí!“ před nohy uvrhli. Nad to nade všecko těla mrtvá osob pohlaví ženského řádu panského i jiná ven z hrobův vykopávali i na největší lehkost a potupu náboženství jich evangelického nahá na oltáře přivazovali, některé pak z nich na dvěře kostelní jako strážné stavěli, podpírali, s nejedněmi pak ohavné a právě hovadské rufanství páchali.“ —

„Proti těm po straně stavův přivedeným průvodům a základům pře jejich, a předně proti právu a výsadě jich, kterouž praví se míti k svobodnému krále českého volení, i co více z toho punktu od nich přivozovati se chce, strana a zástupcové císaře Ferdinanda hájí se odvozy a příčinami těmi: Předně, že se z zlaté bulle cis. Karla IV., pod datum v Praze 7. d. dubna léta 1348, z pořízení krále Vladislava, v Praze učiněného v pátek po třech králích léta 1510, jako i z zřiz. zem. pod titulem: „O volení krále Jeho Msti A. 1.“, ovšem pak z reversu a majestatu krále Ferd. I., pod datum ve středu po sv. Jiljí 1. P. 1545 i z jiných těm podobných a podstatných dokumentův neb průvodův a instrumentův právních zřetelně to vynachází: že podlé vyměření nyní připomenuté bulle zlaté, kterážto na vlastní stavův král. čes. toho při císaři Karlovi vyhledávání a žádost vydána a na budoucí a věčné časy platná býti má, týmž stavům dovoluje se a osvobozuje volení krále svobodné v případnosti toliko té, kdyžby žádného více z královského kmene, semene a krve, mužského ani ženského pohlaví dědice živého nepozůstávalo a před rukama nebylo. Totéž že i pořízení dotčené krále Vladislava s sebou výslovně přináší a praví: kdyby syn jeho, král Ludvík, bez dědicův prostředkem smrti časné s tohoto světa sjíti měl, aby jeho dcera Anna dědičkou pravou král. čes. zůstala a byla; za jakouž jsou ji i sami stavové král. čes. uznali a přijali.“

„K tomu že zřiz. zem. král. čes. (na něž tak dobře král sám, jako i stavové povinnost a přísahu činí i ním se vízí, a ono na ty oba předcházející listy a nařízení se potahuje, i toho dokládá, kde a kdy jsou psáni neb dáni) světle a patrně to v sobě obsahuje a vyměřuje: Když by koli k tomu podlé privilegii král. čes., totiž zlaté bulle cis. Karla IV., krále Vladislava majestatu — a to teprva tehdáž a prvé nic —

přišlo, že by král český volen býti měl, jaký způsob a pořádek by se při tom zachovávali měl.“

„Podobně že v jmenovaném králi Ferdinandu I. reversu ta následující slova zřetelná se obsahují a nacházejí: „Jakož jest po smrtelném s tohoto světa sjetí bez dědicův krále Ludvíka království české i jiné k tomu náležející země se všemi a všelijakými jim příslušejícími právy, výsadami neb vrchními panstvími a svobodami na nejjasnější kněžnu a paní, paní Annu, uherskou a českou královnou, manželku naši nejmilejší, jakožto nebožtíka krále Ludvíka sestru a též pravou a přirozenou dědičku, podlé znění a moci císa. Karla IV. obdarování, svobody, privilegium a výsady slušné a spravedlivě připadlo, jakž též majestat to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá, kdyby žádného z rodu a kmene královského mužského neb ženského pohlaví dědice více nepozůstávalo; tedy že tehdaž svobodné volení krále českého stavům téhož království, a žádnou jinou měrou, přináležeti má.“

„Ty a těm podobné v privilegiích zemských základ svůj mající a se obsahující věci a příčiny že jsou stavům těm, ještě žádné dostatečné zprávy prvé o tom neměli, nýbrž i sami domnívali se i jiné v tom napomínali, že by všechny země přivtělené, obzvláště pak Slezáci, měly býti k témuž volení aneb ustanovení neb jmenování krále českého povolány a potahovány, mírně a přátelsky, beze všeho pohrůzek jakých jim činění, pro samu toliko zprávu a informaci jich dokonalejší, byly předkládány. Oni pak že byli s tím se vším náležitě spokojeni, stavové pod obojí tak dobře jako pod jednou, že jsou na proposici nebožtíka císa. Mat., podlé již jmenovaných privilegií a svobod, též podlé příkladu císaře a krále Ferdinanda I. zhotovenou a založenou, když byla jim na sněmě obecném přednesena, arcikníže Ferdinanda z svého jednomyslného snešení za krále přijali a vůbec vyhlásili, a to vše i hned té chvíli jemu, nicméně i nebožtíkovi císa. Matiššovi skrze jisté osoby z prostředku svého k nim vyslané s zvláštním vínem v známost uvedli, a potom i při publikování snešení sněmovního k tomu ke všemu všickni ze spolka i jeden každý z nich zejména a obzvláště, jak na ně popořád jmeny jich vlastními voláno bylo, nahlas ústy svými se přiznávali. Tomu podobné přiznání jich že i po korunování téhož arciknížete se stalo a poznovu opáčilo, když dotčení stavové v kostele hradu Pražského skrze nejv. purkrabího byli tázáni: zdali Jeho Osvícenost arcikníže Ferdinanda za krále svého uznávají a jemu poslušnost, věrnost a poddanost zavazovati chtějí a teď osobu nyní jeho korunovati žádají, odpověděli na všecko že jsou se opět ozvali, že uznávají, a zavazují.

1620 a k tomu vůli svou dávají, i na to také přísahu obyčejnou s položením prstův dvou na korunu s znamenitou radostí a přistupováním k ní vykonávali.“

„Odkudž že patrně znáti se dává, že ne na protřzení volení svobodného, království českému a jeho stavům náležitého, ani na vyhlazení privilegií jejich, nýbrž mnohem spíšeji podlé vyměření jich, a tak žádnou měrou skrze prostředky nezřízené a neslušné arcikníže a již nyní císař Ferdinand II., jakožto císaře a krále Ferdinanda I. vnuk, a poněvadž arciknížata Maximilian a Albrecht odřekli jsou se dobrovolně práva svého dědičného, kteréž k koruně české a k zemím k ní přivtěleným měli, Čechům za krále přednešen a od nich přijat byl. A tou měrou že dotčení stavové za příčinou smlouvy té, pokudž by se jaká kdy s králem hispanským zavřítí a učiniti musila, nemají se proč starati a mysle své ní zanášeti, poněvadž to nikda nebylo míněno, aby buď zlatá bulle a jiná privilegia zemská tudy se protřhovati, rušiti aneb stavy na právě jich a výsadě s strany volení svobodného, jak dalece by jim to náleželo, jaká nejmenší ujma a zkrácení diti se mělo.“

„Nad to nade všechno že i trojím rozdílným od direktorův českých pod jmenem všech tří stavův k císaři a králi Ferd. prošlým psaním prokáže se to: že tíž direktorové a stavové déleji nežli v roce po korunování jeho a již pod tím nedorozuměním v král. čes. zašlým téhož krále v nich za milostivou přimluvu k cis. Mat. u veliké poníženosti, pokoře a poddanosti žádali, jej králem uherským a českým titulovali a tou měrou za krále a pána svého uznávali i ve všech týchž psaních sebe za jeho poslušné poddané podpisovali a vyznávali.“

„Druhému pak základu neb průvodu hlavnímu stavův odpírá císař Ferdinand zjevně a patrně a praví: že jest se za živobytu cis. Mat. v ničemž správy království neujímal, poněvadž všichni vůbec o tom mají vědomost dobrou, že jest ji nebožtik cis. Mat. až do smrti v moci a v rukou svých měl, i sám všelijak mocně kraloval a panoval; císař pak Ferdinand že jest nic o své ujmě nečinil a před sebe nebral, zvláště co se tkne jeho obcování sněmu moravskému, řízení a opatrování tajné rady a resoluci císařských jinačení, uvozování lidu válečného do země, a co k tomu více jemu tíž stavové připisují, protože k ničemuž tomu neměl dané sobě od císaře instrukci ani poručení jakého psaného neb ústního. Což vše že může se nazbyt dostatečnými průvody a svědectvími, kteříž jsou před rukama, provéstí, tak že nikda se to nenajde, aby císař Ferdinand do jediné právní aneb k regimentu zemskému vztahující se věci neb případnosti

míchatí neb plésti se měl. Též jak vysoce a vzácně nebožtíka císař Mat. sobě vážil, tak že nikda toho v úmysle svém neměl ani žádostiv nebyl, aby v čem jemu nejmenším na odpor se stavěti, něco před se bráti měl, mnohem pak méně oč takového kdy skutečně se pokoušel.“

„Co se tkne osoby kardinála Klézle, ten že není žádný rodilý ani do země přijatý Čech, aniž tedy od císař. Matiaše k regimentu a správě věci českých užíván a potřebován býval: pročež že stavům král. čes. na odbytí osoby jeho ode dvora císařského naprosto nic nezáleží a po něm nic není; ať se nyní toho mlčením pomine, že tíž stavové před tím sami vinšovali mu toho, aby tím dříveji dvora císařského prázden byl a neměli k němu příliš hrubé chuti a přichylnosti přátelské.“

„Aby pak císař Ferd. jaké vyměření z strany města Plzně Pavlovi Michnovi činiti a odsílati měl, to že stavové kladou sobě také za jeden průvod svůj dostatečný, ale beze vší podstatné jistoty a důvodu konečného.“

„Z strany potvrzení mistodržících předešlých, to že jest všem vědomé, že se to stalo toliko na čas a zatím až do dalšího císař. Matiaše o tom nařízení, jakž se to potom také hned po smrti J. M. vykonalo.“

„To pak, co dále stavové proti císaři Ferd. na pouhé osoby jeho vůbec při lidech zošklivení vedou z strany těch lidí válečného zlych a nekřesťanských výstupkův a svévolností, to všecko že není zpráva hodnověrná a pravdivá, poněvadž jiné mnohé takové a těm podobné věci o téměř lidu císařském vůbec se roztrušovaly, ba i zjevně tiskly, ježto potom všecko jinak se našlo. Co se pak časem toho v skutku zběhlo, to že se císař Ferdinandovi nijakž připisovati nemůže, poněvadž on hned s prvopočátku, jak brzo po smrti císař. Mat. skutečné správy král. čes. a země k němu příslušejících jakožto pořádně volený, vyhlášený, korunovaný, pomazaný i lénem královským obdařený král, kníže a pán země zřízeně se ujal, v svém upřímném, pokojném a konečném, míru a pokoji hrubě přichylným úmyslem královským týmž stavům království českého, anobřz všechněm lidem vůbec se pronesl, a to tak: když jest neřkuli to všecko od osoby své učinil a vykonal, k čemuž jest se při svém korunování reversem zvláštním zavázal, kterémužto reversu i za živobytu císař. Mat. že jest nikdo nic na odpor nečinil, jakž ho v tom Čechové falešně viní a obnašejí; nýbrž že jest císař Ferd. často dotčeným stavům českým v spisích svých množstvikráte o tom se patrně pronášel, že on nad tou království svého záhubou a zpusťšením, kteréž z dlouho trvajicí války téměř musitedlně a nevyhnutledlně následovati musí, žádného zalíbení nejmenšího nemá,

1620 alebrž mysl jeho pokojná k tomu jej vede, aby k regimentu svému královskému pokojně přistoupil, všecko všudyž k pokojnému a pohodlnému způsobu přivedl, jednoho každého při jeho právě a spravedlnosti chránil a obhajoval, a stížnostem obecným náležitě pomoci způsobil, s doložením přitom takového napomenutí jich otcovského, aby oni stavové na dokázání k němu poslušnosti své poddané zbraně své, kterýchž se nejdříve uchopili, složili; což když učiní, že i císař po své straně v tom se tak i hned zachová a jednáním přátelským místo a průchod volný při sobě dá. Jakož pak císař, aby tomu zakázání i skutkem zadosti učinil, že jest vskok při vojsku svém to dostatečně opatřil, aby se proti straně druhé pokojně a tiše chovali, dav uvéstí též milostivou vůli a nařízení své v známost direktorům jich domnělým, jako i hrabě Bukvoj generálům a nejvyšším nad lidem českým zřízeným.“

„Ale místo toho, čeho jest se císař do nich cele a slušně nadál, že totiž jmenovaní stavové v tom milostivém jeho pronešení a úmyslu pokojném vlasti své k dobrému a pro uvažování všech těch nejtěžších a nejobtížnějších nepřiležitostí, kteréž potom odtud pošly, a na něž stavové nyní tak žalostivě naříkají a císaři všecko jich vinu domněle připisovati chtějí, po své straně také poslušně za jedno se srovnají a toho ohně zažženého, dříve nežli by se násilně rozmohl, ještě v popeli ututlati pomohou: že jsou se ve všem všudyž naopak a proti naději jeho zachovali, když neřkuli proti tomu od císaře jim poskytnutému neb navrženému zbraní složení žádného jednání přátelského, kteréž se jim podávalo, užití a k němu přistoupiti nechtěli; ale nad to výše od té doby teprva mnohem nepřátelštěji a příkřeji proti císaři se postavili a lid jeho válečný pod příměřím nařízeným brannou rukou během nepřátelským přepadli a outok nenadálý naň učinili, ovšem pak císaře žádnou odpovědí na psaní jeho počtiti a za tak hodného uznati nechtěli, a summou své nenáležité předsevzeti, z něhož dokud živi před žádným nebudou moci býti právi, den po dni až do přítomné chvíle víc a více dovršovali. Ač Čechové domnívají tu svou rebellii a zpronevěřilost pláštěm náboženství přiodítí a opremovati; avšak že vůbec vědomá a povrchu ležící jest, kteréž odepřítí žádnému nelze, že císaři při tom celém nedorozumění a jednání nebylo nikda o žádné náboženství činiti, a on ho v ničemž neutiskoval, jakož pak také nikda ani na to nepomyslel, ani ještě nemyslel, aby i na budoucí časy náboženství v král. čes. v čem nejmenším kormoutiti, utiskovati aneb proti milostem a majestátům od předkův jeho na též náboženství nadaným jakýmkoli

spůsobem čeliti a něco před se bráti chtěl. A byt krásně i něčeho toho za správy předešlého císaře mělo se zběhnouti, však že císař nemůže za to nyní vypíjeti a stavům z toho práv býti, mnohem pak méně že Čechové aneb kdokoli jiný pro túz věc bráti sobě k císaři nelibosti nějaké aneb se jemu v čem nedověřovati nemohou. A tak ze všeho toho že již tomu snadno může se porozuměti, zdali jest také císař kdy při tom nedorozumění a nevoli české bez ublížení a zlehčení mocnosti a velebnosti své královské co víceji a výšeji od sebe činiti mohl a měl nad to, což jest sice učinil, a které straně vina všech těch již zběhlých neřestí, nepřiležitostí, zmatkův a škod zřejmých měla by býti vlastně přičtena.“ —

„To jsou ti skůro nejpřednější základové a důvodové, jimiž jedna i druhá strana při svou líčí, kteříž se v spisích a obranách jejich šířeji vedou i v ústních rozmlouváních a diskursích připomínají. V nichž mezi jinými věcmi i to velmi tuze se dotýká a natahuje, kterak císař Ferd. nábožensví evangelického přenáramně nenávidí, jakkoli poně na ně přísahu těžkou vykonal; též že o něm není naděje naprosto žádné, aby stavům král. čes. a zemí přivtělených privilegia a majestat na náb. v celosti zanechatí a jim zadosti činiti měl.“

„Někteří pak i to proti němu za obranu přivozuji: ačkoli král. čes. a země přivtělené byly by předešle v znamenitých závadách a dluzích postavené, však že císař skrze ten rozbroj uvedl je ještě do mnohem větších dluhův, jako i sebe samého; a tou příčinou že nemoha míti od nich déleji vychování svého náležitého, jeho od Hišpana na větším dile očekáváti a tou měrou milostí dotčeného krále živ býti a jemu pacholčiti musí.“

„Toho všeho tedy kdoby v krátkosti a beze všech naruživosti postranních a důmyslův zastaralých — žádné však straně k ujmě a zkrácení nějakému, nýbrž toliko pro samo lepší a dokonalejší věci té rozvážení — chtěl při sobě posouditi zdravě, mohl by slušně a s právem z spisův jejich na světlo vydaných tyto níže psané punkty sobě na rozmyšlení a v pochybnost bráti:“

„Předně z strany fundamentu prvního stavův král. čes. v příčině svobodného jich volení to, zdali dotčení stavové k volení sobě krále dokonalou moc, svobodu a právo mají, a to takovou, aby nebylo jim zapotřebí na krev a rodinu krále jich s světa sešlého v příčině té se ohlédati a ji ušetřovati, tak že by ani syn po králi českém pozůstalý jináče žádným jiným způsobem k témuž království, leč skrze pořádné a svobodné jich stavův volení přijíti nemohl. A jistě; poněvadž samo přirození jakořka jednomu každému národu

1620 pod nebem to domnění neb zdání v srdce jeho vkořenilo neb vstúpilo: když sobě koho za krále zvolil a ustanovil, že podlé něho a spolu s ním i dědice a budoucí jeho důstojnosti té účastně učinil a za pány sobě obíral, jakž toho příklad patrný nachází se v starém zákoně na králích v lidu božím i u jiných národův; a tou měrou zbavuje se již od dneška svého dalšího práva a spravedlnosti, kteréž s prvopočátku měl k svobodnému volení krále a to tak dlouho a dotud, pokudž po témž králi aneb rodině jeho dědicové pořádní před rukama pozůstávají, jestliže by však ti zejména z toho vyňati a vymíněni nebyli, v království pak nenacházelo by se nikdež žádného takového o věci té nařízení výslovného. Z té tedy příčiny příkladové a obraň ty, kteréž stavové přivozují z historií starožitných, zdají se býti cosi slabí k utvrzení a doličení toho jejich fundamentu prvního, jímž se tak tuze hájí, že předkové jich a oni po nich mívali vždycky a ještě dosavad mají moc, právo a spravedlnost tu, aby sobě z dobré a svobodné vůle, koho chtějí, za krále voliti mohli; zvláště poněvadž v dotčených historiích a letopisích hodnověrných nachází se i to: že knížata a králové čeští přicházivali v držení a vládnutí dotčené země a království časem právem krevnosti a nápadním, někdy podlé obdarování a dání jim na ně léna od císařův římských a některých časův ne skrze jednomyslné všech stavův volení, snešení, alebrž toliko skrze přízeň a pomoc obcí měst Pražských neb Pražanův samých. A poněvadž vždy jakýž takýž rozdíl jest mezi volením a ustanovením, pročez může to dobře býti, že stavové čeští mají tu moc, aby sobě krále ustanovili podlé nařízení předkův svých a obyčeje starobylého, ale ne volení svobodné, tak aby stavové a poddaní v král. čes. žádného pána aneb krále přijímati aneb jemu poslušnost poddanou donášeti povinni nebyli, leč by na tož království starobylou měrou zvolen aneb mnohem spíšeji za krále ustanoven byl.“

„Tím způsobem mohlo se to také dobře státi na onen čas, že jsou Ottu, knížete Svatopluka bratra, za pána přijíti nechtěli, poněvadž on ne v místě náležitém a výsadním, ale toliko v ležení polním proti nařízení předkův a obyčeji starobylému od císaře římského za kníže vyhlášen a od některých toliko tehdaž v ležení přítomných pánův českých přijat byl; ať nyní o tom nic se nemluví a toho nedotýká, že z jednoho neb druhého jednání a oučinku, kterýž mohl by se snadno způsobem a během násilným od někoho vykonati a jako čelem zeď proraziti, nemůže se hned udělati a jakožka mocí vypresovati právo nějaké obzvláštní, proti veřejnému obecnému všech národův čelící. Nebo v starožitných letopisích nalézá

se to, že od nejprvnějšího knížete křesťanského v Čechách, totiž Bořivoje, knížetství i království české zůstávalo právem nápadním s ustavičnou poslušností v rukou a v moci dědicův jeho pohlaví mužského přes 400 let pořád až do Jana knížete Lucelburského, kdežto kmen po jeho meči dokonce sešel a dotčený Jan, kníže Lucelburské, sestru tehdejšího krále českého s světa sešlého za manželku sobě pojal a skrze ni od stavův za krále jest přijat.“

„Za druhé, že králové čeští nikda jsou se králi volenými nejmenovali a netitulovali, jako to císařové římsí činiti obyčej mají, když piší se vůbec: „My Rudolf, z boží milosti volený římský císař atd.“ Ano i v kapitulaci nebo reversu jednoho každého krále neb císaře římského to se vždycky vysoce a s pilností vyhrazuje a opatruje, aby týž král neb císař římský o to se nižádnou měrou a žádným vymyšleným způsobem nepokoušel a římské říše sobě v dědičnost neuvozoval. Což byli by bezpochyby také i stavové král. čes. nikoli neobmeškali a nepominuli, kdyby byli sobě takové zprosta a dokonce svobodné volení králův v moci své pozůstavili a vymínili.“

„Třetí, že české pretensi aneb obraně leží v cestě nemálo to, pokudž se tak v skutku a v pravdě nachází (jakož pak dotčení stavové až dosavad v spisích svých tištěných nikdež toho nepopírají a důvody nákyými odpornými neporážejí), což se v té zprávě v městě Frankfurtě tištěné, na niž se také vyslaný císařský hrabě z Hohenzollernu teď nedávno v městě Nürmberce před kurfiřty a knížaty sjednocenými potahoval, patrně dokládá a přivozuje, totiž: že stavové král. čes. to privilegium neb majestat císa. Karla IV. léta Páně 1348 dané, v němž dovoluje se jim a propouští volení krále svobodné tehdáž a v případnosti takové, kdyby žádného více z kmene, semene a krve královské před rukama neměli, sami sobě vyjednali, a na tom privilegium, jako i na pořízení o právu nápadním krále Vladislava že i samo zřiz. zem. A. I. založeno jest, tak že, byt byli oni krásně i s prvopočátku, když jsou sobě nejdříve pána volili, pozůstavili sobě té svobody i po smrti jeho, ano i za dosti dlouhý čas jí v užívání byli, z toho však privilegium jednoho i druhého se dostatečně porozumívá, že jsou se potom v následujících časech takového práva, svobody a výsady jakkoli odřici a zhostiti musili. A necht by třebas i to tak bylo, že jmenované privilegium mluví a vztahuje se toliko na samého císaře Karla IV. kmen, símě a krev, což však jest nejisté; tedyť vždy předce to průvodné a patrné jest, žeť dědicové z téhož rodu ještě dosavad se pamatují a na živě zůstávají, totiž nynější páni arciknížata rakouská. A tak nemůže býti řečeno spravedlivě, že dotčené

1620 privilegium příčinou sešlosti dědicův císaře Karla IV. již dokonce minulo a moci aneb podstaty své potratilo.“

„Čtvrté, ano že i ta zlatá bulle téhož cis. Karla s volí a s vědomím všechněch kurfirštův, knížat a stavův říše zvýšena a v svaté říši léta 1356 vůbec vyhlášena, jenž jest hlavní a základní právo neb zřiz. zem. dotčené říše, a již sami stavové za průvod intencí přivozují, zvláště v tom punktu, co se nápadův kurfirštských a královských dotýče, čelí velice proti fundamentu průvodu jejich hlavního, a to tak, že císař Karel v ní vyhrazuje týchž stavův privilegia a spravedlnosti v příčině volení krále toliko v příběhu takovém, když by král. čes. zůstávalo prázdno. Což neděje se dotud a tak dlouho, pokudž kdo z dědicův pohlaví mužského a z kmene královského před rukama se nachází; rovně jako ani o žádném kurfirštsví jiném to říci se nemůže, že by prázdno bylo a říši připadlo, dokavadž a jak dlouho osoba jedinká pohlaví mužského z kteréhokoli domu kurfirštského pozůstává na živě. Jakož pak, když žádného více dědice není před rukama, tedy dotčená kurfirštsví bývají prázdna a připadají na říši; tak zase proti tomu dle znění zlaté bulle, jestliže by se trefilo časem, že by kurfirštsví král. čes. bylo prázdno, tedy nepřipadlo by na říši ani císaři římskému, ale zanechává se v své svobodě a váze a může sobě samo podle své dobré a svobodné vůle jiného krále zvoliti, jakž též vyměření zlaté bulle to v sobě obsahuje a na privilegia i na zvyklost jeho dlouhým časem stvrzenou a zdědilou zjevně ukazuje. A na tom záleží rozdíl ten mezi král. čes. a jinými kurfirštsvími.“

„Pročež nebude moci toho žádný jistiti a praviti, aby po smrti jednoho každého krále českého král. čes. zůstávalo prázdno, a stavové jeho aby měli moc a svobodu, po své vůli krále jiného sobě voliti. Nebo mimo to, že zdání takové čelilo by naskrze proti patrnému textu a znění bulle zlaté, ani to věc k víře podobná není, aby císař římský spolu s kurfiršty, knížaty a stavy říše měl nejpřednější řád a důstojnost v ní a tak moc a právo k volení krále českého pustiti a nadati zemi té, kteráž by žádných nápadníkův jistých neměla, ale měla by tu svobodu a moc, po vykročení z světa krále předešlého aneb s stolice jeho svržení, kdo by se jí zlíbil, a tou měrou třeba buď sultána tureckého aneb mana a chlapa jeho některého, buď kohokoli jiného za krále přijíti a zvoliti: nýbrž jakož jsou dotčení císař, kurfirštové, knížata a stavové svaté říše, chtějíce míti v tom řád dobrý a chvalitebný, ovšem pro vzdělání obecného dobrého sv. říše, též zachování v ní míru a pokoje stálého, co se tkne nápadův

v kurfiřststvích jiných, jak by ti jíti a průchod svůj jistý míti měli, ustanovili: takž také opatřili túž věc i při král. čes. a zřídili v něm jistý pořádek a formu s strany práva nápadního, kdy, jak a kdo po kom by v něm děditi a na místo umrlého nastupovati měl, pozůstavivše v moci stavův jeho toliko té jediné případnosti, když by království jich bylo prázdno příčinou dokonalého v něm sjití dědicův řádných pohlaví mužského z rodu královského, tedy aby tehdaž měli moc tu, krále sobě jiného po své libosti a vůli zvoliti, avšak bezpochyby tak a takového, kterýž by císaři římskému i sv. říši byl příjemný; jakož pak v starých pamětech českých to se nalézá, že volení králové čeští vždycky každého času starali se o to se vši pilností, aby léna na též království od císařův římských dosáhnouti mohli, ovšem pak i to, že ne hned každý římský císař a král jednomu každému volenému králi českému též milosti udělil a volení jeho ztvrzoval.“

„I poněvadž smysl zlaté bulle jest ten a takový; pročez stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených nemohou se mu s právem v příčině té stavěti na odpor ani se zastíratí tím, že by oni o žádném dědictví a právu nápadním, aby království jich čím tím komu zavázáno bylo, zprosta nic nevěděli, zvláště když jsou všickni ze spolka na onen čas při cis. Karlovi IV. toho vyhledávali, aby jim na přiznání a ujištění cis. Rudolfa I. to, v němž se k tomu zná, že králi českému a dědicům jeho hlas kurfiřtský a úřad arcieška sv. říše dědičně náleží a zůstati má, zvláštní konfirmací udělil, kteréž i dosáhli. Mimo to nalézá se u jmenovaného císaře Rudolfa, jako i u Ruprechta, kurfiřta falckého, vysvědčení, že by dotčený hlas kurfiřtský a úřad arcieška krále českého předkům a rodičům výšeji, nežli paměť lidská sněsti by mohla, náležel, jakž se tomu z hodnověrného výpisu o právu a důstojenství kurfiřtském sv. římské říše, králům českým náležejícím, z bibliotheky Markvarta Fréhera, někdejšího kurfiřta falckého rady, v létu Páně 1602 podlé jiných škríbenův a historikův českých na světlo vydaného, obšírněji vyrozuměti může.“

„Páté, vysvědčují historie i to, k čemuž se i sami stavové znají, že jsou jednak nezletilé, jednak zase zletilé krále mívali a mívati mohli, jakož pak v takových a těm podobných případech jmenovaní stavové obzvláštní svobody, výsady a spravedlnosti sami sobě přivlastňují a jimi se chlubí, předně pak obzvláštně při svobodném římského krále volení. To pak již není podobné k víře, aby stavové takového svobodného království měli sobě zvoliti za hlavu a krále osobu, kteráž by pro nezletilost svou k správě jeho se nehodila, mohouce sice míti jiné

1620 osoby k tomu daleko působnější i věkem dospělejší. K tomu není neznámé ono propovědění Ducha božího skrze Šalomouna: „Běda tobě země, když král tvůj dítě jest“; jakož pak v spisích národu českého nikdež žádný příklad se nenajde, aby kdy buď obec neb stavové koho nezletilého za krále sobě zvoliti a korunovati měli. Odkudž seznává se, když jest časem některý pán neb kníže věku nedospělého na král. čes. dosedl, žetě se to muselo spíše státi za příčinou práva jeho dědického, kteréž k koruně té měl, nežli pro svobodné stavův volení.“

„Ti všickni důvodové zdají se býti nejaloví a nešpatní ku prokázání zdání toho, že král. čes. jest spíše dědičné, nežli na svobodném volení záležející království, obzvláště pak dotčená bulle zlatá v létu Páně 1356 od císaře vyzdvižená. Nebo stavové s strany jí nemohou se hájiti tím, že by na ně se nevztahovala, ale byla by věc mezi jinými stranami stalá a zběhlá, neb že by o vyměření jejím vědomostí žádné neměli, ovšem pak že jsou pro strach aneb z mušení a donucení nějakého k ní povoliti a přistoupiti museli a co by nad ty výminky a obrany právní více předkládati mohli; nýbrž že jsou mnohem více povinni takovým hlavním a podstatným nařízením a výsadou císařskou a celé říše poslušně a povlně se řídití a spravovati, zvláště poněvadž byla by vůbec v říši jednomu každému oudu a obyvatelům jejím hrubě známá, aneb při nejmenším měla by býti, a poněvadž se sami na ni potahují, zvláště v tom dvojím punktu, co se práva nápadního a hlasu kurfiřtského tkne, ovšem pak znají se k tomu, že král. čes. jest přední oud sv. římské říše.“

„A tak z toho ze všeho může se dobře beze všeho rozpakování a pochybnosti zavříti to, že stavové král. čes. nemají žádného práva, moci a svobody k volení sobě krále po své vůli, leč v příběhu takovém, když by nebylo před rukama dokonce žádných dědicův pohlaví mužského z krve královské. K té případnosti jedné mohly by se jim přidati ještě tyto následující: kdyby pán jich dědičný před korunováním svým nechtěl jim náležitě a obyčejně přísahy vykonati, aneb plniti toho, čímž jim právem jest povinen, aneb že by k správě království byl nespůsobilý, aneb i také, kdyby se nacházelo mnoho kompetentův neb sokův, kteří by se k témuž království jakoukoli měrou nutkali neb právo jednostejné míti se pravili, a nevědělo by se v konečnosti, komu z nich právo nápadní neb dědičné vlastně náleží, zvláště kdyžby se tu dotýkalo osoby pohlaví ženského a dědicův po přeslici.“

„Tou příčinou snad ani ten příklad s strany volení Jiřího krále není tak podstatný a platný, jímž se stavové silně zastírají a hájí. Ačkoli zajisté jmenovaný příklad může jim

sloužití platně k tomu, aby tu pretensí starodávni domu rakouského, že mu též království vlastně a dědičně náleželo, jím porazili a svrhli; s tím však se vším svobodného volení svého z něho nikoli vyvésti a s podstatou dokázati moci nebudou, protože v tu dobu nebylo před rukama žádných přátel krevních po meči nebožtíka krále Ladislava, stavům pak snad jak Kazimír, polský král, tak ovšem Vilém, kníže saské, ješto měli vlastní sestry Ladislavové za manželky, ano i jiní, ješto se v tu dobu potahovali na korunu českou, hrubě příjemní nebyli, z synův pak jmenovaných sester pro mladost věku nehodil se ještě žádný k správě království; tak že ze všech tehdejšího času cirkumstancí a případností nalézá se to, že dotčený Jiří Poděbradský z Kunštatu byl od stavův toliko zatím králem učiněn aneb vlastněji za administratora a místo-držícího král. čes. přijat. Což ještě i odtud průvodné jest, že, ačkoli on synův několik, pánův dorostlých, po sobě zanechal, však že žádný z nich netáhl se po otcí na právo své nápadní, mnohem pak méně od stavův byl k tomu potažen a povolán, ale Vladislav, Kazimíra krále polského syn, císaře Albrechta rakouského, toho jména Druhého, po dceři vnuk a císaře Zikmunda pravnuk. Odkudž zdá se následovati to: že stavové král. čes. druhdy, když se jim nedostávalo dědicův pohlaví mužského a mezi tím nacházeli se jiní přátelé po přeslici, kteříž pravili se míti k koruně té právo dědičné neb nápadní, v takovém příběhu užívali práva a způsobu toho, že jsou sobě z nich ze všech jednu osobu zvolovali a obírali, zachovávajíce však přitom prozířetelnost takovou, že jsou tím volením osob těch, ješto z kmene královského po přeslici pocházely, práva jich nápadního nikoli nezbavovali a jim ho dokonce neodníмали, nýbrž mnohem víceji v celosti zanechávali a jim jakožto tak je zavěšovali a do jiného času neb příležitosti poodkládali.“

A byť krásně i to týmž stavům pustilo se za pravé a neomylné, že dotčené volení dvoje krále Jiřího a Vladislava z jiných příčin se zběhlo, a Čechové při jednom i při druhém svobodného volení sobě přivlastňovali a jeho užili; tedy mohlo to tehdáž snad jíti tím a pro příčiny tyto dobře se státi, že císař Fridrich a jiná knížata, kteříž k nápadu koruny české dosti spravedlivé právo měli, považujíce bedlivě tehdejšího způsobu a losu král. čes. a války té přenešťastné, kterouž císař Zikmund proti Čechům vedl, jako i toho, že papež krále Jiřího ani synův jeho na stoličce král. čes. sedícího nehrubě rád viděl a jim toho důstojenství nepřál, nemohouce toho tak náhle změnití, dali volení takovému na čas místo a hleděli na to skrze prsty pro uvarování nákyých těžších nesnází a nepří-

1620 ležitosti. To však přehlídnutí jejich v přibězích jinších pravým a pořádným nápadníkům, mnohem pak méně vyměření zlaté bulle — v níž bez toho všecko to, což by se koli proti ní na opak a odpor zběhlo, za ničemné, neplatné, nepořádné se vyhlašuje — k žádné ouhoně, ujmě a zkrácení vztahovati se nemá a nemůže. A jednouli stává se to, že mnohé věci krom pořádu práva začaté i provedené, když se k tomu od žádného nic neříká a odpor neklade, místo a průchod svůj mívají; tuť potom, když strany o túž věc ku pořádu práva přistupují, všecko vsudyž jináče se děje a účinek předešlý k zrušení svému zase přichází.“

„Co se pak dotýče krále Ferdinanda I. volení a reversu, naděje vede, že i to obé nese s sebou mnohem menší platnost k doličení stavův toho prvního fundamentu jich hlavního. Poněvadž Čechové nebyli tím povinni, aby paní své dědičné královny Anny manžela za krále přijali a uznávali, jakož se to ani v jiných královstvích, kteráž na ženské pohlaví v dědictví přicházejí a připadají, z důležité a nevyhnutelné potřeby, ovšem pak podlé práva díti nemusí, jakož pak lidé rozumní a běhův světa výborně povědomí mohou se v tom ještě výborně upamatovati, co se dalo na onen čas při zasnoubení Marie, královny englické, k manželství nebožtíkovi Filipovi, hispanskému králi, a jaké nesnáze o to při dotčeném jednání vznikly, též s jakými výhradami a výminkami stavové království englického uvolili se téhož Filipa za krále uznávati: tou tedy příčinou, a poněvadž sice Čechové nechtějí se tou smlouvou, kterouž se dům rakouský zastírá a práva svého hájí, v ničemž nejmenším vázati, protože byla bez vůle a vědomí jejich učiněna, jmenovaný král Ferdinand I. neměl k tomu žádné příčiny, aby se nad tím reversem, o němž Čechové tak mnoho heraltují, co zastavovati a s nimi se oň nesnaditi měl, zvláště když bezpochyby v ty časy svrchu dotčených privilegií zemských stavům král. čes. nadaných ještě neviděl ani vědomosti gruntovní o nich neměl. Potom pak dovědév se toho, že by král. čes. manželce jeho dědičné náleželo, a obávaje se, že by jmenovaný revers mohl časem svým jak též manželce jeho tak i dědicům jejich k ujmě a zkrácení práva, kteréž z zlaté bulle a z majestatu krále Vladislava jim náleželo, sloužiti a vykládán býti: tedy to mohlo se dobře státi, že jest týž král Ferdinand vyhledával toho při stavích král. čes. beze všeho přinucení a ujmy svobod jejich na sněmě obecném v létu Páně 1545 a 1547, aby mu ten předešlý revers jeho vydali a tento druhý zjinačený neb přeměněný místo něho k sobě přijali a byli s ním spokojeni; neuznav toho žádnou důležitou potřebu býti, aby týž revers poslední, an v ničemž nečelí

proti privilegiím zemským, jak král. čes. tak ovšem i zemí 1620
přivtělených, s takovou slavností a se všemi cirkumstanciemi
do desk zemských slovo od slova vepsán a vložen býti musil.“

„Z strany pak volení Maximiliana a Rudolfa, králův
českých, z těch příkladů dvou nemůže se nic víceji zavříti a
provésti, jediné to: že stavové nejsou povinni za panování
a živobytu krále svého syna jeho na království neb za krále
přijímati, nýbrž že to na jejich dobré a svobodné vůli záleží.
Že pak za příčinou vyhledávání od nich volení takového a
povolení mu synům královským a jich nejbližším krevním
přátelům po meči, chtěli by se jim odnímati a zamezovati
právo dědicke, tot nedá se tak snadno odtud provésti a za
pravé učiniti; jakož pak i v jiných dědičných královstvích,
totiž v Frankreihu, to se časem přiházívá, že králové panu-
jící ještě za svého zdravého života syny své nejstarší za krále
stavům přijímati, voliti i korunovati dávají, což obyčejně děje
se tehdaž, když jest se v království hadruňkův aneb nějakých
jiných nepřiležitostí obávati. Ano stalo se totéž i tomu pánu
samému, jehož sobě nyní Čechové za krále volili a přijali, že pan
otec jeho za živobytu svého nařídil to při stavích a poddaných
svých, aby témuž synu jeho člověčenství slibovali, ješto nikdy
prvé v tom domu kurfiřtském toho obyčeje nebývalo; odtud
však závírka taková se učiniti a tím se to prokázati nemůže,
že by témuž synu po smrti pana otce kur falcký právem
nápadným nenáležel podlé znění a vyměření zlaté bulle, ale
podlé zvolení a vůle stavův.“

„Tomu téměř podobná věc jest i to, což se v létu Páně 1608
mezi oběma nedávno s světa sešlými císaři římskými, totiž
Rudolfem a Matiašem, z jedné a z strany týchž zemí z strany
druhé zběhlo. Nalézá se zajisté z týchž obou dvou bratří toho
při stavích vyhledávání, též z pronešení a reversův jejich, že
rovně, jako tiž stavové k tomu mocí nuceni býti nemohli, aby
za živobytu jednoho panujícího krále druhého za čekance
dotčené koruny proti své vůli a privilegiím ustanoviti a udělati
musili, takž zase že na druhou stranu na vůli a libosti jich
to nezáleží, takovou věc mimo krále jejich vůli a schválení
před sebe bráti i k místu a konci sobě dovésti. Přináší totéž
s sebou i sama ta výminka: pokudž by císař Rudolf dědicův
pohlaví mužského dostal a po sobě zanechal, tedy aby v pří-
padnosti takové dotčené bratra jeho volení a za čekance usta-
novení bylo ničímž, a dává nám na rozum zřetelně věc tu,
že dědicové pohlaví mužského královští neodlučují se všelijak
a dokonce od nápadu dědičného. A protož že Čechové neměli
a nemají k tomu žádné příčiny podstatné, aby měli sobě o tom
myšlení takové dělati. Byť se jim pak to i krásně přitrefilo,

1620 že by se z gleichu svobody své starobylé v příčině volení královského na onen čas trochu na stranu poušínuli aneb někomu se z ní jak pak koli vyvésti dali; že jsou se v tom létu Páně 1608 zase dobře ponapravili a skrze dotčené jednání a reversy, jichž na to od obou císařův dosáhli, jmenované svobody zcela a zouplna dosáhli a v ni jakožka od nich zvedení byli, ať nyní toho mlčením se pomine, že svrchu dotčení obadva páni bratří, z nichž jeden z panského donutkání a strachu, druhý pak z nezřízené žádosti panování, a tak jeden druhému na pouhou vzdůru a zkrácení reputací jeho k mnohým věcem svolili a od sebe to učinili, k čemuž byli by sice po dobré a svobodné vůli dokud živi nepovolili a ničehož toho neudělali.“

„Jakož tedy z věcí již připomenutých ne bez slušné příčiny zdá se to býti věc nemálo pochybná, zdali stavové král. čes. a podle nich i spolu s nimi i jiných přivtělených zemí mohli a měli by se, podle nějakého práva a zvyklosti starobylé, svobodného volení krále a zvláště tehdaž, kdyžby dědicové pohlaví mužského po s světa sešlém králi před rukama byli, zprosta a všelijak ujmáti a sobě je přivlastňovati: tak ovšem tato druhá otázka jest mnohem nejistší a pochybnější, měli by tedy právo a moc k tomu, aby krále a vladaře své s úřadu a stolice jich ssazovali a proměnu v nich sobě činili, poněvadž lidé v politických věcech zběhlí přivozují proti dotčené otázce tak podstatné a mocné důvody, že se to nikdež v žádném zprosta a všemi spůsoby sobě svobodném království, leč v některých málo příbězích, nesnadně najde a činiti nedá, protože v písmě svatém psáno stojí: „Krále v poctivosti mějte, a kdo se vrchnosti protiví, že božímu zřízení se protiví.“ Nebo nedá se o tom tak mluvíti a argumentovati: že jakož lidé ti, kteříž sobě vrchnost jakou ustanovují a zřizují, moc mají, zase ji s úřadu jejího svrhnutí a složití, týmž vším spůsobem i země neb stavové její mají moc a právo krále od sebe zvoleného a ustanoveného zase složití. Nebo král bývá nad zemí i nad lidem zvolen, a vyšší osoba neb moc od nižších souzena a ortelována býti nemůže.“

„Proto tedy onen učitel církevní Řehoř napomíná lidu křesťanského, aby při volení biskupa měli pozor dobrý a všelikou pilností vynasnažili se na to, koho sobě oberou a zvolí, protože volený biskup potom od nich nijakž souzen býti nemůže. A Panormitan, kanonista vznešený, napsal, což i pilně znamenati sluší, že ten, kdož moc a právo má někomu důstojenství nějakého uděliti, nemá také hned přitom moci a svobody té, aby jej zase téhož úřadu a poctivosti zbavil, byť krásně i nějakého výstupku přitom se dopustil. A poněvadž

královská mocnost a velebnost vztahuje se na lid, jemu k správě svěřený: z té příčiny onen císař Valentinianus, když vojáci jeho vyhledávali při něm toho s křikem velikým, aby zvolil a připojil sobě ještě jednu osobu za spolutovaryše a pomocníka v správě císařství římského, dal jim na tu žádost odpověď takovou: „Vy“, prý, „soldati, vězte o tom na konec, že sice s prvopočátku to zůstávalo v moci vaší, mne za císaře a vladaře vašeho sobě zvoliti a přijíti; ale když jste mne za toho sobě oblíbili a vyhlásili, tedyť to již na mé a ne na vaši vůli záleží, začez mne nyní tak nezbedně žádáte. Vám jakožto poddaným mým přísluší rozkazův mých poslouchati; mne pak povinnost má vésti k tomu, abych pomýšlel a staral se o to, co by vám k užítku a ku pohodlí sloužilo.“

„A protož byť pak to v skutku a v pravdě tak bylo, že jsou Čechové někdy jednoho neb druhého z králův svých s stolice jich královské zase shodili aneb nákou proměnu s nimi udělali; to však nemůže jim za žádnou konsekvenci aneb příklad budoucí postačovati, aby sobě z něho právo neomylné a dokonalé činili a jim se v příčině té hájiti měli. A jakož nerádi by slovo to o sobě buď sami mluvití aneb jiným rozprávěti dāti chtěli, poněvadž jsou předkové jich tam na onen čas onoho knížete Stojmíra, jinak Stilfrida, z Bavor do vlasti své povolaného a za kníže zvoleného pro tu příčinu jedinou, že řeči jich neuměl, zase se zhostiti a jeho se sto hřivnami stříbra zpátkem do Němec poslati měli, tedy že i oni nyní měli by míti tu moc a svobodu, i jiné krále své, ješto by jazyka českého nebyli povědomi a zejména pak nynějšího svého v nově zvoleného krále Fridricha koruny a království českého zbaviti. Kdyby zajisté zdání to neb mínění jich místo, průchod svůj míti mělo, byli by mohli takovou měrou mnohem raději pana kurfiršta faleckého doma v Falcu jeho s pokojem zanechatí a jemu, jeho přátelům až i zemím a lidem poddaným zaneprázdnění takového nezavalovati.“

„I poněvadž, jakž již dotčeno, ta první obrana neb zástěra stavův z strany svobodného krále volení, kdyžby po jeho smrti dědicové po něm pozůstali, a zvláště pohlaví ženského, se nacházeli, byla by příliš pochybná a na odporu velikém; tou měrou tedy i ty ostatní jich obrany a výčitky, co při tom dále vedou, že by se od strany odporné na zkrácení jich práva, výsady a spravedlnosti dále a před sebe spolu i s závírkou hlavní, kterouž sobě ze všeho toho dají, jsou na velikém omylu a s právem v nemalou pochybnost uvozují. A ačkoli sice podlé některých rozumných a nestraných lidí soudu nestalo se to dobře, že země přivtělená považování stavův král. čes. obecnému o přijetí a volení

- 0 krále arciknížete Ferdinanda proti zakázání jim stalému, kteréž nevztahovalo se ani obmezeno nebylo toliko příběhem tím, pokudž by kdy dědicův královských nebylo před rukama, ale in genere, veřejně, na volení budoucí, dokonce povolány a obeslány nebyly, a tou měrou pochází odtud tím silnější a těžší podezření takové, že při témž arciknížete Ferdinanda za krále českého volení ne všechny věci slušně, upřímě a bez praktik, porušení neb pohrůžek a donucení se dály; poněvadž však stavové král. čes. nedávše sobě tím nic překážeti, císaře Ferdinanda, a to ovšem ne jako zalíbeného a přijatého syna císaře Matiaše, alebrž jako krále Ferdinanda I. a královny Anny vnuka za krále českého zvolili a přijali i potom poznovu za to ho schválili, uznali a potvrdili, k tomu také i přísahu obyčejnou s položením dvou prstů na korunu beze vší nesnáze a odporu, nýbrž, jak se na oko zdálo, s velikou radostí a plesáním jemu vykonali, země pak přivtělené po vykonání všeho toho J. M. C. za hlavu a pána svého přijaly, jemu slib člověčenství vykonaly, naposledy pak jak direktorové král. čes. tak i všickni tři stavové téhož císaře Ferd. v svých rozdílných psaních králem uherským a českým celý rok po jeho korunování, a to již pod tím vzniklým v Čechách nedorozuměním, titulovali a tou měrou za svého krále a pána uznávali: — z těch příčin potřebí jest jim míti na to pozor veliký, aby sobě tím svědomí svých nestížili, kdyby se z toho poslušenství, k němuž jsou se mu přísahou svou životní zavázali, chtěli vytáhnouti pro tu samotnou příčinu, že s prvopočátku jednání toho při přijímání a volení J. M. C. jaký nepořád se zběhl a praktiky zlé v to vkročily, ne ovšem vinou a obmyslem J. M. C., alebrž původem některých nejv. úřed. a soud. zem. i osob jistých z stavův.“

„Čteme zajisté v knize Jozue, že synové izraelští, byvše od Gebaonských při smlouvě s nimi učiněné makavě podvedeni, reptali o to na knížata lidu; ale Jozue spolu s knížaty lidu nechtěl žádnou měrou dotčené námluvy s Gebaonskými zavřené a přísahou stvrzené zrušiti, a k vůli lidu na ně sáhnouti, obávajíce se pokuty pro křivopřísežnictví od Hospodina Boha izraelského. Posléze pak když král Saul usiloval je vyplniti proti smlouvě té v horlivosti své pro syny izraelské a judské, tedy Hospodin dopustil na Izraele hlad za dnův Davidových tři léta pořád, a nedal se dříve v prchlivosti hněvu svého ukojiti, až král David na vznešení Gebaonských vydal jim sedm mužův z synův Saulových, kteréž oni zvěsili Hospodinu u Gebaa Saulova.“

„K tomu, poněvadž s tím se vším privilegia a výsady stavův na volení krále vztahují se výslovně na samé toliko

král. čes., a za starodávna jako i obzvláštně při volení krále Ferdinanda I. země přivtělené nebývaly k tomu nikdy potahovány a užívány, až teprva teď nedávno stalo se porovnání takové mezi stavy král. čes. a nimi: protož mnohem méně to, cožkoli se tu při témž volení krále Ferdinanda II. opáčně zběhlo, může a má se za předsevzetí a účinek proti starobylému téhož království obyčeji a způsobu neb proti jeho právům a zřiz. zem. hlavním neb základním čelící držeti a vykládati; ovšem pak ještě mnohem méně mohou se pro túž příčinu sami stavové a poddaní téhož král. čes. z povinností a závazkův svých propouštěti a vytahovati.“

„Za druhé, mnohem pak méně může to řečeno býti o smlouvě té, kterouž král Ferdinand s Hišpanem učiniti měl z strany nápadu v král. čes. a v zemích k němu přivtělených. Nebo jestližet Hišpan v případnosti té, na niž se táž smlouva předně vztahuje, práva žádného k nápadu král. čes. nemá a míti nemůže; tedyť mu dotčené právo touž v nově zavřené smlouvou, protože bez vůle a vědomí stavův stala se, nijakž náležeti a postupováno býti nemůže, jakž se tím sami stavové proti němu hájí. Budoucne pak slušelo by jim přední a obzvláštní pozor míti na to, kdyby časem k takovému příběhu přijíti mělo, aby na právo a výsadu svou, kterouž praví se míti k volení krále svobodnému, nikoli nezapomínali, ale hleděli ho obzvláštně tehdaž platně a příhodně užívati; tak že jest daleko lépeji pro ně, že dotčené jednání a smlouvání potudně, bez vůle a vědomí jich se zběhlo, nežli kdyby bylo s povolením a vědomostí jich k skoncování svému mělo přijíti.“

„A tak stavové mají i proto tím menší příčinu do jmenované smlouvy sobě co stěžovati, poněvadž Hišpan po smrti císaře Matiaše spolu s jinými bratřími císaře nynějšího byli toho úmyslu, silnou přípověď učiniti jako nápadníci k království českému i k zemím k němu přivtěleným. Kteréžto předsevzetí jich mnozí muži vysoce učení a říšských věcí gruntovně povědomí neuznávali a nekladli sobě za věc tak špatnou, jakž by se někomu též věci nepovědomému zdálo, a to proto, že, kdyby byli dotčení páni intencí a úmysl svůj tak, jakž troufali, nák právně provedli a prokázali, bylo by se jistě slušně obávati, že by byli jak král. čes., zemím k němu příslušejícím, tak ovšem i celé římské říši znamenitě zanepraždnění a nepřiležitosti divné zavaliti mohli. Ale ku poručení téhož úmyslu a práva jejích že vidí, že oko do smlouva za dobrý a platný prostředek k zmaření téhož úmyslu, a stavům k tomu výborně sloužiti může.“

„Ale pustie jim to, že dotčení páni tímto prostředkem něco jiného a jmenovitě na to, aby dotčené“

1620 domu rakouskému a španielskému v dědictví dokonalé byly uvedeny, proti všechněm jejich svobodám a výsadám starobylým; s tím však se vším, poněvadž jsou se ještě nepokusili o nic toho skutečně, aby týž úmysl svůj mocí násilnou sobě provedli, tedyť vždy nemůže se to přičítati jim za žádný účinek takový, aby se skrze něj volený a korunovaný král koruny své za nehodného učiniti a jí se zbaviti měl. Rovně zajisté jako Čechové tam na onen čas tak zprosta a oble neměli za to, aby král Jan příčinou směny té, kterouž s císařem Ludvíkem bavorským o král. čes. učinil, o též království své cele a dokonale sebe připraviti měl, nýbrž teprva tehdaž, kdyby byl túž smlouvu k místu a moci sobě dovedl.“

„Týmž vším způsobem také i nyní stavové téhož království nemohou tím císaře Ferdinanda stíhati, že by tou smlouvou španielskou starobylou regimentu neb správy král. čes. formu proměnil a tudy sebe jeho i zemí přivtělených nehodného učinil a zbavil.“

„Třetí, co se tkne toho stylu neb formy a dávání titule dědičného král. čes., již jsme nahoře doslechli, že Čechové a země přivtělené mohli by poněkud za království a země dědičné jmíni a držáni býti. A o tom se v jistotě neví, zdali jsou císařové a králové čeští, teď nedávno s světa sešli, jmenem zemí dědičných samotné toliko země rakouské, a ne také mark. mor., Slezsko i Lužice oboje rozuměli a sobě za takové pokládali. K tomu žádná taková titule obyčejného proměna, byť pak krásně i zvyklostem, svobodám a privilegiím království neb země některé starobylým byla odporná v něčem, nemůže se pokládati za účinek tak těžký a nesnesitelný, aby též země o všecky jich svobody na náboženství i na jiné věci politické se vztahující připraviti a tou měrou stavům příčiny dostatečné k tomu poskytnouti měl, aby císaře za žádného krále a pána víceji neuznávali. Titulové zajisté prostí a samotní zemím ani stavům nic nepřidávají ani neujímají. A přes to mohli se stavové proti jmenovanému tituli novotnému v příčině privilegií svých jinačejším způsobem dobře opatřiti, pokudž by v též věci již předešle jak reversem císařským tak i jinými spůsoby a prostředky náležitě opatření nebyli.“

„Z toho tedy ze všeho již zřetelně se seznává: že stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených, ano i všickni ti, ješto se pře jich ujímají, nic méně i jiní, kteří usilují jim v dotčené při rady i prostředkův k vyvedení jí příhodných udíletí, mají proč prvního toho základu neb fundamentu a hlavní příčiny pře své z strany zavržení J. M. C. krále svého předešlého a zvolení krále nového zdravě a bedlivě povážiti, aby v věci té příliš daleko ven z glejchu spravedlnosti nevy-

kročili, a domnívajíce se, že by tudy některým nepřiležitostem 1620 a obtížnostem tím snáze vyhnouti a od sebe je odvrátiti mohli, místo toho ještě do většího nebezpečení nevběhli, a jakž vůbec říká se, chtějíce louži vyhnouti, naposledy do hustého a hlubokého kaliště neupadli, jakž to sice obyčejně lidem se přihází, když se vrchnostem svým nejvyšším protiví a z poslušnosti jim povinnatého vytahovati se chtějí.“ —

„Při druhém pak týchž stavův důvodu, příčině a základu též pře jich hlavním najdou se ještě daleko větší a hojnější nedostatkové, rozmyslové a nesnáze, a to jak v právě tak i v samém skutku neb oučinku jejich. V právě jich ovšem takto: Ačkoli to zdání a regule právní jest patrná a pravdivá, že každý král rovně jest tím povinen a zavázán stavům a poddaným svým, aby tomu všemu od sebe zadosti činil, v čem jest se jim ústy neb slovy svými výslovně aneb tajně zamluvil a zavázal, jako stavové a poddaní jeho zavazují se k tomu, aby ho poslouchali; s tím však se vším ne hned následuje z ní to, že by táž poslušnost jich povinná a tuhou přísahou životní stvrzená a ujištěná samým právem přestávala a mizela, kdyby koli král, pán jejich, na povinnost a závazek svůj nepamatoval a jemu v něčem zadosti nečinil. Jakož zajiště při jiných smlouvách a najednáních lidských to obyčejně se zachovává, že jedna strana od smlouvy zavřené odstupovati nikoli nemůže, kdyby strana druhá, s níž smlouvu tu učinila, v ní státi a tomu, což přikla, zadosti činiti se zpečovala; nýbrž má tu moc a právo, aby túž stranu nepovolnou k plnění smlouvy a přípovědi pořádem a prostředkem práva přidržela.“

„Týmž vším způsobem může takový král ven z glejchu povinnosti své vykračující napomenut, napraven a jakořka přidržán býti od stavův a poddaných svých poddanou prosbou a žádostí, aby přičení a závazku svého pilněji šetřil, a v čem se jim tak koli zamluvil, to také skutkem plnil. Pokudž by pak takové pěkné prošení a žádosti účtivě platnosti žádné při něm nenesly, a on ničemuž tomu, v čemž se jim zamluvil, dosti činiti nechtěl, nýbrž usiloval by vůli svou mocí násilnou provozovati a jakořka čelem zeď proraziti: tu by teprva stavové, jak by dalece uznali potřebu toho býti, mohli by se mu také v tom podobnou mocí opřít a bezpráví jeho při něm zastaviti, ač i o tom příběhu se nebodě tak málo ví, zdali by se tak dalece vztahovali k sebeati a k tomu, že někteří ještě pochybovati chtějí.“

„Tou příčinou, když jsou sobě král, duševní a tělesný, bytu nebožtíka cis. Matiaše stěžovali, že proti mu jim danému veliké příkoří a nátisky činí, se dále,

1620 ohlásili se zřetelně: pokudž v své ponížené žádosti uslyšáni nebudou a zpomožení v stížnostech svých obecných náležitých od císaře nedosáhnou, nýbrž strana jich odporná bude usilovati ještě dále moc svou nad nimi provozovati a je v náboženství jich ještě hůřeji utiskovati; tedy že musejí na jiné prostředky pro obhájení náboženství a svobod svých pomysleti. A na to potom také i k zbraněm sáhli.“

„Kdyby tedy to jich zbrání se ujetí mělo býti ospravedlněno a vyloučeno, zvláště poněvadž stavové pravi se míti povolení královské k nařízení sobě defensi, a bylo jim činiti tu o náboženství — to pak jezuitské mínění z strany potíštění náboženství nebylo by ještě žádnou podstatnou a právní příčinou k vyzdvížení války otevřené, leč by náboženství křesťanské a svobodné ho provozování mocí a rukou brannou zastávati se mělo —; proč jsou se pak hned tehdaž před císařem Matiašem tím nehájili, ani se v tom neohlásili: nebudouli od něho při majestatu zcela a zouplna zůstaveni, a nebudeli se jim dále držeti to, což jest jim ním osvobozeno, tedy že císaři déle v poslušnosti jemu povinné státi moci nebudou, nýbrž jsouce tím všeho závazku svého zproštění a osvobození, že na právo a výsadu svou starobylou nastoupí a sobě krále jiného dle libosti své zvolí a přijmou? Nýbrž místo toho všeho mnohem víceji ohlašovali se v tom světle a neukrytě, že J. M. C. poníženými, poslušnými a věrnými poddanými býti a zůstávati, jemu všelijakou šetrnost a respekt náležitý donášeti a mimo povinnost a závazky své, kterouž mu vykonali, ani proti osobě jeho vlastní ani proti velebnosti jeho nic nejmenšího před sebe nebrati a nezačínati chtějí.“

„A protož to vyměření právní, co se koli z strany obapolných stran závazkův a námluv, mezi nima pod jistými výminkami stalých, v právech ustanovené a zaznamenáno nachází, nemůže se a nedá nižádnou měrou vykládati a vzta-hovati na povinnou poslušnost vrchností a lidí poddaných: aby totiž ona, když by výminky její minuly aneb nebyly vyplněny a zdržány, dočista také minula, k skončení svému přišla a žádné platnosti s sebou více nenesla, leč by snad stavové a lidé poddaní králi, pánu svému, na jisté výminky a způsob výslovně v poddanost se uvedli a jemu človecenství slibovali. Při čemž dále jest potřeba bedlivě považovati toho, že králové jsou ustanoveni nad stavy a poddanými a ne na-zpět stavové a lidé poddaní nad králi, jakž theologové a lidé političtí netoliko důvody písma sv., ale i právy všech národův to provozují.“

„Z strany pak oučinkův a předsevzetí těch zběhlých zůstávají strany obědvě o to, jakž již nahoře dotknuto, na

velikém a patrném odporu. Stavové zajisté viní císaře z toho, že jest neřkuli reversu a přísaze své v ničemž zadosti nečinil, alebrž téměř ve všech punktech a klausulích jejich vše na odpor činil. Čemuž však císař místa žádného nedává, a to proti Čechům za jistou a konečnou pravdu jistí a vede, že mu v tom křivdu dělají a jeho falešně a nedůvodně pomlouvají.“

„Co se tedy předně toho jeho reversu tkne, dávají mu Čechové v něm to za vinu, že jest mu v ničemž nečinil zadosti hned za živobytu nebožtíka cis. Matiaše, předka svého, a to tak: když jest se proti patrným téhož reversu slovům v příčinách mnohých správy král. čes. ujímal, ovšem pak po smrti jeho, poněvadž jim privilegia jejich zemská toliko listem neb papírem samým stvrditi chtěl, ješto stavové potřebovali skutečné assekurací a pojištění; a naposledy že místo toho, kdež jest se v tom týmž stavům zřetelně zakázal, že to jejich osoby jeho za krále čes. dobrovolné a skutečné přijetí, vyhlášení a korunování jim vši milosti a přízni svou královskou zpomínati chtějí ráci, k dotčeným stavům všelijaké nepřátelství prokazovati a jim ve všem všudyž protiviti se snažil.“

„Ale proti tomu z strany těch jich dotčených oučinkův a předsevzetí císařských v příčině ujímání se správy království císař na dile jim patrně a oble odpírá; na dile pak a poněkud k některým se přiznává, že jest se jich z rozkazu a nařízení nebožtíka cis. Matiaše ujíti a je vykonati musil. Odkudž může se snadno tomu porozuměti, že některá ta jednání a oučinkové zašlí, kterýmž císař tak zřejmě odpírá, a zvláště, co se tkne kommissí z strany opatrování města Plzně, Pavlovi Michnovi k vyřízení poručené, potřebují podstatnějšího a zřetelnějšího průvodu, nežli jest ten, který od stavův až dosavad přednešen a ukázán byl.“

„Výmluva ta v příčině odbytí ode dvora císařského kardinala Klézle, že by totiž žádným Čechem nebyl, ani řízení věcí českých od cis. Matiaše sobě nikda poručeného neměl, anobrž že sami Čechové s ním v mnohých příčinách dobře spokojeni nebyli a žádné lásky k němu neměli, nechce se zdáti některým lidem, soudem a důmyslem nestranným nezanešeným, býti dostatečná; poněvadž to všechněm vůbec dobře vědomé jest, že byť krásně týž Klézl žádným neb přijatým Čechem nebyl, ani k správě věcí č. cis. Matiaše nikda se nepotřeboval, vždy předce č. skrze něho věci nejpodstatnější a nejplatnější řídil a a bez vědomí jeho v nich naprosto nic nečinil, jako uherskými podobně se dalo, jakož se tomu všemu z traktací pokoje s sultanem tureckým v ty časy hojněji a zřetelněji vyrozuměti může. Ale na

1620 kurfirstové, knížata a stavové sv. říše jednoho i druhého náboženství, ač pokládali sobě velikou stížnost do činův a direkcí věcí říšských kardinala Klézle, kteréž se on ujímal, přes to však všecko toho proti němu předsevzatého processu všeho a ve všem všudyž naskrze arciknížatům nikoli neschvalovali a za slušný neuznali.“

„Touž měrou domnívají se někteří muži rozšafat, že by podobně stavové král. čes. a zemí přivtělených příkladem tím říšským výborně se spravovati a nad dotčeným kardinala Klézle ode dvora císařského odbytím, jakž by náleželo, zastavovati mohli, zvláště poněvadž mnozí byli by v tom domnění postaveni, že by bylo k těm obtížnostem a neřestem a nevolům nejtěžším nikda nepřišlo, kdyby byl on Klézl ještě déleji v své předešlé podstatě zůstal; anobrž nejedni sebe i jiné v tom domnění utvrzují, že i to byla neposlední snižení jeho příčina, že jest k stálému války té s Čechy začaté vedení naprosto raditi nechtěl.“

„Mnohem pak méně za věc slušnou a náležitou, kteráž by se nák vyloučiti mohla, pokládá se to lidu arciknížecího z Štýrska do král. čes. uvedení, byť se krásně na rozkaz a žádost nebožtíka cis. Matiaše stalo, jakkoli nynější císař chtěl by se tím vymlouvat, a dle zdání některých měl by slušně to učiniti. Nejedni nedají se tak snadně a rádi z domnění toho vyvésti: kdyby byl též cis. Ferd. tak tuze války té české cis. Matiašovi bránil a odrazoval od ní, jak živě a hotově k ní radil, že by bylo nedorozumění to nikda do takového labyrintu se nedostalo. S tím však se vším zástupcové pře císařské chtějí prý vždy to lidu štýrského do Čech uvedení, jakož v jiných příčinách ujímání se správy král. čes. touto obranou a ouskokem premovati, že císař Ferd. v tom i ve všem jiném naprosto nic nečinil a před sebe nebral, což by zvláštním rozkazem psaným neb ústním od cis. Matiaše na sebe vloženo neměl.“

„Ale byť se i to vše krásně tak prokázati a provésti mohlo, jakž Čechové se v tom slyšeti dají; a poněvadž jmenovaný revers od císaře Čechům daný to s sebou přináší, že jmenovaný král Ferd. za živobytu cis. Matiaše bez zvláštní vůle jeho a přitom bez rady nejv. úřed. a soud. zem., též rad jeho soudu dvorského a komorního i jistých osob z obce stavův král. čes. k tomu obraných správy a panování téhož království sám od sebe ujímati se neměl; čehož však též král všelijak na pilném pozoru neměl, rovně jako této věci knížetství slezských se dotýkající, když totiž bez vůle a libosti knížat a stavův před smrtí a za živobytí cis. Matiaše věci jejich v ničemž nejmenším ujímati se mu nenáleželo, an podlé

zprávy a stížnosti týchž knížat a stavův vše naopak od něho se dalo a zvláště v příčině náboženství jejich evangelického, když jest obyvatelům města Ratiboře pod obojí svobodné náboženství provozovati zapověděl, a knížata i stavové slezští, vyslavše o to schvální legaci k cis. Mat. před smrtí jeho, s tím se v skutku a v pravdě při dvoru císařském potkali musili, že jsou se od císaře na túž žádost žádné resoluci dříve dovolati a dosáhnouti nemohli, až když král Ferd., kterýž v tu dobu byl z Vídně někam odjel, zase se ke dvoru císařskému navrátil: přes to všechno necht jsou se ty věci daly, jak chtěly, poněvadž však dotčeným reversem, od krále Ferd. stavům král. čes. odvedeným, to tak opatřeno jest, pokudž by se týž král v čem jmenované správy zemské ujímal, tedy že stavové jemu toliko za živobytu cis. Mat. žádnou poddanosti ani poslušnosti zavázání býti nemají; tou tedy příčinou nebude moci dobře odtud závírka taková následovati, že by dotčení stavové pro to jeho správy království za cis. Matiaše se ujímání také ani po smrti císařské nebyli by mu ničímž tím povinni a zavázáni, aneb že by měli příčinu hodnou k tomu, aby jej za krále a pána svého vrchního nedrželi a neuznávali.“

„Co se konfirmací neb potvrzení privilegií jejich tkne, ačkoli pochybnost, v kterouž stavové v té příčině císaře sobě vzali, vykládá se jim za velikou hlavy všeho křesťanstva a vrchnosti nejvyšší potupu a zlhčení, ano i slova reversu jmenovaného na to se vztahují, že císař povinen jest, přijda k správě král. čes., ve čtyrech nedělích pořád zběhlých konfirmací týchž privilegií nejv. purkrabímu aneb, pokudž by v tu dobu žádného v zemi nebylo, nejbližšímu po něm nejvyššímu úředníku zemskému poručiti a do rukou dodati: s tím však se vším, poněvadž není o tom pochybnosti žádné, že týchž slov smysl a rozum císaře také k skutečnému vyplnění a zadosti učinění všeho toho, což v sobě list a pečeť jeho královská a císařská obsahuje a zavírá, víže, pročež stavové král. čes. nadáli prý jsou se, že císař jim toho nějak podstatněji a statečněji dotvrdí, že by byl k tomu volný a příchýlný, aby jim to zakázání své a potvrzení všech privilegií, zvláště pak majestatu na náb. jim vydaného a co nad to výše z něho pochází, odkudž všechno to nedorozumění nejvíceji vzniklo, v skutku a v pravdě splnil a zdržel. Poněvadž pak císař od sebe toho prý nijakž učiniti nechtěl, nýbrž všeho toho pomínil, tedy že jsou stavové měli danou sobě příčinu k tomu, aby na samém listovním týchž privilegií a majestatů jejich potvrzení nepřestávali, a to i zvláště pro následující příčiny nematné a nešpatné tyto: *uhoj listovak majestatk*

1620 „Předně, že stavové evangeličtí porozuměli tomu výborně a zřetelně z toho processu, jakéhož císař Ferd., na onen čas ještě toliko arcikníže rakouské, v zemích svých dědičných, totiž v Štýrsku, v Korutanech a v Gránsku proti spoluoudům jich užíval, jak nepřívětivé a nemilostivé mysle neb srdce k nim by byl, když to mimo jiné mnohonásobní příkoří a ná-tisky, kteréž na poddané své pod obojí aneb sám dopouštěl aneb jiným přehlížel, jakožka nejprvnější ze všech stavův sv. římské říše ten nový výklad religionsfridu neb majestatu na ná-b. v svaté říši, v létu 1555 vydaného a potvrzeného, netoliko sobě vymyslíl — jako by totiž lidem poddaným, kteříž k jinému ná-b. nežli kníže a pán jejich se přiznávají, nebyla svoboda ta týmž majestatem propůjčena, chtěli by to sami učiniti, aby se z země a poddanosti jeho vyhostiti a jinde i s jméním svým osaditi mohli, nýbrž že jsou povinni a musejí se aneb s knížetem a pánem svým v náboženství jeho za jedno srovnati aneb vol neb nevol z gruntův jeho odstěhovati —, ale také neohlédaje se naprosto nic na žádné vzácných kurfirštův a knížat evangelických přímluvy pohnutelné a pronikavé, i skutkem toho výkladu hostinského, a to nejen na některých osobách obzvláštních a partikulárních, alebrž na celých obcích a stavích dotvrdil a dolíčil a s ním ne bez veliké týchž zemí svých záhuby proraziti dovolil. Což se při osobě jeho tím tížeji váží, že pan otec jeho, arcikníže Karel, stavům svým svobodného náboženství jich pod obojí dle konf. Augš. pro-vozování přál a jim to zdržeti se zamluvil a zakázal.“

„A ačkoli jmenovaní stavové takového zakázání knížecího, jakkoli za to poníženě prosili, listem a pečeti arciknížecí ujištěného arcikn. Ferdinandovi předložiti jsou nemohli; po-něvadž však měli vždy před rukama hodnověrnou pamět, kundšaft a zprávu dovolení takového, a nynější císař Ferd., pán jejich dědičný, při ujetí se knížetství svých dědičných po otcí svém k dostičinění tomu jeho povolení tajně a zatměle se zavázal neb přiřkl, pročť stavové byli v té celé a ne-omylné naději postaveni, jak jest se nic takového odporného proti dotčené zámuvě pana otce jeho za let jeho sirotčích a poručníkův jemu nařízených před sebe nebralo a nezačínalo, tedy že i arcikníže Ferd., císař nynější, to vše jakožto zá-mluvu knížecí — zvláště poněvadž také sice i vůbec mezi lidmi prostými neb obecnými byl by špatný rozdíl mezi tím, což se komu jen ústně připoví a přiřkne, aneb spisem a pří-sahou životní potvrdí a zjistí — co se skutečného též zámuvy neb zápisu splnění tkne, všecko to též po panu otcí svém na bedlivém pozoru míti, tomu všemu zadosti činiti bude a proti dotčenému dovolení jeho naprosto nic ani sám před sebe

bráti se nepokusí, ani jiným co toho začínati nedopustí. Když se pak v jmenovaných zemích všecko nazpět dalo, a císař se k týmž stavům evangelickým v Štýrsku i jinde výslovně v tom pronesl, že raději v košili z zemí svých přeč půjde, nežli aby náboženství jejich jim osvoboditi a v čem nejmenším od úmyslu svého ustoupiti měl, anobrž stavové evangeličtí v Rakousích shledali to v skutku, načež i přežalostně a zjevně touží a naříkají, kdykoli tento císař za nebožtíka císaře Matiaše býval ve Vídni, že obyčejně vždycky s nějakým novým a přetěžkým příkořím a nátiskem v náb. jsou se potkávali: tou příčinou lidé vůbec na všech místech vzali sobě osobu jeho v znamenité těžké podezření, že by straně evangelické nic dobrého nepřál, a byť jim kdy cokoli v témž náb. oustně neb listovně přislíbil aneb i přísahou svou potvrdil, moha velmi snadně, proti vši vůli strany sobě u víře odporné, býti v tom od papeže rozhrášen, že jim to s těžkostí splní a zdrží.“

„Za druhé: to samo v sobě těžké domnění a nedověřnost k osobě císařské zvětšil i nemálo v srdcích lidských utvrdil ten process neobyčejný, kterýž při přijímání ho za krále českého byl zachován. I ačkoli tedy evangeličtí stavové a lidé poddaní v král. čes. i v zemích přivtělených na to na všecko, a zdali by podlé neb mimo jeho královskou přísahu a revers psaný ještě nějaké dostatečnější assekuraci všeho toho od něho požádati a míti jsou musili i chtěli, před i při přijetí a korunování ho za krále a vrchní hlavu svou časně i zdravě pomysleti, nad sebou sami s pilností bdíti, a když jsou všeho toho pominuli mlčením, ne teprva po mši do kostela jíti, t. j. příliš pozdě ze všeho toho k zavržení osoby jeho příčinu sobě vzíti jsou měli; s tím však se všim za třetí předstírají dotčení stavové proti obraně té omluvu a odvod svůj takový: že dotčená nedověřnost k králi Ferdinandovi obnovila se ještě víceji a zsilila tím, co se v Slezsku i v jiných zemích hned brzo po jeho korunování proti majestatu jejich před se bralo a zběhlo, v čem jsou se některé osoby katolické, a zvláště Michna, světle a neukrytě slyšeti daly, co onen jezuita v Molchaymě o dotčené povinnosti krále Ferdinanda v oraci své latinské smyslnil a vůbec problekl, i jinými těm podobnými oučinky více.“

„Ty všechny věci, pokudž jsou se tak v skutku a v pravdě zběhly, nemají se jistě tak špatně a povrchně vážiti, anobrž nad to nade všecko ještě i k tomu dáleji přišlo, že císař Ferd. místodržící v král. čes. od nebožtíka císaře Matiaše zřízené a zanechané, jimž se největší vina a příčina všeho toho nedorozumění a rozbroje tam vzniklého, a že jsou zrušení majestatu jejich všelijak vyhledávali, připisovala, k týmž úřadům na

1620 budoucí časy potvrdil. A jakkoli dává se tomu prým ten, že se to tehdáž zatím a per modum provisionis stalo a opatřilo; avšak lidé nestraní a důmysly zastaralými nenakvašení, kteříž sice k císaři Ferdinandovi dobře nakloněni jsou, uznávají tu věc při něm za omyl neb poblouzení převeliké, dávajíce císaři tudy zprosta a zřetelně na rozum, že jest on stížnostem těm od stavův toužebně přednešeným přede všemi jinými věcmi nejdříve náležitě a skutečně zpomoci, co proti jakým předkům jeho povolením a majestatu se zběhlo, to vše s cesty složití a napraviti, budoucně ničehož tomu podobného žádnému před sebe bráti a začínati od osoby své nedovolovati, nýbrž raději to na sobě, že jim to vše skutečně splniti chce, patrně provésti a prokázati měl.“

„Což vše kdyby bylo se od něho vykonalo, nebylo by mu potřebí, za pominulé příběhy vypíjeti ani z nich komu odpovídati; Čechové pak spolu s jinými zeměmi byli by neměli tak mnoho příčin podstatných k takové nedověrnosti a podezření scestnému, lidé pak ti, kteřížto úmyslem svým příliš záhy kamsi jinam, nežli k samému v celosti zachování náboženství jim propuštěného a svobodného jeho provozování, tak jakž mnozí o tom soudí, směřovali, byli by také neměli tak vinšované příležitosti k tomu, aby tůž intenci svou sobě skutkem provedli.“

„K tomu že tu s obojí strany o náboženství jim běželo, to pronáší se na jevo neřkuli těmi českými vůbec vydanými spisy, ale mnohem více i nebožtíka císa. Matiaše psanými rozličnými, kteréž jest v příčině té k mnohým stavům sv. říše činil a odsílal. A čím dále, tím hojněji porozumívá se tomu a téměř na každý den z příběhův stalých, tak že tou měrou zdá se, jakoby řeč aneb propovědění nebožtíka císa. Matiaše — kterýž poně měl to ústy svými patrně vyznati: „Wann man gehalten, was man versprochen, so wäre man in die vorhandenen Diffikultäten nicht gerathen“, to jest: Kdyby se bylo drželo, co se připovídalo, bylo by nikda k přítomným nesnázem a nevolám nepřišlo, — na větším díle na náboženství míněna byla a se vztahovala.“

„Co se dotýče toho milostivého rozeznání, jímž stavové byli kojeni, domnívá se císař, že jest v těch českých věcech bez ujmy a urážky své mocnosti a velebnosti královské nic více a výše učiniti a ustoupiti nemohl ani povinen nebyl, než co jest již od sebe učinil; nieméně však kdyby sice byly se strany pěkně a přátelsky vespolek porovnaly, bylo by to rozeznání předce dobře následovati mohlo.“

„Z strany zrušení a nezdržení jim přísahy přednášejí stavové a hájí se tím: že táž přísaha královská přináší

s sebou to, že král povinen jest privilegia a svobody zemské hájiti a ruku ochrannou držeti nad nimi; proti kteréžto povinnosti že císař Ferd. tak dobře v věcech politických jako náboženství se dotýkajících mnohonásobně provinil, usilovav o to, aby ji zlehčil a zrušil a tudy i starobylý způsob a formu správy král. čes. dokonce vyvrátil, což vše předně a nejpodstatněji touž smlouvou španielskou a domnělým právem dědičným, jímž se císař a dům rakouský zastírá a hájí, též nátlisky a potlačováním náb. pod obojí provésti a dolíčiti chtějí.“

„O dotčené smlouvě španielské a právu dědičném jest již nahore připomenuto a rozjímáno, jako i o překážkách a potlačení náboženství. A jakkoli stavové chtějí, aby to vůbec za věc konečnou bylo držáno, že by náboženství a obhajování jeho musilo zůstávati v daleko větší nejistotě, kdyby krásně ku pokoji nějakému v král. čes. a jinde přijíti mělo, poněvadž ani předešle věc možná nebyla, dotčeného majestatu na náb. jim daného v jeho podstatě a celosti sobě zachovati, aby jim k skutečné platnosti sloužití mohl: přes to však všechno mnozí jsou předce v domněni tom postaveni, když jsou kurfirštové světští, neohlédajíce se na to nic, co jest se koli jak předešle v Štýrsku, v Korutanech a v Gránsku, tak ovšem teď posléze v král. čes. zběhlo, Ferdinandovi králi hlas k císařství římskému dali aneb při nejmenším volení to jeho schválili a tou měrou k němu mnohem lepší i větší důvěrnost měli, že jim obojí jejich smlouvu s strany obecného i duchovního pokoje v sv. říši držeti a jí zadosti činiti bude, sic jinaké byli by s dobrým svědomím osobu jeho za císaře zvoliti ani volení takového schváliti a potvrditi nemohli; tedy žeť jsou ani stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených neměli k tomu příčiny žádné, aby měli dokonce od naděje pustiti, že by jim též král a císař Ferd. majestatu jejich nezdržel a svobodného náb. provozování nedopustil, zvláště poněvadž to dobře býti může, že jest se císař tomu z dlouhé zkušenosti naučil, že náboženství nedá se tak štipiti a vzdělávati, jakž jest bylo mu to snad předešle od rad jeho některých v úmysl vloženo. Též že jest věc nad míru nebezpečná a škodlivá, z nečasné a nezdravé horlivosti ducha, kterouž by někdo měl k nábož. katolickému, něco proti své ústní neb psané zámuvě a přiřčení činiti aneb někomu jinému o něco toho se pokoušeti dovolovati. A poněvadž císař skrze svého, jejž v městě Nymburce měl, vyslaného stavu evangelické pod svou velebností císařskou v tom ujistiti a ubezpečiti dal, že nad obojím pokojem sv. říše ochrannou ruku držeti a jemu pevně, mocně a neproměnně zadosti činiti, ano i stížnostem jich všechněm a všelijakým, předešle i nyní předneseným, podlé slušnosti

1620 a náležitosti zpomoci chce; tedyť ještě mnohem více jich z již oznámených lidí bude v témž úmyslu svém a domněni upevněno a posilněno.“

„Dále po straně stavův přivozuje se za důvod i to: že přísaha královská to s sebou přináší, že povinen jest všecko to, což by koli ku poctivosti, ku pohodlí a k vzdělání království a zemi prospěšně sloužiti a se vztahovati mohlo, náležitě fedrovati, opatrovati a od téhož král. a zemi naprosto nic neodcizovati; proti čemuž že císař Ferd. po smrti cis. Matiaše všecko vojsko jeho sobě povinností novou zavázal, na pšteluňk svůj přijal, jemu ordinancí rozličné dával, ke všemu odtud následujícímu neštěstí, bídám a neřestem, až i k přežalostnému země české a moravské zpuštění i ku provozování v nich toho neslýchaného a přehrozného tyranství nad ubohým a nevinným pohlavím ženským a dítkami malými i k jiným těm podobným svévolnostem velikou příčinu dal, jako i toho se opovážil, že jest často jmenované stavy za rebelly a nepřátele své sem i tam mezi lidmi vzáctnými a šlechtnými patrně vyhlašoval a naříkal, jim se za nepřitele otevřeného vystavil, je hůřeji a ukrutněji nežli Turky a pohany, jak nejnepřátelštěji býti může, sužovati dopustil, mnoho krajův onakých a úrodných dočista ode gruntu poplundrovati a drahně pěkných a nákladných míst a sídel popáliti dal, a což hrozno jest o králi křesťanském doslýchati, země tak rozkošné a výnosné sběři vojenské neskročené a nešlechtné v loupež, přesmutné mečem a ohněm pohubení vydati se neostýchal a rozmyslu v tom žádného sobě nečinil.“

„Při kterémžto punktu obzvláštně jedna strana druhou obviňuje velice, že by takových hrozných oučinkův, svévolností, škod a neřestí příčinou a původem byla. Předně císař připisuje stavům věci tyto: že jsou k složení zbraní, k němuž jich dostatečně napomínal, nijakž povoliti, jeho ujíti, ovšem pak k navrženým tolikráte jednáním přátelským přistoupení nechťeli, anobřž císaře a krále svého za tak hodného, aby mu na psaní odpověď dali, uznati se zpěchovali.“

„S druhé strany stavové hájí se tím a vytýkají císaři: že ten lid válečný císařský skůro nikda většího tyranství a nepřátelství v zemi jich neprovozoval, jako v tu dobu právě, když dotčené příměří v ležení císařském nařízeno bylo, a stavům podávala se cesta a přístup k jednání přátelskému. Odkudž že mohlo se snadno poznati, že strana císařská k slušnému a mírnému věci té porovnání nikda žádné opravdové chuti a přichylnosti jest neměla.“

Taková pak stavův žaloba záleží na samém oučinku a skutku, a jest jim zapotřebí, aby to dostatečně provedli a

prokázali, jakož pak v často dotčené zprávě Frankfurtské takovému lidu císařského hospodaření zlému všelijak místa se nedává. Ale jakož sice dobře býti může, žetě císař o všem všudyž vědomosti dokonalé neměl; tak zase to také pravda jest, že jest netoliko ke všemu tomu jeden přední officír vojenský, osoba z stavu panského, dobrovolně se znal, alebrž nad to výše i v tom neukrytě se dal slyšeti, že to vše slušně a spravedlivě dalo se Čechům, a kdyby byli mohli jim i to povětří dokonce odniti, že by byli toho učiniti nikoli nepominuli a nezameškali a až dosavad zameškávají příležitosti té nemíní.“

„Z té příčiny někteří muži rozšafní a soudem nestranním obdaření, obecného pokoje milovníci opravdoví, činí sobě při té věci myšlení takové: kdyby byly rady císařské měly v příčině té tak pokojný úmysl, jakýž míti jim náleželo, a i císař s prvopočátku intentu jiného nebyl, tedy že jsou měly jemu raditi k tomu, jestližet jest vždy císař ten lid válečný proti Čechům najatý a shromážděný na svůj pšteluňk přijíti a přísahou novou sobě zavázati chtěl, aby týž lid pro snadší zemi těch s císařem smíření a spokojení, ano i pro ušanování mnohých ubohých nevinných lidí z král. čes. do jeho dědičných zemí a jiných míst okolních vyveden a obrácen, vůdcové pak a správcové jeho vojenští, kteříž tak zle a na díle i bez vědomí a proti vůli císaře Matiaše hospodařili, a zvláště poněvadž i stavové rakouští sobě to stěžovali, že se pouzí cizozemci a papeženci za nejvyšší a nejprřednější officíry vojenské v válce té potřebují a užívají, kassirování a jiným způsobnějším lidem povinnost a správa vojenská poručena byla, k tomu rady ty císařské, kteréž byly z toho zřetelně obviněny, že by byly všeho toho nedorozumění a rozbroje příčina a původové největší, za některý čas ode dvora císařského odbyty a vzdáleny, a tou měrou ku porovnání všech nevolí přátelskému poznenáhla přistoupeno bylo. Což vše bez urážky a zlehčení mocnosti a důstojenství císařského výborně státi a vykonati se mohlo; poněvadž táž velebnost jeho tím předešlým příběhem za nebožtíka cis. Matiaše stalým v ničemž nejmenším nebyla urážena, příčina pak hlavní války té, kterouž nebožtík cis. Matiaš předně a nejvíce na císařské a královské reputaci sobě zakládal, spolu s živobytím jeho minula, tak že bylali kdy ku pokoji a přátelskému nevole té porovnání příležitost vinšovaná, to jistě tehdaž byla. Ale že se toho nestalo, toť jest byl podle dotčených lidí prozřetelných zdání dobrého omyl a přehlídnutí nemalé.“

„Ovšem pak oni toho processu stavův a zvláště král. čes. nevšelijak a ve všem schvalují a za slušný uznávají,

1620 zvláště pak toho, že jsou v tak nebezpečném způsobu císaře žádnou odpovědí poctiti nechtěli, a v příčině té snad ohlédali se víceji na povrchní ceremonie a titule prosté, nežli na obecné dobré a blahoslavenství časné své vlasti, ovšem pak na mír a pokoj v křesťanstvu; mnohem pak méně, že jsou pominuli při císaři ve vši náležitě poddanosti a s snažností opravdovou toho vyhledávati, aby jim v tom zmotaném a nepokojném času vždy něco prominul a v dobré obrátil, k milostivosti a dobrotě raději nežli ku přísnosti se naklonil, takových pak nepřiležitostí nejtěžších a nejposlednějších všelijak se vystříhal a na straně zanechal, a všecky ty zmatky s radou a dobrým zdáním zemí svých k slušné nápravě přivést se snažil. Z té příčiny mnozí lidé dobří jsou v tom domněni postaveni, že to podezření, v kterémž mnozí z stavův král. čes. vůbec zůstávají, nebylo by prázdné a daremné, že by totiž někteří z nich příliš záhy někam dáleji patřili a divnými praktikami neb obmysly, o nichž jiní stavové neměli s prvo počátku vědomosti žádné, všelijakých odkladův a odtahův k tomu užívali, aby se s těmi jednáními přátelskými až do smrti cís. Matiaše, o níž velikou naději měli, a do té chvíle, kdyžby mocnářství římské prázdné bylo a hlavy žádné nemělo, prodlelo, a ty věci aby na takový způsob přivést mohli, v jakémž již nyní pohříchu postaveny jsou, sami pak takové svobody a svévolnosti dosáhli, jakéž podobné ani oni ani předkové jejich nikdy jsou neměli aneb o ni se pokusiti nesměli, anobrž jakéž ne tak brzo a snadně v kterém království stavové mají a požívají, tak že tou měrou král jejich musil by býti toliko otrokem jejich a více jalovým, titulovaným, nežli opravdovým a skutečným králem a pánem země, jestliže by sic jináč ta konfederací od nich zavřená v své podstatě a vážnosti neproměnně trvati a zůstávati měla.“

„Z toho ze všeho zdá se býti podobné k pravdě: jedno, že tak dobře jedni jako druzí v tom punktu zhřešili a obapolně ven z gleichu slušnosti vykročili; druhé, že jest to věc velice pochybná a nejistá, zdali jsou stavové k tomu jaké podstatné a spravedlivé příčiny měli, z poslušnosti J. M. C., jakožto králi svému a pánu, dokonce se vytáhnouti a sobě jiného krále a pána zvoliti a přijíti, anobrž byť i krásně jaké příčiny takové měli, takéli jest jim to náleželo, aby proti němu takovým způsobem a pořádkem postupovali, jakž jest se to vše od nich konalo a dalo. V tom zajisté předsevzeti jejich předně štrafuje se to: že jsou císaře nikdy před žádným právem z ničehož toho neobvinili, k němu necitovali, nicméně však král. čes. a zemí k němu přivtělených dokonce jej zbavili, sebe pak samé z povinnosti a z člověčenství propustili

a za svobodné stavy vyhlásili, ješto když na onen čas kurfirštové sv. říše Václava, římského krále, s důstojnosti té ssaditi chtěli, že jsou osobu jeho k tomu nejdříve náležitě obeslati dali. Nápodobně, když teď za paměti naší stavové koruny švédské nadáli se míti k tomu slušnou a spravedlivou příčinu, aby se z poddané poslušnosti Zikmunda, polského krále, vytáhli, tedy požádali ho nejprvé za to úctivě, aby se v jistém čase mezi ně do království svého zase navrátil, stížností jich slušné a dostatečné zpomožení a nápravu učinil a žádostem, dle jejich zdání slušným a spravedlivým, místo a průchod u sebe dal, s tím přitom dostatečným ohlášením a ohradou: pokudž by se to vše nestalo, že oni zase povinnost a závazek svůj, kterýž jsou mu vykonali, k sobě přijíti a jemu všeliké poslušenství vypověditi chtějí.“

„Druhé, i to se stavům král. čes. neschvaluje, že jsou se v své vlastní při sami za soudce vystavili, ješto měli, poněvadž král. čes. bylo by přední kurfirštsví sv. říše a podlé jiných zemí k jurisdikci její přináleží, při tu jejich společní buď vikařové a mistodržící sv. říše aneb celé kollegium neb konsistoř kurfirštův aneb ze spolku všickni stavové říše náležitě rozeznati a spravedlivým ordelem neb nálezem strany sporné podělití.“

„Třetí, že synové císaře Ferdinanda proti stavům naprosto nic neprovinili, aby od nich v té věci docela pominuti a od král. čes. odstrčení býti měli. A jest dobrá naděje, kdyby byli Čechové kterého z nich místo otce za krále sobě zvolili, že by se byl císař Ferd. o to o všecko mnohem dříveji spokojil a s stavy se porovnal, jakým by způsobem až do let jeho zletilých král. čes. s zeměmi k němu příslušejícími skrze ně stavy spravováno a opatrováno býti mělo a mohlo, a pod tím bylo by k tomu časné příležitosti hojně, aby se stavové s císařem o všecka ostatní nedorozumění pokojně a přátelsky smluvili. Tak zajisté že Švédové zachovali se, když po zavržení Zikmunda krále nejstaršímu synu koruny švédské k ujetí podali a za krále i pána svého míti ho žádali, s tím přitom dostatečným jemu se v tom zavázáním, že se mu na jisté výminky poddati a ním jako králem pořádným řídití chtějí. Což vše stalo se od nich dříve, nežli k volení novému přikročili.“

„Čtvrté, nechťlili jsou pak stavové na krásně míti za krále nad sebou žádného z synův aneb z bratří cis. Ferd. tedy že jsou měli před rukama ještě jiná knížata v říši, pocházející z kmene nebožtíka krále Ferd. I. a královny Anny, manželky jeho, totiž pravnuky jejich, jenž jsou knížata bavorská a páni falckrabové z linie Neuburské a 7 bavorské,

1620 anobř i praprawnuky, jmenovitě nynějšího kurfiršta brandenburského a jeho bratra, ano i knížata saská z linie Altenburské. Z té příčiny jest to mnohým lidem s podivením nemalým, kudy a z které příčiny jsou stavové tak na tu osobu právě cizí a k rodu králův českých naprosto nic nepřináležející přišli, a to na osobu takovou, kteráž již prvé bez toho kurfirštem říše jest, ještě sv. římská říše sedm a ne šest kurfirštův s právem míti má a chce, ovšem pak že dotčená osoba k náboženství tomu, na něž majestat jejich předně a obzvláštně svědčí, pro něž jsou k zbraněm nejvíce sáhli a do té války nad míru obtížné zabředli, nikoli se nepřiznává.“

„Jestližeť jsou se pak na dotčeného kurfiršta falckého moc, konfederací a přátelstvo veliké v příčině té ohlédali; tedy tou měrou dávají na sobě znáti to, že jsou v příčině obhajování náb. svého více se na lidské rámě nežli na pána Boha samého spoléhali. A mohou se míti s právem na pilném pozoru, aby dle obecného přísloví nevěra svého vlastního pána neoklamala, poněvadž mnohem větší počet příkladů může se najíti a vyčísti, jak neslušně a nenáležitě lidé poddaní proti vrchnosti své dobré jsou se pozdvihovali, nežli těch, když jsou se kteří poddaní zpronevěřili třeba vrchnosti zlé, aby se jim to předsevzetí jejich ku posledku dobře zvedlo, byt pak časem s prvopočátku štěstí a prospěchu nějakého proti též vrchnosti své užili; nýbrž že jsou obyčejně podlé sebe i lid obecný, pro jehožto břemen polehčení zdáli se tu věc před sebe bráti, do nejtěžších neřestí a slot zavedli, tak že to, což většímu dílu jich před takovým pozdvižením zdálo se býti věcí nad míru obtížnou a k snášení téměř nemožnou, potom po ztropené bouře obec, zmudřevši pozdě s svou vlastní škodou, porozuměla tomu snadno, že by bylo mnohem chatrnější a k vystání snesitelnější, nežli nepřiležitosti ty, kteréž se jí z dotčené zpronevěřilosti urodily. Anobř, jakž se tomu z některých zpráv vyrozumívá, že jest Čechům již ukázáno na jejich okolní sousedy, totiž na stavy a lidi poddané v Hořejším Falcu, aby se jich zeptali, zdali jest jim provozování od vrchnosti jich svobodné náboženství dle Augšp. konfessí vůbec aneb aspoň jen svoboda svědomí jejich zcela a zouplna puštěna a zanechána.“

„A poněvadž císař byl by v tak veliké podezření při lidu obecném uveden, že by nebožtíka pana otce svého zámruvy ústní stavům knížetství jeho učiněné v příčině náboženství nezdržel a jí radosti nečinil: pročež mnozí jsou v tom domnění postaveni, že jsou Čechové měli míti mnohem větší příčinu k tomu, aby na to zdravěji a bedlivěji pomyslili, že jejich v nově voleného krále pan otec nebožtík otce svého,

kurfiřta Ludvíka, křařtu a vůle poslední z strany zachování v celosti a vzdělání náb. dle znění konfessí Augšp. nikoli nešetřil a nevyplnil, nic se na to neohlédaje, že jest se k tomu samým dědictví svého otcovského se ujetím daleko toužejí a pevněji zavázal, nežli císař Ferd. k zdržení a naplnění připo-
vědi oustní téhož pana otce svého. Poněvadž pak jmenovaný král český pana otce svého předsevzetí neb jednání, proti křařtu děda svého naskrze čelící a tak proti stavův a lidí svých poddaných svobodě jim nadané, za neslušné a nenáležitě jest neuznal a nepotupil, nýbrž mnohem spíšeji je schválil, ba i ještě nad to o cosi většího se pokusil, nežli pan otec jeho: tedyť jsou Čechové a země přivtělené mohli na to rozumem svým snadno přijíti, jak bezpečně a podstatně měli by spo-
lěhati na svobodu tu, kteráž jest jim předešle v jednom i druhém náboženství zakázána, zvláště pak poněvadž jsou se v tom již některé osoby k náboženství krále jejich zjevně se přiznávající světle a neukrytě slyšeti dáti směly, že vrch-
nost v příčině náb. se dotýkající není povinna reversem nákým dáti se vázati.“

„Ti a těm podobní rozmyslové proto se od některých upřímného srdce a soudu nestranného lidí v bedlivé rozvážení berou, aby stavové král. čes. i zemí k němu přivtělených rozmyslili se na to zdravě: zdali jsou to volení své nové ve všech všudyž příčinách a případnostech slušné a s právem před sebe vzali, je vykonali, i budouli moci z něho tu, kdež náleží, právi býti. A pokudž by se něco toho tak zcela a zouplna nenašlo, tedy aby raději na jiné prostředky za času pomyslili, jak by ty omyly škodlivé, jichž se při té věci dopustili, pokudž by nejvýš možné bylo, náležitě napravili. K čemuž je jejich v nově volený král, jakožto ten, kterýž se v tom zřejmě pronesl a osvědčil, že mínění jeho není, koho při věci té o jeho spravedlnost strojiti aneb někomu co toho svévolně zadržovati, mnohem spíšeji přidržeti nežli od toho odvozovati bude, zvláště poněvadž mnozí lidé rozumní tak o tom smýšlejí, že jest se z strany ujetí koruny české a správy zemí k ní přivtělených, nevyčká v tom resoluci konečné a zdání dobrého od svého pana tehána, veliké Britannie krále, jenž jest kníže a regent nad míru moudrý a zkušený, ani bedlivě při sobě nerozvážív těch pohoršedlivých a škodlivých konsekvencí neb věcí odtud vyplývajících, jakožto z světlého kontextu neb znění svrchu psané bulle zlaté, kteráž nemůže, známa býti nemůže, příliš hrubě ukvapil a sebo samým právem stavův k volení svobodnému svěsti dal, ať se tomu každodenní zkušenost to s sebou přináší, jak a jak a nezdárná věc jest, když někdo v něčem domě to“

1620 víceji na kancelář a svá práva obzvláštní spoléhati a se odvolávati, nežli na právu obecném a zřiz. zem. hlavním neb základním intencí a při svou zakládati chce.“

„A ač obyčejně za horka zakvašené, náhlé a obmyslné rady a naměření lidská s prvopočátku zdají se býti veselá, slibná a užitečná; s tím však se vším, čím dále, tím tížeji se daří, až naposledy potom dokonce zlého a přesmutného docházejí skončení. Onen Karel, švédský král, dosedl sice hned na stolicí královskou a ujal se správy vlasti své, jak jen stavové švédští Zikmunda, strejce jeho, zavrhlí; ale s korunováním prodlel dobře za sedm let pořád, vyhledávav ustavičně pod tím prostředkův všelijakých, aby vždy ještě téhož strejce svého polského krále aneb při nejmenším syna jeho Vladislava sobě vyzískati a s ním o to o všechno tím lépeji porovnatí se mohl.“

„Kdo by tedy chtěl pomysleti na to zdravě, kterak by k té věci české nějaké prostředky příjemné vynajíti a tomu nedorozumění přetěžkému prospěšně vzhoditi mohl: ten by mohl ne neslušně myšlením svým přijíti na to, že by k věci té nebylo žádné lepší a pohodlnější cesty, jako ta, aby obojí strana zbraně své neprodleně složila a zanechala pře té při spěšném, a to buď přátelském aneb právním soudcův nestraných a naruživostmi nezřízenými nezanešených porovnání, leč by někdo to samo měl na rozmyšlení velikém, zdali by to obě bez ujmy a zkrácení reputací císařské dobře a bezpečně státi se mohlo.“

„Ale poněvadž sám císař v kapitulaaci neb reversu svém sobě to oblibuje, že na žádný stav sv. říše ani sám o své ujmě moci sáhati ani komu jinému co takového před sebe brátí poroučeti neb dovolovati nechce, nýbrž měli by buď sám císař neb kdokoli jiný proti jednomu nebo druhému z týchž stavův říšských co činiti, říkati aneb očkoli k komu z nich hleděti, tedy že takového každého má a chce císař pro uvarování všelikých rozbrojův, bouřek, roztržitostí i jiných těm podobných zmatkův a neřádův v sv. říši, též pro obecného pokoje a svornosti v ní zachování, ku pořádnému vyslyšení a processu právnímu dodržeti a dostaviti dáti, pod žádným vymyšleným způsobem a zámyslem toho nedopouštěje, aby kdo z stavův, ješto by právem živ býti chtěl a k němu se volal, loupežnictvím, zájmem a ohněm, krádeží, válkou neb čím jiným utiskován, sužován a přepadán býti měl, jakož pak není o tom pochybnosti naprosto žádné, když pan kurf. falcský, jakož na něho náleží, v tom se upamatuje a ku přátelskému porovnání s císařem směřovati bude; tedy že i císař s větší pochvalou, užtkem i s fortem svým a domu svého

čakouského, zvláště poněvadž jest jistě k skutečnému vladařství král. čes. a zemí k němu přivtělených ještě nikda nepřišel, bude moci podlé též kapitulací své se chovati a postupovati, nežli aby pro domnělé reputaci a velebnosti své zachování všecko to s větším nebezpečenstvím i s dokonalou zemí svých dědičných, kteréž ještě v moci své má, ztrátou, ovšem pak s nejvyšší záhubou a zkázou sv. říše, anobřž celého křesťanstva jakořka v šanc vsaditi a na špici meče postaviti měl neb chtěl.“

„Příklad toho patrný máme na onom Maximilianovi, králi římském. S tím podobně poddaní jeho Flandrové nakládali jednoho času tak nenáležitě a nehodně, že jsou ho životně jali, u vězení drahý čas zdržovali, rady pak a dvořany jeho některé, an na to očima svýma se díval, pomordovali a z světa zprovodili a naposledy i k smlouvě, jakou sami míti chtěli, chtěli jest sic jináče z téhož vězení vykročiti a hrdlo sobě zachovati, přinutili. I ačkoli cis. Fridrich, otec Maximilianův, domníval se také, že by mu nebylo možné, aby bez ouhony a ublížení důstojenství svého císařského potupu tu shrýzti a bez slušné a spravedlivé pomsty zanechatí měl a mohl; avšak týž syn jeho, maje na velikém pozoru a rozmyslu připověd svou královskou, a jaké by z toho, jestliže by pan otec jeho túž pomstu sice ne neslušnou a ne neprávni před sebe vzal, země pohubení a krve nevinné proliti následovati musilo, vždy předce téhož otce svého namluvil na to, že jest všeho toho pomínil a pokoj sobě dal.“

„Jak mnoho onen císař Zikmund Čechům ustoupil a od čeho upustil, to se v pamětech téhož národu obšírně zaznamenane nachází. Kdyby byl někdo před dvacíti lety řekl, že král hispanský má s stavy nidrlantskými jakožto s národem sobě svobodným příměří pokojné udělati, byli by lidé řekli, žeť toho dotčený král nebude moci s reputací svou dokud živ učiniti; avšak předce se to tak v skutku a v pravdě zběhlo, králi pak skrze to na jeho velebnosti a moci dokonce nic nesešlo, anobřž snad mnohem větší fortel mu z toho pošel, nežli kdyby byl válku předce dále tu vedl.“

„A protož měl by i císař reputací svou tak na pozoru míti, aby podlé ní i ostatní země své v šanc nevsadil a o ně s špatnou reputací dokonce nepřítel. Což císař rady měly by při sobě bedlivě uvážiti a sam posouditi, že císař nebyl by v válkách pán poctivý, jak by byl, kdyby něm na onen čas u Kanyže a teprve v benátské v benátské na oko spatřilo.“

„Tuto však naskýtá se jedna věc, která by volala k takovému jednání přátelskému a míru.“

1620 ne tak snadno najdou se prostředkové aneb smlouvové ubrmanští nestranní a vášněmi postranními nenaprznění, at se nyní o soudcích mlčí, poněvadž v při té dotýkalo by se tak dalece náboženství z obojí strany (čehož netoliko již nahore dosti hojně dotknuto, alebrž i z přednežení vyslaného císařského při dvoře franském vyrozumělo se tomu s dostatkem), jako i proto, že jsou se již mnozí z křesťanských potentátův, knížat a pánův jak jedné tak i druhé strany nemálo ujali a přivinuli k nim, tak že, kdo by z nich byl jedné straně příjemný, toho by hned druhá měla v podezření. V nově volený český král spolu s stavy král. čes., jest jistá věc, že pře své dokud živi nepodají císaři k rozsudku, poněvadž ho za stranu svou odpornou uznávají, jako ani kollegium neb konsistoři kurfiřtskému, od něhož dotčení stavové již prvé jsou velice uraženi a stíženi, a to v tom, že dotčení kurfiřtové císaře k volení hlavy říše proti žádosti jich připustili. Jiným také knížatům katolickým ne tak snadně svěří sebe k rozsudku spravedlivému; jako i císař z druhé strany bude mít na velikém rozmyslu, aby při svou kurfiřtům, knížatům a stavům evangelickým rozeznati dopustil a na orteli jich přestati měl.“

„Při této však nesnázi mohlo by se pomyslit na to, zdali by mezi jinými prostředky ku zpomožení nedorozumění tomu příhodnými i ten platný a užitečný nebyl: aby strana obojí zbraně složila a učinila mezi sebou co nejdříve příměří; k tomu aby císař dle zakázání svého, kteráž se stalo v Nimběrze skrze posla jeho i jindy knížatům a stavům sjednoceným, pomyslně na prostředky ty, jak by těm stížnostem ode všech stavův evangelických ze spolku podaným jakkoli neb poněkud skutečně zadosti se stalo, nebo jest se toho obávati, neučinili to císař, tedy že jmenování stavové evangeličtí sjednocení budou tu jeho zámělu ujímati sobě a vykládati mnohem víceji za hostinskou a nebezpečnou aequivokaci neb škrabuňk, nežli za upřímou staroněmeckou i císařskou sinceraci, zámělu a ujištění jich v naději té.“

„A jakkoli táž věc, jak snadno souditi, stavům katolickým ne bez slušné příčiny dává rozmyšlení veliké a přichází jim dosti odporná a těžká; s tím však se vším naděje vede, když toho při sobě zdravě pováží, že by, chtějíce úmysl a mínění své z strany zachování sobě v celosti některých klášterův a mnichův sobě provésti, sebe lehyčce i o celá duchovenství, anobř i o země připraviti mohli, žeť i ti budou hleděti se k mínění císařskému rádi a příhodně šikovati a v tom ve všem za jedno se s ním pěkně srovnati. Neb již vůbec všickni to dobře zkusili, jaké znamenité nepřiležitosti povstávaly dosavad při pořádu práva v komoře říšské z toho, když strana

pod jednou zhajovala některým osobám knížecím pod obojí jejich místa a visitací v dotčeném soudu komorním užívati, zavalujíc jim v tom spory a nesnáze rozmanité.“

„A byt krásně nynější císař k něčemu víceji přistoupiti a od něčeho podstatného ustoupiti musil, nežli jsou co toho předkové jeho v příčinách takových dělali, aneb zřízení zemská sv. říše v pravé pravdě to s sebou přinášejí aneb aspoň zdají se přinášeti: protoť však žádný z lidí rozumných nemohl by míti mu s právem v tom za zlé; má zajisté císař v věci té za příklad dobrý pana děda svého císa. Ferd. I., jako i císa. Karla V., co ten, chtěje zase způsobiti a na budoucí časy zachovati mír a pokoj v sv. římské říši, jehož těchto časů jest daleko více potřebí, nežli v tu dobu, od sebe učinil. A jest se konečně nadati, jestliže císař oblíbí sobě živě a opravdově přátelské porovnání nevolí a nesnází těch, kteréž nyní vůbec vznikly za příčinou rozdílu v náboženství, tedy že i stavové evangeličtí sjednocení nebudou se tak tuze a drsnatě zastavovati na všechněch žádostech a stížnostech svých, nýbrž dají se upokojiti tím, když vyrozumí tomu, že budou mocí obdržeti na císaři a straně katolické nákou bezpečnější rovnost s nimi jak v náboženství tak i v jiných svobodách a výsadách svých starobylych.“

„Kdyby tedy takovou měrou srozumění dobré a důvěrnost jak mezi císařem a stavy říše, tak také i mezi samými stavy vespolek bylo zase poznovu ustanoveno, není pochybné, žeť by táž věc k snadnějšímu pomožení i toho nedorozumění českého a jiných důležitých věcí císařských na místě postavení nad míru platně a prospěšně sloužila a napomáhala, a bylo by to jak pro též stavy tak ovšem i pro samého císaře daleko lépeji, nežli aby usilovati měli všecko všudyž samou mocí válečnou a pouhým násilím sobě k místu a konci přivést.“

„Aby pak jmenovaného cíle tím konečněji a snázeji dosáhnouti a pokoje trvanlivého a bezpečného dojiti mohli, pročež historie časův pominulých naskytují nám příkladův bojně, podlé nichž by se na snesitelné prostředky k vykonání všeho toho pomysliti mohlo; ku příkladu: když na onen čas král uherský Matiaš a Vladislav, český král, za příčinou markrabství moravského, knížetství slezských a obojích Lužic vyzdvihli proti sobě válku otevřenou, a Kazimír, polský král, ujal se Vladislava syna svého; kurfiřtové pak okolní, Albrecht saský a Jan brandenburský, znamenavše to časně, že by země a knížetství jejich, pokudž by táž válka dále trvala, mnohých neřestí zakusiti a vystáti musily, i vložili se v to živě a předložili stranám jisté výminky a výhrady, na něž by pokoj mezi nimi zavřin býti mohl, jmenovitě aby Hořejší i Dolejší Lužice

1620 s dílem knížetství slezských při koruně české zůstaly, král pak Matiaš aby na ostatním dílu Slezska s Moravou přestal, na ten a takový způsob: jestliže by bez dědicův pohlaví mužského ze světa sešel, tedy aby dotčené země všechny zase k koruně české připadly; pakli by dědice pohlaví mužského zanechal po sobě, tedy aby král Vladislav měl na vůli buď jmenovaných zemí při témž dědici zanechat, aneb jistou summou peněz od něho je vyplatiti a k král. čes. zase přivtělit.

„Jmenování králové, český a uherský, vyrozuměvše výminkám předloženým a jich bedlivě při sobě pováživše, přestali na nich, a tou měrou učinili vespolek pokoj prostředkováním týchž kurfiřtův, zvláště poněvadž kurfiřtové v tom se jim zřetelně pronesli, kterákoli strana oblíbí sobě výminky jim přednešené, tudy že chtějí se jí obadva ujíti a proti druhé jim odporné lidem svým válečným, kterýž před rukama měli a s ním před Vratislav táhli, kdež i vojska králův oboudvou se nalézala, věrně pomáhati. A ačkoli tedy král Vladislav v tu dobu musil příliš mnoho pustiti králi Matiašovi od zemí k koruně české přivtělených; s tím se všim, nežli málo minulo, dostaly se mu zase všechny a to ještě s královstvím uherským do rukou a po něm potomkům jeho, kteříž drží je až do časův přítomných.“

„A jakkoli císař Fridrich na přimluvu a prostředkování některých kurfiřtův a knížat německých jmenovanému králi Matiašovi koruny uherské proti odvedení mu jisté summy peněz, chtěje tedy tu válku začatou tím spíšeji přetrhnouti, v moci jeho zanechal; nicméně však předce táž koruna uherská dostala se potom potomkům jeho k správě a opatrování, a zůstává při nich téměř již na sto let pořád zběhlých. Což bylo by se snad nikda nestalo, kdyby byl týž císař Fridrich chtěl dotčenou korunu králi Matiašovi mocně z rukou vydríti a sobě zachovati. Když pak po některém čase dotčený král zdvihl válku proti císaři a odňal mu celé Rakousy; tu opět ujal se císaře Albrecht, kníže saské, se vši svou mocí válečnou, vyhnal krále Matiaše téměř z většího dílu zemí rakouských a jej k tomu přinutiv, aby s císařem se spokojil, přitom však zanechal mu jak hlavního města Vídně tak i jiných měst některých k vládnutí a užívání. S kteroužto smlouvou ubrman-skou knížete Albrechta císař Fridrich byl výborně spokojen a syn jeho Maximilian I. dotčená místa teprva po smrti Matiaše krále zdobýval a sobě přivlastnil.“

„Tím způsobem mohou historie křesťanským a pokoje milovným potentátům, kurfiřtům a knížatům, též jejich a J. M. C. radám i všechněm jiným lidem rozumným příčinu

a podnět dáti k bedlivému pomýšlení, zdali by na takové a těm podobné cesty a prostředky tomu z českého nepokoje vzniklému nedorozumění, jestliže ne docela, ale aspoň z částky a zatím toliko, ňák příhodně zpomoženo býti mohlo, ku příkladu takto: nemohli by býti císař radou dobrou k tomu přiveden, aby kurfiřtu falckému do smrti jeho země české a Lužic k vládnutí a užívání pustil, sám pak zanechal sobě Moravy a Slezska na způsob takový:“

„Jestliže by se skrze nestranné prostředky a smlouvce aneb skrze pořád práva to provedlo a našlo, že jsou dotčené země neměly dokonalého práva a svobody a moci k tomu, aby se z poslušnosti J. M. C. vytáhly a sobě krále a nového pána zvolily; tedy aby teprva po vykročení z toho světa jmenovaného kurfiřta falckého též království a všechny země přivtělené císaři neb na dědice jeho, však bez ujmy a zkrácení privilegií jich, zase připadly a zůstaly při nich, stavům pak aby na výš oznámený způsob zanecháno bylo právo k svobodnému volení dle znění bulle zlaté. Pakli by se dotčené země příhodně rozdělití nemohly (ač že by se to mohlo dobře státi, jest tomu rozuměti z příkladu nyní přivedeného), zdali by je aspoň jmenovaný kurfiřt, proti vynahrazení císaři jisté summy peněz platu ročního, jako za léno císařské a dědicův jeho pohlaví mužského — pod kteroužto případností aby jim také slušně a s právem titul královský zůstal, a oni ho svobodně užívati mohli — již připomenutou měrou za živobytu svého držeti a užívati mohl.“

„I ačkoli pak jest snadno souditi, že z obojí strany budou se zdáti prostředkové tito vyvržení velice odporní a drsnatí; přes to však všecko vždy nesluší od naděje docela pouštěti, aby v nově volený král neměl vždy něco učiniti k vůli a na dobré zdání všech nestranných a pokoje milovných potentátův, kurfiřtův a knížat pro tu lásku, kterouž k obecnému pokoji i k sv. římské říši, vlasti své milé, má, ovšem pak pro tu šetrnost a ohled ten, kterýž povinen jest císaři, pánu a hlavě své prokazovati, a ku přátelskému nějakému porovnání přistoupiti, jako i stavy a poddané král. čes. a zemí přivtělených dle nevyšší své možnosti k témuž přivéstí a nakloniti pomoci, byť oni krásně chtěli se hájiti tím, že by prostředkové jmenování čelili naskrze proti jejich teď nedávno zavřené smlouvě, konfederaci a způsobu správy zemské starobylému; poněvadž v takových a těm podobných příbězích nemusí se všecko všudyž tak subtilně natahovati a na vázky zlaté rozvažovati, nýbrž mohou se věci takové dobře a prozřetelně tak opatřiti podlé potřeby nastalé, aby kozy celé a vlci sytí zůstali.“

„A když stavové s poddanými svými budou v tom náležitou a dostatečnou assekurací ubezpečeni, že při svých privilegiích a svobodách starobyklých zcela a zouplna zůstaveni budou, obzvláště pak majestatu jim na náboženství vydaného v své váze užívati mají: jest dobrá naděje, že tím snázeji a ochotněji dají sebou pohnouti a přivéstí sebe k upokojení přátelskému, ano i to v pilné povážení své vezmouce, byloli by jim možné to přetěžké břímě válečné ještě dále snášeti a vystáti.“

„Po straně pak císařské mohly by se uroditi a naskyt-nouti mnohem větší nesnáze a rozmyslové, zdali by k již oznámeným prostředkům přistoupení mu možno a bezpečno bylo, poněvadž ti zdáli by se proti jeho velebnosti císařské a královské náramně čeliti, to pak uznávali by všickni vůbec lidé rozumní za věc slušnou a spravedlivou, aby kníže císaři a hlavě své nejvyšší, a zvláště to, kteréž by ho samo tak podle jiných spoluvolencův svých k důstojenství takovému zvoliti a vyzdvihnouti pomohlo, ovšem pak stavové a lidé pod-daní v zemi, k jurisdikci sv. římské říše přináležející, veleb-nosti jeho císařské ustoupili a vždy v něčem předeek ňáký mu pustili, nežli císař a hlava vrchní knížeti jednomu a tako-vým stavům a lidem poddaným. Kteřížto rozmyslové a roz-vržení věci té jsou tak podstatní a mocní, že jest snadno toho se domysleti, žeť poslušní kurfirštové, knížata a stavové sv. říše k věcem takovým nikoli mlčeti a s pokojem seděti ne-budou, nýbrž poznají se býti povinni tím, aby pomyslili za času na prostředky ty a všecko úsilí i možnost svou vynaložili na to, jak by císaře a pána svého při jeho mocnosti a důsto-jenství k dobrému užitečnému samé říše zdržeti a zachovati mohli.“

„Co se pak mocnosti císařské dotýče, již jest o tom na-před z částky zmínka učiněna; a tou příčinou nebude moci žádný poslušným kurfirštům, knížatům a stavům v tom slušně za zlé míti, jestliže se oni, majíce na bedlivém pozoru svrchu jmenované případnosti a cirkumstancí, tak lehce do války této nepleťou, nýbrž v těchto tak nebezpečných přibězích k míru, pokoji a svornosti mnohem raději veřejně, opravdově radí a napomáhají.“

„Tak jest ovšem, že svrchu dotčený Albrecht, kníže saské, pro obhájení velebnosti sv. říše pro císaře Fridricha mnoho dělal, avšak přitom netroufáv sobě s lidem svým válečným města Vídně jemu k ruce se zmocniti, přivolil k tomu při smlouvě mezi císařem a králem uherským Matiašem zavřené, aby dotčené město s jinými místy v moci téhož krále na ten čas zůstalo; na čemž týž císař také ochotně přestal. Takže lidé ti, ješto tak příliš veliký ohled na samu reputaci, mocnost

a právo císařské v příčinách takových míti chtějí, musili a měli by přede všemi jinými věcmi předně povážiti při sobě zdravě toho: takéli by měli k tomu dostatek lidu, peněz, profiantu, municí i jiných potřeb, aby tu nynější válku, kteráž nákladův nesmírných a nevyvážitedlných potřebuje, a jichž žádnému nejbohatějšímu a nejmocnějšímu králi téměř vystáti nelze, vystáti a dokonale vyvésti mohli. Aby se pak na samé cizí potentaty v té věci spoléhati měli, nebylo by bezpečno raditi jim k tomu, neřkuli pro tu samu příčinu, že by jak sebe samé tak i vlast svou skrze to do cizí poroby a otroctví svévolně zavedli, alebrž že by i straně své odporné dali k tomu podnět a příležitost znamenitou, aby i ona podobnou měrou lid cizí do říše uvedla, a potom aby tudy jeden potentat toto, druhý onono od ní ušklubl a odtrhl, poněvadž sice obyčejně to bývá, že, které království samo v sobě roztržité a nesvorné jest, to nížádným způsobem v podstatě a celosti své dlouho ostati nemůže, ať nyní pomine se mlčením to nebezpečnoství převeliké, jehož jest se odtud sv. říši, anobřž křesťanstvu celému od úhlavního a dědičného jich nepřitele Turka neomylně obávati; jemuz tou příčinou otvírají se do ní příliš prostranné dvěře, anobřž i brána celá, tak že bylo by na velikém čase, jakby mu je všickni křesťanští potentati zase za času zamknouti a zatarasovati mohli.“

„A podlé toho všeho slušelo by ještě bedlivě souditi i nepřiležitosti této: kdyby se všickni potentati cizí neb přespolní, od nichž bylo by se císaři pomoci jaké nadáti, i jeden každý z nich obzvláštně s svými povahami a případnostmi rozmanitými zdravě a bedlivě rozsoudili a povážili, že by snad nebylo proč, na sílu a pomoc jejich tak hrubě pavovati. Král zajisté hispanský nemohl samotných stavův sjednocených v Nidrlantu za celých 40 let dokonce sobě podmaniti, skompeškovati aneb pod moc a poslušnost svou přivesti, nýbrž naposledy musil vždy s nimi jakožto s národem sobě cele svobodným přiměří do jistého času zavřítí. Kdyby tedy na moc a sílu jeho tak přílišně pavovati chtěl, aby on s to býti mohl, pomáhati někomu jinému zemi a lidí poddaných od něho potracených zase poznovu dobývati, zvláště poněvadž on také sám, kdyby snad minul při témž druhu svém všecku sílu svou vynaložiti, mohl by buď od jmenovaných stavův buď od kohokoli jiného z potentatův okolních v svých vlastních zemích nešpatného nebezpečnoství se obávati, anobřž i s ním se skutečně potkati.“

„Nápodobně král polský nemohl svého vlastního a dědičného království švédského v rukou a moci své zdržeti a zachovati, nýbrž musí ho jinému proti vůli své vřiti. Aby

1620 se pak měl nyní do toho nedorozumění českého bezpotřebně plést, s těžkem mu k tomu stavové koruny polské dovoli. Franský král jest tak, že má proč ohlédati se něco v věci té na krále englického, aby se proti zeti jeho a zvláště proti jeho dědičným zemím přílišně na odpor nestavěl, jako i na své starodávni konfederanty a přátele, knížata německá, kteréž by tou měrou nemálo uraziti a proti sobě zjiřiti mohl. Podlé toho, poněvadž z věci svrchu oznámených tomu se vyrozumívá, že v tom nedorozumění českém dotýkalo by se těžce náboženství, protož mohla by se o to snad něco v království jeho vlastním nějaká potřka a nevole uroditi, tak že by týž král po domácku s svými vlastními poddanými co dosti činiti měl.“

„Potentati a knížata vlaská nejsou sami mezi sebou jedno-
svorní. Když papež časem poklad svůj otvírá a něco ven z něho vyzdvihuje, tedy hledí jej zase co nejrychleji zavřiti, tak že není se co bezpečiti na jeho nákou stálou a trvanlivou pomoc jak z strany peněz, tak ani jiných věcí potřebných. Ostatní pak knížata ve Vlaších nejsou docela dobří přátelé a zástupcové císařští, pro něž tím méněji budou smíti se volně hnouti druzí, kteříž byli by toho celého úmyslu, císaře v té válce zastávati.“

„Na turecké pomoci chtěti sobě něco zakládati, není jisté, ani bezpečno, ani užitečno. Nebo nacházíme to z historii hodnověrných, kterak se na onen čas dalo v císařství východním, v zemích řeckých, v království uherském i v jiných krajinách okolních, když tento host buď od nich pozvaný neb nepozvaný dostal se do nich. Čehož sluší časův nynějších též povážiti a přitom opatrovati se bedlivě, aby on podobnou měrou do římské říše se nevtiskl a nevloudil.“

„Chtěli by pak někdo sobě o tom myšlení takové dělati, že skrze dání do achtu kurfiršta falckého a stavův mohlo by býti straně císařské nějak příhodně a platně zpomoženo neb poslouženo, tedy necht by také přitom shledal toho, aby ho nápeti to hrubě nezmýlilo, a tudy to zlé ještě mnohem hůřeji se nezjiřilo.“

„Dále, poněvadž jest se císař v tom světle a neukrytě slyšeti dal, že panu kurfirštu falckému nemá v tom tak příliš za zlé, že jest se koruny království českého a zemí k němu přivtělených ujal, když jest to učinil pro samo většího nebezpečení uvarování, když jsou Čechové v tu dobu na tak veliké pozoufání přišli a proti jeho v té věci se zpěčování by bezpochyby byli k volení novému přikročili, což by bylo jak císaři tak i celé říši věci tím protimyslnější; tou tedy příčinou jest se nadati, že císař bude moci snázeji přiveden býti k dobrému a přátelskému porovnání, když se o to, aby táž věc tím dříveji

byla náležitě fedrována, i jiní potentatové, předně pak a nejvíce kurfiřtové a knížata říše s opravdivou horlivostí postarají a jí se ujmou.“

„A mohlo by se i to dobře státi, že by král englický sám, jakožto rozumem vysoce od pána Boha obdařený kníže a pán, jemuž to výborně jest známé, že věc ta dotýkala by se jedno-
stejně všech všudyž králův světa, jemu pak obzvláštně že by pro společnost pře té, kteréž dotčený král také před tím v svých zjevných spisích živě se ujal i důvody podstatnými mocně zastával, na ni nezáleželo málo, v případnosti té jak zetě svého tak ovšem i jmenovaných stavův s dostatkem napomenul, aby se tím ochotněji k nějakému snesitedlnému a slušnému porovnání měli a nakloniti dali.“

„Kdyby pak císař na již oznámený způsob přičinil se o skutečný fedruňk a vzdělání obecného svatě říše dobrého a pokoje stálého v ní, tedy jest jistá věc, žeť by sobě skrze to tím hojnější poctivost a pochvalu neumírající i všech vůbec vyzískal, nežli kdyby za příčinou svého toliko vlastního zisku, pohodlí a zdůstojnění všecko v šanc směle a nerozvážlivě vsadil, tak veliké množství a sílu lidu cizího válečného (což zdá se, že by s jeho kapitulací neb s reversem od něho kurfiřtům odvedeným nevšelijak dobře se srovnávalo) do říše uvedl a tou měrou ještě těžšího země zhubení, krve nevinné prolévání, a čeho bylo by se nad to výše odtud budoucně obávati, příčinou býti měl; ovšem pak kdyby, jakž sice štěstí v příčinách takových velice nestálé a vrtkavé jest, musel očekávati na sebe břemene toho obtížného, kteréž se obyčejně od vítěze na stranu přemoženou uvaluje, a jež musil by sám císař dokud živ a snad po něm i dědicové a budoucí jeho za drahně let pořád s svou obtížností znamenitou na ramenou svých snášeti, což by jistotně vztahovalo se mnohem více k velikému jak osoby a důstojenství jeho císařského tak ovšem i velebnosti celé říše zmenšení, nežli aby vždy v něčem času přítomnému ustoupiti a jemu nák rozsáfně folkovati musel. Kdyby se to tak stalo, tedy císař měl by naději neomylnou, což by koli tuto snad mu ujiti mohlo, že by sobě to jinou stranou a obzvláštně na říši, kdyby v ní mir a pokoj utvrdil i mezi stavy důvěrnost lepší spůsobil, vynahraditi a snad i toho přitom ještě nadáti se mohl, že by takovou měrou tím snázejí i království uherské sobě zachoval a v moci své zdržel.“

„Ale ještě jedna věc mohla by císaři, ne bez slušné příčiny, v cestě hrubě ležeti a rozmyšlení i překážku těžkou jemu zavaliti, kdyby totiž duchovenství, klášterové i kostelové pod jednou zase k svému spůsobu a užívání starobylému přivedeni a navráceni nebyli. Avšak snad i k tomu mohli by

1620 se najiti prostředkové nějaci příhodní a snesitelní. A byt krásné věci té hned tak pojednou zcela a zouplna zpomoci se nemohlo; s tím však se vším vždyt předce jest věc lepší a užitečnější, takové statky duchovní v rukou křesťanských zdržeti a zanechati, až by se i k navrácení jich příležitost náká vinšovanější naskytla, nežli snad horlivostí nějakou nečasnou a nerozšafnou dáti příčinu k tomu, aby je Turek s celými zeměmi a lidmi křesťanskými sobě pod moc uvedl. Kterýžto v skutku, vida takovou svou příležitost dobrou, naháletí nebude. A byt krásně sám císař turecký, jenž snad věš chut a mysl k míru a pokoji má nežli k válce, na ty věci nemyslí, najdou se však bez něho jiní podštěváčkové masei, kteříž budou ho k tomu ponoukati, aby příležitosti nyní pilně šetřil a jí z rukou svévolně nepouštěl, jakž se před tím takových ponuknutí mnohem více dalo. Ale milostivý a milosrdný Bůh a otec pokoje račiž k tomu milostivému pokoji sám pro rozšíření cti a slávy jmena svého nejsvětějšího, k potěšení a rozmnožení církve křesťanské, ano i k budoucímu dalšímu vzdělání prospěchu sv. římské říše mocí svou božskou srdce lidská nastrojovati a nám všechněm ho štědře udíleti a propůjčovati.“*)

O poselství krále Fridricha u Maximiliana bavorského.

Fridrich, český král, vypravil do říše, předně pak a zvláště k strejci svému Maximilianovi, kn. bavorskému, Dr. Ludvíka Cameraria, radu svou tejnou, za příčinami vysoce důležitými. Kterýžto dostav se do Mnichova a tam mimo vůli a libost svou déleji se zdržovav pro množství jednání svých, učinil obšírné psaní ciframi neznámými odtud 13 d. maje k Volrádovi z Plessen, též tejně radě královské, kterýž v tu dobu zdržoval se při pánu svém v Praze; v němž činil mu dostatečnou zprávu, jak se mu co při dvoře a rokování bavorském vedlo, což skladatelové tejně kanceláře Anhaltské v tom smyslu připomínají a vypisují:

Že dotčený Camerarius ze všech všudyž cirkumstancí porozumívá tomu, že týž kníže bavorské nebude nikoli v neutralství a pokojem seděti a na tu šarvátku císařskou a královskou dívati se skrze prsty, nýbrž přispěje císaři když tedy na pomoc. Jeden z jeho předních rad a dvořanův, z Vesína, že jest opět v Drážďanech, ačkoli odjezd jeho před Camerariem dosti dlouho tajili, až naposledy dověděl se toho u jednoho

*) Celé to'o pojednání, původně německy sopsané, od Skály samého se čes'to vyloženo jest. Red.

z rad komory knížecí a to při truňku a posedění přátelském, vyrozuměv v tu dobu i tomu, že císař přemýšlí na to, aby krále do achtu dal; tak že ze všeho toho může snadno se souditi, že Bavor mohl by což tož dosti těžkého mimo nadálost jejich ztropiti. Dále z obecných avisi vlaských, které byly mu propůjčeny ku přečtení, že jest nalezl to: kterak král bavorský pronesl se skrze posla svého papeži v tom, jak jen dostane od císaře resoluci jeho dokonalé, že vskok do Hořejší Falce s lidem svým vpadne. Načež že jest potřebí králi i radám jeho veliký pozor míti a za času na prostředky dobré pomysli. Mezi jinými pak nebylli by dobrý a příhodný prostředek ku předejití toho zlého tento: aby král bratru svému falekraběti Ludvíkovi Filipovi na čas a na jistý revers pro budoucnost kuru falckého postoupil anebo synu svému nejstaršímu, jemuz by ku potřebě té poručník velmi lehce obádán a nařízen býti mohl, protože by proti těm osobám exekuci právní téhož achtu postačovati a připuštěna býti nemohla. To že jsou o té věci myšlení jeho, k nimž zná se patrně, že by při něm z strachu tak kvapně pocházela.

Z strany knížat a stavův sjednocených zdálo se mu, že ne všickni barvu aneb štych držeti budou, nýbrž že větší díl jich pustí pláště své po větru. Mělali by armáda česká — čehož, Bože, uchovati rač! — k neštěstí nákému přijíti, že věc bude jejich na zlém způsobu státi, protože ani na Uhry není se co dokonale bezpečiti a pavovati. K tomu také že jejich domácí nedostatkové a neřesti ve Falcu škrtí jej převelice, totiž, mysl v věcech tak těžkých nejistá, na ničemž konečném dokonale se neustanovující, peněz nedostatek i jiné nepřiležitosti mnohé, a to mnohem tížeji, nežli všechných nepřátel jejich moc a síla; žádaje, aby jim Bůh sám pomoc svou seslati ráčil. Nad to výše že by bylo nezle, aby se kurfirštu brandenburskému a radám jeho v Berlíně zůstávajícím napomenutí dostatečné učinilo, aby verbuňkové předsevzatí tím dříveji se fedrovali, a tudy kurfirštu saskému blecha do ucha se vsadila; též i o to aby se postarali v Praze, jak by Pomořané mohli býti tím lépeji vyzískáni králi a k straně jeho přivedeni. V Mnichově že se velice strojí k vytržení do pole, jakož pak stany knížecí že roztáhli a rozbili právě proti pokoji tomu, v němž na ten čas Camerarius bydlí.

D. Jocher, přední tejná rada Bavorského, že hrubě touží na ty potrzky veřejné; načež že jest mu Camerarius dosti prozřetelnou a jadrnou odpověď dal, maje o něm naději tu, když to vše knížeti a pánu svému přednese, že bude míti dosti co žvýkati a na dobré pomýšlení věci ty sobě vzíti, protože jest kníže a pán prozřetelný a poněkud i bázlivý.

Králi Fridrichovi že při dvoře bavorském tu v Mnichově žádný titule královského nedává, o novém pak mladého falckraběte za čekance král. čes. zvolení že ani jedinkým slovem zmínka se nestala po ten veškeren čas, ano i ve všech ostatních věcech že s radami svými hrubě se tají a kryjí, tak že jich vyzpytovati ne tak snadně mu přijde. Nejvyšší vojenští nad lidem bavorským že jsou všickni vně při lidu, Charvatí pak zverbovani že v zemi bavorské z dělali již škody veliké, pročež že jsou musili je přeložiti do Mildorfu. V Ingolštátě že jich leží posádka silná; v Mnichově pak soldatův není žádných, nicméně že počínají město poněkud zpevňovati.

V posledních novinách, které se z Prahy psaly, a D. Jocher mu je ukázal, že stálo napsáno, kterak strana císařská jde na to velmi tuze a pilně, aby Cameraria kdekoli podskočila a buď živého neb mrtvého dosáhnouti mohla. Takové pak věci tak těžkých vůbec roztrušování, byť i nepřátelé na ni toho nepomyslili, mohlo by je velmi snadně pohnouti a probuditi, aby něco toho proti němu vzali před sebe skutečně pročež že by bylo hodno, aby takoví klevetníci a rozsévач byli slušně ztrestáni, a táž všetečnost při nich zastavena. Což že se i samému D. Jocherovi velice nelíbilo, a to, jak Camerarius naděje se o něm, upřímně a z té duše. Mezi tím však že není co jezuitským praktikám hrubě se dověřovati, nýbrž sluší nezlehčovati sobě jich.

Těm pak novinám z Říma, o nichž výše dotknuto, D. Jocher že nedával místa žádného, za celou pravdu jistě, že kníže a pán jeho nikda na to nemyslí. Ale když Camerarius šel na to, aby byl v tom nák dostatečněji spolu s pánem a králem svým ujistěn, tedy že vždycky toho mlčením pomíjel aneb řečí jinou zamluvil, tím toliko řeč svou zavíraje, že Bavor samotný ne tak snadně v něco takového se vydá; ale na čem se ostatní stavové katoličtí snesou, o tom že on neví, toho však že sobě i říší vinšuje, aby se vždy něco tím dříveji zběhlo, tak aby aspoň jednou těm potřízkám obecným přítrž státi se mohla.

Ostatních věcí že povi a papíru svěřiti nesmí. Nyní že křížovní dnové a nábožnost papežencův, kterouž ten týden duchovní i světští velmi silně provozují, jednání jeho budou hindrovati a meškati náramně. Ale čeho změniti nelze, že jest nejlépe mile a trpělivě snášeti. *)

*) Po této zprávě o poselství Camerariově Skála vypisuje příběhy cizí, z nichž ty, kteréž věci českých dotýkají, zde krátce klademe. Tak čteme na str. 1207 rukopisu Skálova, kterak císař Ferdinand vypravil v poselství jedno hrabě z Firsštenberka k králi franskému do Paříže,

Věci válečné.

Když věci ty daly se tak v říši, mezi tím vojska obě-
 vě v Rakousích také nezahálela. Nebo hned při začátku m.
 června, totiž dne prvního, hrabě z Turnu, dostav do ležení
 stý počet lidu uherského, vytáhl z něho s dílem vojska svého
 netoliko něco kozáků, kteříž před tím Třebíč a Budějovice
 Moravské vypálili, pošavloval, ale i 8. d. června dvojího passu,
 Angeru totiž a Marchfeldu, s oné strany Dunaje ležícího,
 rannou rukou se zmocnil a tudy Uhrům do ležení českého
 olnou a bezpečnou cestu prokrestil, rozkázav soldaty císařské,
 što tam zastížení byli, na díle pomordovati, na díle pak
 jímati na živě; mnozí pak z nich v Angeru zapáleném
 hořeli mizerně.

1.
červn.8.
červn.

Nedávno před tím zběhlo se v Eggenburku, hlavním
 vartýru hraběcím, že skrze nešetrnost pekaře jednoho oheň

žádaje od něho pomoci proti králi Fridrichovi, Čechům a jiným ne-
 přátelům. „Ale že jmenovaný král byl mnohem přichylnější ku pokoji,
 aby ten všudyž po říši i jinde, kdekoli by nevole těžké zašly, k obno-
 vení a utvrzení svému tím dříveji přijíti mohl, nežli války otevřené,
 aby ji fedruňkem svým hůřeji zjiťovati a rozněcovati měl: z té příčiny
 zakázal se císaři skrze dotčené hrabě, že hned na jaře příštím legací
 schválí do říše vypravit i skrze ni, co na něm bude, strany sporné
 přátelsky spokojiti pomoci chce. Aby tedy přípovědi té zadosti se stalo,
 pročež král zvolil k tomu jednání kníže z Angolému, přidav mu ku
 pomoci svobodného pána z Sellesu a opata jednoho. V instrukci jim
 dané, mimo sprostředkování mezi stranama, uloženo jim snažiti se o to,
 aby ta válka mezi císařem a Čechy vzniklá nevedla se nikdež jinde kromě
 v král. čes. a v knížetstvích rakouských.“

Jmenovaní legáti vyjeli dne 6. května z Paříže a přibyli na začátku
 měs. června do města Ulmu, kdež sjednocená knížata německá k spo-
 lečnému sjezdu se byla sjela. I nastalo tu jednání mezi legaty fran-
 skými a evang. knížaty německými v příčině zachování míru. Mezi
 tím dostali se k témuž sjezdu vyslaní Maximiliana bavorského, tedy
 zástupcové ligy. Po nějakém smlouvání usnesli se 3. července plnomoc-
 nici obou stran náboženských na jisté smlouvě, kteroužto obě jednoty,
 unie i liga, sobě slíbily, že jedna proti druhé žádných příkoiř a pře-
 kážek činiti nebude.

V smlouvě této položen také článek tento: „Poněvadž sou Jeho
 láska Maximilian, kníže bavorské, a jiní stavové katoličtí království české
 s zeměmi k němu přivtělenými z této přítomné smlouvy a porovnání
 vymínili...: z té příčiny, co se téhož království čes. a zemí k němu
 přivtělených dotýče, zanechává toho všeho zcela a zouplna při tom
 katolických kurfirštův, knížat a stavův vysvětlení Jeho láska Joachim
 Arnošt, markrabě brandenburské, jak sám od sebe tak i na místě všech
 svých spolusjednocených kurfirštů, knížat a stavů; a chtějí neméně
 i oni po své straně jmenované král. čes. a země k němu přivtělené i se
 smlouvou této vyníatě a vymíněné držeti a míti a věci české v jejich
 svobodném běhu a způsobu přítomném zůstaviti.“

10 nenadále vyšel a v malé chvíli do dvaceti domův popelem položil a v nich škody nemálo z dělal. Ačkoli někteří byli v tom domnění postaveni, že by taková příhoda nešťastná vzešla původem papežencův, chtějících tudy fedrovati úmy Bukvojův, kterýž umínal sobě na hrabě se vši mocí svou v nenadálosti připadnouti, aby on, když by vojáci čeští zaneprazhďovali se s ohně hašením, tím volněji je podskočiti skompeskovati mohl; ale že to nápětí nepřátelské bylo hrabě pronešeno za času, pročež nedopustil soldatům svým hasit ale vytáhl s nimi do širého pole, očekávaje tam na příjez nepřátelský v náležitě hotovosti. Čemuž srozuměv Bukvo obrátil se zase nazpět a zanechal hraběte na pokoji.

2. ^{vn.} Zatím 12. d. června Kristian kníže z Anhaltu, generál nad vojskem českým, chtěje také pokořovati štěstí, ustrnu se na tom, aby na nepřitele, při Haydersdorfě v ležení polním se zdržujícího, udatně uderil a sílu jeho poněkud zemdli. Ale vyrozuměv z Uhrův napřed v ležení císařské na zvědy

Z kteréhožto snešení patrně jde na jevo, že tu běželo o izolování zemí českých a rakouských v nastalé válce. Upustiliť zajisté evang. knížata a stavové v říši od solidárnosti s oněmi zeměmi, ač ještě nedávno před tím ze samého Ulmu psali ke kat. kurfiřtům a knížatům v Milhauzu shromážděným ve zvláštní odpovědi (ruk. Sk. str. 1217) takto: „To také že sou nikoli rádi a s myslí veselou nedoslechli, že sou kurfiřstové vyslaných od stavův král. čes. do Frankfurtu k volení císařskému hned ani do města pustiti, mnohem pak přednešení jich vyslyšeti a vyrozuměti nechtěli, nýbrž je se vším tím docela zavrhl. Nebo že bezpochyby příčinou tou přišlo naposledy k tomu, že dotčení stavové, vykládající sobě týž oučinek za věc právě neobyčejnou a obecnému všech národův právu naskrze odpornou, ustrnuli se na tom vespolek, aby sobě novou hlavu a krále nového zvolili. K čemuž bylo by snad nikdy nepřišlo, kdyby bylo s nimi nák povlovnější zacházino a nakládáno.“.... „Že pak za tím vyslaných českých od jednání Frankfurtského odloučením následovalo hned v patách zavržení cis. Ferdinanda a kurfiřta falekého za krále zvolení na místě jeho: o tom že na ten čas nesluší jim nikým mnoho se hádati a sporovati, zdali se to od Čechův podlé výsad jich zemských neb vlastenských s právem státi mohlo, jsouce knížata a stavové sjednocení v tom domnění postaveni, že by to nikoli nenáleželo některým toliko stavům říše takovou těžkou a nesnadnou rozepří na sebe přijímati a chtíti ji rozsudkem svým rozoznati. A protož že jmenovaní knížata a stavové sjednocení též rozepře na svém místě a váze své zanechávají.... Že by byli tedy kurfiřstové a knížata v Milhauzu pospolu shromáždění daleko lépeji a rozšafněji udělali, kdyby byli postarali se o to nejdříve, aby nevole ty české způsobem přátelským upokojeny byly. Kteréž bytoli by již nyní lze a možné nějak napravit a uléčiti tou přísnou kurfiřtův a knížat v Milhauze shromážděných pohružkou a trucováním, že oni (sjednocení knížata v Ulmu shromáždění) velice pochybují.“ (str. 1218) —

Dále na str. 1220 stojí: „O králi pak anglickém čínil zprávu z Engelandu Achacius z Donína, posel českého krále, 18. dne máje v psaní k Lingselsheimerovi, tejně radě falekrabiho, co se toho sjezdu

vyslaných, že by nepřítel netoliko na pilném pozoru se i a silnou stráž na vše strany držel, ale nad to výše i ve pevně se zašancoval, tou příčinou změnil předsevzetí své nechtěl lidu svého svévolně v nebezpečenství uvozov Autor akt Mansfeldských dokládá třetí překážku, pro kníže z Anhaltu tehdyž nic svěsti nemohl, totiž neposlušných vojákův hraběte z Mansfeldu, kteřížto, majíce přední tažení jak přitáhli asi půl míle od ležení císařského, nechtěli nikam dále podati odtud, až jim služba jich za osm měsíců povinná vyplacena bude.

A když těch dnův v Vídni vzešel oheň nenadálý u starých masných krámův v domě jednoho kupce Nirmberského, t Čechové a Moravané, vzavše tu příležitost na dobrý post přitáhli až před most Dunajský v několika tisících; ale vidouce že se v městě žádný k ničemuž nemá, nevzali před sebe nepřátelského, než odtáhnouce zase zpátkem, před Korneuburkem dobytka obojho přes 1300 zajali; císařští byvše jim hrslabí, pustiti se za nimi nesměli.

Ulmského tklo, takovou: že týž z Donína 4. d. máje měl audienci králi Jakubovi v Grenviku v příčině dotčené legaci franské (kníže z Angolému), chtěje rád vyrozuměti z něho, co by on také k té sjezdu říkati mohl. Z něhož naposledy vyskoumal to, že by nenadálého k dotčenému sjezdu vypraviti. A když z Donína předkládal příčiny hodné a podstatné, aby toho nepomijel, že jest se mu zakázáno v krátkých dnech její resolucí konečnou zpravití...

Když pak z Donína dosáhl resolucí té od krále Jakuba, i k tomu uvedl ji v známost psaním svým z Londu 28. d. máje datovaným, kde náleželo: poněvadž král Jakub nemohl toho obdržeti na poslu franské aby mu byla zapůjčena instrukcí knížete z Angolému ku přečtení a rozumnění jí; tedy že pro tu příčinu také král na ten čas vyslání žádá do říše učiniti nemíní... Mezi tím že těch 2000 Engličanů jest již Čech odesláno, pomoc pak peněžitou že týž z Donína také pomalu dává, ale jest se obávati, že jí tak příliš na mnoze nebude, jakž se mnozí nadáli...." (str. 1221).

Ještě před uzavřením výše položené smlouvy Ulmské psal, jak S na str. 1222 praví, Brederodius, legat hollandský na ten čas v Hberce, Plessovi dne 15. června mimo jiné také to: "...aby sjednotili knížata a stavové v říši mysl brdinskou nezatratili... že česká přepře knížat a stavův sjednocených v říši nemůže a nemá oddělov býti, nýbrž že se na obě jednéh a týchž věcí dotýče; ale naděje v že Camerarius bude věděti výborně, jak do toho trefiti a stavům sjednoceným mysle a srdce přidati. Čemuž že jest i to on Brederodius na že by bylo hrubě zapotřebí, aby stavové sjednocení byli vyvedeni p z omylu toho, jako by totiž oni tu něco proti právu, řádu a spravedli přčinili, kdyby moc svou válečnou s vojskem král. čes. spojili i jednoho člověka proti straně jich odporné stáli. Nebo kdyby měl stavové sjednocení o věci té tak smýšleti, tedy že dávali by tudíž rozum vůbec, jako by stavové král. čes. neudělali dobře, že sou m držící a rady císařské některé ven z okna vymetali, krále svého předeš z stolice ssadili a o jiné nové volení se pokusili."

S druhé strany kozáci císařští, vyjevše sobě na štraf k hranicím českým, ztekli nenadále městečko rakouské Lyčov a dostali v něm od fraucimoru i jiného lidu tam zastíženého kořisti bohatých nemálo. A ačkoli byla naděje, že dotčený národ kozácký, vezma sobě příklad z krajanův svých, jak nepřívětivě bylo s nimi naloženo teď nedávno ve Vratislavi pro jejich loupeže veliké, bude se ním káti a zanechá těch vpádův nepřátelských do Slezska a jinam na straně; s tím však se vším vydařilo se opět poznovu luzy té do pěti tisíců, chtějíce dáti se potřebovati císaři, a usilovali o to, aby moci skrze Slezsko kudykoli k ležení jeho proraziti mohli. Ale král polský zvěděv o tom, dal sám návěští knížatům a stavům slezským, aby měli se na pilném pozoru, nařídív to s dostatkem i po domácku při rytířstvu svém, aby jim průjezdu bránili, vzkázav přitom také dotčené zběři, jestliže se zpátkem domů neobráti a rozkazu jeho neposlechnou, že je všechny za psance a zrádce vlasti vyhlásiti a rytířstvu svému v preis vydati poručí. I ulekly se toho přední osoby mezi nimi a obrátily se s pole s jiným komonstvem svým zase skrze Polsko do Podolí, zvěděvše i to, jak jsou se knížata a stavové v Slezsku sobě vespolek zavázali: jestliže by kdo ještě jednou z koruny polské vpád nepřátelský do země jejich učinil, tedy že zase společně do Polska vtrhnouti a škod svých na obyvatelích téhož království, jak budou moci, sobě postihati chtějí.

V tom přitáhlo do Prahy před samými svatodušními svátky 300 rejtharů hraběte z Stýrum, lid ovšem branný a výborně vypravený, ale přitom loupežníci a škůdcové velici; nebo kdekoli se dostali, uměli s ubohým lidem robotným nekřesťansky zacházeti, anobrž v městečku královském Ounhošti, dvě mile od Prahy ležícím, nešetrností aneb spíšeji svévolností jejich stala se obyvatelům téhož místa škoda nemalá, když v pěti domích popelem položených mimo špižné vozy vojenské

„Při čemž však že sluší s pilností posouditi toho, že to vyhození rad císařských z okna, a co dále z toho počlo, nevzalo původu z hotovosti vojenské, kterouž knížata a stavové sjednocení sobě nařídili, alebrž raději že hotovost ta vojenská počla a urodila se z oučinku a předsevzetí toho českého rovně jako i v Nidrlantu podobná věc se zběhla...“

A když pak začátkem měs. července dotčena smlouva v městě Ulmu dokonána byla, učinil Jan falckrabě z Zweibruku 9. dne července k témuž Plessovi zprávu o ní s doložením tím: „že týž místodržící kurfiřtský nemá pochybnosti o tom žádné, že jak Čechové tak i král jejich budou míti nad tím zalíbení špatné, co jsou knížata a stavové sjednocení zavřeli, když jsou povolili i k svobodnému passu a průjezdu skrze Elssasy lidu císařskému..., a že z toho, co se králi na poště do Prahy odsílá, vyrozumí se šířeji, jak sou se unistové s Bavorským porovnali...“ (str. 1224.)

Red.

a dva soldaty, se dvěma dětmi a koňmi čtyřmi uhořelé, drahně obilí pokaženo, tak že ta škoda šacována byla na 20.000 zl. O čemž zvědévše sedláci okolní, jimž nemalé škody dotčené rejtharstvo v příbytcích jejich zdělalo, pustili se za nimi do měst Pražských a spoléhajíce na chasu obecní, začali sobě s týmiž rejthary jednoho i druhého dne svátečního takovou šarvátku o věci jim pobrané, že potom měšťané Malostranští i jiní měli co brániti a činiti přítrž, aby skrze to nějaké veřejné pozdvižení v lidu nepovstalo. Pro přetržení tedy něčeho horšího nařídil král to: aby ostatní lid válečný, kterýž ještě skrze Prahu do ležení hlavního veden býti měl, od kommissarův k tomu zřízených k Zbraslavi obrácen a tam přes řeku Vltavu na druhou stranu přepraven byl.

A poněvadž v ty časy těm podobné žaloby a stížnosti na krále od stavův a obyvatelův velmi zhusta se vznášely, jak nelidsky lid ten v nově verbovaný a do země převedený s poddanými jich, anobř i s nimi samými by nakládal; pročež král okolo toho času rozkázal publikovati jak v městech Pražských, tak i jinde všudyž nižepsané patenty, zapovídaje v nich přísně: aby podtud více žádný z soldatův vyšších i nižších, na pšteluňk jeho najatých, podobných svévolnosti nad žádným z obyvatelův ani lidí jich poddaných se nedopouštěl a neprovozoval; pakli by kdokoli z nich v čem takovém postižen a usvědčen byl, tedy že má býti k němu s pokutou takovou přikročeno, aby se ním jiní všickni jemu podobní škůdcové káti musili. Že pak dotčená lidí pokojných příkoří a nátiskové odtud pocházejí nejvíce, že neřkuli vojáci prostí, ale i sami vůdcové a správcové jejich, ujíždějící od kornetův a praporecův svých, na loupeže svobodné se vydávají a sem i tam po městečkách, vesnicích až i po městech se tlukou a drancují: z té tedy příčiny poroučelo se od krále všelijakým vrchnostem nižším všudyž po krajích, aby toho bedliví byli, a dopadnouce chasu takovou, kteráž by se po krajích bez hodnověrných passcetlův a vysvědčení jim od jejich nejvyšších aneb generalův vydaných protulovala, ní se dostatečně ujistili, na J. M. K. provinění jejich neprodleně vznesli i dalšího J. M. vyměření o škůdcích a tulácích takových očekávali. A aby žádný nemohl se nevědomostí svou vymlouvatí, bylo na závírku v témž mandatu to tak opatřeno, aby jmenovaní patentové ve všech městech, městečkách i vesnicích se přibíli, vyhlásili a ruka ochranná nad nimi ode všech beze všeho ušetření osob zavinilých a pevně se držela.

Mezi tím hrabě z Mansfeldu přitáh s jedním regimentem svým, od stavův rakouských z pšteluňku propuštěným, zpátkem do Čech, a dostav ku pomoci některý praporec Uhrův, učinil

620 s nimi štraf k Budějovicům a k Krumlovu, a netoliko mlýny okolo Krumlova některé popálil, nýbrž i kláštera, Korunu Zlatá řečeného, a města Tejna nad Vltavou se zmocnil; a v tom obojím místě Uhři a soldati jeho nabyli kořistí hojných nemálo, a něco mnichův v dotčeném klášteře zastihvše, naložil s nimi ukrutně. Autor akt Mansfeldovských na str. 57. ztenčuje hrubě tu ztrátu města Tejna, pravě: že na něm bylo velmi málo vojákův i municí a profiantu císařského, tak že z Mansfeldu nic více municí na něm nezastihl, jedině půltuny prachu; zámku pak Tejnského že Mansfeld neopanoval pro nějakou platnost a potřebu důležitou zemskou, a aby králi i stavům vděk učinil, alebrž v marné naději, domnívav se tam veliké poklady najíti, kteréž tam okolní panstvo a rytířstvo české, ježto se císaři pod ochranu poddalo, sobě svezlo. Kteráž ho prý velice zmýlila, protože dotčení obyvatelé srozuměvše tomu, že by v témž místě nebyli hrubě sebou i věcmi svými bezpečni, odvezli sobě to všecko na Rožmberk aneb do Budějovic Českých. Odtud sjel sám do Prahy, aby o zaplacení lidu svému při nejvyš. úř. a soud. zem. sollicitoval a tím dříveji k obležení Krumlova se přichystal, i o to při dvoře dle zprávy svrchu psaného autora se staraje všelijak, aby své obzvláštní vojsko míti, ním sám dokonale vládnouti mohl a k žádnému z generalův českých zření svého obracet povinen nebyl, nýbrž samých toliko stavův a předně krále Fridricha, od nichž by k službě najat byl, rozkazem se spravoval.

Proti tomu císař Ferd. vyhledával toho při králi hispanském i při papeži, čehož i na obě užil: aby mu přispěli ještě ku pomoci s 7000 lidu a s summou peněz nemalou. K té tedy žádosti jeho nařídil to král při kupcích Genuenských, aby mu na zplacení lidu válečného skrze veksl 200.000 korun dodali, gubernator pak Mediolanský aby po zemi skrze Tyrol neb kudykoli jinými cestami bezpečnými poslal na mezeích arciknížeti Leopoldovi do Elsas 400.000 korun, a šestkrátě sto tisíců korun obráceno do Flandrie též na potřeby a přípravy vojenské, jimiž se markrabě Špiňola v tu dobu přes hlavu zachystával.

Věci slezské.

Okolo té doby skoncoval se také sněm v Slezsku, kterýž byl začat m. máje ve Vratislavi, dříve nežli v Praze sněm hlavní k zavření svému přišel; při němž nalézali se vyslaní z král. čes., aby pomohli uvážiti Slezákům jak jiných věcí obecných, tak ovšem i odpovědi na psaní to, kteréž jim kurfiřtové

a knížata někteří z sjezdu Milhauzského pomínulého v příčině své oznámené podlé jiných zemí přivtělených učinili a odeslali.

Mezi jinými artikuli důležitými snesli se i o tyto:

I. Jak by nařízenou v zemi defensi k místu a konci sobě přivéstí a jakými důchody lid válečný vychovávatí měli a mohli.

II. Aby knížetství Opavské, Karlovi knížeti z Lichtenšteina na ten čas náležející, nieméně i všickni a všelijací statkové pozemští Karla Hannibala z Donina pro jejich nad povinností a vlasti svou se zapomenutí neslušné a nechvalitebné k zemi na defensi obrázení a úřadu vrchního hejtmanství v Slezsku k opatrování poručení byli, lidé pak poddaní jejich, propuštění jsouce z sebe poddanosti, aby povinnost knížatům a stavům vykonali.

III. Co se statkův duchovních k biskupství Vratislavskému příslušejících dotýče: aby na ten čas v správě a opatrování vrchní kapitoly Vratislavské, u sv. Jana řečené, zůstávali, služebníci pak a osoby v něm přisežné všechny povinnosti a závazkův předešlých osvobození, zatím pak dotčené kapitole poslušnost zachovávatí, knížatům a stavům k konfederaci jejich přísahu veřejnou učiniti povinni byli, chtělili by spolu s jinými ochrany od nich užiti. A poněvadž knížata a stavové slezští vyrozuměli tomu z mnohých zpráv, že by Poláci velmi těžce nesli to potupné oběšení 27 kozákův, ve Vratislavi 25. d. máje ortelovaných na smrt pro loupeže, sem i tam v zemi zdělané: i nařídili to při úřadě Vratislavském, že jest táž těla oběšencův s spravedlností na den vstoupení na nebesa Krista Pána hned na úsvitě mistru popravnímu sníti a v jistém místě do země zahrabati poručil.

Poslové koruny české na sněmu uherském v Bystřici.

A ačkoli sněm obecný uherský byl položen od knížete uherského a sedmihradského do města Nové neb Báňské Bystřice ke dni 26. m. máje, avšak z jistých a důležitých příčin protáhl se až do 15. d. m. června, a snad i pro tu neposlední, že stavové král. uher. nebyli vespolek jednomyslní a zvláště co se volení krále nového tklo. Nebo, jakž někteří historikové němečtí zaznamenali, byla mezi nimi o to veliká roztržka: když jedni přáli toho důstojenství Betlému, jiní Fridrichovi, českému králi, ostatní pak (totiž katolíci) chtěli sobě v poslušnosti císaře Ferdinanda, krále svého již zvaného, na další časy setrvati. Když tedy určitý termín sněmu se přibližoval, sjížděli se také k němu vyslaní mocníci, jakž král. čes. tak i z zemí k němu přivtělených.

10 Z Čech byli zvoleni k tomu Kristian Aderspach Berka z Dubé a z Lipého, Smil z Hodějova a Jan Jessenius z Jessen, v lékařství doktor a rektor akademie Pražské. Kterážto vyjevše z Prahy 2. d. června, přijeli do Nové Bystřice šťastně 13. d. mezi 7. a 8. hodinou německou k večeru. Proti nimž vyjeli ven z města stavové uherští na čtvrt míle, a přivítavše je přátelsky, přivezli je na voze knížecím až do hospody v jednom domě nej přednější jim připravené.

Na ráno 14. d. června Wolf Vilém Laminger z Albernreitu, svobodný pán a rada dvorská císaře Ferdinanda, byv již prvé v Bystřici od císaře k Betlénovi vyslaný, měl audienci při knížeti o to, aby se před ním ohlásil, poněvadž on neby by k jednání tomu sněmovnímu od císaře náležitě a s dostatkem splnomocněn, a kníže k žádosti císařské nemínil by žádných rukojmův, kteří by zatím v Vídni v zástavě zůstávali, ke dvoru císařskému vypravit: pročež že od něho odjet musí, na místo pak jeho že jiní dostatečnější poslové a kommissari od císaře budou k knížeti vypraveni. A s tím byv od něho propuštěn snadně, protože mu nehrubě vděčný byl s svým přednášením, hned na ráno 15. d. června odjel z Bystřice.

Po odjezdu jeho, mezi 9. a 10. hodinou, poslal kníže vůz svůj pro legaty české, kteříž přijevše k němu, neřídili toho dne při něm nic jiného, kromě že mu od krále a stavův král. čes. vinš a pozdravení přátelské přednesli: kteréž on od nich s vděčností a úctivostí náležitou přijal.

Téhož dne poslové z Moravy, z Slezska a Lužic mezi 6. a 7. večerní hodinou na půl orloji uvítání od stavův uherských poctivě. Osob z Moravy vyslaných nikdež jsem zaznamenaných najíti nemohl. Od knížat pak a stavův slezských byli k tomu Jan Oldřich Šafgoč, svobodný pán David z Rohru, knížat a stavův nejvyšší lejtant, a Kašpar Dornavius, v lékařství doktor a orator vznešený, majíce s sebou 6 komorních vozův a do sta koní. Ti vyjevše z domu, též d. 2. června, sice měli velmi nebezpečnou cestu na slezských a uherských hranicích pro rozličné loupežníky sem i tam se v tu dobu protulující s znamenitou lidí pocestných škodou a nebezpečenstvím; ale s tím se vším předce projeli pěkně s pomocí boží, až dostali se půl míle od Nové Bystřice, kamž proti nim poslal kníže vůz svůj životní s 1 stem rejtharův, od nichž byli do města slavně doprovováni. Ale kníže o některý den dříve, totiž 9. d. června, jenž byl den páteční, přijel do Bystřice s kněžnou manželkou svou a se dvěma tisíci, jiní kladou 12 a někteří i 14 tisíc, lidu zbrojného; rozuměti však tomu, že ty dva tisíce aneb dvanácte set jonáků v jednostejnou

liberaci oděných náleželo k životní jeho stráži, ostatní pak počet lidu že náležel stavům uherským. Z nichž mnozi, jako Emerich Tuří hrabě a Jiří Rakoci, vystrojili se k témuž sjezdu nad míru oupravně, tak že bylo se čemu podiviti. Což Lamingera, vyslaného císařského, velice bodlo vůči.

Když tedy všickni poslové z zemí přivtělených a sjednocených byli pospolu a přednesli listy své věřící knížeti, zatím 18. d. června sešli se společně v obydlí neb lozumentě legátův českých. I vyslal mezi ně Betlén Gábor hrabě Emericha Tuřího s kancléřem uherským Simeonem Pechem a dal jim jmenem svým přednésti artikule tyto:

I. Vědili poslové král. čes. i jiných zemí k němu příslušejících o tom, že by král český od císaře do klatby neb achtu říšského dán a proškribován byl.

II. Aby země sjednocené summu peněz knížeti zaslíbenou k opatření pevností uherských tím dříveji shledaly a v místo náležité odeslaly.

III. Že jest veliká potřeba, aby legaci ku portě ottomanské co nejrychleji se vypravila na společný zemí sjednocených náklad, tak jakž to prvé mezi nimi svoleno jest.

Legati zemí sjednocených vyrozuměvše přednešení tomu, dali na ně zase odpověď takovou: aby král český, pán jejich nejmn., do jaké klatby od císaře dán a jako za psance vyhlášen býti měl, že oni o tom naprosto nic nevědí, a že císař moci té nemá, aby krále českého sám o své ujmě, bez snešení a povolení kurfirštův a knížat říšských, tak zlehčiti a potupně do achtu vydati měl a mohl; a byť krásně se o to i pokusil, že, díka Bohu, není se z hřimání toho jalového jakého nebezpečenství obávati. K druhému a třetímu punktu zakázali se poslové, že se o to všickni jednomyslně postarati chtějí, jak by kníže s principaly jich i s nimi výborně spokojen býti moci ráčil. —

Že pak při příjezdu poslův král. čes. a jiných zemí přivtělených nalézal se při knížeti Gáborovi v Bystřici jeden čaus turecký, jmenem Mehmet Aga, ale potom brzo uchýlil se odtud do Prahy k králi čes.; pročež vyslani král. čes. nepominuli prokázati k němu vlídnost všelikou, i k obědu přátelskému 19. d. června jej pozvavše. Ten tedy mezi jinými rozprávkami a diškursy politickými, když za zdraví krále Fridricha pil, dotkl v něm o sultanovi svém toho a toho oboum: poněvadž byli by obadva páni a potentátové, aby vespolek v dobrém srozumění vždycky zůstávali s nemalým potěšením a pohodlím zemí a lidí poddaných. Do jezuitův pak, kteříž v Konstantinopoli bydlejí a křesťanské spravují, stěžoval sobě nemálo, kterak by pře-

1620 národu tureckému byli obtížni a protimyslní příčinou tou, že se do politických věcí a správ všetečně vtírají. —

Téhož dne k večeru dostal se do Bystřice legat polský se 300 osob, totiž 200 Poláků a 100 kozáků. Ale kníže neposlalo proti němu vstříc od osoby své komonstva ani kommisarův svých žádných, nýbrž toliko sám palatin vypravil proti němu osoby některé z stavův pod jednou a přivítal ho. Potom 21. d. června týž posel měl audienci u knížete i u stavův, přednášev summovně to: že král jeho knížeti i stavům království uherského ku pokoji a k dobrému sousedství s císařem věrně radi; těmi pak vpády nepřátelskými, kteréž někteří Poláci a kozáci do Uher i do Moravy jednou i podruhé udělali, že král vinen není, protože od císaře byli k tomu najati a ne od něho poslání. Čímž knížeti hrubého zalíbení neučinil.

Po nich potom 25. d. června země sjednocené dostaly též slyšení volného u knížete i u stavův společně. Když vstoupili vyslaní do pokoje, kníže vyvstalo z místa svého proti nim a podávalo ruky všechněm popořád tak dlouho, až se všickni vypofádali; držíc klobouk neb maděrku svou sňatou v ruce. Po utišení hluku mezi lidem přítomným, učinil k němu jménem všech vyslaných orací latínskou doktor Kašpar Dornavius, kteráž obsahovala v sobě tu dvojí věc: aby kníže spolu s stavy a s zeměmi sjednocenými aneb o stálý a bezpečný pokoj s císařem se postarati aneb válku veřejnou, jakž by slušelo, s protivníky svými úhlavními vésti nepřestávali. Z kteréhožto pronešení jich horlivého bylo jim od knížete i od stavův poděkováno a místo odpovědi na ten čas dáno, aby resoluci přátelské a příjemné v krátkém čase se nadáli.

Přijeli také k témuž sjezdu i poslové pánův Benátčanův, vyhledávající toho, aby obec jich do konfederací a jednoty zemí a království sjednocených též přijata a zahrnuta byla.

Ostatní příběhové téhož sjezdu níže na svém místě připomenuti budou. *)

*) V dalším vypisování příběhů cizích praví Skála na str. 1240:

„Autorové tajné kanceláře Anhaltské připomínají níže psané věci onačejší, kteréž se měsíce tohoto onde i onde zběhnouti měly: Předně, že prvního dne téhož měsíce přišly ke dvoru císařskému do Vídně noviny tyto: kterak Ulley Januš, dvořanin Gábora a hejtman na Damáždově s jedním pánem českým a jistými osobami z dvořanův sultana tureckého přijel z Konstantinopole do Budína, kdež s velikou radostí sou přijati, přinesvše s sebou list věřící od sultana, v němž ohlašoval se, kterékoli země sjednotily se s Gáborem, že ty všechny i jeho sultana přátelské jsou. K tomu cíli také že se sultan smluvil poznovu s chánem tatarským, aby Gáborovi se 40.000 Tatarů na pomoc přispěl, kdybykoli pomoci takové potřeboval. A kdyby nebylo mezi ním a perským králem

*diskurs o tom, zdali by císař Ferdinand v rozepři české sám soudcem býti mohl a měl. *)*

Při sjezdu Ulmském kníže z Angolému, přední posel ancouzský, měl k knížatům a stavům sjednoceným takto luviti: chtěli by císař býti soudcím v své vlastní při, že nedělal dobře, nýbrž dopustil by se tu zmatku a nepořádu áva převelikého. Pročež pro doličení zdání toho knížecího, k by podstatné a právní bylo, položím tuto nížepsaný škurs, kterýž tutůž otázku dosti obšírně a jemně rozjímá považuje, z němčiny do české řeči přeložený, totiž: zdali by ynější císař Ferdinand v té rozepři české soudcím řádným fti a ji sám rozsuzovati mohl a měl, čili ne. Na kteroužto ator diskursu jmenovaného odpovídá v smyslu a pořádku mto :

„Zástupcové pře císařské ti, kteřížkoli nynějšímu císaři makému J. M. úřad soudci pořádného v rozepři té české řivlastňovati chtějí, zakládají zdání své na tom důvodu, že y koruna česká jedním kurfirštstvím a lénem sv. římské říše yla, a činí odtud závěrku takovou :“

„Jakož samému a jedinému císaři římskému to náleží, urfirštství a léna říšská vyzdvihovati, že podobnou měrou řisluší naň také samého, aby pře oné vzniklé pořádem práva ozeznával a ortel spravedlivý vynášel, a když by oč takového dy spor jaký vzešel, v takové rozepře mocnosti svou císařkou se vkládal. I poněvadž pak nynější český král, falcrabě a kurfiršt, dotčenou korunu, kurfirštství a léno říšské, ten čas, když J. M. C. byl již k důstojenství císařskému ovýšen, ano také i od téhož falckraběte kurfiršta samého za

tak těžkého nedorozumění, že by se chtěl sám životně s Betlénem v poli strhnouti a krve své podlé něho vynasaditi.

Odtud že dotčení vyslaní strojí se do Bystřici, aby Betlénovi drahé prezenty od sultana přednesli. Bašeti Budinskému že také poručeno jest pod ztracením hlavy, aby Gáborovi ve všem všudy byl; s císařem pak německým aby srozumění napros a jemu se dary a halafanci jeho nížádnou měrou pl choliti nedával.

Dále dotčení autorové dotýkají toho, kterak Achš hrubě v listu svém, z Londu 8. d. června Lingelsheim na nedbanlivost rad falckých, že mu nic nevzkazují, rarius v Mnichově při Bavorském zřídil, ješto kdyby byl časné v snámost, že mohl mnoho dobrého tím při králi

*) Ruk. Skálův díl IX. str. 1242 ...

Pavel Skála: Historie česká. IV.

1620 jeho císaře a pána uznán, věda i o tom dobře, že by císař k jmenované koruně, kurfirstství a lénu říšskému připověd jistou činil a na ni se potahoval, k sobě přijal, tudy respekt a šetrnost náležitou, kterouž císaři římskému donášeti jest povinen, jako za hřbet založil a koruny jednou k sobě přijaté, byv v tom od císaře zjevným listem ohradním dostatečně napomenut, jemu zase odstoupiti zanedbal, ani představenému sobě císaři a pánu svému náležité poslušenství prokazovat dosavad nechce; z těch všech příčin že císař J. M., jakož pořádně volený římský císař, vrchní pán léna a soudce nevyšší, tu moc, právo a svobodu k tomu má, aby těžší prostředky a přísnější exekuci právní před sebe vzal a pod nich k těmž falekraběti se zachoval.“

„Ale jeden každý člověk rozumný, kdožkoli zrak tého rozumu zdravého zbytečnými a nezřízenými vášněmi, náruživostmi a důmysly zastaralými dokonce zaslepený nemá, můž velmi snadniče porozuměti mdlobě a nestatečnosti toho důvod neb argumentu zmotaného a zpátečného, když toliko jak strach odporých, tak ovšem samé hlavní věci s bedlivostí náležitou posoudí a pováží. To zajisté jest věc všemu oboru svět výborně známá a vynachází se zřetelně ze všech spisů císařských, co jich koli v příčině té k vytištění zjevnému posavad přišlo: že se v nich císař římský nikdež nehájí; nezastírá tím, ani podstaty stížnosti neb obvinění svého nezakládá, jako by tím koruny české od falekraběte skutečným se ujetím sv. římské říši v čem jaká ujma a zkrácení nejmenší státi se mělo; nýbrž celou podstatu a fundament neb grunt též žaloby a obvinění svého zakládá sobě toliko na té jedinké věci, že by dotčená koruna česká jedinému toliko a samotnému rakouskému domu dědičně a vlastně náležela, a že J. M. C. jakožto přirozený a pravý arcikníže rakouský k ní právo a spravedlnost míti račí.“

sobiti z strany výsilky jeho do říše. Mimo to že při dvoře englickém jest ve všech věcech neřád, zmatek a spletek znamenitý, tak že s těžkostí cos dobrého a pánu jeho užitečného rady s králem smluví a srovnají.

Podtím pak že v Londu roztrušují se vůbec leďajacis spisové rozpačtívi a škodní, ješto se tam skrže pak kohokoli z Vídne a z Bryslu dostávají; a mezi jinými traktat jeden pod titulem takovým „Fides bohemo-palatina“ (víra a pravdomluvnost česko-falecká). Ale že by bylo na čase, aby proti těm podobným spisům hanlivým a na zahanbení jich s dedukcí českou děleji meškáno nebylo, nýbrž aby spolu s jinými replikami potřebnými vydala se již na světlo.

Z Říma že přicházejí k uším z Donínovým noviny jakési zarmoucené, totiž, že tam jedná a rokuje se velmi pilně o to, aby s domem faleckým bylo naloženo způsobem tím, jako tam na onen čas za cis. Karla V. skurem saským. Čehož, Bože, uchovati račí!“

„I jestli ovšem to věc nepochybná a průvodná: jestliže by císař nynější chtěl se potahovati na korunu českou a právo své dědičné sobě pokládati na ni, pro tu příčinu, že by byl za císaře římského řádně zvolen, tedy že by takovou měrou i jiní budoucí po něm císařové říšští, necht by z kteréhokoli rodu neb domu knížecího pocházeli, mohli by se podobným právem dědičným a nápadním na dotčenou korunu českou potahovati a připověd činiti. V čemž by však žádnému z nich dům rakouský za pravé nedal a takové jich pretensi a připovědi za slušnou a právní jim nepustil a neuznal.“

„Pročež již z toho prvního důvodu následuje závěrka neomylná, kteráž žádným odvodem odporným nijakž poražena a přemožena býti nemůže, že nynější král český za příčinou ujetí se koruny české, z něhož se tak těžce vůbec obviňuje, s sv. římskou říší ani s J. M. C. jakožto voleným císařem římským v žádném sporu a nedorozumění nepřátelském nezůstává aniž s nimi o túž věc nic činiti nemá, ale že toliko s samým domem rakouským a s osobou J. M., jelikož jest rodilý arcikníže rakouské, s strany často jmenované koruny v jistý spor jest vešel.“

„A tou měrou že císař Ferdinand v této své postranní a privatní při a pretensi rakouské nemůže a nemá podlé práva zároveň a jednoho i téhož času stranou původní i soudcím býti; ať nyní pomine se mlčením důvodu toho, že království české nikdy se k tomu neznalo a dosavad nezná, aby v čem císaři římskému (kromě toho, co se manství a léna sv. římské říši na něm náležejícího dotýče) k jurisdikci jeho poddáno býti, mnohem pak méně k některému soudu a právu jeho císařskému neb sv. říše, totiž k soudu dvorskému neb do komory říšské v Špeiru, náležeti aneb jakýmikoli právy, zřiz. zem. neb i snešenými jejími sněmovními v jakékoli příčině se vázati a řídit i spravovati mělo a povinno bylo. Pročež to jest věc převelice nemotorná, že mnozí nechťejí v při této J. M. C. miti a uznávati za jednu stranu spornou a to původní proti falekraběti kurfirštu a nynějšímu českému králi, alebrž soudí ho a kladou sobě toliko za císaře římského, vrchního pána lenního a nejvyššího sudiho, an sám císař v té české rozepři za žádného jiného sebe nevydává a neklade jediné za krále a mana sv. říše, a to v tom, když usiluje práva a pretensi své tím toliko nejvíce doličovati, že jest od císaře římského Matiaše lénem dotčené koruny české náležitě a pořádně obdařen.“

„Tou tedy měrou falekrabě kurfiršt, nynější král český, nemůže se nijakž obviňovati za to, jako by tu něco proti sv.

1620 Římské říši a císaři jejímu, pánu svému lennímu, provinil a tudy léno to říšské, kterého se ujal, propadl.“

„Když by tedy císař Ferdinand v při té povinnosti soudce, jakožto římský císař a vrchní pán lenní, na sobě zdržovati a vykonávati chtěl, tedy musil by z nevyhnutelné potřeby m^{iti} na sobě a zastávati dvojí osobu rozdílnou, a jednu z ni^{ch} posaditi na majestatu neb soudné stoličce císařské, druhou p^{ak} podstavit před sebou, jakožto arcikníže rakouské, spolu s fal^c krabětem kurfirštem a teprva učiniti mezi nimi výnos n^b výpověď právní o to: kdo by z nich dvou při nejlepším a spr^a vedlivou měl, zdali arcikníže, kterýž na znamenitou a patrno^u ouhonu, ujmu a zkrácení sv. římské říše korunu českou, lén^u říšské, smlouvou potutelnou na dům hispanský, jenž o dávného času po veřejné a nejvyšší v světě monarchii dycht^u převéstí usiloval, čili falekrabě, který tutůž korunu a lén^u říšské při sv. říši zdržeti a zachovati všelijak se vynasnažova^u a až dosavad všecku snažnost svou na to vynakládá.“

„Ale toto jest ještě daleko neformnější věc, že někter^í chtějí veškeren svět namluviti na to, jakoby falekrabě kurfirš^u v tom velikého bezpráví se dopustil a příliš daleko z gleich^u spravedlnosti vykročil, když volení a korunu českou, které^u mu stavové její podali, k sobě přijal, a to ještě tehdy, kdy^u J. M. C. již ovšem k důstojenství císařskému povýšen a oc^u dotčeného falekrabiho za císaře a pána jeho uznán byl; též že jest falekrabě vědělo o tom dobře, že císař na korunu českou silně se již potahuje a připovídá, bezpochyby, jako by ten ohled na důstojenství císařské měl falekrabiho rozpa^u kovati a odvěsti od přijetí k sobě věci té, k níž od Boha i od práva právo a spravedlnost danou sobě měl, a on o tom také tak pevně a neomylně věřil. Kterážto výtku v skutku a v pravdě tak velikou platnost a podstatu v sobě nese, jako kdyby někdo říci chtěl, že žalobníka neb strany původné pretensí a obrana musí nejlepším a nejspravedlivějším býti proto, že jest pod přením se právním k větší důstojnosti přišel, nežli jest prvé ji měl.“

„Takovou měrou nenajde se ani jedno kníže v říši, kteréž by v svých domácích příbězích neb věcech nepokládalo sobě míti nějaké právo a pretensí proti sobě rovné osobě knížecí. Kdyby tedy někdo z těch jemu podobných knížat důstojenství císařského dosáhl, měli byž proto hned tento druhý od práva a pretensí své, kterouž praví se míti na něm neb k němu, dokonce upustiti? Aneb co by někdo z kanovní^u kův v své vlastní a privatní věci nesměl a neměl se práva svého ujímati proto, že by jeho spolubratr neb kanovník, s nímž zůstává o túž věc na sporu, mezi tím za biskupa a

hlavu jeho zvolen byl? Bylo-li by slušné a spravedlivé, aby měštnín některý pro tu samou příčinu, právo a spravedlnost potratil, že by spolusoused neb měštnín a strana jeho odporná byl za purkmistra vyzdvižen? Měli by soldat upustiti od žaloby neb připovědi své, kterouž učinil k osobě neb statku spoludruha svého, pro to samotné, že jeho spolutovaryš dosáhl nad ním správy a úřadu hejtmanského?⁴

„A takž že z toho důvodu pojití by musilo to, že úřadové a důstojnosti mezi stavy světa všelijaké vztahovaly by se mnohem víceji ku potlačení nežli k zvelebení řádu, práva a spravedlnosti, ještě v otázce té obyčejné, proč by se ve všelijakých stavích světa hlavy a osoby přední i správcové jiným nařizovali a představovali, ten jedinký cíl a příčina hlavní toho nařízení jesti ta, aby tudy dobrý řád v správě jich obecné zdržán a zachován, práva a spravedlnosti jednomu každému, jak dalece a vlastně k tomu co toho náleží, udíláno, a žádný od druhého v ničemž bezprávně aneb násilně potiskován nebýval. A jakkoli mezi všechněmi a všelijakými stavy světa jeden každý dlužen a povinen jest, sobě předloženou vrchnost úctivostí a šlechtností náležitou předcházeti; takový však respekt a poctivosti jí donášení jemu žádným vymyšleným způsobem k ujmě a zkrácení práva jeho, nýbrž raději k jeho fedruňku a pohodlí, vztahovati se nemá.“

„Toto pak jest věc nade všecko všudyž nejpotvornější, že dotčení lidé smějí se pokoušeti o to, aby namluvili a nabáňkovali císaře na to, že on pro snadnější i podstatnější obhájení a provedení té své privatní neb domácí pretensí a obrany rakouské má a povinen jest, mocnosti své císařské užívati a jako římský císař mocí násilnou stranu svou odpornou potříti a, jak se vůbec říká, čelem stěnu proraziti. Nebo ve všech těch spisích a patentích, kterikoli po ten veškeren čas nedorozumění toho jmenem císařským tak dobře v příčině toho v Dolejší Burgundii zverbovaného lidu španielského, jako i z strany druhého od sjednocených římských katolických kurfiřtův, knížat a stavův shromážděného lidu válečného sem i tam procházeli a na jevo vydáváni byli, tato dvojí příčina se zřetelně dokládá a vyslovuje: že dotčený a na rozličných místech sebraný lid vojenský k tomu cíli najat jest a potřebovati se chce, aby ním J. M. C. mocnost a velebnost statě a celosti své zachována, a to, což J. M. a jejím domu rakouskému v král. čes. násilně odňato jest, za a dosaženo býti mohlo.“

„Odkudž již jeden každý světle a patrně přimůže, k jakému cíli první ta příčina, totiž mocnost a v císařská, by se tuto předstírala, že ovšem k tomu, a

20 druhá příčina neb důvod, to jest domácí a vlastní domu rakouského zisk, užitek a pohodlí, pod takovou zástěrou slibnou tím lépeji a snázeji provéstí a za pravou učiniti se mohla. Pod čímž však jistě přehrozný zmatek a užívání zlé dotčené mocnosti a velebnosti císařské kryje se a nalézá, poněvadž sám rozum, sama chvalitebná práva, zřiz. zem. snešení sněmovní sv. říše, nad to pak všelijaké kapitulaci a reversové císařští to dostatečně tvrdí a prokazují, že jednor každému císaři římskému též mocnost císařská k tomu toli cíli od sv. říše se propůjčuje, aby podlé ní řádu, práva spravedlnosti, kteréžto věci jsou jednoho každého království základ pevný, bez něhož ono nijakž v celosti ostatí nemůž beze vší strannosti a osob přijímání, všechněm zároveň udílelo a žádný kníže neb stav říše proti těmž řádu a práv v ničemž se nestěžoval, nýbrž aby všickni, jakožto oudov těla jednoho, před všelikým bezprávím a násilím se ochraňovali a obhajovali, a tou měrou celé tělo sv. říše v dobrém míru pokoji a způsobu zdržáno a zachováno býti mohlo.“

„Kteréhožto cíle nikda by žádný netrefil a nedosáhl, kdyby jeden každý kníže, kterýž by na císařskou stolič sedl, své a domu svého věci a zaneprázdnění privatní a postranní, kteréž by měl s jinými sobě rovnými knížaty, s věcmi obecnými a celé sv. říše se dotýkajícími v hromadu míchat a to, čehož by prvé v své vlastní při sám od sebe na spolu-druhu svém obdržeti nemohl, potom pod zámyslem císařské mocnosti a velebnosti, beze všeho právního a spravedlivého rozeznání, po své libosti, skrze válku, do achty neb klatby strany své odporné dávání aneb jiné těm podobné prostředky prudké a příkré, sobě provéstí a obdržeti a tudy celou sv. říši, již se předtím tuhou přísahou zavázal, že jejího rozšiřování, zvelebení a pohodlí pokojného dle své nejvyšší možnosti vyhledávati bude, do těžkých nevolí a rozbrojův uvéstí, ohněm i mečem ji hubiti dovolovati a do nebezpečenství nejhoršího svévolně zaplésti chtěl.“

„Z té příčiny předkové naši, povážíce při sobě bedlivě takových nepřiležitostí a chtějíce vkročiti v cestu zlému užívání mocnosti císařské, v sv. římské říši to sobě za právo a zřiz. zem. chvalitebné a užitečné ustanovili, aby každý v nově volený římský císař při svém na císařství volení od kolleje kurfirštské k tomu byl přidržán, aby jim tuto pevnou neb mocnou kapitulaci a revers císařský přísahou svou životní stvrditi povinen byl, jmenovitě že nemá a nechce nad jinými stavy říše žádné moci, kvaltu ani sám sobě provozovati ani komu jinému provozovati nedopouštěti; nýbrž nazpět měli by buď on sám buď kdokoli jiný k komu z nich což takového

hleděti a se domlouvati, tedy že chce je všechny vůbec i jednoho každého z nich obzvláštně beze všeho rozbroje, pozdvižení, roztržitosti a pro uvarování nepřiležitosti jiné v sv. říši, pokoje pak a svornosti v ní zachování, k náležitému a volnému vyslyšení připustiti, nijakž k tomu přijíti nedopouštíje, aby v té aneb v kterékoli jiné příčině a případnosti, pod jakýmkoli vymyšleným zámyslem a barvou to by se státi mohlo, když by oni obyčejnému pořádku práva folkovati a na něj se odvolávati chtěli, loupežnictvím, zájmem, pálením, nepřátelstvím, válkou aneb jakýmkoli jiným prostředkem násilným nuzení, ztěžování, šacování a potiskování byli.“

„Dále že má a chce také i to předcházeti a žádnou měrou tomu nepovolovati, aby na budoucí časy někdo z vyššího i nižšího stavu kurfiršt, kníže neb kdokoli jiný bez příčiny a beze všeho vyslyšení pořádného do achtu nižšího ani vyššího dáván a za psance vyhlášován nebýval; nýbrž aby v takových přibězích podlé pořádného processu, podlé zřiz. zem. sv. říše, ano i podlé obnoveného komory říšské řádu a nařízení i na to prošlého snešení sněmovního se kráčelo a postupovalo. Naposledy že nemá a nechce proti zlaté bulli, ani proti zřiz. zem. sv. říše naprosto žádných poručení neb mandátův ani cokoli jiného obtížného vydávati, ani tomu, aby skrze něčí jiné ruce vycházeti měli, dovolovati žádným vymyšleným způsobem a zámyslem. Pakli by vždy proti čemu tomu něco jiného odporného před sebe bral, tedy aby to všecko ničímž, neplatné a dokonce umoženo bylo.“

„I poněvadž pak i nynější císař J. M. rovně takovou kapitulaci neb revers od sebe dal a ji přísahou svou životní kurfirštům ztvdil a upevnil, tedyť se odtud již zřetelněji nad slunce nebeské spatřuje a seznává to, že takovou měrou v této při vlastní a domácí proti žádnému z kurfirštův, knížat a stavův sv. říše strany původní i soudce povinnosti zároveň a pojednou se ujímati a zastávati, mnohem pak méněji mocností svou císařskou se hájiti a ji sobě ku pomoci intentu svého bráti nikoli nemůže a nemá.“

„Avšak že by se snad časem to dobře přitrefiti mohlo, že by císař římský s jedním neb druhým kurfirštem, knížetem a stavem říše, aneb nazpět, někdo z kurfirštův a z knížat a z stavův říše s císařem římským, o nějakou svou domácí a privatní věc v nedorozumění nějaké vjíti mohli, a tu by teprva strany někoho za soudci nestranního a pořádného mezi sebou míti musili: pročež v příčině takové jest to také týmiž právy a zřiz. zem. sv. říše, jako i tím hlavním zlaté bulle nařízením výslovně opatřeno a vyhrazeno, že v těm podobných přibězích, když by římský císař k komu z stavův říše, aneb

ase někdo z stavův říše k císaři římskému pořádem práva přistoupiti a z něčeho viniti chtěl, taková rozepře před jediného a samého falckraběte při Rejnu, sv. římské říše kurfiršta, jakožto celé římské říše k tomu pořádně zřízeného a zplnomocněného sudího vlastně přináležeti a od něho náležet rozeznána a rozsouzena býti má.“

„Takt jest ovšem, že pro hojnější uličení toho velebnosti a mocnosti císařské zlého užívání sem i tam vůbec roztrušuje se a dokládá i to: poněvadž věc neb pře ta dotýkala by celého kollegium kurfirštského sv. říše, že by také všickni kurfirštové ze spolka měli moc a svobodu k ní se ozývají a že za tou příčinou také teď času nedávního v městě Mělníku shledání své měli a na tom ustrnuli neb snesli jednomyslně, že by císař římský v příčině své privatní přetensí rakouské měl by k tomu dostatek práva a spravedlnosti aby proti falckraběti kurfirštu, nynějšímu českému králi a mocnosti své císařské užil.“

„Ale tot jest ta opravdová plnost všelijakých zmatků a bezpráví nemotorného, o nichž kdy pod tím nebeským sluncem, co svět stojí, jak živo, slýchati bylo. Kdyby zajisté tři kurfirštové duchovní měli za to, že by kollegium kurfirštské v příčině kuru českého mělo tu moc a právo, věci neb přetě se ujmáti a v ní rozsudek nějaký právní učiniti; tedyť jsou měli s právem tehdáž, když při pomínulém volení císařském v městě Frankfurtě stavové král. čes. skrze vyslané své toho při nich téměř slzavě vyhledávali a tři kurfirštův světských vyslaní sami také k týmž kurfirštům duchovním velmi snažně za jmenované stavy a posly jich se přimlouvali a je k tomu napomínali, pomoci věc tu, dokud byla ještě v celosti své, přede všemi jinými věcmi spokojiti.“

„Ale poněvadž jsou se v tom času k tomu hned zprosta nic neměli, slova nejmenšího k ní neříkali, kurfiršt pak Mohučský obzvláštně ohlášení od poslův českých jemu odevzdaného ani jednou, jakž sice jemu jakožto arcikancelři říšskému dle úřadu jeho to vlastně přináleželo, v radě kurfirštské přednésti, a dotčení kurfirštové duchovní stavův král. čes. vyslané k audienci, za niž jich šetrně žádali, nikda, an se tu sice kuru českého vlastně dotýkalo, připustiti, ani jim dobrodiní práva všech národův užiti dáti nechtěli: z té příčiny jest se jistě čemu velice podiviti, že jsou se jmenovaní kurfirštové duchovní nyní sami od sebe obzvláštně, a nepotahvše k tomu kollegium kurfirštského, mnohem pak méně ostatních knížat a stavův říše, s takovým svým ovšem potutledně sepsaným neb zhotoveným přednálezem neb orčelem příliš kvapně uspíšili, nepamatovavše se v tom naprostě nic,

Že to všechna božská i světská práva po celém oboru zemském vysoce zapovídají a vyhrazují, aby žádný soudce neb právo jedné strany bez vyslyšení právního ničehéhož neodsuzovalo a druhé pak neospravedlňovalo.“

„A nemůže to žádný člověk rozumný poznati při sobě, jak by se jmenování kurfirštové duchovní v tom tak světlém a zřetelném příběhu mohli vytahovati z domnění a nářku toho, že by jedné straně patrně nakládali, mnohem pak méně za pořádné, spravedlivé a nestranní soudce v té při sebe vystaviti i od jiných lidí za takové jmíni a držání býti.“

„K tomu, jak již toho zprvu dotknuto, to jest věc jistá a pravdivá, že koruna a kurfiršství české má svá jistá a obzvláštní práva, zřiz. zem., výsady podstatné, podlé nichž by mělo se k králi i k stavům dotčené koruny v podobných příbězích hleděti, a sice mimo to táž koruna neznala se nikdy a dosavad nezná k tomu, aby k jurisdikci sv. římské říše mimo samu lenní neb manskou povinnost neb šetrnost v čem nejmenším přináležeti a jí poddána býti mohla. Že se pak ten v Frankfurtu zjevně stalý omyl a zmatek nyní teprva po straně a potutudně premovati, napravovati, ano i pod jmenem a zámyslem mocnosti císařské mocí násilnou zastávati chce, toť jsou jistě věci takové přetěžké, kteréž se samému pánu Bohu, tomu soudci svrchovanému, k rozsudku spravedlivému poručiti musejí.“

„To však nemluví se k cíli a úmyslem tím, jako by král český, falckrabě a kurfiršt, rozeznání spravedlivého pře své trpěti nemohl, nýbrž se mu vyhýbal, poněvadž jest se vždycky každého času k tomu volal, pokudž by se jen to v místě k tomu náležitém skrze nestranní a k takové věci způsobné osoby, a ne skrze některé toliko na malé stavy sv. říše, kteříž jsou se k soudu takovému sami o své ujmě nutkali, ovšem pak skrze domácí rady a služebníky císařské, ješto se v tu věc bezděk a svévolně třeli, státi a vykonati mohlo.“

„A tak není tu o to činiti, která strana byla by pravá neb ne, nýbrž o to toliko, zdali by císař aneb domácí jeho rádcové mohli a směli v při té povinnost soudce zastati neb ne.“

„Co se zajisté samé věci hlavní tkne, toť jsou stavové koruny české v své nedávného času na světlo vydané dedukci neb obraně dostatečně provedli a ukázali, jakým způsobem práva a svobody své s strany volení krále jsou předkové jejich dosáhli, a oni po nich až do nynějšího císaře časův, beze vši téhož práva ujmy, překážky a protržení, sobě v celosti je dochovali; za druhé všecky rakouské obrany, základy a pretensí neb připovědi jejich k koruně české

1620 hodnověrnými průvody a instrumenty právními gruntovně a podstatně porazili a svedli.“

„Třetí, dokázali i to, z jak vysoce důležitých a spravedlivých příčin nynějšího císaře podle znění a moci svých dobytých a do té chvíle v celosti dochovaných výsad a privilegií na volení krále se vztahujících zavrhlí a k tomu, aby k jinému volení novému přikročili, přinuceni byli, jsouce také hoto kdeby koli a před kterýmkoli soudcím hodným a náležitým dle potřeby toho vyhledávala, ze všeho toho náležitě odpovídají a podle jiných věcí ještě i to hojně doličiti a za pravé učiniti že jejich nynější král a pán nejmilostivější žádnou měrou J. M. C. koruny české, jakž se mu to od některých připisová chce, s hlavy nestrhí; alebrž že táž koruna byla v ty časy již všemi spůsoby neb docela prázdna, a týž král ji skrze pořádné a jednosvorné stavův volení řádně a spravedlivě dosáh tak že nebylo by zapotřebí s těmi věcmi déleji se zaneprazdňovati, když toliko ještě jedna příliš hmotná neforemná výmluva zástupcův pře rakouské tuto se svede a porazí.“

„Nebo nalézají se mnozí mezi nimi, kteříž ty často jmenované pretense neb zástěry rakouské v příčině dědičného práva jež sobě týž dům na koruně české pokládá, příliš urputně zastávají a v tom omylném smyslu hluboce vězí: jakkoliv v zlaté bulli stavům král. čes. právo volení svobodného výslovně se vyhrazuje, ješto proti tomu činí se patrné vyměření o jiných kurfirštstvích světských a mužských leních říšských, jakým způsobem nápadové dědiční v nich by se dítí a průchod svůj míti měli, totiž, aby to důstojenství na syny kurfirštův nejstarší anebo na přátely jich po meči nejbližší připadala; však že táž milost a výsada císařská míní se toliko a vztahuje na samý rod cis. Karla IV. a tak posloupně i na rod a dům rakouský, poněvadž dle zdání jich není naděje, aby týž cis. Karel a tehdaž léta Páně 1356 spolu s ním shromáždění v městě Nirmberce kurfirštové, knížata a stavové říše úřaden kurfirštský k koruně české připojený měli chtítí tak zprosta zanechati v moci a na pouhé svobodě stavův král. čes., aby oni mohli sobě sami krále a kurfirštu říšského po své libosti z kteréhokoli rodu knížecího voliti, an jiná všecka kurfirštství světská připojena jsou a jako přivázána k jistým rodům a domům knížat říšských.“

„Ta zajisté výmluva a obrana tak mnoho podstaty a základu v sobě má, jako kdyby někdo souditi a říci chtěl: že ty tři kapitoly hlavní arcibiskupství Mohučského, Kolínského a Trierského nemají propůjčené sobě zprosta a na konec svobody a moci té, aby sobě arcibiskupy své a kurfiršty sv. říše po své vůli a libosti voliti mohly a měly, nýbrž že táž důstojnost

musila by zůstatí a vztahovati se na jisté rody a čeledě říšské. Alebrž náleží o té věci mnohem raději tak souditi: poněvadž ta druhá troje kurfirštství světská a manství na mužské pohlaví toliko patřící dle moci a znění zlaté bulle, ne na dcery, ale na samé toliko syny a přátely krevní po meči dědičně připadají, že tedy podobnou měrou od té doby, jak koruna česká za jedno kurfirštství v říši zřízena byla, stavové král. čes. žádnou osobu ženskou za královnu a tak ani za kurfirštku sv. říše jsou sobě voliti neměli, jakož ani dotčené tři kapitoly duchovní nemají obyčeje toho, aby které ženy sobě za arcibiskupy a kurfiršty říše voliti a vyzdihovati měly.“

„A jistě tot jest arci jakási nová a nikda prvé v říši neslýchaná věc, že někteří usilují o to s takovou snažností, aby skrze to domnělé a nikda ničímž podstatným neprovedené právo dědičné a nápadní, jež sobě dům rakouský na král. čes. osobí, kur český ženskému pohlaví tak dobře jako i mužskému přivlastnili, jakož pak císař Ferdinand to své domnělé právo dědičné k témuž království chtěl by sobě dověsti a prokázati předně a obzvláště od osoby ženské, jmenovitě od kněžny Anny, císaře a krále Ferdinanda I. manželky. Nebo mimo to, že, jak dlouho kollegium kurfirštské v podstatě a důstojnosti své stojí, nikda žádná osoba ženská úřadu a povinnosti kurfirštské na sobě neměla a ji nevykonávala, bylo by to cosi divného a nemotorného, aby žena k takovým věcem se připouštěti a do kollegium kurfirštského vtírati měla, z příčiny té, že žena neřkuli žádných služeb manských v odění dle léna říšského pro své přirození, nespůsobnost a stud ženský, jak sice náleží, vykonávati nemůže, ale nad to výše také, kdyby osoba ženská při volení císaře římského uprostřed duchovních a světských kurfirštův sedati, ano i spolu s nimi dle obyčeje starobylého na koni jezdiť, úřad kurfirštský při dvoře císařském vykonávati a meč kurfirštský v rukou svých držeti a nésti měla, že by to bylo cosi komedií aneb mumreji nějakému podobnější nežli vážnému kollegium a radě kurfirštův říše.“

„A protož na závěrku zůstavuje se to a zanechává celému šlechtnému a nestranním soudem obdařenému světu, předně pak a obzvláště všechněm vysoce osvíceným kurfirštům, knížatům a stavům sv. říše k zdravému rozmyslu a uvážení: byloli by to slušné a náležité, čili mnohem spíšeji proti pánu Bohu i proti všechněm kurfirštům, knížat a stavův říše svobodě starobylé, kdyby ta věc tak daleko přijiti měla, aby v tom a v podobných tomu přibězích, kdežto s sv. římskou říší nebylo by naprosto nic činiti a k tomu žádné pořádné

ještě věci té rozeznání nikda nepředěšlo, císař římský takové své domácí pretensi, práva a užitku domnělého, kteréhož mocí násilnou a zbrojnou zastával, a to dříve, nežli jest k císařství přišel, takovým způsobem a prostředkem mocností své císařské, již podtím dosáhl, hájiti, zastávati a proti tak přednímu vzácnému kurfiřtu sv. říše v své vlastní při touž mocí císařskou naskrze proraziti, a netoliko v samém král. čes., kde jest taková rozepře o tu pretensi a právo dědictvé počáteč vznikla, ale nad to výše i v srdci sv. říše pro túž příčinu válku náramně nebezpečnou skrze náhonci španielské, národněmecký nesmírně nenávidící, vzbuditi a v dotčené při straně i soudcím zároveň jedné a též chvíle býti, sobě samému jakožto volený římský císař v dotčené pretensi rakouské právo vyříknouti a takové dědictví sobě přivlastniti, stran pak svou odpornou, beze všeho vyslyšení právního, spravedlnosti její odsouditi, pro svůj vlastní užitek a pohodlí ací říšský, jímž nemálo hrozí, pod jménem a zámyslem velebnosti a mocnosti císařské na ni vydati, publikovati i k skutečné exekuci jej přivésti dāti, a tak skrze takové nejtěžší a nejposlednější prostředky celou římskou říši, svou milou vlasti proti své vysokou přísahou ztvrzené císařské kapitulaci ne reversionu do nejohrožnějšího nebezpečení a záhuby dokonale, kteréž ji i nás všech Bůh milosrdný milostivě uchovati ráč uvéstí a pohřížiti chtěl.“ —

Že pak král. čes. a tak ani král jeho pod jurisdikci říšskou nijakž nepřináleží, ani žádnými břemeny, sbírkami a poplatky obecnými ji povinen není, to ukazuje autor dotčeného diskursu hodnověrným výpisem z akt sněmu říšského, v městě Augšpurce léta Páně 1548 držaného, v smyslu tomto:

„Jeho Milost český král ráčil jest býti napomenut v tom od zřízených rad a kommissarův krajských sv. říše: kterak v pominulém snešení sněmu Vormského nalézal by so poznamenán i král český v příčině berní a sbírek uložených, a že za tou příčinou byl by nařízen obzvláštní sjezd krajský, aby dotčeného krále a kurfiřta českého, co se dotýče zemí těch jeho, kteréž od říše pod léno sobě vysazené má, do těch nových berní a pomoci říšských přivedli, jakož pak že se to již i v obnovených sbírkách stalo.“

„Když pak takové týchž kommissarův krajských zdání a předsevzetí, J. M. královské přednesené, zdálo se býti cosi nového a neobyčejného, protože o tom prvé nikda nic slyšeti ani věděti jest neráčil; protož J. M. Kr., nemajíc na ten čas o tom žádné dostatečné zprávy, ráčil jest věci té až do svého šťastného bohdá do kóruny české navrácení poodložiti. Což

když se stalo, neráčil jest se moci tam po bedlivém na to na 1620
 řecko se vyptávání ničehož jiného domakati a vyhledati,
 ediné to, že stavové koruny české o žádném berní a sbírek
 říšských na ně ukládání zhola nic nevědí ani se k tomu ne-
 znají, aby buď připomenuté sněmu Vormského z strany
 svolení sbírek zemských neb kterákoli jiná stará snešení
 sněmovní s vědomím a povolením J. M. král. slavných před-
 kův, králův českých, kdy se státi mělo; též že oni nikda týmž
 snešením sněmovním dosti nečinili, jich nedrželi, ani podle
 nich žádné nejmenší pomoci do říše nečinili a neodvozovali
 a tím jí ničímž naprosto povinni nebyli a nejsou.“

„Mimo to neráčí se J. M. K. ani v tom pamatovati, aby
 za času správy jeho královské v Čechách, an pod tím nemálo
 sněmův říšských držáno, a veliké pomoci říšské na nich svolo-
 vány i vypravovány byly, kdy co toho naň ukládati se mělo aneb
 on v nějaké pomoci od říše pohledáván býti, mnohem pak méně
 kterou takovou pomoc a sbírku říšskou od sebe odvozovati,
 k tomu aby kdy který král český k jakému sněmu říšskému
 obsílán a na něm aneb v radě říšské jaké místo aneb hlas
 obzvláštní míti měl.“

„Přitom že obecní stavové říšští mají i toho dobře a
 bedlivě povážiti: poněvadž všeliké daně a berně říšské až
 dosavad na ty toliko stavy, ješto se v desíti krajích říše
 obsahují a zavírají, bývaly ukládány, koruna pak česká ne-
 nacházela by se zahrnuta v žádném tom kraji, pročež že
 i odtud snadno poznati se může, že dotčená koruna ani nikda
 prvé s říší berní a sbírek žádných svolených neodvozovala,
 a pro tu příčinu i nyní také neslušně a nenáležitě do nich se
 potahovati a zahrnovati chce. Nad to ví se o tom dobře, že
 dotčené sbírky říšské vztahují se toliko na ty stavy říše národu
 německého, kteříž se sv. římské říše ochranou těší a jí v čas
 potřeby nastalé od ní skutečně užívají.“

„I ačkoli tedy J. M. Kr. jakožto český král ně-
 které země a panství jazyku, jako i pokoje a opatření
 právního německého užívající, od sv. říše pod léno držeti
 ráčí; avšak dotčené země a panství v žádných svých potřebách
 důležitých od ní ani ochrany a obhájení, ani pokoje a opatření
 právního nepožívají, nýbrž jsou od říše národu německého
 dokonce odděleny a v způsob obzvláštního království a národu
 od starodávna uvedeny a vyzdviženy, a ne k říši německé
 přivtěleny, a tou příčinou sv. říše německé břemen, pomo-
 ci a kontribucí svolených podnikati nikoli nemohou a tím s
 povinné býti neuznávají.“

„K tomu ke všemu přistupuje i to: že mnozí jiní i
 polní a cizí potentati drží drahé zemi a lidí poddaných sv

20 od J. M. C. a sv. římské říše pod léno neb právem lenním; avšak žádný z nich pro to manské právo své k odvozování jakých takových berní a sbírek říšských potažen a přidržán nebývá."

"I poněvadž tedy z toho ze všeho již patrně se vynachází to, že král český k sbírkám a kontribucím říšským nijak nenáleží a tou příčinou neslušně a nespravedlivě, anobř z pouhého omylu a přehlednutí do jmenovaného sněmu Vornského a snad i do jinších více starých snešení sněmovnic a register berničných pojat a vložen byl: z té příčiny ráčí J. M. K. jakožto český král k obecným stavům sv. říše té milostivé naděje a důvěrnosti býti, že od předsevzetí svého upustí a J. M. královské nejinak než jako předkův J. M. králů českých v příčině té ušanuji a dále ničímž tím zaměstnávají nebudou. Mimo to, čím J. M. K. jakožto král český a kurfiřt sv. římské říši povinen býti ráčí, a co by sice v jiných případnostech stavův národu německého všechněm společně neb jednomu každému z nich rozdílně k obzvláštnímu jich zalíbení, poctivosti, přátelství i pohodlí od osoby své prokázati moci ráčil, ráčí se jim tím milostivě a dobrotivě zamlouvati, přitom nečině jich tejných, že stavové koruny české jsou se k J. M. ve všelijakých J. M. potřebách a přibězích proti nevěřícím pohanům až posavad do konce poslušně, potěšitelně a platně zachovali a J. M. vzácnou pomoc proti nim učinili; s tím přitom dalším J. M. učiněným zakázáním, že jak nyní tak ovšem i na budoucí časy ještě totéž od sebe rádi a ochotně dle své nejvyšší možnosti činiti chtějí a v ničemž tom osobami svými scházeti nedají."

Ohlášení Fridricha falc. proti mandatům císařským.

Zatím při začátku měsíce července Fridrich král, nechtěv pomínouti mlčením těch rozličných mandatův a listův otevřených císařských, kteříž byli nedávno předtím proti němu, za příčinou odstoupení koruny české, od císaře Ferdinanda onde i onde po říši publikováni, vydal zprávu a ohlášení své proti jistým pod jménem J. M. C. vyslaným pohrůžčivým, marným, proti řádu a právu čelícím a zapověděným, král. čes. a koruny jeho se dotýkajícím mandatům a deklaracím v jazyku německém 1. d. m. července; kteráž sama v sobě zněla takto:

"My Fridrich atd. vůbec všechněm křesťanským potentátům, kurfiřtům, knížatům a stavům služby naše povolné, přátelství a náklonnost milostivou vzkazujeme. Přitom jim a jednomu každému, jakého by ti koli stavu, řádu a důstojenství byli, listem tímto na vědomí dáváme, že jsme v tom hodnověrně

zpravení, jakým způsobem nedávno pominulého času pod jménem J. M. C. rozdílů, ostří a neobyčejní mandátové a patentové na nejvyšší ublížení, zkrácení a zlehčení naše, jak v říši tak i kromě říše, onde i onde rozhlášení a v některých místech i zjevně přibíti jsou. V nichžto s vypravováním a přivozováním všelijakých zpráv negruntovných, též základův a důvodův nepodstatných, předně všech stavův král. čes. a zemi k němu přivtělených, skrze jednomyslné jich snešení, na nás padlé pořádné a spravedlivé na král. čes. volení domnělým způsobem ano i skutkem zrušeno a v nic obráceno býti chce; dále pak také i všechněm sv. říše knížatům, stavům a spoluoudům, kteříž jsou se týchž nejukrutnějším tyranstvím, mordy, loupežemi, pálením a nevinné krve vyléváním souzených a potíštěných křesťanův v král. čes. a v zemích přivtělených z citelnosti křesťanské až posavad jakýmkoli způsobem ujímali, pod uvarováním skutečné deklarací neb vyhlášení a exekucí jistých a v zříz. zem. sv. říše vyměřených pokut, aby od dotčených vysoce souzených křesťanův v král. čes. a obzvláště od nás jakožto již nyní řádně voleného a korunovaného krále jejich upustili, se přikazuje; ano také i nám, s dokládáním některých naskrze nedůvodných, neslušných a nepřijemných nářkův osoby naší, s podobnou tuhou pohružkou z moci J. M. císaře římského poroučení se chce, abychom my se z král. našeho čes., jehož jsme titulem spravedlivým dosáhli, a také až posavad bez odporu v držení jsme i s zeměmi k němu přivtělenými, v určitém čase konečně, neomylně a skutečně zase vystěhovali a jeho postoupili.“

„Kdežto my předně toho na svém místě zanecháváme, což se tak na zošklivení stavův král. čes. o složení s úřadův některých nespůsobných a nepokojných úředníkův zemských, o proměně správy a přirozené obrany neb defensi nařízení obšírně, avšak nedůvodně připomíná, tolikéž což k doličení za základ daremné pretensí neb zástěry rakouské a práva jich dědičného domnělého za marné a podezřelé někdy císa. Karla IV. deklarací neb vysvětlení z strany svobodného stavův král. čes. krále volení jako i z krále Vladislava neforemné a nedostatečné privatní testifikací neb pořizení, a z toho moci a mečem léta 1547 vynuceného v Praze snešení sněmovního, tolikéž z té zlé při, vedené od osmi set let observancí neb zvyku a zvyklosti, též z strany honosné a zásluhové neb přívlastkové padního natahováno a tím vyčítáno býti má; poněvadž se o všem v týchž stavův sepsaných apokryfích a vůbec vypravování spisu obšírném, dedukcí, tak dostatečně mandátovně učiněna, a v ní to vše odvedeno jest, že my jsme tuto kovatí a obšírně dovozovati za věc nepříslušnou býti umíme.“

320 Anobř aby osoba naše v tom tím lépeji vymluvena býti mohla, žádné o tom pochybnosti nemáme, že jeden každý, kterýž k jedné ani k druhé straně myslí svou nakloněný není, a jemuž naše vůbec vydané rozepsání pod datum v Praze 20. okt. a 7. novemb., tolikéž spisové české dedukcí, v nichž se o tom hojně vypisuje, známi a vědomi jsou, s dostatkem vyrozuměti mohl: z jakých vysoce důležitých a nevyhnutelných příčin a pohnutí po tak patrně vystálé bídě a žalosti a odtud mocí neb bezděk vynucené defensi jak často dotčeného slavného král. čes. stavové spolu s přivtělenými zeměmi k té jak v božských tak i v světských právech dovolené a vedlé moci privilegií a zvyklostí slušné abdikací neb zavržení krále svého předešlého přinucení, tak také i my ku přijetí k sobě mimo všecko naše na to pomyšlení, skrze svobodné a základními neb hlavními právy a svobodami král. čes. propůjčené volení, ode všech k tomu povolaných stavův té nám od nich podané a v tu dobu prázdné a pána nemající koruny pohnutí jsme byli; i kterak jsme při témž přijetí jí k sobě netoliko většího zvýšení a zvelebení našeho, ale ani žádného siaku časného nešetřili, nýbrž předně čest božskou, obecné dobré vlasti, a jakž nejvíceji býti mohlo, zachování toho vzácného a skrze nepřátelskou moc téměř do gruntu zkaženého království a kurfirštství, ano také tak mnohých ubohých bíd a nátisky snášejících křestanův srdce lidské pronikající pláč a úpění před očima jsme měli.“

„Jakož pak toho naším čistým svědomím ještě potvrzujeme a pravíme, kdybychom byli při sobě to najíti mohli, že skrze naše nepřijetí k sobě koruny té nám podané ten v dotčeném království vzešlý a čím dále vždy více a více okolo sebe se rozžírající oheň zase uhašen, vůbec ve vší zemi známi nátiskové v náboženství přetržení, privilegia jich ztenčená zase napravena a země před jhem a potlačením tím, jímž se jim hrozilo, ubezpečena a tak i sv. říše, zvláště pak my a jiní stavové okolní z patrného a před očima plápolajícího nebezpečení vytržení býti moci budou; že bychom byli konečně netoliko té nám podané koruny k sobě nepřijali, ale také i naši všecku možnost přitom vynaložiti chtěli. A není naděje, aby kdo, komuž naše hned s počátku povstalých těchto neřestí v Čechách prošlá jednání známá jsou, o tom pochybovati příčinu míti mohl, poněvadž to věc jest nepochybná a povrchu ležící, že jsme my vedlé některých jiných upřímých kurfirštův a knížat jak hned při počátku, tak potom i při rozmáhání se toho ohně škodlivého věrnými a upřímými výstrahami a zakazováním, proto aby se další neštěstí předjiti mohlo, námi nic sjíti nedali.“

„K kterémužto konci při posléz minulém volení v městě Frankfurtě skrze naše k tomu zmocněné osoby, vedlé našich spolukurfirštův světských, upřímě jsme radili i o to skutečně se vynasnažovali, kterak by před jiným jednáním ta vzhůru se vznášející neřest vojenská v sv. říši, obzvláště pak v král. čes., v pokojný způsob a řád uvedena býti mohla. A aby takový cíl tím mohl snázeji býti dosažen, byli bychom nic raději neviděli — čehož jsme také skrze též vyslané naše ne-jednou navrhnouti dali —, nežli aby stavův král. čes. tehdyž do města Frankfurtu nařízení a vypravení vyslaní na jich toho vyhledávání bedlivé do města, a kdež dále náleželo, puštění, slyšení a ne tak, jakž se potom stalo, posměšně odbytí byli, jakž toho všeho svědkové hodnověrní jsou protokolla kurfirštův, kteréž sobě při témž volení císařském naschválně založili, a této řeči aneb zprávy naši dotvrdí, že jsou naši plnomocníci k takovému posměšnému odbytí týchž vyslaných tak málo povolili, jako jsme my J. M. C. jakožto krále českého do kolleje a rady kurfirštské přijetí a připuštění schvalovali, nýbrž že jsme po několikráte proti tomu protestovali a se ohlašovali, že my stavům král. čes. v svobodách a v spravedlivostech jejich něčeho ujmáti, ani také tudy jedné neb druhé straně ke škodě a ublížení jejimu co před sebe bráti nemíníme.“

„Poněvadž pak taková upřímá a dobře míněná napomenutí a protestací neplatila dokonce nic, nýbrž dotčení král. čes. stavův vyslaní, proti všem obyčejům, zvyklostem a právům národův, bez vyslyšení s velikým deštěkem a potupou zase zpátkem odjetí musili, anobř spisové jejich kurfirštům odeslání v shromáždění kurfirštském nikda přednesení, a ta celá věc právně a řádně předsevzata a traktována býti nechtěla; mezi tím pak bez přestání nejhorším způsobem nepřátelským a hroznou záhubou k zemím se přikračovalo: z té příčiny také ta v shromáždění kurfirštův toho času připomenutá a vyvržená interposicí — kníž však náleželo ještě drahně času, pod tím pak mohlo by v král. čes. všecko všudyž na ruby převráceno a z gruntu vyvráceno býti — k žádnému skutečnému vyřízení přijíti nemohla, ani z druhé strany s jakou opravdovou horlivostí na ni co dbáno, nýbrž raději, aby se s touž věcí prodlévало a země předce se zemdlivaly, míněno a obmýšleno bylo. Odkudž tedy při obecném sněmě v Praze shromáždění stavové v takových svých nejvyšších potřebách a nástiscích, poněvadž jsou z takového vyslaných a odbytí posměšného žádného slušného a nepodezřelého zpusobu nadáti se nemohli, byli k tomu přinuceni, aby jiné skrze něž by od dokonalé zkázy sobě pomoci mohli.“

20 již všemu světu známou proměnu s královstvím vedlé sta-
bylých privilegií svých před sebe vzali, jakž se tomu vše-
z jejich spisův a dedukcí šířeji vyrozuměti může.“

„Z čehož jeden každý i prostého rozumu snadno soud-
může, že žádným způsobem nám, jakožto tomu, kterýž js-
vždycky mysl naši k tomu přichylnou měli, kterak by j-
v sv. říši mír, pokoj a svornost zase způsobena a zachová-
na, tak také ten v král. čes., jakožto v jednom vzácném ki-
firštství, vzniklý rozbroj upokojen a v pokojný způsob pozno-
uveden býti mohl, ale mnohem raději tak dobře těm, je-
jsou hned při začátku víceji zbraní nežli dobrotivých a p-
kojných a příjemných prostředkův sobě vážili, jako i při v-
dotčeném volení upřímými radami, výstrahami a protestaci-
mi pohrdali, a aby svůj jednou umíněný a naměřený cíl, s ní-
jsou se již prvé dávno obírali a o něj porovnali, proraz-
mohli, všelijakých prostředkův a cest k tomu hledali, přičin-
pro niž jsou stavové král. čes. a země přivtělené k té dok-
nalé resoluci přivedeni byli, přičítati se může. A jak je-
tolikéž s druhé strany k žádnému pokoji směřováno neby-
to se z prospěchu a běhu všech věcí i z toho hojně poznáv-
že ještě i při začátku našeho královského panování, jak jsme
se koli k návěšti nám danému k traktaci pokojné přistoupení
zakazovali, táž traktaci dokonce opovržena byla.“

„Že pak nám přičítati se chce, jako bychom se tím při-
jetím k sobě, bez všelijakého v to se vtírání, pořádným spů-
sobem, vedlé téhož král. čes. práv a zřiz. zem. hlavních, též
zvyklostí starobylé nám podané a skrze prvé předešlou a
spravedlivou abdikací neb zavržení krále předešlého osvobo-
zené a dokonce prázdné koruny české J. M. C. dotčené
království a země přivtělené, proti veřejnému neb obecnému
landfridu, zbraněmi odbojnými sami o své ujmě odniti pokusiti
se měli: v tom se nám opět zkrácení nemalé děje, a chtěli
bychom také v tom ode všech lidí, kteříž jedné ani druhé
straně nenakládají, v říši i kromě říše slušně a spravedlivě
rozeznání býti, zvláště poněvadž slavných stavův král. čes.
napřed dotčenými a vůbec vydanými rozdílnými spisy a de-
dukciemi netoliko jejich moc, právo a příčiny slušné toho
předsevzatého zavržení, ale také i starobylé jejich k svobod-
nému krále volení právo a výsada, a že žádný slušně a
s právem proti témuž jich právu jakou spravedlivou successi
neb nápadem se honositi a přitom nebezpečnými a právním
i zřiz. zem. základním téhož království naskrze odpornými
smluvami a postoupeními práva, bez vědomosti a mimo vůli
stavův, často jmenované král. čes. a kurfirštství k sv. říši
vlastně přináležející i s jinými zeměmi znamenitými, a to

ještě lidem dokonce cizím a přespolečným, přivrhovati a přivlastňovati si nemůže, to tak zřejmě před oči postaveno jest, že z toho jeden každý hojně porozuměti a poznati může, jak se nám v příčině té, jenž žádnému, ani z těch nejprostějších lidí to, což jeho jest, proti řádu a právu odnímati a bráti žádostivi nejsme, dotčeným nás v tom nařikáním příliš hrubé ublížení a krivda děje.“

„A ačkoli J. M. C. skrze předešle vůbec vydaný edikt neb mandat často jmenovanému od stavův král. čes. předsevzatému a na nás příslému volení a korunování, vyčítáním v něm všelijakých slibných a zámyslných případností, po dosti dávno prošlém čase netoliko se na odpor stavěti, ale sám o své ujmě je dokonce zrušiti a v nic obrátiti chtíti ráčil; my však té naděje nepochybně jsme, že jeden každý to při sobě snadně souditi a rozvažovati moci bude, že J. M. jakožto tomu, kterýž v věci té za příčinou téhož od jmenovaných stavův způsobem dotčeným předsevzatého zavržení i volení následujícího některými neplatnými a nepodstatnými důvody tu svou rakouskou pretensí a přípověď prokázati a doličiti se domnívá a tou měrou stranou jednou spornou býti ráčí, právní rozeznání sporu toho, zdali jsou totiž stavové král. čes. v dotčeném příběhu slušně, spravedlivě a vedle vyměření práv, zřiz. zem. a privilegií svých zemských kráčeři a postupovali, a tak zdali by to nové volení jejich platné čili ničímž a daremní bylo, žádnou měrou nepřináležeti, ani při žádném právě to za pravé provésti možné není, aby on ty své privátní zámysly, pretensí a zástěry rakouské z strany práva dědičného, kteréž se k koruně české míti praví, prokázati, s nimi, pod zástěrou mocnosti a velebnosti své, tím pohrůžčivým processem exekucí právní, řád a právo proskočiti, neb proraziti a tak sebe samého v své vlastní při proti všemu řádu a právu chvalitebnému o své ujmě a pouhou mocí násilnou za soudci vystaviti a vyzdvihnouti míti ráčil, a to ovšem s tak malou podstatou, a nic více a dále, nežli jako tam na onen čas i jiní předkové jeho, totiž císař Fridrich, cí. Karel, cí. Rudolf i jiní císařové římsí, v svých domácích věcech a rozepřech, v kteréž se stavy sv. říše časem vcházeli a povinnost strany původní a soudce jedné a též chvíle zároveň na sebe vztahovali a to oboje sobě přivlastňovali.“

„Podlé toho také stavové král. čes. a zemí přivtělených tomu, aby římský císař na dotčeném král. jakous jurisdikci a právo vrchní měl, místa naprosto žádného nedávají, jak pak římskému císaři a sv. říše soudům jak při dvoře císařském tak ani při komoře v Špeiru, tolikéž i jiným říšským ustanovením, zřiz. zem., snešením krajským i sněmům obecným

120 v ničemž poddáni nejsou, ale svá vlastní práva, zříz. ze ~~z~~ řády, zvyklosti, privilegia a výsady obzvláštní mají. A ~~mo~~ také z toho snadně i to rozuměti se může, jak nepříhod ~~ne~~ a neslušně císařské dvorské rady v této privátní věci úřad a povolání soudce proti nám sobě osobují, kteřížto neřk ~~ali~~ ani za příčinou osob ani úřadu jejich k tomu povolání, ~~ale~~ ani od světských kurfirštův a knížat za ty se neuznávají a jmíni nejsou, kteříž by se knížecího práva mocně ujíma ~~ti~~, anobř k králi a kurfirštu takovými netrefnými a ničemnými processy přikračovati měli; nýbrž když J. M. C. jako ~~to~~ arcikníže rakouské své domnělé dědictví české pořádem práva prokazovati a vyvésti chtějí ráčí, tedyť ovšem toho ne př ~~od~~ svými postranními a vlastními radami a služebníky, ale ve ~~edle~~ král. čes. privilegií před jistými a k takovým velikým věc ~~em~~ spůsobnými a náležejícími soudci a vedlé obecných práv ~~y~~ měření, jakožto žalobník neb strana původní, forum rei, ~~to~~ jest práva toho, k němuž strana obžalovaná náleží, so ~~bě~~ hledati a k němu státi musí. Jako také zase nazpět, poku ~~dě~~ by k J. M. jakožto římskému císaři od jiných pořádků práva zachován býti měl, tedy z toho vedlé zlaté bulle císaře Karla I. V. před falckrabětem a kurfirštem odpovídati povinen býti a tak tedy ne sám sobě za pravé dávati moci a míti ráčí.“

„Jakož pak není naděje, aby kdo, jenž v té věci k jedné ani k druhé straně nakloněný není, o tom, že takový výš dotčený mandat císařský a domnělé volení našeho vyprázdnění a kassirování zjevně a patrně ničímž není, co pochybovati měl: pročez také té celé naděje a důvěrnosti jsme, že z podobného gruntu a příčiny žádný ty a těm podobné prvé vyšlé tuhé mandaty císařské anebo ty, kteříž by vedlé té pohrůžky nám učiněné snad ještě dále následovati mohli, buďto že by se na nás, na lidi nám přináležející aneb na ty, kteříž při straně naší stojí, vztahovali, za žádné jiné nežli za neplatné a žádné moci a podstaty v sobě nemající (jacíž pak sami v sobě v pravé pravdě jsou, a my přes to, buď jak buď, pro všelikou příhodu všelijakými na nás příslušejícími potřebami a prostředky proti násilí našemu se opatrovati a na pilném pozoru míti chceme) míti a uznávati moci nebude, považujíc toho při sobě, že všickni processové sine ulla legitima causae cognitione, beze všeho pořádného věci té rozeznání, z pouhé naruživosti myslí, a to ještě v své vlastní při, od J. M. C. pocházejí, a rovně v dobu tu, kdyžto J. M. C. již až posavad v *facti et armorum*, cestou účinku násilného, kráčetí a válku otevřenou sobě zvoliti a v ní proti nám a zemím našim všeliké nepřátelství provozovati ráčí, tak že takové procedirování neřkuli proti obecnému a všech národův právu, ale také i proti

právům a řádům říšským čeli, tolikéž vedlé nyní dotče-
 kapitulaci císařské a zlaté bulle sám v sobě neplatný, nehod-
 a matný jest, žádného poslušenství zachovati a folkovati ne-
 míníme a nemůžeme. Jakož pak nepochybujeme o tom ni-
 že tolikéž i jiní stavové a spoluoudové říše, kteříž jsou s
 domu hispanskému zjevně dědičnou povinností aneb službo-
 nezakázali a nezavázali, týmiž na ně vyšlými a z výš ozná-
 mené pevné podstaty a gruntu neplatnými mandaty od jejich
 chvalitebné, ke cti a slávě boží a ku potěšení tak mnohých
 nenáležitě soužených křestanův vztahující se intencí a předse-
 vzetí odvozovati a odstrašiti se nedají, té dověrné naděje
 jsouce, že žádný rozumný člověk, kterýž se nepříhodnými a
 nezřízenými náruživostmi a domnělými respekty a rozmysly
 oslepiti a rozpakovati nedá, nám s pravdou toho přičítati
 nemůže, abychom se my aneb naši assistenti neb zástupcové
 touto naší resolucí, na niž jsme se stále ustrnuli a ji proti
 J. M. C., ne jako proti císaři římskému, jemužto sice v po-
 vinném respektu a šetrnosti vedlé vyměření práv říšských
 zholá nic neujímáme a zkrácení žádného nečiníme, ale jako
 proti arciknížeti rakouskému za příčinou té domnělé pretensí
 a práva dědičného vzítí musili, proti právům a zřízením sv.
 římské říše čeho nejmenšího dočiniti a tudy tou skutečnou
 a pohrůžčivou deklarací a exekucí v zřiz. zemských sv. říše vy-
 měřených pokut slušně a spravedlivě obtěžováni býti měli
 a mohli, a to tím méněji proto, poněvadž ti až dosavad proti
 nám předsevzatí processové pohrůžni na zřiz. zem. sv. říše
 založení býti chtějí, ješto však ona nikoli od nás, ale raději
 od druhé strany za hřbet se zakládají, též neslýchaným
 ukrutenstvím a do země cizího barbarského národa a lidu
 válečného uvozováním přetěžce přestupují, tak že táž od přiro-
 zení i ve všech právech dovolená defensi, k niž mocí a
 bezděk přinuceni jsme, pod takovou zástěrou práva lidem
 nátisky a příkoří trpícím s žádnou podstatou odnímati se
 nemůže a nemá.“

„Jestliže by pak vždy mimo všecku nadálost J. M. C. ještě
 dáleji, nedbaje na svou vykonanou přísahu znamenitou, v pří-
 čině připovědi té, kterouž sobě na nás, na král. našem čes. a
 přivtělených zemích domněle pokládati ráčí, propria autoritate,
 sám o své ujmě a z moci úřadu svého, nás, naše nám při-
 náležející lidi anebo přátely příbuzné s oznámeným processem
 achtovním obtěžovati, násilně a během nepřátelským, obzvláště
 pak v našich zemích dědičných moci zjevné proti nám uží-
 vati a tak nad předešlé v Čechách i okolních místech vždy
 předce provozované nepřátelství tolikéž i v jiných místech
 v říši ještě k novým rozbrojům, různicím a jiným věcem

zlým příčinu dávati a tak od osoby své obecný landfrid zdvihati a rušiti usilovati ráčil: musili bychom ovšem pánu Bohu, tomu soudci svrchovanému, to bezpráví trpělivě poručiti, v té naději dověrné, že, jakož jsme až posavad jeho předivné opatrování a mocnou ruku při sobě očitě poznávali, také i dáleji ještě jeho božská všemohoucnost nás neopouštíti, nýbrž nám prostředkův takových udělovati ráčí, kterýmiž s pomocí jeho nejsvětější sebe proti tak neslušné moci a nenadálému účinku a outoku nekřesťanskému chrániti a opatrovati moci budeme; přitom však to sobě vymínějce a před pánem Bohem i všim světem vysoce vyhrazující: pokudž by skrze takové často dotčené pohrůžčivé a proti řádu i právu čelící tuhé v příčině exekuci processí, čehož však milosrdný pán Bůh milostivě uchovati rač, v naší milé vlasti národa německého, jakž se jistě obávati jest, veřejný oheň roznicen býti měl, že by takové zlé ne nám, ale radám a služebníkům J. M. C. těm, kteřížto J. M. tu přísahou stvrzenou kapitulací, alebrž jim to sice z povinnosti náleželo, netoliko nepřipomínali, alebrž pro svůj vlastní zisk, též domnělou mocnost v české zemi, ovšem pak z mstitedlnosti pouhé prostředky takové navrhovali a v mysl vkládali, kteříž často dotčené kapitulaci a obecnému dobrému i pokoji trvanlivému v mnohých příčinách velice na odpor čelí, přičítáno býti musilo.“

„Čehož my vedlé naší potřeby uznalé jednomu každému k bedlivému rozvážení podáváme, té celé naděje ke všechném lidem vzáctným, šlechtným a rozumným jsouce, že žádný z nich, komuž jen řád, právo a spravedlnost milá jest, maje toho tuto pravdivou zprávu, takovými s počátku dotknutými marnými, proti právu a kapitulaci císařské čelícímu mandaty, proti nám, našim lidem a příbuzným přátelům v tomto s J. M. C. jakožto arciknížetem rakouským vzniklém sporu sebe k ničemuž zlému a scestnému namlouvati, ani nákladů z strany exekuci k vykonání a dovedení sobě takové privatní pretensi na sebe vzkládati nedají; kterýchžto nákladův sám dům rakouský nikda prvé sobě nic nevážil, nejmenších věcí v příčinách podobných od sebe nečinil ani žádných kontribucí neodvozoval, nýbrž, kde jen mohl, raději se všelijak ze všeho toho vynímati, vytahovati a osvobozovati hleděl.“

„Z těch příčin sv. říše kurfirštové, knížata a stavové mají nyní k tomu tím méněji příčin, aby se takovými náklady, též příčinou domu rakouského, proti nám obtěžovati a na sebe je uvalovati měli, nýbrž spíše nazpět k tomu se naklonili, kdyby od koho k nám aneb k zemím a lidem našim svrchu jmenovaným způsobem přikračovati se chtělo, aby nám radou dobrou i skutečnou pomocí přispěli a vedlé řádu a způsobu

1620 při exekucích právních vyměřeného, jehož jsme my nyní i jindy vždycky náležitě šetřiti a zachovati se snažili, nám spíšeji takovou pomoc učinili, kterouž jeden každý krajský a říšský stav druhému v těch a těm podobných nátiscích a outocích nepřátelských prokazovati povinen a zavázán jest. Čehož my také tímto listem naším při nich přátelsky, příznivě a milostivě vyhledáváme, i zase podobnou odměnou jim se zakazujeme.“

O poselství k sultanovi.)*

V tom král, byv spolu s stavy král. čes. i jiných zemí přivtělených o tom od Betléna Gáboru nejednou napomenut, aby s vypravením legací do Konstantinopole k sultanovi tureckému již déle nemeškal, nařídil to při Janovi z Kellen, osobě rytířské z národu slezského, jehož k té službě a práci sobě obral (ačkoli bylo to podáváno na Václava z Budova, tehdejšího presidenta nad appellacemi, aby tůž legací k sobě přijal pro obecné dobré krále pána svého i všech zemí a království sjednocených, protože prvé v mladém věku svém v Turcích byl a obyčejův národu toho povědomost nemalou měl; on však bezpochyby sešlostí věku svého z práce takové se vymlouval), aby, shotově sobě všecko na cestu, s pomocí boží ji neprodleně před sebe vzíti nemeškal.

Kterýžto zachovav se tak poslušně, vyjel z Prahy 3. d. července ve 40 osobách a 50 koních náležitě vypravených. Mezi kterýmžto komonstvem jeho nalézali se také dva patricii Novoměstští, jmenovitě Samuel Ješín z Bezdězí a Simeon Kohout z Lichtenfeldu, syn mladší dobré paměti nebožtíka Simeona Kohouta, měštěnína Nového města Pražského, rady královské nad appellacemi na hradě Pražském, mládenci učení, chtějíce se při témž poslu zkusiti a dle možnosti vlasti své milé sloužiti.

Osmnáctého pak dne dostal se tůž legat šťastně do Nové Bystřice k Betlénovi Gáborovi, kterýž ho velmi vzácně přivítati poručil i, pokud tam se zdržoval, všelikou čest mu prokazovati nepomijel. Kdežto zůstáváje, 27. d. července držel panket slavný, a mezi jinými hostmi vznešenými měl také při tabuli čauše tureckého, kterýž mezi tím vrátil se zpátkem z Prahy od krále. A při jiných diskursích rozličných vychvaloval (legat) krále Fridricha pro jeho ctnosti rozmanité příliš vysoce, a měv připito sobě pro jeho zdraví, vesele ten truňk přijal a vystoupiv sobě na židličku, také ochotně jej vypil.

*) Ruk. Sk. d. IX. str. 1264.

Proti tomu pak císař Ferdinanda netoliko příliš potupně řečí svou dojímal, ale nad to nade všechno i těch slov o něm doložil: kdyby císař Ferd. nic víceji jen samu Prahu v této válce neztratil, že by měl proto příčinu velikou, aby se do smrti ustaral, ovšem pak když jest tolik a tak slavných zemí pozbyl.

Po vyřízení věcí některých při knížeti vzal další cestu před sebe do Turek, kamž také v dobrém spůsobu zdraví se i dostal.

A ač autorové neb skladatelé tajné kanceláře Anhaltské vyčítali opět tím jak kurfiřtu falckému, na ten čas českému králi, tak ovšem i stavům král. čes. a zemí k němu přivtělených, že jsou se skrze tuto legaci do Turek nařízenou a vyslanou sultanovi za tributáře neb poplatníky udělati a jej prostředkováním Betléna Gábora do římské říše uvéstí chtěli, a tu pohružku že jest duch nepokojný kalvinský i skrze hrabě z Hollachu kurfiřtu saskému učiniti směl, pokudž týž kurfiřt s nimi držeti nebude, že mu Turky i Tatary na hrdlo uvedou; avšak zástupcové pře falcké a zemí sjednocených takový nárek za nedůvodný a naskrze smyšlený pokládají, takový odvod proti němu vede: kdokoli z lidí rozumných a šlechtných chtěl by s gruntem vyrozuměti nepodstatě a falši té důtklivé pomluvy, ten aby toliko bedlivě nahlédl do instrukcí té, kteráž jmenovanému Janovi z Kellen, jakožto krále Fridricha a sjednocených zemí poslu, v jazyku latinském dána byla, tam že nikdež nedoče se toho, aby se sultanovi jakým tributem otrockým zakazovati neb jeho do římské a křesťanské říše zváti a lákati, anebo proti formě a spůsobu jiných potentátův křesťanských, kteříž s týmž císařem tureckým kdy jaké jednání mívali, co scestného na patrnou ujmu a záhubu křesťanstva ostatního před sebe bráti měli, jakž se pak tomu zřetelně porozumí z níže psaných slov artikule dotčené instrukcí nejpřednějšího a nejhlavnějšího, tak jakž jest táž instrukcí v traktátu onom po straně krále českého pod titulem Achtsspiegel aneb Speculum proscriptiois mezi allegaty jeho Nro. 18 slovo od slova položena. A já sám v tom dobře se pamatuji, že jest týž punkt tak a nejinak sespán a témuž poslu v originalu instrukcí vydán byl, protože jsem ji také hotoviti a přehlídati pomáhal. Ten tedy artikul zní v řeči české slovo od slova as takto:

„A protož velikomocného ottomanského císaře za to služebně žádati chceme, aby žádného fedruňku ani pomoci žádné proti království českému a zemím s ním sjednoceným činiti, ani vojákům svým aneb Tatarům vpádův do nich dělati dopouštěti neráčil, nýbrž v dobrém sousedství, přátelství a

pokoji s nejjasnějším králem našim i s námi zeměmi sjedno-
nými, jako s předdotčenými Jeho královské velebnosti tehán-
velikomocným, Veliké Britannie králem, a ujcem nejjudatnějš-
knížetem Moricem i s zeměmi nidrlantskými zůstávati a k n-
se prokazovati ráčil. Naposledy bude týž náš posel povinen n-
mocnějšímu ottomanskému císaři snažnost také naši, služ-
a dobré sousedství poznovu tím vším způsobem, obyčejem a
těmi slovy i tituly, jichž franští, engličtí, nidrlantští i jiných
králův a národův křestanských oratorové v příčině té užívati
obyčej mají, přednésti a oznámiti."

Podobná žádost a zakázání týchž zemí obsahovala se
i v listu nejvyššímu vezíru učiněném a odeslaném. Odkudž,
dokládají dále dotčení zástupcové falcsti, patrně se seznává,
jaká jest byla a co v sobě zavírala žádost a záměluva jich
hlavní:

Předně, že vztahovala se na zachování dobrého sousedství,
přátelství a pokoje; z strany pak vyhledávání při sultanovi
tureckém jaké pomoci, fedruňku, přichránění a jiných těm
podobných věcí nebezpečných že se v též instrukci ani nej-
menšího slove nenajde.

Za druhé, že jmenovaná žádost vztahuje se na to, aby
císař turecký proti království českému, ani proti zemím sje-
dnoceným žádné pomoci válečné straně jich odporné neposílal,
ani Turkům neb Tatarům vpádův jakých nepřátelských do
týchž zemí činiti nedovoľoval. Zdaž, prý, předtím Caesar
Gallus, N. Štercer a jiní vyslaní domu rakouského podobných
věcí v Konstantinopoli, a to v daleko těžších terminích a při-
padnostech, při císaři tureckém se vším úsilím svým nevy-
hledávali? Anobřž že starali se o to, všelijakými prostředky
a zámělvami hojnými sultana namluviti na to, aby velikou
silu Turkův a Tatarův Čechům na hrdlo poslal, jakž stavové
uherští, čeští i jiných zemí takovou stížnost do týchž vyslaných
císařských světle a neukrytě sobě vedou a pokládají, a to na
ně průvody dostatečnými provésti se zakazují.

Třetí, že sou stavové a země sjednocené takového přátel-
ství, sousedství a pokoje při sultanovi v Konstantinopoli skrze
téhož posla svého vyhledávali, jakéž dávno před nimi také
s korunou englickou a se stavy sjednocenými v Nidrlantu
namluveno jest a dosavad se zachovává. Avšak kdo jest kdy
z lidí rozumných v tom krále a stavy jmenované štrafoval
a pravil, že sou se tedy k sultanovi pod ochranu a protekci
jeho utekli? To pak zakázání služeb a volnosti, témuž sulta-
novi od legata zemí sjednocených stalé, že se v ničemž neděli
od zdvořilosti, kteréž jiných potentatův křestanských oratoři
při portě ottomanské obyčejně užívají. A tak že odtud to již

dostatečně provedeno jest, že se tou pomluvou papežencův a škribentův bavorských králi českému, kurfirštu falckému, i zemím sjednoceným znamenitá křivda činí. 1620

Naposledy zástupcové falcsti poráželi tu křivou pomluvu z strany vyslání do Turek na patrnou ujmu křesťanstva i tím důvodem: poněvadž se patrně vynajde z artikulův konfederaci mezi zeměmi sjednocenými, Betlénem i královstvím uherským teď nedávno před tím vysláním zavřené, kteříž sou vůbec vytištěni a známi, že dotčené země sjednocené zakázaly se téměř knížeti a stavům uherským, mimo jiné předešlé a obyčejné pomoci peněžité, ještě 50000 tolarů každoročně na spravování a opatření hranic a zámkův pomezních proti moci a vpádům tureckým v témž království uherském odvozovati; kterakž by tedy nyní Turka do zemí křesťanských povolávací a s ním nějaké srozumění dobré míti chtěli aneb mohli, toho aby každý rozumný a poctivý člověk s jedné i s druhé strany bedlivě beze všech důmyslův postranních posoudil a povážil, které strany průvod by se lépeji s pravdou srovnával.

O poselství tureckém a uherském v Praze.

Téhož dne 3. Julii (jiní kladou 6. dne), kterého posel královský a zemí sjednocených vyjel z Prahy do Konstantinopole, dostalo se do měst Pražských po polední dvoje poselství, totiž od knížete Betléna a turecké, o němž před tím dotčené kníže dal návěští králi skrze kurýra schválního. Kterýž to také časně nařídil, aby netoliko dvořané jeho a jiné panstvo na příjezd týchž poslův očekávali, ale i všechny tři obce Pražské pěšky a jezdecky, jak nejozdobněji budou moci, k tomu uvítání se přichystaly. 3. červe.

Vyjeli proti nim ven z Prahy až na Špitálsko z rozkazu královského na jeho voze, Vilém starší z Lobkovic, nejv. hofmistr král. čes., a Václav Budovec z Budova, president nad appellacemi, s velikým a vzácným komonstvem panstva a rytířstva rozmanitého a se třemi kornety jízdy Pražské; pěchota pak všech tří měst byla v jistých místech rozlosována a postavena, kudy dotčení legati do města uvedeni a až do lozumentu jim na Malé straně připraveného v domě Ezeltšnajderovém šetrně doprovoleni byli.

Na ráno dal král audienci nejdříve vyslanému knížecímu (kterýž neměl při sobě nic více osob, jediné šestnácte, a mezi nimi nalézal se i Marek, někdejší vojvoda muldavský neb valachský,) mezi 11. a 12. hodinou na půl orloji, a ta trvala dobře na půl druhé hodiny; ale žádného tu více mimo krále, Václava Viléma z Roupova, nejv. kancléře, a posla nebylo. 4. červe.

1620 přítomného, za kterou příčinou, jaké přednešení jeho b^ýlo, věděti se vůbec nemohlo. —

Že pak legat turecký, jenž měl při sobě toliko os^o by tři, neměl přednosti v tom, příčina toho byla ta, že ten ^{den} trefila se sobota aneb svátek jeho turecký, v němž neslušelo mu dle alkoranu jeho, věci takových řídití a zaměstnávatí se s nimi, až teprva nazejtří 5. dne července zdíl poselství své před králem. V němžto obsahovala se tato dvojí věc, jakž od tulmače summovně jest vyznamenána:

5.
červc.

I. Přednesl jmenem a na místě sultana tureckého králi českému vinš přátelský, že mu toho sultan upřímně přeje, když jest správou král. čes. a zemí k němu přivtělených tak šťastně k sobě přijal a k důstojenství tak veleslavnému přišel.

II. Zatím oznámil králi, proč jest k němu od císaře a pána svého vypraven, aby totiž vyzvěděl s gruntem, očima spatřil a ušima svýma doslechl, zdali by král v skutečném držení a užívání jak samého král. tak ovšem i zemí k němu příslušejících zůstával čili nie, poněvadž císař Ferdinand teď nedávno skrze vyslaného svého jednoho pana z Mollartu ku portě ottomanské před týmž sultanem, pánem jeho, honositi se a jistiti směl, že by sám týchž zemí držitelem mocným býti měl. Ač Mikuláš Bellius rozdílněji tento punkt klade: že totiž císař Ferdinand ujišťoval v tom císaře tureckého, jako by již celou říši německou, vymíně samo král. čes., k vinšov-
vanému pokoji, utišení a v poslušnost sobě přivedl.

III. Poněvadž sice dům rakouský velikomocnému sultanovi každého času velikými věcmi jistotně se zakazoval, ale v skutku a v pravdě málo toho zdržel a plnil, nyní pak že sultan s králem englickým, franským a s stavy sjednocenými v Nidrlantu dobré srozumění má a s nimi v smlouvě přátelské zůstává; pročez že, jakožto velikomocný císař a jakožka Bůh na zemi, netoliko na 10 neb na 20 let, alebrž věčný a stálý pokoj s týmiž potentaty hotov jest zavřítí a je i lidem i penězi fedrovati, k čemuž jemu neřkuli sama bašata, ale i sám mufty neb nejvyšší kněz turecký radí. Z těch příčin že jest se sultan i v tom na konec resolviroval a s takovou resolucí nyní přítomné baše a legata svého k králi českému vypravil, tím ho neomylně ujišťuje, že, kdokoli jeho krále českého přítelem bude, i sultanovým přítelem dobrým zůstane, a kdo nepřitelem, že i nepřitelem jeho býti má. A na dokonalejší věci těch ujištění že jest sultan toho celého úmyslu, králi polskému pro vymáštění těch jeho vpádů do Uher, do Slezska a jinam stalých vojsko veliké do země poslati, anobrž že jest již tam vyslal.

Po takovém punktův těch přednesení oustním podal dále 1620
baše králi psaní sultanova s reverencí poníženou a s hlavou
odkrytou. Což vše král vřídne a přátelsky od něho přijav,
jemu na to poselství a zakázání hojně odpověd svou laskavou
a příznivou neprodleně dáti se zamluvil.

Po vyřízení poselství svého veden byl legat od kommis-
sařův k tomu zřízených z pokoje královského přes plac
zámecký na palác a odtud do dvorské kanceláře české až
do pokoje, v němž nejv. úř. a soudci zem. radu držívali; a tu
ukázali mu okno to, skrze něž ty tři osoby vůbec známé byly
vyhozeny. Na kteréžto místo hleděv dosti pilně s velikým
podivením, doložil přitom slov těch: že jest dole pod tím
oknem měla býti gvardie soldatův nařizena a postavena,
kteráž by takové vysoké a křepké tanečníky z okna vyvržené
rozsekala na kusy. Což kdyby bylo se stalo, že by s mnohých
zlých a nesčíslných praktik bylo sjiti mohlo.

Potom král, usadiv se o též poselství s radami svými, 14.
netoliko dotčeného posla jednoho i druhého 14. d. července
ode dvora svého posla jednoho i druhého 14. d. července
100.000 zl. jemu za volnost a práci jeho válečnou předešle
připověděných při té příležitosti odeslal.

O některých potřízkách v království českém.

Pod tím pak zběhla se v král. čes. nová potřízka 6. dne
m. července, a to právě na den památný M. Jana z Husince
a M. Jeronyma Pražského, mučedníkův Páně českých, kterážto
památka toho roku byla nad jiná léta netoliko v městech
Pražských, ale i po celém království velmi slavně od strany
evangelické pod obojí vykonávána. V čemž když jsou se
chtěli i lidé poddani Václava ze Vchynic a z Tetova na pan-
ství Chlumeckém a tu v městě Chlumci spolu s jinými
obyvateli pod obojí nábožně srovnati, i uchýlili se u velikém
počtu do kostela Chlumeckého k službám božským, za po-
volení jeho nepožádavše. Pročež on na díle z nevážnosti své
přirozené, na díle pak z nenávisti náboženství pod obojí
vážil jim tu smělost jejich těžce a vzkázal jim do kostela,
aby, zanechajíce těch služeb církevních, s ním i hned všickni
na lov se vypravili. Ale že žádný z těch lidí v chrámu Páně
při službách duchovních shromážděných rozkazu jeho upo-
slechnouti nechtěl, nýbrž ustrnuli se na tom všickni stále a
zmužile, aby při kázání slova božího pospola až do konce
setrvali: tu on teprva rozlobiv se na ně dokonale, přišel
mezi ně s zámku do kostela a učiniv na ně outok s služeb-
níky svými, netoliko mnohé z nich spolu s knězem kyjn

1620 zbití dal, ale i do 40 osob poraněných v témž kostele zanechav, odešel.

Jak se to rozhlásilo neřkuli po Chlumci, ale i po celém panství, tak hned sběhlo se do města do dvou i do tří tisíců sedlákův a přinutili téhož Vchynského, že jest i s pomocníky svými před zuřivostí jejich na zámek Chlumecký utéci a tam se před nimi zavřítí musil. Sedláci pak přítomní zařekli se sobě vespolek vysoce, že od dobývání téhož hradu dříve přestati nechtějí, leč až Vchynského dostanou a jeho rozsekají; jakož pak byli by toho dovedli snadně, kdyby je úřad Chlumecký slovy přátelskými s toho úmyslu jich nesrazil. Nicméně však žádnou měrou nechtěli od obležení zámku upustiti a přeč se rozjítí, jakkoli Vchynský, nedbaje ještě mnoho na to sedlské se vztekání, hrozil jim dále s zámku: jestliže dobrovolně přeč neodtáhnou a se neupokojí, tedy, cokolí má sedláků u vězení na hradě, že všechny bez milosti co psy zvěšeti poručí. Na to dali mu sedláci zase odpověď takovou: aby činil s druhy jejich, co se mu kolí líbí, vezmeli jim hrdla, duší že jim nepobere a ublížení žádného na nich neučiní, oni že na ten čas jemu toho zabrániti nemohou; přitom však aby věděl zase to a tím od nich byl konečně ujštěn, jak ho dopadnou, že podobně beze všeho osoby jeho ušetření jej na drobné kusy rozsekají a psům i svinům k sežrání vydají.

V tom po některém dni, když mu potrava se přecházela, a on žádal toho od nich, aby mu některý kus dobytka nahoru byl passirován, pakli mu k tomu nepovolí, že dá zámek prachem rozvrhnouti a sebe se všemi pomocníky svými do povětří vyhoditi, sedláci pak ani na tu pohrážku nic nedbajíce, žádné milosti mu učiniti nechtěli: tu teprva počal dávatí jim slova dobrá, a prosil pro pána Boha, aby prominouce mu tu všetečnost jeho dobrotivě, dovolili mu toliko s celou koží přeč s zámku se odebrati; proti tomu že se jim přísahou zavázati chce, že dokud živ více na Chlumec přijedti, a aby kdy pánem jejich býti měl, k tomu se znáti nechce. Ale ani to platnosti žádné při sedlácích rozjiténých mu neneslo, nýbrž musil vězněm jich zůstávati až právě do příjezdu kommissarův, kteréž král pro spokojení bouřky té z Prahy na Chlumec vypravil. Kteřížto oznámivše Vchynskému příčinu příjezdu svého, neřkuli nebyli od něho do zámku puštěni, ale ani žádnou přátelskou řečí a odpovědi počtění. Pročež kommissaři, nechtějíce se s ním dále a bezpotřebně zanepražďňovati, rozkázali některý kus střelby veliké k zámku zasaditi, jsouce toho úmyslu, mocí ku poslušnosti povinné jej dohnati. To vida Vchynský, že by s ním zahrávati nemínili, dal se králi

na milost, a přivezen byv do Prahy, jest nejprvé vězením na Staroměstském rathouze opatřen až do dalšího o něm vyměření královského. Zastižena byla na témž zámku od kommissarův mezi jinými i manželka knížete z Lichtenšteina s mnohými věcmi svými drahými, pročez i tu do Prahy dovezli a z rozkazu králova a nejv. úř. a soud. zem. v jednom domě panském na Malé straně arrestem opatřili. —

V tutůž dobu vznikla jiná v Praze na Malé straně dosti nebezpečná nevole a šarvátka mezi hrabětem z Mansfeldu a jeho soldaty některými z příčiny té. Když z toho regimentu pěchoty jeho, kterýž stavové rakouští z služby své sice propustili, ale v platu měsíčním nespokojili, díl soldatův přitáhl za hrabětem do Prahy, tedy chtěli míti na něm na krátce, aby on jim službu jejich povinnou zcela a zouplna vyplatil, poněvadž jest jim při najímání jich tím se zakázal. Ale srozuměvše, že pro nedostatek jeho nebudou moci k záplatě dokonalé přijíti, jakž by sice tomu rádi byli; i vydali se s ním v rokování, až k tomu přišlo, že se hrabě zamluvil, některým z nich na ten čas za tři, jiným za čtyry, ostatním pak za pět měsíců služby na hotové vyčísti, z strany ostatku aby měli strpení za dva měsíce.

V tom, nežli tito byli v tom spokojeni, přihnalo se na hrabě jiných tovaryšův jejich víceji, kteříž žádnou jinou měrou nechtěli se dáti mu ukojiti, leč hotovým placením, a to do nejposlednějšího haléře a peníze beze vší porážky a slevení summy jim povinné. Poněvadž pak hraběti peněz žádných nemajícimu nebylo lze podání jejich vyplniti; pročez nechtěli mu naprosto z hrdla, nýbrž srazivše se jich dohromady okolo padesáti osob, a to těch nejnezbednějších, vešli do jeho anti-komory s úmyslem tím, aby z ní nikam nevycházeli, až jim peníze dá. Když tedy hrabě při hodině večerní, dříve nežli z pokoje k tabuli vyšel, dal s nimi jednati skrze jisté hejtmany, aby od té své zpourey poulevili a přestali na mírných termínech: tu oni místo dobrých slov vydali se s dotčenými hejtmany v tuhé spory a naposledy i v šarvátku. Čemuž vyrozuměv hrabě, učinil na ty buřiče outok s některými hejtmany a čeládkou svou, tak že je v tu dobu ven z lozumentu svého vypudil a na různě rozehnal, zraniv jich nemálo dosti škodlivě a jednoho na smrt.

Po večeri jmenovaní hejtmáné, chtějíce rozjít se od nejvyššího svého do lozumentův svých, trefili na ty buřiče nedaleko od domu hraběcího na place Malostranském pod stupni ležícího; kteřížto obořivše se na ně zuřivě s prvo-počátku hnali je zpátkem až k lozumentu řečenému. To spatřiv hrabě z okna na plac vykukající, nemohl jim svévolnosti té

1620 strpěti a hejtmanův svých dáti tak ničemně zlehčovati; nýbrž rozkázav osedlati sobě koně, přispěl týmž hejtmanům pomoc, a vrazil na témž koni s dobytým mečem mezi tu zbešněšetrnou a nepokojnou, tak zuřivě zacházel s ní, že z počtu jejího čtyry osoby na place zůstaly, a ostatní strachem, když se k tomu jak gvardie královská tak i měšťané s zbraněmi svými sběhli a tu šarvátku přetrhnouti minili, sem i tam rozprchati se musili.

Věci vojenské.

Tehdáž také opět vpadlo do Slezska skrze hory uherské okolo Těšína nejdříve 1500 a po nich v druhém houfu 1800 kozákův, kteříž městečko Selín (jiní kladou Slében) nedaleko od Těšína ztekli, zebrali a v něm do 110 (jiní mají toliko 50) osob z měšťanův a obyvatelův pošavlovali. Ale chtějíce s kořistmi svými proraziti do Rakous, bylo jim časně zamezeno spředu od Uhrův a pozadu od Slezákův a Moravanův, tak že trefivše na ně lid jejich v místě příhodném, svedli s nimi bitvu tuhou a pomordovali z nich na bojišti do 1518 a do 200 na živě zjímali; mezi nimiž našlo se osm osob řádu panského, kteréž na zámku Pičíně vězením opatřili.

V Čechách pak lid uherský králi a stavům sloužící, vyjev 12. d. července na štraf k Volini, přepadl něco rejtharstva z regimentu Fukarovského a drahně jich pošavloval. Odtud pustil se k Budějovicům a zajał dobytka nemálo; okolo pak Krumlova svedv šermiel s jízdou cisařskou, do padesáti jonáků z nich pobil. Potom pak také byl od kozákův potrestán, když z tovaryšstva toho třiceti pacholků zůstalo na place.

V tu dobu nacházeli se v ležení krále českého a zemí sjednocených osoby knížecí a hraběcí tyto: Kristian kníže z Anhaltu, general vojska celého, s synem svým; jedno kníže saské z Weimaru; dví knížat saských z Lavenburku; Jan Jiří markrabě brandenburské z Anšpachu; Jiří Fridrich hr. z Hollachu, generaleitnant armády české; Henrich Mates hr. z Turnu, druhý generaleitnant, s synem svým; Arnošt hr. z Mansfeldu, maršálek polní; dví hrabat z Štýrum; hrabě z Lipy; hrabě z Löwenšteina; dví hrabat z Hardeku, otec a syn; hrabě z Ortenburku; dva hrabata Šlikové; jedno hrabě Rejské a jedno Šotské.

Zatím, poněvadž 28. d. července přibližoval se termin k zaplacení služby zadrželé vojsku českému uložený, kteréž v tu dobu zůstávalo ještě v Dolejších Rakousích, a officirové vojenští spolu s soldaty svými naléhali ustavně na krále a stavy,

aby jim bylo aspoň již jednou placeno: pročez král, nevěda s nejv. úř. a soud. zem., kde jinde tak na spěch peněz jim shledati, obeslal před sebe na hrad Pražský z vnuknutí týchž nejv. úř. a soudců zemských konšely a nejpřednější osoby z Pražanův všech tří měst a předloživ jim potřebu tu zemskou ano i nebezpečení veliké, z neupokojení lidu válečného v platu zasloužilém na ně i na celé království se valící, s dostatkem náležitým, žádal jich, aby i sami na sobě dobrý příklad obcem dali, i ji potom také na rathouzy povolanou k tomu naklonili, aby krále a vlasti své nyní neopouštěli a, nemajili peněz hotových, aspoň klenoty svými jeden každý, dle možnosti své, jeho jmenem půjčky založiti nepomijeli; což že jim dostatečně od země zjištěno, od krále pak vši milosti, přízní a ochranou milostivou a otcovskou nyní i na časy budoucí zpomináno býti má. Podobné předložení stalo se od královny i nejonačejším měšťkám a paním Pražským, kteréž byly před vlastní osobu její obeslány.

Proti kteréžto žádosti jedni i druhí učinili svou poslušnou a šetrnou omluvu: poněvadž jsou vždycky dosavad to od sebe činili v takové i v jiných té podobných případnostech, co na věrné syny vlasti náleželo a jak daleko možnost jich postačovala, že i dále z povinnosti a břemene takového J. M. K. se nevynímají, když toliko uhlédají a poznají v skutku to, že i vyšší stavové, a zvláště nejv. úř. a soudcové zem. spolu s manželkami svými tůž zemskou potřebu k srdcím svým opravdově připustí, a dadouce na sobě příklad dobrý, s svými klenoty hnou a J. M. K. nimi v tak důležité a nevyhnutelné potřebě hotově i hojně založí.

Ale jak opravdově se to tehdáž od nejpřednějších dalo, jest mnohým dobře vědomé. Nebo mezi jinými nejv. kanclér z Roupova směl se v tom pronésti: že k dotčené potřebě, aby z ní vlasti jeho bylo zpomoženo, své čapátkové peří složiti a místo peněz odevzdati chce. Vzácnější pomoci od tak předního úředníka zemského! Jemužto jiní v štedré a ochotné půjčce byli též podobní; mezi tím však uměli dobře před králem i před královnou stavu městskému vyměřovati, aby manželék svých pasy stříbrné, armpanty a řetězy skládali, sami pak od klenotův svých potratili tehdáž klíče, kteréž potom po vítězství na Bílé hoře soldati císařští velmi snadně nacházeli při vybíjení domův a příbytkův jejich.

Po straně pak císařské nacházeli se daleko volnější zástupcové a fedrovníci císaře a pána svého, a to neřkuli domácí panstvo a poddaní jeho, alebrž i cizozemci mnozí. Z jichžto počtu nebyl poslední Don Petr Aldobrandin, Vlach rodilý. Ten zajisté byv od císaře poctěn důstojností tou, že jej za

1620 v něm i skrze jisté vyslané své, aby jak on od osoby své tak ovšem i stavové král. uher. a knížetství sedmihradského s nimi v konfederaci vešli aneb vlastněji již prvé mezi dotčenými zeměmi za panování krále Matiaše zavřenou zase sobě obnovili; i připsal hodnověrný smlouvy téjmu přitom odeslavše, kterýž na jednom zámku uherském jest nalezen.

Kteréžto žádosti jmenovaných stavův kníže pováživ při sobě bedlivě, že jest našel to, že by věc ta vztahovala se ke cti a slávě boží, k dobrému užitečnému i k zachování v celosti král. čes. nad míru potlačeného, ovšem pak k odvrácení moci násilné od šíjí lidí souzených v zemích přivtělených a sjednocených a naposledy i k utvrzení v způsobu pokojném král. uher. a sedmihradského. Vyslav nejdříve do král. čes. za tou příčinou Marka, vojvodu, aby očitě shlédli, v jakém by způsobu a termíních dotčené král. čes. na ten čas se nacházelo a zůstávalo a knížeti o tom o všem zprávu dokonalou učinil. Což když se stalo, že jest od toho času přemýšlel na to, jak by dotčenou konfederaci k místu a konci přivést a král. čes. i jiným konfederantům z těžkosti jejich náležitě zpomoci mohl.

Že pak k vykonání věci těch, jakž sám legat Smil z Hordějova toho v orací své doložil, na rychlosti nejvíceji záleželo, tou příčinou že jest zemi české a moravské z toho nebezpečnosti pomohl a je před násilím nepřátelským přichránil defenzivně; zatím že jest spolu s konfederanty svými přes Dunaj se přepravil a až před samé město Videň s lidem svým a jich přítrhl, bouři strašlivou a vojsko nepřátelské jinam přeč zapudil a nepřestav na válce obhajující, že jest i stranu jich odpornou nemálo urazil a jí město hlavní Prešpurk z rukou a moci vyňal, jeho se zmocnil, ano i korunu uherskou pro obecné dobré král. uher. v stráž a opatrování své bedlivě přijal.

A ač kníže v tu dobu byl toho úmyslu celého, aby se ještě o něco většího pokusil a toho i skutkem dovedl, však že se mu to v ty časy pro následující překážky důležité dobře trefovati nemohlo. Předně že jest nebylo mu lze tehdyž v zemi sedmihradské větší počet lidu válečného sobě shledati pro stavy uherské a sedmihradské, kteříž byli by sobě z toho hned nějaké domnění scestné učinili. A kdyby se byl Sedmihradčanům v úmyslu svém svěřil, proč z země odjedti a co před sebe vzíti by minil, že by to celé jednání bylo vůbec pronešeno, a papeženci byli by se snažili o to všelijak, aby je dokonce zkartili; nepřítel pak, věda též o tom, byl by také nespál a nezahálel, aby mu v tom překážku náhou zavalil. Před Uhry pak že proto bylo potřebí s touž věcí se tajiti, že

Kdyby byli co toho nejméně vyskoumali, byli by se mu v tom moci válečnou opřeli. A tak že vidělo se knížeti za nejlepší prostředek býti, aby na ně nenadále připadl a k svému úmyslu sobě je přivedl. Za druhé, že byly mu k znamenité překážce i nemoci přetěžké a nebezpečné, kteréž v tu chvíli v ležení jeho i konfederantův silně proskakovaly a mnoho tisíců sol-datův onakých a zkušených jim z světa zprovodily; jakž mu o tom obadva generalové čeští hr. z Turnu i z Hollachu s pláčem zprávu dávali.

Z těch příčin že jest kníže zvolil sobě raději konfederaci tu, kteráž však velmi jalově a váhavě se fedrovala. Nebo ač hrabě z Hollachu byl sice k tomu jednání obrán za legata předního, však že legatství jeho bylo tak divné a neobyčejné, že jemu podobného kníže jakživ neviděl, protože v případnosti tak vysoce platné a důležité mimo prostý list věřící nebyl opatřen žádným naprosto plnomocenstvím k jednání a zavírání smlouvy a konfederací té, kteréž stavové král. čes. od něho a Uhrův vyhledávali. Z té příčiny že musil se hrabě dopisovati o to poznovu na stavu král. čes., aby mu dostatečné plnomocenství bylo dáno, jak od samého krále tak i ode všech zemí přivtělených; čímž byly tři neděle ztráveny. Ano že i to byla nemalá překážka a obmeškání té traktací, poněvadž hrabě z Hollachu, nejsa povědom jazyka uherského ani latinského, z nichž jednoho bylo důležité potřeby k tomu, aby s knížetem a s Uhry platně rozmlouvati a rokovati mohl.

Co se pak domu rakouského a císaře Ferdinanda tkne, že kníže o tom vědomost dostatečnou má, jak snažně usilovali by o to spůsoby všelijakými, aby mu všechny rady a úsilí jeho v příčině té pokazili a zmátli. Toho zajisté všeho že jest již dávno a výborně povědom, jak jsou na onen čas zacházeli s tím ubohým panem Zikmundem Batorem, knížetem sedmihradským, protože Betlén v tu dobu byl při dvoře jeho vychován a potřebován za sedm let pořád. S Štěpánem Bočkajem jak jest se podobně dalo, že podobně ví, protože on Betlén byl předním původem a radcím při portě ottomanské, aby týž Bočkaj takovou tragedii v král. uherském ztropiti mohl. Poslední pak kníže sedmihradské Bator jak zrádně a oukladně by zahynul, že to také knížeti s gruntem známé jest, ano i kanceléři jeho nynějšímu, jehož tu přítomného legati spatřují; nebo že v ty časy sekretářem knížecím byl.

Ale aby se zase navrátil k své předešlé řeči: když jest kníže porozuměl tomu, že by císaři dosti silen nebyl, a že by nijakž lépeji a platněji jemu i všechněm konfederantům na ten čas zpomoženo býti nemohlo, jako tak, kdyby mohli míti volnost časův k zsilení se v moci válečné náležitěmu; k tomu

1620 jedinému cíli že učinil příměří to s císařem, do něhož mohli býti obsaženi a pojati netoliko sami Uhři, ale i stavové král. čes. s jinými zeměmi přivtělenými a sjednocenými, kdyby byl se o to časně zasadil král český s jmenovanými zeměmi a vyhledával toho při císaři snažně, kterýž byl by k tomu bezpochyby tehdáž snadně povolil a přistoupil.

A že tomu tak jest, odvolával se na přítomného Zachariáše Stercera, jednoho z vyslaných rakouských, k čemuž se on hned tu přede všemi ústy svými přiznal.

Ale když bylo toho od nich pominuto mlčením, tedy že císař potom také k tomu podání knížecímu přivolití nechtěl, nýbrž vymýšlel sobě proti němu divné ouskoky a výmluvy, a mezi jinými i tu: že sice od toho by nebyl, aby stavům král. čes. a jiných zemí dotčeného příměří dopřítí a je do něho pojítí neměl, ale Fridricha falckrabě že za žádného krále nepoznává a tou příčinou do téhož příměří ho zahrnouti nemůže, a to pro příčinu tu, kterouž sobě daremně a sofisticky smyslí, žeby poně v artikuli 2. konfederací uherské žádná zmínka o něm se nečinila, ale toliko o samých stavích král. čes. a zemí k němu přivtělených; ješto však že v jmenované smlouvě obsažen a zavřin jest výslovně též král Fridrich, jakkoli jméno jeho křtěné v ní dostaveno nebylo, ale potom se to v konfirmaci dotčeného sjednocení vrchovatě vynahradilo a doplnilo, v nížto všecko hojněji a výslovněji se vyjadřuje. Nicméně že císař takové příměří mnohými spůsoby sám svévolně přestoupil a zrušil, když jest v tom čase s lidem svým válečným do Čech i do Moravy nepřátelsky vtrhl, v knížetstvích slezských skrze sběr kozáckou znamenité škody zdělati dal, vojsko nemalé z koruny polské do král. uher. uvedl a tou měrou tak se všudyž s lidem svým choval a hospodařil, že snadno odtud souditi se může, jak by sobě pokoje stálého zhola nic nevážil a naň nedbal.

Co se přítomného jednání sněmovního tkne, kníže domníval se, že císař k němu plnomocníky a kommissaře své hned časně a při začátku jeho vypraví, aby jmenem a na místě jeho to jednání sněmovní řídili a spravovali, poněvadž pokládá býti sebe pořádným králem uherským; ale že i toho učiniti zanedbal, až teprva po mnoha nedělích poslal k témuž sněmu osoby některé, kteréž ani pořádnými a pravými legaty nejsou, ani k žádnému jednání sněmovnímu od něho plnomocenství náležitého daného sobě nemají, ale jsou jen pouzí špehéři a podštěvačové, aby rozumy z stavův tahali, kdo by z nich k čemu mysl měl a byl nakloněn, chytře na nich vyzvídali, je v úmysle dobrém rozpakovali, mezi lidi vůbec divné klevety roztrušovali a mezi stavy roztržky nebezpečné tropili.

Z nichž že není dinovitějšího a nešlechternějšího šibala, jako ten Laminger, o němž kníže neví, kdo by byl, Čechli či Moravec.

Skrze ty vyslané že císař žádá toho na knížeti, aby mu poslal jisté osoby v základu, kteréž by tak dlouho zůstávaly v Vidni, až by druzí poslové jeho, kteréž za těmito do Bystřice vypravi, zase zpátkem ke dvoru císařskému se vrátili. Což patrně čelí proti právu a zvyklosti sněmovních jednání, ano i proti přirozené povaze a vlastnosti příměří zavřeného. Ačkoli pak žádost ta císařská k ničemuž jinému nesměruje, jediné aby se sněm tento protáhl, načež náhončí císařští jdou nejvíce; však že kníže nemohl a nechtěl jim jí odepřiti, aby nezdál se v čem nejmenším opomíjeti prostředkův těch, kteříž by k dosažení zase pokoje jakkoli sloužiti mohli, obzvláště pak proto, že v druhém artikuli dotčené konfederací Prešpurské výslovně se vyhražuje to, aby podlé společné strany obojí slušnosti ty vzniklé nevole a bouřky byly upokojeny a porovnány.

Kníže sice že toho úmyslu není, aby císaři jaké rukojmě v základu dáti měl, ale toliko glejt svobodný legatům jeho dáti hotov jest; kterýžto již před rukama jest, a jemu jej pošle. Mezi tím pak že předce bude se moci o věc hlavní rokovati, poněvadž v témž listu originálním stojí patrně klauzule ta doložena: aby se to dalo bez ujmy a zkrácení jednání sněmovních. Ano i to že tam dostaveno jest: do traktací té že i král český zahrnut a pojat býti má se všechněmi zeměmi přivtělenými a sjednocenými. To že přenáramně mrzelo přítomné vyslané císařské, pročež tiskli na to pilně, aby ta slova z téhož listu glejtovního byla dokonce vypuštěna. Ale kníže že jest tomu světle a neukrytě odepřel řka, že bez té klauzule a výslovního povolení a vůle legatův zemí sjednocených k žádné traktaci a jednání s císařem přistoupení nemíní. A ačkoli jakéž takéž obmeškání a překážka v to vkročí za ten některý den, kníže však že jí chce užiti k tomu dvojímu dobrému forteli, z nichž jeden na svornosti a sjednocení myslí stavův roztržitých, a druhý na rychlém věci hlavní vyřízení neb na místě postavení záležití.

Aby pak od Uhrův měl jaké nové kontribuci a sbírky žádati, toho že se mu na ten čas učiniti netrefí: jedno, že jsou národ tvrdošíjný, a svolili časem na sněmě daně a berně jaké, že je teprva po roce, a to ještě s těžkostí velikou, odvedou.

Ovšem pak že v tyto časy nepokojné není mu možné ani podobné v něco toho dotčené stavy uherské podrobovati, a zvláště když jsou ještě vespolek tak myslí roztržité a nesjedno-

1620 cené. K tomu že panstva, rytířstva ano i jiných obyvatelův musí potřebovati v přibězích válečných, a válku tu že musejí vésti na svůj vlastní groš, k čemuž s těžkostí dali by se namluviti, kdyby je nad to nade všechno nyní sbírkami a pomocí nákými peněžitými ztěžovati měl. Tak jest, že kníže měl by něco statkův duchovních, kteříž na korunu jeho připadli, kteříž vynesli by okolo pětkráte sto tisíců dukátů; ale že nenachází se kupcův žádných, aby je koupiti chtěli, na díle pro nedostatek peněz, na díle pak proto, že lidé obávají se hrubě toho: takéli by trhy takovými jisti byli a jimi pokojně vládnouti mohli, čili, kdyby se štěstí obrátilo na stranu papeženskou, nemusilili by jich zase předešlým držitelům postoupiti a sami jíti odtud s holýma rukama; nebo že papeženci nesou to velmi těžce, že jsou jim dotčení statkové odňati.

Avšak proti té obraně knížecí ozvali se poslové čeští a moravští řkouce: že podobně se dalo v Čechách s prodáváním statkův duchovních. Nebo s prvopočátku že také nenacházelo se k nim kupcův žádných. Čemuž direktori porozuměvše, změnili úmysl svůj a toliko je jistým osobám z stavův pod obojí zastavovali na způsob takový: aby jeden každý, co na ně peněz hotových půjčil, v té summě až do oplacení ji dotčeného statku užíval. Naposledy držitelé jich vidouce, jak statkové výnosní a užiteční jsou, že jsou je teprva v dosti mírných summách dokupovali. Takový prostředek v rozprodání statkův duchovních že by se i v král. uher. zachovati mohl.

Kterážto rada ačkoli zdála se býti knížeti dobrá a užitečná, vždy však soudil při sobě to, že by se s těžkostí k skutečnému vyřízení, leč velmi váhavě, přivésti mohla. Tato pak věc a mínění knížecí že potřebuje rychlosti veliké. Pročež doložil dále zdání své: chtělili by konfederanti válkou na krátký čas trvající zpomoci, jak náleží, těmto věcem obecným, tedy aby času darmo nemařili, nepříteli zvolnosti k zsilení se náležitěmu nepropůjčovali. Krátce tedy o tom mluvě, že jeho zdání jest o té hotovosti vojenské, chtělili by s ní co platného a podstatného dověsti, takové: aby král český odeslal knížeti ku potřebě té 400.000 zl.; k tomu bylli by toho úmyslu celého, aby sobě korunu svou, kteréž s takovou slavností a poctivostí na hlavu sobě vstavenou má, v celosti zachoval, aby nákladův nelitoval, ale shledal sobě peníze na válku, kdekoli bude moci. On od osoby své že jest hotov tůž korunu jemu na hlavě jeho pomoci zdržeti, byt měl i hrdlo své vynaložiti na to.

Jestli že by tedy král mínil jej summou tou neprodleně fedrovati, a to ne pojednou a na jeden termin, ale na čtyry

rozdílné termíny, že i on ještě z svého vlastního měšce k tomu dvakráte sto tisíců zlatých přidati a třebaš ještě dnešní chvíle vyčísti chce. Mimo to že postará se také při stavích uherských, aby oni podobně 200.000 zl. mezi sebou shledali.

Tou měrou že budou míti pohotově osmkrátě sto tisíců zl. Z té summy že odešle sto tisíců v dar ku portě ottomanské, aby byli mezi vezíry, bašaty, begy a jiné platné a k straně jejich příznivé dvořany sultana tureckého rozlosováni, pro snadší fedruňk a dosažení pokoje od něho; po Bohu zajisté že konfederanti nemají větší naděje v ničemž jiném kromě v pokoji a přátelství dobrém císaře ottomanského.

A když císař Ferd. doví se toho, že jsou sultana sobě konfederanti za přitele vyzískali a pokoj s ním učinili; tedy že i on potom sám k kříži poleze a od nich také pokoje žádati bude. O tom že kníže dobře ví, jak divnými chytrostmi a obmysly lživými císař skrze vyslané své při dvoře ottomanském o to jedná a praktikuje, aby dotčený pokoj a srozumění dobré mezi sultanem a konfederanty zkartiti a zrušiti mohl. Za důvod a příklad toho přivedl legatům strejce Zachariáše Stercera tu přítomného, pověděv: že týž strejce jeho, jsa vyslaným císařským při dvoře tureckém, vzdluživ se teď nedávno pomínulého času ku potřebě té na císaře v šedesáti tisíc tolarů, aby je nejpřednějším bašatům rozdaroval; ale že nic užitečného takovými halafanci pánu svému nespůsobil, ješto proti tomu že posel knížecí dovedl sobě všecko, co chtěl, beze všech darův a presentův.

A tak že by bylo již na velkém čase, aby legaci od konfederantův do Turek nařízená beze všeho odkladu dalšího na cestu se vypravila; s kterouž příliš dlouho se mešká. Na příjezd pak její že tu v Bystřici očekávají již s velikou žádostí poslové, od stavův uherských a sedmihradských zvolení, kteříž dříve odjedti nemohou, až by legati zemí sjednocených také tu přítomni byli, a to v počtu tím větším, jakž s prvopočátku bylo na tom zůstáno. Slušně tedy že by s věcí tou pospíšiti se mělo, protože periculum est in mora, to jest, že další se v tom meškání jest konfederantům velmi nebezpečné a škodlivé; předně pak a nejvíce potřebí jest na peníze mysliti a zásobiti se nimi co nejspěšněji.

Na to když bylo řečeno od vyslaných českých, poněvadž jsou již před několika dny psali o tom o všem dostatečně králi, že na každou chvíli od J. M. odpovědi čekají, anobrž že ještě dne tohoto po poště odešli mu psaní druhé i principálům svým, nepochybujíce jak o králi tak i o stavích, než že všecko všudyž rádi udělají, k čemu jen možnost jejich postačovati bude: za tím vyjevil jim kníže celý úmysl svůj,

1620 jakž by tu válku proti císaři dále vésti mínil, napomenuv v tom legátův, co takkoli o té věci k víře jim oznamuje, aby to u veliké tajnosti při sobě zachovati hleděli. V čemž když se mu zakázali, mluvil dále v ten rozum:

Že na těch sedmkrátě sto tisíců zl. v jednom měsíci chce konečně dvacet tisíců i více vojákův zverbovati, zbraněmi opatřiti, do pole vyvésti i za jistý čas vychovati, a to jmenovitě patnácte tisíců jízdy a okolo pěti neb šesti tisíců pěchoty, poněvadž on měl by víceji jízdy a země sjednocené proti tomu víceji pěchoty.

Dříve pak, nežli by vytrhl do pole, že to opatří náležitě, aby království uherské s knížetstvími slezskými bylo dobře zjištěno a ubezpečeno před vpády polskými, a to způsobem tímto dvojím: předně zůstana s sultánem tureckým a Tatarem na tom, aby obadva zároveň vpadli do Polska, jakož pak stal se již toho začátek dobrý před málo kolikasi nedělemi, kdežto Tataři zavedli s sebou přeč do poroby těžké do čtyřiceti tisíců duší polských, což že on Betlen svedl, mezi jiným řka; za druhé že má na hotově drahně sběře takové, jakáž jsou kozáci, totiž jízdu hejdukův svobodných, jimž žádného platu nedává, ale co kdo sobě uloví, to že jejich žold a kořist jest, a může jich každého téhodne shledati do osmi tisíců. Těm že podobně rozkáže z Uher štrafovati do Polska, do něhož snadno chasu takovou lehkou uvéstí, protože jest země na všechny strany dokořán otevřena. Ti dostanouce se tam, že budou dobře hospodařiti, a načkoli přijdou, že poberou všecko s sebou, a navrátíce se domů, složí kořisti své v místech svých a navrátí se vskok zase do Polska, sem i tam plundrujíce a hubíce zemi až právě do samého Krakova. Čímž že silu a moc polskou budou moci výborně doma zdržeti.

Jestliže by pak kurfiršt saský bral před sebe něco nepřátelského proti konfederantům, tedy že mu také uvede na hrdlo do země jeho některý tisíc kopiníků a hejduků, kteříž mu dobře bohatství a poklady jeho i poddaných vyšťarají a předrancují. Ale co se o veliké mocnosti a síle krále hispanského vůbec rozpráví jako i o jiných potentatův katolických pomoci válečné, to že kníže všecko pokládá sobě za pouhé strašidlo dětinské a má větší naději složenou v svém vojsku domácím, kterýmž jest jist.

To vše správě, že sám osobně s ostatkem lidu, totiž se dvaceti tisíci jízdy a pěchoty pustí se do Rakous, a rady i silu svou vojenskou s knížetem z Anhaltu — kterýž také těch dnův, totiž 7. d. července, kurýra schválního u knížete měl, ale s čím ho tam vyslal, vůbec věděti se nemohlo — opravdově spolčí a v hromadu srazí. Což vykonati sobě umínil

spůsobem tímto: Nejdříve že dá udělati most přes Dunaj mezi Prešpurkem a Vidní, a přesadě lid na druhou stranu, položí se s ním u Vismundy, pro velikou místa toho, dle zdání jeho, příležitost, jakož příčinou vod zdravých, kteréž se tu s Dunajem sbíhají, tak ovšem pro hojnost profiantův, kteříž se v též místo velmi snadně a příhodně odevšad dodávati i dovážeti mohou. Nebo v čele že bude míti Štýrsko, po pravé straně Dolejší, po levé Horejší Uhry a za sebou nedaleko Moravu. Z téhož revíru neb položení že bude se moci zavřítí císaři pass a průchod volný jak k ležení tak i k Vidni; nočním pak časem že den po dni rozkáže štrafovati jízdu své po tisíci jonáků na císařské, aby jim jakožka žádné hodiny oddechu a odpočínutí nepřáli. A když takové lermo bude trvati ustavičně po čtyry neb po pěti téhodnů, že vojsko jeho tak unaví a zmůže, že i ti nejčerstvější pacholci nebudou míti v sobě síly a možnosti žádné; k čemuž když přistoupí hlad, že se podívá rád, co budou proti němu dělati.

Jestliže by císař chtěl větší sílu uvéstí sobě do země pro obhájení Vídne, tomu že kníže bude hrubě rád, protože čím víceji lidu v hromadu se tu srazí, tím větší nedostatek v potravách i v píci a potom i hlad mezi nimi povstane. Jakkoli Laminger hrozil mu tím, chtěli by kníže co začítí proti Vidni, tedy že císař i hned všechny evangeliky ven z města vyžene; načež že dal mu kníže za odpověď to: učinili to císař, snad že udělá Videnským evangelikům věc hrubě vděčnou, knížeti pak že dá k tomu příčinu slušnou a spravedlivou, aby i on podobně s papeženci v jiných místech nakládal.

Dále, budeli se viděti knížeti z Anhaltu za užitečné, s nímž miní býti ve všem všudyž za jedno, že bude moci velmi snadně čtyry neb pět tisíců rejtharstva uherského pustiti štrafem do Štýrska, aby vojsko císařské roztrhl, i pro jiné pohodlí své a vojska svého. Pakli by císař měl libost a žádost s nimi bitvu polní svěsti, že ani kníže nebude od toho, když toliko uhlédá k tomu svou dobrou příležitost a pohodlí; uzdáli se však knížeti a Anhaltskému, aby v ležení svém dobře ošancovaném zůstávali s pokojem a hleděli další případnosti své, to že také budou míti na svobodě. Ostatní věci že jim sám čas k rukou poskytné a ukáže, co by před se bráti měli.

V čemž ve všem že se pánu Bohu svrchovanému cele důvěřuje, že jim toho dobrého úmyslu šťastně a bohatě požehnati ráčí, aby roku toho válku tak vésti mohli, aby nepříteli jsa od nich přemoženi, aneb vol neb nevol pokoj takový jakého by mu oni podali, přijíti musil, aneb oni větší částku nepřiležitostí válečných s sebe na císaře přenesli a uvalili,

Ta že jest summa kratičká rad a úmyslů jeho, a že chce od konfederantův za toho konečně jmín a držán býti, kterýž byl by hotov při dotčené konfederaci hrdlo i krev svou vlastní vynaložiti a vycediti. Budoucně naskytneli se co hodného, což by bylo zapotřebí jim v důvěrnosti uvéstí v známost s strany věci obecných, že se s nimi o to o všechno upřímně a věrně sděliti nepomine.

Legati, vyrozuměvše úmyslu knížecímu šlechtnému s dostatkem, učinili mu za to úctivé a služebné poděkování i vinš od pána Boha zdárného ve všem tom prospěchu s zakázáním jemu služeb libezných, jak od sebe samých, tak ovšem i jmenem a na místě pánův principalův, a s tím vzali odpustění od něho. Kterýžto k vycházejícím z pokoje jeho na závěrku řeči své ta slova promluvil latině: „Uzří páni konfederanti, že v čas potřeby nastalé zakázání toto mé skutkem splním.“

Zatím 29. dne července kníže pozval k obědu všech vyslaných z zemí sjednocených a traktíroval je způsobem neb obyčejem právě královským. Nebo samých krmí bylo vnešeno na tabuli do tří set velmi oupravně přistrojených. Mezi jídlem pilo se také silně, a kníže sám všechny téměř truňky začínal pro zdraví krále českého, krále englického, hraběte Morice a jiných potentatův přátelských. *)

*Nový mandát Ferdinanda II. **)*

Poněvadž císař Ferdinand žádnou měrou neuznával za dostatečnou obranu a výmluvu, kterouž Fridrich, český král, v spisu svém 1. d. m. července vydati a všudyž vůbec vyhlásiti rozkázal, a nedal se ní v dalším předsevzetí svém rozpakovati a překážeti; pročež aby to, čímž jest v psaní neb listu svém ohradním jak samému králi Fridrichovi tak ovšem i stavům král. čes. a zemí přivtělených hrozil, i v skutečnou exekuci uvedl, vzložil jest měsíce tohoto trojí kommissi a exekuci válečnou, kterouž by téhož krále i země odporné ku poslušnosti náležité tím snázejí a podstatněji sobě přivedl, na tři rozdílné osoby: první proti zemím dědičným krále Fridricha na Ambrože Špiňolu, generala polního hispanského krále, kterýž žádným oudem sv. říše nebyl, ale cizozemec pouhý; druhou na Jana Jiřího, kurfíršta saského; a třetí na Maximiliana, kníže bavorské, strejce krevního tébož kurfíršta falckého a českého krále, zakázav se mu před dávním

*) Ruk. Sk. str. 1287.

Red.

**) Ruk. Sk. str. 1294.

časem podtají, pokudž mu téhož falckraběte potlačiti a zkom- 1620
peskovati pomůže, že kuru i dobrého dílu zemí jeho dědičných
v odměně dosáhnouti má. A tito Čechy s zeměmi přivtělenými
i Rakušany oboji zkrotiti měli.

Tou příčinou, aby dotčené kommissí byly všem vůbec
vědomé a známé, poručil císař nížepsaný mandát v jazyku
německém s podpisem jména svého a Zdeňka Adalberta Popela
z Lobkovic, nejv. kancléře král. čes., pod datum v městě Vídni
6. dne Junii (čili má býti Julii) 1620 publikovati, kterýž ob-
sahoval v sobě nížepsané věci v smyslu tomto :

„My Ferdinand atd. všechněm vůbec i jednomu každému
obzvláštně poddaným našim, jakého by koli ti stavu, řádu a
povolání byli v král. našem českém listem tímto našim na
vědomí dávati ráčíme. Jakož se budou věděti v tom jak
dobře upamatovati, když na onen čas v středu po neděli
Křížové, to jest 23. d. máje léta pominulého 1618 od některých
osob z stavův ten zlý a neslýchaný oučinek, vyhození z okna
dvou místodržících královských a sekretáře jednoho v kan-
celáři české do příkopu v hradu Pražském, se vykonal, a hned
zatím, pro zastání a ospravedlnění téhož skutku nešlechetného,
verbování lidu válečného i mnohé škodlivé věci se předse-
vzaly, že nebožtík cis. Matiaš jakožto český král, pan strejc
a otec náš nejmilejší svaté paměti, dovědév se toho a jsa té
vůle a úmyslu konečného, aby neprodleně tomu zlému v cestu
vkročil, skrze otevřené listy své 11. d. m. června téhož roku
všech tří stavův otcovsky v tom napomenul a od oučinku a
předsevzeti takového je odvozoval, že vzácné osoby ku po-
rovnání nedorozumění a rozbroje toho mezi ně vypraviti, je
při všech jejich privilegiích, svobodách a majestaticích zůstaviti
i jednoho každého v slušných věcech chrániti a obhajovati
chce, v tom se jim zakázal a tím je ujišťoval.“

„Když pak taková věrná napomenutí, kteráž se před
lidem obecným zatajila, neřkuli platnosti žádné při nich ne-
nesla, nýbrž dotčené osoby o jiné mnohem těžší věci a skutky
ještě dále se pokoušely, novou správu v zemi, ustanovivše
sobě třiceti direktorův, nařídily, v hotovosti vojenské mnohem
víceji se sílily, obyvatele břemeny a daněmi velikými stížily,
mnohým z nich jmění a statky jich vlastní násilně pobraly,
statkův královských, sbírek zemských o své ujmě se ujaly a
na ně sáhly, rozmanité a nedůvodné nářky a pomluvy o vrch-
nosti své nejvyšší na nejvyšší zlehčení její v říši i krom říše
vůbec roztrušovaly a roznášely a mnohých jiných těm podob-
ných výstupkův zřetelně se dopouštěly : — tu jest císař Matiaš
Jeho velebnost a láska jiným mandatem, pod datum v pon-
dělí po sv. Jakubu dotčeného léta, po vyčtení a připomenutí

1620 všech nyní dotknutých i jiných onačejších výstupkův jejich jmenované stavy velmi pohnutelně a opravdově k upuštění dokonalému od takových všech předsevzetí opět poznovu napomenul, ano i všecky ty, kteříž by i hned, jakž by je týž mandat došel, jiné pak nepřítomné, kteříž by ho neviděli ani neslyšeli, ve čtrnácti dnech pořád zběhlých ku povinné poslušnosti se nepřiznali, za rebelly vyhlásil a uznal.“

„Avšak rovně na tento, jako na předešlý mandat, žádné polepšení a usmyšlení jejich nenásledovalo, nýbrž to v svém započatém na odpor se postavování a trucování neb vzpouře tím vroucněji a snažněji den ode dne se sílili a zmáhali.“

„Pod tím pak, když J. C. velebnost a láska dle vůle a uložení pána Boha všemohoucího v tom rozbroji prostředkem smrti časné z tohoto světa vykročiti ráčil, my jsme v té celé a neomylné naději postaveni byli, že ti bouřliví obyvatelé příčinou proměny takové také i v úmysle svém se promění a k nám, jakožto k svému pořádně přijatému a korunovanému a právem nápadním na král. čes. dosedlému králi, hned při ujetí se od nás správy naší, an nikda žádný z nich od nás v ničemž nejmenším stížen a utištěn nebyl, všelijaké náležitě a povinné poslušenství prokáží a v něm se před námi ohlásiti nepominou. K tomu tedy cíli učinili jsme jim i hned právě otcovské psaní, a při něm také i konfirmaci všechněch privilegií, svobod a majestátů k rukoum nejv. purkrabí Pražského dle znění reversu neb zápisu našeho a to na dvě přepsanou sme odeslali, příměří neb složení zbraní nařídili, ba dokonce i k abdankování lidu našeho válečného se zamluvili, potom pak i za to, aby k nám osoby jisté, s nimiž bychom se o to celé nedorozumění umluviti mohli, vypravili, jich milostivě požádali a summou ve všem všudyž, v čemkoli jen nám možné a podobné bylo, naši pokoj milovnou mysl k nim pronášeti a prokazovati jsme nepomíjeli.“

„Ale proti tomu všecko to bylo při nich tak daremné a neplatné, že jsou nás na ta všechna psaní naše ani jedinou odpovědí svou nepočtili, některých pak z nich hned ani k sobě přijíti nechťeli, anobřž v svém předsevzetí tvrdošijném mnohem urputněji nežli kdy prvé postupovali, davše lid vojenský silněji najímati, lid domácí a krajský vyzdvihovati, ano i k osobnímu tažení stavy a obyvatele napominati; přes to všecko s lidem svým do mark. našeho morav. vtrhli, je na díle mocí násilnou, na díle pak praktikami lstivými k straně své připojili a po sobě potáhli; město Láb v Rakousích oblehli a potom v krátkém čase, spolčivše moc svou s mocí Moravanův, až právě před samé město naše Vídeň přitrhli a před ním i v okolí jeho za několik dnův společně všelijakou

svévolnost a nepřátelství svobodně po své vůli sobě provozovali. Mezi tím také i divnými a falešnými nářky a důtkami, jak v zemi tak i jinde kromě země, skrze psaní i vyslané své nás, jak nejhůře mohli, zlehčovati a pomlouvati se pokoušeli.“

„I ačkoli takovou měrou měli jsme dávno sobě od nich příčin přespříliš dosti k tomu, abychom jim žádné více milosti a dobrotivosti neprokazovali; s tím však se vším vždy předce jsme to našimi v sobotu po sv. Trojici léta pominulého 1619 vůbec vydanými patenty milostivě nařídili a otcovsky všech napomenuli: aby všickni vůbec i jeden každý z nich obzvláště, ještě by se kteří ještě aspoň nyní ku poslušnosti povinné navrátili a v tom se při našem nynějším generalleutnantu hraběti Bukojovi ohlásili, od něho jmenem a na místě našem na milost přijati byli. Ale oni takovým našim dobře míněným a milostivým zakázáním tak potupně pobrdli a u vitr je pustili, že jsou od té doby mnohem větší protimyslnosti každodenně nám prokazovali, i v své zlobivosti a všetečnosti tak volnou uzdu sobě popustili, že, když jsme my na vzkázání neb obeslání Jeho lásky kurfiršta Mohučského ke 20. d. m. července nejdříve příštího pominulého léta 1619 k volení římského krále, jakožto český král a spolu kurfiršt, do Frankfurtu najíti se dali, oni se o to jak listovně tak i skrze schvální vyslané své, aby nás o naši královskou čest a důstojnost připravili a v hlasu i volení našem překážku nám učinili, svobodně pokusiti směli.“

„V kterémžto však jejich lehkomyšlném předsevzeti a účinku sám skutek a skončení jednání toho zjevně a patrně je zmyšlil a zahanbil, když jsme my pod tím od celého kurfirštského kollegium neřkuli k našemu mistu neb sessí, hlasu a volení, jakožto uznalý a pořádný král český, slušnou a náležitou měrou připuštění, ale na to brzo potom, totiž 28. d. m. srpna na den sv. Augustina, zvláštním řízením a milostí božskou, jednomyslně za římského krále a budoucího císaře vyzdvižení, zvolení, ano také 9. d. září s obyčejnými slavnostmi korunování byli.“

„K tomu ke všemu, jakkoli měli jsme tím a takovým nám domněle prokázaným deštěpektem a zlehčením větší příčinu sobě od nich poskytnutou k zjitření mysli a k nemilosti nejvyšší nežli k nějakému dalšímu jim toho přehlídání a dobrotivosti; nicméně však ráčili jsme tehdaž v Frankfurtě všechněm kurfirštům, na společné jich (žádného nevyjímajíc) toho při nás vyhledávání, z zvláštní lásky a příchylnosti naší ku pokoji, to celé nedorozumění české k dokonalému spokojení a porovnání zcela a zouplna poručiti a odevzdati.“

„Pod tím pak, a právě v čas dotčeného volení, když jsou ti nešlechtní rebellové v Čechách krom jiné země, kterouž proti nám pozdvihli, také i stavy král. uher. na větším díle na svou stranu sobě vyzískali a ku podobnému proti nám se pozdvížení ponukli a přivedli, podlé toho také i veřejný sjezd na hradě Praž., povolavše k němu všech zemí přivtělených pod zámyslem tím, aby pomohly jim psaní našeho k nim odeslaného povážiti a odpověď na ně zhotoviti i některých jiných věcí obecných vyříditi, sobě zarazili a drželi: tu teprva jsou svou dávno umíněnou zlost právě a dokonale proti nám vylili, a místo uvažování věcí těch, jimiž se zastírali na oko, založivše sobě za hřbet a zapomenuvše se dokonce na svou povinnost a závazky nám vykonané, obzvláštně pak vyslání z zemí přivtělených, neměvše k ničemuž tomu žádného plnomocenství sobě daného, o nové ničemné a neplatné volení krále jiného se pokusili a Fridricha, falckrabě kurfiršta, sobě za svého domnělého krále a hlavu vyvolili. Kterémužto volení, an toho mu žádná práva nepropůjčují, on falckrabě, nic se na to neohlédaje, že jest nás nedávno před tím skrze své k tomu zplnomocněné vyslané v Frankfurtě za pravého, pořádného a korunovaného krále také sám uznal, ctil a držel a na to i za římského krále, jakž již před tím dotknuto, voliti pomáhal, místo a průchod u sebe dal a sebe způsobem domnělým korunovati dopustil a na to, přijav slib člověčenství od zemí přivtělených, i jinými sice spůsoby takových věcí se dosavad ujímal, kteréž žádnou měrou jemu, alebrž nám, jakožto pořádně právem nápadním dědicím, korunovanému i lénem královským obdařenému králi, podlé práva říditi a konati náleží a sluší.“

„Přes to však všechno z pravé otcovské litostivosti a spolu z outrpnosti k nebohým a na nejvyšší potlačeným poddaným našim ráčili jsme se ještě po druhé v tom milostivě ohlásiti a zakázati, našimi zjevnými mandaty, pod datum 11. d. prosince léta pominulého 1619, všechněm, ješto by se ku povinné poslušnosti najíti, přiznati a nám ji skutečně prokazovati chtěli, že je ještě pod milostivou naší císařskou a královskou ochranu, opatrování přijíti a jim to vši milostí naší zpomínati chtíti ráčíme.“

„I poněvadž tedy při takové a tak vysoce pohoršitedlné rebellii a odbojnictví, ač chcemeli se hněvu a pokut božských uvarovati, to nám nikoli nesluší, abychom se na ni skrze prsty déleji dívati měli, nýbrž mnohem spíšeji z povinnosti naší, kterouž sami sobě, dědicům a budoucím našim, králům českým, zavázáni jsme, toho celého úmyslu a vůle býti ráčíme, abychom s nejvroucnější horlivostí a opravdovostí,

s pomoci a sprostředkováním božským k dílu tomu ruku be- 1620
dlivou přičinili, našich nám odňatých království a zemí zase
sobě dobyli a ubohé soužené poddané naše z takových oú-
kostí, nátisků a příkoří vysvobodili, tu pak všecku věc osví-
cenému a vysoce urozenému Maximilianovi falckrabí při Rejnu,
knížeti v Hořejších i Dolejších Bavořích, našemu milému
strejci, švagru a knížeti, podle některých jiných sv. římské
říše věrných kurfiřtův a spoluoudů, obzvláště k vyřízení
svěřiti i jeho přátelského fedruňku a pomoci k dosažení a
vyzdvižení pokoje obecného užiti sobě jsme umínili; — z těch
příčin uznali jsme milostivě to za věc dobrou a potřebnou
býti, abychom na též kníže bavorské J. lásku dotčenou
kommissi proti našim rebellům v král. našem čes. dle znění
plnomocenství od nás jemu k tomu daného vzložili na ten a
takový způsob: aby jmenované kníže ke všechněm těm, kte-
říž by se i hned a jakořka v okamžení na vzkázání J. lásky
k nám poslušně neukázali, nás dle povinnosti a závazku
nám vykonaného za svého krále a pána nepoznávali a od
těch neustupných rebellův se neoddělili a neodstoupili, s pří-
krými, toliko k dosažení od nich poslušnosti nám povinné
vztahujícími se a donutkávajícími prostředky přikračoval;
věrné pak a poslušné poddané naše v svou ochranu, péči a
opatrování jmenem a na místě našem přijímal a osoby jejich
spolu i s statky a jměním jim náležejícím před všelikou mocí
a násilím a kvaitem přichraňoval.“

„A protož prikazujeme o tom tímto listem našim všech-
něm vůbec i jednomu každému obzvláště z výš jmenova-
ných našich poddaných a obyvatelův král. našeho čes., aby
se na dotčeného knížete J. I. oznámení a vzkázání, jak a
kdy by se koli co toho od něho komu vzkázalo a oznámilo,
i hned poslušně poddávali, rozkazům a nařízením jeho beze
všech všudyž odporův zadosti činili, svého vlastního dobrého
a pohodlí časného při sobě bedlivě povážili a k srdci svému
připustili a sebe v tom lidem nepokojným, kteříž nejvíce
těmi neřestmi vinni jsou, na svou vlastní, manželek, dítek až
i celé vlasti své škodu a záhubu žádnou měrou rozpakovati
nedali.“

„Aby pak žádný jakýmkoli sjednocením, konfederací, pří-
povědí aneb závazkem, jak by se to koli jmenovati a vyslo-
vovati mohlo, poněvadž takové věci samy od sebe proti nám,
jejich jedinému pravému pánu a králi přirozenému, žádného
naprosto místa a průchodu a platnosti nemají, nemohl se vy-
mlouvati, z té tedy příčiny chceme tomu, a to tímto listem
naším otevřeným nařizujeme: aby všecky a všelijaké takové
a těm podobné obligací a závazkové domněli mocností naší

1620 císařskou a královskou vyzdvižení, umoření a kassírování, osoby pak ty, kteréž čím tím komukoli zavázány býti se domnívají, všeho toho zcela a zouplna prázdný a osvo-bozeny byly, a pro poslušnost tu, kterouž k nám v příčině té prokáží, a dle znění tohoto listu našeho tak povolně se zachovají, na své dobré cti, též privilegiích, právích a sprave-dlnostech žádně nejmenší ouhony a zkrácení nenesly, nýbrž ve všem tom slušně a náležitě opatřeny byly. Pro lepší všeho toho jistotu dali jsme k témuž listu našemu naši císařskou a královskou pečeť menší přitisknouti. Jenž jest dán etc.“*)

*) Na str. 1333 podává Skála obsah psaní, jež král Jakub dne 9. čer-vence t. r. Fridrichovi falckému do Čech poslal, uváděje zeti svému na pamět: „že jest dotčených věcí českých až dosavad se vzdaloval, věda o tom výborně, že rovně jemu falckraběti samému pro jeho do-bré a domu jeho vzdělání nemohla by se mu žádná lepší a pohodlnější služba prokázati jako ta, aby on při pokojuém držení a užívání svých vlastních zemí a poddaných zdržán byl, a nedávala se mu žádná po-sila větší k dosažení jiného nového a nebezpečného panství. Co se pak vzrostu a rozšíření náboženství evang. dotýče, že jest král měl podobnou měrou v tom paktu slušné a veliké rozmyšlení, aby se z strany věci té jemu falckraběti k zalíbení a pro jeho přízeň v ni-čemž jistém nepronášel, tak aby tím příkladem svým jiných knížat, kteříž až dosavad neproměnně v neutrálnosti se zdržovali, neponukl, aby i oni podobným způsobem do té věci a rozepře, a to straně od-porné k dobrému, se nepřimísili; odkudž by nic jiného následovati nemohlo, nežli veřejná válka s tím nejhorším a nejtěžším pohoršením a nebezpečenstvím očitým křesťanstva celého Pročež že král nepřestane, i dáleji ještě interposicí přátelskou provrhovati a k ní ra-diti.“

Na konci toho psaní král Jakub Fridricha za to žádá, aby sobě oblibil prostředky takové, „kteříž pokoj bez dalšího náležo zanepráz-dnění s sebou přinášejí.“

V jiném listu též z Anglicka 8. dne července Plessovi odeslaném činila se mu zprávu od jednoho důvěrného přítele: „že po celém En-gelandu i Šotlandu shromažďuje se nemalá summa peněz králi českému, jakož pak že stav duchovní byl by již na hotově se svým dílem, jak mnoho mu sbírky té dáti přijde. Papeženci v Engelandu že domý-šlejí se z ledažakýchs tajných znamení a pověstí, kteréž jich odkud-koli docházejí, že nad králem českým hrozné neštěstí a nebezpečen-ství se třese, a nežli se kdo naděje, i naň spadne; vůbec pak že ne-pěkně mluví o falckraběti, kterak nevděčnosti veliké dokázal k hraběti z Turnu, kterýž mu k koruně české dopomohl, když nechá jej takový prostý a privatní život vésti, představí mu v generalství válečném kníže z Anhaltu. Tou příčinou že vinšují sobě mnozí lidé upřími a šlechetní míti o tom o všem, takli jest v skutku, zprávu dokonlou pro zacpání úst takovým pomluvačům ničemným.“

Red.

Poněvadž nejvyšší hejtman polní armády české Kristian kníže z Anhaltu s svými generaleitnanty porozumíval tomu netoliko z rozličných potahův neomylných, ale i z očitého předsevzetí Maximiliana, knížete bavorského, že on, uveda Hořejší Rakušany císaři v poslušnost, na tom nepřestane, alebrž podle kommissí naň vzložené spolu s kurfirštem saským i stavy král. čes. pod obojí jemu zkrotiti a zkompeškovati napomůže: pročež snažil se o to všelijak, kterak by jeho v Rakousích zdržeti a svobodného vpádu do král. čes. jemu hájiti mohl. Za tou tedy příčinou vzložil práci tu na Henricha Matesa hrabě z Turnu, Arnošta hr. z Mansfeldu a nejvyššího Heřmana Frenka, aby, jakkoli budou moci, šance na Zlaté stezce vyvrženého a lidem císařským dobře osazeného se zmocnili a Bavorskému s té strany průjezd do země zastavili.

Kterážto, vypravivše se s lidem svým pěším, jízdným a s municí potřebnou z kvartýrův svých, dostali se k šancům Zlaté stezky 6. d. srpna, byvše toho úmyslu, by možné bylo, hned té noci první jeho se zmocniti. Ale že nepřítel o jich příjezdu věděl a na sebe měl pozor dobrý, tou příčinou nezdařilo se jim mínění jejich, nýbrž musili na ráno moci zjevně užívatí, zasadivše proti šancům jeden veliký kus střelby a moždíř, z nichž nemálo ran udělali, beze škody však císařských. Zatím pokoušeli se šanců šturmem dobýti, ztrativše s tím hodin několik, jakkoli naši velmi chtivě a udatně na nepřítel dotírali s mnohých míst.

Císařští však také neliknovali se, dle možnosti své nejvyšší lidu českému odolávati, tak že nemálo osob jim před šanci postříleli a poranili.

Pod tím, když tak s obojí strany dotírali na sebe, hrabata s nejvyšším Frenkem poslali jistou osobu blíže k šancům s vzkázáním takovým, aby šanujice zdraví svého raději dobrovolně šanc vzdali, nežli by potom tu neustupnost svou krky zaplatiti musili. Ale dostali od obležených odpovědi krátké, že toho učiniti dobrovolně nemíní; nýbrž hotovi jsou, anobrž i povinni, šance sobě svěřeného do poslední krupěje krve rytířsky hájiti, a pro Boha i pro císaře pána svého jednou s veselou myslí umříti. Po kterémžto vzkázání rozkázal generaleitnant té noci zakopati tiše dvě tuny prachu pod šancem, oumyslem tím, když by týž prach dil náký náspů rozvrhl, aby lid na poskoku čekající rychle k šturmu běžel a jeho se zmocnil.

*) Rak. d. IX. str. 1392.

1620 8. srpna Ale když 8. d. srpna ráno okolo 9. hodiny na půl orloji prach zapálený nedovedl toho, nač naši generalové myslili, pro tvrdost skalí v tom místě pod zemí vězícího, nýbrž provedl oučinek svůj ven proti lidu českému, od něhožto prudkostí nemálo jonáků popáleno, schromeno, ano i zbíto, s tak hrozným hřmotem a třískáním, jako by se nebe s zemí vesměs lámalo a bořilo, ač i na šanci škoda nemalá se stala: pročež uchýlili se generalové moci zjevné a dali velmi silně střileti k šanci z kusův velkých, tak že hejtman císařský, nemoha již déle vytrpěti střelení toho, poslal u večer k generalovi z Turnu a k jiným, žádaje, aby od toho násilí přestali a s ním příměří až do jitra udělali. Kterížto, chtějice také po své straně soldatův ušarovati, povolili k tomu a vyslali na to vskok k šanci nejvyššího Frenka, aby vyrozuměl z téhož hejtmana dalšímu mínění jeho.

Hejtman, sítav se s nejvyšším, opáčil podání své předehlé, kterémuž týž nejvyšší odepřel na krátce, protože jest dal tak daleko přijíti zpourou svou, pro niž příměří žádného užiti nemůže. Proti tomu hejtman žádal poznovu, aby aspoň nejvyšší vzal s sebou dva jeho vyslané, že skrze ně artikule některé k smlouvě generalům přednésti chce. I učinil tak a přivedv je s sebou do ležení, představil je i s tím spisem před generaly; kteřížto vzavše o to potaz a dotčených punktův vespolek pováživše, dali na ně týmž kommissarům císařským, jmenovitě jednomu hejtmanu španielskému a leitanantovi, resoluci tu: poněvadž vinou jich tato věc tak daleko zašla, že generalům není možné k žádosti jich přistoupiti, nýbrž, jak jsou generalové věc svou začali, že také tak ji dokonati chtějí. Načež týž Španiel ducha hrdého ozval se také zpuřně, řka: „Takovou měrou i my toho celého úmyslu jsme, pro Boha a pro císaře mile tu zemřiti a hnáty naše složiti.“

Mezi tím vojáci čeští snášeli na bromaду slámu, dříví a jiné nástroje ohnivé k tomu cíli, aby císařské z dotčeného passu ohněm vypudili, až naposledy hrabě z Turnu, rozmysliv se jináč, přistoupil předce k smlouvám a skrze nejvyššího Frenkyna porovnal se s týmiž officiry a soldaty císařskými na způsob takový: aby mu 9. dne srpna téhož šance postoupili a sami s něho pokojně v místo sobě vykázané od táhli s zbraněmi pobočními. Což se potom i stalo, tak že 200 soldatův císařských na jmenovaný den ten šance opustilo, a hrabě z Turnu proti tomu lidem svým jej podlé tehdejší potřeby osadil; sám pak po spravení věci té přijel do Prahy a učinil králi u nejv. úř. a soudc. zem. zprávu dokonale, jak jest se mu přitom vedlo. —

Mezi tím pak, poněvadž v hlavním ležení českém byl 1620 mezi soldaty nedostatek veliký v penězích, a ty kdeby se tak na rychlo shledati měly, také na jinou cestu naspěch přijíti se nemohlo, jediné aby, kdekoli jich jistá summa jest, vypůjčeny byly: pročež nejvyšší úředníci zemští zapřáhli v to starší židy a přivedli je k tomu, že jsou na rychlo 50.000 tolarů mezi obcí svou shledali a při berni vyčtli.

Před tím pak, 3. d. srpna, císařští kozáci v Rakousích, vydávše se z ležení na štraf v počtu 800 koní se dvěma praporci pěchoty německé, přikvapili v některých vesnicích na něco lidu uherského a pošavlovali ho do 300; vesnice pak dočista zdrancované popálili. Poněvadž však, vracejíce se zpátkem s kořistmi, neměli na sebe pozoru žádného, nýbrž trefivše někde na hojnost vína, ním se převalice zpili; pročež Uhři, chtějíce spolutovaryšův svých smrti pomstiti, srazili se v hromadu s jízdou moravskou nejvyššího Štubenfola, a napadavše je tak ubezpečené nedaleko města Rábu, okolo 500 pomordovali z nich, kořisti pak jejich všecky zase jim zodnívali.

Že pak v ty časy den ode dne začínalo valiti se nebezpečenství větší se všech stran na král. čes. a zvláště od jeho sousedův nejbližších, a bylo hrubě potřebí, jak jinde po krajích, tak obzvláště i v městech Praž. na pozoru se míti a v hotovosti náležitě státi; z té tedy příčiny 14. d. srpna sešel 14. srpna dolů do všech tří měst z kanceláře české dekret jmenem královským, v němž se úřadům Pražským poroučelo: aby to i hned při hejtmanech a jiných officířích svých dostatečně opatřili a nařídili, aby netoliko všecky měšťany usedlé dům od domu, žádného ovšem nevymínujíc, kromě samých vdov a nemocných, kteříž však místo sebe hodnou osobu vypraviti povinni budou, ale i jiné obyvatele k bránění spůsobné neprodleně zmustrovati a pod náležitou správu a řád uvésti dali, vědouce, že se na tom jistá a milostivá vůle J. M. Kr. naplní.

Pražané tedy neřkuli v tom tak zachovali se poslušně; ale nad to výše buď tehdy anebo nedávno předtím učinili mezi sebou, s radou desíti soudcův a starších obecních všech tří měst, jisté snešení, jak by všickni měšťané a obyvatelé týchž měst Praž. v čas nynějšího nebezpečenství v hotovosti státi, i v čas nastalé potřeby jeden každý s zbraní svou hodnou sám osobně i s čeledí svou k bránění spůsobnou se nacházeti dáti, a stojíce všickni za jednoho a jeden za všechny, s pomocí božskou měst, příbytkův a čeledí svých před všelijakými nepřátely chrániti a zastávati mohl. Kteréž samé v sobě slovo od slova znělo takto:

„Jakož jest se J. M. K. se všechněmi třemi stavy král. čes. na sněmě obecním generálním pomínulém na tom sněsti ráčil: poněvadž v tyto nebezpečné časy obzvláštně král. to-muto na pozor se míti a před všelijakými nenadálými vpády a outoky nepřátelskými opatrovati sluší, tak chtěli by kdo moci vtrhnouti, anebo žeby vtrhl do koruny čes., proti tomu každému, dle vyměření zřiz. zems. o obhajování země, abychom sobě všickni s pomocí p. Boha všemohoucího nápomocni byli a v hotovosti stáli, tak jakž též sněmovní snešení to v sobě šíř obsahuje a zavírá. Což majíce my purkmistři a rady, de-sítisoudcové, starší obecní i všechny obce všech tří měst Praž. v svém uvážení, a považující přitom bedlivě toho, kterak ukrutně a nekřesťansky nepřátelé naši milé vlasti s našimi milými bratřími, přátely a sousedy bez všelijaké lítosti a ušetření zacházejí a mečem bez rozdílu věku i obojího pohlaví plení a národ český do gruntu zahubiti usilují, a kdybychom v lhostejné bezpečnosti na sebe dobrého pozorů míti neměli, že by na nás, na manželky a dítky naše takové přežalostivé tyranství, dokonalá zhoubu a vyvrácení všeho všudy dokročiti mohlo: a protož spolehvše my na samou pomoc a ochranu boží, takto jsme se mezi sebou, jak by J. M. K., pán náš nejmilost, s Její Milostí královnou a slavnou rodinou J. M., též s J. M. nejv. pány úř. a soud. zems. i tato města Pražská v bezpečnosti zachována býti mohla, jednomyslně snesli:

I. Abychom všickni ku p. Bohu celým srdcem doufanlivě se obrátili, životův svých polepšili, hněv boží krotili a od něho samého pomoci hledali a jí očekávali.

II. Jestliže by pak p. Bůh všemohoucí na nás co toho pro naše těžké hříchy přepustiti ráčil, tehdy podlé té důvěrnosti, kterouž předně ku p. Bohu a potom jedni k druhým máme, budeme povinni jeden každý soused a měšťanin, jak pod obojí tak pod jednou, se vši moci svou, jak lidé obchody vedoucí s svou čeledí tak i řemeslníci s tovaryši svými, a summou kdo toliko v domě a ke bránění spůsobný jest, kromě starcův, nemocných a pod patnácte let mladých, v každé čtvrti na plac k tomu obraný s zbraněmi svými hodnými, každý osobně, jakž by na buben udeřeno bylo, příkladem předkův našich milých se postaviti a tu vedlé jiných to vše, což náležeti bude, činiti.

III. Z domův panských a rytířských, z jednoho každého po jedné osobě, na mustřplacy s zbraněmi dobrými pan držitel téhož domu osobu hodnou vyslati má, tak jakž jsou se sami páni a rytířstvo v takových příčinách, an se to ochrany J. M. K., koruny, privilegií zemských a těchž stavův jako i nás dotýče, uvolili.

IV. Staří a nemocní lidé, též vdovy, mají syny dorostlé, ty aby k mustrunku na plac, jeden každý ve čtvrti své, náležitě zbraněmi opatřené vypravovali, kteříž pak synův nemají, osobou hodnou se opatřili a s zbraněmi též k mustrunkům dostavili. Což i poručníci na místě sirotkův z domův jich vykonávají a osoby zmužilé a hodné vysílají a je, dokudž by toho potřeba byla, v hotovosti míti mají.

V. Plac první v Starém městě Pražském ve čtvrti Tejnské, kde se k mustrunku sjíti a postaviti mají, jmenuje se na dvoře královském v osadě sv. Benedikta; druhý ve čtvrti Havelské plac ku postavení jmenuje se za kostelem sv. Klimenta proti špitálu blíže mostu Praž.; třetí ve čtvrti Linhartské plac v kolleji někdy jezuitské, tu kdež školy bývaly; čtvrtý v Mikulášské čtvrti v domě při kostele německém u Salvatora slove. V Novém městě Praž. plac první ve čtvrti Zderazské v rathouze téhož města; druhý ve čtvrti Štěpánské ve dvoře obecném; třetí ve čtvrti Jindřišské v domě obecném u Růže; čtvrtý ve čtvrti Petřské v domě Kašpara Vodáka z Rozenpachu. V Menším pak městě Pražs. plac na rynku před rathouzem.

VI. Kdy bychom sobě koli společně znáti dali, mají všickni hejtmané jednoho každého města na rynku Starého města Praž. s praporcí a s lidmi svými se postaviti a tu pánnům purkm. a radám, desítisoudcům, starším obecním všech tří měst Praž. a tak všickni sobě vespolek, stojíce všickni za jednoho a jeden za všechny, že v čas nastalé potřeby proti nepřítelům našim věrně, upřímně a stále až do největšího přemožení a vylití poslední krůpěje krve sebe, manželek, dítek a statků svých, a tak těch obcí, jakž na dobré, poctivé lidi náleží, s pomocí boží zastávají a chrániti chceme, přísahu učiniti se zavázati.

VII. A kdybykoli na buben lermo udeřeno bylo, ve dne neb v noci, aby nejbližší korporalství k fendrichovi pro doprovolení ho s praporcem na lermplac, a jiný každý, hned všeho na straně zanechaje, s tou a jinou zbraní, kterou se zapsati dal, jsouc olovem, prachem a jinými k tomu potřebami dobře zásobený, se postavil. Lermplacové pak pokládají se tito: v Starém městě Tejnské čtvrti před minci, v Mikulášské na rynku, v Havelské na Uhelném trhu, v Linhartské u mostu; v Novém městě Pražském v Zderazské čtvrti před rathouzem, v Štěpánské na Kanském trhu blíže brány před Turkovic, v Jindřišské před domem Masopustovic od starodávna řečeným, v Petřské před Kuklíkem; v Menším městě Pražském na rynku před rathouzem. Kdyby pak toho jaká potřeba nastala a od wachtmistra kteréhokoli města or-

1620 dinanci dána byla, že by v některé jiné místo zapotřebí bylo od praporce jistý počet vypraviti aneb s celým praporcem táhnouti, tedy ten každý, komuž by tak od hejtmána poručeno bylo, má a povinen bude tak se volně a ochotně zachovati.

VIII. Hejtmané mají lid šikovaný na lermplacu zdržovati dotud a tak dlouho, dokudž by nebezpečenství trvalo, a jej nerozpouštěti, až by sobě od wachtmistra svého oznámeno měli.

IX. Křiků všelijakých, rozprávek, obzvláštně pak oplzlého mluvení, lání, jeden druhého plundrování, též zbytečného střelení má každý tehdaž zanechat, nýbrž pokojně, volně a poslušně na rozkazy hejtmána a jiných officírův pozor míti, a pokudž by co při kom shledáno bylo, má každý bez ušetření pokutován a trestán býti.

X. Sluší také na poctivé měšťany a jednoho každého, aby tehdaž střízliví byli a hanebného ožralství na straně zanechali, žádných nápojův za sebou, jakž obyčej někteří mají, nositi nedávali.

XI. Jakož pak i to míti chceme a přísně mezi sebou nařizujeme, aby v tu chvíli, když by se v kterémkoli městě na buben lermo udeřilo, i hned všickni domové šenkovní se zavřeli a žádných nápojův opojných na řad se nedávalo. Pakli by se kdo toho dopustil, tedy hospodář toho domu má pokuty 5 kop gr. čes. dáti a za čtyry dny vězením trestán býti.

XII. Podobně jiní domové, když by lermo udeřeno bylo, a hospodářové v čas takové nastalé potřeby k svým placům najíti se dali, mají býti dobře uzavíráni; hospodyně s jinou čeládkou doma zůstalou mají se na pozor míti, do domu ani ven z domu žádného nepouštěti, nýbrž vodu v káděch, též konve na hotově míti a ohně bedlivě pozorovati.

XIII. Trefiloli by se lermo času nočního, tedy aby každá hospodyně na panve tu, kdež zavěšené jsou, oheň roznititi a jej bedlivě opatrovati hleděla; kdež by pak jich nebylo, tu z každého domu lucernu s svíčkou rozsvícenou ven z okna na holi vystrčiti.

XIV. Ženské pohlaví, mladé i staré, pacholata i jiná chasa neužitečná, kdyžby lermo bylo, nemají na ulici ani na rynky běhati ani mezi lid pod praporce uvedený se plichtiti; nebo skrze takové neužitečné osoby znamenitá překážka se činí. Pakli by kdo buď z ženského neb mužského pohlaví v tom nespůsobu postižen byl, toho rychtář neb ponocní mají vzíti, na rathouz před purkmistra a radní postaviti, a co jemu nalezeno bude, to aby podniknouti byl povinen.

XV. Nápodobně lidé přespolní jakéhokoli stavu, povolání a řádu, an by se brániti pomáhati neminili, nemají toho času, když by se lermo udeřilo, dokudž by měšťané a ti, kteříž by při praporech zůstávali, na lermplacích stáli, po ulicích choditi, na vozích jezdit, ovšem na placích neb na ryncích na divadlech se stavěti a jiným překážeti, tak aby lid válečný žádné překážky neměl. Neb kdo by to z úmysla činil a poznán býti, kdo jest, nemohl, ani jména od sebe dáti nechtěl a tak podezřelý byl, ten každý od hejtmána na zá vazek vzat aneb do vězení dán býti má.

XVI. Židé, když by lermo bylo buď ve dne neb v noci, aby hned do města svého běželi a po ulicích se netoulali, nýbrž seberouce mezi sebou osm set osob s konvemi, sekerami a jinými k hašení ohně potřebami, správce jim nařídili, kteříž by dvě stě u kašny na rynku, druhé dvě stě u kašny na Uhelném trhu, třetí dvě stě u kašny proti všedním masným krámům, čtvrté dvě stě před špitálem blíž mostu, vše v Starém městě Pražském, postaviti hleděli; a jsouce tak v těch místech postaveni, aby do štrokfasů a nádob při nich vodu nalávali a z téhož místa nikam se nehýbali, leč by kde v kterémkoli městě oheň v čas toho lerma, čehož p. Bože uchovati rač, vyšel, tedy i hned, jak by jim od kterého praporce znáti dáno bylo, aneb že by sami dříve, kde oheň vyšel, přezvěděli, mají vedlé instrukci jim obzvláštně na to dané v ta místa s konvemi vodou naplněnými a jinými potřebami dáti se najiti a tu pomáhati hasiti a oheň přetrhovati. Kterýmžto židům žádným vymyšleným způsobem od nižádného pod skutečným trestáním škoditi a ubližovati se nemá. Také starší židé, jakž by lermo uděláno bylo, šest kleprlíkův hodných osedlaných k rathouzu Starého města Pražského pro všelijakou nenadálou potřebu poslati a dostaviti mají a povinni budou.

XVII. Nájemnice neb jiné handlérky vdovy, kteréžto v kterémkoli městě živnosti vedou a ani synův dorostlých ani domů svých nemají, budou povinny na pomoc skoupení prachu, olova, vedlé možnosti jedné každé, každého měsíce úředníkům šestipanským jednoho každého města do obzvláštní pokladnice odvozovati.

XVIII. Kdož by se pak koli tak, jakž se svrchu píše, nezachoval a tomu se na odpor stavěl, k takovému každému jakožto protivníku a nepříteli našemu má i hned skutečně přikročeno býti.

Dobré zdání, jež facultas theologická v akademii Wittemberské při začátku roku tohoto, na žádost Jana Arnošta mladšího knížete z Weimaru, s strany činění pomoci cis. Ferdinandovi od knížat evangelických proti Čechům, jest na světlo vydala, záleželo v tom: že císař válčí proti lidem těm, kteříž velikými závazky tvrdí a jistí, že tu nic jiného, jediné zachování sobě v celosti svobody v náboženství a v svědomí, jim zvláštními smluvami připověděné, nevyhledávají a pro to samé s takovým nepřátelstvím se setkávají, a že ti lidé ku pořádnému rozeznání věc svou podávají. Což jak jest velikou platnost a rozmysl způsobilo při mnohých předních knížatech říše náb. evangelického, a jmenovitě při kurfirštu saském, Ludvíkovi landkraběti z Hes sídlem v Darmštatě, jako i při mnohých hrabatech, panstvu a rytířstvu německém, když jsou strany císařské patrně se přidrželi a jemu proti králi a stavům král. čes. opravdově pomáhali: to se čím dále, tím zřetelněji poznávalo, a zvláště okolo tohoto času podzimního.

Proti tomu však stavové a obyvatelové markrabství míšenského, témuž kurfirštu saskému náležející, připustivše ono zdání hluboce a živě k srdcím svým, měli dosti dluho na velikém rozmyslu to: měli by podle žádosti a nařízení hotovosti v zemi jich od téhož kurfiršta témuž pánu svému dědičnému proti spoluodům církve evang. a sousedům i přátelům svým, milým Čechům, dáti se potřebovati a pomáhati je potlačiti u víře i v svobodách jich starobylých.

Z té příčiny Fridrich, český král, ano i nejvyšší úředníci a soudcové zemští, dověděvše se všeho toho předsevzetí kurfiršta saského, a jaká kommissi neb exekuci válečná od cis. Ferd. naň a kníže bavorské byla by vzložena, vypravili k němu těch dnův do Drážďan v poselství Václava staršího Berku z Dubé a z Lipého, Fridricha z Bílé na Řehlovicích a Chotoměři a Jiřího Haunšilda z Firštenfeldu, obojích práv doktora a radu nad appellacemi. Kterížto poslové dostavše se ke dvoru jeho, zdili poselství své před ním jmenem královským i stavům jak oustně tak i listovně v smyslu tom: že král spolu s nejvyš. úředníky zem. na místě všech stavův král. čes. toho dvého při kurfirštu vyhledává:

1. Aby starodávni kompaktata neb erbanuňkové mezi korunou českou a domem saským zdělaní k obnovění svému přijíti mohli.

2. Aby kurf. králi a stavům v tom se světle a neukrytě pronesl, čeho by se do něho v těchto nepokojných časech nádati měli, zdali totiž neutralem zůstatí, čili s císařem římským proti nim držeti a jemu v té válce, jakž se toho domýšleti

z přibližování se lidu jeho vojenského k hranicem českým musejí, pomáhati míni. 1620

Načež dáno od kurfiřta za odpověď nejdříve králi oustně to:

Poněvadž kurfiřtu falcckému, to v čerstvé paměti pozůstává, jak věrně a upřímně netoliko sám kurf. saský nejednou ho v tom napomínal, aby se nevolí těch neujímal, nýbrž doma při svém v neutralství pokojně zůstával; alebrž ostatní kurfiřtové, spolutovaryši jich jemu to se vším dostatkem před oči stavěli a ukazovali, proč by král. čes. jemu od stavův pod obojí podaného k sobě s právem přijímati a toho nerozumění účasten se učiniti neměl a nemohl: pročž že sobě i jemu vinšoval toho srdečně, aby byl těch výstrah obojích hotově uposlechl. Ale když se toho nestalo, a císař pod tím na kurf. saského tu kommissi s strany rebellův jeho v král. čes. ztrestání milostivě vložil, kteráž jemu dle povinnosti kurfiřtské, ano i týchž erbanuňkův starodávních odeprítí nelze; tou měrou že se v tom tak skutečně zachovati a spravedlivou milostivou vůli císařskou naplniti, rebelly jeho neposlušné, ač pokudž falekrabě sám tomu, moha to sice ještě příhodně učiniti, v cestu nevzkročí, podlé zasloužení jejich náležitě ztrestati, dobré pak a poslušné poddané císařské přichrániti a tak celé to království před dokonalým pádem a zkázou zachovati, jako otec laskavý se všechněmi naložiti musí, aby bylo o něm řečeno, že jest v příčině té obecné dobré na větším pozoru měl, nežli jakékoli postranní pohodlí a přátelství.

V resoluci pak nejvyš. úředníkům v spisu $\frac{17}{7}$ d. srpna po týchž legatích odeslané, vysvětlil věci ty všechny mnohem obšírněji v ten rozum: že jest z přednesení ústního a listovního svrchu jmenovaných osob jakožto král. čes. vyslaných doslechl i vyrozuměl všemu tomu, co by v sobě obsahovalo a zavíralo, načež po bedlivém téhož přednesení uvážení že se jim zase v tom následujícím způsobem pronášeti a resolvirovati ráčí:

Předně, že ponížený a poslušný vinš od stavův král. čes. evangelických jemu učiněný i se vším tím, což k tomu více přináleží, k sobě milostivě přijímá a jim proti tomu zase dobré, užitečné a ku pohodlí vlasti jich milé zdárnému se vztaňující rady vinšuje a žádá, aby nyní mírnost a prospěch téhož král. čes. čím dále tím hojněji vzdělán a fedrován, nežli jeho dokonalá zhoub a zkáza rozmnožována a rozhojňována býti mohla.

Dále že se kurfiřt také v tom dobře pamatuje, jaká jsou starodávní kompaktata a erbanuňkové mezi král. čes. a jeho

1620 držiteli pořádnými (A) s jedné, a domem jeho kurfiřtským a knížecím saským s strany druhé zdělána, i kterak jsou předkové jeho je vždycky stále a pevně ostříhali i s touž korunou čes. v dobrém sousedství zůstávati se snažili. Anobrž že i sám kurf. od osoby své v jedné i v druhé věci nikdy jest nic nejmenšího dosavad scházeti nedal, nýbrž vždycky každého času k tomu směřoval a o to se staral, aby proti nim před sebe nic takového nebral, což by mezi nimi nevoli náhoukousousedskou ztropiti a příčiny k zrušení neb vyzdvižení tak vzácného svazku a sjednocení poskytnouti mohlo, jakož pak že jmenování stavové evangeličtí nyní kurfiřtu takové vysvědčení vydati musejí, a pro takové i všelikou vděčností náležitou a prokazováním služeb libezných jemu povinné a zavázané sebe býti uznávají a nalézají. Předně pak a obzvláště že jest tu svou dobrou a po předcích svých zdědilou volnost sousedkou při začátku toho nedorozumění v král. čes. vzniklého tím patrněji na sobě pronesl a dokázal tím: zdali by stavy evangelické tudy vyzískati a je od toho jich k ospravedlnění nemožného processu a předsevzetí odvrátiti, a k nějakému lepšímu jim i celému král. čes. snesitelnějšímu úmyslu a resoluci nakloniti mohl.

Ale přes to všechno že jest musel shledati to v skutku, že dotčení stavové pod obojí neřkuli ty erbanučky starobylé na špatném pozoru měli, ale nad to výše nařídívše sobě v zemi regiment (B) nový, tudy je jakořka vyzdvihnouti a umoriti chtěli; čehož však že kurf. na ten čas v své váze a na místě svém zanechává s pokojem.

Podlé toho že kurf. nemá o tom pochybnosti žádné, že stavům pozůstává to v dobré známosti, jak věrně a živě jest se porovnání a upokojení nedorozumění toho českého ujímal, ničehož přitom nepomíjeje, cožkoli jim k dosažení cíle toho platně a prospěšně sloužilo, i jak malého poděkování na stavích tím sobě zasloužil, a kterak s tou interposicí vyvrženou dost dlouho se odkládalo a protahovalo, až naposledy smrt nebožtíka cis. Mat. v to vkročila (C).

A jakkoli kurf. podlé jiných a spolu s jinými sv. římské říše kurfiřty ještě k jiné nové interposici jim radili, k níž i sám nynější římský císař, uherský a český král, jest přivolil (D); však že ani té sobě neoblíbili, nýbrž mnohem víceji k tomu dotčené císařské a královské velebnosti beze všeho rozoznání pořádného stalému zavržení a potom i k volení krále novému přikročili (E), a tudy jako následujícím čekanstvím dosti zřetelně se v tom vůbec pronesli, že by k žádnému porovnání přátelskému libosti a chuti neměli, ale že by spíšeji při začatém processu zlém a těch mnohonásobných vý-

stupcích svých přetěžkých setrvati, nežli míru a pokoje stí-¹⁶²⁰ hatí a k starému regimentu se navrátiti mínili. Čehož aby tím snázeji sobě dovedli, že jsou zatím silně konfederací (F) a sjednocení i s těmi lidmi zdělali, jež vůbec všickni lidé rozumní vždycky za dědičné a úhlavní celého křesťanstva nepřátely drželi, o to toliko ústavně se starajíce, kterak by všickni potentati křesťanští společnou svou mocí a silou takovým nepřátelům svým v úsili jich zlém přístrž a překážku učiniti a celé křesťanstvo tyranství a jha jich otrockého osvo- boditi mohli (G).

I poněvadž tedy kurfiršt ze všech těch jejich předešlých a již vůbec všemu světu povědomých processův a předsevzetí vynachází to, že všecky dobré rady a výstrahy při nich malou platnost nesou, a stavové měli by větší libost k dalším zaneprázdněním, nežli k nějakému věci té porovnání přátelskému a pokojnému: z té příčiny že i kurf. musel jest se takovou měrou s svým pokojným úmyslem a předsevzetím spokojiti a tomu neštěstí obecnému, ač byl by něco lepšího raději viděl, běhu a průchodu volného dopříti, přitom však tím se v mysli své těše, že jest všecko to od osoby své učinil, což jen koli k upokojení rozbroje toho českého slušné a užitečné býti se zdálo a vynajiti mohlo, a pro tu příčinu že u potomkův milých ve všem tom dobře a podstatně vymluven bude.

Přes to však všecko, aby s král. čes. stýkající se země v nebezpečenství nezůstávaly, J. M. římskému císaři a českému králi, jak od jiných věrných a srdečně upřímých kurfirštův a knížat říše, tak ovšem i od něho samého náležitá šetrnost a respekt prokázán a tudy sv. římská říše v dobrém míru a pokoji, obzvláště pak před nápadem Uhrův, Turkův a Tartarův opatřena a ubezpečena býti mohla: z těch příčin že jest kurf. v zemi své hotovost náležitou naříditi a podle jiných věrných a horlivých sv. říše spoluoudův svá myšlení tam naměřiti musil, kterým by vždy způsobem a prostředkem ty v Čechách povstalé různice a nevole na dobré a pokojné míře se postaviti, všickni okolní sousedé před škodami dostatečně opatření a ujištění, mír pak a pokoj obecný zase vzdělán a sv. římská říše při svém důstojenství a velebnosti a podstatě v celosti zachována býti mohla (H).

A poněvadž bylo by to vůbec výborně vědomé a známé, že J. M. římský císař a český král ráčil jest se ke všechněm a všelijakým jemu předloženým prostředkům pokojným milostivě nakloňovati a sobě je oblibovati (J), stavové však jich sobě nelibovali a nepřijímali, nýbrž mnohem raději při všelijakých oučincích a výstupcích svých setrvati se snažili; proti

1620 tomu pak všechněm věrným a upřímým spoluoudům, předně pak a obzvláštně kurfirštům sv. římské říše společně by to náleželo, aby k věcem takovým déleji nemlčeli a skrze prsty na to se nedívali, jak vrchnost jejich den ode dne více a více se obtěžuje, zlehčuje a v potupu uvozuje (K): pročez že naděje se kurfiršt i jiní věrní a horliví stavové říše, že jim žádný v tom za zlé míti nebude, když by oni dotčené vrchnosti své v těchto nynějších smutných a zarmoucených časích neb přibězích pod pažďí sáhli, jí se ujali a při ní to učinili a dokázali, k čemuž je povinnost a závazek jejich i šetrnost k ní náležitá víze a vede, rozhlednouce přitom bedlivě i na to, že sv. římské říši bez toho sice na té české věci velmi mnoho záleží (L), a to v tom, že, jakž již dotknuto, vrchní hlava celého křesťanstva jest tu přenáramně uražena a zlehčena, král. čes. jakožto sv. říše léno neb manství a kurfiršství nej přednější k znamenité záhubě přivedeno (M), J. M. sedmý sv. římské říše kurfiršt důstojenství svého zbaven, ještě sice slýcháno to není, aby někdo z manův prostých, bez povolení a vědomosti vrchního pána léna a rozeznání právního, z manství svého vyveden a oloupen býti měl (N), a do kollegium neb konsistoře kurf. jakýsi neobyčejný zmatek a novota uvedena býti by chtěla (O), ještě by z toho žádný potomkům svým nijakž práv býti a slušně vyměřiti se nemohl.

A jakož jest kurfiršt nikda žádné mysle a chuti ku prolévání krve neměl, ani k válkám škodným, nýbrž hned od počátku až posavad pokoje a míru stíhal, i o to se staraje, jak by mohl zase způsobiti dobré srozumění a důvěrnost mezi pánem a lidmi poddanými (P): takž také že J. M. C. uherský a český král naň jistou kommissí (Q), král. čes. a zemí k němu přivtělených se dotýkající, vzložiti ráčil, kterouž z povinné šetrnosti a ohledu na J. M., ovšem pak uznáv to při sobě, že by táž kommissí k míru a pokoji se vztahovala (R) a tou měrou pravé křesťanské a v nezměněné konfessi Aug., kteráž v létu Páně 1530 sepsána jest, se obsahující náboženství, i všelijaká jich stavův privilegia a svobody mohly v své celosti a váze zdržány a zachovány býti (S), k sobě jest přijal, maje ku pánu Bohu všemohoucímu tu celou naději, že dotčená kommissí bude moci se od něho beze vši nepřátelské moci a běhu pěkně a pokojně vykonati, pokudž by jen stavové sami k tomu libost a chuť opravdovou měli a víceji míru a pokoje, nežli rozbroje a nepokoje sobě vinšovali a žádali. Nebo že kurfiršt všechněmi myšlenkami svými, jakž již nahoře dotknuto, směřuje toliko ku míru, ku pokoji, k zachování v celosti pravého, jistého křesťanského evangelického

náb., nicméně i jejich dobře nabytých privilegií a svobod, 1620 i také, jak by přitom J. M. císařské a královské rešpekt a poslušnost v své podstatě zdržán, jeden každý při tom, cožkoli mu od Boha a práva jest propůjčeno a spravedlivě náleží, přichráněn býti mohl.

Jestliže tedy stavové evangeličtí král. čes. k těm věcem opravdovou mysl a libost mají, tedy že budou moci dle jeho zdání všeho toho bez nejmenšího nepřátelství dojíti a dosáhnouti, a to daleko lépeji a konečněji, nežli aby měli všecka svá již připomenutá privilegia a svobody, obzvláště pak pravé křesťanské a nefalšované náboženství na nejisté té války skončení a pouhém štěstí, jež nad míru vrtkavé jest, zavěsiti a založiti (T).

A to vše žeť jsou již i stavové evangeličtí v Hořejsích Rakousích při sobě zdravě a bedlivě rozvážili, J. M. císařské a královské na milost jim předloženou se dali, a skrze to pravé křesťanské náboženství sobě obdrželi se všechněmi privilegii a svobodami svými; proti tomu však všeliké nepřátelství, země i lidí poddaných svých záhubu i jiné neřesti a sloty, kteréž sice z války obyčejně vyplývají, od sebe odvrátili a všemu tomu přítrž učinili (U).

Jestliže by pak stavové přes to všecko byli vždy žádostivější od svého předešlého mínění nikam neustupovati, ale v tom nynějším těžkém příběhu, země zpuštění a zhubení a v patách následujícím krve nevinné prolévání ještě dále setrvati, tedy že sice kurfiřt také jich při témž úmysle s pokojem zanechati musí. Nicméně však že k stavům jest naděje té, že sobě ta jeho mnohonásobní jim vždycky činěná napomenutí a výstrahy ku paměti přivedou a vždycky, pokudž by táž věc nějakého jinačejšího a nebezpečnějšího skončení dojíti měla, jeho osobu ve všem tom při sobě výmluvnou míti budou; tím sebe konečně a neomylně ujistiv, že by bylo kurfiřtu mnohem mileji, kdyby se táž věc jinačeji zdařila a zvedla, a že jest s nimi tak dobře a upřímně vždycky minil, jakby s svými vlastními a dědičnými poddanými miniti měl a mohl.

Co se tkne těch zbraní stavům mark. mor. s pomocí jeho obstatených a odňatých, a že se stavové král. čes. za ně přimlouvají, aby jim zase propuštěné a navracené byly, nebylo by sice kurf. nic milejšího jako to, aby v té příčině týmž stavům přátelskou a líbeznu volnost prokázati mohl; poněvadž pak táž věc neřkuli proti J. M. C. mandátům přísným, teď nedávno vůbec vydaným, jehožto rozkazu milostivému kurfiřt jest povinen slušně zadosti činiti, patrně čelí, ale nad to výše že dotčené zbraně odňaté měly býti ven z země jeho vyvezeny bez vůle a opovědi jeho, a tou příčinou nebyly ani

1620 nikdež na žádném cle neb mejtě náležitě opovědiny: z těch i jiných příčin že žádný nebude moci kurfirštu míti slušně za zlé, že k žádosti té na ten čas povoliti nemohl.

To že vidělo se kurf. za potřebné, vyslaným ode tří evang. stavův král. čes. za resoluci neb odpověď na přednesení jich dáti; jimžto jako i všechněm již jmenovaným stavům vši milosti a přízni svou kurfirštskou laskavě nakloněn býti ráčí. —

Na kraji pak aneb po straně též resoluci byly přidány glossy neb poznamenání podle pořádku liter abecedních takové:

A. Za toho i ještě dosavad nynější král český se uznává a drží, nebo nikda nic jiného naň dovedeno a prokázáno není; nýbrž to jest spíšeji provedeno zřejmě, že strana odporná nikdy jest v držení a vládnutí král. čes. skutečně a pořádně nevešla.

B. Stavové téhož král. nic před sebe nebrali a nečinili, k čemu by dle moci a znění privilegií i svobod svých práva a spravedlnosti neměli, jakž apologie a dedukcí jich to zřetelně ukazují.

C. Tím ne stavové, ale strana jich odporná jest vinna.

D. Mělalitě kdy v příčině té taková interposicí místo a průchod svůj, tedy při nejmenším nemusila v tom způsobu a mezích býti postavena, jakž nyní o ní zpráva a soud se činí. Nebo k čemu bylo by potřebí interposicí jaké, když jest již jedna strana odsouzena byla? Toť by byla jistě právě strana, podezřelá a jakási podivná traktací. Aneb snad se v hlavních věcí teprva od zavřetí sjezdu Milhauszského proměna nějaká stala.

E. Příčiny a průvodové jich gruntovní nacházejí se v dedukci jejich s dostatkem prokázání.

F. K takové konfederaci byly dotčeny země nejtěžším nepřátelstvím, násilím, nátlaky, krve nevinné vyléváním a pouhým barbarským a nekřesťanským cizího lidu a národu tyranstvím dohnány a přinutkány. Mají však pro sebe příkladů dosti, že i předešle těm podobné věci u nich se přiházely.

G. V tom děje se stavům křivda a bezprávi zřetelné; nebo oni na nic toho jak živi ani nemyslili, ani to na ně žádný neprokáže na věky, nýbrž časem svým něco jiného na stranu odpornou světle a neukrytě se pronese; anobrž spíše se to najde na císařské rady a služebníky, jak nebezpečné praktiky proti zemím okolním při dvoře tureckém kovali a ještě dosavad osnovati nepřestávají.

H. Zdalí mohl by býti cíl ten dosažen skrze nebezpečnoství a neřesti vojenských rozmnožování a uvalování takové síly národův cizích do Říše, to čas a skončení války této ukáže.

J. Ba spíše opomítal je, nechtěv jim a zemím sjednoceným ani za jeden měsíc příměří dopřítí, jakkoli jinačejší trošty jim v Prašpurce dával.

K. To činiti žádný z nich sobě nežádá, nýbrž hotovější son J. M. všelikou šetrnost a účtivost náležitou prokazovati; ale násilí svému se brániti, toť všeliká práva propůjčují.

L. Jestli tu vlastně činiti o dobré a užitečné celé sv. Říše čili samého domu rakouského, to se z rozličných spisův a vysvětlení o té věci již předešle na světlo vydaných s dostatkem vyrozumívá.

M. Jestliže ty motivy mají býti k věci této platné a podstatné, i pročež jest na onen čas kurfiršt saský k tomu mlčel a skrze prsty díval se na to, když císaře Rudolfa jeho vlastní s důstojenství jeho svrhli, ješto přě jeho měla daleko lepší grunt a podstavek nežli nynějšího císaře?

N. Proč se pak cis. Rudolf s tím bezprávím potkal? Jak jest pak 1620 s tímto nynějším lénem nadáním neb obdarováním, tož zůstává ještě u veliké nejistotě a pochybnosti.

O. Jestliž pretensí rakouská právní a pořádná býti musí, tedy by časem svým i ženy do kolleje kurfiřtské přijíti a dostati se mohly.

P. V tom úmyslu a předsevzetí setrvati, bude Jeho kurfiřtské milosti s pochvalou; ale to krve nevinné vylévání, naděje vede, že spoluoudům jeho a domácím víry nebude se hrubě líbiti.

Q. Ta jeho kommissí nemá základu neb gruntu spravedlnosti žádného; nebo král. čes. jest vyňato z jurisdikcí říšské, a tou měrou stavové říše nemohou proti dotčené koraně žádných kommissí k sobě přijímati a je exekvirovati.

R. Anobřz mnohem víceji k zkáze a potlačení jmenovaného království i jiných zemí by se vztahovala.

S. Kde jest na to jakási assekurací neb pojištění dostatečné? Jižť toho stavové v Hořejších Rakouských vrchovatě zakoušejí; rovně jako i Čechové spolu s jinými zeměmi přivtělenými shledali to v skutku, kterak jsou jim majestat jejich drželi a plnili.

T. Proti neslušné moci a násilí nepřátelskému není prostředku lepšího a jistšího, jako se hájiti a spoléhati na Boha, nemaje do kurfiřta naděje té, aby on kdy ku potlačení a zkáze náb. evangelického od osoby své raditi a pomáhati měl.

U. Sám skutek a skončení věci té potom to dobře ukázal, když na náboženství své žádného dokonce pojištění a konfirmací dosáhnouti nemohli, nýbrž zůstávají vždy s ním předece v nebezpečení předešlém, obávajíce se, aby o ně i o všechna privilegia svá dokonce nepřišli. Jestližet tedy i potentátové sami evangeličtí budou k tomu ještě věrně napomáhati, nechť věru na to myslí, žeť časem svým z toho pánu Bohu přetěžký počet vydati musejí. —

Věci Lužické).*

Kurfiřt saský žádnými stavův král. čes. a jiných lidí rozsařných výstrahami nedal se s té kommissí od císaře naň vzložené svěsti; nýbrž co sobě jednou v myslí své zaminil, to také co nejdříve k skutečnému vyřízení přivesti usiloval, na dokázání k císaři římskému své povinné devoci a náklonnosti. A ačkoli již všecko všudyž k tažení vojenskému pohotově a na poskoku měl, pro dovršení však svého úmyslu pokojného, dříve nežli s týmž lidem svým válečným do Hořejších Lužic vtrhl, učinil ještě jedno napomenutí obšírné k prelátům, pánům a stavům dotčeného markrabství Hořejších Lužic z města svého Štolpy 26. srpna, napomínaje jich: aby dotčené cis. a král. naň vzložené kommissí při sobě bedlivě povážili, že totiž ona jim všechněm k nejlepšímu nařizena jest a se vztahuje; aby milost od J. M. cis. a král. podávanou s poddanou vděčností ujali, povinnost a závazek svůj, jímž sou byli J. M. cis. a král. zavázáni, na pozoru měli, chtěli-li moc válečnou, kterouž se jim hrozí, od sebe odvrátiti.

* Orig. d. IX. str. 1406, 1409

1620 I poněvadž obmeškání v té příčině bylo by jim velmi nebezpečné, a přítomná moc válečná odkladu žádného trpěti nemůže: pročez aby ve třech dnech od dodání jim psaní tohoto pořád zběhlých skrze jisté vyslané z prostředku svého plnomocníky, jimžto kurfiršt svobodný glejt ku příjezdu a odjezdu dávati ráčí, před osobou jeho světle, oble a beze vši výminky se pronesli, že dotčenému císařskému a královskému rozkazu poslušně zadosti činiti chtějí.

Když pak Lužičané pro jisté překážky, kteréž v to vkročily, nedali se na to napomenutí kurfirštovo najíti do města Budišina ke dni 27. srpna, tak jakž on toho od nich žádal, aby mohli z vyslaného jeho jmenované kommissí a další vůli císařské vyrozuměti; tedy kurfiršt odeslal jim o tůž věc z téhož města Štolpy 30. d. srpna druhé psaní, v němž doložil toho:

Poněvadž bylo by slušné a náležité, aby dotčenou kommissí císařskou jim otevřel a v známost uvedl, pročez že jim příležitě odsílá hodnověrný přípis jak té kommissí tak i předešlého psaní svého, kteréž k nim učinil, žádaje jich, aby to obé k srdci svému zdravě připustili, císaři jakožto králi českému se pokořili a v již určitém terminu neb času před ním v úmyslu svém, co by dále činiti mínili, patrně a na konec se otevřeli; ti pak, ješto by se z prostředku jejich k císaři a kurfirštu pod ochranu jejich poddaně a poslušně utéci chtěli, aby i hned k kurfirštu do ležení jeho koně své jízdné, jimiž povinni jsou markrabství Hořejších Lužic službu lenní neb rytířskou prokazovati, vypraviti nepomijeli. Jestliže by je pak kdokoli k vykonání nějakého nového slibu člověčenství jakýmkoli způsobem namlouvati usiloval, takového žádného aby neposlouchali a nic toho před sebe nebrali, mnohem pak méně k nějakému účinku neb předsevzetí nepřátelskému proti lidu jeho válečnému již v polí ležícímu aneb i proti jeho zemím a lidem poddaným sebe ponoukati a pozdvihovati nedali.

Proti tomu že jmenovaným stavům, a zvláště těm, kteříž v císařské a královské, ano i v jeho devoci a poslušenství stále trvají a rozkazu jich vhod se činiti snaží, na vědomí dává a v tom se jim ještě jednou milostivě zamlouvá i konečně ujišťuje, že jim všecko to, což se koli v často psané císařské a královské kommissí milostivě zaslibuje, a kurfiršt jim to též připověděl, pevně a stále držáno a skutečně plněno býti má. —

Podtím pak císař, nemoha se dočekatí žádně jisté od kurf. sas. resoluci, jakkoli naň ústavně dolíhal posel jeho, Jan Jiří hr. z Vysokého Collernu, co by o tom publikování achtu proti Fridrichovi králi smýšlel, a brzolitáž exekuci proti král. čes. začne, vložil tu práci opět na Karla Hannibala z Donína a poručil mu v psaní svém, jemu z Vídně do Drážďan po schválním kurýru 29. d. srpna odeslaném, aby dodada od něho kurfirstu listu níže pod týmž datum položeného, podlé své nejvyšší pilnosti a prozřetelnosti jeho k tomu přivedl a ponukl, aby s tou jemu od císaře svěřenou exekucí a vpádem do král. čes., pokudž se toho ještě nestalo, již jednou aspoň začátek náký skutečný udělal, a pod tu hodinu, poněvadž již rok tento k náklonku svému hrubě se schyluje, času více nemařil, vida, kterak s pomocí boží císaři jeho věci na vše strany dobře a šťastně se daří.

V tom pak psaní císařském kurfirstu sas. svědčícím obsahovaly se věci tyto:

Předně děkoval mu císař přátelsky a milostivě z té jeho neproměnné, kterouž k němu i k celému domu rakouskému na sobě pronáší, věrnosti volné a volnosti věrné; za tím činil mu zpravu o předsevzetí snažném knížete bavorského. Poněvadž jest dotčené kníže arciknížetství jeho Hořejších Rakous, nic se neohlédaje a překážeti sobě nedada mnohým nesnázem, kteréž se mu při věci té naskýtaly, díka Bohu! zase jemu v poddanou poslušnost uvedl a nejpřednějších v něm měst, passů a šancův na vodě i na zemi se zmocnil a je lidem svým náležitě osadil, proti tomu pak pro doplnění a zsilení armády své lid verbovaný, jízdný i pěší, stavův rakouských na svůj páteluňk a službu přijal, ano i jisté vpády, jimiž by moc a sílu nepřátelskou roztrhl a jinam odvrátil, do král. čes. již nařídil, jakž bezpochyby kurfirst o tom o všem od téhož knížete s dostatkem jest zpraven, a mezi tím také strejc a bratr jeho, arcikníže Albrecht, armádu svou pod správou markraběte Spiňoly do říše k Rejnu podobně vypravil, jemužto vojsko unie říšské vstříc na díle přes Rejn také vytáhlo a se podalo, takže kurfirst nemá se tak obzvláště žádného nebezpečení v řízení kommissí své obávati jak od armády české, tak ovšem ani od unie, mnohem pak méně od toho lidu englického, kterýž ven z Lužic vyveden jest, a tou příčinou že jest hrubě na času, aby při tom v hromadu se sražení ani času ani příležitosti dobré déleji nemařil a nezanedbával: z těch tedy příčin že císař kurfirsta po druhé za to hrubě přátelsky a milostivě žádá, aby té jemu svěřené exekuci, pokudž

1620 se ještě nic toho nestalo, začátek skutečný učinil, zvláště když ze všech cirkumstancí tomu se srozumívá, že s pomocí boží na všech místech dobrého štěstí a prospěchu v věcech a předsevzetích jejich jest se nadáti.

Co se pak tkne publikování toho achtu proti jeho neposlušným, že císař z psaní kurfiřtova 14. d. července datovaného porozumívá, že by zdáním svým vedl k tomu: poněvadž by týž acht nemohl se na ten čas s žádnou reputací a s užitekem císařským publikovati, protože by se k exekuci jeho pro jiná nynější zaneprázdnění mnohá a přetěžká přikročiti nemohlo, pročez že kurfiřt, nečině v tom císaři vyměření žádného, smýšlel by o něm to, aby se s nim na ten čas dokonce spokojili a odložili processu toho do jinší příležitosti a uchopili se mnohem raději prostředku toho, o němž kurfiřt poslu císařskému navrhl, a on dotčené navržení císaři neškuli věrně a dostatečně v listu svém přednesl; ale nad to výše i podle jiných mnohých partikulárních věcí císař z též jeho zprávy tomu zřetelně vyrozuměl, že by kurfiřt v příčině toho achtu netiskl již více na žádný sjezd a shledání všech kurfiřtův, nýbrž že sám k tomu se zná, že by se nyní k němu příhodně přikročiti nemohlo, a byť i to se stalo, žeť by se s tou věcí drahně času ztratiti musilo; nýbrž kdyby nejdříve jen s těmi nastávajícími vpády do Čech a do Dolejšího Falcu hotovi byli, a potom táž exekuci jmenovaného achtu příhodně předsevzata býti mohla, že by teprva tehdy císař ku publikování jeho bez dalšího, jak jejich kurfiřtův tak i jeho saského, rozmyslu a rozpakování velmi dobře přistoupiti mohl.

A když císař z téhož hraběte zprávy i tomu jest vyrozuměl, že ho kurfiřt napomíná k tomu snažně, arcikníže Albrechta namluviti, aby tím dříveji aneb spěšněji s lidem svým do pole vytrhl, to že jest se již od císaře se vši podstatou vykonalo, a týž lid arciknížecí že již také počíná sice do říše táhnouti. Ale poněvadž měl by proti sobě všecku moc unie, k tomu také všecko všudyž předsevzetí jeho tížeji mu přijde, dříve nežli by se publikování achtu vykonalo; z té příčiny že týž arcikníže Albrecht, jak pro hojnější toho jeho tažení vojenského výmluvu a ospravedlnění, tak ovšem i pro snadnější strany jich odporné roztrhnutí, publikování často jmenovaného achtu ustavičně se na císaře dopisuje a jakožka na té samotné výmince to celé tažení své zavěšuje a zakládá.

Nad to že i sám císař předešle zakázal se tím arciknížeti, že, jak jen lid jeho počne se z kvartýrů nahoru hýbati, takový acht i hned publikovati dáti chce; jakož pak se to, což samo v sobě světlé a patrné jest, bez nejmenší zřízení

zem. sv. říše ouhony a ublížení výborně státi může, zvláště 1620
 když i příčiny od kurfiršta sas. přivedené, pro něž by vyhlá-
 šení achtu toho na ten čas jakožka neplatné a nepodstatné
 bylo, již také minuly a z cesty slozeny jsou, poněvadž Spi-
 ňola troufal by sobě s pomoci boží a s tím svým vojskem
 silným tůž věc dobře a násilně spraviti a vyřídit. Tou pří-
 činou že císař nevidí, jak by na nepřestávající arciknížete
 toho při něm vyhledávání, poněvadž na něm skoro to nej-
 těžší břímě exekucí té vojenské leží, často řečeného achtu
 vyhlášení, což se sice bez toho s právem dobře státi může,
 do dalšího času odložit mohl. Při čemž však že císař to na
 dobrém pozoru míti chce, aby skrze to ani kurfirštu ani kní-
 žeti bavorskému žádná nepřiležitost povstati ani v exekuci
 jejich jaká nesnáz neb překážka těžší zavalena býti nemohla.

Z Nové Bystřice od sněmu uherského že císařští poslové
 před osmi dny beze všeho vyřízení domů se zase navrátili,
 protože Betlén spolu s svými náhončími a následovníky do
 žádného pokoje jíti mu nechce, leč by i do něho Čechové
 byli pojati. Čehož však že jest císař takovým lidem s zřej-
 mou celého kollegium kurfirštského, jemuž k rozeznání roze-
 pře takové před tím se podávaly, ouhonou a zlehčením svě-
 řiti jest nemohl. Ale tak že nyní již toliko na tom pozůstává,
 že Betlén velmi silně se o to snaží, aby s pomocí zpronevř-
 řilých poznovu silný vpád a štráf do císařských poslušných
 zemí skutečně udělal. K kterémužto cíli Betlén v celé zemi
 uherské s oné strany Dunaje správy královské se ujal, jsa
 toho celého a dokonalého úmyslu, pokudž jen nevyrozumí
 brzo, jaká proměna v Čechách se stane, dáti se týmž zpro-
 nevěřilým za krále jich vyzdvihnouti a korunovati. Tou pří-
 činou že jest Prešpurk silně osadil proto, aby se i přívozem
 přes Dunaj i korunou uherskou tím lépeji zjistiti mohl. Če-
 muž však že císař s pomocí svých věrných, jak Uhrův tak
 i jiných zemí, pokudž se jen to nejvýše bez roztrhání a zten-
 čení armády jeho bude moci státi, v tom vstříc vjíti a přítrž
 náležitou učiniti chce. Nejlepší pak a nejpríhodnější prostře-
 dek k tomu že by byl ten, kdyby ta exekuci v Čechách čím
 dříveji, tím platněji k skutečnému vyřízení byla přivedena,
 protože by tudy ti vrtkaví a nestálí lidé v povinnosti své a
 ta pevná celého křesťanstva bašta nebo zeď ještě déleji v své
 celosti a podstatě zdržána, a jedenkrát za všekrát neb vždy-
 kráté náležitě spevněna a opatřena býti mohla.

Dále že v jeho arciknížetství Dolejších Rakousích někteří
 nevěrní spoluoudové zemští, nežli by se s císařem smířili,
 společili se mnohem raději s nepřitelem jeho. Pročež že jsou
 nad to nade všecko, aby nevěru svou dovršili, i těm čtrnácti

1620 dnům, jim od císaře zvláštním patentem kusmyslení sobě vyměřeným, svévolně a urputně projíti dali; proti nimž že bude míti příčinu velikou, aby časem svým s pokutou jim pohroženou opravdově přikročiti nepomíjel.

Naposledy že i to kurfirštovi uvozuje v známost, že dnes aneb zítřka kníže bavorské s dílem vojska svého srazí se s armádou císařskou, zatím hned upřímo na nepřítele potáhne a jemu podle příležitosti nahodilé s pomocí a přítomností boží bitvy polní podati a ku potkání hlavnímu ho pobídnouti míní. Jaké pak skončení táž věc vezme, že chce císař kurfiršta v tom neprodleně zpravit, jako i o tom že mu zprávu dává, kterak kníže bavorské ostatní lid svůj dosavad v zemi jeho zůstávající s houfy Wirpurskými v hromadu sraziti chce, jehož dobře do jedenácti tisíců pospolu se shledá. Ti že také kurfirštu spolu s knížetem bavorským se vši mocí a silou svou na pomoc přispěti a jeho v čas potřeby nastalé platně zastati moci budou.

Což vše že císař jeho lásce v milostivé a spasitelné dověrnosti v známost uvéstí a po tomto kurýru schválním odeslati chtěl, zůstávaje k němu přátelstvím, milostí císařskou i vším dobrým z toho srdce neb z té duše nakloněn. —

Psaní Maximiliana bav. do Čech a odpovědi na ně.

Maximilian, kníže bavorské, zmocniv se Hořejších Rakous, 22. srpna z Lince se hnul k městu Freištatu neb Cáhlově, kdež do 29. srpna se pozdržel.

Dokud pak kníže zdržoval se v Cáhlově, učinil odtud opět pronikavé a pohnutelné psaní 25. d. srpna netoliko k králi Fridrichovi, strejci svému, ale také i ke všechněm stavům král. čes. v tom smyslu:

„Vysoce urozený kníže a přátelský milý strejče! Jak věrným upřímným otevřeným úmyslem jsme i před i po tom novém domnělém volení českém Vaší Lásce psaními našimi, pod datum 24. d. března a 26. září, též 7. i 26. d. října roku minulého, nic méně i 24. d. března, 20. dubna a 5. d. máje tohoto přítomného, se vším dostatkem a případnostmi potřebnými, věci tyto, jmenovitě, proč by jste se V. L. cizí a již prvé jinému korunovanému a právo nápadní majícímu uznalé neb prisouzené i na hlavu vstavené koruny neujímali, toho tureckého a strany té přídržícího se chlapa a mana ochrany a pomoci a assistenci se vzdalovati, vzácné svobody německé jemu pod nohy nepokládati, skrze takové žádnými právy nepropůjčené, ovšem pak všechněm potentatům křesťanským k znamenité ouhoně a zkrácení se vztahující volení, neřkuli

obojího království a dosavad s náklady prevelikými, s staro- 1620
sti a s krví křesťanskou zdržané zdi a bašty přední v kře-
stanstvu, totiž uherského a českého, spolu s pozůstávajícími
dědičnými zeměmi rakouskými do nejtěžší záhuby a otroctví
tureckého nezavozovati, alebrž i pozůstalé římské říše ku po-
zdvižení veřejnému i k zkáze dokonalé nepomáhati, jí náro-
dům cizím v loupež a v kořist nevydávati, předně pak a ob-
zvláště osobu svou vlastní, jakožto přední a vzáctný kurfiršt
říše, kterýž by při svých zemích a lidech poddaných u větší
a pokojnější vážnosti život a léta svá mladá velmi pohodlně
a zvolně strávití mohl, ano i jiné domácí své do tak zřetel-
ného nebezpečenství nezaplétati, mnohem pak méně velikou
příčinou a původem toho nebýti, aby pod V. L. jmenem a
titulem, ovšem pak s pomocí její tyto země tak žalostivě
s hrozným tak mnohé nevinné krve křesťanské proléváním a
s nejhorším během nepřátelským do gruntu zkaženy býti měly,
nýbrž mnohem raději podle vnuknutí a regule práva přiro-
zeného „Co sám míti nechceš, toho jinému nečiň,“ takovou
cizí korunu jejimu pravému a staršímu králi zase postoupiti,
země tou příčinou pozdvižené ku povinné poslušnosti jemu
napomenouti, pokoj a svornost vzdělávati a podle příkladu
toho veleslavného reka neb hrdiny strejce Vaší Lásky, pana
Filipa falckraběte při Rejnu slavné paměti, mnohem spíšeji
dotčených zemí a tudy i celého křesťanstva před tureckým
i přede všech jiných náhoncích jeho a chlapův jhem otrockým
hájeti a zastávati, nežli z nabádání vášnivých, za horka na-
kvašených, nepokojných a po všelijakém neštěstí nezřízeně
dychtících hlav sobě samého spolu se vším křesťanstvem tomu
krvežízníci a dědičnému téhož křesťanstva nepříteli do ru-
kou samoděk uvéstí neb vstrčiti pomáhati míti ráčili — věrně,
dobrým úmyslem, pohnutelně a podstatně na rozum dali,
V. L. napomínali, ano i časem výstrahu v nich doložili, po-
kudž by ste vždy rady a zdání našeho dobrého uposlechnouti
pominuli, a J. M. C. spolu s vlastní naší milou ještě do nějakého
těžšího nebezpečenství upadnouti měli, my pak podle jiných
knížat říše a J. M. C. dle povinnosti naší J. M. učiněné v tom
bychom napomenuti byli, aneb že by na nejtuzší přišlo, že
bychom uznávali býti sebe tím povinni, abychom J. M. C.
jakožto nám od p. Boha vystavené pořádné a nejvyšší hlavě,
ano i vlastní naší na mizinu jdoucí, čímž jednomu i druhému
jeden každý z nás, zavrhuje všeho jiného na straně, zavázán
jest, podle nejvyšší možnosti naší ku pomoci přispěli a obec-
ného dobrého snažně a opravdově vyhledávali i zastávali:
tomu všemu z dotčených psaní a napomenutí našich, a zvlá-
ště z posledního, jehož tuto připsal hodnověrný pro snadší

1620 vyrozumění přiložiti jsme dali, obšírněji vyrozuměti se může.“

„Ku kterémužto napomenutí upřímemu byli jsme, mimo příčiny veřejné a obecné, obzvláště naší blízkou krevností, rodem, přátelstvím, strejcovstvím a sousedstvím a pro samo odvrácení ode všech těchto nynějších nepřiležitostí myslí starostlivou pohnuti a přinucení. Anobrž i V. L. v odpovědi své sami se k tomu přiznáváte, že toho našeho upřímemého napomenutí a výstrahy jináč nám nevykládáte a k sobě nepřijímáte, než že z pravého německého otevřeného srdce i z dověrnosti nelicoměrné, též z obzvláštní a upřímé k V. L. a domu vašemu náklonnosti, podobně z starosti a péče naší vroucí a opravdové o V. L. a obecné dobré pochází; item že jsme se ve všem tom k V. L. tak zachovali a to od sebe učinili, čehož by se V. L. od svého věrného a upřímemého strejce a přítele nadáti mohla.“

„I poněvadž takové napomenutí a výstrahy nepřinesly s sebou platnosti ani prospěchu žádného, nýbrž dotčená nevole byla by na nejnebezpečnějším stupni postavena neb zavěšena, tak že J. M. C. tou příčinou ráčil býti pohnut k tomu, aby se podobných prostředkův důležitých a nevyhnutelných ujiti a obzvláště za příčinou země své dědičné arciknížetství Hořejších Rakous jako i král. čes. jistou kommisí na osobu naši vzložiti musiti ráčil — čehož jest nám srdečně líto, a byli bychom sobě jistě přáli, aby ty věci tak byly daleko nezašly, a my byli v dotčené kommisí ušetřeni —: z těch příčin nemohli jsme toho pominouti, abychom svrchu z doložené, věrné, upřímé a otevřené mysle naší též kommisí císařské připsi V. L. odeslati, v známost uvést i ji přitom dostatečně napomenouti neměli, aby jste takových nad míru nebezpečných a závadných věcí víceji nezastávali a nefedrovali; nýbrž raději naši i jiných více k V. L. dobře přichylných kurfiřtův, knížat a stavův věrné a upřímé radě plac a průchod volný při sobě dali, korunu českou její již prvé vyhlášené a právo nápadní k ní mající hlavě zase navrátili, král. čes. a země k němu přivtělené J. M. C. v moci poslušně zanechali, protimyslných a zhľavy dědičných, zjevných a škodlivých celého křesťanstva nepřátel pocházejících, k otrockému snížení národu německého se vztahujících rad a obmyslův zoufalých dokonce se zhostili a místo toho mnohem raději všechněm patriotům věrným ty turecké a podpaždíkův jeho praktiky pro podstatnější celého křesťanstva obhájení a vzdělání pokoje obecného v sv. říši německé, na ten čas v znamenitě těžkém nebezpečení postavené, nicméně i všechněch kráľovství a zemí v nivec obracet, a to dílo vysoce potřebné, užitečné a

pánu Bohu všemohoucímu, kterýž jistotně takových neřádů 1620 a neřestí sobě libovati a původův jich hlavních bez pokut a trestání brozného zanechatí neráčí, nad míru líbezné k jeho místnému vyřízení přivéstí nápomocei byli a tou měrou i jiných mnohých větších rozbrojův a škod sobě i jiným uspořili.“

„Jestliže by pak to již naprosto jináče býti nemohlo, a stavové král. čes. k té kommissi císařské, kterouž jsme jim předešle uvedli v známost, přistoupiti a podlé ní se poslušně zachovati nechtěli, tedy musili bychom my povinnosti a práci těžké od J. M. na nás vzložené aspoň zadosti učiniti; jakož pak v jedné i v druhé příčině a případnosti v jmenované kommissi obsažené nyní již upřímo do Čech táhneme a tam k řečeným stavům a poddaným (nebo s V. L. jest jiné mínění neb jiná věc) způsobem nám vyměřeným zachovati se chceme a musíme.“

„Hořejší země rakouská již jest J. M. C. ku podobnému poslušenství přivedena. Byli bychom sobě vinšovali, ano i dle nejvyšší možnosti snažili jsme se skutečně, aby byla mohla táž věc neb expedici beze vší obtížnosti obyvatelův jejích se vykonati; ale poněvadž dotčená země dala věcem těm příliš daleko přijíti, tak že nám všechněm těm nepřiležitostem, při tak veliké síle a směsici lidu rozličného, a že stavové a obyvatelové s počátku nám se v předsevzetí našem protivili, všelijak vzhoditi a vstříc vkročiti lze a možné nebylo, jakž takoví váleční příběhové a nespůsobové vůbec známi jsou, pročť musíme to pánu Bohu a jeho dobrolíbezné vůli, ano i věci samé příběhu a způsobu poručiti. S tím zůstáváme V. L. vždy každého času k službám volný a věrný strejc Maximilian.“

Druhé jeho psaní stavům pod týmž datum svědčící obsažovalo v sobě napomenutí takové:

Že dává jim na vědomí, na jaký způsob J. M. římský císař, pán jeho nejmilostivější, jemu důležitou kommissi, dle příležitosti originalu (kterýž stavové jemu zase odeslati povinni budou, zanechajíce sobě přípisu hodnověrného) na ně společně všechny se vztahující, k vyřízení poručiti ráčil.

I ačkoli kníže i jeden každý člověk rozumný, kterýžkoli to veliké nedorozumění a nevoli k srdci svému zdravě připouští, nemůže než bolestně to nésti a želeti nad tím, že přes taková mnohonásobná rozličných potentátův, kurfiřtův, stavův, obzvláště pak od osoby jeho jim činěná napomenutí a výstrahy věrné a upřímné, nicméně i představování jim před oči království a kurfiřtství českého, zemí k němu přivtělených a okolních až i sv. římské říše nebezpečnoství nejtěžšího, ovšem pak přese všechny jim podávané prostředky pokojné,

1620 interposicí a zámluvy, vždy předce k tak přesmutným a zamoučeným příběhům a terminům nejposlednějším s nesmírnou škodou, bidou a zkázou, ano i krve nevinné křesťanské proléváním věci ty přišly, a kníže pro samu věc té důležitost a podstatu byl by tomu velice rád, aby byl práce a řízení toho dokonce prost a v něm od císaře ušánován: — přes to však všecko že jest se upamatoval v povinnosti té, kterouž jest nejvyšší a jemu od Boha představené hlavě zavázán, a na její rozkaz podstatný jmenovanou kommissí, jakkoli ta jemu ustavičně dosti těžce přichází, na sebe přijíti musil.

Z té příčiny že jim všechněm společně i rozdílně často dotčenou kommissí a patent a v nich obsahující se nejmilostivější J. M. C. žádost a pronešení jak z strany poskytnutí jim milostivé dobrotivosti, tak i z strany přikročení k nim přísnější cestou v známost uvéstí jest měl i chtěl proto: aby oni všickni společně neb rozdílně i hned, jakž je toto psaní a obeslání jeho dojde, takové milosti císařské, v poslušnosti nepoddanější před ním se postavíce a týž rozkaz císařský skutečně naplníce, účastné sebe učinili, sebe, manželek a dítek svých i celého království již aspoň lépeji ušetřovali a na bedlivějším pozoru měli, sebe žádnému člověku, obzvláště pak lidem těm, kteříž v té věci hůřeji, nežli jiní, zavedli, s toho dobrého sraziti nedali, a tou měrou sobě, jiným i tomu slavnému království z toho přežalostného a nešťastného losu i z ještě dále následujícího nebezpečnosti největšího a poroby toho nejúhlavnějšího jména křesťanského nepřítele nesnesitelné, jížto všecky ty země, kteréž on sobě podmanil, a podobně i všecky ním se řídící a spravující země, stavové i regentové přes příliš zakoušejí, pomohli a se zase pod J. M. C. jakožto svého dobrotivého, milostivého, korunovaného a pomazaného pořádného krále, jemuž jsou stavové náležitou povinnost vykonali, a kterýž všecky poslušné a povolné na milost přijíti chce, se přivínuli a vinšovaného pokoje došli, nežli aby skrze tu svou neposlušnot urputnou příkřejší a tužší pokuty, trestání a jisté neštěstí záhubné, s svou věčnou ouhovou a pomluvou, s níž by se přede vším světem potkali, protože jsou takovou milostí císařskou jim poskytnutou svévolně pohrdli, na sebe uvaliti měli, přitom také toho zdravě a bedlivě u sebe porážíce a to za času opatříce, aby sebe samé, manželky a dítky své, až i to rozkošné a pěkné království jak svým vlastním tak i jiným vojákům a národům cizím v loupež nevydali, jakož pak že on proto již do král. čes. upřímo táhne, aby ty, ješto by se J. M. C. poddaně a poslušně vhod činiti minili, chránil a zastával, ty pak, kteříž by se toho učiniti zpečovali, mocí k tomu přivedl, a to vše

dle moci a znění často jmenované kommissí císařské. V kterážto potřebě že bude ho moci jeden každý na cestě snadně dojíti a při něm se ohlásiti.

A protož že jich ještě jednou v tom pohnutedlně a se vším dostatkem napomíná, aby tu císařskou jim poskytnutou milost a dobrotu skutečně seznali i všechněch a všelijakých nepřiležitosti vystráhnouti se hleděli, pokudž jim sice jejich vlastní a domácí, též i celého království pohodlí a blahosla-venství časné, ovšem pak obecné všeho křesťanstva dobré milé a vzáctné jest, ani nemínili všeho všudyž dokonce se odvážiti a v šanc svévolně vsaditi.

Naposledy že dotčení stavové budou věděti dobře toto obeslání a vůle císařské jim v známost uvedení i hned kde a jakým způsobem vůbec publikovati dáti, tak aby potom, nestaloli by se toho od nich, z toho přetěžce odpovídati a právi býti nemusili. —

Král Fridrich, pováživ bedlivě spolu s tajnými radami i s nejv. úř. a soudci zems. toho obého psaní, odbyli kurýra jeho schválního zase 30. d. srpna s odpovědmi takovými:

Předně král v psaní svém oznamoval knížeti, že jest psaní jeho pod datum 25. d. srpna v celosti přijal a z něho tomu vyrozuměl, v čem a jak přátelsky kníže krále napo-
míná i předešle psaními svými k němu prošlými napomínal a vystráhal, nicméně z čího ponuknutí a k jakému cíli Jeho Láska s vojskem svým do jeho král. čes. vtrhnouti by minil, i toho v témž listu svém doloživ, aby král koruny české dří-
věji volenému, korunovanému a právo nápadní k ní majícímu králi neb hlavě zase postoupil a navrátil, těch rad odpor-
ných a k otroctví tureckému se vztahujících na straně zane-
chal, a což více mimo to v témž psaní přídaveků těžkých se nachází a doloženo jest.

I ačkoli král od osoby své pamatuje se v tom výborně, jaká jsou psaní mezi nimi obapólně v příčině věci českých zhusta procházela, i co na ně z jedné i druhé strany za od-
pověď bylo dáváno, ovšem pak co jest se při rozličných vý-
silkách, kteréž jsou se k němu od krále před tím staly, zbě-
hlo, odkudž že jest kníže mohl s dostatkem vyrozuměti, z jak
vysoce důležitých a podstatných příčin jest se král ku při-
jetí koruny české dobrým úmyslem pohnouti a namluviti dal;
při tom při všem že ještě i nyní všeho toho zcela a zouplna
zůstavuje, zvláště pak při tom prohlášení svém, jímž jest král
J. L. svým upřímým a neproměnným přátelstvím a důvěrno-
stí ujistil a ubezpečil. K tomu že ani to také knížete tajno
není, kterak jsou již mnohomnožstvíkrátě stavové král. čes.
a zemí k němu přivtělených své podstatné a právní příčiny,

1620 kteréž měli jak k tomu knížeti dobře povědomému krále předešlého zavržení, tak také i k svobodnému jiného sobě volení, přednášeli a přitom všechny témuž právu jich odporné důvody, jimiž se strana druhá hájí a zastírá, náležitě přemohli a svedli, i všechno to vůbec vytisknouti dali, jakž o tom o všem sami také knížeti obšírněji píší. Načež že se i král v hlavní té věci odvolávati ráčí.

Tomu však že porozumívá s podivením nemalým, že se proti osobě jeho královské a kurfiřtské tak ničemně, nepodstatně a zprosta násilně a svévolně, a to proti všemu řádu, právu, zřízení zem. sv. říše, ano i proti kapitulaci neb reversu císařskému, při dvoře císařském, pod jmenem a titulem moci a velebnosti císařské, an se to vlastní věci jeho dotýče, a král v příčině království a zemi svých neměl by naprosto nic činiti s císařem římským, ale zprosta a pouze toliko s domem rakouským, kterýž sobě na nich právo náké dědičné mítí pokládá, proceduruje a postupuje, ješto král byl by sebou v svědomí jist, že jest se nikda žádnými radami zoufalými, kteréž by z vnuknutí a návěští buď tajného neb zjevného úhlavních všeho křesťanstva nepřátel pocházely a k uvedení na ně jha tureckého vztahovati se měly, neřídil a jim místa žádného při sobě nedával; nýbrž aby kníže pohleděl raději s pilností na stranu jeho odpornou, s jakými by ona postranními úmysly i obmysly, téměř i celého křesťanstva pozdvižením nebezpečným vůkol šla a jakořka čelem stěnu proraziti chtěla, aby spíšeji tudy nebyla dána příčina Turku, aby se on mezi ně nepřimísil a jich naposledy nerozmířil. Což vše že král pánu Bohu, tomu soudci spravedlivému, na ten čas poručiti musí. S tím že zůstává J. L. ku prokazování všech příjemných a strejcovských služeb volný a hotový. —

Nejvyšší pak úředníci a soudcové zem. jmenem svým i na místě všech tří stavův, dávajíce témuž knížeti odpověď svou na psaní jeho, stěžovali sobě to nemálo: kterak by netoliko v tom jeho psaní, ale ovšem i patentu císaře Ferdinanda jim odeslaném týmž stavům a nejv. úřed. zem., nicméně i králi a pánu jich nejmil. veliké a těžké viny, na patrnou ouhonu a zlehčení dobré cti a pověsti jejich, skrze nářky takové, k nimž jsou se oni nikda neznali a dokonce nijakž znáti nemohou, se připisovaly, ješto že jak J. M. královská v spisu neb v patentu svém proti té domnělé kassaci císařské vůbec vydaném, tak také i stavové v dedukci své teď nedávno vytištěné svými důvody nepřemoženými všechny ty nářky a dostatkem s sebe svedli a nimi to provedli a ukázali: že stavové král. čes. a zemi k němu přivtělených ke všemu

tomu, což jsou koli považovali a brali před sebe, slušné, 1620
právní a podstatné příčiny i právo a svobodu měli, troufa-
jíce sobě neomylně, že ze všeho toho pánu Bohu i všechném
stavům v říši i kromě říše dobře odpovídati a právi býti moci
budou; v čemž aby se kníže z přiloženého exempláře deducei
té i patentu královského tím lépeji a gruntovněji zpravit i
informovati dal.

A poněvadž J. M. Kr. ani stavové s nejv. úř. a soudci zem.
knížeti nikda k tomu žádné nejmenší příčiny nedali, nýbrž nadáli
se od něho dobrého a trvanlivého sousedství, pročež že také ne-
nadějí se toho do něho, aby on jakožto jedno přední a ro-
zumné kníže říšské k tomu se pohnouti a namluviti dal, a
proti J. K. M., protikrálovství čes. a zemím k němu přivtěle-
ným i s ním sjednoceným něco nepřátelského a protimyslného
před sebe bráti a hned od exekucí process svůj beze všeho
předcházejícího vyslyšení pořádného, proti všemu řádu a právu
a s svou ohonou znamenitou, začínati měl. Nebo kdyby se
to mělo od něho státi, tedy že by oni i jeden každý z stavův,
podlé vyměření zřiz. zem. téhož král., byli tím tuze povinni
a zavázáni: jestliže by kdokoli na dotčené král. během ne-
přátelským sáhnouti a jemu škoditi chtěl, aby proti takovému
každému pod ztracením cti, hrdla i statku vlasti své hájili a
zastávali, a nemohli by nijakž jináče učiniti, jediné příčinice
se k tomu společně a jednomyslně, k náležitým a jim od Boha
i od přirození propůjčeným prostředkům a defensí sáhnouti
a J. M. K. jakožto svého dle moci svých starobylých a dobře
nabytých svobod a privilegií, podlé a spolu s zeměmi přivtě-
lenými, rádně voleného a korunovaného krále a pána spolu
s svou milou vlastí proti všelikému násilí neb kvaletu, k če-
muž však že ani J. M. K. ani stavové žádnému nikda příčiny
nejmenší nedali a tou příčinou tím víceji se pomocí a obra-
nou pána Boha všemohoucího těšiti mohou, s vynaložením na
to jmění i krve své, podlé jiných s nimi sjednocených krá-
lovství a zemí, do nejvyššího svého přemožení zastávají a
skončení pak věci té milému a spravedlivému Bohu poručiti.

A poněvadž nejv. úř. a soud. zem. takovou měrou tomu
císařskému patentu nikterakž povoliti a zadosti učiniti nemo-
hou, z té příčiny že knížeti zase jej in originali navracují a
odsílají. Čehož že jsou před ním místo odpovědi tajiti ne-
mohli; mezi tím zůstávající Jeho Osvícenosti knížecí ku po-
slušným službám dle možnosti své hotovi a volni. —

1620 Zatím král Fridrich 28. d. srpna uvedl předsevzetí to knížecí knížeti z Anhaltu v známost, žádaje ho při tom, aby mu na to dobrého zdání neprodleně udělil, co by bylo v věci té potřebí dále činiti, zdali by totiž král k němu do hlavního ležení čili toliko k hraběti z Turnu obrátiti se měl, předně pak a nejdříve, aby z Anhaltu dotčenému hraběti hned té chvíle dobrý počet Uhrův odeslal, cokoli jich od sebe pustiti může. A poněvadž mimo to docházely by krále zprávy jisté, že kurfiršt saský lid svůj válečný okolo Drážďan v hromadu strhuje, z toho že porozumívá, že i on po své straně míní by nějaký útok nepřátelský na král. čes. neb země k němu přivtělené udělati: tou měrou že jest převelice na času, oči otevřítí a všelijakých prostředkův a cest k retuňku a pomáhání sobě ze spolka živě a opravdově se uchopiti. Pročež aby z Anhaltu nemeškal králi radu a úmysl svůj věrný otevřítí, přitom toho bedlivě povážíc, kde by se mu vidělo nejbezpečněji, aby král manželku a rodinu svou nejmilejší z Prahy vypraviti mohl, zdali do města Brna čili do Hořejšího Falcu. Naposledy poněvadž z nejv. úř. a soudců zem. tak mnoho vyzumívá, že by k tomu směřovali, že by nejvyšší leitnant Peblie v takové případnosti, obzvláště v městech Pražských, mohl jim platně a prospěšně sloužiti, pročež aby z Anhaltu pomyslíl i na to, měli by též nejvyšší do Prahy povolán, a pro opatření týchž měst hrubě obnažených ňáký lid, jímž by on vládl, a jak mnoho, do ní položen i odkudž by vzat býti měl.

V druhém psaní svém, hned nazejtří 29. d. srpna k témuž knížeti odeslaném, dával mu král návěští takové: poněvadž bavorský míní by konečně do Čech, pročež že by bylo na hrubém čase, aby mu se proti tomu něco lidu do země poslalo a moc jeho od král. čes., jestliže ne docela, alespoň z částky tudy odvrácena byla, a s tou věcí již ani za jediný den se neodkládalo. Přitom aby kníže pomyslíl i na to, jak by hrabě z Turnu mohl se náležitě zsiliti a bavorskému nedati příliš hluboko do země přijíti; též komu by se taková diversí neb nepříteli s mocí jeho jinam odvrácení s ňákou podstatou a platností poručiti měla; s vyzdvižením po domácku člověka dvacátého že nebude také obmeškáno. Aby pak diversí mohla se státi do Štýrska, poněvadž jest král vyhledával v tom Betléna Gábora snažně, pročež aby i z Anhaltu podobně požádal toho na něm. Dále že jest dána již od krále ordinancí markraběti z Krňova, aby s lidem svým postoupil upřímo do Hořejších Lužic, poněvadž dotčená země

byla by u velikém nebezpečení za příčinou hotovosti vo- 1620
jenské kurfiřta sas.; vzkázáno přitom i vrchnímu hejtmanu
v Slezsku, aby tisíc pěchoty a 200 koní také tam co nej-
dříve vypravil. A poněvadž týž markrabě měl by jízdu sla-
bou, že by tedy bylo dobře, aby z Anhaltu učinil mu pomoc
1000 neb 600 husarův, a druhý 1000 hr. z Turnu. A ač vi-
dělo se témuž hraběti z Turnu za potřebné, aby i Morava
byla náležitě opatřena, a pro tu příčinu chtěl se on tam s li-
dem svým podati; avšak že král uznal to za potřebnější věc
býti, ano i při hraběti to nařídil, aby se s lidem svým
z král. čes. na ten čas nikam nehýbal, ovšem pak že tohoto
času to též potřeba nevyhnutelná za příčinou vpádu bavor-
ského vyhledává.

V tom trefilo se, když Fridrich z Tyfenpachu, někdejší
nejvyšší nad lidem z stavův mark. mor., za příčinou velikého
nedostatku zdraví, v němž od dávního času zůstával, vypra-
vil se do Švejcár, aby v teplicích jedněch, vůbec Pfefferbad,
Pepřové teplice, řečených a nedaleko města Baden v též zemi
ležících, z pozhennání božského zase dřevnějšího zdraví nabýti
mohl, že nepobýv tam dosti málo, byl vyzrazen nejvyšším
nad lidem arciknížeti Leopoldovi náležejícím, kteřížto javše
ho, poslali jej do Tyrolu aneb, jakž jiní jistili, do Štýrska.
Co pak našli při něm od zlata a peněz hotových jako i ji-
stot na drahnou summu, což vše mnoho tisíců peněz vyneslo,
o to se mezi sebou pěkně podělili.

V tutíž dobu, dokládá M. Bellius, Don Baltazar de Ma-
radas, nejvyšší císařský a vladař města Budějovic, přejal psaní
některá od krále a od stavův král. čes., svědčící stavům Ho-
řejších Rakous, v nichž těšili je pomocí dostatečnou, jen aby
se slibem bavorským uchlácholiti nedávali a od společnosti
jejich neustupovali, zakazující se jim přitom, že chtějí po-
mysliti na prostředky, jak by bavorského z Rakous zase vy-
praviti a jemu v vlastní jeho zemi zaneprázdnění dosti zava-
liti mohli. Mezi tím, dokavadž by ta pomoc jim naretněk ne-
přispěla, aby hleděli lidu bavorskému odpírati, jak budou
moci, nejpodstatněji. Ale stalo se co toho, tedy to napome-
nutí a těšení jich bylo již hrubě pozdní.

Konec sněmu v Bánské Bystřici.

V takovém tumultu král. čes. a zemí k němu přivtěle-
ných Betlen Gabor, kníže uherské a sedmihradské, trval předce
spolu s stavy uherskými při sněmě v Nové Bystřici. Při němž
a stavích hrabě z Kolaltu, přední posel císařský, spolu s ji-
nými předešle tam se zdržujícími dostal audienci 1. d. srpna,

1620 ačkoli nejdříve tak mnoho smýšlel o sobě, že snad stavové u něho audienci ňáké hledati a jemu se podkládati budou. Ale když naděje jej zmýlila, pročez přišedv s jinými pomocníky svými před kníže a před stavy, přednášel jim způsobem agentův císařských již navyklým, jmenem a na místě císařském, na dile trošty veliké, na dile pak pohrůžky tuhé, pokudž aneb v poslušnosti krále pána svého setrvají aneb sjednocení s Čechy a s jinými zeměmi dokonce se nezhostí; protož aby pamatovali na dobrodiní veliká, témuž král, jak od předkův jeho tak i od něho samého prokazovaná, a v jeho poslušenství se neměnili. Pakli by vždy mimo všecku naději krále pána svého od té konfederací s rebelly jeho zavřené neupustili, stavu duchovnímu, obzvláště pak jezovitům, statky pobrané zase v celosti nenavrátili, místa a sedění jim od starodávna náležejícího při sněmích i jiných jednáních obecných mezi jinými stavy nedopřáli a ode všeho předsevzetí svého dokonce nepřestali; tedy že císaře přinutí k tomu, aby na jiné cesty pomyslit a k nim se nepřijemné a nepřívětivé zachovati musil. Dále že mají sice dané sobě plnomocenství k tomu, aby s knížetem a s stavy uherskými rokovali buď s strany pokoje dokonalého, buď o prodloužení příměří již prvé zavřeného; ale poněvadž by v témž plnomocenství nečinila se zmínka žádná o konfederantích jejich, z té příčiny že s týmiž lidmi také v žádné jednání vydávati se nemohou.

Na to přednesení bylo jim tehdaž to za odpověď dáno: poněvadž plnomocenství císařské nesvědčilo by nijakž na země se stavy král. uh. sjednocené, pročez že kníže ani stavové dotčených poslův za žádné plnomoceníky pravé a dokonalé mítí a uznávati nemohou; nýbrž aby ve jmenu božím zase se obrátili v místa ta, odkudž jsou mezi ně přijeli, aneb jiné plnomocenství na ně podobně svědčící s sebou přinesli aneb, nemohloli by se to státi, doma dokonce zůstali, sice bez toho že při sněmě jich málo, anobř zholá nic platni nebudou. Pod tím pak že stavové spolu s knížetem dobře na to pomyslí, co by slušného a jim prospěšného býti mohlo. Načež poslové císařští vystoupili.

Nazejtří 6. d. srpna hrabě Emerik Tuří pozval na panket slavný kníže se všechněmi vyslanými konfederantův a ctil je hrubě dobře. Když pili za tabuli pro zdraví krále čes. neb knížete svého, tedy pokaždé netoliko mezi troubením a bubnováním pokřikovali všickni hlasitě: „Vivat, vivat, vivat!“ Ale i hejduci knížecí, kteříž dole před domem vartovali, v počtu 300 osob, pouštěli střelbu svou vesele. A to vše dalo se před očima poslův císařských, kteřížto jen přes ulici proti příbytku hraběte Emerika hospodu svou měli a nehrubě rozkoše a radosti z toho panketu nabývali.

Potom 7. d. srpna příjev do Bystřice z Prahy od krále 1620 čes. Volrad z Plesu s doktorem Janem Jessenusem, hned na ráno 8. d. srpna zdili při knížeti obadva, ač každý rozdílné, poselství své, jehožto summa a intent v tu dobu k vyjevení nepřišla. Po nich, buď ten den aneb druhý, poslové císařští byli opět před knížetem a u přítomnosti některých toliko přednějších pánův uherských přednesli mu otázku tu: zdali kníže spolu s stavy uher. minili by, vedlé námluvy před rokem učiněné, v příměří tom až do sv. Michala svatě a neporušitelně setrvati a jemu zadosti činiti? Žádné však odpovědi místné tehdaž na ni nedostali, nýbrž odloženo jim, až se táž věc bedlivě uváží. A ačkoli i kníže z Angolému, legat franského krále k císaři vyslaný a na ten čas zdržující se v Vídni, vypravil podobně osobu jednu k Betlenovi a k stavům, toliko toho se na nich dotazujíc, kdyby týž legat královský v Bystřici host vděčný byl, žeby pro některé příčiny důležité tam mezi stavy a knížaty přijedti chtěl a cesty té vykonati nelitoval; avšak ani tomu nebyla hned odpověď dokonala dána, poněvadž Uhři od uložení svého, na němž se jednou ustrnuli cele, žádným vymyšleným způsobem odvésti ani odstráti se nedali.

Jedenáctého dne, když kníže měl u oběda tichého a skrovného Volrada Plessa a přední osoby z legatův zemí sjednocených, což nedlouho trvalo, mezi jinou rozprávkou vypravoval jim celý běh života svého, jak se mu velmi dobře i zle vedlo, i toho doloživ, když z země sedmihradské byl vyhnán za dvě léta a pět měsícův, že však ho pán Bůh předce zase přivedl v místo to, kde ho míti chtěl. Kníže tedy spolu s stavy odbyv nejdříve přátelsky a účtivě poslův císařských, franského, polského a tureckého, vyslaných pak konfederatův pozdržel ještě u sebe.

Hned zatím stavové zasedli na uvažování artikule toho: měli by cis. Ferd. předce králem svým zanechat, čili sobě jiného zvoliti. I jakkoli s prvopočátku vedlo se jim při té věci dosti divně a divoce, tak že málo chybělo, že by byly se některé osoby z nich, ješto počaly rozpakovati stavy v tom volení, potkaly rovně s processem takovým, s jakým na onen čas místodržící královští v Čechách — nebo již s jedním pánem uherským pospíchali někteří k oknům; než že jini prozířetelnější a ducha mírnějšího srazili s toho —: naposledy však vždy snesli se o týž punkt jednomyslně, a osvícené a velikomocné kníže a pána pana Gabriele, z milosti boží kníže uherské a sedmihradské a ceklerské hrabě, za svého krále a pána zvolili.

Po vyhlášení krále Gábora ve dvou dnech, totiž 27. d.

1620 srpna, závěra jest také na konec konfederací stavův knížetství sedmihradského se všechněmi zeměmi sjednocenými, při níž zakázali se Sedmihradčané týmž zemím, že v čas potřeby nastalé s 25.000 lidu na pomoc jim přispěti chtějí. Ano i král sám pronesl se v tom, že co nejdříve do pole osobně vtrhnouti, předtím pak některý tisíc jízdy do Štýrska štrafem vypraviti chce, a přiraze se k ležení konfederantův hlavnímu, odtud že poručí jistému počtu soldatův svých kurfiřta sas. a kníže bavorské navštívit v zemích jejich. S tím skoncoval se týž sněm uherský v Bystřici, a poslové konfederantův, rozžehnavše se s knížetem i s stavy úctivě a přátelsky, počali rozjížděti se odtud 28. d. srpna, a dostavše se k principálům svým v zdraví dobrém, učinili jim o všem tom jednání relací potěšitelnou.

O poselství ke knížeti Anhaltskému z Vídně.

Kristian starší kníže z Anhaltu, učiniv psaní z Egenburku 19. d. srpna k Volradovi Plessovi, poslu krále Fridericha k sněmu uherskému vypravenému, oznamoval mu: kterak poslové franští v Vídni se zdržující poslali k němu knížeti z Anhaltu z prostředka svého jednu osobu, totiž pána od sv. Kateřiny, s instrukcí a psaním takovým: aby kn. z Anhaltu vymohl jim v důvěrnosti jisté prostředky k zavření pokoje a vypravil s nimi dotčeného Kateřinského do Prešpurka; sám pak přední legat franský, kníže z Angolému, že by se velmi rád shledal a rozmluvil s knížetem Kristianem mezi Egenburkem a Kremží; před tím aby z Anhaltu měl sobě na velikém pozoru, aby snad, da-da se posednouti nezřízenou ctižádostí a pro svůj vlastní náky užitek a pohodlí, nebyl toho původem a příčinou hlavní, aby Turku do zemí křesťanských brána dokořán se otevřela na zřejmou celého křesťanstva škodu a zkrácení.

Proti tomu přednešení že jest z Anhaltu odbyl téhož posla omluvou takovou: Že to v moci jeho nepozůstává, vydati se s kým v jednání nějaké bez rozkazu a vědomosti českého krále; než co se toho rozmlouvání přátelského dotýče mezi Egenburkem a Kremží, že by kníže z Angolému prokázal jemu poctivost velikou, kdyby se tak dalece uprázdnila starost neb práci tu na sebe vzíti chtěl. Mezi tím že z Anhaltu oznámí o tom králi a pánu svému, protože on nebyl by sám sebe mocen, máje tu naději, že v krátkém čase sám osobně do Vídně přijede, tu potom snad že by naskytla se jim obou lepší příležitost k tomu, aby spolu ty věci tím volněji a podstatněji rozmluviti mohli, a tak by sešlo knížeti z Angolému

s toho za osobou jeho pojezdu. Z strany osoby jeho Anhalt-¹⁶²⁰ského že nežádá sobě takové cti a pochvaly, aby mělo býti o něm vůbec to mluveno, že by on minil Turkům bránu prostrannou do celého křesťanstva otvírati; on že se na nic jiného nezpolehá a nepavuje, jediné na spravedlivou při krále pána svého a jeho konfederantův, pro tu tedy příčinu a s pomocí páně že naděje jest, v krátkém čase cíle šťastného a vinšovaného dosáhnouti.

Z toho tedy rokování a konversací s dotčeným panem Kateřinským že jest z Anhaltu mnohým dobrým a platným věcem vyrozuměl, a mezi jinými tomu, že po straně císařské byli by tuze v tom domnění postaveni, jako by Uhry v neutráliství se zdržeti a zachovati mohli. Dále že oznámil mu pan Kateřinský i to, kterak poslové franští troufají sobě silně stavu Hořejších Rakous císaři zase vyzískati a v devoci jeho zdržeti. Proti čemuž že z Anhaltu ukázal mu toto: byť se i to stalo; že by jak dům rakouský tak i Bavor měli se dosti málem honositi a proč tak velice heroltovati, an dotčené země rakouské po ten veškeren čas až do přítomné chvíle byly stavům král. čes. a zemi přivtělených k malé platnosti a pohodlí, protože ustavičně nepřítel profiantem, municí a jinými potřebami fedrovaly. Krátce o tom mluvě, že dotčený pan Kateřinský byl by od z Anhaltu s tak dostatečnou instrukcí neb informací o věcech českých i jiných odbyt a propuštěn, že po straně královské nebylo by se proč poselství toho francouzského obávati, aby jim v čem škoditi mělo. Na ten čas že na tomto nejvíce záleží, poněvadž Bavor s armadou svou směřuje k Čechům, aby tedy s pomocí uherskou již déleji odkládáno nebylo.

O přechvatech kalv. církve v Čechách.

Autorové kanceláře Anhaltské dokládají toho: Poněvadž duch kalvinský umínil sobě papeženstvo, luteriany až i jednotu bratrskou v král. čes. vykořeniti, za tou tedy příčinou že tajné rady falcké v Praze to za dobré uznaly, aby toho začátek na panstvích a statcích královských byl učiněn, vyrozumějíc nejdříve na doktorovi Škulětovi, předním kazateli falckém, jaké by bylo zdání jeho dobré o tom punktu, z strany povolání a dosazování služebníkův církevních na fary a kolatury dotčeným panstvím náležející, proti vyvržení komory české, tak aby potom královští poddaní, kteříž králi vlastně a immediate náležejí, služebníky hodnými a spůsobnými, náboženství pravého, opatření býti mohli. Což že bylo témuž Škulětovi zvláštním dekretem ku povážení bedlivému poručeno.

1620 I ačkoli proměna v kněžstvu taková, dle znění majestatu českého, nižádnou měrou státi se jest nemohla a neměla; nicméně však že D. Škultét dal od sebe týmž radám tejným na to zdání své, vlastní rukou v Praze 14. d. srpna 1620 sepsané, v tom smyslu: Poněvadž jsou předešli králové čeští dosazování kněžstva a služebníkův církevních na panstvích a statech svých královských nezanechávali v moci dolejší konsistoře Pražské, alebrž poručili to arcibiskupu Pražskému, aby on dle svědomí svého dobrého, a ne k libosti něčí, fary a služby církevní na dotčených panstvích královských opatrovati hleděl; a když ani panstvo a rytířstvo jednotou bratrskou se spravující až dosavad kněží svých konsistoři Pražské nedali v moc, nýbrž je dle libosti a svobody své od starších jednoty bratrské na grunty své přijímají: tedyť že mnohem větší právo a svobodu sám král český k tomu mítí ráčí, aby fary a kollatury na panstvích svých vlastních kněžstvem tím, kteráž jemu příjemné jest, osazovati mohl. Nebo kdyby to regale z rukou a z moci své královské vzíti dal, že by z toho mnoho zlého a nemotorného budoucně pošlo. Ale zanechali sobě v moci práva toho kollatorského, tu že potom bude se moci najíti k tomu cesta a rada dobrá, kterak by kostelové neb osady učители hodnými, učitelé pak instrukcemi náležitými, podlé nichž by lid sobě k správě duchovní svěřený i učení zdravému i životu křesťanskému vzdělavatelně vyučovali, opatření býti měli.

Nad to výše že ani již na tom přestáváno nebylo, nýbrž že kalvinistové pokoušeli se již i statky pozemské k duchovenstvím od starodávna příslušející reformirovati a k komoře královské přivlastňovati, jakž se tomu z stížnosti Křištofa Nostice z Nostic, rytíře řádu maltézskeho a komendatora na Strakonících, kterouž o to vznesl na nejv. úřed. a soudce zem., šířeji vyrozumívá. V nížto naříkal: poněvadž převorství Strakonické, kteráž jest beze vší dané k tomu příčiny a provinění jakého komoře královské přivlastněno, nebylo by žádným statkem duchovním, nýbrž svobodné, na onen čas pro lepší a snadší osob panských a rytířských vychování témuž řádu nadané; pročez že za to nejv. úř. a soud. zem. služebně žádá, aby sobě a svým milým potomkům k zřejmé ujmě a zkrácení k tomu přijíti nedali, aby dotčené přivlastnění převorství Strakonického k koruně české průchod a místo své volné mítí mělo.

Nová psaní z Čech do Sas.

V předcházejícím měsíci srpnu jest dotknuto, jakou měrou kurf. saský k skutečnému kommissi naň od císaře vzložené

vyřízení se hotovil a v příčině té nejedna psaní k stavům 1620 král. čes. odsílal, i co oni jemu na to oustně skrze schvální posly i listovně za odpověď dávali, a čeho při něm vyhledávali patrně. Ale když ničímž tím nemohl býti oblomen od nich, nejv. úř. a soud. zem. pohledávali ještě v tom prostředkův jiných, učinivše jmenem všech stavův přátelské připsání k užšímu počtu stavův a obyvatelův, jako i k městům některým kurfirštství saského, pod datum v Praze 2. d. září 2. září. v ten rozum:

Že nepochybují, aby dotčení stavové, jich obzvláště milí páni a přátelé, o tom naslechnouti neměli, že jsou nejv. úř. a soud. zem. nedávného času a jmenem všech stavův téhož král. k kurf. saskému, pánu jich, vyslané své na ten konec vypravili, aby od krále českého, pána jich nejmilostivějšího, též kurf. saský s svými slavnými zeměmi a stavy, z strany všelikého sousedství přátelského, služebné a poslušné náklonnosti, jakž to vše z obojí strany nad paměť lidskou vždycky trvalo, tak také i napotom a zvláště těchto nynějších časův žalostivých a zarmoucených nejlepším způsobem zbezpečen býti a zase proti tomu i oni od J. M. kurf. podobného přátelského, dobrotivého a milostivého ohlášení požádati a užiti mohli.

Ale když jsou nejv. úř. a soud. zem. poznali tak mnoho z kurfirštského recessu, kterýž vyslaným jich dán, že by kurf. od strany jejich odporné příliš hrubě udesátán býti a král. čes. i jiných království a zemí s ním sjednocených mínění dokonce jináče, nežli samo v sobě v skutku a v pravdě jest, v mysl sobě vložití dáti ráčil a naposledy na tom se konečně ustrnul, i k tomu vede, aby král jich císaři Ferdinandovi korunu českou navrátil, a stavové ku poddanosti jeho zase se obrátili, s tím přitom doložením, že jest jistou kommissí, dotýkající se král. čes. a zemí přivtělených, od císaře naň vloženu k sobě přijal a tou svou hotovostí neb přípravou vojenskou silnou v tom se neomylně pronesl, že ji také k skutečnému vyřízení neprodleně přivéstí míní: čemuž že jsou se nejv. úř. a soud. zem. nemálo podiviti musili, poroučejíce mezi tím to vše v trpělivosti pánu Bohu spravedlivému, jeho otcovské vůli a lbežnosti.

Co se pak věci jich českých dotýče, že stavové král. čes. spolu s zeměmi k němu přivtělenými měli a mají ke všemu tomu, cožkoli jsou jak s strany defensi nařízené, tak ovšem i s strany odloučení cis. Ferd. od koruny české a proti tomu volení nyní kralujícího pána jich nejmilostivějšího před sebe vzali, dostatečné a dobře upevněné příčiny, z nichž mohou slušně před pánem Bohem i vším počestným

1620 světem odpovídati a právi býti. Nadto že jsou i v svém vlastním svědomí k tomu zavázáni, na čemž jsou se také již i ve jmenu božím s jeho svatou pomocí ustrnuli konečně, aby výš jmenovaných snešení svých sněmovních, předně pak a obzvláště svého nejmilostivějšího krále, jehož jsou sobě spolu s zeměmi přivtělenými, vedlé moci svých starožitných svobod a privilegií, pořádným způsobem jednomyslně vyvolili, korunovali i poddanost mu slibovali, s pomocí pána Boha všemohoucího a s přičiněním se k tomu skutečným všech všudyž přivtělených a sjednocených království a zemí hájili a J. M. královskou podlé svých majestatův a svobod na náboženství i jiné věci politické se vztahujících přede vším násilím s ochotným brdel, krve i statkův svých na to vynaložením chránili a zastávali; jakož pak že stavové na konec jinak učiniti nemohou a s právem nemají, nežli aby jak samých sebe, tak ovšem i potomkův svých před otroctvím španielským, k němuž nepřítelé jejich a na díle jich pomocníci jediné a cele směřují, teď pak časův nynějších také i některých knížat evangelických pomoci a zastoupení v tom užívati chtějí, opatrovali a obhájovali.

Že pak nyní král. české s zeměmi k němu přivtělenými také i od kurfiřta domu saského, mezi nimiž vždycky každého času dobré sousedství, přátelství a důvěrnost upřimá se zachovávalo a procházelo, se obávati a, jakž se to již i na oko spatřuje, i konečně vpádu nepřátelského na sebe očekávati musí: toho že nejv. úř. a soud. zem. na místě stavův žádnou měrou slavným a pokoje milovným stavům téhož kurfiřtství vůbec, nýbrž některým toliko od týchž stavův král. čes. poběhlým a na ten čas při dvoře kurfiřtském se zdržujícím zlým a nevěrným patriotům neb vlastníkům a jiným jejich radám, nepřipisují. A protož aby jmenovaní stavové i města téhož kurfiřtství saského, jak jich nejv. úř. a soud. zemských tak i svou vlastní ku pokoji a sousedství a k srozumění trvanlivému vůli a mysl příchýlnou, a jak by Čechové neradi v nepokoj a nedorozumění nějaké s nimi vešli, ještě jednou porozuměti a vyskoumati mohli, že pro to samé vidělo se jim za slušné a potřebné býti, psaní toto k nim učiniti s přátelským toho při nich vyhledáváním, aby oni kurf., pána svého, z úmyslu a z rad těch, kteréž by se k výš jmenované zkáze a prostředkům nejtužším a nejposlednějším vztahovaly, srážeti i jim všelijakou překážku činiti nápomocni byli, sebe pak samých proti králi a pánu jich, ovšem pak proti král. čes., též královstvím a zemím k němu přivtěleným a s ním sjednoceným — kteréžto ani společně ani rozdílně kurf. saskému ani jeho zemím žádné nejmenší příčiny k urážce nějaké nikdy nedaly, nýbrž všecky,

předně pak a obzvláště stavové král. čes., od začátku vy- 1620
zdvižení té defensi své jeho kurf. milosti tak vysoce ušetřovali, že pod tím tou samou příčinou nemálo dobrých příležitostí jim z rukou jich uplynulo — potřebovati nedali.

Paklit by se vždy jináče stalo, tedy že stavové král. čes. nebudou moci toho pominouti, jakž výš dotknuto, jináč se v věci té zachovati, nežli aby to, což způsob a běh vojenský s sebou přináší, jakkoli sice neradi to učiní, pro obhájení svého nejmilostivějšího krále, dle vyměření dobře nabytých svobod a privilegií svých, též manželek, dítek, jmění a statkův vlastních z přítomné a nevyhnutelné potřeby před sebe vzali, ostatní pak skončení toho pánu Bohu všemohoucímu poručili. Toho že před nimi tajiti nemohli, jsouce k nim sice vši přátelskou a sousedskou přívětivostí hotově nakloněni, a jich na konec ještě jednou za to žádajíce a sousedsky napominajíce, aby zachování sobě v celosti všeobecného jejich náboženství evangelického, proti tomu pak odvrácení od sebe toho nesnesitelného jha a otroctví španielského, i což by koli všechněm jich potomkům s obojí strany skrze to na šíje jich vzloženo býti mohlo, k srdci svému opravdově připustili a při kurfiřtu, pánu svém, všeliká ta předsevzetí a úsilí nepřátelská skutečně zastaviti a přetrhnouti jim nápomocni byli; s tím je všechny v ochranu pána Boha všemohoucího poroučejíce. —

Nad to nade všechno nejv. úř. a soud. zem. učinili k samému kurf. sas. v příčině té jeho exekuci mnohem ostřejší psaní 4. d. září, v němž vyhledávali toho při něm, aby proti 4. září.
králi, pánu jejich, ani proti koruně české a zemím v konfederaci obsazeným nic nepřátelského nezačínal, ani moci své vojenské k službě papeží a Hišpanovi na nejvyšší nebezpečnoství všech stavův evangelických a slavného národa německého ztenčení a lehkost nevynakládal. Což vše zní v sobě takto:

„Nejjasnější, vysoce urozené kníže! V. kurf. M. služby naše hotové a povolné s vinšováním zdraví stálého i všeho prospěšného štěstí předně vzkazujeme. Milostivý kníže a pane! Od J. M. krále českého, pána našeho nejmilostivějšího, rady a hejtmána hořejších Lužic, Adolfa z Gerštorfa, právě dnešního dne jsme v tom zpraveni, jakým způsobem V. kurf. M. toho při něm žádati ráčí, aby stavy zemské téhož mark. psaním svým obeslal pro uvedení jim v známost jisté kommissi císařské. Při čemž také od téhož hejtmána jako i odjinud dokládá se, že V. kurf. Msti lid válečný k hranicím lužickým se podává.“

„Z čehož snadno se soudí, k jakému cíli dotčená kommissi směřuje, obzvláště pak z V. kurf. M. vyslaným našim

1620 nedávno pominulého času v Drážďanech udělené resoluci mohlo se tomu dobře vyrozuměti, kterak V. kurf. M. proti vši naší naději od strany odporné tak dalece namluveni býti a nyní mnohem jinačejší domnění, nežli s počátku v tom jste se k nám pronášeti ráčili, o nás míti ráčíte. Anobř z toho poznáváme, že V. kurf. Msti naše všemu křesťanstvu v známost uvedená apologie a dedukci nikdy opravdově přednešené nebyly; nebo jinak nebylo by možné, aby jste V. kurf. M. jakožto kurf. evangelický — jehožto předkové o rozšíření a zachování v celosti náb. evangelického a tak draze dosažené svobody proti papežskému, jezuitskému i španielskému tyranství přenášet se starali a usilovali, anobř i moc svou nejvyšší všecku na to vynakládati se neliknovali, majíce tak převzácná léna a statky zápisné od koruny české sobě puštěné a propůjčené — ku přijetí na sebe takové kommissi, kterouž papežské a španielské rady na císaři mocí vymohly, potřebovati se dali a tou měrou samoděk k tomu napomáhati míti ráčili, aby ta již od drahného času vyhledávaná exekuci koncilium či sboru Tridentského proti všechněm stavům evangelickým sv. říše potom tím snázeji k svému vyřízení skutečnému přivedena býti mohla, jakž se tomu všemu neřkuli z rozličných od skribentův papežských na jevo vydaných spisův, v nichž se to, že jedni sektáři druhých sektářův pomocí a fedruňkem plnění a vykořeňovati se mají, a zvláště v knize Pavla Vindeka o vykořeňování kacířství dosti výslovně a německy znamenáno nachází, ale brzy z každodenních jejich praktik nazbyt vyrozumívá.“

„Ano i tím se strana papežská nyní pochlobává a za pravdu z Říma se píše, že liga v říši do věcí českých proto dosavad zjevně se nevkládala, jakž to již nyní činí, až nejdříve V. kurf. M. sobě vyzískají, jakož po své straně již tak daleko přivedli, že V. M. kurf. větším počtem hlasův a přimluvou kurfirstův duchovních ve všem všudyž dle papežova a náhončích jeho vinše se spravovati a po nich Amen říkati musíte, tak že, jakékoliv by věci ty dle vůle a úsudku božského skončení vzaly, V. kurf. M. ráčíte míti přitom konečně nač mysliti, jak těžko bylo by z prolévání krve nevinné a zvláště svých domácích viry pánu Bohu počet vydati.“

„K tomu také myt toho při sobě nijakž poznati a vyhledati nemůžeme, jak podstatný základ kommissi ty císařské, proti koruně české a zemím k ní přivtěleným nařízené, v sobě by měly a čím by se s právem ospravedlňovati mohly, netoliko za příčinou tou známou a patrnou, že táž koruna a země k soudu říšskému nepřináleží, alebrž také proto, že to celé předsevzetí proti ní začaté, byť krásně toho prvního rozmyslu

před rukama nebylo, proti všechněm božským i lidským prá-¹⁶²⁰vům, obzvláště pak proti sv. říši právům a zřiz. zem., proti kapitulacím císařským, ovšem proti základním a hlavním zřiz. zem. a výsadám jak král. čes. tak i jiných přivtělených zemí hned naskrze a oble bojuje a čelí.“

„A přes to všecko vždyť to věc prvé neslychaná jest, aby římský císař v své vlastní a privátní při, kteráž domu a rodu jeho toliko, a ne celé říše se dotýče, sám jedné a též chvilé stranou, soudcím i exekutorem právním býti, a přitom někteří jiní málo stavové, ještě předtím o túž věc žádný sjezd říšský, žádné pořádné vyslyšení neb process, mnohem méně nějaké obecné snešení a rozeznání říšské nepředěšlo, tak se stranními soudci v rozeptí té dělají a k tomu, aby tu privátní neb postranní pretensí, to jest obranu a zástěru nepřátelskou, moci proskočiti a provésti pomohli, namluviti se dáti směli.“

„A byt se pak tu krásně ještě většního interesse neb pohodlí říše dotýkalo, tedy náleželo by s právem, aby dle slušnosti a spravedlnosti to vše bedlivě vyhledáno a, což se všech ze spolku a zároveň dotýče, to také ode všech jednomyslně váženo i na místě postaveno bylo. A protože bylo by jistě potřebí, míti v příčině té dobrý pozor na zadní kola, aby, co se nyní koruně české od domu rakouského děje, potom časem svým i sama římská říše s tím od něho se nepotkala a ona touž měrou pod jho a v porobu španielskou uvedena nebyla, k čemuž jest již začátek dobrý učiněn a přede dveřma se spatřuje. My sice musíme na ten čas v tomto nátisku našem vůli pána Boha spravedlivého poddání býti a přestávati na ní, očekávajíce trpělivě, až by on sám ku pomoci a retuňku přispěti a věci té skončení dobrého popřítí ráčil, vědouce také o tom jistotně, že jeho všemohoucnosti to výborně vědomé a známé jest, kterak J. M. český král, pán náš nejmilostivější, jako i stavové král. čes. a jeho přivtělené i konfederací zvláštní spolčené království a země — nic se na to neohlédajíce, že o tom konečně věděli, veť jest dvůr císařský V. kurf. M. zapráhl, a oni stavové měli k tomu příčin a příležitosti dosti, aby byli v jiných místech, a to těch, odkudž se nyní na ně během nepřátelským dolíhá neb doskakuje, úmysl strany své odporné dosti časně předjiti mohli, když jsou již tak drahý čas moci válečnou byli zásobeni — V. kurf. M. nikdy té nejmenší příčiny k urážce jsou nepodali, nýbrž ji milovali, uctivostí předcházeli, vysoce sobě vážili, i s zeměmi V. kurf. M. ve všelikém sousedství dobrém zůstávajíce a jako říkáje sami sebe k ztenčení a zemdlení přivozujíce.“

„Co jsou pak koli stavové z strany vyzdvižení konfede-

1620 raci, císař Ferdinand od koruny české, k čemuž byli vol neb nevol přinuceni, odloučení a volení nynějšího krále a pána svého, jako i defensi posavad trvajících před sebe brali z společného země přivtělených uvážení: k tomu ke všemu měli jsou slušné právní a dostatečné příčiny i svobodu, a troufají sobě, že před Bohem i přede všechněmi nestrannými stavy v sv. říši i kromě říše ze všeho toho odpovídati a právi býti moci budou, pokudž by toliko jednou ku pořádnému slyšení a rozsudku táž věc přijíti mohla.“

„My toho s zvláštní bolesti srdce okoušíme, kterak naši odporníci v říši i krom říše nás a spolusjednocené naše, jak nejhanebněji umějí a mohou, roznášejí a obouzejí; a rovně jako tam před časy od pohanův bývalo křesťanům nevinným mnoho nedůvodného přičítáno, tak také nyní žádné lživé a utrhavé věci a nářkové mrzutí vymyšlení býti nemohou, kterýmiž bychom my od nich obtíženi a zmazáni nebyli.“

„Předně pak a nejprvé, ač dokonce smyšlené, to se zvelečuje a nám okolo uší odrhá, jako bychom my skrze vyslané naše s Turkem zvláštní srozumění míti, anobrž jemu i dokonalého durchcugu a průchodu svobodného do říše podávati měli: což vše jest klam zjevný, a nám podobné věci na mysl naši nikdy nepřišly. Naši zajisté a konfederantův našich vyslaní k turecké portě jsou teprva na cestě, nemajíce sobě nic jiného doporučeno od nás, jediné aby s sultánem o dobré sousedství a pokoj jednali a na místě postavili, jakž to též i jiní potentatové a národové křesťanští víceji činívali a posloužili sobě tudy k dobrému. Skrze což také sv. říše bude lépeji od nás zabezpečena a opatřena, nežli se kdy před tím od domu rakouského co toho stalo, když podlé libosti jeho pouhé, bez vůle a rady kurfiřtův sv. říše, také i země těchto, s Turkem válka vyzdvížena i pokoj zase učiněn, a to vše s téhož domu fortem a pohodlím domácím a obzvláštním: což by se v čas potřeby snadno a dostatečně ukázati mohlo.“

„Kdyby pak pod tím a takovým způsobem nynějším, kdyžto strana naše odporná skrze uvedení do říše tak silných vojsk a národův cizích miní sobě království a země ty, kteréž s Turkem mezují, v dokonalou služebnost uvéstí, Turek tak učinil, a vezma sobě odtud příčinu proti domu rakouskému a Hispanovi, sílu pak tu jich velikou v náké podezření seestné, také se vši silou a mocí svou se vyzdvihl, zvláště pak poněvadž se to všecko děje právě v dobu, v kteroužto dotčených království a země poslové nic jiného nevyhledávají při dotčené portě, jediné toho, aby od sultana dobrým sousedstvím a pokojem byly ujistěny: i tuž bychom my již musili v případnosti takové i před pánem Bohem i přede vším světem

v tom, že jsme k ničemuž tomu žádné nejmenší příčiny Turku¹⁶²⁰ neposkytli, slušně vymluveni býti; anobrž mohlo by se to s daleko lepší podstatou provéstí a prokázati, jak veliká a bohatá podání a zámlyvy služebníci císařští při portě ottomanské jsou činili, aby jen Turka proti nynějšímu králi uherskému do zbroje vloudili, i kterak jsou se tím zjevně a neukrytě pochloubati směli, s jakými praktikami obzvláštními při dvoře tureckém vůkol zacházejí, kterýmiž by konfederanty přemoci a přeštekovati mohli, jakž to všecko časem svým na světlo vynášeno bude.“

„Z těch tedy příčin V. kurf. M. ještě jednou poslušně a snažně za to prosíme: aby ste V. kurf. M. jakožto výsoce rozumný potentat evangelický tyto věci všecky při sobě zdravě povážiti a s nepřátelským na nás se nutkáním a s zkázou zemskou proti koruně české a zemím přivtěleným nic nezačínati a před sebe nebrati, nýbrž ubohé krve nevinné, kteráž by přitom s obojí strany v zemi tekla, kdyžby do ní z potřeby nevyhnutelné národové cizí se uvedli, a tudy hněv boží se popudil, ušanosovati a mnohem raději v dobrém přátelství a sousedství s naším nejmilostivějším králem a pánem, jako i se všechněmi zeměmi jmenovanými ještě na další časy zůstávati, a proti tomu zase od nich všeho toho, což by V. kurf. M., stavům i lidem poddaným V. O. k milostivému a příjemnému zalíbení, vzdělání a pohodlí trvanlivému platně a prospěšně sloužiti a od nich prokazováno býti mohlo, nadáti se ráčili.“

„Paklit proti vši naší dověrnosti V. kurf. M. lid válečný na nás anebo na naše milé konfederanty v Hořejších anebo Dořejších Lužicích během nepřátelským sáhne a nám neb jim škoditi bude: tehdy uznáváme býti sebe tím povinni a zřiz. zem., též konfederací mezi nimi a námi vyzdviženou k tomu zavázání, aby chom i spoluoudův i vlasti našich proti jednomu každému, kdo by ten koli byl, že by na král. čes. a země k němu přivtělené způsobem nepřátelským sáhl, do nejvyššího přemožení hájili a zastávali; jakož pak takovou měrou v příčinách takových jináče učiniti a se zachovati nemůžeme a nemáme, nežli aby chom se k veřejnému vedlé sebe za jednoho člověka stání obrátili, nám od pána Boha a přirození propůjčeného prostředku a defensí nařízené se ujali a J. M. královské, jakožto našeho mocí našich starožitných a dobře nabytých svobod a obdarování spolu a vedlé zemí přivtělených pořádně voleného a korunovaného krále a pána, spolu s naší milou vlastí a spřízněnými našimi, zvláště že, jak výš dotčeno, jak JMK. tak ani stavové nikdy V. kurf. M. k tomu povstání příčiny žádné nedali a proto také tím větší pomoci a ochranou všemohoucího těšiti se mají, s vynaložením statkův i krve své, tolikéž

1620 pomoci a fedruňku věrného v nově zvoleného uherského krále a stavův uherských i sedmihradských, jakožto našich konfederantův, dle nejvyšší možnosti obhajovali a tudy potlačení a služebnost tu, kteráž se již nyní na poctivé stavy evangelické v Hořejsích Rakousích — kteřížto, byvše na díle sliby lahodnými, na díle skrze zrádu svých vlastních krajanův, až naposledy i mocí nepřátelskou k tomu namluveni, aby se knížeti bavorskému poddali, již nyní všecka privilegia svá od sebe odvésti a sami sebe na milost a nemilost císařskou vzdáti, svobodu v náboženství na prosté přimluvě a naději zakládati, všecky náklady vojenské zaplatiti a k tomu ke všemu ještě lid vojenský v pevnostech vychovávatí musejí — vzkládá, jako nesnesitelné a před pánem Bohem a před milými potomky k vymluvení a zastávání nemožné jho, od nás a potomkův našich, dle možnosti nejvyšší, s pomocí pána Boha odvrátili, skončení pak toho Bohu spravedlivému poručili. K čemuž naposledy přistoupí i to: že to žalostivé úpění a nařikání tolik tisíců duší soužených skrze oblaky do nebe proraziti a, když při lidech žádného již slyšení ani vyslyšení dovolati se nelze, naposledy aspoň to kamení ve zdech volati a břevna v sroubení jemu se ozývati a odpovídati musí.“

„Ale s tím se vším myt ještě vždy nemůžeme a nechceme věřiti tomu, aby V. kurf. M. nám jakého tomu podobného neštěstí přiti, mnohem pak méně sami od osoby své na nás uvalovati chtiti ráčili. S tím V. kurf. M. od pána Boha svrchovaného dobrých rad a vnuknutí, stálého a trvanlivého z strany těla i duše ve všem všudyž prospěchu vinšující, ku poslušným službám dle možnosti našich hotově a volně se zakazujeme.“

Věci Lužické.

Kurfiršt saský, nedáv se ničímž tím v kommissi sobě svěšené rozpakovati, list svůj k městu Buděšínu 2. d. září podal, stavům pak téhož markrabství sjezd obecný do téhož města k 7. d. m. září položil, chtěje jim dáti vůli dokonalou císařskou skrze kommissaře své přednésti. O čemž maje sobě oznámeno časně Fridrich český král od Adolfa Gerštorfa z Gerštorfu, landvokta lužického, nařídil to při něm i hned dostatečně s záповědí přísnou, aby toho k vůli kurf. saského nikoli nečinil, stavů nesvolával, ovšem pak sám od osoby své s ním v žádnou traktaci postranní se nevydával.

Když pak přes to všecko kommissaři sasští, totiž Jakub z Gryntálu, nejvyšší kommissař vojska saského a správce vrchní hrabství Mansfeldského, a Augustin Šmid, rodič Gerlický,

orator neb posel císařský, dostavše se do Budišína, vydali se 1620 v jisté rokování s týmž landvoktem a osobami z stavův některými, přednesvše jim obšírné psaní císařské, jehožto přepis málo níže se položí: v tom přitáhl k Budišínu Jan Jiří markrabě brandenburské z Jegerndorfu neb z Krňova, general slezský, (měv sobě v tom danou instrukci neb ordinanci od krále českého, k němuž přijel o to do Prahy naschválně od Králové Hradce, aby markrabství lužického s lidem svým hájil) s 6000 lidu zbrojného, a zmocniv se ním města, netoliko obec s prvo-počátku trochu jemu odporující k spokojení a poslušenství královskému zase přivedl, ale i jmenované kommissáře s landvoktem i s jistými osobami z stavův tu zastížených do arrestu vzal a nejdříve odtud do Žitavy, potom pak až na hrad Pražský odvéztí a dodati poručil; Buděšín pak osadiv devíti sty jonáků branných, jako i Gerlici a jiná města Lužičanův náležitě lidem opatřiv, všecky k tomu přivedl, že jsou se novým slibem človecenství králi i koruně české zavázati musily.

Svrchu pak dotčeného psaní ohradního, kteréž císař k Slezákům i Lužičanům po výš jmenovaných kommissářích v tu dobu odeslal, byla summa ta:

Že mají o tom vědomost dobrou, jakým způsobem jsou osobu jeho, dědičky král. čes. pořádné vnuka, za krále, vrchního kníže a markrabě své sobě zvolili, vyhlásili, ano i přísahu poddanou a dědičnou jemu a dědicům jeho vykonali; proti tomu pak, kterak on císař Ferd. hned po smrti nebožtíka císa. Mat. podle znění reversu svého všecky jejich majestaty, privilegia a výsady jim náležité stvrdil a konfirmaci jich knížatům a stavům, v ty časy v Vratislavi pospolu shromážděným, odeslal, kterouž oni také od něho s náležitou úctivostí přijali a dosavad za sebou mají. Odkudž že jest se jináče nedomníval, než že, an pamatujíce na povinnost a závazek svůj, pánu Bohu i jemu jakožto vrchnosti své pořádné učiněný, ovšem majíce veliký pozor na práva božská i lidská, nieméně i na pokuty v nich proti poddaným neposlušným vyměřené, jako i na ta dobrodiní a pohodlí svá veliká, kteráž jsou od předkův jeho slavných, císařův římských a králův českých předešlých, přijímali, příkladem předkův svých milých k němu poslušnosti, věrnost tu prokazovati budou, jakož na věrné poddané a lidi manské s právem přísluší.

Avšak že jest hned od začátku správy a panování svého to poznati a shledati musil, že dotčení stavové mimo týž revers jeho, jemuž jest on zcela a zouplna učinil zadosti, směli jsou mu ještě jakési jiné výminky představovati, právo jeho dědičné, kteréhož on pokládá sobě míti ke králi českému, a jehož předkové jeho tuze a podstatně zastávali, u velikou po-

1620 chybnost uvozovati, víru a slib od předkův jejich na onen čas císaři a králi Ferdinandovi, dědu, i dědicům a budoucím jeho, vykonaný zrušiti i privilegii a svobod, jim z větší částky od slavného domu rakouského nadaných, málo sobě vážiti, a na-posledy i jemu králi a knížeti svému zřetelně se zprotiviti a tou měrou velebnost jeho císařskou a královskou přetěžce uraziti. I ačkoli pro takové jich výstupky veliké měl jest k tomu poskytnuto sobě od nich příčin nemálo, aby se k nim podlé vyměření řádu a práva zachoval; však že jest vždy přísnosti té k nim užiti nechtěl, věda o tom výborně, že dosti skrovný počet osob z prostředku jich k tomu krivopřísežnickému a bouřlivému snešení, kteréž se s strany osoby jeho v městech Pražských stalo, jest dobrovolně svolil a je sobě oblíbil.

Poněvadž pak uznával by býti sebe tím povinného, aby tak dobře takové škodlivé a z pouhé neposlušnosti od lidí poddaných proti vrchnosti jich pořádné ztopené bouřky a pozdvižení slušně a spravedlivě ztrestal, jako na přirozenou svou a celého domu rakouského dobrotu a milostivost ohled bedlivý měl, ustrnuv se i na tom, aby v příčině té udělal veliký rozdíl mezi těmi, kteříž sobě aspoň ještě nyní usmyslili a ku povinnosti poddané zase se dobrovolně navrátili, a těmi, ješto by v té tvrdošíjné a zaryté neposlušnosti předce dále setrvati minili: z těch příčin že jest sobě k tomu cíli za svého kommissaře a plnomocníka nejosvědčenějšího kurf. saského zvolil a jemu tu moc plnou a dokonalou dal, aby stavy a obyvately dotčeného knížectví a markrabství nepoddané a neupřáhlé jmenem a na místě jeho cis. a královském k slušné nápravě a ztrestání přivéstí, povolné pak a sobě usmyslující na milost přijímatí mohl.

A protož že všechněm vůbec společně i rozdílně, stavům a obyvatelům knížectví slezských i markrabství lužického, též lidem poddaným o tom milostivě a dostatečně poroučeti ráčí: kdokoli z nich a kterékoli chvíle bude od téhož kurf. saského jakýmkoli způsobem v čem tom náležitě napomenut, aby se i hned před osobou jeho postaviti a v úmysle svém dokonalém, co by dále činiti minili, vyjeviti, rozkazům jeho zadosti činiti, na sebe samé opravdové a za času se rozhlednouti a na své vlastní dobré a blahoslavenství časné bedlivý pozor míti neobmeškávali a lidem bouřlivým a neupřímým svozovati se v tom nedali, i toho s pilností při sobě povážíce, že zisku a pohodlí, jehož snad z rozbrojův těch nabyti troufají, dostane se z nich nemnohým, ale neštěstí a závada odtud vyplývající žeť uvalí se na všechny vesměs, beze všeho stavu, řádu a povýšenosti jich rozdílu a ušetření.

Kdo tedy koli z týchž stavův ku povinnosti své předešlé

i hned beze všech dalších rozmyslův a odkladův poslušně se ¹⁶²⁰ navrátí a dle vyměření dotčeného kurf. se zachovají, že mají všickni od něho na milost přijati a při svých starobyklých svobodách, výsadách a zvláštnostech zcela a zouplna zůstaveni a zachováni býti; neposlušní pak a v rebellii své zarytí že spůsobem a obyčejem náležitým a v právích vyhrazeným s pokutou a trestáním zasloužilým nepromijitedlně potkatí se musejí.

Naposledy, co se tkne těch konfederací jakýchkoli, kteréž jsou tak mezi sebou zdělali, a to proti povinnostem a závazkům svým poddaným, kteréž pro tu příčinu samotnou jsou neslušné, krivopřísežné a u práva ničímž, ty že císař podobně listem tímto moří, kazí a vyzdvihuje dokonce, tak že žádnému z nich k ujmě a k ouhoně dobré cti jich sloužití nemohou a nemají nyní i na časy budoucí a věčné. —

Kurfířt tedy saský, dovědév se toho, kterak Lužičané napomenutí jeho k sobě netoliko nepřijali, ale i nad to výše i kommissari na jeho potupu velikou do Prahy zavezení jsou, nechtěl již déle s tím tažením svým vojenským prodlévati; nýbrž po vykonaném rozžehnutí v kostele zámku Drážďanského a užívání svátosti stolu Páně, hnul se odtud s svou životní stráží upřímo k vojsku hlavnímu, kteréž přitáhví před Buděšín, od markraběte všemi potřebami dobře opatřený, začalo se již mezi tím šancovati a hraditi okolo něho, jsoucí v tu dobu okolo 14 neb 15 tisíců jizdy a pěchoty silné. A až ještě po třetí dal obležených napomenouti s dostatkem, aby, připustíce výstrahu jeho přátelskou k srdcím svým, jako i nebezpečenství a záhubu jim nastávající, ku poslušnosti císařské zase se navrátili: však obležení nechtěli, aneb spíšeji pro posádku markraběcí do města uvedenou nesměli a nemohli změnití úmyslu svého; pročež rozkázal generálům svým, totiž Wolfovi hraběti z Mansfeldu a Fridrichovi knížeti saskému z linie Altenburské, aby obleženým žádné další lhůty a oddechu nepřáli, nýbrž během vojenským se vši opravdovosti k nim přikročiti hleděli.

Oni tedy, nic se na to neohlédajíce, že 10. d. září markrabě z Krňova vpravil do města ještě 1200 lidu čerstvého a branného, tím snažněji povinnost svou konali a jak střelbou velikou tak i šturmy častými obleženým zaneprázdnění veliké zavalovali, poručivše předně kusův několik k vodárně městské zasaditi, jimiž ji v krátkém čase znameňnitě pokazili, jednoho dne dvanácte kulí ohnivých do ní uvrhše.

S druhé strany obležení počínali sobě také nelenivě; nebo vy-
padajíce začasť ven z města, neřkuli nemálo soldatův kur-

1620 firštu potloukli, ale nad to výše 12. d. září i tři kusy střelby jemu odňali a s sebou dle jiné kořisti od dobytka do města s radostí nemalou přivezli.

Čimž vojáci sasští byvše nad míru rozdražděni, hledali dobré příležitosti, aby se škody té i posměchu svého zase vrchovatě pomstili. Protož 16. d. září, shromáždivše se u velikém počtu, tak tuhý outok na město střilením a šturmováním udělali, že drahý počet obležených na valích postříleli, ostatní pak s valův do města sehnali, mezi tím byvše toho úmyslu dokonaleho, aby po žebřících, ke zdem již přistavených, zdi městské zlézli a do města proskočiti mohli. Ale prozřetelnosti zvláštní nejvyššího toho, jenž město opatroval, bylo jim to vše zkarceno. On zajisté srozuměv, k čemu by se to schylovalo, poručil spěšně veliké trámovi, pro tu příčinu záhy po valích rozvežené, dolů na žebříky smetati, čímž neřkuli všickni ti žebříkové potřískání, ale i soldati na nich a okolo nich zastížení přenáramně zohaveni a pochromeni byli.

Mezi tím, když kurfiršt lid svůj pěší krajský z měst a z vesnic s sebou přes pomezí země své vyvedl a podobné služby rytířské i od rytířstva markrabství mišenského vyhledával; tedy rytířstvo kraje mišenského v tu dobu v městě krajském ještě pospolu ležící a pode dvě kompagnie a Jetrichovi Juliusovi z Weispachu a Křištofovi z Goldaksu, rytmištrům, pod správu uvedeno, učinilo o to psaní k kurfirštu pod datum z města Mišně $1\frac{1}{2}$ d. září v smyslu takovém:

Že se kurfiršt může v tom milostivě upamatovati, kterak nedávno pominulého času jim poslušným stavům a obyvatelům země mišenské skrze milostivé poručení to v známost uvedl, aby se jako včera do města Mišně sjeli a tu další ordinanci od něho očekávali. Kterážto, aby se v tom se vši poddanou volností tak zachovali, že jsou dne včerejšího s svými koňmi, čeládkou i s náležejícími k tomu vozy špižnými tam najíti se dali. A majíce některé artikule potřebné ku přednesení, ty že jsou poněkud kommissarům a musterherům od něho nařízeným předložili; kteřížto že ukázali jim na to, aby je v spis uvedli a jim svěřili, že je kurf. po schvální poště odešlati chtějí.

Ačkoli tedy o tom vědomost dobrou mají, že kurfiršt bez toho s vysoce potřebnými věcmi zaměstnán jest, a oni nerádi by ho tím svým vznešením ještě víceji zanepraždňovali, poněvadž však předotčení artikulové byli by tak platní a důležití, že jich těchto těžkých a zjitřených časův mlčením pominouti nemohou, že tedy poníženě prosí, aby jim milostivě vyrozuměti a jako otec země zdravě jich povážiti ráčil.

Předné pak že mu přivozují ku paměti to, kterak na onen

čas veleslavní předkové jeho zřídili na jistých panstvích svých 1620 osoby zvláštní z lidí poddaných, kteréž by v takové případnosti vojenské byly povinny, míti pozor na obyvatele v témž kraji neb na týchž panstvích osedlé; i to při nich opatřivše, aby jistý počet vozův špižných pro dotčené stavy a obyvatele vypravily a na hotově na tom každém panství měly, obzvlášť pak že v kraji mišenském takové nařízení od starodávna se nachází, aby ke 24 koňům rytířským jízdným tři vozové nákladní neb špižní a dva stanové se vším jiným k tomu příslušenstvím potřebným z dotčeného úřadu neb panství byli vyrystováni. Čehož však že nynější hejtmané na panstvích kurfirštských, na nichž právo takové nařízeno jest, chtěli by se stavům a obyvatelům zpečovati. Z té příčiny že kurfiršta za to prosí poddaně, aby o tom milostivé nařízení při týchž hejtmanech učiniti ráčil, aby oni dotčené vozy špižní, tak jakž to za starodávna bývalo, i nyní také k této potřebě zemské zhotoviti a z panství aneb úřadův jim svěřených neprodleně vypraviti mohli.

Za druhé, kdež kurf. toho v tom svém poručení na rytířstvo milostivě podává, aby jeden každý z nich na koně své jízdné penězi neb platem za tři měsíce se opatřil a zásobil, tu že by sobě nic raději nevinšovali, nežli aby v příčině té milostivou vůli jeho bez své veliké škody naplniti a volní se ukázati mohli. Ale poněvadž, ne sice všickni, větší však jich částka utěšené obtížnosti na statech svých a vedlé toho i jiná břemena snášeti musejí: z té příčiny že nemohou v těchto roztržitých časech a v neslýchaném mince zvýšení, jak by sice nejraději chtěli, kurfirštové žádosti milostivé povoliti a naplniti; nýbrž že mnohem víceji poddaně ho prosí, pokudž by měli na hranice položeni býti, aby kurf. přede všemi jinými věcmi takové nařízení milostivé učinil, aby také náležitého vyplacení a potom dále i své pořádné záplaty měsíčné dosáhnouti mohli. Jinak kromě toho, poněvadž jim nynější výprava neb vyrystování velmi těžce přichází, že nevědí, kterak by k tomu tažení dostačiti mohli, obzvláštně když jim za příčinou výš oznámených obtížností možné není, sebe v tom z vlastního měšce zakládati.

Třetí, ačkoli nemají naděje, aby kurfiršt na ně poslušné rytířstvo toho, aby ven z země někam vytáhnouti měli, podávati ráčil; avšak poněvadž nacházejí to, že již lid z měst a z vesnic přes pomezí jest vyveden, o němž rytířstvo nadálo se, že toliko pro obhájení země nařízen jest, že se tedy obávají toho, aby podobným způsobem i jim toho se nepřitretilo. Pokudž by pak vždy to tak předsevzato býti mělo, o čemž však že naděje nemají, tedy že ve vše poddanosti, jak nej-

1620 výše býti může, kurfiršta za to prosí, aby toho při sobě s pilností povážiti ráčil, jak vysoce škodlivé nepřiležitosti odtud by vzrůstí mohly. Nebo předně toho dotknouti sluší, že by to přes pomezí rytířstva tažení proti jejich privilegiím, ano i proti slavných předkův kurfirštových reversům, na to dotčenému rytířstvu daným, oble a patrně čelilo. Pročež že mají k tomu příčinu slušnou, aby se v věci té dle svého svědomí dobrého náležitě a šetrně ozvali. Oni sice že toho úmyslu nejsou, aby kurfirštu v nařízenou a předsevzatou od něho expedici neb tažení váleční sáhati a náké vyměření v ní činiti měli, zanechávajíce té vsí věci, kteráž začata jest bez vůle a vědomí vsí země, aby byli z ní právi, lidem těm, ješto jsou kurf. k ní radili. Přes to však všecko že podávají mu ve vsí poddané poníženosti k bedlivému povážení toho: kdyby oni v tomto vojenském příběhu přes hranice a tak proti svým milým sousedům krevním, příbuzným i jiným dobrým přátelům, ovšem pak u viře a náboženství křesťanském s nimi za jedno se srovnávajícím lidem, anobřž proti těm, kteříž jim k tomu příčiny žádné nikdy nedali, ale spíšeji všelikou přátelskou volnost a přívětivost sousedakou k nim ustavičně prokazovali, vedení a potřebování býti měli, s jakým srdcem, myslí i chutí, ano s jakým svědomím, štěstím a prospěchem by tažení takové před sebe vzíti měli a mohli? Ano byt se pak krásně jim i podlé vůle a vinše jejich dotčené tažení zvedlo; s tím však se vším, že to jich předsevzetí nebylo by proti žádnému jinému začato a vedeno, nežli proti jejich milým sousedům a přátelům, jež oni mnohem spíšeji milovati nežli jich nenáviděti povinni jsou.

Při kterémžto rozmyslu a povážení svém, že nemají k kurf. naděje jiné, než že on na ně toho, aby ven z země táhnouti měli, podávati a od nich žádati neráčí, nýbrž zanechá jich doma v zemi pro dostatečnější obhajování ji a samých sebe, poněvadž naději se konečně, že je kurf. v tom o své ujmě začatém tažení milostivě ušetří.

Pakli by vždy proti vsí naději jejich toho od nich žádati nepřestával, tedy že se mu v tom světle a neukrytě ohražují, že se oni proti svým milým sousedům a přátelům v žádné nepřátelské předsevzetí a oučinky vydávati nemíní a nemohou, nýbrž museli by v příčině té mnohem větší pozor míti na své vlastní svědomí a jmeno dobré, ovšem pak na své domácí pohodlí, prospěch a blahoslavenství časné, nežli na náké jiné věci postranní. V jiných pak všechněch a všelijakých případech že chtějí rádi jako věrní patriotové neb synové vlasti a manové při kurfirštu, pánu svém, až do životův svých skonání věrně státi a se chovati, jsouce k němu té celé a nej-

poddanější dověrnosti potěšitelné, že kurfiršt toto jich poddané¹⁶²⁰ a úmyslem upřímným přednešené vnuknutí a výstrahu milostivě k sobě přijíti, povážiti a, že z věrného a poddaného srdce jejich pochází, při sobě uznati ráčí. S tím že kurfiršta v ochranu pána Boha se vším jeho kurfiršským prospěchem a panováním dlouhým, sebe pak samé jeho kurfiršské milosti a přízni s prokazováním jemu svých ustavičných, věrných a snažných a poslušných služeb poddaně poroučeji. —

Třetího dne potom Jan Jíří markrabě brandenburské z Krňova, general neb nejvyšší polní hejtman vojska slezského, buď že dověděl se omluvy té rytířstva mišenského, buď sám od sebe a z té dobré náklonnosti, kterouž k zemím a k stavům kurfiršta saského měl, učinil k dotčeným stavům, obyvatelům i lidem poddaným kurfiršství saského v markrabství mišenském, v landkrabství durinském i v Fojtlandu bydlícím z města Gerlice $\frac{1}{2}$ d. září psaní přátelské a pronikavé v smyslu a rozumu takovém:

Kterak a z jakých nevyhnutelných příčin, jmenovitě pro zachování v celosti svobodného pravého křesťanského náboženství provozování, i majestatu na ně od císaře Rudolfa dosaženého, jako i pro obhájení král. čes. a zemí k němu přivtělených před porobou věčnou a potlačením jich dokonalým, ta potřzka a nedorozumění české jest se počátečně usnovalo; též také kterak dotčené země při císaři římském, na mnohonásobní kurfirštův a jiných osob vzácných přimluvy, anobrž i na snažné a vlastní týchž zemí poddané a plačtivé toho při něm vyhledávání žádně nejmenší nápravy a zpomožení skutečného v svých stížnostech obnovených dovolati jsou se nemohli, nýbrž místo toho mnohem spíšeji na jmenované království i jiné okolní a k němu přivtělené země mečem, ohněm i všelijakým tyranstvím, ukrutností tureckou daleko převyšujícím, jest saženo a potlačeno, a týmž zemím národové barbarští i jiní národu německého jmena hned z přirození svého náramně nenávidící, proti všemu řádu, právu a zřiz. zem. sv. říše, k jich dokonalé záhubě a zkáze na hrdlo jsou uvedeni, a všecko datum strany odporné na samých a pouhých prostředcích násilných a té již na nejvyšší zjitřené a rozzlobené válce krvavé založeno: toť již, pohříchu, celému světu více, než náleží a potřeba ukazuje, v dobré vědomosti a známosti pozůstává.

Z té příčiny že se kníže neomylně nadál, že knížata a stavové evangeličtí sv. římské říše v říši, žádného nevymíňující, nad jmenovaným královstvím a zeměmi, jakožto nad spolu-bratry svými v Kristu a domácím víry, jakýmž dle pravidla zákona božího přede všemi jinými lidmi všechno dobré proka-

1620 zovati povinni jsou, mnohem lépeji a opravdověji se slitují, a jeho v takové nouzi a příkoří nevyhnutelném živěji se ujmou, nežli aby podlé a spolu s nepřátely jich katolickými jmenované království a země potlačovali a sebe na to, aby je na dokonalou mizinu, pád a pozoufání přivedli, namluviti a převésti dáti měli.

Avšak že kníže to na oko spatřuje, kterak se všecko tomu mínění jeho naopak vůbec děje a koná, a to obzvláštně v příčině kurfiršta saského, kteréhož strana pod jednou neb katolická tak dalece a silně sobě ufasovala, že on nyní proti dotčeným zemím, předně pak proti markrabství Hořejších Lužic, a zejména proti lidem těm, kteříž v těchto přítomných časech zarmoucených na nic jiného nešli a nemyslili, jediné jakby sobě v celosti a v pokoji náboženství své křesťanské evangelické zachovati a před dokonalým ho potlačením obhájití mohli, takovou bezpotřebnou krvavou, lidem i zemím záhubnou a škodlivou válku s podobným neslýchaným ukrutenstvím a jízlivostí vyzdvihl a začal, a až dosavad mečem, ohněm, zájmem i mordováním vésti ji nepřestává.

Pročž že kníže může to sobě s dobrým a čistým svědomím svým před pánem Bohem i přede vším světem počestným osvědčiti: že nečkuli JM. český král jeho kurfirštské lásky vždycky každého času slušně a náležitě sobě vážil, ale nad to výše i stavové král. čes. k osobě jeho všelijak úctivě se chovati hleděli, ani i svou velikou škodou a nebezpečstvím k němu celou svou důvěrnost a útočiště obrácené měli, tak že z té samotné k němu důvěrnosti dotčené markrabství Hořejších Lužic jest se žádnou hotovostí vojenskou aneb potřebnou sice úakou přípravou po domácíku nezachystalo a neopatřilo, nýbrž mnohem spíšeji toho jediného regimentu englického, kterýž nedávno před tím mělo v zemi, jako i všech jiných věcí, kteréž by jeho kurf. lásku domněle uraziti a pohoršiti mohly, dle své nejvyšší možnosti a snažnosti zhostiti a zbavovati se hledělo. Jak pak a s jakým svědomím proti tomu ten za tím následující vpád nepřátelský do jmenovaného markrabství a jeho zpuštění hrozné s tak hojným nevinné krve křesťanské proléváním i před jedním každým upřímým a nestranným křesťanem bude moci býti vymluven a ospravedlněn, též také jaké protiventství to, kteréž jeden evangelický kurfiršt a přední spoluoud sv. říms. říše, v jehožto domu Bůh první evangelium svatého světlo zanítiti a osvítiti ráčil, — a nebylo naděje, aby z téhož domu, pro tu vděčnost Bohu za tu milost zvláštní povinnou, protiventství takové s takovým ukrutenstvím barbarským pojíti a povstati mělo — proti lidem těm, ješto pro evangelium Kristovo, pro jeho čest i učení boj

rytířský vedou, před sebe vzal, mzdy a záplaty bude napo- sledy moci dojít a dosáhnouti: to že vše zůstává na ten čas skryté v tajné radě i vůli a v řízení neb uložení božím, toho svrchovaného a spravedlivého soudce. 162

Kniže sice od osoby své že má k Bohu naději velikou, že všemohoucností svou jeho kurf. lásky srdce a mysl od té předsevzaté zuřivosti a horlivosti k mírnějším a pokojnějším prostředkům nakloniti a obrátiti ráčí; jich pak stavův že společně i rozdílně k tomu dobrou měrou a úmyslem napomíná, poněvadž by se jich také tu mnoho dotýkalo, aby při té věci všecko úsilí své vynaložili, skutečně se o to přičiníce, aby kurfiřta srazili s toho nepřátelství dalšího, skrze něž drahně krve nevinné vylito, a polovice téhož markrabství na bídnou zkázu a záhubu přivedena bude, proti tomu pak aby raději pokoj drahý a vinšovaný s důvěrností a srozuměním upřímým, zvláště mezi stavy evangelickými, zase navrácen a utvrzen býti mohl. Jakož pak že doufá, že i oni stavové kurfiřtství saského sami od sebe to, aby se proti svým nadále bratřím krevním a srdečným přátelům, švagrům a domácím víry, na díle pak vždycky každého času věrným, upřímým a nevinným sousedům, s nimiž bez toho skrze jisté erbanuňky a smlouvy dědičné v tuším spolku a svazku zůstávají, na jejich dokonalejší zkázu, záhubu a vykořevení, radou i skutečnou pomocí potřebovati dáti měli, na velikém a těžkém rozmyslu mají, bezpochyby to při sobě bedlivě rozvažující, že by to bylo proti vůli a slovu božímu patrnému, proti křesťanské lásce, i proti vlastnímu jich svědomí dobrému. I on také od osoby své že jich v tom věrně psaním tímto vystřáhá a napomíná, aby v to se nevydávali, jakož pro již oznámené příčiny, tak ovšem i pro hrozné pokuty a pomsty boží za tím v patách následující, ano i pro jich vlastní nebezpečení, škodu a ouhonu věčnou, jakož se s tím již se vším dotčená země lužická, čehož buď Bohu žel! beze vší viny své a proti vší naději, více, než náleží, potkala.

Jestliže by pak stavové tímto jeho věrným a upřímým napomenutím a výstrahou svévolně pohrdli a je sobě založili za hřbet; tedy že mohou snadno to souditi při sobě, že J. M. českému králi jako i království a zemím přivtěleným a sjednoceným nebude se nedostávati k tomu prostředkův příhodných a platných, jimiž by sobě od toho nepřátelství proti nim začatého moci odpornou pomohli a sebe samých, manželé, dítek, statkův, jmění, hrdel i životův svých, jsouce hotovi proto tu nejposlednější krůpěji krve své rádi a hotově vynasaditi, náležitě zastávali a přichraňovali.

Pročež že jest ku pánu Bohu naděje té dokonalé, že vše-

1620 mohoucnost jeho jim těch skrovných prostředkův proti nepřátel jejich, svévolně na ně se nutkajících, síle a moci veliké, pro obhájení cti a slávy své božské i také evangelium sv. zastání, zdárně požehnati, rozhojňovati i vinšovaného štěstí a vítězství propůjčiti ráci.

To že vidělo se knížeti uvéstí stavům v známost pro snadší vlastního jejich neštěstí a záhuby uvarování se; jehož by on jim z té knížecí věrné a křesťanské duše jistě nerad přál. Přes to však všechno, pokudž by oblíbili sobě co tomu odporného, tedy že on chce býti všeho toho před Bohem i přede vším světem jist a prost; s tím zůstáváje milostí svou knížecí k nim nakloněn. —

Mezi tím přijel do ležení kurfirštova schvální kurýr od knížete bavorského s vzkázáním tím: že kníže byl by toho celého úmyslu co nejdříve s vojskem svým, jež sobě na 26.000 silně pokládá, do král. čes. podobně vtrhnouti, a strhna se s armádou císařskou, kommissí svou v něm podobně jako i v Hořejších Rakousích vyříditi. Jemuž kurf. zase za tu zprávu poděkoval a, jak by se jemu při jeho kommissí vedlo, dokonalou relací o tom učiniti poručil.

S druhé strany Slezáci vyzdvihovali dvacátého člověka, obávající se, aby kurf. po spokojení Lužičanův i mezi ně nezabloudil, dávše osaditi Žitavu a Gerlici lidem svým pěším i jízdným. Markrabě pak z Jegerndorfu povolal k sobě zpátkem do Lužic regiment pěchoty a 2000 koní, kteréž Slezáci do král. čes. ku pomoci armádě jich poslati mínili.

Pod tím pak soldati kurfirštovi před Buděšínem nikoli nezaháleli; jimžto ku pomoci a posilnění jich v práci poslal drahně i lidu čerstvého i střelby a municí. Kteřížto v krátkých dnech obleženým všecek profiant i vodu, zvláště pak svobodný pass od Gerlice před branou Gerlickou odjali a jednoho mlýna předměstského, blízko zdí městských, o šestnácti kolách se zmocnili. Pomoc pak, kteréž jim markrabě z Jegerndorfu s nemalým počtem vozův, municí a potravou naladovaných, od Gerlice odeslal, regiment Goldšteinský popral a vozy do ležení kurfirštova přivezl.

To vidouce okolní krajové a obyvatelé Hořejších Lužic, zvláště okolo města Kamenice bydlící, utekli se k kurf. pod ochranu, obzvláště pak sedláci z vesnicí šestnácti, jichžto páni dědiční opustili je a odebrali se od nich do míst bezpečnějších. Jež všecky kurf. na milost přijal, v jichžto počtu nalezl se i Vilém ze Vchynic a z Tetova. Srozuměv zajisté tomu, že lid kurfiršta na statky jeho, odtud nedaleko na pomezí českém ležící, zhusta dojíždí a dobře je šumuje, ohlásil se před kurfirštem skrze vyslaného psaním svým, že J. M. C.

v náležitě poddanosti a poslušnosti zůstávati a jemu pak k službě hotově postaviti se chce, žádaje, aby od kurf. při tom spolu s statky a s lidmi svými přichráněn byl. Čehož i užil; nebo kurfiršt rozkázal mu zase to, cožkoli mu lid jeho pobral, navrátiti.

Vida tedy kurf., že obležení ničímž tím, což proti ním dosavad předsebráno bylo, oblomiti se nedají, nýbrž soldati na městě zavření osoby jeho vlastní dokonce nic sobě neváží a divnými povyký a ouštipky naň ven ze zdi potupně povolávají, k tomu věda, že markraběti, kterýž ležení před Gerlicí s 6000 lidu sobě zarazil, města retovati nelze; pročez nařídil to se vším dostatkem při svých nejvyšších a správcích vojenských, aby, správe sobě k tomu potřeby všechny válečné, jeden každý dle povinnosti a rozumu svého o to se neprodleně přičinili, aby město Buděšín, nebudeli chtiti dobrovolně se poddati, aneb do gruntu zkazili aneb brannou rukou jemu v moc uvedli. Což jak se dále řídilo, nížeji na svém místě v měsíci následujícím se oznámí.

O mandatu čes. proti kurfirštovi saskému.

A ač Mikuláš Bellius, sekretář historický císaře Ferdinanda, continuator Meteranij, Jan Henrich Alstedius a jiní škribenti němečtí to jistí, že Čechové, poznavše proti sobě, králi a zemím jeho zjitřeného býti od strany císařské Jana Jiřího saského kurf., tak že i v skutečnou exekuci vojenskou proti markrabství Hořejších Lužic jest se vydal a město v něm hlavní Buděšín těžce oblehl, a nemohvše ho žádnými psaními a výstrahami svými s toho úmyslu sraziti, mnohem tvrdšího a protimyslnějšího prostředku proti osobě jeho se ujali, davše pod jménem a téhož krále svého titulem publikovati mandát otevřený 28. d. září, v němž ho zbavovali pro to jeho předsevzetí všech a všelijakých len a statkův manských, kteréžkoli v Fojtlandu i jinde od koruny české držel: — ale znáti sluší, že dotčený mandát byl sice v radě nejvyšších úředníkův a soudcův zemských uvážen, skopirován a častým na to naliháním jednoho doktora, jmenem Fridricha Jiřího, rodem z Lužic (kterýžto, byv nevím čím fedruňkem a pro jakou svou zasloužilost v ty časy do appellací na hradě Pražském za radu vsazen a v tom vpádu lidu saského do Lužic snad o jmění své připraven, chtěl se bezpochyby tedy zase na kurf. saském vychladiti) i vytištěn a od téhož doktora na kancelář českou v nemalém počtu exemplářův i v registratuře složen; ale aby král jej sobě oblíbiti, podpisem a pečeti svou ztvditi, ovšem

1620 pak proti kurf. vůbec vyvěsiti a s náležitou slavností publikovati dáti měl, toho se nikoli nestalo, nýbrž dotčení exemplářové tak prostě vytištěni a od žádného nepodepsaní zůstali v kanceláři, až v tom bitva na Bílé hoře se zběhla, a potom kancelář česká do rukou císařských se dostala, v níž bezpochyby i jmenované exempláře nalezeny byvše, brzo se mezi lidi roztrousily s domněním tím, jakoby také k dokonalému ztvrzení i publikování přišly. Čehož se však nikda nestalo, jak dalece já sám věci té v kanceláři české tím způsobem zašlé byl jsem povědom.

Mimo to zástupcové pře falcké to též za konečnou pravdu o týchž mandatech vytištěných jistí a zpravují: že Fridrich, tehdejší český král a kurf. falcký, dosti časné učinil se v té věci výmluvna při kurf. saském, že by dotčená kassaci s povolením a z uvážení jeho tajné rady k svému skopirování a vytištění nikoli nepřišla, nýbrž že toliko sami nejv. úř. a soud. zem. v radě své zemské o to bez vědomí královského se snesli a skrze téhož doktora všetečného zhotoviti rozkázali; a když potom přednesli ji králi, již v ležení polním zůstávajícímu, žádající ho, aby dotčený list vypovídající podepsal a upečetiti rozkázal, že netoliko toho učiniti nechtěl, ale v tom se týmž osobám, kteréž mu jej jmenem nejv. úř. a soud. zem. přednášely, že se mu koncept jeho dokonce nic nelíbí, zjevně usty svými přiznal. Ačkoli tedy něco těch exemplářův tištěných, původem svrchu psaného doktora a bezpochyby i impressora, bylo hned tehdaž před bitvou mezi lidy roztroušeno; tím však že král vinen býti nemůže, poněvadž jich ani neschvaloval ani nepodepsal, doktor pak Fridrich po vítězství byv do arrestu vzat, dost perně týchž patentův zažívati musil na zámku Křivoklátě.

Nicméně, poněvadž výš připomenutí škríbenti mandat ten v svých pamětech historických položili, pročez i já do češtiny přeložený tuto postaviti uznal jsem za dobré, abych vždy ničehož, což se v ty časy jakkoli zběhlo, svévolně nepominul mlčením. Tak tedy sám v sobě zněl:

„Český král hned od začátku panování svého šťastného až do chvíle přítomné o to se dle nejvyšší možnosti své staral, aby se všechněmi všudyž společně i rozdílně s slavnou korunou českou mezujícími a sousedskými kurfiršty a knížaty v dověrném srozumění a v přátelství sousedském zůstávati a k ničemuž odpornému a jim protimyslnému žádné příčiny nejmenší jim neposkytovatí mohl, v čemž že ani stavové jeho poslušní spolu s nejv. úř. a soud. zem. téhož král. po své straně pilností svou naprosto nic scházeti nedali, aby s dotčenými sousedy svými podlé krále dobré sousedství zdržeti, čím dále tím ví-

ceji vzdělávati, ano i potomkům svým milým po sobě ho po-¹⁶²⁰ zůstaviti mohli; jakož pak že neméně před svým bezpochyby neomylným a podivným řízením božským se stalým na král. čes. zvýšením, jako i teď nyní posléze Janovi Jiřimu, kurfirštu a knížeti saskému, všelijakými synovskými a nejvýše možnými službami svými i s vynakládáním na to zemi i lidí poddaných svých, anobrž i svého vlastního hrdla a života se vši hotovostí se zakazoval, i tomu svému zakázání v skutku a v pravdě zadosti činiti vždycky každého času žádostivě a horlivě se snažil, v té jisté a neomylné naději, že dotčený kurfiršt k němu podobnou měrou se chovati a při předešlé své příchylnosti přívětivé, kterouž král při něm shledal neb vyskoumal, neproměnně trvati bude.

Týmž způsobem že i jmenovaní stavové král. čes. hleděli setrvati v té své naději, kterouž jsou učinili sobě o dotčeném kurfirštu hned po tom rozbroji, jakž jej papeženci pokoje nenávidící v král. čes. proti křesťanům evangelickým ztropili, ačkoli sice v skutku a v pravdě z té naděje dosti špatného užítku a pohodlí zakusili; nýbrž nazpět mnohem spíšeji s zvláštní bolestí a zármutkem srdce na to se dívati musili, kterak nepřátelé jejich pod tou jejich trpělivostí neb snášelivostí, jižto za dlouhý čas zle a nezřízeně užívali, nikoli nezahálejí, nýbrž s velikou země jich záhubou a zahynutím mnohých dítek nevinných, poctivých žen a panen s mrzutým poškvřňováním, až i ohněm a mečem své ohavné a tyranické svévolnosti provozují, nejínáč než jako nejbarbarštější škůdcové zemští a úhlavní jmena křesťanského nepřátelé: však že s tím se vším vždy předce nedali se svéstí a sraziti žádnému s takové důvěrnosti, kterouž byli k těmž kurf. saskému stále a nepochybně přiložili, za jiné naprosto nemajíce, než že dle zakázání jeho v tom svém zarmouceném losu, nátisku a nejvyšším sužování nepřátelském aneb cele a dokonale od něho vysvobození a retování budou, aneb při nejmenším nějakého polehčení makavého, po pánu Bohu, užijí a dosáhnou; nýbrž čím dále tím vroucněji v této naději a důvěrnosti postupovali, nařidivše k osobě téhož kurfiršta, s volí a s vědomím krále, pána svého, rozdílná vyslání v té celé a neomylné naději, byť krásně jmenovaný kurf. saský měl v tom zvláštní svůj rozmysl, aby jim s jakou pomocí skutečnou na retuňk přispěti měl, však že při nejmenším aspoň v neutralství, jímž se stavům zakázal, setrvá a sebe k žádnému proti nim a tomu království nevinnému i zemím k němu přivtěleným nepřátelství na dile zpronevěřilým a přeč z země čes. ušlým synům vlasti, na dile pak jiným jizlivým a vražedným praktikantům a náhončím španielským, duchovním i světským, přemluvíti a navésti nedá.

1620 S tím však se vším že král shledal to v skutku s myslí žalostivou, kterak ty všechny kurfiršta sas. přátelské zámluvy a zakazování, jimiž až dosavad krále i jeho věrné stavy spolu s zeměmi přivtělenými troštoval a kojil, nebyly nic jiného, jediné pouhé nebezpečné, daremné a starým německým kurfirštům a knížatům za oněch časův neznámé ouskoky, jakož se pak s podobnými trošty obmyslnými slavných stavův hořejšího kraje saského rady a plnomocníci, přítomní při nedávno pominulém sjezdu Lipském, s svou velikou nelibostí od něho také potkali a jemu takové vysvědčení dávají, že totiž on z nabádání a poštívávání nepřátel královských a stavův jeho, ano i nevěrných synův vlasti i jiných poštěvačkův a rádcův španielských cosi daleko jiného, nežli v čem jest se tak předtím ústy a slovy svými pronášel, v srdci svém proti králi a koruně jeho české sobě uložil a zavřel, jakož pak se to nyní již v skutku a v konečnosti na jevo propukuje a pronáší: kdyžto neřkuli s nemalou mocí válečnou do jeho markrabství Hořejších Lužic během nepřátelským vpadl, ovšem proto, aby to spiknutí a tu radu krvavou, kteráž předtím v městě Milhauzu držána a zavřína byla, bezpochyby k skutečnému a dokonalému vyřízení přivedl, nic se neohlédaje na to pohnutelné psaní ohradní a výstrahu přátelskou, kterouž jsou učinili k němu s volí a s vědomím královským nejv. úř. a soud. zem. jmenem a na místě všech tří stavův král. čes. (jehož král připsal hodnověrný tuto pod lit. A. příkládá), a hned zatím, jakožto zjevný otevřený nepřítel, město v témž markrabství hlavní, Budešín, silně oblehl, s krvežiznivou zuřivostí outok násilný již po několikráte na ně udělal a lid svůj k šturmu pustil.

Címž, co na něm záleží, nic jiného neobmejšlí podlé a spolu s jinými ligisty a puntovníky španielskými, jak proti vlastní osobě královské, tak ovšem i proti jmenovanému král. a zemím k němu přivtěleným jediné zkázy a vyplenění jejich.

I poněvadž často jmenovaný kurf. sas. tím svým nepřátelským během a oučinkem, jehož ani král ani koruna jeho česká s zeměmi přivtělenými nikda jsou nezasloužili, proti své přísaze a povinnosti trojnásobní, kterouž jest jemu, jakožto z boží milosti pravému, pořádně volenému a panujícímu českému králi i koruně české, svému beze všech prostředkův vrchnímu a lennímu pánu, za příčinou knížectví fojtlandského a jiných vysoce vzácných manství, podlé patrného předkův svých příkladu a jemu na to vydané investitury neb odění a listu lenního prikázán a zavázán, beze vši slušné výmluvy, byv v tom mnohonásobně napomínán, z pouhé svévolnosti toho se dočinil a od krále, pána svého lenního, odpadl, do zapovědeného spolku a smlouvy s královskými a náboženství

evangelického nepřátely a odpovědníky, na pouhou J. královské Velebnosti, zemi i lidí poddaných urážku, záhubu a obtížnost, beze všech slušných, spravedlivých a podstatných příčin jest se vydal: tudý sebe všech a všelijakých od jeho koruny české pocházejících len knížecích, panství a regalíí tím samým oučinkem nehodného učinil a dokonce zbavil, dav králi týmž předsevzetím svým příčinu k tomu nevyhnutelnou, a jej jako tím přinutiv, aby on zase nazpět neneslušně k němu s dobře zasloužilou pokutou, jiným ku příkladu a výstraze, i hned přikročil, ji k skutečnému vyřízení přivedl, a k tomu cíli všecka a všelijaká od krále a koruny české jemu pod léno vydaná knížetství, panství, města a vesnice se všechněmi bydlícími hrabaty, pány, rytířstvem, zemany, osobami úředními a přísežnými hejtmany, obyvateli, lidmi poddanými a osedlými, jakožto věci takové, kteréž na krále zase s právem připadly, co nejdříve jemu zodnímal a jej z povinnosti té, kteroužkoli vykonal, mocí svou královskou propustil a prázdna učinil.

Z těch tedy všech příčin že král vyhledává toho a napomíná vůbec všechněch i jednoho každého obzvláště, komukoli co na tom záleží, z mocí své královské v Čechách, aby se výš jmenovaného kurfiřta a knížete saského děleji a podtud více v ničemž více neujímali aniž se s ním zaneprázdňovali, jemu také budoucně naprosto v ničemž vhod se nečinili, jemu dokonce žádné poslušnosti, pomoci, fedruňku a ochrany tajně ani zjevně neprokazovali, mnohem pak méně jemu žádných poplatkův, berní, desátkův, šosův, plata mysliveckého, posudního, ungeltu i jakýchkoli jiných daní a sbírek svolených nedávali a neodvozovali, nápodobně ani žádných brabských, rytířských i jiných králi náležejících len prázdných od něho neb od jeho kanceláře a úředníkův zemských nepřijímali; nýbrž k králi všickni společně neb jeden každý z nich rozdílně, jak či příležitost nejpríhodnější to ukazovati a s sebou přinášeti bude, neprodleně najíti se dali, aneb vyslané své vypravili a se před ním samým aneb před osobami k tomu od něho zřízenými v potřebách svých ohlašovali a pro ty povinnosti a závazky, kterýmiž jsou na onen čas jmenovanému kurfiřtu jakýmkoli způsobem byli zavázáni, nijakž sobě v tom překážeti a sebe žádnému ničímž tím rozpakovati nedopouštěli.

Nebo král, jakožto neomylný, pořádný a známý vrchní pán lenní, z takového slibu, závazku a přísahy je všechny společně i rozdílně s dobrým rozmyslem a radou svou, též mocí královskou v Čechách, listem tímto svým vypovídajícím propouští, osvobozuje a dokonce prázdne činí: proti tomu pak

1620 milostivé se jim zamlouvaje, že je všechny společně i jednoho každého z nich obzvláštně, neřkuli při jejich náboženství křesťanském a čistém slova božího učení, též při řádném a dosavad u nich obyčejném svátosti velebných přisluhování, nicméně i při jejich hrdlech, životech, jmění a statcích, též všech a všelijakých svobodách, řádích, spravedlnostech a zvyklostech starobylých pokojně zachovati a zůstaviti, ale nad to výše také i přede všemi neslušnými nátisky, příkořimi, obtížnostmi hájiti, žádnými novými daněmi, sbírkami, lovy a jinými těm podobnými a jim k vykonávání nemožnými břemeny a robotami, jimiž až dosavad, což vůbec celé zemi vědomé a známé jest, od své vrchnosti předešlé, s zřejmou živností a zdraví svého ujmu a zkrácením, téměř každodenně stěžováni, na nejvyšší výsádi, zarmucováni a sužováni bývali, jich od té chvíle říkoli nestěžovati. nýbrž je všech těch věcí mocně a dokonale osvoboditi, a při řádu, právě, míru a pokoji milostivě chrániti a zastávati chtíti ráci.

Jestliže by pak tohoto jeho milostivého napomenutí a výstrahy, kteréž se k jich dobrému a k přichránění s dobrým úmyslem děje, uposlechnouti nechtěli, ale náěkých výmluv a ouskokův proti němu užívající neb vyhledávající, pod tím vrchnosti své předešlé i jiným nepřátelům královským penězi, střelbou, lidem, profiantem, jako i passův jim dáváním nebo otvíráním, cest ukazováním, neb jakýmkoli jiným způsobem vymyšleným, tajně nebo zjevně, proti králi, koruně jeho české a zemím k ní přivtěleným fedruňk a pomoc činili, aneb sami osobně komu z nich v něčem se potřebovati dali, čehož se král však do nich, jakožto do svých věrných milých a poslušných poddaných, nikoli nadáti neráčí: tedy že by o nich jináče smýšleti nemohl, než že by i oni, nedbajíce naprosto nic na jeho zakázání milostivé, tak se kurfiršta saského protimyslného a neslušného předsevzetí a nepřátelství, v něž jest se vydal, proti králi a zemím jeho účastné se učiniti a svévolnou neposlušnost k němu prokazovati i proti němu pozdvihovati se chtěli.

K čemuž kdyby vždy mimo všechnu jeho naději přijíti mělo, že by král byl od nich přinucen k tomu, aby mimo vůli, dobrotivost a milost svou přirozenou také proti nim i jejich statkům a jměním jiných jemu dovolených prostředkův přisnejších, na nichž s pomocí božskou nebude mítí zkrácení a nedostatku žádného, dle obyčejného příběhu vojenského se ujal a je mečem i ohněm tak těžce po domácíku navštíviti musil, aby za tu svou zpronevěřilost, k němu svému pořádkému a přirozenému pánu a nejvyšší vrchnosti světské prokázanou, záplatu a odměnu slušnou a zasloužilou přijali a do-

sáhli: v čemž že žádnému jinému nebudou moci viny dávatí, 1620 kromě samým sobě, jakkoli král pánem Bohem i celým světem počestným to sobě osvědčuje, že by daleko raději tomu byl, aby s takových prostředkův a trestání příkrých dokonce sjíti, a ubozí nevinní lidé poddaní záhuby a znuzení svého ujíti mohli. S tím že budou věděti, jak dále v příčině té se chovati, a kterakou měrou nebezpečenství a záhuby nastávající poslušností svou, kterouž jsou králi a koruně české povinni a zavázáni, se uvarovati. —

Jestliže tedy vše tato hlavní nebyla náležitě skoncována a schválena od krále, kterak jest jmenem jeho královským projíti s platností a podstatou nějakou druhý patent neb rozkaz z residencí královské, o němž dotčený Belly a continuator Meterani píší, že jest svědčil na Jana Arnošta mladšího kníže saské z Weimaru a obsahoval v sobě nařízení takové: aby dotčený kníže těch všech lén v Fojtlandě, kurf. saskému náležejících a již nyní svrchu psaným processem odňatých, zcela a zouplna se ujal, v jich dokonalém držení a užívání zůstával, vykonaje králi a koruně české přísahu a povinnost manskou tu, kdež náleží, jak sou to předešli manové a držitelé týchž statkův lenních a manských od sebe činívali, a to pod propadením svých vlastních zemí a knížetství, kteréž dotčené kníže na ten čas drží a ujímá.

To však bylo skutečně tehdaž mandatem královským vůbec zapovědino: poněvadž kurfiršt tak nepřátelsky proti koruně české se postavuje, aby do země jeho jak po zemi tak i po vodě žádného obilí se nepropouštělo, leč těm, kteří by z týchž zemí jeho šli zase do Čech přivážeti chtěli. O kteréžto záповědi dověděvše se lidé kurfiršta sas., kteříž na pomezí českém v hutích jeho měď od stříbra přehánějí — vůbec v Sagerhütten slove, dvě míle od Borku přes hory české — a nemohouce nedostatku v chlebě snášeti, učinili pohružku pod hory kraje Žateckého: nebudouli chtíti obyvatelé obilí za peníze jejich jim propouštěti, že sami přijdou a obilí pohledají.

Z té příčiny bylo nařízeno z kanceláře české, aby obyvatelé v místech těch na hranice a chasy té předsevzetí pilný pozor měli a, kde toho uznají potřebu, záseky v horách zdělali poručili. Ale to netrvalo na dlouze.

Běh věcí válečných.

Mezi tím, když kurfiršt saský zaměstnával se s obležením Buděšína, Maximilian, kníže bavorské, po spokojení Hořejších Rakušanův strojí se upřímo do Čech s lidem svým.

1620 A ač byl toho úmyslu celého, aby vtrhna tam, Hradce Jindřichova přede vším jiným nejdříve se zmocnil, ovšem pro mnohonásobný pass, kterýž od toho města jest otevřený ku Praze, do Moravy i do Rakous Dolejších: však že srozuměl tomu časně, jedno, že dvěma praporci pěchoty branné osazen a náležitě i jinak opatřen, druhé, že hrabě z Turnu s hrabětem z Mansfeldu zdržoval by se odtud nedaleko s osmi tisíci lidu, aby mu činil odboj, pokudž by v týchž místech co začínati chtěl; z těch tedy příčin změnil úmysl svůj, obrátiv se s armádou svou zase zpátkem k Weidhofu, zarazil sobě nejdříve ležení na pomezí českém a moravském.

Odtud potom, uznav toho býti za potřebu, aby se s armádou císařskou, pod správou hraběte Bukvoje na ten čas zůstávající, nejdříve srazil, hnul se zpátkem do Dolejších Rakous, měv při sobě po ten veškeren čas hrabě Dampíra, a dostav se do blízkého města Světlého, musil se tu zdržeti za celých osm dnův pro veliký nedostatek profiantu, jež musil dáti z daleka voziti do ležení; pod tím pak lid jízdný i pěší začal mu zhusta mříti.

V tom jednoho dne přišla novina do ležení bavorského, že kníže z Anhaltu, vypraviv drahně lidu na štraf k ležení Dampírovu u Grefenwerdu se zdržujícím, velikou škodu na lidu jeho učinil. Neb Anhaltští zapálivše ležení, s mnohými kořistmi a zajatými do tábora svého zpátkem se vrátili.

Uhři také vyskočivše sobě na štraf k Korneuburku a trefivše na tři sta kozáků, na větším díle je pošavlovali, nejvyššího jejich na živě jatého, samého patnáctého, s sebou do ležení přivedli. Pročež Dampír, vzav od knížete bavorského odpuštění, i s lidem svým, co ho tu měl, k témuž ležení svému pospíšil.

Bavorský pak, přitrhv po některém dni nedaleko města Hornu, se s celou armádou Bukvojovou v hromadu srazil. Bukvoj, osadiv před tím Křemži a Štein, na druhý den po příjezdu Bavorského velmi snadně města Hornu dostal; jejichžto příkladem krácejíce i obyvatelé města Récu a Egenburku, navrátili se ku poslušnosti a poddanosti císaře Ferdinanda.

Když tedy to vše bylo tak vykonáno; v městě pak Vídni vykonalo se též slavné a veřejné modlení i půst, aby pán Bůh všemohoucí císaři Ferdinandovi a tomu dvojímu vojsku silnému, pře jeho proti Čechům a jiným jeho odbojníkům zůstávajícímu, jež na padesáte tisíců počítali, vítězství šťastného proti straně jeho odporne popřítí ráčil.

12. září Zatím tedy 12. d. září kníže bavorské snesl se na tom s Bukvojem na konec: aby za nepřitelem svým, totiž za ar-

mádou českou, s kterouž v tu dobu Kristian starší kníže z Anhaltu, jakožto nejvyšší hejtman polní, ležel při městě a zámku Drozendorfu (jenž jest místo pevné jednomu pánu z Mollaru náležející), zdali by ho odtud odehnati a městečko z nebezpečení přítomného vysvoboditi mohli, nikam dále netáhli a jeho nestihali, než až k dotčenému městu Drozendorfu; odtud potom aby, nechajíce ho na pokoji, kudy budou moci nejbližší cestou do Čech a ku Praze tažení své naměřili. Jakož se potom tak stalo.

Nebo kníže z Anhaltu, dostav kundšaftu, že dotčení generalové císařští v hromadu se již srazili a k němu táhnou, odtrhl rychle od Drozendorfu, a o 24 hodin dříve, nežli oni v místo se dostali, s vojskem svým hnul se k Znojmu do markrabství mor., tak že od té chvíle dotčené armády obědvě, česká a císařsko-bavorská, sebe nikdež neviděly, až se do kraje Plzenského dostaly.

Toho pak zdání svého měl jest kníže bavorské příčiny tyto: Předně, že snadno jest souditi, což kníže již podruhé v skutku shledal, že nepřítel nebude jim nikdež státi, aby s ním bitvu hlavní, jakž na tom snešeno bylo, svéstí mohli, nýbrž bude chtíti obojí armádu jejich tím ustavičným sem i tam ji trmácením zemdliť a znuziti, až by mezi tím čas příhodný k vedení války v poli jim uplynul. Za druhé, poněvadž pro vzdálení od nich Dunaje nebylo by jim možné do stávati po zemi pro obojí vojsko potrav a profiantův dostatku, protože lid vojenský již prvé všecko všudyž vytrávil a zhubil. Za třetí, kdyby musili za nepřítelem sem i tam se toulající všudyž táhnouti a jeho se nespouštěti, že by obědvě armády z toho malé reputaci a pochvaly nabyly, a přišli by jim na to, že by se někdy někam jinam reterirovati a před ním coufati měli, že by toho nemohli učiniti neb dovésti bez velikého nebezpečení a záhuby lidu; soldaty pak jejich, jak pro to ustavičné nimi sem i tam trmácení, tak ovšem i pro nedostatek profiantu že by mohli velmi snadně se jim zepřítí a z poslušnosti náležité vytáhnouti, tak že potom přišlo by jim je těžko zase uspokojiti.

Při tom tedy zdání knížecím bylo na ten čas dokonale zůstáno, a jistě ne zle a nerozšafně; ješto kdyby byli chtěli vězeti ustavičně nepříteli na hrdle, bylo se obávati, aby generalové císařští všeho toho vojska mizerně nezavedli za příčinou těžkého dovážení mu profiantů, municí i jiných potřeb válečných, kdyby často a zhusta stanoviště své měnil, zvláště času zimního, kdyžto cesty obyčejně zlé a nepříhodné bývají. A tak se vši moci svou směřovali k tomu, aby co nejdříveji Prahy dostihnouti a štěstí svého při ní pokořovati mohli.

1620 Kníže bavorské dostav se do Budějovic, byl od Don Baltazara de Marradas, vladaře a správce dotčené pevnosti, i od jeho Španielů do šlachtordnuňku na rynku postavených slavně přivítán a na rathouze hospodou opatřen.

V tu dobu aneb málo předtím jmenovaný nejvyšší Marradas vytáhn z Budějovic s dílem lidu, ztekl a zplundroval město Týn nad Vltavou, a srozuměv, že hr. z Mansfeldu táhne proti němu, dav je zapáliti, zase sobě do Budějovic pospíšil. Tu poodpočinuv sobě po tak pracné cestě a vzav z Budějovic s sebou mimo jiný lid svůj ještě čtyry praporce pěchoty Don Baltazarové, kusův pak polních polovici zanechav v městě, 25. září táhl s nimi 25. d. září k Vodňanům, v té naději, že uleknouce se Vodňanští síly té, i hned se mu poddají.

Ale hejtman na město zavřený dal knížeti na vzkázání jeho odpověď takovou: poněvadž nemá sobě toho poručeno od vrchnosti své, aby město komu vzdal, pročez že toho učiniti nemůže, nýbrž hotov jest, dle rozkazu jejího a povinnosti své brániti města do poslední krůpěje krve.

26. září Nicméně když na ráno 26. d. září poručil silně střileti k jedné bráně a baště, a obležení, zapálivše sami předměstí, počali se také zmužile brániti, potom však spatřivše, že jim dotčená brána i bašta dokonce rozbořena aneb, jak jiní píší, ustavičným granátů házením zapálena byla, tak že lid knížecí byl by mohl snadno tudy k šturmu běžeti a dostatí se do města; k tomu nemajíce dostatku prachu a olova, neb již knoflíky cínovými a železnými od kabátů ven stříleli: z těch příčin rozmyslili se jináč, a vystrčivše přes zdě praporec bílý, žádali milosti a ušetření od knížete. Kterýžto přijal měšťany na milost, hejtmana pak po domluvě jemu učiněné, že směl v tak chatrném městě tak trucovati, a po ohradě jeho před knížetem vykonané v ten rozum: cokoli tu činil, že to naň, jakožto soldata poctivě s právem náleželo, a kdyžtě pánu svému povinnost na to dělal, že jestjí musel také zadosti učiniti, — bez ohledu a přijímání osob všelikého s farářem městským pod obojí, mužem 80 let stáří, a se 400 vojáky, na větším díle z lidu krajského, s filci jich z města propustil. Potom však vně za městem lid bavorský udělav na ně outok, téměř větší díl jich pomordoval a zloupil.

Kníže zůstav v Vodňanech do dne třetího, podal se odtud 29. září k městu Písku a oblehl jej 29. d. září na den památný sv. Michala archangela se dvou stran spolu s Bukvojem. Kterýžto prvé, nežli přitáhl s armádou svou ku Písku, pokusil se o Prachatice, a že Prachatictí, nechtíce se dobrovolně poddati, odírali moci jeho velmi statečně, protož dostana se naposledy do města rukou brannou, dal v něm měšťanův i soldatův do

900 osob nemilostivě postříleti a pošavlovati, neztrativ proti 1620 tomu z soldatův svých přes 60 pacholků.

Po dobytí Prachatic teprva opravdově přikročili ku Píseckým, nesouce těžce do nich, že je tak hrdou odpovědí na vzkázání jich odbyli: aby totiž ještě malé ztrpení měli kníže a Bukvoj, že na ten čas žádosti jich povoliti nemohou, protože Písek není Vodňany; a za tím poslavše na věž kostelní fendricha jednoho s praporcem červeným, kterýž ním vesele točil, dávali jim návěští, že se brániti miní.

Z té příčiny rozkázal Bukvoj velmi silně a zhusta střelbu velikou ke zděm městským pouštěti. Ale že puškaři ponejprvé zasadili kusy příliš vysoko, všechny kule převyšovaly město a padaly do ležení bayorského; jedna však z nich přiletěvši k stanu nejvyššího Šteindsa, proskočila skrze stan a urazila nejdříve hofmistru jeho obědvě ruce, když právě mísu s jídlem na stůl postaviti měl, až mísa ta upadla na stůl, potom pak vojáka jednoho, jenž před stanem na šildvachu stál, přestříhla v půli až hned tu zdechl, a naposledy třetím švaňkem odtud vzatým ještě jinde v ležení nemalou škodu udělala. O čemž zvěděv kníže vzkázal Bukvojovi, aby ten škodlivý omyl i hned od puškářův jeho byl napraven.

Nicméně Písečtí, nic se na to silné střelení z obojího ležení, ani na předešlé své neštěstí, že již toto po páté v třech letech obležení jsou, neohlédajíce, hájili sebe a města svého dosti udatně. Naposledy však, vidouce i rozumějíce tomu dobře, že jim samým síle takové již k šturmu přichystané odolati, ani v tak krátkém čase se všech stran města tuze obleženým pomoci a retuňku od armády české nadati se nelze, ustrnuli se na tom, aby se knížeti poddali smlouvou, a vystrčili praporec bílý d. 30. září okolo 2. hodiny po poledni. 30. září

Mezi tím pak, když již začali rokovati s knížetem, a měšťané neb soldati neměli hrubého pozoru na zdi a na lid nepřátelský: tož lid Bukvojovský, spatřiv jedno místo k přezení příhodné, že při něm strážé žádné není, přistavivše sobě k němu žebříky sami o své ujmě, beze vši vůle a vědomosti nejvyšších, a vskočivše do města, hrozné tyranství v lidu pohlaví mužského domácím i přespolním provedli. Nebo neřkuli všechny soldaty, jichž bylo tam 500 pěších a 40 vojákův, do jednoho pomordovali, ale i z měšťanův předních, středních i nejzadnějších, počavše od Jana Jandas a rychtáře městského, Zikmunda Švantle primasa, Václava Vrouteckého a jiných osob radních, téměř všechny beze vsí lítosti ostrostí mečů zabíjeli, a někteří se po krovích a žlabích jako po kočkách neb škeblích plazili, tak že krev z zbitých ze žlabů co voda deštivá potom bylo to bedlivě vyhledáno, že v téměř městě

1620 pohlaví mužského nebylo zachováno na živě, kromě toliko osob 12 neb 18. Pohlaví však ženskému a dětem darováno hrdlo, ač s velikou nesnází a těžkostí. A ač kníže s Bukvojem dověděl se, co lid jejich pod jedním pokojným stropil, hned bez meškání pospíšili obadva do města, zbraňující chase meči dobytými, aby tak tyrancky s lidmi ubohými nenakládala; však v vzteklosti té žádnou měrou ji upokojiti a ukrotiti nemohli.

Mimo tu bídu přistoupila k ní ještě druhá, že město téměř všecko do gruntu popelem položili, tak že dosti na mále domův nespálených ostalo.

Od té doby ta ubohá a na nejvyšší zbědovaná obec, z nížto jako i z Vodňan rod můj po meči Skálovský počátek svůj vzal okolo léta Páně 1420, jakž paměti mé to zřejmě potvrzuji, dostala se dědičně do rukou tyranických toho jizlivého a úhlavního strany pod obojí nepřitele, Don Martina de Huerta, Španiele; kterýžto byv řemesla krejčovského, přijel do král. čes. z Hispanie s Vratislavem z Donína, některý rok před těmi bouřkami našimi, a tak dlouho zdržoval se u něho v službě, až potom seznámiv se s jiným panstvem, tak daleko s obmysly svými španielskými přišel, že jest i Judit, z Kolovrat na Opálce vlastní dceru, uloudil a ji snížil. Pro kterýžto výstupek svůj nešlechtný neřkuli s žádnou pokutou dle vyměření práva zřiz. zem. se nepotkal, alebrž od té chvíle čím dále tím výšeji rostl, až dočekav války této, v ní se císaři Ferd. proti národu našemu českému velmi živě a horlivě potřebovati dal, že i povinnosti nejvyššího vojenského od něho dosáhl.

Posléze pak, když císař po vítězství Pražském přistoupil k reformaci náboženství, tak se ukrutně a nemilostivě spolu s jinými officíry vojenskými, a zvláště s Zdeňkem z Kolovrat, v příčině té zatačel, že sám o své ujmě beze všeho dekretu císařského neb Karla knížete z Lichtenšteina, tehdejšího gubernatora v král. čes., v obci Žatecké tůž reformaci předsevzítí a měšťany všecky obehnaním rathouzu jízdu svou, některé pak osoby radní, jako Bohuslava Stryala z Pomnouce primasa arremtem, Matouše Litomyšlského a Samuele Klatovského, muže šedivé a konšely v tom městě nejstarší, na řetězy ukováním, Václava pak Vysockého v místě radním kyjem až do krve ubitím a potom i ukováním ho na řetěz za krk, za ruce i za nohy ku proměnění náb. evangelického přinutiti směl.

Co pak jinde působil jednak sliby oulisnými, jednak pohrůžkami a mukami přísnými, to také vůbec lidem pobožným známé jest. Na dovršení tu své papeženské ukrutnosti neostýchal se také začasté zjevně a neukrytě tím vychloupati, říkávaje: že v tom krátkém čase, co ta reformaci v Čechách

trvala, on víceji lidí na víru katolickou obrátil, nežli Kristus s apoštoly svými po veškeren čas obcování jich zde na zemi a kázání evangelium sv. — 1620

Zatím zmocnili se kníže a Bukvoj jiných onačejších míst v tom kraji Prachenském, jako Sušice, Strakonice, Horažďovic, Šternberka, Bechyně a jiných. Okolo pak městečka Blovic zdržovaly se obědvě armády za osm dní pořád pro veliký potrav a profiantův nedostatek, kterýž musel se jim z arcibiskupství Salcurského a z Bavor se znamenitou obtížností dovážeti.

Že pak Bavorský (jemuž mezi tím přibýlo 8000 lidu čerstvého pod správou nejvyššího Baura, kterýž odeslali arcibiskup Salcurský i Wircurský biskup) ujímal se tak příkře kommissí své v Čechách, příčina toho byla ta: že právě v tu dobu legat krále Veliké Britannie neb englického rokoval s císařem, na jaké výminky mezi ním a králem českým Fridrichem mohl by pokoj býti zavřen. A ač císař zdál se nebýti pokoji hrubě odporen, však že výminky ty byly příliš neurčené a generalní, pročež kníže bavorské měl pod tím zvolnosti a času dosti, aby kommissí sobě svěřenou k místu a konci tím ostřeji vedl.

Generalové tedy čeští, vidouce takové opravdovosti při kommissaři a generalu císařském, netoliko také sami v své věci proti úsilí jejich se opatrovati, mustružky hlavní v městech Pražských i jinde držeti a lid svůj, služebný i domácí, nepříteli po pravé straně ustavičně vedouce, s ním též ku Praze přibližovati se nezanedbávali; ale nad to výše i sám král Fridrich pečoval o to všelijak, aby nepříteli svému dle možnosti své a rozumu nejvyššího s dostatkem odolati mohl. I aby všemu tomu tím příhodněji v cestu vkročeno bylo, nepominul král s nejv. úř. a soud. zem., s generaly vojenskými i radami svými tajnými o to se uraditi: zdali by bylo s dobrým i s užitečným královstvím a zemí jeho všechněch, i také s jeho pochvalou a památkou neumírající, kdyby se sám životně do ležení hlavního proti nepříteli vypravil.

Bylo tedy z jednomyslného všech jich zdání postaveno na tom: poněvadž Bůh všemohoucí, ředitel světa, ráčil dem svým ač tajným, ale spravedlivým králi tak mlikomocné nepřátely, totiž krále hispanského s celým rakouským, papeže i čtyry kurfiršty sv. říše, kníže a tak celou ligu katolickou vzbuditi; tou příčinou mu daleko potřebněji, aby se ve vojenských přibězích sebe a zemí svých proti tak mnohým a tuhým nepřátelům dle potřeby uznalé hájil a zastával, jakož bez toho jedno každé kníže a potentat po

1620 svého vědění neb umění s zbraní svou zacházeti a to tak dobře, jako lid sobě svěřený právy chvalitebnými rozumně spravovati. K tomu, když vojsko jeho shledá, ano král a pán jeho při něm osobně se nachází, bude míti mnohem veselejší mysl i srdce udatnější na nepřítele, nežli když toliko generala jednoho neb více okolo sebe má, ano i v lepší kázni a řádu zůstávati bude. Nad to že králi pojde z toho mnohem větší pochvala a rešpekt onačejší netoliko mezi jeho vlastním lidem válečným, alebrž i při samých nepřítelích jeho. A poněvadž to obyčejně bývá, že generalové vojenští neradi a ne tak snadně sami o své ujmě v něco těžkého a nebezpečného se vydávají bez vůle a vědomí krále a principala svého: protož že i pro příčinu tu přítomnost jeho osobná v ležení potřebná jest, aby tím dříveji rozkazem jeho rozsáhlým řídití se a spravovati mohli, tak aby tím sem i tam pro ordinanci posíláním příležitosti a časové příhodní z rukou jim nevycházeli a daremně se nemařili se škodou jich, s fortem pak a s prospěchem strany jich odporne převelikým.

Na to hned král nejdříve Henricha Fridricha, syna svého nejstaršího, jehož stavové král. čes. za čekance sobě zvolili, spolu s Ludvíkem Filipem falckrabětem, bratrem svým mladším, a komonstvem na ně náležitým z Prahy přeč vypravil, a doprovodiv je až na Brandejs, odtud je do Berlína k kurfirštu brandenburskému, švagru svému, pro všecku zlou příhodu za času odeslal. Ale že zdálo se králi, že by ani tu nebylo hrubě bezpečno se zdržovati, kdyby se mu náké neštěstí přitrefilo, z té příčiny podal jich až do Nidrlantu.

Kterážto 22. d. října dostali se obadva v dobrém zdraví do města Deventru, kdež je úřad města velmi poctivě přijal a, dokud se tam zdržovali, na svůj groš je vychovával. Z Deventru jeli do města Švolly a byli podobně od vrchnosti vlídně přivítáni a chováni. Tu potom rozloučili se ti páni mladí od sebe, a syn královský obrátil se do Frizlandu západního k Arnoštovi Kazimírovi hraběti z Nassavy, gubernatoru v krajině té, u něhož drahý čas ztrávil.

Bratr pak královský odjel do Hágu, kdežto sjednocení stavové nidrlandští, ano i stavové hollandští a Frizlandu západního prokazovali osobě jeho čest i přívětivost velikou. Naposledy pobýv v Hágu, navrátil se zase zpátkem do Berlína k kurfirštu, švagru svému, kterýž sestru jeho vlastní za manželku měl, v té naději, poněvadž uložil sobě v té rozepři bratra svého, v kterouž s císařem Ferdinandem vešel, jakožto pán mladý a v possessi dědičných zemí ještě nezůstávající, neutrálem zůstávati, že bude moci netoliko v témž místě všech těch neřestí useděti, ale i dědictví své sobě v celosti zachovati; v čemž však byl

velice zmýlen. Nebo markrabě Spinola naprosto v ničemž týchž 1620 zemí jeho neušanoval, ale spolu s kurem falečným jich se též k ruce krále hišpanského zmocnil.

Zatím 15. d. září nařídil to král, aby z cajghauzu hradu Pražského jistý počet střelby veliké vyzdvížen, a i místa a vrchové někteří platní okolo měst Pražských, jako Žižkova hora a jiní, opevnění a náležitě proti outoku nepřátelskému opatření byli.

Pětmecítmého pak dne téhož m. měšťané pod jednou všech tří měst Praž., byvše k tomu napomenuti se vši snažností od úřadu, aby povinnost od krále jim vyměřenou na dokázání k němu věrnosti své poddané v těchto časích nebezpečných beze všech odkladův a výmluv vykonali, podali o to králi supplikaci, prosíce ho za to: poněvadž táž přísaha jim k vykonání vydaná zdála by se jim býti ku pohoršení a ublížení svědomí jejich, aby jim v tom toliko za tři dni rozmyšlení zdravého popříti, ano i výpisu jejího, aby jí s gruntem vyrozuměti mohli, vydati poručiti ráčil. Což potom pro jiná zaneprázdnění těžká tak nevyřízené zůstalo.

Naposledy 28. d. září poručil král nejv. úř. a soud. zem. i všechněm stavům, v tu dobu v městech Praž. se zdržujícím, k věrnému opatrování královnu manželku svou i dítky své, kteráž tu s sebou v Praze měl, a s nimi se rozžehnáv v rytířské světnici, byl od nich doprovozen až dolů do placu předního zámeckého, kdežto sám toliko s jedním knížetem z Holšteina, pánem mladým, na vůz červeným aksamitem futrovaný vsedv, skrze celou Prahu jel a od lidu obecného stoužebným pokřikováním vinše křesťanského a požehnání božského v předsevzetí svém po všech ulicích s vděčnou myslí, tváří ochotnou i s odkrýváním častým hlavy své jest doslýchal.

Před Tejnem pak od kněze Jiříka Dykasta, administratora konsistoře Pražské, požehnání duchovní, s roztažením ruky pravé na hlavu jeho, přijal, vzav cestu svou k zámku Zvikovu, osm mil od Prahy ležícímu, až se do ležení hlavního šťastně a v zdraví dobrém dostal.

Při kterémžto odjezdu krále Fridricha z hradu Pražského to jsem sám očitě znamenal a za omen neb znamení neštěstí a budoucí závary u sebe vyložil: Když zajisté král sedící již v voze, po rozžehnání se se všemi přítomnými, poručil kr s vozem z místa hnuli a cestou svou z brány zámecké tovaryši neb strážní hradu Pražského ordinární neb vartovali, přes Hradčany jeli; tedy dotčení kočí nem ním tržením s vozem z brány vyjediti, nýbrž zatavše lovský za pilíř neb sloup po levé straně brány té stoj, sili s ním zase zpátkem coufnouti, tak že i podruhé

1620 velikou nesnází toho sloupu minuli a s vozem skrze bránu projeli.

Dříve pak, než král vypravil se do ležení, uvedl týž úmysl svůj šlechtný a právě otcovský stavům v známost v ten smysl:

Ačkoliv jest nejen v samém král. čes., ale i v jiných zemích k němu přivtělených veřejnou hotovost nařídil, i markrabě z Jegerndorfu s knížat a stavův slezských lidem válečným, jízdným i pěším, do Hořejších Lužic proti armádě vojenské kurfiršta sas. pro obhájení markrabství dotčeného před jeho tyranstvím vypravil, hraběti pak z Mansfeldu, aby s lidem svým a krajským k němu připojeným na hranice bavorské se položil a odtud další vjezdy do král. čes. zastavil, milostivě poručil: přes to však všecko že i sám na tom se ustrnul konečně, aby ve jmenu božím z residencí své královské, totiž z hradu Pražského, vyjel a do ležení hlavního životně se obrátě, s nejjasnějším knížetem a pánem, panem Gabrielem, z milosti boží voleným králem uherským, dalmátským a charvátským, knížetem sedmihradským a ceklerským hrabětem, svým dověrným panem bratrem, kmotrem a konfederantem, o to se postaral a poradil, jakým způsobem mohli by společně nepříteli odpor činiti; a na čem by tak koli vespolek se snesli, to že také v brzkosti k skutečnému vyřízení sobě přivéstí a proti těmž nepříteli svému osobně do pole vytrhnouti chtějí, v té celé a dokonalé ku pánu Bohu všemohoucímu dověrnosti a naději jisté, že on jim na všech všudyž místech v předsevzetí jejich žehnati, nad nepřátely vítězství šťastného propůjčiti a z rukou jejich jak je samé, tak i země jejich všechny vysvoboditi ráčí, nemajíce o tom pochybnosti naprosto žádné, že stavové král. jeho českého, vezmouce sobě z krále a pána svého v tom příklad dobrý, podobnou měrou sebe vespolek k tomu ponuknou a probudí, a podlé již zhotovené a vydané ordinancí jeden každý kraj budou hleděti obrátiti v místa ta, kdeby měl s lidem svým krajským se obrátiti, a to vše při něm králi a pánu svém, též vlasti své milé od sebe činiti, což věrným poddaným, ovšem pak upřímým a horlivým milovníkům vlasti své s právem náleží, i k čemuž je všechny právo a zřiz. zem. království českého pod propadením cti, hrdla i statkův těžce zavazuje.

Dále poněvadž někteří z nejvyšších úředníkův zemských byli by toho úmyslu celého, podlé a spolu s králem a pánem svým též osobně do ležení polního se vypraviti, královna však mezitím s svým synem nejmladším (Ruprechtem) v městech Pražských, v residenci jeho královské, zůstávati, jako i koruna s jinými klenoty královskými i s privilegii zem-

skými na ten čas při dskách zemských složena a opatřena¹⁶²⁰ býti má, v ležení pak polním nebylo by lze králi a týmž nejv. úř. zem., kteříž při něm tam budou, pro mnohé důležité příběhy a potřeby váleční, jiné partikulární věci politické a spravedlnosti lidské řídití a fedrovati a tomu všemu zadosti náležitě činiti: z těch příčin že jest král při Bohuchvalovi Berkovi z Dubé a z Lipého nejv. purkrabím Praž., Vilémovi starším z Lobkovic nejv. hofmistru, Jiřím z Talenberka nejv. komorníku, Kašparovi Kaplíři z Sulevic nejv. písaři zemském, Jindřichovi Ottovi z Lošu purkrabím Karlšteinském, Bohuslavovi z Michalovic purkrabím kraje Hradeckého a Prokopovi Dvoreckém z Olbramovic podkomořím, vše král. českého, to milostivě a dostatečně opatřiti a naříditi ráčil, aby oni mezi tím v nebytu doma krále, pána svého, v městech Pražských ustavičně zůstávali, královnu s knížetem mladým, nicméně i korunu s klenoty a s privilegiemi zemskými na pilném pozoru měli, ovšem pak všechny a všelijaké věci a potřeby nahodilé bedlivě a náležitě řídili a opatrovali; všechněm vůbec i jednomu každému z týchž stavův král. čes. obzvláštně o tom milostivě poroučuje, aby se k výš jmenovaným místodržícím jeho královským ve všelijakých potřebách a stížnostech svých utíkali, jim respekt a šetrnost příslušnou prokazovali i poslušnost povinnou donášeti se snažili, vědouce, že na tom jeho vůli milostivou královskou naplní.

Téhož dne také 28. sep. okolo 10. hodiny, t. j. v pondělí den památný sv. Václava, povolav před sebe i Pražanův v hojném počtu, to vše také jim oustně opáčil, jak by se v nepřítomnosti jeho k místodržícím zřízeným chovati měli, poručiv jim při rozžehnutí královnu i syna malého k ochraně. Na to podal jak Pražanům tak i služebníkům jich pravice své, a neobědvav nic, teprva na noc pokrmu požil.

V tutéž dobu Arnošt hrabě z Mansfeldu učiniv k králi psaní několikero, totiž 1. d. srpna, 22. a 25. d. září, radil mu v nich: Poněvadž kníže bavorské přibližoval by se k hranicím českým, že by tedy bylo zapotřebné, aby přede vším jiným zemi král. čes. sobě lidem vojenským dobře osadil, a sice předně Prahu, Plzeň, Písek, Tábor, Třeboň a jiná místa podstatnější a k odpirání nepříteli spůsobnější, zanechaje jeho hraběte i s regimentem jeho v Plzni, regimentu knížete z Weimaru se 200 koní na Písku, nejvyššího Freňka s tolika jízdy na Táboře, na Třeboni nejvyššího Seitona se sto koňmi, tak aby na vše strany, kam by se koli nepřítel hnul, po něm oko bedlivě vléci se mohlo. A poněvadž nepřítel měl by velmi mnoho jízdy, že by armáda královská mohla býti snadno od ní obklíčena, a kdyby tou měrou síla jich zemdlela, anebo oni

1620 ji dokonce potratili a přitom neměli žádných míst a pevností v zemi náležitě opatřených, v jakém by nebezpečnosti král zůstávati musel, že snadno souditi může. Obzvláště pak toho aby bedlivě při sobě povážil, jak by lid obecný byl věc nestálá a myslí vrtavé, kterýž, zveďa se králi a lidu jeho něco nešťastného, mohl by lehce mysl a náklonnost svou k němu předešlou, pod zámyslem a zástěrou nouze a potřeby nevyhnutelné, změnit. Kdyby tedy výš dotčená města byla zpevněna náležitě, že by kníže z Anhaltu mohl potom tím snázeji i před nepřítelem ostáti i, kdeby potřeba ukazovala, fedruňku týmž městům obleženým dodati, tak že by nebylo potřebí, tohoto roku hrubě se nepříteli obávati. Načež aby se král co nejdříve rozmyslel a jemu zdání své bez posílání o to na radu k generalům do ležení podal. Co se pak předsevzetí kurf. sas. a bavorského knížete dotýče, že jest na hrubém čase, aby král na oba do zemí jich lidu něco poslal a jim podobnou měrou se odměnil. V Čechách že král má mnoho zrádcův, a nebudeli pomoc odeslána hraběti, že by dále v službě té trvati nemohl, nýbrž odpuštění od krále i od země vzíti musil.

Autor však akt neb činův rytířských Mansfeldských vykládá tu starost hraběte z Mansfeldu za pouhou jeho bezpečnost a obmysl jeho vlastního užitku a pohodlí, aby, vzdálen jsa ležení hlavního, generalovi knížeti z Anhaltu ani jiným v ničemž poddán nebyl, ale čině sám všecko po své libosti a vůli, v Plzni jako sysel v díře vězel, měsíc svůj špikoval a, kdyby mu se déle sloužiti nelíbilo, tím dříveji z Plzně do říše vyvážnouti mohl; jakož pak že i kníže z Anhaltu tu radu jeho za neplatnou a nerozšafnou uznal a jemu místo Plzně na Bechyni s lidem svým, přivezma k sobě regiment weimarský a šotlandský pěchoty táhnouti rozkázal. Čehož že vykonati zanedbal, divně se v tom králi i nejv. úř. a soud. zem. vymlouvaje: pročez ho také týž autor za dynovitého kujona a babu nesmělou laje a za žádného nejvyššího a feldmaršalka pravého neuznává, poněvadž již toto potřetí odpuštění od služby své vojenské bráti směl, když král v největším nebezpečnosti byl postaven, a k bitvě hlavní se schylovalo, a to pro tu toliko příčinu, že peněz žádných od země dostati nemohl, a že kníže z Anhaltu jemu nějaký kousek nelibý v Rakousích učinil. Král tedy spolu s nejv. úř. zemskými, znaje to dobře, co by zlého z toho jeho odpuštění na ten čas pojíti mohlo, že tak dlouho dávali mu slova dobrá, až ho sobě zase uspokojili, a on slíbil jim, ještě až do skonání měsíce října sloužiti, mezi tím vždy předce k tomu toliko směřovav, aby ve svém hnědě a doupěti, Plzni, seděti a ležení hlavního vzdálen býti mohl. Maje pak sobě danou ordinancí, aby se položil na pomezí bavorské

s lidem svým, že sice tak učinil; ale byv brzo od lidu bavorského a Wircpurského přivítán nepříjemně, že jest zase zpátkem k Plzni pospíšíl a pomezi pánu Bohu k opatrování poručil, zanechav tudy dotčenému lidu nepřátelskému passu svobodného do Čech, kterýž tou příležitostí potom hned města Domažlice a Klatov, v nichž lidu Mansfeldského něco na straně bylo a leželo, se zmocnil. —

Jakož tedy císař Ferd. staral se o to všelijak, aby sobě při všechných potentatích katolických, až i při některých evangelických pomoc proti králi Fridrichovi a konfederantům jeho za času objednal: takž také i král Fridrich vyhledával toho při rozličných králích, knížatech i obcích křesťanských, aby ho v tak důležité potřebě a proti tak mocnému nepříteli radou zdravou i pomocí skutečnou fedrovati neopomíjeli. Avšak v tom byl císaře nešťastnější, že mu sice všickni mnoho pomoci slibovali, ale řídce učinili; ješto proti tomu císař mnohem víceji fedruňku dosáhl, nežli se ho od mnohých nadáti mohl.

Předně pak a obzvláště pohledával v tom král Ludvíka, franského krále, v té naději neomylné, poněvadž předkové jeho, slavní falckrabata při Rejnu, nebožtikovi Jindřichovi, velikému otci jeho, jisté znamenité, platné pomoci a služby lidem i penězi v čas válek jeho domácích prokazovali, žet i on pamatuje na dobrodiní ta, kteráž tak dobře k němu jako k otci jeho se vztahovala, jeho též v nynější potřebě a nouzi nikoli neopustí a nepříteli silnějšímu potlačiti nedá, ovšem pro lepší a jistší trůnu svého před týmiž nepřátely ubezpečení. Však s tím se všim byl v naději té své velice zmýlen, a to vlastní vinou tchána svého Jakuba, Veliké Britannie krále, proto že on, nečinně při též věci naprosto nic aneb velmi na skrovně, přivedl k tomu i jiné okolní krále a potentaty, že i oni, hledíce na něho, an se na všecko to jen skrze prsty dívá, tak nedbanlivě a ospanlivě pře téhož zetě se ujímali. A tak nebyl žádný div, že naposledy ten mladý pán pod koněm zůstati a neřkuli o korunu českou, ale i o všechny země své, ano i důstojnost dědičnou přezalostivě přijíti musil.

Jmenovaný zajisté král Jakub, byv v té příčině nad míru lhostejný, nevěděl zprosta, na čemž se dokonale ustrnouti. Poněvadž zajisté dotýkalo se tu s jedné strany zetě a krve jeho, s druhé pak císaře a hispanského krále; pročež byl by nerad zetě opustil a potentatův těch také, s nimiž v pokoji zůstával, na sebe rozhněval, měv velikou naději, že bude moci to nedorozumění svou prozřetelností toliko skrze samé výsilky a psaní přátelská spokojiti a při nich mnoho platného způsobiti. V tom pak domnění posilňovali ho a utvrzovali velice agenti a poslové španělští, kteréž měl okolo sebe usta-

1620 vičně, jen aby ho mohli v tom zdržeti, aby k zbraněm nesáhal a zeti svému, falckraběti, žádné pomoci nečinil.

Co se tklo nejpřednějšího panstva i lidu obecného v království englickém, ti byli k kurf. falckému a nynějšímu českému králi nad míru příchylí a chtěli mu rádi všelijak pomáhati; ale král jejich byl jim v cestě, protože jest nikda ode své mladosti žádným vojnám nepřivykl, ale kraloval ustavičně v mírném pokoji. Proto tedy neuměl a nemohl se ustanovití na tom dokonale, aby aspoň jednou v tak pilné potřebě meč do rukou uchopil, ješto mnozí lidé rozumní byli v tom domnění postaveni: kdyby se byl on také hnul s mocí svou válečnou, jakž náleželo, že by byl všecku tu moc a sílu Spinolovu, kteráž na dolejší Falc doskočila, velmi lehce v předsevzetí jejím zdržeti a nazpátek obrátiti mohl, a to tak, kdyby byl s vojskem svým do knížetství flandrského vpadl aneb aspoň o tom, že tak učiniti míní, vůbec pokřik a pověst pustil, byl by vždy Spinola nesměl tak náhle nahoru do říše se podávati, zvláště poněvadž v dotčené zemi obyvatelé toho se velice obávali, žeť dotčený král nikoli nenechá toho bez pomsty, že vrchnost jejich do té tragedie se plete a zeti jeho země dědičné hubiti míní. Za tou tedy příčinou, kteříž bydleli blízko při moři, začali již věci své nejlepší jinam po vodě odvážeti a strojili se na utíkání, ačkoli ještě žádného nebezpečení opravdového před rukama nebylo.

A tak ubohému králi českému nestalo se v Engelandu žádné větší a platnější pomoci od lidu jako ta, že některá hrabata z Oxfordu a z Essexu, zverbovavše mu k ruce na svůj vlastní groš některý praporec pěchoty, poslali mu ji do Hollandu; a to stalo se víceji potutelným krále Jakuba přehlídnutím neb dopuštěním, nežli na nějaký rozkaz a povolení jeho patrné. Dotčená pěchota, již bylo 2250 jonáků čerstvých a hodných, dostala se 2. d. srpna do města Roterodamu a musila se tam dosti dlouho zdržovati, protože nebyla žádnými zbraněmi vrchními ani municí náležitou opatřena; neb se jich v Engelandu tak mnoho shledati nemohlo, poněvadž ten národ pro pokoj dlouhý, v němž od drahně let zůstával, téměř na všechny příběhy vojenské docela zapomněl a o zbraně válečné nemnoho se staral, zaměstnávaje se na větším díle s handly, s živnostmi, ano i s rozkošemi svými časnými.

V tutůž dobu pak trefilo se právě, že jeden nejvyšší englický, příjmím Morgán, přejal jednoho kurýra v říši, kterýž byl poslán od císaře markraběti Spinolovi s listem, v němž poručilo se mu, aby se Falcu dolejšího co nejdříve zmocnil a lidem válečným dobře jej osadil. To psaní in originali odeslal Morgán vskok hraběti Moricovi do Hollandu, a hrabě

králi englickému, chtěje ho aspoň tím ponuknouti k nějakému ¹⁶²⁰ opravdovému zetě jeho se ujeti; ale ani to ním nic nepohnulo, buď že témuž psaní dokonale věřiti nechtěl, aby se co toho v skutku a pravdě státi mělo, aneb že domníval se, že unie evangelická v říši podlé pomoci generalštádův v Hollandě budou Spinolovi dosti silny, aby Faleu lidem svým před mocí jeho obhajovati mohli, a k tomu že táž věc tak spěšného opatření nepotřebuje. Potom pak předce, zvědév v jistotě, jak silná hotovost a příprava vojenská v Nidrlantu od Spinoly a v říši od ligy papeženské se činí, vyslal legata svého k arciknížeti do Brislu, dotazujíc se ho na hlavní příčinu a cíl takové hotovosti válečné; kterýž odbyl legata dosti zrosola a povrchně. Tou tedy měrou bylo Spinolovi snadno v konečné bezpečnosti, že za sebou nepřítelův mocnějšího míti nebude, nahoru do říše táhnouti*).

Mezi tím, když armády císařské díl nějaký zámku a města Třeboně náležitě zpevněného a dostatkem lidu osazeného

*) Dále až na str. 1539 příběhy něm. říše se vypisují, jen na str. 1533 toto místo věci českých se týká: „28. d. září Betlén Gábor učinil králi českému z Trnavy zprávu psaním svým, co by dobrého při něm kommissari cís. říši bez přestání jednali z strany dalšího pokoje s císařem, slibující mu jmenem jeho, pokudž od konfederací české dokonale upustí a pomoci králi čes. i zemím jeho odepře, že ho císař při titulu i správě král. uher. zcela a zouplna zanechati chce. Ale on že k takovým jablkům těšinským a troštům nejistým myslí a chuti naprosto žádné nemá, ba ani na to myslí svou nepřichází; nýbrž že jest mnohem hotovější dřívěji brdlo i život ztratiti, nežli aby v čem nejmenším od své předešlé horlivosti a stálosti, kterouž až dosavad k tomu svatému sjednocení na sobě dokázal, uleviti a upustiti měl.“

„Potom po dvou dnech odeslal jiné psaní k Kristianovi knížeti z Anhaltu, o němž skladatelové kanceláře Anhaltské svědčí to, že se in originali našlo po svedené bitvě na bojišti, t. j. na Bíle hoře. V němž žádal na knížeti, aby ho v tom gruntovně zpravil: takli jest v skutku, co se vůbec rozpraví, že by armáda císařská byla od konfederantův na mnoha místech roztrhána, poněvadž by jemu také na tom mnoho záleželo. A pokudž Bavorský s lidem svým vtrhl předce do král. čes., že by nebylo proti tomu prostředku lepšího, jako aby z Anhaltu uherského lidu při sobě děleji nezdržoval, nýbrž přidada jim ku pomoci a k ochraně 2000 kurasířů, aby jim poručil na nepřítelův štrafovat i se všech stran lermo mu dělati. Za nimi pak aby z Anhaltu táhl také naň poznenábla s celou mocí a nepřál mu oddechu volného žádné chvíle. A když nepřítel tím ustavičným ho týráním bude zemřel a zmožděn, že potom konfederanti budou míti o to vítězství nad ním snadnější. Pokudž by tedy armáda císařská dle obecné pověsti byla tak roztržitá, že sám skutek neb skončení věci té bude svědkem toho, že ty příčiny a motivy, v nichž se Betlén Anhaltskému při nedávno pominulé radě pronesl, nebyly daremní a jalové, ale směřovaly vlastně k věci hlavní, o níž rada byla držena. K tomu že v krátkém čase uhlédá se zřetelně, jakou platnost přinesl s sebou vpád ten, jež vojsko Gáborovo do krajin, s oné strany Dunaje ležících, udělalo. S tím aby Bůh všemohoucí zvláštním řízením svým úmyslu a předsevzetí konfederantův jeho, jakž se jižto očitě spatřuje, žehnati ráčil, dobrým a potěšným k zvláštnímu potěšení, zlým pak jich odpůrcům k zděšení a pádu dokonalému.“

Red.

1620 tak na rychle dobýti nemohl, ale pro silné z něho ven střílení od obležení jeho upustiti musil, zvláště poněvadž vojsko české od nepřítele toliko na půl míle u Veselého se zdržovalo, a tou příčinou ustavičně téměř zaneprázdnění obojí sobě zavalovali: protož kníže bavorské spolu s Bukvojem, upustivše od Třeboně, po vzetí Písku a Strakonice podali se při začátku měsíce října se vší silou svou do kraje Plzenského, a opanovali jej sobě téměř všecek; armáda pak česká táhla jim vždycky po pravé straně.

zař.
října

Mezi jinými městy a zámky v témž kraji Plzenském Don Baltazar de Marradas zmocnil se zámku Rizmberka fortelem takovým: Přitáhn před něj časem nočním s nevelikým počtem jizdy samé, rozkázal jim ssedati dolů s koní a rozsvítiti sobě luntty, nejinak jako by lidé pěší byli. To když učinili, postupovali v pořádku svém znenáhla vždy blíže k zámku, a přitom bubnovalo se a pískalo velmi hlučně, nejináč než jako by tu několik mnoho praporeč pěchoty bylo přítomné, kteráž by mínila mocí zámek zlézt. Vojáci hollandští, jimiž též hrad byl osazen, nedomnívajíce se jináče po těch luntech rozžatých a bubnování ustavičném, než že byli by velikým houfem mušketýrův obkličeni, ulekli se toho velice, ovšem pak pohružky přísné Don Baltazarové (kterýžto vzkázal týmž soldatům královským nahoru na hrad, nepoddají se vskok, že s nimi naloží hůře nežli s Piseckými) a otevřeli mu bez meškání vrata; on pak zmocniv se jich i hradu, praporec jen jim odňal, vojákův pak zanechal na svobodě, aby buď k regimentu svému se odebrali, buď, měli by kteří z nich chuť, k službě císaři potřebovati se dali.

Dříve pak, nežli armáda česká vtrhla do kraje Plzenského, tedy král učinil obšírné psaní z ležení u Sedlčan k nejv. úř. zem. a místodržícím svým do Prahy, v němž jim okolo třinácti artikulův vysoce potřebných k spěšnému vyřízení poroučel; mezi jinými byl také ten, aby místodržící i hned bez odkladu dalšího most přes Vltavu, řeku Pražskou, u Zbraslavě podlé mustru jim odeslaného a na papíře vymalovaného postavití rozkázali, a to pro snadší a spěšnější přeplavení lidu toho uherského, kterýž táhl králi na pomoc od Betléna Gábora, a dopravili ho do ležení hlavního.

Ale pro nedostatek dříví k témuž stavení přihotoveného též most, jako i jiné platné věci, nemohl býti tak nakvap zhotoven, až v tom to nešťastné setkání polní se zběhlo.

S druhé strany stavové mark. mor., spatřující to již na oko, jak silně a neustále to dvoje vojsko císařské a bavorské na krále a pána jich, ano i na stavy král. čes. a konfederanty jich dolíhá a ku Praze, hlavě království, upřímo směřuje,

odkudž nejen samému král. čes., alebrž i vlasti jich milé ne- 1620
 pochybré nebezpečnosti a záhuba nastávati chce: z těch pří-
 čin ponukli se k tomu vespolek všickni, aby se také k ote-
 vřené válce živě přichystali, nejdříve však položice sobě sněm
 obecný do Brna, při němž by se o to o všechno mezi sebou
 dobře a prozřetelně uraditi a snéstí mohli. K němužto když
 se sjeli v počtu vzácném, ty všechny věci v své bedlivé
 uvážení vzavše, na tom se společně snesli, aby všickni osobně
 pro obhájení vlasti a konfederantův svých milých, žádného
 z prostředku svého panského a rytířského, ani osob od ne-
 přítele zplundrovaných, toliko samé lidi nemocné a věkem
 sešlé, v tom neušetrující a nevymiňující, na hotově byli. A
 aby žádného nedostatku v potravách a v profiantech neměli,
 svolili také mezi sebou sbírku takovou: aby každý obyvatel
 osedlý v mark. mor. dal z statku svého dva vozy a spřež
 dvoji k vožení potrav a jiných potřeb vojenských. Vyzdvihli
 též člověka desátého, aby armádě císařské v čas nastalé po-
 třebě tím podstatněji odolávati mohli. Manželky pak a dítky
 své vypravili z krajův a sídel svých do měst a zámkův hra-
 zených.

O tom snešení jich obecném učinil vskok relací dosta-
 tečnou králi a stavům král. čes. Henrich Mates hrabě z Turnu,
 kterýž tomu sněmování sám osobně obcoval, napomenuv při
 tom týchž stavův čes., aby uznávající před očima tak náramné
 nebezpečnosti na ně i na vlast a krále jejich se valící, ja-
 kožto věrní a poslušní poddaní a patriotové opravdoví, pří-
 kladem Moravanův podobné snešení mezi sebou tím dříveji
 učinili. Nebo pokudž by se toho od nich nestalo, že jsou se
 na tom již dotčení stavové mark. mor. dokonale ustrnuli:
 kteří by koli z stavův jejich neb král. čes. té smělosti a zmu-
 žlosti k vlasti a vrchnosti své v této tak nevyhnutelné po-
 třebě obecné dokazovati zanedbali, tedy že ty všechny za
 zjevné nepřátely jejich i své míti a na nich i statech jejich
 toho skutečně rukou brannou mstíti a postíhati chtějí.

Podobné psaní týž hrabě z Turnu odeslal také před tím
 nejv. úř. a soud. zem. z města Táboru 7. d. září po nešpoře,
 odjížděje právě odtud k Jindřichovu Hradci, slovy těmi:

„Urození páni páni nejvyšší, páni úředníci a soudcové
 zemští! Teď, když jsem byl v Praze, musil jsem s vzdychá-
 ním to spatřovati, jako by téměř mysl a srdce také i těm,
 na kteréž jini patření a pozor svůj mají, spadnouti a kle-
 snouti chtělo. Nad kteroužto choulostivostí jsem se velice
 užasl a na tom ustrnul, nemnohými, však srdečnými slovy
 Vaším Milostem ku paměti přivéstí, že toto jest skutek a
 válka boží, kterouž vedeme. Ten nejvyšší pán bude dobře

1620 věděti, jak pře své obhajovati. My musíme se všech stran se modliti, pracovati a zmužile bojovati. Nebo s Bohem chceme veliké věci a skutky činiti. Co jsou časův předešlých Čechové, kteříž poctivost svou milovali, činili, ješto měli víceji nepřátel nežli nyní? Bůh jim ode všech s poctivostí a s vítězstvím pomohl; jeho rámě není posavad ukrácené k zpomožení; od těch naši krve žiznicích nepřátel nebude lze ani se vyprositi ani vykoupiti. Žádnému také neprospěje jeho sofistické mudrování, praktikování a onoho v evangelium dotčeného šafáře nevěrného opatrnost. Nebo my, kteříž jsme srdce poctivého, jakož i V. M. za ty mám, chceme čest a slávu boží i našeho milostivého a nejmilejšího krále, též svobody zemské až do nejposlednější krůpěje krve zastávati a tak s poctivostí šťastně a blahoslaveně z toho světa vyjiti.“

„Kteríž pak do Bavor a do Sas své útočiště vzali aneb budoucně vezmou, chtějíce v svém tejném zlém předsevzetí se změnití a svými lotrovskými kusy z toho se vykejklovati; tu já se tímto psaním před JMKr. mým nejmilostivějším pánem a V. M. nejv. pány úř. zemskými zjevně ohlašuji: poněvadž již více času není, aby se mělo déle prodlévati a přátelství ušetřovati — nebo kdo není s námi, ten rozptyluje —, že já těch všech odpovědným nepřítelem a potlačitelem spolu se vším lidem vojenským, kterýž k tomu volnější nežli volen jest, býti chci. Odkudž jestliže se co proti právu, pořádku a obyčeji země stane, to se těmto nebezpečným časům a běhu válečnému přičítati musí. Nebo měli bychom my pro ty zahynouti a zkaženi býti, kteříž jsou špehyři a praktikáři, nechtějíce v nebezpečenství vedlé nás všecko nejvyšší vynaložiti a spolu s námi proti nepřátelům se brániti, tehdy musí zajisté život jejich, jmění i krev také zahynouti. Protož žádám V. M., že ráčíte takovým výstrahu učiniti, sami pak Bohu i s Bohem sobě dobrou mysl dávati, ukazováním na sobě melancholie obec choulostivou nečiníti, nýbrž pánu Bohu, našemu vysvoboditeli, se důvěřovati a to, což na nás jest, činiti. Ten nejlepší pán nám zpomůže, a my ještě jemu budeme děkovati, že jest tak veliké věci při nás učinil. On račiž nás všecky v své milosti a ochraně zdržovati.“ —

Když pak vojsko oboje zdržovalo se okolo Plzně — nebo bavorské kníže ležel v Janovicích, vsi, při níž jest zámek, někdejšímu písaři král. čes. Janovi z Klenového a z Janovic náležející, toliko mili malou od města, a jiní jinde —: rozmáhaly se v vojstě bavorském těžké zimnice čím dále tím prudčeji, tak že nemálo osob předních knížeti na ně na díle se rozne-mohlo, na díle pomřelo. Co pak bylo lidí onačejších, jako El-

senhammer president komory, kancléř dvorský, pán z Lerchenfeldu, tajná rada, dva truksasové knížecí a jiní: ty všechny odváželi do Mnichova, odkudž i odjinud z Bavor přiváželi zase lidé jeho profianty rozličné, v nichž měli nedostatek veliký. 1620

Dokud okolo Janovic bylo ležení, tu armáda bavorská vystála první lermo od Uhrův královských, odkudž soudili bavorští, že by král Fridrich nebyl daleko odtud s svou armádou. A poněvadž varta mezi Nidrlandery knížecími nebyla v tu dobu náležitě opatřena; tou příčinou Uhři vskočili jim snázeji do kvartýru a pošavlovali z nich do 100 osob, deset pak kornetů odňali jim a presentovali je králi s radostí velikou. Z toho pošel v ležení bavorském strach znamenitý.

Třináctého dne října přišla novina Bavorskému do ležení z Rakous, kterak hrabě Dampír přitáhn k nejvyššímu Esterházy proti lidu Betlenovému s 9 kornety rejtharstva ku pomoci, spolu s ním do 1200 Uhrův pobil. Sám pak kníže ležel před Plzní celých deset dní. S nímžto hrabě z Mansfeldu, kterýž na městě se zavřel, vydal se snad v jednání to, o němž autor akt Mansfeldských v ten smysl píše:

Když prý generalissimus aneb nejvyšší polní hejtman nad armádou českou, Kristian kn. z Anhaltu, zdržoval se v ty dny s hlavním ležením svým u Krášovic, pět mil od Prahy, zkázal hraběti z Mansfeldu, poněvadž nepřítel směřuje k tomu, aby s nimi bitvu hlavní svedl, protož aby i hned, jakž ho táž ordinancí dojde, s lidem i s střelbou a s municí náležitou k němu z Plzně se vypravil a takovému setkání polnímu, když by k němu přišlo, osobou svou přítomen a jemu spolu s jinými generaly a nejvyššími to činiti napomáhal, což na kavalíra a nejvyššího srdnatého náleží: tedy že hrabě poděkovav knížeti z toho pozvání vzáctného, učinil mu omluvu svou, že mu toho na ten čas vykonati možné není, leč by chtěl tu pevnost hlavní, na níž králi a zemi tak mnoho záleží, příliš hrubě obnažiti a nepříteli k opanování snadnějšímu zanechati. Podobnou omluvu i nejv. úř. zemským do Prahy odeslal s tou přitom výstrahou dostavenou: aby jej a lid jeho penězi, profiantem i municí neprodleně fedrovati hleděli, ač nechťejili, aby se soldati jeho z poslušenství jim vytáhli, čímž by on potom vinen býti nemohl.

Pod tím pak že vydal se v tajnou traktaci s knížetem bavorským a s hrabětem Bukvojem, totiž, že se oboum vlastní rukou v tom zamluvil a zapsal: pokudž mu jistou summu peněz na hotově vyčísti a tu milost při císaři římském, aby z achtu svého dokonce propuštěn, na poctivosti dobře opatřen byl, do služby císařské vzat a v ní místo naň příslušné míti

1620 mohl, vyjednati chtějí, že jim Plzně se vším všudyž příslušenstvím a s lidem svým císaři se potřebovati dá. Pro snadší tedy traktaci té skoncování že jest hr. Bukvoj Joachyma Karpisona, nejvyššího leitnanta jeho, kterýž posavad zajatý mezi císařskými zůstával, vypravil k němu do Plzně.

Že pak jednání takové nemohlo se dlouho tak opatrně tajiti, aby krále a knížete z Anhaltu donést se nemělo, proč že hr. z Mansfeldu porozuměv tomu, poslal k králi a k knížeti do ležení dotčeného Karpisona, aby je obadva v tom neomylně ujistil: cokoli on před sebe s knížetem i s Bukvojem bere, že to nebylo by žádné jeho mínění opravdové, nýbrž že túž věc vzal před sebe toliko proto, aby nepříteli doněkud za nos povodil a, do nákych nepřiležitostí těžších jak pro časů krátkost, tak ovšem pro veliký profiantu nedostatek jej uveda, přinutil ho k tomu, aby se zpátkem do Bavor neb do Rakous z král. čes. obrátiti musil.

Ale král s knížetem, nechtějice se v tom Mansfeldovi dokonale dověřovati, že vypravili k němu do Plzně nejvyššího Peblice pod zámyslem tím, aby zpevnění města, rozuměje věcem takovým výborně, shlédli a jim o tom zprávu dostatečnou učinil, zdali by se na tož zpevnění města ubezpečiti mohli; v skutku pak a v pravdě pro to samé, aby fundamentu a úmyslu dokonalému jednání toho z hraběte s gruntem vyrozuměl. V čemž hrabě Peblice tak náležitě zpravil, že jest on od něho s dobrou satisfakcí k králi se navrátil a jej i Anhaltského s strany upřímného mínění hr. z Mansfeldu s dostatkem ujistil.

Když pak jednání to mělo již k zavření svému přijíti, že z Anhaltu vzkázal hraběti, aby všeho toho na straně zanechal a traktaci tak hrubě podezřelou opustil. Na to že z Mansfeldu chtěje se vyvésti před králem z domnění zcestného, sjel k němu sám z Plzně do Rokycan, při nichž celé vojsko naše leželo, že jemu o všem všudyž zprávu učinil a přitom již po čtvrté propuštění z služby a z pšteluňku vojenského od krále vyhledával a také ho dosáhl, mčv na povážení to, že takový bezděčný služebník málo co platného a chvalitebného svede.

Ale jakýmkoli způsobem to se od Mansfelda dalo, já (Skála) jsem sám toho výborně povědom, když ta novina o Mansfeldovi roztrousila se vůbec po Praze, a manželka Bohuchvala Berky, nejvyššího purkrabího Pražského, dověděvši se pověsti té, odeslala spěšně po pacholeti cedulku témuž manželu svému do rady na kancelář českou, v nížto oznamovala mu s velikým myslí poděšením, co o hr. z Mansfeldu se vůbec rozpráví, že by se králi a stavům zpronevěřil a nepříteli

Plzeň vzdáti chtěl; tedy hrabě z Turnu, jenž v tu dobu právě 1620 v radě mezi nejv. úředníky zem. seděl a dotčenou cedulku od nejv. purkrabího ku přečtení sobě podanou přehlédl, promluvil ke všeobecně přítomným osobám v ten smysl: Že by bylo nejlépe, aby ženy kužel a jiné své práce ženské spravovaly, zanechávaje starosti o věci vojenské na straně. Co se hraběte z Mansfeldu tkne, on že o něm myslí i to praví, že jest kavalír poctivý a válečník prozřetelný, pročez aby jak nejv. purkrabě, tak i jiní nejv. úř. zem. jeho v žádné domněni scestné nebrali a tím pokřikem obecným myslí svých nekormoutili; nebo co se tu koli od téhož hr. děje, to vše že s volí a vědomím JM. královské a k dobrému jich všech od něho předsevzato jest.

V tom tedy celém čase, co armády císařská a bavorská při a okolo Plzně proti vojsku našemu ležely, nic onakého nespůsobily, kromě že Uhři a Poláci, když časem trefili na sebe, beze všeho ušetření jedni na druhé dotírali.

Šestnáctého dne října přijel k knížeti a Bukvojovi kurýr 16. Hj. od císaře, a když od Bukvoje dostal se do nejpřednější vsi od ležení knížecího, tedy vytrousil z náder list knížeti svědčící, ježž potom nalezl jeden soldat v sněhu toho dne tlustě napadlém a odevzdal je nejvyššímu svému, a nejvyšší donesl je knížeti, kterýž poručil toho soldata z vězení, do něhož byl dán od nejvyššího z domněni, jako by snad nějak jináč k tomu listu přišel, propustiti a mimo to ještě za tu věrnost padesáte zlatých mu darovati. Ten kurýr přinesl s sebou novinu o zamordování hr. Dampfra.

Na druhý den trefilo se, když general-wachtmistr knížete 17. Hj. bavorského, po rodu z Haslangu, roznemohv se těžce na zimnici palčivou, dal se z ležení nésti v senftu do Štraubinku, že tři míle odtud, nedaleko města Klatov, vyskočili naň i na jiné jeho spolutovaryše cesty Uhrův královských sto koní z jednoho lesa a, jak dojeli senftu, strhli Haslangu z nich dolů a posazeného na koně odvezli s sebou do ležení u Rokycan a odevzdali ho generalovi svému Bornamissovi. Cokoli při něm a komonstvu jeho nalezeno kořisti, jež někteří na šedesáte tisíců zlatých šacovali, to všecko Uhři mezi sebou rozbitovali a rozebírali. Že pak tu dobu neměl týž general-wachtmistr žádného průvodu při sobě, příčina toho byl vlastně syn jeho; kterýžto zdržev se někde na hospodě, neměl kdy pro hru, aby s týmiž mušketýry za otcem pospíšil a jeho pečně až do místa určitého doprovodil, nýbrž teprva po hodině, když se s tím neštěstím potkal, v místo to za ním přišel.

O té jeho příhodě nešťastné zvěděl král Fridrich, po jeho přivěsti k sobě do pokoje, prokázal k němu všelikou

1620 větílost slovy i skutkem, jako i jiní všickni officirové a dvořané královští, prohlídjíce k stavu a povolání jeho vzácnému více nežli k jeho nenávisti veliké, kterouž k náb. evangelickému byl zažžen. A poněvadž téměř dobrých šatův, peněz pak žádných Uhři mu nezanachali, pročez i tím vším ho náležitě opatřili, že se mu ničehož nedostávalo. Nad to výše, poněvadž v lozumentě svém mezi tou uherskou chasou, kteráž v pokrmích zhusta oškychu a cibule užívá, neměl ani příhodné stravy ani opatření zvolného, i bylo nařizeno, že se mu každého dne krmě lahodnější a snesitedlnější z kuchyně královské na mísách stříbrných přinášely. A pro lepší ošetření zdraví jeho doktor Rumpf, životní lékař královský, vedl při něm práci snažnou: což i sám Haslang uznával, že se mu od nepřátel všeliká čest i pohodlí náležitě prokazuje, když někuli v psaní svém z Rokycan do ležení bavorského odeslaném slov těch doložil, že ho při dvoře královském ne jako zajatého, ale jako posla knížecího vzácně chovají; ale nad to výše i před svou smrtí, kteráž naň potom u Rakovníka dokročila, dotčenému doktorovi za tůž práci a léčení jeho sto dukátův odkázal.

A ač kníže bavorské hned s prvopočátku psal o něho králi, aby na slovo a přímľuvu jeho knížecí z toho zajetí propuštěn býti a zdraví svému příhodně vyhověti mohl, ano i sám Haslang vyhledával toho, aby král, vymoha jej z rukou uherských proti odvedení jim jisté výplaty peněžité, za svého vězně sobě ho pokládal; ani kníže ani on sám toho dobrodiní od generala uherského užiti nemohl, jakkoli i král i jiní kavalírové vzácní o to se všelijak starali, z příčiny té, že dotčený general vymlouval se na obě, poněvadž jest již o osobě Haslangové králi a pánu svému, Betlénovi Gáborovi, stěžně psal, že jemu zvolnosti té sám o své ujmě dopřiti nemůže, až vyrozumí další vůli a mínění královskému.

Takových služeb a přívětivosti zdvořilé, kteréž dotčenému generalovi v jeho neštěstí a nemoci se prokazovaly, byl přední příčina a původ spolumajnými lidmi poctivými Volrad z Plessu, tajná rada královská; bezpochyby mysliv na to, s čím se on nyní potkal, že by velmi snadno los takový i na něho samého a na jiné officíry vojenské spadnouti, a jaká vľidnost jemu od nich se prokáže, potom i oni podobně od strany odporné užiti by mohli.

V tutůž dobu ti aneb jiní Uhři, trefivše v cestě na manželky některých hejtmanův bavorských, kteréž oni posílali do Bavor s kořistmi v Rakousích a Čechách nabytými, jim tůž loupež dočista odňali, ženy pak do naha svlečené k hranicem bavorským propustili.

Zatím kníže, nadáv se, že Čechy z kraje Plzenského ku 1620 Praze předejde, odtrhl s Bukvojem od Plzně. Ale že naši vyskumali jakým pak koli způsobem ten jeho úmysl, protož hleděli všelijak, aby mu cestu ku Praze zameziti mohli. A tak on musil jinudy táhnouti, a to mimo samou Plzeň; z níž však hrabě z Mansfeldu žádné rány z kusův na lid jejich udělati nedal. Odtud uhnul se kníže k Touškovu na levou a Bukvoj na pravou ruku; od Touškova dostali se k městečku Svoješicům, při němž leží zámek; ten byl osazen 40 soldaty englickými, jež bavorští všecky do jednoho pomordovali.

Té noci také nepřítel měl lermo v ležení svém; nebo nadál se, že král se vši armádou naň táhne a přepadnouti ho miní. Ale potom našlo se to, že jen sami Uhři vyjeli sobě na štraf a učinili mu škodu nemalou na lidu, na koních i na vozích špižných.

Jakkoli té noci stal se ten výjezd armády české proti Bavorskému a Bukvojovi, kterýž se jim však nezvedl, dle uložení a rady tajné o to držané v lozumentu královském, v níž žádný jiný neseděl a takového outoku na nepřitele uvažovati králi nepomáhal, kromě general kníže z Anhaltu a hrabě z Hol-lachu; s tím však se vším nepřítel dovědév se všeho, co v dotčené radě bylo zavříno, čekal v hotovosti na příjezd královský. Kterýžto vida pronešení rady své tajné, tomu se podivil převelice a od úmyslu svého upustiti musil.

Vinu té zrady připisovali lidé tehdaž vůbec hraběti z Hol-lachu, ano i při dvoře královském ledajakés řeči o osobě jeho proskakovaly. Stalali se mu v tom jaká křivda neb ne, on nejlépe věděti mohl. A poněvadž v tom čase, co to troje vojsko, císařské, královské a knížecí, proti sobě v kraji Plzenském leželo, prošlo nejedno vyslání mezi králem a knížetem, strejci krevními, s strany věci obecných; pročž král na dokázání upřímnosti své dověrné k knížeti 20. d. října vypra- 20. r. vil k němu Balcara Jakuba z Šlammersdorfu, nejv. leitnanta a sudiho zemského v Aurbachu s vzkázáním přátelským takovým:

Ačkoli pán Bůh všemohoucí na krále roku tohoto neštěstí a kříž těžký přepustiti ráčil, a to v tom, že své vlastní a nejbližší přátele krevní, jichžto zvelebení a vzrostu a pohodlí s svou vlastní škodou a nebezpečenstvím tak horlivě a živě vyhledával, za zjevné odpůrce, protivníky, nepřátele v království a v zemích svých proti sobě viděti a pocíť musil; s tím však se vším že pro tu příčinu vždy předceřsky a krevností té z mysli a srdce svého zcela a zouplně vypustiti a jí se tak dobře zhostiti nemohl, aby kníže, strejci svého, akrze to poselství navštíviti, o jeho způsobu, jak by

0 mu vedlo, vyrozuměti, a proti tomu zase knížeti o svém a svých domácích losu, v němž na ten čas byl by s nimi postaven, v známost uvéstí dáti neměl, zaanechávaje přitom všeho toho na svém místě. Dále poněvadž jest z nejvyššího Haslanga tomu tak dalece vyrozuměl, že by kníže, jako on, totiž Haslang, se domejšlí, nebyl od toho, aby se s králem osobně v jistém místě shledati a s ním o důležité věci v dověrnosti strejcovské rozmlouvati neměl, nýbrž že by mu takové shledání jich milé a příjemné býti mohlo, pročez že by král tomu odporen nebyl. Jakého by tedy oumyslu kníže v té příčině byl, též kdy, kde a na jaký způsob takové jich shledání a rozmlouvání co nejpríhodněji státi a naříditi by se mohlo, ano také zdali by se nejdříve o to o všecko společně namluviti a narovnat, a jak by se při témž shledání k sobě oba polně chovati měli, aby se v tom králi přátelsky pronéstí nepomíjel.

Na závěrku pak, poněvadž kníže v tom psaní svém, v němž uvozoval v známost tu kommissí svou, kterouž císař naň proti králi a království českému vzložil, doložil slov těch, že má sobě od císaře poručeno, aby ty, kteříž by se koli dobrovolně mu poddávali, na milost jeho císařskou přijímal, k odporným pak a neposlušným dle obyčeje válečného přísně zachovati se hleděl, — a při nich parentesin takovou „Nebo co se Vaší Lásky osoby tkne, ta se v to nepojímá, nýbrž jináče se s ní míní“ —: pročez že král žádostivě toho od knížete vyhledává a věděti žádá, co by kníže již dostavenými slovy mínil, aneb jak by je ještě dosavad sobě vykládati chtěl.

Na to dal Bavorský vyslanému krále Fridricha zase odpověď takovou:

Že má o tom král vědomost dobrou, jak upřímný německý úmysl svůj k osobě jeho vždycky každého času prokazoval a pronášel, i kterak jest ten zbouřený a nepokojný a vysoce škodlivý způsob neb los zemí okolních, anobř i samé svaté římské říše již dávno a časně vyskoumal a předzvěděl a pro tu samou příčinu žádných výstrah a napomenutí dávati tu, kdež náleželo, neobmeškal, tak že by vinšoval sobě toho upřímně, aby byli lidé sobě takových výstrah a napomenutí jeho víceji vážili a za hřbet tak snadně nezakládali chtěli. A tak že kníže do těch zemí ne nějakým míněním neb úmyslem nepřátelským se podal, jakž by snad od něho v tom tak mohl býti vykládán a obviňovat, ale toliko pro příčiny a obrany ty, kterýchž kurfirštové a knížata, měs. března v městě Milhauzu pospolu shromáždění, v psaní svém k králi odeslaném dotkli, a pro uvarování většího neštěstí a nebezpečenství, jehož jest se obávati, z země své se vzdvihl.

Dále, co se tkne prostředkův těch, kteréž mu král nyní 1620 navrhuje a předstírá, že by sobě vinšoval a tomu hrubě rád byl, aby se dobře a šťastně zdařily; přitom však že ví také dobře, že JM. římského císaře byla by ta celá a dokonalá vůle a intencí, aby se již do žádné traktací s králem nevydával, leč by mu jakožto volenému, pomazanému, korunovanému, ano i od kurfiřtského kollegium sv. říše uznanému českému králi dotčeného království se všechněmi k němu přivtělenými zeměmi a lidmi zcela a zouplna odstoupil a JMC. při pokojném toho všeho držení a užívání zanechal. To že jest jeho mínění a pronešení s strany toho jich shledání a rozmluvení osobního, v němž se od osoby své králi prohlašuje. Dotčené pak parenthesis že kníže nijakž jináče nerozumí a ji nevykládá, než jakž slova její sama v sobě znějí a s sebou přinášejí, jmenovitě tak: poněvadž JMC. v té své kommissi, kterouž na kníže vzložiti ráčil, o osobě jeho lásky kurfiřta falckého žádné zmínky nečiní, pročež že ani knížeti nenáleží, aby v čem nejmenším z mezi a šranků též kommissi vystupovati a v něco více a výše vydávati se měl.

Zatím kníže i Bukvoj hnuli se s ležením svým k Plasům, jednomu rozkošnému a zvolnému opatství v kraji Plzenském, kteréž však v tu dobu bylo již od Nidrlanderův téměř všecko pohubeno a zplundrováno; nebo nenalezli v městečku Plasích lidí žádných mimo jednoho ovčáka ubohého.

Z Plas táhli na městečko Kralovice a z Kralovic do Senomet, kdež opět natrefili nepřitele, kterýž dostal se před nimi tam asi o půl hodiny dříve, a položiv se okolo Rakovníka s celým vojskem svým, jež vůbec na 30.000, a císařské s bavorským na 50.000 šacovali, opanoval sobě také vrchy okolo něho ležící, kromě jednoho, o nějž museli se s ním císařští čacky porvati, prvé nežli se ho zmocnili. Na tom zarazil sobě kvartýry své hrabě Bukvoj a postavil kusy střelby na ležení naše směřené. Osobili sobě také císařští kostelík za městem sv. Jiljiho a udělali z něho, rumem vysypaného, baterii prostrannou, z kteréž až do města dosti škodlivě házeli kulemi; a ač naši pokoušeli se o to nejednou opravdově, aby je odtud vyhnali, avšak se jim to úsilí nikda zdařiti nechtělo.

Na ráno setkavše se bavorští v jistém místě s našimi, svedli spolu bitvu dosti tuhou, v nížto Bavařané získali žádné pochvaly, protože musili před nepřitelem ustoupiti s pole; mezi jinými lidmi onačejšími byl tu zasažen i francouzský kavalír jmenem Monsieur Bodzi.

Tricátého dne října položili se císařští i bavorští o půl míle k Rakovníku a, jak tam přitáhli, nastali k...

620 v plném šlachtorduňku spořádané. Proti nim srazili pěchota obojí dohromady; rejtharstvu pak poručeno, aby šarmiclovalo s nepřítelem, a ač zdálo se, že tou měrou královští nutkali by se k bitvě polní, druhá však strana nechtěla k tomu svoliti žádnou měrou, nýbrž hledala fortele svého dalšího.

Při tom šermicli, kterýž dle zprávy Mikuláše Bella zběhl se v lese u Rakovníka, dostali poně jedné kornety zlatohlavové, kterouž měli za znamení neb praporec kompagnie generálové knížete z Anhaltu: nejvyšší bavorský Grac svou vlastní rukou zastřelil fendricha toho, kterýž dotčenou kornetu nesl, i koně pod ním, a to ranou jednou, tak že i rejthar i kůň podlé sebe padli a umřeli zároveň. V té také šarvátce neb šarmicli, v němž král sám osobně od počátku až do konce byl přítomen, zahynul Theodor z Donína, nejvyšší leitanant nad jízdou hr. z Hollachu, byv skrze hrdlo prostřelen a měv nohu z kusu ustřelenou, od kterýchžto ran na ráno skončil, mimo mnohé jiné osoby, kteréž tu od granátův a jiné střelby zhynuly.

Na straně pak císařské trpělo tehdaž drahně soldatův neapolitanských a jeden jejich hejtman, Aquaviva příjmím. Ale že na tak mále bylo přestáno, vkročila v to noc, kteráž rozvedla je.

Následující noci zašancovali se jedni i druhí velmi pevně, a zvláště královští, tak že, byt by byla armáda nepřátelská ležela proti těm šancům jejich rok a den, byla by jim v tom forteli nic uškoditi nemohla, jakž očití svědkové o tom zpravují. Bellius dokládá o tom šermicli ještě i to, že vůbec v ležení císařském bylo domnění takové, kdyby byl Bukvoj tehdaž jen o dvě hodiny dříve dostačil k bavorským, že by se byla mohla státi větší škoda nepříteli, a snad byli by ho mohli poraziti na hlavu.

Hj. Na ráno 31. dne října, jak se jen rozednilo, stříleli na sebe obojí velmi příkře: Bavorský zdržoval se s lidem svým po levé a Bukvoj po pravé straně.

Téhož dne také kníže vyjev s Bukvojem, aby mohl ležení oboje právě shlednouti, zastavil se potom s ním v šancích u kusův a radili se vespolek o to, jak by dále s nepřítelem začítí měli. V tom bylo vystřeleno z ležení našeho z děla jednoho, že kule ta nemnoho dáleji přes sáh letěla od knížete a Bukvoje a trefila nejdříve Filipa Marka Fugera, svobodného pána, kterýž stál v tom místě, podepřev se tělem svým na nějaký štěp, a urazila mu obě noze až pod kolena, pod jedním pak trubačem dvorským prorazila koně v půli se sedlem, až trubač omámený spadl s něho na zemi, odtud dále vzala švaňk a trefivši o strom nějaký, přelomila jej též

na dvě, dílem pak jeho jedním trefen byl jeden marketendr 1620 a sud vína plný, z něhož celé dno vyraženo a víno všecko vyteklo na zemi.

Mimo to neštěstí kníže bavorský potkal se toho dne ještě s jiným. Když zajisté jel skrze les, trefil na jednoho soldata, kterýž podtínal sobě strom ku palivu, tak že již navažoval se k pádu. To spatřivše dvořané knížecí, křičeli na vojáka, aby posečkal a s porážkou toho stromu nekvapil, až kníže místa toho mine. Ale když soldat aneb nemohl aneb z pouhé svévolnosti nechtěl pozdržeti štěpu, aby nepadl: v tom kníže sotva ujel s koněm svým, a dotčený strom upadl náhle za ním samým, zachvátil jednoho rejthara z knížecí kompanie neb guardie životní, až hned tu s koněm zdechl, a mimo něho zasáhl podobně ženu jednu, kteráž tady také šla, nesoucí muži svému jídlo do šanců, že od toho zhmoždění po dvou hodinách umřela, jako i noci následující, totiž 1. dne listopadu, svrchu jmenovaný Filip Marek Fuger.

V tu dobu v ležení císařském byl nedostatek veliký v potravách. V českém pak jiných profiantův měli s potřebu, kromě chléb a víno bylo drahé; nebo pecník chleba za 3 kr. platil v táboře jejich 15 a žej. vína dosti lehkého 20 kr. Že pak lid nepřátelský, zdržovav se toho času okolo Rakovníka, tiše dle potřeby i obyčeje svého v ležení neležel, nýbrž do kraje Žateckého sem i tam silné vpády činil a lidu robotnému, kterýž takovým neřestem byl po ten celý čas, co válka v zemi s oné strany Prahy trvala, nepřivýkl, ale při svých živnostech polních spokojen seděl, hrubě škoditi začínal: tou příčinou sebralo se v témž kraji několik tisícův sedlákův (někteří kladou 4000, jiní 7000), aby sebe a živností svých před násilnou jich mocí hájiti a zastávati mohli. A poněvadž páni jich dědiční, osoby panské i rytířské, netroufajše sobě v tu dobu na zámcích a tvrzích svých před nepřítelem s manželkami, s dětmi a s věcmi svými lepšími v bezpečnosti oseděti, téměř všickni na díle do měst Pražských, na díle pak do měst okolních hrazených se rozjeli: pročež sedláci a lidé poddaní jich rozpálili se proti týmž pánům svým dědičným hněvem přenáramně, a táhnouce pospolu v houfích velikých od jednoho sídla k druhému, na kterých pána žádného doma nenašli, tomu každému zámek, tvrz i dvory jeho nejlepší dočista vybíjeli, zloupili, ano i všecko všudyž v pokojích potřískali, ani jediných dveří, kamen a těm podobných věcí v celou nenechali, jakž se to potom po zámcích a tvrzích panských a vladyckých očitě spatřovalo, obzvláštně na zámku Postoloprtech Štefana Jiřího z Šternberka, nedávno z gruntu nákladně vystaveném. A nepřestávše na tom zplundrování ata-

1620 tkův jejich, nad to výše na mnohé z nich i násilně sáhli, některé z nich nelitostivě ubívě a poranivše, jiné pak dokonce pomordovavše.

K tomu, jakž někteří toho dokládají, vyslali z prostředku svého osoby jisté do města Mostu, Kadaně a Chomútova, vyhledávající toho při měšťanech, aby se s nimi v příčině té spojili a za jednoho člověka stáli; pakli toho neučiní, tedy že oni sami zvolí sobě hlavu a vůdce jednoho, kterýž by je v dobrém řádu a v ochraně své zdržoval a spolu s nimi i měst okolních ujíti se mohl. Ale že ta vzteklost jejich netrvala dlouho, pro vítězství císařské, kteréž v krátkých dnech následovalo, pročež musili se sami od sebe dobře upokojiti a vojákům císařským všudyž po krajích rozloženým tak tančovat, jak oni jim pískali.

S druhé strany kurfiršt saský při obležení města Budišina také nezahálel; nýbrž poněvadž pěknými a přátelskými slovy při obci ani při soldatích nic působiti nemohl, tedy poručil generalevi svému, Wolfovi hr. z Mansfeldu, aby je aspoň ohněm ku poslušnosti císařské dohnati dal. Když pak puškáři házeli z moždířův kule ohnivé do předměstí i do města velmi silně, tožt v malé chvíli vzešel na obě oheň přenáramný, že ho uhasiti nebylo možné.

V tutůž dobu puštěn také lid saský k šturmu 3. d. října, neb 23. d. září u vigílii sv. Michala dle starého kalendáře, při němž velmi prchlivě a zuřivě sobě počínali, neustoupivše od úsilí svého, až k večeru okolo hediny 4. na půl orloji dílu předměstí, kteréž bylo příkopem duplovaným, náspem a zdí kamennou, v níž dva dni před tím prostříleli mezeru prostrannou, a za tím za vším ještě šancem pevným v čas tohoto obležení teprva vyhozeným výborně opevněno a ohraženo, dokonce se zmocnili. Tu teprva obležení, poznávše očitě, že žertu žádného není, ohlásili se, že s kurfirštem umluviti se chtějí. K čemuž hrabě z Mansfeldu jmenem a na místě kurfiršta povolil a na to také vskok po celém táboře hlasem bubeníkovým provolati rozkázal, by žádný z soldatův ani z piksenmistrů proti městu v nic nepřátelského se nevydával a obleženým neškodil. Druhého pak bubeníka poslal, když Buděšínští toho žádali, do města pro vyrozumění z nich, na jaké výminky k smlouvě by přistoupiti a kurfirštu poddati se mínili. Po němž vzkázali zase hraběti, že předně toho žádají, aby k bráně městské vypravil dva officíry onaké, s nimiž by se o to umluviti mohli.

I. vyslal k nim nejdříve hejtmany dva, Lezera a Gynte-

reita, a po nich teprva nejvyššího Fridricha kníže saské z Altenburku spolu s jinými hejtmany, kteříž ještě toho dne 3. října začali s obleženými rokovati, až naposledy přivedli k tomu, že 25. dne září dle starého kal. aneb 5. d. října dle nového, po obědích neb poledni, úřad i obec celá kurfirštu se poddali a pak jemu skrze vyslané své v bráně poklonu poníženu, padvše před ním na kolena, udělali, klíče od bran městských i od hradu královského tu v Buděšíně odevzdali, přitom ho pokorně za milost prosíce a výmluvu svou jemu předstírajíce: co jsou tu koli proti JMC. a jemu provinili, že jsou učinili z mušení, nemohvše se v ničemž tom officírům a soldatům krále českého opřít, a nebyvše ani samých sebe, ovšem pak ani města svého, mocni; aby tedy kurf. jim toho k zlému úmyslu nepřičítati, nýbrž je všecky i s městem jich v svou milostivou péči a ochranu křesťanskou přijíti ráčil.

Výminky vzdání toho byly takové: 1. Aby úřad a obec města Buděšina byli povinni podle kommissí JMC. ve všem všudyž poslušně se chovati. 2. Aby dva hejtmánové vojenští, totiž Jan Křištof Kornecký a Adam Geisler, tak dlouho tu v arrestu zůstávali, dokavadž by Jakub z Gryntálu, general-kommissar kurf. sask., zase z vězení svého propuštěn a jemu navrácen nebyl. 3. Aby rytmistři, hejtmánové se všechněmi soldaty svými, jichž bylo v 8 praporech okolo 2000, se všelijakými břemeny, filci a nábytky, s vrchními i s pobočními zbraněmi, s praporce však zavínutými (kteréž fendrichové musili sice kurfirštu popořád do rukou jeho odevzdati, ale on jim je zase tu hned pro jich zmužilé při témž obležení se chování navrátil), též s luntů uhašenými a beze všeho bubnování v místo určité bezpečně odtáhli a proti kurfirštu do tří měsíců žádnému se potřebovati nedali. 4. Aby vojáci poranění a nemocní, když vozův pro ně dostatku není, do 13. října v městě pozůstali a potom od hejtmánů svých pojednou nebo po dvakráte odtud se vyzdvihli. 5. Co s obojí strany zajatých před rukama jest ti aby jedni proti druhým propuštěni byli, a kterých by bylo víceji přes tu summu, ti aby službou jednoho měsíce se vypláceli. 6. Aby hrad královský se vším a všelijakým k němu příslušenstvím kurfirštu se postoupil.

Po vykonání toho soldati s ostatními vůdci a správci svými, kromě těch dvou osob v zatčení zanechaných, téhož dne 5. ven z města vytáhli a od dvou kompagní jízdy kurfirštové jsou v místo jisté doprovozeni. Ale ti, ješto v čas obležení města na kurf. potupně povolávati a jemu hanobit útržky za příčinou myslivosti jeho činiti se neostýchali, díle zvěšení, na díle jináče na hrdle ztrestáni byli. Štánům pak zakázal se kurfiršt, že je na ten čas do d

²⁰ nařízení císařského jak při náboženství tak i při všech jejich privilegích chrániti a zůstaviti chce.

Svrchu jmenování hejtmané, kterýchž kurfiršt zanechal sobě v arrestu, starali se o to všelijak, že Jakub z Gryntálu byl zase 13. d. října od krále Fridricha a od stavův král. čes. z Prahy svobodný propuštěn, na výminku a zakázání jeho takové: že kurfirštu, pánu svému, k tomu raditi a jej na to namluviti chce dle své nejvyšší možnosti a rozumu, aby se podtud více proti králi a koruně jeho císaři potřebovati nedával, nýbrž jako neutral doma v pokoji seděl.

Téhož dne 13. kurf. saský přijal povinnost neb slib člo- věčensví od úřadu a obce města Buděšína na místě císař- ském způsobem a s slavností takovou:

Na velikém mazhouze městského rathouzu bylo zavě- šeno šest velikých a mistrovsky tkaných čalounův, na nichž spatřovala se historie pětiky neb bitvy Davidové s Goliášem, čímž mínil se nynější běh vojenský mezi císařem a králem. Na témž paláce vyzdvihli lešeníčko o jeden stupeň nežli pa- lác vyšší a postavili na něm stolicí černým aksamitem obe- střenou, a nebesa z pěkných čalounův udělaná visela nad ní. Když tedy kurfiršt se vším komonstvem svým přišel na rathouz v hodinu určitou, usadil se na místě tom povýše- ném, a při něm po pravé ruce postavili se Wolf hrabě z Mans- feldu s officíry vojenskými nejpřednějšími a něco osob z sta- vův lužických (Bellius klade: „a s některými pány českými“, snad kteří se v ty časy zdržovali při dvoře kurf. sask., jako Adam mladší z Waldšteina, někdejší nejv. hofmistr král. čes. a jiní), po levé pak stáli rady jeho tajné. Zatím postavil se před ním také celý úřad a obec Buděšinská, u veliké pokoře očekávající, co k nim mlaveno bude.

A když stalo se utišení veřejné v lidu, učinil k Budě- šinským řeč ozdobnou a vážnou jmenem kurfirštským Kašpar s Šénburku na Pulsnicích, rada jeho tajná a president nad appellacími; v kteréž stíží jim to, jak přetěžce proti velebno- sti císařské i jeho vysoce vzáctnému kommissari, kurf. sa- skému, zhřešili, s tím přitom oznámením dalším: ačkoli JM. kurfiršt podlé kommissi naň vzložené měl by k tomu dosta- tečné a důležité příčiny, pro něž by k nim jakožto ku pře- stupníkům s přísným a neprominutelným trestáním přistou- pil, aby se nimi jiní káti a podobných výstupkův vystříhati mohli; avšak že z své milosti a dobroty přirozené, na jich předcházející slzavou a poníženou prosbu, na ten čas dotčené provinění jim promíjeti a všechněm ze spolku pardonu a od- puštění výstupkův jejich udíleti ráčí.

Po dokonání promluvení toho Kundrat Göbe, sekretář

kurfirštský, četl na hlas, v čem se kurf. týmž Buděšinským 1620 zamluvil dále a ohlásil: jmenovitě, pokudž se budoucně jakožto poslušní poddaní chovati budou, že od něho při svém náboženství čistém a pravém, nicméně i při všech svých privilegiích a svobodách přichraňování a zůstavení býti mají, až by od JMC. toto zakázání jeho všecko milostivě ratifikováno a potvrzeno bylo. Proti tomu pak, poněvadž kurfiršt byl by od nich na nejvyšší uposmíván a zlehčen a v důstojenství svém uražen; z té příčiny že sobě ten punkt k ztrestání náležitěmu proti všechněm jeho původům a přestupníkům vyhrazovati a, když to vše bedlivě se vyhledá, na osoby ty, kteréž v tom budou dostatečně usvědčeny, s jakou pokutou mělo by přikročeno býti, toho dále při sobě považiti chtíti ráčí.

Na to musili všickni na kolena padnouti a přísahu jim vyměřenou a od sekretáře znenáhla čtenou vykonati. Po té povstavše zase vzhůru, předně osoby radní přistupovaly k kurfirštu s poklonou poniženou, z nichžto každému on popořád pravice své podal. S tím byli tehdaž propuštěni z rathouzu.

Po obědích pak sšedvše se zase všickni konšelé pospolu, předstoupili před kurfiršta a darovali mu místo poety všecko víno sladké i rejnské, co ho koli ještě ve sklepech jich obecněm pozůstávalo. Syndikus pak městský, kterýž sám celým městem i úřadem vládl po své vůli a toho všeho rozbroje a rozpakování městského neposlední příčinou býti měl, z poručení kurfirštova do arrestu vzat a od čtyř mušketýrův hlídán a vartován byl.

Na druhý den, 14. října, D. Matiaš Hoě, vrchní kazatel dvorský kurf. sas., učinil v kostele městském v hodinu 8. kázání o slibu člověčenství, vzav sobě za základ řeči své slova z knihy kazatele Šalomounova kap. 8. v. 2: „Jáť tobě radím, výpovědi královské ostříhej, avšak podle přísahy boží.“ Německy slova ta znějí takto: Ich halte die Gebot des Königs und den Eid Gottes. Jemuž také sám kurf. obcovoal od počátku až do konce, totiž až do půl desáté hodiny na půl orloji. V tom kázání vyučoval doktor posluchače své, kterak by císaře v šetrnosti náležité míti měli, a co přísaha jich v sobě obsahuje, i jiným artikulům užitečným více. Po kázání zpívalo se nejprve Te Deum laudamus a za ním píseň německá: „Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort!“ Zachovej, Pane, slovo své! Kterýchžto písní od třiceti let v témž kostele slyšáno nebylo. S tím to jednání slavně se dokonalo.

Jak by pak mnoho lidu při tom obležení tuhém s obojí strany zhynulo, nemohlo se vyhledati v jistotě. Města proti moci saské zastávali vůdcové vojenští tito: Hicke Spré nejvyšší leitnant, Jan z Dyku nejvyšší wachtmistr, Vilím Štefan

²⁰ Nybel z Bíberova, nejv. profiantmistr, Melichar Putler a Křištof Štos, rytmistři, Jan Křištof Kornecký, Petr Kvát, Jiří Štenger, Abraham Lasale, Adam Geisler, Damnic a Pláto, vše hejtmané. Lidu v městě dle poznamenání některých zhy-nulo 370 pacholků a 100 poraněno. Od ohně a dýmu zdušeno ve sklepích nemálo osob mužského i ženského pohlaví, ano i děti. Na staveních městských i v předměstí zdělaný škody znamenité jak od ohně tak i od střelby, jmenovitě: v městě domů popelem položeno a pobořeno 1136, pět (jiní kladou 9) kostelův, špitálové dva, dům kostelní, bohaté věže, věže Mi-kulášská a při kostele, vodárna nová, ševcovské kotce, masné krámy, mlýnové dva, mlýn, v němž drát železný táhli, pa-pírna, valchy dvě, knapovská a koželužská, dva mostové pěkní, haltýře obecné, dům zemský, zámecký a s jinými okolo něho domy a příbytky zemanskými, domové kanovníčtí a farní, školy, domové k zámku, k úřadu kapitolnímu a k hejtman-ství zemskému náležející, všickni dvorové poplužní s stodo-lami na předměstí, hamr měděný a šlejfirna: což vše bylo šacováno na 40 tun aneb čtyry milliony zlata. V celosti před ohněm zůstaly ještě v městě stavení tato: hrad královský, kostel hlavní u sv. Petra, rathouz, dům kupecký, váha, sklep vinný, 112 domův městských, na předměstí mlejnu o 16 ko-lách, z nichž 9 pokaženo, že se dokonce užívati nemohla.

Při tom dvojím šturmu posledním, kterýž 2. a 3. d. října byl puštěn k městu a trval 27 hodin stále, vystřeleno ven z města na saské 46.460 kulek mušketových a 14 centněřů prachu; proti tomu do města vyházeno z ležení a z šancův kusy velikými 3931 kulí. Téhož dne 14. října general saský vypravil díl lidu, totiž nejvyššího Šíba se čtyrmi kornety rejtharstva, s regimentem pěchoty a se dvěma děly, ke dvoum zámkům předním Gradci a Barétu, z nichž jeden kterémusi Gerštorfovi a druhý Rechenbergerovi náležel, jež soldaty mar-kraběte z Jegerndorfu smlouvou mu postoupili. A tak již celá Lužice, mimo samotné město Kaubu, protože v něm lid markraběcí ležel, císaři a kurfiřtu se poddaly.

Zatím kurfiřt obsílal stavy Hořejších i Dolejších Lužic, aby postavice se před ním v Buděšíně kommissi od císaře naň vzložené vyrozuměli, s tou přitom pohrůžkou doloženou: pokudž by se pak buď všickni aneb na díle někteří toho učí-niti zpečovali a milostí jim podanou svévolně pohrdli, že by k nim s ostřejší exekucí neprodleně přikročiti musil. Jakož pak k tomu cíli rozkázal přivést do ležení ještě 12 kusů střelby veliké, aby jich při dobývání města Gerlice neb Žitavy uží-val, pokudž by se mu táž města také z dobré vůle poddati nechtěla. Nejdržive však učinil k nim ještě při konci m. října

psaní dosti přívětivé, napomínaje jich, aby sebe ušetřili a ku 1620 poslušnosti císařskému prostředkem raději pokojným sebe přivést dali. Ale Gerličtí neměli moci a svobody té, aby k tomu napomenutí jeho přistoupili, protože markrabě z Jegerndorfu ležel před samým městem s několika tisíci lidu válečného, jehož však oni dosavad do města pustiti nechtěli, v tom se mu patrně pronesvše: pokudž úmysl jeho dokonalý jest, města jich hájiti, tedy že bude se mu to mnohem lépe trefovati, aby s lidem ležel a zůstával před městem, protože strana druhá pro ně k městu přístupu tak volného míti nebude; pakli by netroufal sobě s to býti, tedy že oni nemíní město své do gruntu dáti sobě pokaziti jako Buděšínští.

Mezi tím den po dni dáli se šermířové rozliční lidu saského a markraběcího mezi Gerličtí a Buděšínem. Žitavští pak dali kurf. na psaní jeho odpověď takovou:

Ačkoli byli by věděli kurfiršta jakou odpovědí proti psaní jeho i kommissi císařské zpraviti; poněvadž však na ten čas to se jim dobře trefiti nijakž nemohlo, aby bez vědomí mark. z Jegerndorfu — kterýž jistým počtem lidu válečného město jich osadil, podlé ordinancí jemu od krále českého dané, jsa od něho v místa ta vypraven, aby jich proti odporné moci obhajoval — jakou jemu odpověď dávati aneb v čem tom se omlouvati a v úmysle svém dalším pronášení měli, nýbrž že jsou musili s ním prvé radu o to vzíti, kterýžto že dal jim na žádost jich odpověď neb resoluci takovou, aby ukázali kurf. na osobu jeho, chceli co míti, aby toho při něm vyhledával, z té příčiny že kurf. prosí účtivě, aby je v příčině té u sebe měl vymluvené. A poněvadž byli sobě v tom výborně svědomi, že jsou jak živi ani císaře ani kurfiršta v ničemž nejmenším neurazili, nýbrž vždycky starali se o to, což jim ještě v dobré a čerstvé paměti pozůstává, že jsou slavný dům kurfirštův saských vždycky každého času náležitou účtivostí předcházeli a jeho draze sobě vážili, i to na sebe teď nedávno přejavše na milostivé JM. královské poručení, aby kurfirštu zas nemalou summu dlužní z měsíce obecního zaplatili, jakož pak již i z větší částky dluh takový byl by od nich JM. vypraven, ostatní summu byli by také hotovi při času sv. Michala nejprvé příštího tu, kdež náleží, zcela a zouplna složiti a odvésti; té pak věci neb přečinění toho, kteréž by minil kurfiršt na nich tak přísně mstiti, že jsou oni sami o své ujmě nikda nezačali, ale musili se v tom tak zachovati, na čem větší počet měst a stavův obojího mark. lužického se snesl, a v tom se s nimi srovnati za jedno, an ani kurf., dokud ty věci ještě v celosti a v lepším způsobu byly postaveny, jim v tom návěští a výstrahy žádné nedal a jich z toho,

1620 aby se v takové věci nevydávali, nikda nesrazil, mnohem pak méně jim se zastoupením a obranou takovou, v jakéž se jim nyní osvědčuje, zakazoval, tak že oni nikda nemohli na to tak dalece rozumem svým přijíti, aby pro tu příčinu město jejich kdy k jakému neštěstí přijíti, obleženo býti a těžkostí nepřátelských pocítovati, ovšem pak v něco jiného samo o své ujmě vydávati se mělo, zvláště času nynějšího, když již sami svoji páni nejsou a sebou dokonale nevládnou, nýbrž měli by před Bohem i přede vším světem ve všem tom slušně a s právem býti vymluveni a ospravedlněni: a protož že kurf. za to pokorně a služebně žádají a prosí, aby všechny věci té případnosti při sobě zdravě a bedlivě povážiti, města jejich již prvé nejednou od ohně přenáramně zkaženého a na nejvyšší zbědovaného milostivě ušanovati, na ubohé vdovy a sirotky, jichž též město plné jest, křesťansky se rozhlédati a to o nich, že, v čem by sice jiném jemu jaké líbezny a jim k vykonání možné služby prokázati mohli, to vše od sebe vždycky každého času rádi a hotově činiti chtějí, nepochybně smýšleti ráčil *).—

*) Dále na str. 1555 Skála zmínku činí o tom, že některá knížata německá, jmenovitě Jan Kazimír kníže saské z linie Koburské a Fridrich Oldřich kníže brunšvické, učinili, každý zvláště, ke kurfiřtu saskému, když Buděšín obléhal, dne 22. září a 5. října, psaní přátelská, přimlouvající se v nich za Fridricha falckého, aby kurfiřt sas. od té války proti němu upustil. Ale kurfiřt nezachovav se podle jich přání, v dlouhé odpovědi své k nim učiněné doložil: „Že všecko mínění a předsevzetí jeho k samému toliko míru a pokoji směřuje...; že k náležitému poslušenství JMC. povinen býti se uznává; že toho nezasluhuje, aby od kurfiřta falc. v patentu zjevném za nepřítel vyhlášován, a přitom také všickni a všelijací obchodové a handlové, kteříž mezi korunou českou a zeměmi kurfiřtovými, lidí jich poddaných s znamenitým pohodlím a ziskem, vrchnosti pak obojí s vzděláním a prospěchem zvláštním, až dosavad svobodně procházeli a se vedli, dokonce vyzdvižení, zastavení a zapovědění býti měli...; že od osoby své věrnými a upřímnými výstrahami svými naprosto nic scházeti nedal, ale že málo tím prostředkem při stavích král. čes. svedl, když sou všechněmi jim podávanými interposicemi a jednáními přátelskými zbrzeli, jich se dokonce odpřisáhli, proti tomu pak v přetěžké a všechněm vrchnostem k znamenité ouhoně a zkrácení vztahující se konfederaci a smlouvy s okolními zeměmi se vydali.... Že by kurf. saský falckraběti trojnásobní přísahou zavázán býti a nedržením jí všechněch len a manství českých sebe zbaviti měl: v té příčině že líbilo se falckraběti proti své vlastní povědomosti gruntovnější tak mluvit i psáti. Nebo ačkoliv on kurf. tomu neodpírá, nýbrž světle a patrně k tomu se zná, že jest od voleného, korunovaného a v držení i vládnutí král. čes. a zemí k němu přivtělených řádně uvedeného, od fím. císaře lenem na ně obdařeného i ode všech kurfiřtův uznaného krále a kurfiřta v Čechách některé jisté díly a panství lenní neb manská přijal a dostal; však že jest falckraběho za toho nikda nepoznával, mnohem méně jemu kdy královský titul dával... Tou příčinou že dotčená přísaha trojnásobní sama od sebe zmizí a klesne, poněvadž kurf. saský, neřkuli trojí, ale ani jedinké jemu nikda neučinil ani činiti potřebí neměl.... A při tom ohlá-

20. d. října po poledni přijelo z Drážďan do Prahy po-¹⁶²⁰ selství englické na osmi vozích, v osobách 20; proti němuž nejv. úř. a soud. zem. s komonstvem vzáctným panstva a se dvěma kornety rejtharstva Pražského do polí za zámek vyjeli a je slavně přivítali i do hospody doprovodili.

Na ráno přední osoby měly audienci u královny, v neděli pak následující po kázání při králi, kterýž pro ně naschvál z ležení od Rokycan do Prahy přijel.

Skladatelé kanceláře Anhaltské dokládají o témž poselství zprávu takovou: Poněvadž všechno to předsevzetí vojenské krále Fridricha bylo založeno na gruntu zlém a nepodstatném, že se tehánu jeho, Veliké Britannie králi, dokonce nic nelíbilo. A v tom že jest se král zeti svému neřkuli předešle psaními, ale teď posléze i skrze legaci schvální, kteráž při králi Fridrichovi až právě do jeho přemožení na Bílé hoře ustavně zůstávala, patrně pronesl, i jeho k oblíbení sobě prostředkův a rad mírnějších věrně a živě napomínal. Ale jemu že lépe líbilo se zdání rad jeho a nejv. úř. i soud. zem. král. čes., jakž se tomu také může patrně výrozuměti z psaní týchž legatů, kteréž učinili králi z Prahy do ležení polního 26. d. října a 3. d. listopadu, napomínajice ho, aby nezůstá-

šení svým že kurf. také od osoby své setrvati míni, nestydě se naprosto nic za žádné činy a předsevzetí svá....“

Tolikéž Jakub z Gryntálu, nejvyšší kommissar válečný kurfiršta saského, odeslal pánu svému zvláštní napomenutí. Praví Skála na str. 1563: „Zatím Jakub z Gryntálu, nejv. kommissar válečný kurfiršta saského, pamatovav na přípověď svou, kterouž při propuštění svým z arrestu Pražského stavům učinil, jak dostal se do Míšně, tak neprodléval s týmž zakázáním, nýbrž odeslal kurf. napomenutí a zdání své dobré.... chťeje, jak sám dokládá, se o to všelijak postarati, aby kurfiršta, pána svého, a předsevzetí jeho srazil, na kteréž se z unáhlení myslí a nepovědomosti své přemluvití dal.... Že kurfiršt dal se lidem některým na to příliš dětinsky namluvití, jako by císař Ferdinand tento kříž a souzení nynější neslušné a beze vůle viny své snášel....; ješto že pod tím všechno jináče se nachází, totiž pouhá lest a podvod, poněvadž cis. Ferdinand naskrze ve všech činech svých ani nemůže ani nechce nic jiného před sebe bráti a řídití, než toliko to, což se Hispanovi, jehožto vnuknutím a vůlí řídí se a spravuje, líbí; zase Hispan jináč nic nečiní a nekoná, jediné to, což mu papež římský a jezuiti v mysl vkládají a navrhnou. Kteréžto kazatel na dvoře kurf. saského, D. Hoě, již od dávného času počal za vzáctné, vinšované a dobré přátele své míti a držeti....; odkudž že následuje to hned v patách, když týž D. Hoě kurfiršta proti stavům evangelickým ustavně ponouká, věci jeho nad míru velebí, Fridricha pak českého krále, jak nejvýše může a umí, tupí a ztenčuje, knížata říšská divně přetrásá, stavům k náboženství obecnému se přiznávajícím se vysmívá....“

Kterak si kurfiršt saský toho napomenutí nehrubě všimal, příběhem následující dokazuje.

Po těchto věcech Skála vypisuje (str. 1571—1578) některé válečné příběhy v Uhřích a v Dojejší Falcí. Red.

80 val toliko v samých terminích těch generalních a na tom gruntu pře své nezakládal, že jest pokoje obecného žádostiv, nýbrž aby se rozbledl, i zdravě při sobě rozvážil všech a všelijakých případností též pře své a pomyslíl za času na výminky a prostředky bezpečné a snesitelné, jimiž by jak osobu tak i země své před mocí a silou strany své odporné náležitě opatřiti mohl, sice že král Jakub, tchán jeho, nevidí žádných prostředkův, jak by mu jináče zpomoci se mělo, ačkoli vedl by péči a starost o obecné dobré velikou a opravdovou. A tak že samá nevyhnutelná potřeba krále Fridricha k tomu dohání, aby se tím dříveji pronesl v tom, jakou by odpověď neb resoluci na přednesení krále a pána jejich jim dáti chtěl, tak aby žádosti jeho a poctivému očekávání, kteréž on na slušných a bohomyslných příčinách sobě založil, náležitě zadosti se stalo. Takové přednesení jich že jest král Fridrich 5. dne listopadu odeslal z ležení u Rakovníka do Prahy na dobré zdání Volradovi Plesovi a D. Ludvíkovi Kameronariovi, svým tajným radám; na něž jemu s těžkostí odpověď místnou dáti mohli, poněvadž po těch dnech bitva ta nešťastná na Bílé hoře se zběhla*).

O bitvě na Bílé hoře.

Jakož pak v létu 1617, a tak přede třemi lety a pěti měsíci, s tím obecným sněmem, od nebož. císa. Mat. stavům král. čes. s strany přijetí a vyhlášení za krále arc. Ferdinanda na hrad Pražský položeným, stal se začátek všeobecného a osudného neštěstí celého národu i král. čes.: tak teď v m. listopadu roku přítomného, kterýž jest od prvního soužení předkův našich, v létu 1547 skrze krále Ferd. I., děda dotčeného krále Ferd. II., stalého, 73., tou nešťastnou a krvavou bitvou, na Bílé hoře před Prahou svedenou, uvalila se na týž národ a vlast naši bída, pád a potlačení dokonale, z něhož až dosavad Čechové nijakž vyběsti nemohli.

Poněvadž pak o té bitvě nalézají se zprávy u historikův tehdejších velmi rozdílné a sobě v mnohých příbězích a circumstanciích hrubě odporné, tak že byla by mi věc nad míru těžká a nesnadná, ze všech jednu dostatečnou a pravdivou relací neb vypsání dotčené bitvy zhotoviti a tuto poznamenati, aby vždy nezdálo se někomu, že bych některé straně k ujmě a k ouhoně něco přivlastňovati neb ujímati měl, čehož

*) Na str. 1579—1590 vypravují se příběhy říše německé a král. franc. Red.

však jsem se posavad v této celé práci mé bedlivě vy-¹⁶²⁰stříhati hleděl: protož uznal jsem býti za věc nejjistější a nejlepší, abych všechny zprávy, kterýchžto mohl jsem se nyní doptati, v tom smyslu a obšírnosti, jak jsem kterou v škrí-
bentích německých, latinských i českých poznamenanou našel, tu pořád položil a jich k soudu zdravému lidem těm, ješto by o tom vědomost gruntovnější, nežli já na ten čas, měli, podal, budoucím pak a potomkům našim k dokonalejší zprávě a povědomosti příběhův tak smutných tím hojněji upřímně posloužil.

První tedy zpráva o případnosti a způsobě toho setkání polního a hlavního, na Bílé hoře mezi vojskem českým s jedné a armádami císařskou a bavorskou s strany druhé svedeného, i co některý den před tím v obojím ležení až i po bitvě od vítězův i od přemožených se dalo, nalézá se zapsaná u Mikuláše Bella, historika císa. Ferdinanda, v smyslu i v slo-
vích téměř takových:

Poněvadž armáda česká ležela v tak velikém forteli u Rakovníka, že nebylo možné ani podobné, aby strana druhá jakkoli silnější ji ku setkání hlavnímu donutiti neb vyvábiti měla; pročez uznali to bavorští i císařští při sobě za věc nejplatnější, aby se v tom revíru okolo Rakovníka s lidem svým déleji bezpotřebně nezdržovali, času, lidu i nákladu darmo tu nemařili, zvláště když jim zima valila se mocně na hrdlo, a pro zlost cest nebylo by potom možné střelbu velikou jako i vozy špízni přeč odvézt, nýbrž aby sobě pohledali někde jinde místa příhodnějšího, do něhož by nepřítele svého nepatrně vyvábiti mohli. K čemuž poskytl jim samo vojsko české příčiny i příležitosti dosti, když 6. d. 6. list. listopadu hnulo se náhle od Rakovníka se vši mocí a silou svou a 7. d. město to docela opustilo, pospíchajíc ku Praze upřímo s tou resolucí a úmyslem dokonalým: aby se zase všickni regimentové jízdní i pěší na Bílé hoře pospolu srazili a v plném šlachtorduňku neb k bitvě spořádání na nepříteli, aby se s ním opravdově jednou porvali, očekávali; pokudž by se pak jim táž bitva nezdařila a oni ji prohráli, aby se aspoň všickni na živě pozůstali do šancův na Pohorleci vyvržených uchýlili a salvirovali a tu potom nepříteli svému až do přemožení nejposlednějšího brániti se a odpírati mohli. Jakož pak podlé toho snešení tak se stalo, že 8. d. listopadu, jenž byl den Páně nedělní, téměř všechno vojsko české na Bílé hoře dohromady se sjelo, aby dle ordinancí jemu dané tu sobě přes noc vydechlo, ráno pak hned na úsvitě podlé potřeby a příležitosti přítomné s dostatkem se zašancovalo.

A jakkoli měli Čechové kundšafy dobré a jisté, že císař-

390 ská a bavorská síla byla by ještě od nich na dobré dvě míle vzdálena; s tím však se vším mnozí z nich houfově nebyli tak lení a ospalí, aby se ranním jitem téhož 8. d. blízko jich nacházeti neměli, jakož pak jeden regiment pěchoty s 1000 kozákův tak pilně a neustále tu celou noc ku Praze táhli, že okolo hodiny osmé na půl orloji ráno byli již spatřeni od lidu našeho, ostatní pak vojsko hned v patách za těmito v plném pořádku k bitvě sšikované s velikou vzteklostí s obojí strany na český lid dotíratí počalo. Nebo císařští a bavorští táhli ležení neb vojsku našemu hned od Rakovníka ustavičně po dvou stranách, a to zároveň; a aby mohli k tomu marši spěšnému tím volněji dostačiti, zanechali za sebou všechněch vozův a překážek neb břemen vojenských.

list. Sedmého dne listopadu kníže bavorské, porozuměv z zpráv hodnověrných, že nepřítel v jednom pěkném a rovném položení sešikoval lid svůj do pořádku vojenského a s ním v místě tom se drží, rozkázal podobnou měrou spořádati armádu svou, vzkázav také přitom zpátkem spěšně generálovi císařskému, jak vlnšovaná příležitost podávala by se jim, bitvu polní s nepřítelem svěsti, a jeho napomenuv, aby k vojsku jeho pospíšiti neobmeškával. Kterýžto ačkoli zachoval se tak povolně, s tím však se vším nebylo mu možné dostačiti k knížeti časně. A tak tou překážkou sešlo s toho, že pro nastávající noc na nepřítele, jakž byli by sice rádi, udeřiti nemohli, jakkoli byli postaveni v domnění tom, že by byli ho neomylně poprali, kdyby se bylo obmeškání toho od císařských nestalo.

Toho večera kníže teprva ve dvě hodiny na noc dostal se do kvartýru; po hodině pak přišla mu novina, že varty rejtharské znamenaly to při nepříteli, jak jest se stěžně se vši armádou svou hnul z stanoviště toho a beze všeho pořádku předce spěšně pospíchal ku Praze. Pročež kníže povolal k sobě vskok všech svých officírův vojenských a zavřel s nimi na tom, jak jen něco málo koní svých pokrmí, aby i hned všickni zároveň také odtud se hnuli a nepřítele honili. Což i Bukvojovi, příčinou zranění jeho škodlivého těžce nemocnému — k čemuž přistoupila i zimnice — v známost uvéstí rozkázal.

Kterýžto vzkázal také knížeti, že i on to již konečně opatřil, aby se pět set rejtharstva jeho za nepřítelem pustilo, zdali by mu střelbu a municí odniti mohli. Ale aby měli obědvě vojska veřejně z místa svého se tak ráno hnouti, že se mu to nevidí býti užitečné a potřebné proto, poněvadž lid jejich unavený příliš pozdě do kvartýrův vtrhl. Přes to však, když porozumívá tomu z vzkázání knížecího, že by se jim naskýtala tak dobrá příležitost, nepříteli v něčem škodu a

zkrácení nějaké platné učiniti, že toho všeho při dobrém 1620
zdání knížete bavorského zůstavuje.

A tak kníže, vsedv na koně spolu s svými okolo 12. hodiny na půl orloji v noci, začal nepřítele s celou armádou svou stíhati, až k ránu dostihl ho u jedné vesnice, kdežto lid bavorský postaviv se do šlachtordunku, dále však nic více proti straně odporné před sebe nebral, očekávaje na příjezd hraběte Bukvoje, kterýž ustavičně prosil knížete za to, aby se s outokem hlavním na nepřítele přílišně nekvapilo.

Když pak srazili se obojí v bromadu, tedy nejvyšší officírové vojenští drželi mezi sebou radu, měli by na nepřítele, počínajícího se již na Bílé hoře zakopávati, an mimo sílu předešlou dostal nemálo lidu čerstvého z měst Pražských, udeřiti, až naposledy zavřeli předce na tom: poněvadž by to jeho se zašancování nebylo tak podstatné a platné, aby tou samotnou překážkou měli se dáti ustrašiti od tak dobré příležitosti k udeření na nepřítele se vši svou mocí; pročež dle rady Bukvojové podávali se předce blížeji ku Praze, aby nepřítele tím snázeji z fortele jeho vyvábili mohli. A tak naposledy ustruvše se na tom dokonale, aby ve jmenu božím udeřili na nepřítele, kníže dal heslo k nastávající bitvě lidu svému „Sancta Maria,“ nebo také sám na svém hlavním praporci měl za znamení obraz matky boží.

Vrchní správa a exekuci vojenská dotčeného snešení proti nepříteli v vojsku bavorském byla svěřena a poručena nejvyššímu leitnantovi Tyllymu, a vojsko oboje tak spořádáno, že císařští měli křídlo pravé a bavorští levé. K tomu z jedné každé armády odložili sobě generalové ti po třech houfích, jimiž by bojujícím v čas nastalé potřeby pomoc a retuňk čerstvý učiniti se mohl.

S takovou resolucí a v tom pořádku začali táhnouti toho 8. list. dne nedělního mezi 12. a 1. hodinou na půl orloji po polední na Bílou horu proti nepřítelům svým. A jak blízko sebe došli (což se stalo po sehnání z passu lidu českého částky neveliké, u mostku pod Bílou horou samou, když se dolů s vrchu sjíždí, pro obhajování ho postavené, jako kdyby byli generalové čeští dotčené místo opatřili lidem, a přelbou dostatečnou, nebylo by skůro možné císařským vojskům na Bílou horu v tak krátké chvíli se dostat, a tímto udeřiti outok): tu hned počali na sebe s obojí strany udeřiti silně, tak že to potýkání jich trvalo za dobu 12. hodin v způsobu takovém, že nemohlo se věděti v jaké straně nacylovalo by se vítězství, nýbrž stáli jedni proti druhým sobě v spořádání svém jako pevně, až potom začali již coufati zpátkem, kdyžto Královští nadšeli kní

1620 haltu, syn generála, spolu s jízdou svou s tak hrdinskou resolucí a myslí na rejtharstvo císařské dotíral, že naposledy muselo se trochu reterirovati a postoupiti z místa svého. Čímž přivedeni byli také regimentové Tyfenbachský a Preinerův, když nejvyšší Preiner byl jat, k tomu, že jsou se s šiku neb pořádku svého vyraziti a zmíchati musili.

O čemž dověděl se Tylly, poručil rychle nejvyššímu Gráfcovi, jenž měl na opatrování ruku neb křídlo pravé mezi bavorskými, aby s svými pěti sty koní na dotčené kníže z Anhaltu s opravdovou zmužilostí doskočil a své tovaryše retoval. Kterýžto zachovav se tak povolně, v malé chvíli devět kompagní jízdy Anhaltské s takovou zuřivostí stížil a jim dosti zaneprázdnění zavalil, že neřkuli samo kníže Anhaltské v tom tumultu společném zraněn a potom i na živě jat byl, ale nad to výše i celý regiment jeho k rozražení i na utíkání přiveden. Na to potom hned lid uherský, jehož v tu dobu mezi lidem českým do 9000 pokládali, s kořistmi svými z boje ku Praze utíkati, ano i ostatní lid jejich veškeren z pole ustupovati a k místům bezpečnějším se ohlédati začal.

Mezi tím, když se to tak dalo, kníže bavorský a Bukvoj učinili v vojště svém nařízení takové: aby všickni ze spolka a zároveň na nepřítel dotřeli a z placu mu pomohli. Což se vskok stalo, tak že v malé chvíli i šance české ztekli, jich se zmocnili a tou měrou i vítězství dokonalé nad našimi obdrželi, tak že celá armáda česká potlučena, na různu rozpláštěna i na utíkání přivedena jest.

To celé potkání netrvalo mnoho více přes hodinu. Bavorští dostali děl českých 7 a císařští 3 kusy a okolo 100 kornetů a praporečů. Vůbec pak měli za to, že po straně nepřátelské do 6000 lidí na díle na bojišti, na díle pak na utíkání, a nejvíce okolo obory Hvězdy, ano i v ní, jest pomordováno a v Vltavě řece ztopeno, kromě zajatých osob na živě, asi okolo 500, mezi nimiž nalézali se Kristian mladší kníže z Anhaltu, poraněný, jedno hrabě rejské a jeden z hrabat Šlikův s jinými osobami vzácnými; na straně pak císařské a bavorské nemnoho více přes půl třetího sta jonáků, jak dalece se v tu dobu vyhledati mohlo, a mezi jinými nejvyšší z Meggau, generalkvartýrmistr, a svobodný pán z Petershaymu. Nejvyšší pak z Poppenhaymu, byv nalezen mezi jinými mrtvými odpolumrtvých a po celém těle převelice posekaný a porubáný, jest od jednoho prostého soldata odtud do Prahy odvezen a k barvíři dvorskému neb zemskému Andresovi Šteimanovi k hojení poručen. Kterýžto vyhojiv se dosti zdravě, netoliko barvíři práci jeho dobře zaplatil, ale i zachovateli života svého vzácnou odměnu za jeho snažnost učinil,

Po dosaženém vítězství porovnal se kníže bavorské s Bu- 1620
kvojem, aby k samé Praze přitrhli, jakož se tak stalo, a ještě
toho večera pěchota jich podala se a položila se u samých
zdi městských nahoře na vrchu sv. Vavřince.

Na ráno 9. dne listopadu, jenž byl den pondělní po 21. 9. list.
neděli po sv. Trojici, pěchota a zvláště Valoni začali lézt
přes zdi městské. Pod tím pak měšťané a obyvatelé Malo-
stranští pod jednou odeslali psaní ponížené k knížeti, že se
z příjezdu a vítězství jeho šťastného srdečně radují, oče-
kávající s žádostí velikou na jeho rozkaz a nařízení milo-
stivé, jak by se dále v té věci chovati měli. Aby pak vojáci
cisařští i bavorští, jestli že by se o své ujmě moci nák do
měst Pražských dostali, lidí ubohých nemordovali a je jmění
jich dočista nevyzuli: tou příčinou kníže vjel osobně do Prahy
a zastavil to při týchž soldatích časné, aby se v městě žád-
ných svévolností nedopouštěli.

Zatím pak i Pražané Staroměstští spolu s stavy v Praze
přítomnými vyslali k knížeti trubače, vyhledávající toho při-
něm, aby kníže ku příměří za tři dny povolil, s tím přitom
zakázáním, že se v tom čase slušně v úmysle svém jemu pro-
nésti nepominou. Ale kníže neřkuli tři dny, ale ani za tři
hodiny lhůty jim dopřítí nechtěl; nýbrž vzkázal jim po jistých
kommissářích (mezi nimiž také Pavel Michna byl), aby se
i hned zprosta a na konec v tom světle a neukrytě prohlá-
sili, že se JMC. poddávají. Přitom také bylo od knížete
přísně zapovědino po celém vojsku, aby žádný soldat od
praporce neb kornetu svého bez dovolení se nikam neodtrho-
val pod oběšením; anobř i officírům bylo totéž právo ulo-
ženo, pokudž by co toho komu z soldatů svých dovolili aneb
i sami se dopustili.

Uhři, vydavše se u velikém nepořádku na utíkání a ne-
vědouce, kudy jinudy vyvážnouti, hrnuli se v houfích dolů
přes vrch sv. Vavřince a skrze vinohrady k řece, přeplouli
přes ni na Nové město jako i jiná jízda německá. Z nichžto
dle zprávy měšťanův Pražských ztopilo se v ní do 1000 osob.

Téhož dne po obědích kníže příjev na Litavany, přede
vším jiným obrátil se nejdříve do kostela kapucínů a tam
nábožnost svou vykonal, poděkuje pánu Bohu za slá-
vného a nenadálého vítězství. Pak Pražské město
měst, jako i mnohé osoby přišly k němu, aby
šich, dostavše při knížeti audien-
vinění své a za milost ho požádaly, aby jim
člověčenství cisaři Ferdinandovi je
vykonali.

Co soldatův zutíkání a pole, ti m...

1620 hrdla sobě zachovají; ale lid císařský i bavorský nechtěl jich ušanovati, nýbrž na díle je tam pobili, na díle pak s mladým hrabětem z Turnu — ten pán nebyl nikdy zajat, ale byv s regimentem svým pěším v tu bitvu na Malé straně, po svedení jí ustoupil s ním do Starého města a tam na rynku vojáky své pospolu od neděle až do úterku neb středy zdržoval, (Skála) —, s knížetem mladším z Anhaltu, s jedním knížetem z Weimaru, s několika osobami hraběcími a s synem pana z Hofkirchu, jenž potom od zranění těžkého umřel, na živě zjímali.

Při témž setkání s prvopočátku nalézali se také životně přítomní všickni tři generalové čeští, jmenovitě Kristián starší kníže z Anhaltu, Henrich Mates hr. z Turnu a Jiří Fridrich hr. z Hollachu; ale potom dosti záhy odjeli s pole, pospíhajíce k králi s tou novinou neveselou. Jehož našli již na Hradčanech, majícího v úmysle také na Bilou horu vyjediti a bitvě té se podívat.

Král pak vida, že již vojsko jeho prohrálo, dal se týmž generalům namluviti na to, že poslav k knížeti bavorskému, strejci svému, osobu jistou, žádal skrze ni užiti od něho přiměří za 24 hodin, aby mezi tím o ty věci vespolek příhodně rozmluviti mohli. Ale kníže nechtěl k ničemuž povolití více, jediné k tomu, aby se král v osmi hodinách rozmyslil a jemu zase mínění své dokonalé v známost uvedl, zdali by se všeho práva, pretensí své na král. čes. zcela a zouplna odřici chtěl. Poněvadž pak nic se toho od osoby královské v tom čase nestalo, nýbrž král vyjev spolu s manželkou, s rodinou i s fraucimorem a dvořany svými z hradu Pražského, zůstal tu noc s nimi v Starém městě Pražském: protože nevidělo se mu býti bezpečno, déle se tu v městě zdržovati, nýbrž hned na ráno v pondělí vyjel z Prahy na koni i královna s fraucimorem svým, též s generaly, a vzali cestu svou k Nimburku a odtud neprodleně do Slezska, až se do města Vratislavě dostali.

A ač někteří nejvyšší a officírové vojenští, kteříž sprchli z bitvy, poručili soldatům svým, aby sobě k městu Brandejsu pospíšili a tam se zase v hromadu srazili, avšak velmi na skrovně v témž místě se jich shledalo. Jimžto hejtmané dali radu tu: chtějí s celou koží z rukou nepřátelekých ujíti, aby jeden každý spravoval se rozumem svým a vandroval, kde svou příležitost i bezpečnost lepší vidí.

Zatím hrad toho dne pondělního poddal se knížeti, a ti dva praporové soldatův pěších spolu s hejtmany svými, Zikmundem Šnukkertem a Jiřím Kristofem Holcingerem, vykonali povinnost knížeti k ruce císařské; na zámku pak zastíhlí císař-

ští ještě osm fasuňkův naladovaných drahými věcmi a svršky 1620 královskými, kteréž mezi sebou vskok rozebrali dočista.

Na ráno v úterý, poddali se knížeti podobně Pražané^{10. list.} Staro- i Novoměstští. Že pak při odjezdu královským stavové a obyvatelé, tehdaž v Praze se zdržující, chtěli rádi pospíšiti z města s lepšími věcmi svými, aby se do rukou soldatských nedostaly; pročež jeden přes druhé hrnuli se z Prahy. Ale nežli skůro Špitálsko přejeli, byli vozové jejich mnozí dočista vyplundrováni, netoliko od jízdy císařské a bavorské, ale i od samého rejtharstva jejich, a zvláště Nidrlanderův hraběte z Hollachu, tak že nejedni z týchž obyvatelův přišli tu k daleko větší škodě, nežli kdyby byli s týmiž věcmi dokonce v městech Pražských zůstali.

Podobně přitrefilo se na Malé straně vozům nákladným hraběte z Hollachu, jež životní praporec neb varta hraběte z Turnu zloupila sice dočista; ale užila kořisti té málo neb zprosta nic, nebo soldati císařští trefivše k tomu, netoliko loupeže té je zbavili, ale do osmnácti set vozův špižných, armádě české náležejících, dokonce se zmocnili a nimi dobře se obohatili.

Co pak soldatův z vojska českého kdekoli zachovalo se na živě, ti naříkali a láli přenáramně, jak na krále tak i na stavy, že jsou od nich tak hanebně oškrabáni a platu svého všeho za osmnácte měsíců dokonce zbaveni. Lid také robotný onde i onde po krajích byl v tom tumultu vojenském hrubě zjitřený a ustrnul se na tom, žádného jiného více za pána a vrchnost svou nepoznávati, jedině císaře, i při něm hrdel i jmění svých vynasaditi.

Přední původové války a nedorozumění toho zdržovali se v Starém městě Pražském, a jakkoli těch dnův bylo udeřeno na buben, aby jak měšťané tak i pozůstali soldati dali se s zbraněmi svými na lermplaci najíti; avšak málo poslušných se našlo, nýbrž jeden každý zdržoval se v příbytku svém, pln jsa strachu a zděšení pro nebezpečnoství všechněm od lidu císařského a bavorského nastávající. Někteří, ješto tomu potýkání hlavnímu na Bílé hoře byli osobně přítomni, vyskoumali to bedlivě, že asi dvě hodiny před tím lermem tu hrozný strach a předěšení na lid český válečný v okamžení připadl, až mnozí neměli za jiné, než že náké ~~uměření~~ ^{uměření} v tu chvíli se stalo.

Dále dokládá Bellius i to, že ~~u~~ ^u mladším knížatě ~~bylo~~ ^{bylo} nalezeno poznamenání ~~o~~ ^o jeho vlasti ~~obsahovalo~~ ^{obsahovalo} v sobě tuto věc neb ~~o~~ ^o divnou dvojí

Předně, když na onen čas kníže ~~byl~~ ^{byl} ležel v armády své ve vsi Litici neb Liticlově ~~byl~~ ^{byl} to města

20 tedy že generalové čeští umínili sobě to zajisté, aby kníže v témž kvartýru jeho přepadli časem nočním nenadále. Když pak podlé rady té tajné vybrali sobě deset tisíců jonáků branných, při nichž nalézal se i sám král s oběma knížaty z Anhaltu a s hrabětem z Hollachu, a vytáhli s nim z ležení u veliké tichosti okolo sedmé hodiny večerní, úmyslem tím, aby právě v nejhlubší noci na knížete připadli, jakož pak byli by mu mohli škodu znamenitou udělati, protože tehdyž v lidu svém, ježž okolo sebe měl, nebyl nijakž roveň síle nepřátelské; nicméně však že všecko to úsilí královských zbortilo se jim dočista touto trojí překážkou: jedno, že jsou chybili cesty přímé, jakkoli měli při sobě vůdce míst a průchodův těch výborně povědomé; za druhé, že jsou se všickni do tak těsných míst aneb passův dostali, že musili sobě všecek pořádek svůj, v němž s prvopočátku po sobě táhli, roztrhnouti a zmásti; třetí, že spadl na ně strach a uleknutí přenáramné, tak že vol neb nevol museli se zase zpátkem k ležení hlavnímu obrátiti, zvláště když Uhři v svém houfu převelice se spletli v hromadu a počínali utíkati nazpět, nedomnívajíce se jináče, než že jsou nepříteli prozrazeni.

Druhá příhoda měla se zběhnouti v městě Augšpurce, kdežto shledávši se v hospodě obecné po té bitvě jedna vzáctná osoba rytířská náboženství římského, kteráž lidem hrubě známá jest a mohla by se v čas potřeby i jmenovati, s jedním knížetem wirtemberským, ješto v armádě české před tím za nejvyššího sloužil, učinila na kníže s omluvou šetrnou dotázku takovou: co by kníže pokládal za příčinu tobo býti, že při bitvě Pražské všechněm soldatům vyšším i nižším vojska českého všecko srdce kleslo, a tak veliká síla tak snadně od cisařských a bavorských k dokonalému potlačení, rozptýlení a pádu byla přivedena? poněvadž byli vždycky tak silní jako katoličtí, k tomu že měli rovně tak příhodné místo k bitvě jako strana druhá; zdali neměli ku forteli hrubému lidu moravského a uherského několik tisíců, municí hojnost, a jakž zpráva se dává, že katoličtí byli v tu dobu velice unaveni po cestě, poněvadž musili je celou noc stíhati, oni pak mezi tím času k tomu měli dosti, aby sobě lid svůj k boji povlovně a rozšafně sšikovali; měli také ještě i Prahu, město tak veliké, na poskoku s Hvězdou oborou, do níž mohli se poznenáhla retovati a před nepřítelem bezpečně ustoupiti: kudy tedy k tomu přišli, že jsou túž bitvu tak ničemně ztratili a prohráli?

Na to že jmenované kníže dal rytíři tomu odpověď takovou: „My,“ prý, „věděli jsme výborně, jak bychom netoliko sami, alebrž i jak by nepřítel silen byl a jaké a jak

mnoho regimentů při sobě má. Pročež jsme také postavili¹⁶²⁰ sobě a do orduňku uvedli všecku jízdu naši proti jejich jízdě, kapitany naše proti jejich, kompagnie pěchoty proti pěchotě a kornety proti kornetům jich, tak že v příčině té pilnosti a prozřetelnosti nejvyšších naprosto nic nescházelo, anobrž měli jsme nemalý fortel v ledačemž i před nepřítelem; pročež jsme se také nedlouho meškali a nedali pobizeti k rvačce, nýbrž obořili jsme se vskok na nepřítele našeho. Ale když jsme s prvopočátku dosti šťastně a zmužile bojovali, tož spatřili jsme nenadále po straně jakési ležení neb vojsko nové, o němž jsme před tím, aby tu kde bylo, žádné vědomosti neměli a jeho se nikoli nenadáli. Z toho hned, věřte mi, posedlo nás všecky zděšení, bázeň a třesení těla jakési neobyčejné, tak že jeden každý z nás ohlédal se toliko sem i tam, kudy by utečením hrdlo sobě zachovati mohl. A co více: i ti koňové pod námi stáli a třásli se; pročež spadly nám všechněm ruce dokonce, a ustávali jsme patrně v čerstvosti naší, až naposledy přišlo k tomu, že jsme zároveň všickni, jedni přes druhé, utíkali z bojiště. Na tom utíkání víceji našich padlo a zhynulo nežli v samé bitvě. Jaký již to lid byl, a odkud mimo všecku nadálost lidskou přitáhl, o tom může každý soud svůj vydati.“

Z strany toho náhlého a dokonalého Fridricha kurf. falckého z král. čes. odjezdu procházeli v tu dobu divní soudové, diškursové a zdání lidská. A větší díl lidí rozumných snášel se na tom: že týž pán neměl jest k tomu žádné podstatné a důležité příčiny, pro kterouž by z residenci své a z měst Pražských dokonce se hnouti a z země ujetí měl, protože ho k tomu nepřítel ještě nedoháněl; nýbrž že jest měl k tomu prostředků ještě dosti, aby sobě lid ten rozražený zase shledal, třebaš té noci a s radou generalův i nejvyšších svých s ním ven z města na nepřítele zase poznovu udeřil, jakž to předešle staří Čechové nejednou v podobných přibězích s svou pochvalou velikou dovozovali, kdyžto z Prahy na císaře Zikmunda a jiné protivníky své outoky zmužilé činili, je přemáhali, nejednou jich na různu rozptylovali a kořistí bohatých od nich nabývali. K tomu že měl v cajghauze zámeckém i jinde munici hojnost, jako i profiantů a peněz s potřebu.

Tím také odjezdem svým že jest jakožto král stavy a poddané své věrné, kteřížto pro něho všeho svého, cti, hrdel i statku se opovážili a císaři se zprotivili, totiž nejv. purkrabího Pražského, nejv. úř. a soud. zem., hlavní město a residenci, až i korunu českou jemu svěřenou, s tolika tisíci lidu nevinného s manželkami a dítkami jich tak lehce opustil a na ně

1620 se proti slibu a přísaze své dokonce zapomněl, zavázav se jím v tom, že hrdla i života svého při nich vynasaditi chce.

Naposledy že tím odjezdem svým vydal v šanc a v loupež nepříteli tolika tisíců vozův drahými věcmi naladovaných. Mnohem pak méně že nebylo užitečno ani bezpečno králi raditi k tomu, aby ten čas s královnou a s rodinou svou někam z král. čes. ustupovati měl, protože takový odjezd jeho, nechť by se stal v kterékoli místo bezpečnější, podobil by se k dokonalému koruny české se zhoštění; dále, že by ním nepřítele svého v mysli jeho převelice posilnil a k tomu jako sám ponukl, aby neřkuli na Prahu, ale i na celé království s moci svou válečnou tím příkreji dolehl a dotřel; země pak k král. čes. přivtělené i s ním sjednocené že uvedl by do hrozného konfusí, zmatku, roztržek a nebezpečnosti nejtěžšího. Nad to kde by se koli jinam obrátil, že by nikdež bezpečnější sebou nebyl, jako v hlavním lidnatém městě Praze, ani od žádného víceji ušetřován a vážen, jak od svých věrných poddaných. Kdo pak mohl by mu za to slíbiti, aby po tom jeho odjezdu stavové a lidé poddaní srdce a mysli své od něho docela neodvrátili a nepomyslili na pána jiného? Přes to všecko že povinnost naše křesťanská k tomu nás vede a napomíná, abychom v takových případnostech nešťastných a nenadálých od důvěrnosti k Bohu neupouštěli, nýbrž jeho mocné pomoci a ochraně srdečně a stále se důvěřovali, kterýžto obyčejně lidem a zemím na nejvyšší souženým a zarmouceným s pravici svou všemohoucí na retuňk přispívati a nepřátely jich vysokomyslné a hrdé snižovati a potlačovati ráci. —

V krátkých dnech po dosažení toho vítězství slavného kníže Maximilian rozeslal sem i tam po krajích jisté kommissaře, kteříž by města a zámky okolní pod ochranu jeho přijímali a císaři uvozovali v poddanost dokonalou. Tím způsobem města Slaný, Louny, Žateč, Most, Kadaň, Chomůtov, Slavkov, Hora Kutná i jiná nejvyššímu Albrechtovi Evsebiu-sovi z Waldšteina se poddala, a proti odvedení jistých summ místo plundrování ochrany na čas užila; jakož Slavkov dal za salva guardu 1800 zl., Žatečtí pak dotčenému z Waldšteina, mimo jiné nejvyšší, 36.000 kop miš. vypravití musili.

Podobně i vyšší stavové (začavše ti, kteříž v tu dobu v městech Pražských se zdržovali, a to nejv. úředníci a soudcové zemští, totiž Vilím starší z Lobkovic někdejší nejv. hofmistr, nejv. z Talenberka nejv. komorník, Prokop Dvorecký z Olbramovic podkomoří král. čes., Jindřich Otta purkrabě Karlšteinské, Bohuslav z Michalovic purkrabě kraje Hradeckého i jiní více) dali se císaři na milost téměř všickni, vyjímnic některé málo osoby, kteréž v tom přístrachu prvním

odjeli s králem ven z země. Na hradě Pražském byly také 1620 všechny všudyž věci poletné z inventovány, a císaři odeslána relací dostatečná do Vídně od knížete po jeho nejvyšším komorníku, kterýž dostal za to od císaře koláče dobrého, co kde a jak při celém příběhu se dalo a konalo.

Zatím když kníže i Bukvoj, rozdělivše mezi sebou všechna tři města Pražská, položili regimenty jisté pěchoty i jízdy do Prahy, vydali se tak dobře officírové neb vůdcové přední jako i soldati prostí na zjevné domův Pražských, buď že ti stavům vyšším neb měšťanům možným náleželi, v bilední i času nočního vybíjení a plundrování, (a zvláště, o kterýchž měli zprávu, žeby páni a držitelové jich králi svému věrni byli, tak že ty škody a ztráta šacovaly se na mnoho množství tun zlata; nebo v samého nejv. purkrabího Praž. Bohuchvala Berky z Dubé domě na stupních, vůbec dům pánův z Hradce neb Slavatovský řečeném, našlo se hotové summy na samém zlatě za 70.000 kop., kteréžto však peníze ne jemu, ale sestře jeho, Joachima z Kolovrat manželce, náležely a od ní tam uvezeny a schovány byly. Nemálo také kořisti drahých nalezeno v domě Slavatovském proti rathouzu Novoměstskému, Tobiašovi Štefkovi z Koloděj, regentu statků Smiřických, náležících, jako i v obydlí Estery Tayflové v Starém městě: což vše mnoho tisíců vyneslo, protože neřkuli krám její kupecký, nejdražšími věcmi a zbožími hojně naplněný byl vydrancován, ale i nemalý sklad od stříbra a jiných klenotů v jednom stropě světničném od truhláře toho, kterýž jej tam schovával, jest vyzrazen. Co pak v jiných místech se nacházelo a poabráno bylo, skůro by člověk tomu nevěřil. Skála).

Potom 17. d. listopadu Pražané Staroměstští vydali zase 17. list. z rathouzu svého korunu s privilegii a klenoty zemskými, v osmi truhlách uzavíranými, a dali je odvézt na hrad Pražský; kterouž Karel z Lichtenšteina, zřízený plnomocenstvím kommissar císařský a královský v Čechách, a hrabě Bukvoj přijali od osob k doprovodu jí nařizených v své opatrování bedlivě.

Devatenáctého pak dne listopadu posláno z Prahy do 19. list. ležení před Tábor víceji střelby i lidu válečného. A poselství englické, kteréž do té doby zdržovalo se v Praze, zavřevše s knížetem příměří za měsíc, odjelo zase z Prahy do Drážďan, a odtud vzalo cestu svou další k Hamburku.

Zatím měšťané všech tří měst Pražských pod obojí utekli se spolu s kněžstvem svým k knížeti z Lichtenšteina, žádající ho, poněvadž jsou přijati již pod ochranu JMC., aby byli v obtížnostech svých ušánováni a zůstaveni při svobodě náboženství. Kterýžto na ten čas povolí k tomu a to nařídil,

620 aby jich žádný v příčině té nepotiskoval a překážky v svobodném náb. jich provozování nečinil. Služby pak strany kalvinianské jsou zastaveny až do dalšího o tom nařízení císařského.

Naposledy obce Pražské byly přivedeny i k tomu, že ^{list.} jsou v neděli po obětování panny Marie, to jest 22. d. listopadu, všechny a všelijaké zbraně své na rathouzy a do domů obecných měst svých snést i složit, i cí. Ferdinandovi přísahou novou zavázati se musily tak dobře, jako i přítomní stavové vyšší. Kterážto z navržení Viléma staršího Popela z Lobkovic a jiných pánův předních vyhledávali toho při knížeti bavorském, dříve nežli by týž slib člověčenství vykonali, aby jim kníže jmenem a na místě císařském níže psaných artikulův potvrdil: že na svobodu náb. pod obojí a všech privilegií svých dostatečné konfirmací užítí mají, že jim všeobecný pardon neb odpuštění provinění jejich dán bude, a že soldaty žádnými obtěžováni nebudou. Ale kníže nechtěl k ničemuž tomu přistoupiti, nýbrž ukázal jim zprosta na příklad Rakušanův horejších, jaké oni milosti od císaře dosáhli, že i oni s podobnou se potkatí mají.

Touž měrou mladý hrabě z Turnu proti jisté výplatě peněžité pardonu od knížete užil.

To vítězství bylo také neřkuli uvedeno v známost skrze kurýry schvální všechněm kurfirštům a knížatům říše, ale i skrze obecné noviny neb avisí sem i tam po říši i jinde rozhlášeno. Pročež v nejpřednějších městech říšských, totiž v Augšpurce, v Řejně Kolíně, v Elsasích, v Mohuči i v místech jiných činili papeženci slavné děkování pánu Bohu za propůjčení císaři římskému vítězství tak vzáctného s prozpěvováním *Te Deum laudamus* veselým a pouštěním střelby veliké, obzvláště pak v Vídni nařídil císař processí slavnou z kláštera mnichův řeholy Augustinovy až k sv. Štěpánu, při níž byl osobně sám císař s legatem franským, knížetem z Angolému, a kardinal z Ditrichšteina učinil v téměř kostele o tom vítězství kázání a poděkování pánu Bohu.

Po vyřízení pak nejplatnějších věcí od knížete bavorského v král. čes. dotčený kníže, odevzdav správu politickou téhož král. Karlovi knížeti z Lichtenšteina, nejvyššímu Tyllmu regiment válečný a města Pražská 6000 pěchoty, též 1500 rejtharstva osadiv, hnul se z Prahy s 1200 jízdy a se 2000 mušketýrů, a obrátil se do země a residenci své Mnichova při konci měsíce listopadu, vjev do něho s znamenitou pompou a slávou, jako vítěz veleslavný, maje při sobě neřkuli drahý počet panstva a rytířstva svého, ale i do 1500 vozův všelijakými kořistmi drahými dobře naladovaných, jež

za šest tun zlata šacovali. Přiřev před městem k kostelu Ma- 1620
tky boží, ssedl dolů z vozu a přijal v něm požehnání od bi-
skupa z Frýzinku a jiných prelatů šesti. V dotčené pak bi-
tvě Pražské pohřešil nemálo osob předních, totiž pána z Prei-
sinku, nejvyššího Hasslacha či Hasslanga, hrabě z Rechberku
s jinými pány onakými*).

Poněvadž pak mezi jinými nejvyššími vojenskými v ar-
mádě císařské Don Vilém Verdugo s regimentem svým pě-
choty valonské v dotčené bitvě Pražské na místě svém velmi
zmužile, udatně a hrdinsky sobě počínal a svévolnému i ne-
přátelskému rebellův císařských předsevzetí na odpor se po-
stavoval, je nazpátek zahnal a nad nimi znamenitého vítěz-
ství a triumfu dosáhl, tak že jemu sám císař v psaních svých,
jemu o to 26. d. listopadu léta tohoto, 10. d. máje léta 1621,
5. března léta 1623 učiněných, to svědectví vydává, že jest
byl dobrou příčinou viktorie té, kterouž jest tehdaž Bůh cí-
saři propůjčil, když jest v bitvě nejprvní a nejsilnější útok
nepřátelský hrdinskou myslí vystál, jeho na utíkání obrátil,
ano i mladé kníže z Anhaltu vlastní rukou svou jal a v moc
svou přivedl: z těch příčin císař, měv sobě to všecko o osobě
jeho od Karla z Longevallu hraběte z Bukvoje, armády své
generala-leitnanta, uvedeno v známost, zakázal se mu týmiž
listy svými, že netoliko jemu té poctivosti a pochvaly, v té
bitvě zmužilosti jeho dosažené, rád a milostivě příti, ale také
i podlé dané sobě k tomu příčiny vši milosti svou císařskou
to zpominati chtíti ráčí. Dále, poněvadž jest se císař na tom
ustrnul, aby dotčené kníže z Anhaltu za svého vězně a v své
císařské opatrování vzal, jakž o tom práva zříz. zem. sv. říše
vyměřují, že takové osoby knížecí, v jakýchkoli příbězích a
od kohokoli zajaté a zjištěné, žádnému jinému, jediné nej-
vyšší hlavě říše, nenáleží; pročez že také toho při tom zů-
stavuje, jemu pak Verdugovi to milostivé zakázání činí, jak
jen jmenované kníže z Anhaltu císaři bude dodán, že témuž
Verdugovi místo odměny za práci neb službu tu rytířskou
30.000 zl. vypraveno býti má před dokonáním roku 1621
aneb snad ještě dříve, pokudž by kníže zase svobodný pro-
puštěn anebo Verdugo od krále hispanského neb arciknížete
Albrechta, jakožto služebník jejich, z král. čes. zpátkem po-
volán byl, a tož buď z výplaty knížeti uložené, a pakli by se
táž výplata tak vysoko nevztahovala, tedy z statkův na císaře
v král. čes. případných.

Mimo to všecko jmenovaný Don Verdugo byl dosazen

*) Zde opět Skála ukazuje na Paralipomena str. 217.

Red.

1620 potom od infantky hispanské, manželky arc. Albrechta, za gubernatora u věcech válečných celého dolejšího Falcu. Což i císař schválil a jemu potvrdil, nicméně i vzáctným erbem o třech hermeliních otevřených jeho poctil 3. d. máje 1622, jakož potom i znamenitých statkův pozemských v kraji Zateckém, mezi nimiž zahrnuto i panství Vintřovské, předtím starému hraběti z Turnu náležející, na sebe přivedl, buď v summě svrchu položené, aneb jakýmkoli jiným titulem; kterýchž až dosavad on aneb dědicové jeho v držení a užívání zůstávají.

(O dotčeném Verdugovi nacházím i to také poznamenáno, že hned té chvíle, když císařští byli vítězstvím svým ujistěni, zjevně a patrně přede všemi kavalíry po francouzsku promluvití měl: „Já jsem dnes císaři římskému korunu českou zase na hlavu vstavil.“ Skála.)

Z strany příčin, pro něž Čechové bitvu tu prohráli a tudý kurfiršt falcký s celým domem svým na dokonalou mizinu a snížení, král. pak české se všemi k němu přivtělenými zeměmi ku pádu přežalostnému přišli, posli hned mezi lidmi soudové divní, jak se to z rozličných spisův, apologií a naučení v ty časy na jevo vydaných šířeji vyrozuměti může, a pokládaly se vůbec, mimo tajný a spravedlivý úsudek a přepuštění boží, za hlavnější tyto:

I. Že to celé neštěstí a pohroma tak veřejná na krále i na království a země jeho uvalila se nejvíce příčinou lakomství nezřízeného některých nejpřednějších osob z stavův král. čes., a to v tom, že lidu svému válečnému časné a pořádné platiti zanedbávali a tou měrou ani žádné kázně a řádu v témž lidu svém nařizovati a zachovati nemohli. Nebo mnohý přední pán a obyvatel království, kterémuž se z statkův jeho pozemských důchodův do 20.000 kop, rok k roku rovnaje, scházelo, že směl ku potřebě zemské a vlasti své v válce té zakázati se, do roka pomoci toliko 300 kp. učiniti. Jiný, když na něm bylo žádáno, půjčky k tétož věci 2000 kop, že svolil 200 kop, a ostatní podobně dosti málem vlast svou fedrovati bleděli; ještě potom po vzetí Prahy a vyplundrování domův jejich tento naříkal, že mu tolik tisíců na summě hotové a klenotech rozebráno, jiný za tolik, a někteří pak že musili všeho vsudyž jmění svého, kteréž za mnohokráte sto tisíců kop stálo, v štychu zanechati a otrouc ruce, od nich odjetí. A tak že se to vyhledalo potom, že stavové král. čes. za toho půl třetího léta, co válka ta trvala, na všelijaké potřeby válečné ještě půl třetího millionu peněz nevynaložili.

II. Neméně že byli hrubě vinni tou bitvou nešťastnou někteří z předních nejvyšších, lidé lakomí a zisku vlastního

přílišně vyhledávající, a to proto, že rejtharstva svého zbra- 1620
němi náležitými neopatrili, sami pak mezi sebou jedni dru-
hým záviděli, totiž, jak se in actis consultatoriis Bohemicis,
v spisu tak titulovaném, zejména dokládá, že hrabě z Turnu
nepřál nic dobrého hr. z Mansfeldu a z Hollachu, zase že
Mansfeld dychtěl nenáležitě po úřadu nejvyššího maršalství
polního a nechtěl ho dopřítí jinému.

III. Že mnohý přední officír osoboval sobě mnoho úřadů,
ješto měl s jedním dosti činiti, aby jej slušně spravovati mohl.

IV. Že se jim lidí zkušených a spůsobilých k řízení věci
potřebných nedostávalo.

V. Že chtěli všecko všudyž skrbně dělati a spořili hrubě
peněz.

VI. Že kancelář byla špatně spravena.

VII. Že neměli žádné rady vojenské, jakž sice v tako-
vých přípězích náleží, zřízené a hodnými osobami osazené.

VIII. Že sobě ve všem všudyž příliš bezpečně počínali.

IX. Že nepřítel na ně spěšně a nenadále přikvačil a do-
razil, vojsko pak české že nemělo dosti času k dokonalému
v ležení svém na Bílé hoře se zakopání neb zašancování.

X. Že se ani žádnými vozy před outokem nepřátelským
neotočili a neohradili, ješto měli vozův špižních v vrch hlavy
před rukama dosti.

XI. Že jsou hraběti z Turnu jiné generaly v správě voj-
ska představili a tudy jej zlehčili; že lid uherský příliš brzo
sprchl s pole.

XII. Že dobrý díl předních officirův nebylo vně při lidu
ani potom při potkání, ale vězeli a snad i panketovali v Praze.

XIII. Předně pak a obzvláště že knížata sjednocená
v říši povolili knížatům a stavům katolickým při sjezdu Ulm-
ském, aby lid svůj skrze říši tak volně a pokojně provést
a s armádou císařskou v hromadu sraziti mohli. Ale summou,
necht jest se to vše zběhlo číkoli vinou a přehlídnutím, my
zanechajíce již toho na svém místě a v váze své, musíme to
jednou vyznati, že se to tomu nejmoudřejšímu Bohu a soudci
nejspravedlivějšímu tak a nejinak učiniti líbilo.

Až potud slova Mikuláše Bella.

Druhá zpráva jest Auberta, kanonika, pítoly Anu

Po uvedení, prý, císaři v poddanost, 1620
ských, Bavor i Bukvoj ustrnuli se na tom, aby upr-
do Čech cestu před sebe vzali a ku Praze, aby v-
višti rebellie, s společní mocí a silou táhli, d. 1620

Osmého dne října dostali se k městu Plzni, jenž jest 1620
 druhé město po Praze v celém král. čes. Ale Bůh v tu dobu
 měl zvláštní péči o to město a nechtěl tomu, aby měšťané
 ho katoličtí, lidé pro svou nábožnost a věrnost, k králi pánu
 svému neproměnně tolikráte dokázanou, hrubě slavní a na
 jeho vzati, měli po druhé pokusiti neřestí takových, kteréž
 řede dvěma lety při dobytí města od Mansfelda, s velikým
 šlechťanským lkaním a zármutkem, vystáti musili.
 Bylo tedy ušánováno původem obmyslné chytrosti hr. z Mans-
 feldu, kterýž mu vládl a generaly naše svými šibalskými
 ryfy a smyšlenkami za celých dnův jedenácte za nos vodil,
 a veliké ovšem obyvatelův štěstí a s užitkem jich znameni-
 ým, aby totiž pokojně beze všeho krve jich prolévání a zá-
 ruhy roku nastávajícího ku poslušnosti císařské zase přive-
 leni býti mohli.

Odtud 22. dne října, když okolo Plzně bylo jako nějaké
 přiměření mezi Mansfeldem a našimi zavřeno, naši stíhající ne-
 přítelé, dohonili ho teprva u Rakovníka.

26. dne října dostalo se vojsko oboje k klášteru Pla-
 skému, a postavivše se do šlachtorduňku proti sobě na je-
 dnom pahrbku povlovném, jako na nějakém amfiteatru, to
 jest place k divadlům obecným od přirození udělaném, mohli
 jedni druhé naskrze od předku až do zadku neb dokonce vý-
 borně spatřiti. V tom místě spatřili někteří lidé dobré a ve-
 selé znamení neb návštěví vítězství budoucího. Kopičko zaji-
 sté praporce jednoho z regimentu nejvyššího Viléma Ver-
 duga, kterýž potom při potkání Pražském nejprve byl nešen
 proti nepříteli, plápolalo plamenem jasným za dobrou chvíli,
 jakž se to též přihodilo tam někdy regimentu pátému císaře
 Juliuse v válce africké, kdežto jednoho dne troje vojsko,
 Scipionovo, Afraniovo a krále Juby, přemohl a popral, jakž
 Plutarchus svědčí.

Tricátého prvního dne října, když armádě bavorské do-
 stalo se losem nejdříve na nepřítelé udeřiti, tedy kníže tak
 statečně s svými a zvláště s pěchotou neapolitanskou, kte-
 rouž Bukvoj poslal rejtharstvu jeho na pomoc, sobě počínal,
 že jej z lesa Rakovnického ven vypudil, několik set jonáků
 mu pomordoval a jednoho pána rakouského, Teufle, s korne-
 tem kompagnie životní generala z Anhaltu na živě zajal.

Následujících dnův Čechové zdržovali se v šancích
 mezi tím šermielující s druhou stranou anebo na sebe at-
 pouštějící, ale na větším díle beze škody a zkrácení veli-

Čtvrtého pak d. listopadu přitáhli velmi příhodně do-
 žení bavorského pomoci od Jana Gotfrida, biskupa Wirc-
 ského a Pamberského, (kterýž za heslo neb příslovíčku

1620 obecnou obyčejně užívá sentenci neb slov těch: „Una manu gladium, altera brevium“, t. j. v jedné ruce meč, v druhé breviář) odeslané, okolo 8000 lidu pěšího i jízdného tak výborně vypraveného, že mohli s právem slouti i býti jádrem a okrasou celé armády bavorské.

Téhož dne při jednom setkání Bukvoj, objížděje soldaty své, dostal rány nebezpečné z mušketu skrze stehno oboje, až mu kulka o žalud oudu přirozeného zavadila.

Následujícího dne, když nebylo naděje žádné, aby naši nepřítelé z šancův k bitvě polní vylouditi měli, zavřeli na tom, aby odtáhli s vojsky svými od Rakovníka, však znenáhla a v dobrém pořádku, až bylo mílo na ně patřiti; čímž spůsobili sobě pochvalu tu, že by byli mohli v čas potřeby nastalé i bezpečně nepřítelé k bitvě pobídnouti i zase moci jeho, kdyby se kde na ně obořiti ohtěl, snadně odolávati. A tak pospíchali sobě odtud upřímo ku Praze. Čemuž srozuměv kníže Anhaltský, nejvyšší hejtman polní vojska nepřátelského, i on také vysul se s lidem z šancův svých, přičině se o to všelijak, aby armádu odpornou ku Praze předstihl.

Sedmého dne, když se již smrklo, Bavorský spatriv nepřítelé před sebou sšikovaného k boji, spořádal sobě podobně houfy své, rozkázav i některým kompagniím jízdy šermiellovati s ním; ale pro noc nastávající ani jedni ani druzi nic platného a podstatného nesvedli. Z té příčiny vidělo se našim generalům za dobré, aby jim Čechové vždycky tak z rány vycházeti a vynikati nemohli, aby tu celou noc táhli po nich, až naposledy dostali se obojí k místu tomu osudnému, na němž bitva ta poslední svedena.

Mezi tím Bukvoj poručil jednomu svému rytířskému a udatnému muži Goširovi, jenž byl rodilý Burgund, nejvyššímu nad regimentem jízdy, aby hned té noci s jízdou svou k nepříteli se pustil a ležení jeho dostatečně shlédli. Gošir vzav k sobě mimo rejthary své, jichž bylo 600, Poláky všecky a 500 mušketýrův nídrlandských, udeřil s nimi na 6000 Uhrův a jiného lidu nepřátelského, pobiv z nich do 200 osob, koní pak jejich přivedv s sebou do 1000. A kdyby byl mu Bukvoj nedal ordinancí takové, aby dáleji se nepouštěl, byl by nepochybně všecku jízdu nepřátelskou rozehnal a rozplašil.

V té šarvátce mezi předními osobami rytířskými počínal sobě hrdinsky pán z Petersheimu, nebo předního vůdci uherského rukou svou vlastní zamordoval. A to byl neřkuli začátek, alebrž mocný a jistý základ neb důvod celého vítězství následujícího, protože Uhři, byvše tím šermielem náramně poděšeni v mysl i srdci svém, nemohli se z toho strachu zhostiti ani dne druhého, když k hlavní bitvě přišlo; nýbrž vy-

davše se nejdříve sami na utíkání, tím ostatní vojsko české 1620 všecko zděsili a šlachtorduňk jejich rozražený na zkázu dokonale přivedli.

Jestli pak půl mile od Prahy obora královská prostranná a rozkošná, kteráž od stavení, na způsob hvězdy hranaté v ní vyzdvíženého, vůbec Hvězda slove. Při té kníže z Anhaltu, vůdce vojska nepřátelského, kteréž bylo přes pětmetitma tisíců silné, aby Prahy v nebezpečnosti postavené tím lépeji hájil, zarazil sobě ležení na Bílé hoře a v něm, když naši dotíratí počali, jak mohlo býti na rychlo, se zakopal a zašancoval, ač mu to potěšení v neštěstí na něj se valícím trvalo na krátko. Mohlo se pak to mnohým lidem zdáti věc všetečná býti, povázímeli práva a obyčeje vojenského, chtítí v tak nepříhodném místě s nepřítelem tak silným a mocným, v šancích vyvýšených se zdržujícím, k tomu město tak převelké a lidnaté za hřbetem majícím, bitvu hlavní svěsti. S tím však se vším předce přemohla moudrost lidskou rada právě božská, kteráž hrdinského srdce vůdcův našich k tomu ponukla a pobízela; ovšem žetě se to vše od Hospodina dálo, a jest podivné neb zázračné před očima našima.

Když tedy naši byli v pochybnosti a v rozmyslu velikém, co by činiti měli, v tom přidal jim myslí dobré a srdce zmužilého Pater Dominik, rodem z Arragonie, mnich z řeholy bosákův Karmelitských, muž života a mravův šlechetných, jehož kníže bavorské vzal s sebou do ležení. Ten zaslibovav našim od Boha vítězství konečné, příkladem onoho Jana Kapistrana a jiných mužův nábožných, šel napřed proti nepřítelům a nesl obraz Krista ukřižovaného. Jan Cerklás, příjímím Tyllý, měl sobě poručenu od Bavorského správu jeho celého vojska při té bitvě a postavil se s lidem svým na levé straně neb levém křídle; Rudolf pak z Tyfenspachu na poručení Bukvojovo vedl soldaty císařské na nepřítel po straně neb boku pravém.

Dříve, nežli se outok stal, dosti dlouho potýkali se o to vespolek Bavorský i Bukvoj, při němž v senfě pro nedostatek zdraví sedícím kníže zdržovalo se ustavičně, kdo by z nich soldaty k udatnému rytěrování napomenouti měl, až naposledy po dlouhém o to se zporování vždy předce Bukvoj vol neb nevol to k sobě přijal, že jest k předním officírům vojenským promluvil; kníže pak dalo jim heslo šťastné „S. Maria.“

Potom, když začali bitvu, P. Henrich Fič Symon, kněz z tovaryšstva Ježíšova, měl sobě poručeno, aby zřikal neb sezpíval tu píseň mezi Římany obyčejnou: „Salve regina coeli“, k níž obadva generalové vlastními ústy v místě

1620 náležitě odpovídali. Tu hned ukázala se našim zřejmá pomoc nebeská. Nebo celé vojsko nepřátelské, byvši od Boha strachem jakýmsi zděšeno a omámeno, jest poraženo a na utíkání obráceno, z něhož naši přes šest tisíců jonáků pomordovali a do tisíce osob v řece Pražské se ztopilo. Pět set (mezi nimiž byl prvorozený syn knížete z Anhaltu, spolu s hrabaty z Štyramu, Šlikem a Rejngrofem) zjímáno jich na živě, deset kusův střelby se sto praporce a kornety také jim odňali, a ležení celé všelijakými kořistmi bohatými hojně naplněné vydrancovali, dostavše přitom i zlatého podvazku, znamení tovaryšstva anglického, kterýž Fridrichovi náležel; ten potom byl darován knížeti od jednoho zemana valonského. Z naší pak strany padlo sotva 250 osob.

Falckrabě, kterýž v tu dobu vězel v Praze, dověděl se, že lid jeho jest poražen a naši vojáci, z nichž nej přednější byli Valoni, ke zdem městským se již přibližují, s manželkou svou, s knížetem z Anhaltu, starším Henrichem Matesem hrabětem z Turnu a s panstvem jiným do Slezska hanebně utekl, a ten, kterýž v myslí své císařství římské byl již sežral neb pohltil, s těžkostí nalezl útočiště takové, do něhož by se skryl, a tou měrou vinu a hřích neposlušnosti hanebnou na věky porážkou zaplatil a očistil.

Někteří příliš bedliví a opatrní lidé znamenali to, že toho dne, kteréhož to zázračné a veleslavné vítězství nad nepřitelem loupežným dosaženo, poněvadž trefil se roku toho v 22. neděli po sv. Trojici, čtlo se ve vši katolické církvi to evangelium u sv. Mat. v 22. kap.: „Dejte, což jest císařovo, císaři, a což božího, Bohu.“ (Ale zmýlili se hrubě ti dobří a prozřetelní muži, poněvadž toho roku a na ten den, když se to setkání zběhlo, nenalézá se v žádném kalendáři novém českém 22., ale 21. neděle po sv. Trojici, a evangelium nečtlo se o dávání platu, ale o uzdravení syna králíkova, jakž to z kalendářův k tomu roku vydaných očitě se spatřuje a nachází. Skála.) Byl také ten den nedělní ochtáb památky všech svatých v nebi přebývajících. Nebo nastal již čas pomsty božské, a když jsou kalvinistové přes celý rok popouzeli na sebe všechny svaté, tedy i oni v tu dobu všickni zároveň oblekli se do zbroje a bojovali sami proti nepřátelům svým, aby neřekli o nich s potupou a s posměchem to, že by v nebesích seděli slepi i hluši.

Dne následujícího Menší město Pražské, jinak Malá strana, poddala se knížeti nejdříve, a po ní potom i Staré a Nové město, kdežto také nalezena i koruna česká i jiní pokladové královští; nicméně i větší díl panstva i rytířstva, a mezi nimi syn s manželkou starého hraběte z Turnu.

To jest, hle! ta vznešená bitva, kteroužto celé král. čes. 1620 jako jednou ranou jest podmaněno a přemoženo, kterouž Čechové, před tím, jakž vůbec se zdálo, nepřemoženi, dokonce jsou v síle své zmoženi a na mizinu přivedeni, Čechové, pravím, ti, jichžto vzteklostí vojenskou přede dvěma sty lety Zikmund císař, maje okolo sebe celé říše moc a sílu válečnou, od Jana Žižky, slepce nepočetného, na hlavu poražen a rozplašen byl! To jest ta bitva při oboře zaječí a jiné zvěři divoké svedená, v níž na to své veliké neštěstí Čechové ležení sobě zarazili a tím dali na sobě znáti, že po malé chvíli budou odtud na různu prehati, jako jiní zajícové a jelenové zplašení a zděšení, a protivníci jich že se po nich co hováčích aneb zvěři divoké sháněti a je stříleti i mordovati budou! To jest ta bitva u Hvězdy, kterouž před rokem ta strašlivá kometa znamenala a předpovídala! Naposledy, toť jest ta bitva, kteráž neřkuli samu zemi německou, alebrž celý obor křesťanský z lítého kalvinistův tyranství vysvobodila, když v ní vůdce a hlava jejich vrchní jest přemožen a potlačen!

Devátého dne listopadu při hodině jedenácté na půl orloji hrabě Bukvoj, ne s nákou pompou a slavností vítěznou na hrad Pražský, ale s pokornou nábožností do kostela kapucínského na Hradčanech, kterýžto kostel jediný lidem katolickým k službám božím v městě pozůstával, vešel, aby v něm mši svatou slyšel. Po dvanácté pak hodině téhož dne následoval ho v tom také Maximilian, kníže bavorské, přijev do jmenovaného kláštera pro navštívení těch řeholníkův a bezpochyby i pro vykonání v něm modliteb svých. Nesnadno vymluvití tu srdeční radost, veselí a plesání, s jakým všickni dobří a šlechetní lidé ty obadva pány přijali a přivítali.

Na den památný Martina sv. celá Praha, totiž všechna tři města Pražská, vykonala císa. Ferdinandovi zase nový slib člověčenství. Po dvou pak dnech všickni tři stavové král. čes., císaři již v poddanost uvedení, přinesli knížeti na poručení jeho velikou hromadu konfederací, kteréž předešle s Moravany, Slezáky, Lužičany, s Uhry i s Gáborem i s Rakušaný obojími zavřeli, a odevzdali mu je všechny.

A poněvadž Bukvoj pro nedostatek zdraví svého musil zdržovati se ty dny v ložci svém, pročež byl vyslán na místo jeho s dílem lidu Karel kníže z Lichtenšteina k zámku Karlšteinu, na němž koruna s jinými klenoty českými obyčejně se chovala, aby ho dobýval. Vojáci na zámku zůstávající, na díle Engličané, na díle Šotové, jichž bylo okolo 600, rozumějíce tomu dobře, že moci té odolati nemohou, a na koho by se spoléhati měli, že žádného posla neoddali se mu vskok beze všeho odporu a rozpakování. —

1620 města mnohá královská blíže Prahy, jako Louny, Slaný a jiná, obávající se moci a násilí, podobně brány své officírům a lidu císařskému zotvirali.

Dne pak 12. Bavorský odeslal z Prahy psaní šetrné do Říma ku Pavlovi V., nejvyššímu biskupu a papeži, v němž činil mu zprávu obšírnou, jak slavného vítězství Bůh jemu nad stranou jeho odpornou popřítí ráčil, v smyslu tom:

„Nejsvětější v Kristu Otče a Pane, Pane můj nejmilostivější!

Po vinši zdraví dobrého a pokorném noh V. S. blahoslavených políbení V. S. to za novinu veselou oznamuji: že rozhlédl se již aspoň jednou Bůh svrchovaně dobrý na církev svou a nepřátely její moci válečnou potrestal, přemohl a zlomil, a to ještě vítězstvím slavným, kteréž slušně a s právem vítězstvím božím sluje. Já sice do osoby své ovšem i přišel i viděl jsem i při bitvě té přítomný jsem byl; ale sám Bůh výborně dobrý přemohl a zvítězil, jemužto všechno to dílo vítězné s myslí nejvděčnější zcela a zouplna připisuji. Právě ta pravice božská byla s námi, kteráž nepřítele tak mocného a v místě tak spevněném nám odpírajícího přemohla. Aniž zdá mi se, stalo se to bez zvláštního řízení božského, že jsme s nepřítelem svedli bitvu právě v ochtáb památky všech svatých, kterýžto den byl také neděle 22. po letnicích, kdyžto v kostelích našich podlé řádu a obyčeje církve římské čte se evangelium to: „Dejtež tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest božího, Bohu!“

Navrátitě pak jistě falckrabě, čím byl povinen, jakkoli nerad a bezděk. Kterýžto vyrozuměv, že vojsko jeho pobito jest, sám s manželkou svou odjel z Prahy a i tím samym k tomu, že vojsko katolické zvítězilo, se přiznal.

Při kterémžto vítězství některé podivné a pamětihodné věci se zběhly. Nepřítel byl na počet velmi silný a neměl nedostatku v vojácích starých i zkušených, k tomu místo samo přidávalo mu smělosti; nebo na hoře, kteráž stýká se skůro s Prahou, spořádal sobě proti nám vojsko své do šlecht-orduňku výborně udělaného. A jakkoli já jsem se vším vojskem celou téměř noc táhl, tím samym toliko úmyslem a k tomu jedinému cíli, abych nepřítele dostihnouti a s ním potkati se mohl; s tím však se vším setkání to s prvopočátku zdálo se mi býti nad míru nerovné a nepříhodné, a to proto, poněvadž nepřátelům našim v místě jim převelice příhodném a fortelném, ano i dobře spevněném, dostalo se s námi velmi snadně a bez mnohého úsilí se potýkati. Ale uradivše se o to o všechno vespolek za času, ustrnuli jsme se na tom, abychom

se pánu Bohu v tom poručili, a na pomoc jeho nejsvětější 1620
zpolehnouce, i z toho nepřístupného a nepohodlného stano-
viště našeho, kteréž příliš nízko leželo, na nepřítele našeho
z blízka útok zmužilý učinili.

S prvopočátku zdálo se, jako by se lid náš něco trochu
umdléval a ku prohrání nachyloval; ale v malé zase chvíli
posilniv se v zmužilosti své a jako nové ardce na sebe vzav,
dotíral na nepřítele tak hrdinsky a stále, až jej s Bílé hory
dokonce sehnal, střelby jejich veliké se zmocnil a lid jeho
všecek na díle pomordoval, na díle na utíkání obrátil. Tou
měrou byvše na různě rozptýlení a poprání, jsou na hlavu
poraženi; naši pak vojáci nepřestali dříve jich stíhati a mor-
dovati, až se k samému městu dostali.

Počet zmordovaných nachází se též veliký, tak že mnoho
tisíců jich se shledalo a sečetlo; ještě po naší straně sotva sto
pacholků jsme pohřešili, ale poraněných jest více. Mimo tu
summu lidu pobitého byli také mnozí zajati, mezi nimiž na-
lézá se knížete z Anhaltu syn nejstarší, těžce zraněný, k tomu
hrabat dvě a rytířstva i hejtmanův vojenských nemálo. V témž
potkání, mimo sto praporeč, odňali jsme nepříteli i větší střelby
kusův deset. Uhři, po zmordování mnohých tovaryšův jejich,
aby sobě utečením hrdla zachovati mohli, pustili se upřímo
do řeky Vltavy, domnívajíce se, že budou moci ji snadno
přebřísti; ale zmýlili se v tom velice, nebo rozprávějí, že se
jich v ní do tisíce osob ztopilo.

Celé to potýkání hodinu toliko trvalo, právě na den, jakž
již málo výše řečeno, ochtávu všech svatých, kteříž jsou se
tou měrou nad nepřátely svými vrchovatě pomstili.

Dne následujícího, jenž byl měsíce listopadu devátý
a památný posvěcením kostela sv. Salvatora, město Praha po-
slalo ke mně psaní, v němž mi se poddávalo, s tím přitom
zakázáním pokorným, že budoucně císaři v poslušnosti pod-
dané zůstávati chce. Na druhý den jak Staré tak i Nové mě-
sto Pražské (nebo Praha dělí se na tři města) vykonala po-
dobně císaři slib člověčenství, zprosta beze vši všudyž vý-
minky.

Dnešního pak dne dva vyšší stavové téhož království,
totiž hrabata, páni a rytířstvo, vyznavše se z poblouzení
svého zjevně, podobným způsobem vykonali mi povinnost
novou císaři, pánu svému, k ruce a oděmu se všechných
všudyž konfederací, v něž předešle vešli, jakož i královským
uherským tak i s jinými zeměmi okolními, jakož i s originaly
jich mně k rukou odvedše.

A tak v roce tomto, začezť buď pán Bůh, tak jako Ha-
kouzy Hořejší všechny jsou císaři v moc uvedeni, tak jako spo-

1620 kojeny a moci nepřátelské dokonce zproštěny, v král. pak českém drahně měst i zámkův zdobyváno, před Prahou celá armáda nepřátelská přemožena a rozeznána, Praha, město hlavní, opanováno, a stavové král. čes. císaři v poddanost a poslušnost zase poznovu uvedeni.

To vidělo mi se za slušné Vaši Svatosti uvéstí summovně v známost pro zprávu a přitom vinšovati štěstí církvi římské. Mezi tím V. S. sebe ponížene a pokorně poručena činím a ku políbení noh V. S. poslušně a úctivě se skláním.

Datum v Praze 12. d. listopadu l. P. 1620.

V. S. nábožný a nejposlušnější
syn a sluha
Maximilian.

Na to psaní Pavel V. papež dal knížeti odpověď 3. d. prosince takovou:

„Svému milému synu, urozenému muži Maximilianovi, knížeti bavorskému, Pavel V. papež pozdravení vzkazuje.

Nejmilejší synu a muži urozený! Přestastnou a i mnohem vinšovanější, nežli jazyk lidský vyluviti může, o Pražském vítězství novinu nám i vši křesťanské říši přineslo psaní tvé. Kteréhožto ovšem vítězství jakož sme se, nepochybovavše na-prosto nic o nesmírné mocnosti božské, nepochybně nadáli: tak také nyní již za ně, tak hojně, tak zázračně dosažené, nesmrtné tomu, jenž veliké a podivné věci sám působí, díky činiti nepřestáváme. Tobě pak, v stěvách Ježíše Krista synu nám jedině milý, jmenem a na místě celé církve, jižto beze vši zásluhy a hodnosti naší představeni jsme, z vnitřnosti srdce našeho za to děkujeme a toho vinšujeme i přejeme, že jsi věci tak veleslavných tak hrdinsky a v tak krátkém čase dovedl, že, jakž píšeš, jsi přijel, spatřil a s pomocí, též z požehnání božího i přemohl nevěrné nepřátele Kristovy a neposlušné římského císařství rebelly. Oslavuj z toho, synu můj milý, až do smrti duše má Hospodina, poněvadž zpomocníkem a obhájcem učinil se nám.

V skutku, jakž jsme psaní tvé přečtli, tak jsme hned, veselíce se duchem v Hospodinu, do kostela blahoslavené panny Marie většího se uchýlili a tu, poklekvše pokorně na kolena svá, za to preveliké dobrodiní nám učiněné s plácem povinnou vděčnost a poděkování sme vykonali, jakož pánu Bohu svrchovanému všeho dobrého původu, tak i nejsvětější milosrdenství všelikého matce a královně všech avatých, v jejichžto památky ochtávu vítězství to tobě od Boha jest propůjčeno, jakž v listu svém dokládáš, tak že nikoli ti nesluší pochybo-

vati o tom, aby tobě pro čest a slávu boží hrdinsky rytěru 1620
jícímu vojsko nebeské toho dne ku pomoci přispěti nemělo.

Abychom pak mohli ještě tím lépeji oslavovati s myslí
vděčnou a nábožnou velikost toho dobrodiní božského, věziž,
žeť jsme nařídili v městě našem modlení a processí slavné,
kteréž budou držány z kostela blahoslavené Marie panny, jenž
vůbec supra Minervam slove, až do kostela též matky božské
de anima, v němžto svatosvatou mše obět všemohoucímu Bohu
místo díkův činění sami jsme obětovali. Aniž dáme kdy pro-
jiti času kterému, v němž bychom na to dobrodiní vzácné
nám od Boha učiněné zapomenouti a je z myslí naší vypu-
stiti chtěli; nýbrž bude zůstávati v paměti čerstvé čím dále,
tím pevněji, jako i osvědčené udatnosti tvé a činův tvých ve-
leslavných čest a pochvalu nesmírnou netoliko my sobě před
oči naše ustavičně představovati budeme, ale také i budoucí
a potomkové naši nepřestanou ji slušnými a náležitými chvá-
lami velebiti a oslavovati.

Nemáme také k tomu příčiny žádné, proč bychom se
obávati měli, aby snad táž udatnost tvá při tobě kdy se zten-
čovati a umdlévati měla; nýbrž mnohem spíšeji máme nadáti
se toho pevně a neomylně, že ona těmi pracemi a úsilími
tvými, kteréž před sebe pro čest a slávu Kristovu i jeho cír-
kve bral jsi a ještě bráti budeš, den po dni víceji a hojněji
při tobě se siliti, rozmáhati a s mnohem větším úsilím všeho
dobrého, šlechetného na celé obci křestanské, jak nejlépe bude
moci, sobě zasluhovati nikoli nepomíne. Čímž spůsobíš sobě
to, aby starožitná rodu bavorského poctivost, ozdoba a jmeno
dobré těmi tvými veleslavnými činy den ode dne víceji se
okrašlovala a rozhojňovala, ty pak sám aby časného i také
věčného blahoslavenství odplaty nejhojnější od toho svrcho-
vaného a nejtědřejšího odplatitele a darcí dosáhl. My jistě
tak mnoho té urozenosti tvé zasloužilosti přivlastňujeme a o
ní smýšlíme, že, sečkoli kdy jak my sami tak i svatá sto-
lice římská budeme moci býti a tobě i rodu tvému celému
co dobrého a líbezného prokazovati, chceme tomu, aby tím
jist a utvrzen byl neomylně, že to všecko vždycky každého
času od sebe hotově a volně činiti chceme. S tím urozeností
tvé na všem všudyž dobře a šťastně se míti od Hospodina
vinšujeme a žádáme, a tebe opět poznovu našimi slovským
požehnáním z celého a upřímného srdce požehnám.

Datum v Římě u sv. Marie větší 3. d. měsíce srpna. R.
1620 a papežství našeho 16.

Podobné psaní a poděkování přívětivé udělali jsme
19. prosince i hraběti Bukvojovi, v němžto vychvalujeme
jeho neustálou zmužilost, statečnost a práce šťastnou.

1620 vedl při dosažení toho Pražského vítězství pro obhájení důstojenství a zvelebení spasitelného jak předně náboženství katolického, tak ovšem i sv. římské říše. —

Naposledy po vyřízení všech těch věcí kníže bavorské vyjev z Prahy 17. d. listopadu, dostal se v dobrém způsobu zdraví do Mnichova 25. d. téhož měsíce, zanechav při správě království knížete Lichtenšteina, jakožto nařízeného kommissáře královského, generalovi - leitnantovi svému Tyllymu poručiv k opatrování většiny dílu vojska, kteráž jemu vlastně náleželo.

V tom také Jan Lohelius, arcibiskup Pražský, zvěděl o tom vítězství, navrátil se zase do měst Praž. se vším kněžstvem svým, jako i Kašpar Kvestenberger, opat Strahovský řádu Premonstrátského, s rozličnými mnichy řeholy Dominikové, Františkové až i s bratřími tovaryšstva Ježíšova.

A když se ti všickni navrátili zase k místům svým, nemohu skůro pověditi, jak hned náhlá a vroucná stala se mezi lidmi života a obyčejův předešlých v daleko lepší proměna, i jak hlučně měšťané Pražští k církvi římské katolické přistupovali.

Třetí zpráva jest continuatoris historiae Meterani, to jest doplnitele historie nídrlandské Emanuele z Metere, a zní sama v sobě takto:

Z Rakous podal se kníže bavorské s vojskem svým do Čech a srazil se s armádou císařskou, nad kterouž hrabě z Bukvoje správu sobě poručenou měl, tak že to oboje vojsko, když se srazilo v hromadu, bylo dobře na padesáte tisíců silné. Kurfiřt pak falcký byl tehdaž v Praze, a lid jeho ležel okolo Rokycan nedaleko (8 mil) od Prahy v počtu 30.000 jonáků branných. Oboje ležení zdržovalo se od sebe tak blízko, že šildvachové mohli se z mušketů dosahovati; což dalo se nejvíce 28. a 29. d. října, když císařští s prvopočátku na to šli, aby se nejdříve zmocnili Plzně a potom teprva ku Praze táhli. Ale obávajíce se, že by s tím obležením času drahně ztráviti musili, pročež minuli Plzně a směřovali upřímo ku Praze. Což Čechové vyskoumavše, předešli je a zarazili sobě záhy ležení u Rakovníka na dosti pevném a bezpečném místě, kdež byli by jim císařští žádné škody ani zkrácení učiniti nemohli.

Z té příčiny Bukvoj spolu s jinými nejvyššími snášeli se na tom, aby se nepokoušeli o ležení české v místě tom, kdež v dobrém svém forteli a bezpečnosti leží, a oni jemu nemnoho ublížiti mohou, nýbrž aby cestami nejbližšími ku Praze sobě pospíšili. Toho dověděvše se opět generalové čeští, opustili fortel svůj a táhli s chvátáním ku Praze, aby ji sobě

zachovati a obhájeti mohli, a kamž byl se také sám král již 1620 z ležení polního osobně navrátil.

Sedmého tedy dne m. listopadu setkala se oboje vojska na cestě tak blízko, že se zdálo, jako by toho dne konečně se vespolek porvati měla. Avšak že Bukvoj, kterýž toho dne měl tažení zadní, nemohl k Bavorskému s houfy svými tak časné dospíšiti, pročež musil čekati naň, až by i on k němu se dostal.

Jak tedy přitáhl Bukvoj, drželi spolu radu vojenskou, kterak by měli tůž věc dále před se vzíti a jak s nepřítelem naložiti neb zajíti. Bukvoj neuznával při sobě býti věc bezpečnou a užitečnou, aby nepřítele k bitvě hlavní vábili a pobízeti měli, protože Čechové byli postaveni v místě takovém, v němž by k nim s těžkostí případně přijíti a co ublížiti mohli. Proti tomu Bavorský byl v jiném smyslu neb zdání postaven a radil k tomu na konec, aby i hned beze všech dalších rozmyslův a odkladův útok na nepřítele udělali, a to dříve, nežli by se v témž ležení svém silněji zakopal anó i v lidu zsilil. K tomu také radil jim velmi živě i jeden bosaák, jmenem Dominicus Jesus Maria, kterýž před tím byl knížeti bavorskému meč posvěcený od papeže přinesl. Ten mnich jistil jim to za pravé: svedouli bitvu s nepřátely ve jmenu všech svatých tu neděli po památce jich nejprvé přistí, že konečně vítězství obdrží.

Když bylo tedy na tom tak zůstáno, tu hned dána jest ordinancí od generalův nejvyšším regimentův Bukvojových, totiž: Praynerovi, Grácovi, Tyfenbachovi, z Waldšteina, Goširovi a z Meggau, aby první útok na české vojsko a 1000 kozáků, 1800 jízdy německé a se dvěma švadrony pěchoty udělali, měvše za heslo „Sv. Maria.“ Kterýžto útok tisíc koní moravských, jež hrabě mladší z Turnu vedl, maje za nejvyššího leitnanta nejv. Štubenfula, a druhý tisíc rejtharstva Jana z Bubna nejvyššího wachtmistra, vystáli s hrdinskou myslí a s odporem náležitým, tak že v tom společném jich se sváření drahně osob po straně císařské padlo, a mezi nimi nejvyšší z Meggau s jinými hejtmany onakými. Nejvyšší pak Prayner zajat byl na živě.

To spatřiv Maxim. z Lichtenšteina, generalartilleriemistr v cís. armádě, že lid jejich zpátkem coufati a bítá, udeřil spolu s nejvyšším Janem Jakubem Baurem na houfy české s takovou opravdovostí hrdinnou, že Uhry, kteří 9000 bylo od Betléna Gábora Čechům k pomoci udělali, však na utíkání se vydali a tudy se s Lichtenšteinem na různě roztrhli a zmátli; a místo toho se měli pamalu nepřítele potírati, vydali se na plnou šířku a plně se spřá-

520 svých vlastních přátel a zloupili stany pánův a officířův nejonačejších. Tu teprva císařští posilnili se v myslí své, že doráželi na Čechy v místech rozdílných a odňali jim střelbu všecku, pobívše z nich jízdy i pěchoty mnoho. Ostatní pak vidouce, co se s spolutovaryši jejich děje, a že celá armáda jest již tak rozražena a rozplašena na různu, že by nebylo lze do pořádku nějakého zase ji vpraviti; pročež i oni také počali utíkat, jeden každý hledě, jak by odtud celou kůží neb hlavu odnésti mohl. Někteří z nich nadáli se v Hvězdě se ukrýti; ale dříve nežli se do ní dostali, tož nepřítel je předešel a na díle zjímal, na díle pak pomordoval.

Mezi zajatými nalezený mladý hrabě z Turnu, knížete z Anhaltu nejstarší syn, jedno kníže z Weimaru s jinými mnoha hrabaty, rytmisty, hejtmany a správci vojenskými. Staré pak kníže z Anhaltu, nejvyšší hejtmán polní, jako i hr. z Hollachu a pan z Roupova a jiní ujeli nebezpečenství toho, a dostavše se do Prahy, našli tam krále, pána svého, jakž člověk snadno souditi může, u veliké starosti a tesknostech. Kterýžto skrze vyslaného k knížeti bavorskému dal s ním jednati o příměří za 24 hodin; ale neobdržel při něm nic delšího hajemství, jediné za osm hodin. Přitom dal se kníže krále zeptati: zdali by od král. čes. a zemí k němu přivtělených dokonce upustiti a císaři připověditi chtěl, že se na věky na nic takového navracovati, ani co toho k sobě přijímati více nemíní a nebude. Načež však nedostal od krále odpovědi žádné, nýbrž král ještě toho večera odjel s hradu Pražského dolů do Starého města, rozkázav věci své nejlepší na spěch skládati a na vozy ladovati oumyslem tím, aby z Prahy co nejdříve se odebral. A ač všecky své nejdražší věci a klenoty, cokoli jich před rukama bylo, s sebou přech odvezl; s tím však se vším koruny české, berly, jablka a desk zemských s jinými těm podobnými věcmi platnými, pro pospíchání veliké a tesknost, v městech Pražských zanechal. Nazejtří pak spolu s královnou, manželkou svou těhotnou, a s synem Ruprechtem z Prahy vyjel a do Vratislavě se obrátil.

Jak brzo tedy král vyhnul z města, tu hned císařští jak města tak i hradu Pražského snadně se zmocnili. Dva praporec knechtův, ještě leželi na zámku, dali se také vskok v službu císaři. Malostranští měšťané poddali se též nejprvé; v ostatních pak dvou městech shromáždivše se konšelé na rathouz Staroměstský, dříve nežli císaři slíbili člověčenství, žádali knížete za potvrzení jim artikulův těchto: 1. aby při náboženství svém zůstaveni byli; 2. svých všech privilegií zcela a zouplna užívati mohli; 3. aby jim od lidu válečného

žádná škoda, zkrácení a příkoří se nedálo; 4. aby jim pro 1620
vinění všecko, v čem jsou koli císaře urazili, bylo prominuto; 5. aby žádným lidem neb posádkou císařskou ani bavorskou obtěžováni nebyli; 6. že soldatům svým sami zaplatiti chtějí. Ale kníže dal jim na to odpověď jinou a předložil jim artikule takové, s nimiž oni na ten čas spokojeni býti musili. Na všechny officíry a služebníky královské puštěn byl svobodný prejs soldatům, ale na měšťany uložena výplata a rancion jistý.

Co se tkne počtu lidí v tom potkání zbitých, někteří jistili to za celou pravdu, že po straně české nic více nežli 4000 a po císařské skůro tak mnoho lidu zůstalo na place. S tím však se všim kníže bavorské vždy předce netoliko obdržel vítězství, ale nad to výše i drahý počet praporcův a kornetův (jichžto 135 shledati se mělo) se vši střelbou, municí i jinými všelijakými potřebami a nástroji válečnými Čechům odňal. A ač někteří soldati rozplašení počali se zase v místech rozličných dohromady srážeti; poněvadž však neměli při sobě nejvyšších vůdcův svých žádných, kteří by je spolu v dobrém řádu zdržovali, a kdež by potřeba ukazovala, vedli a užívali, pročež v malé chvíli rozprchli se všickni, kam kdo věděl, a hledali sobě pána nového. Jakož pak mnozí z nich dostali se do Nidrlantu a zakázali se v službu stavům sjednoceným, uslyševše, že dotčení stavové nařídili to při všech svých nejvyšších a officířích, aby regimenty a praporce své sobě za času doplňovali.

Mezi jinými klenoty drahými, o něž král na utíkání ničemně přišel a jich po sobě zanechal, byl také podvazek jeho zlatý, kteréhož dostal v dar v Engelandu od krále Jakuba, tehána svého, když od něho za rytíře téhož řádu přijat byl. Ten nalezl jeden soldat, a přinesv jej kni eti bavorskému, byl od něho za týž present 1000 tolarů darován.

Když tedy císařští tak znamenitého vítězství dosáhli, a město hlavní Praha také se jim celé poddalo, tož hned také i jiná mnohá města v Čechách odpadla od krále svého předešlého, a následovali v tom příkladu Pražanův. Nieméně však hr. z Mansfeldu zachoval doněkud pro krále svého ještě místa některá, jako Plzeň a Tábor.

Kníže pak bavorské jak přijal povinnost poddanou císaře od Pražanův i od jiných přítomných stavův a telův král. čes. přítomných v městech Pražských, tak škal se tam dlouho, nýbrž 17. d. listopadu odjel zase do chova, kdežto přijat jest od stavův a poddaných svých líkým triumfem, slávou a plesáním, přivezv s sebou kolí znamenité. V Praze nařídil a zanechal místo sebe za kom

1620 missaře císařského pana Karla z Lichtenšteina se třemi regimenty pěchoty a něco rejtharstva. Jezuiti také dali se velmi brzo najít do kolleje své; a koruna s ostatními klenoty a ozdobami královskými jako i s privilegii zemskými jest zase přinešena z rathouzu Staroměstského na hrad Pražský.

Vina té bitvy od Čechův prohrané připisuje se od některých generalům a nejvyšším správcům vojska. Ačkoli oni zajisté dali založiti 13 kusů střelby veliké proti jednomu passu ouzkému, přes nějž nepřítel táhnouti musil; avšak když on počal již tím passem lid svůj vésti, tu nebylo žádného z nich před rukama, kterýž by rozkázal puškářům i jiným tu přítomným, co by dále proti němu činiti a kdy i jak střelbu naň pouštěti měli. Pročež dotčení puškářové začali naň dávati oheň teprva, když již lidu svého do 4000 přes to místo ouzké a nesnadné přepravil; soldati pak jeho, dostavše se na prostranství, běželi hned úprkem k střelbě té a zmocnili se jí v malé chvíli beze všeho odporu.

Druzí dávají vinu všecku rejtharstvu uherskému, že tak brzo uteklo z bojiště a zmátlo tou měrou vojsko české v celém jeho šlachtorduňku a pořádku. Ale jiní vymlouvají je zase v tom a praví, že jsou generalové, aneb kdo vojsko tehdáž z rozkazu jich stavěl a šikoval, udělali to hrubě zle a neopatrně, že jsou dotčenou jízdu lehce oděnou na kyrysary císařské uvedli a jakožto samoděk na masné krámy je vystrčili. (Jiní dokládají pak cosi více, totiž: když jízda nidrlandská, náležející pod regiment hr. z Hollachu, buď od něho navedena aneb sama o své ujmě, měvši doraziti na kurasiry nepřátelské, toho neučinila a ani pistol svých na ně nevystřelila, nýbrž obrátivši se od nich nazpět rychle, obnažila jim to rejtharstvo uherské, tak že kyrysari nerozrazení a nevystřílení, tím silněji na ně lehce oděné se vši mocí tiskli; což Uhři vidouce, že by od týchž rejtharův Hollachovských jakožto zrazení a opuštění byli, tou příčinou že jsou moci takové ustoupiti a s Vaňkem poraditi se musili. Skála.)

Někteří bedlivější lidé po straně císařské vyšetřili také to s strany času bitvy svedené: že se setkání to nešťastné Čechům trefilo právě v tu neděli po sv. Trojici, když se v kostelích čítá evangelium o groši, platu neb daně císaři povinném, a to propovědění Páně v něm se obsahuje: „Dejž, což jest císařovo, císaři, a což jest božího, Bohu.“

Ten, kterýž nejdříveji novinu tu z Prahy do Vídně císaři Ferdinandovi přinesl, byl jeden hrabě de Bie; za níž daroval mu císař dobrý koláč, totiž prsten zlatý s diamantem orientským, jež za 4000 korun šacovali, a k tomu udělal ho nejvyšším nad regimentem nebožtíka z Meggau.

Jak brzo roznesla se pověst vůbec po říši i jinde o té porážce na Bílé hoře; tak hned všickni katoličtí i jiní knížata a stavové, ješto s císařem drželi, ve všech krajinách, předně pak a obzvláště v zemích německých a v Nidrlandu, ano i v Spinolovém ležení, veselili se z toho přenesmírně a činili za tak slavné vítězství pánu Bohu při svých procesích slavných děkování a chválení veliké. Ano i sám císař v Vídni 24. listopadu s nábožností vroucí šel na processii se všechněmi duchovníky, maje při sobě kníže z Angolému, legáta franského. Kardinál pak z Ditrichšteina udělal tehdaž kázání o též viktorii v kostele sv. Štěpána.

Proti tomu pak král Fridrich z Čech vyhnaný musel veliké oustipky a posměchy se všech stran vystát; nebo v tu dobu rozmanití paškvilové a spisové hanliví až i celé karty, v kupřaticích i v rytmiích obsažení, proti němu se vymýšleli, zjevně tiskli i roztrušovali*).

Nad to výše kníže bavorské pochlubil se týmž vítězstvím i samému papeži, jak již napřed v druhé zprávě dotknuto. A když stavové král. čes. z větší částky vykonali knížeti slib človehčenství nový, zatím vypravili z prostředku svého k císaři poselství schvální s psaním, kteréž bylo více nežli třemi sty sekrytů zpečetěno.

Až potud slova zprávy třetí, s níž srovnává se ve všem čtvrté. vypsání bitvy té mistra Gotharta Artusa in Memor. Gallobelgico v jazyku latinském. —

Pátá relací nalézá se v polním tažení knížete bavorského od Jana Göpnera z Nirimberka v němčině sepsaném v ten rozum:

Když 2. d. listopadu vydalo se 4000 Uhrův na štraf úmyslem tím, aby nám profianty, v nichž měli jsme tehdaž nouzi a nedostatek veliký, že žádný z nás kousku chleba za pět dní neviděl a neměl v ústech, odňali, tak že, kdyby se bylo to stalo, a oni nám je byli tu přejali, an již byli s nimi na cestě, byli bychom aneb hladem pomřiti, aneb ven z země odtáhnouti musili: tedy jsme k těm předešlým 19 kompaniím rejtharstva a 500 mušketyrův ještě 14 nejlepších kor-

*) K tomu Skála dokládá: „Viděl a četl sem jich sám do patnácti v jazyku německém. Z nichž jeden toliko tuto do češtiny přeložený a v mrzutých oustípech nad německý hojněji rozkláný položím, ne k lehkosti toho pána slavného, ale pro ukázání toho, jak bezúspěšně a neváženě mnozí lidé ničemní a ležajáci jsou v tom snižení od Boha postavenému proti zákonu. Spis navé útržky činili. Viz ostatek in Paralipomenon na rážto Paralip. však, jakož výše již několikrát dotčen. se na nejson.

1620 net jízdy ku pomoci za konvoj vypravili. I ačkoli Uhři očekávali na ten profiant náš v jednom lese, a jak dostal se k zálohám těm, oni vyskočivše na ně ze tří míst rozdílných, přední a zadní houf téměř dočista pošavlovali; však když rejthari nidrlandští, neulekvše se nic porážky té svých spolutovaryšův, opřeli se Uhrům a bránili se statečně, netoliko drahně osob z nich postříleli a obrátili je v utíkání, tak že z našich do 60, z Uhrův pak do sta pacholků tu na place zůstalo, ale podlé toho i všecek ten profiant v celosti do 3. d. listopadu do ležení dopravili.

Na ráno pak v šermioci mezi Poláky a Uhry svedeném hrabě Bukvoj byl tak těžce poraněn v lejtku pravou (jiní píší, že v lůno), až hned dolů s koně spadl, a kdyby byla kulka naskrze neprošla, bylo se obávati, aby byl za to hrdla dáti nemusil.

V ty dny také Karel kníže z Dosten s svým hofmistrem, Jiří Kundrat z Derynku, svobodný pán a štalmistr, též Krištof svobodný pán z Rechberka a Ferdinand svobodný pán z Štammu, obadva komorníci knížecí, těžce se roznemohli.

Pátého dne Nov. hnuli jsme se s ležením a objeli jsme celé ležení nepřátelské, beze všeho jejich na nás outoku aneb pokoušení, a táhli jsme k Rakovníku. Mezi tím na cestě bavorští napadvše kdesi tropu Uhrův, postříleli jich do 200 a odňali jim 30 vozů, potravami náležitě naladovaných.

Šestého dne dostali jsme se do Lanů — to jest omyl, apíše má býti Strašecí, protože tím místem císařští marširovali ku Praze (Skála) — městečka velkého a pěkného, kdežto zastíženo od našich 25 mušketýrův, od krále pro štrafy uherské tam položených; kteřížto jakž spatřili nás, vyvázli odtud přech. Měšťané pak zavřevše bránu, pustiti nás do městys nechtěli. Naši však vysekavše bránu, cokoli stihli v něm, to vše rozebrali a s sebou přech odvezli.

Sedmého hnuli jsme se odtud dále, zanechavše za sebou všechny nemocné soldaty s vozy špižnými a stráž při nich silnou. K večeru pak natrefili jsme nepřítel v širém poli do šlachtorduňku uvedeného při jednom městečku (zdali jest Tursko; jiní kladou ves Tuchlovice), dvě míle od Prahy, a kdyby byl hr. Bukvoj časně k nám s lidem svým přitáhl, byli bychom tehdaž měli pěknou příležitost, s ním s dobrým fortem se porvati: tomu však jedno, tím pozdním Bukvoje k armádě naší příjezdem, druhé, nocí nastávající stala se veliká překážka, což kníže i jiné jeho nejvyšší dobře mrzelo. Nepřítel pak na oko rozbil ležení své při dotčeném městečku, jako by se tu déleji zdržovati chtěl, zanítil sobě tak mnoho ohňův, že jsme my ho na 40.000 silného pokládali. Pod tím

však, jak jen ty ohně zanítily, vyzdvihli se zase odtud všickni ¹⁶²⁰ s chvátáním rychlým a táhli předce od nás ku Praze beze všeho troubení i bubnování.

Generalové naši, dověděvše se té obmyslnosti jeho, zavřeli na tom, aby všecko vojsko bylo také vzhůru, a pospíchali za nepřítelem co nejspěšněji též beze všeho hřmotu a hluku. Ale nepřítel dal všudyž vůkol všecky městečka a vesnice dobře na dvě míle zapáliti; odkudž v poli pošlo takové světlo a záře v noci tmavé, že člověk mohl se na všecky strany příhodně ohlídnouti, jako by den byl. Na ráno pak v neděli 8. d. listopadu, hned ráno v 6 hodin německých, položil se s vojskem svým před Prahou u Hvězdy obory na jednom místě hrubě fortelném a příhodném, povolav k sobě do ležení ostatní lid válečný z Prahy, i kdekoli jinde v Čechách se zdržoval.

Proti tomu my tu celou noc pospíchali jsme také za ním živě, a trefivše opět v cestě na Uhry, do šesti set a v kvar-týřích něco jiného lidu jsme poprali, i drahně vozův náklad-ných jim odňali, dostavše na jednom, ježž šest koní dosti pracně táhlo, truhlu železnou, plnou dukátů, kterážto summa peněžitá přišla Polákům do rukou a jest mezi nimi rozchvá-tána; ale hlavního jeho ležení nedostihli jsme dříveji, až te-prva v hodinu osmou ráno na Bílé hoře již zůstávajícího.

Tu hned general Tylly ukázal se zmužile s předním houfem rejtharstva proti nepříteli, opanovav mocí k forteli svému vrch jeden, právě proti Bílé hoře ležící, na němž zdržovali jsme se dotud, dokavadž císařští zadu pozůstali také se k nám dostali. Tu potom držána rada od generalův a nejvyšších, měli by s nepřítelem bitvu svěsti, či ne. Císařští odrazovali od ní všelijak, považujíce při sobě toho: poněvadž nepřítel ležel v tom nejlepším a nejvinšovanějším forteli. Ale kníže s generalem-leitnantem Tyllym tlačil velmi silně na potkání proto: nestaneli se toho, a dovolili nepříteli toho dne ještě mocněji se zakopati a zašancovati, že potom nebude jim možné k němu přistoupiti a přinutiti ho k bitvě, nýbrž že musejí s tou znamenitou hanbou a posměchem zase zpátkem od Prahy odtáhnouti. A poněvadž hrabě Bukvoj pro svou ránu musil ustavičně zůstávati v voze svém a nemohl tomu potkání býti osobně přítomen, naposledy bylo vždy předce zůstáno na tom, aby se bili: pročž Tylly ve čtvrt hodině spořádal všecko vojsko k bitvě.

A když k ní přišlo, tedy nepřítel sice s prvopočátku v svém stanovišti fortelném hájil se nám střelbou většinou menší tak udatně, že rejtharstvo rakouské obrátil již zpátkem na utíkání. Což spatřivše nejvyšší Grác a Gošir, ještě Wiro-

1620 purskou jízdu vedli, učinili outok na nepřítele s tisícem koní tak opravdově a zuřivě, že neřkuli moc a sílu jeho na sobě zdrželi, ale nad to výše i dobrý díl lidu jeho na utíkání přivedli, dva kusy střelby mu odňavše, jimiž on našim hrubou škodu zdělal. Valoni, kteří byli pod nejvyšším Syminiolou, a náš lid lotarinský pod správou Verduga, jako i Gerleberský (?) a Wirepurský regiment pěchoty tak rekovsky a tak dlouho mezi jinými houfy našimi se bránili, až nepřítele z jeho šlachtorduňku vyrazili, tak že on z svého místa fortelného a z šancův zcela a zouplna, a naposledy z pole vyhnán a vyprán byl, že naposledy ani jediného človíčka ze všeho vojska jeho, kteréž se sice na 30.000 počítalo, ale v skutku a v pravdě přes 24.000 se nenacházelo, na Bílé hoře viděti a najíti se nemohlo. Knížete z Anhaltu nejstaršího syna, spolu s hrabětem Šlikem, s Rejngrafem, s nejvyšším hejtmanem z Šternberka a jinými osobami vzácnými jal na živě nejvyšší Fugger, a k tomu 1500 vojákův; jedno pak kníže z Weimaru s mnohými hejtmany a správci vojenskými jest zabito. Summou, cokoli tu lidu válečného českého bylo, to všecko bylo pobito, zjímáno, v Pražské řece Vltavě ztopeno aneb k utíkání přinuceno. Střelba také všecka, a mezi ní sedm děl velikých, s znamenitým houfem koňův dosažena od našich.

Po dokonání bitvy a dosažení vítězství šťastného, když žádný více z nepřátel u Prahy spatřiti nebyl, tu teprva kníže žádal býti také kvartýrem opatřen, v němž by s Bukvojem odpočinouti po té kvalitovné práci a přenocovati mohl. Když tedy kvartýrmistři jezdili sem i tam, nemohli nikdež žádné příležitosti pro ně najíti, protože nepřítel všecky vesnice v tom okolí popálil; pročež naposledy museli vjedti do Hvězdy, a tam přijíti za vděk, jakkoli bylo již dosti dlouho na noc. Potom i ostatní vojsko bylo rozloženo po Bílé hoře.

Na ráno dne pondělního, 9. d. listopadu, kníže rozkázal, aby jmenem jeho Pražanův za vzdání města požádali. Což se i stalo: hrad Pražský předně a potom i Malostranští se mu poddali, a lid ten pěší, jenž ležel na zámku, vykonal knížeti povinnost; tito pak užili milosti i ochrany. Podobnou měrou také i Staro- i Novoměstští v úterý 10. d. listopadu umluvili se s knížetem dobrovolně a přátelsky, vykonavše knížeti na místě a k ruce císaři přísahu poddanosti.

Kníže příjev do Prahy, byl hospodou v domě Lobkovském na Hradčanech. Ale kozáci císařští, pustivše se na štraf za královskými až k Brandýsu, pošavlovali tam pěchoty královské devět praporců. Jeden také prostý mušketýr při plundrování vozův krále Fridricha dostal podvazku jeho zlatého,

znamení tovaryšstva a řádu englického, s pěkným šmukem, 1620
 vše diamanty orientskými bohatě vysázené, a daroval týž
 podvazek knížeti bavorskému; kterýž odměnil mu zase tak
 vzácnou kořist 300 dukátů a grošem s svým obrazem, s tím
 přitom zakázáním, jak nejdříve který úřad hejtmanský bude
 prázdný, že ho také užiti má. Valoni, Vlaši, Francouzové a
 jiní nejvyšší, jimžto věci na hradě Pražském po králi, krá-
 lovně a dvořanech jeho pozůstalé byly vydány za kořist, do-
 stali znamenitých drahých klenotů, nádobí stříbrného, hed-
 bávných i jiných svrškův znamenité množství: což vše za
 mnohokrát stotisíců se šacovalo. Ale co se tam zastihlo ži-
 votných koní královských, ti všickni byli presentováni a ode-
 vzdáni knížeti. Mimo to rozkázal kníže hraběti z Vysokého
 Collernu dvě truhly veliké, zlatem a stříbrem naplněné, sobě
 odmysliti, kteréž potom odvezeny do Mnichova s jinými věcmi
 drahými a nákladnými.

Jedenáctého dne listopadu poselství englické mělo před
 knížetem audienci. Chtějí tomu, že přednesení jeho vztaho-
 valo se na to, aby sollicitovali při knížeti s strany ušetření
 Falcu Dolejšího. Načež dáno jim bylo od knížete za odpověď
 to: že ta věc na něm nikoli nezáleží, aby on v ní jaké vy-
 měření činiti aneb králi pánu jejich čím se zakazovati měl,
 ale na vlastní osobě a vůli císaře římského; nicméně že pro
 přátelství a krevnost, v níž s falckrabětem zůstává, chce v té
 příčině, jak nejlépe bude moci, prostředkovati, aby táž věc
 na dobré míře postavena býti mohla.

Po nich měli opět Pražané všech tří měst audienci při
 knížeti. V tom naši nemocní, jichž jsme spolu s vozy špi-
 žnými za sebou zanechali, přijeli k nám, ale pan z Rechberku,
 pan z Purkhauzu, místokancelér dvorský, a pán z Švobachu
 dokonali život svůj a jsou v Lounech pohřbeni. Kníže pak
 z Dosten s svým hofmistrem, pán z Derynku, nejvyšší štol-
 mistr, Ferdinand z Steinu, komorník knížecí a Monsieur Podin,
 dostali se k nám ještě nemocní; i zanechali jsme jich všech-
 ných v Praze.

Patnáctého dne rozkázal kníže, aby katolickým křesťanům
 zvonili tím velikým zvonem při kostele sv. Víta na hradě
 Praž., poněvadž před tím dostávalo se toho kalvinistům. V tu
 také dobu bylo poručeno kanovníkům kapitoly Pražské, kteříž
 již byli tu přítomní, aby v kaple Věch svatých slavnou mši
 a služby boží vykonávali, při níž i sám kníže s Bukvojem
 a s hojným počtem panstva a officerův předních osobně se
 nalézal.

Šestnáctého dne umřel Podin a pohřben jest při kostele
 sv. Salvatora. Kníže byl také úmyslu toho, aby vyjel z Prahy;

1620 poněvadž však lidé jeho nemohli býti záhy na hotově se všemi potřebami a vozové špižní s ním postačiti zároveň, tou příčinou odloženo s výjezdem až do rána. Kteréhožto dne kníže odevzdav všecky věci válečné generalovi Tyllymu k opatrování na místě jeho, ještě k večeru vypravil se na cestu a přijel na nocleh na zámek a městečko Mníšek, tři míle od Prahy ležící. V tom místě roznemohl se nám hrabě z Vysokého Collernu.

Osmnáctého dne dostali jsme se do Březnice města, a 19. noclehovali jsme na Zelené Hoře, Adamovi z Šternberka náležejícím sídle. Dvacátého byli jsme v Klatovech, kdežto leželo 200 mušketýrů a knechtů Mansfeldských; ale sedláci čeští potom pomordovali je všecky. Jedenmécitného dne přijeli jsme do Neukirchu, jenž jest s té strany první městečko v Bavořích. Odtud kníže vsedv na poštu se pánem z Freyzinku a s Waysem, oběma pány svobodnými, předjel nás do Mnichova, a pán z Pencenova, místoštolmistr, roznemohv se, musil tu zůstat.

Dvamecítmého dne kníže bylo v Štraubinku, a poněvadž měl tu zase cestu rovnou, vydal se dále na voze komorním; na ráno pak 23. d. nocoval v Landshutu a 24. d. v Mnichově po tak dlouhé pracné cestě náležitě sobě odpočinul. Z jehožto příjezdu zdravého a zdárného posla všechném stavům a poddaným jeho radost a plesání znamenité.

Až potud zpráva pdtá.

Šestá zpráva, ačkoli příliš důtklivá a náruživá, vyšla na světlo v Praze u Tobiáše Leopolda v řeči německé a obsahovala v sobě toto:

Náš, prý, velbloud, falckrabě, stojí o to, aby rohy měl, naposledy i o uši přišel. Již nyní ani králem ani falckrabětem není a tak naplnil to skutkem, což jemu na onen čas kdosi předpověděl v slovích těchto:

„Tibi, Friderice, AVgVrIVM:

CoMes fVistI, non ReX; seD Insane aspIrastI.

Ast Clto neC ReX neC CoMes erIs, q VIa CaesarI rebelLastI.“

To jest: „Toto tobě, Fridřiše, prorokuji: Byls falckrabětem, ne králem; ale o to nestál jsi nesmyslně. Brzo však ani králem ani falckrabětem nebudeš, protože se císaři protivil.“

Kteréžto sice proroctví žádného zjevení božského nepotřebuje, poněvadž bez toho to jest vůbec vědomé a známé, což se v světě říká: Činové krvaví takové skončení mívají. Před tím líbil se falckraběti velmi dobře tento kratičký titul: „Fridericus rex Bohemiae“; ale potom nebylo na něm pře-

stáno, nýbrž muselo zníti: „Fridericus Imperator vivat!“ to 1620
 jest: „Fridrich císař živ a zdrav buď!“ Ale staré přísloví jest:
 Vysoké věci padají dolů, naduté se rozpukají a nadmuté
 splasknou, poněvadž královstvím mocí násilnou dosaženým
 žádný dlouho nevládl. Nicméně však tento předce doněkud
 panoval, aneb raději jako ňáký král v komedii králem
 v Čechách jmenován býti chtěl. Nedostávalo se mu pak nic
 na škodném pochlebenství, jenž jest takové věčné zlé, kteréž
 častokráté mnohé krále mnohem hůřeji nežli jacíkoli jejich
 nepřátelé s trůnu jich smítá a vyvrací, za jakéhož, vše dle
 vůle božské, tento Fridrich, český král, držán byl.

Ach, jací to časové, jací mravové! A protož přišlo na
 ona slova: „Pro hříchy a nepravosti země začasť děje se
 proměna v knížatech jejich.“ Píše jeden historik řecký:
 Když onen císař Phocus kraloval v říši římské, že nějaký
 člověk duchovní domlouval se jakořka na Boha proto a měl
 mu za zlé, že jest takového neprozřetelného a bohaprázdného
 člověka křesťanstvu za císaře a pána vystavěl. Proti které-
 mužto nařikání že bylo dáno mu za odpověď z nebe skrze
 zvláštní hlas, že žádný sice horší a nešlechetnější v světě
 nalezen býti nemohl, avšak že hříchové a nešlechetnosti lid-
 ské takové pokuty a vrchnosti hodně sobě zasloužili.

A to též i tobě, země česká, povědino buď! Tvoje za-
 jisté věčná proti vrchnosti se postavování a protimyslnosti,
 tvoje naskrze kacířské bohaprázdnosti a tvoje zlosti přene-
 smírné představily tobě místo Ferdinanda tohoto falešného
 krále Fridricha všechněm jiným králům za zrcadlo; tebe pak
 samu spolu s domnělým králem tvým všelijakým neštěstím
 vrchovatě osypaly, anobř byly by místo Ferdinanda brzo Turka
 samého prosbou, žádostí, halafanci a dary k sobě přivábily.
 Takt jest, že Bůh jest sice milosrdný, ale přitom také i sprave-
 dlivý. Nebo nejdříve mívá obyčej takovým odnímání rozum
 zdravý a oči jich zaslepovati, aby vztekla a úprkem do bíd
 a zhouby své ubíhali. A kdyby ty byla uměla rozumu svého
 a prozřetelnosti užívati zřízeně k dobrému a z pouhé prone-
 věřilosti proklaté a bezprávně nepředstavila Ferdinandovi ra-
 kouskému, svému hrubě dobrému a mocnému králi, jemuž
 si sama před tím velmi nábožnou povinnost a přísahu vyko-
 nala, toho nerozumného mládka a rodu svého vysoce vzneše-
 ného pro tu rebellii svévolnou poškrvnu neb hanbu, Fridricha,
 za něhož se i tvé hlavní město Praha styděl, když jest, proti
 vši počestnosti, mezi lidem neb chasou obecní v řece se kou-
 pával, též že v řečech, jednáních i v jiných případnostech
 podstatných neukazoval na sobě povahy a posuňky pravého
 a vzáctného krále; byla by nikoli nedala příčiny k tomu a

1620 neuvalila na sebe i na své tak mnohých maršův neb tažení vojenských, štrafů, šermiův, mordův, bití, loupežnictví, pálení, plundrování, boření, zkázy, zpuštění takového velikého množství lidí, měst, městeček, vesnic, dědin, rolí, luk a jiných věcí, i ovšem pak tak mnohonásobného a přehrozného krve křesťanské prolévání, kteráž jako potokem a řekou tekla. Z čehož přijde ti časem jak Bohu tak i celému světu přetěžce odpovídati a počet činiti.

Že si ty pak nad to nade všecko i Turka, toho úhlavního a zjevného všeho křesťanstva nepřítel, do lůna sv. římské říše sobě vábila: toť jest právě a makavé té nejhorší kalvinistické povahy a zlobivosti vyjevení, kteráž vždycky všecky oudy vnitřní proráží a již od dávného času, jakž to sami stavové evangeličtí vyznávají, s dotčeným Turkem, ač nadarmo, tajné srozumění mívala. Aniž ještě budoucně jest se čeho jiného od ní nadáti, než že summou všickni jejím kacířským jedem nakažení jho té nejbídnější poroby a otroctví na sebe přijíti a jemu podrobeni býti musejí, jakž o tom nejen sami lidé katoličtí, alebrž i luteriáni smýšlejí a píší, a mezi jinými Jan Šic v předposlední příčině své, kdež těch slov dokládá: že Mahometovo, Arianské a kalvinské učení jsou vlastní bratři a sestry a z jednoho sukna poctivice střížené. Tou příčinou také i Betlén Gábor v psaní svém již vůbec známém, k Senderovi bašeti 4. d. listopadu l. 1619 odeslaném, píše takto: „Celé král. čes., moravské a slezské uvedli jsme velikomocnému císaři tureckému v věrnost a poddanost, totiž v tom, že smé kalvinistům dotčená království podmanili.“

Ale naposledy ta babilonská věže zbořila se a propadla do gruntu. Moc násilná bez dobré a zdravé rady sama vyvrací sebe. Pročež nadarmotě se přimlouvala veliká Británie aneb Engeland pod domnělým zámyslem poselství svého, kterýmž kurfiřt saský do konce pohrdl; nadarmot jsou byli falešní a nevěrní Uhři i Hollanderové se vši svou pomocí; marné a bezpotřebné byly všecky ty kacířské jalové modlitby, vinšové, postové, svátkové nezřízení, střelení i zvonění radostné: poněvadž naposledy vždy předce sídlo neb stolice bezbožníkův jest v pustinu obrácena, a Bůh, jenž na pyšné a vysokomyšlné s pomstou svou spravedlivou dokračuje, místo nich lidi pokorné dosadil na ni. Chtěl pak také tomu, aby se to stalo právě v ochtáb památky všech jeho milých svatých, na něž oni jakořka až do nebe plili a proklínali. Chtěl též, aby se to zběhlo ve 22. neděli po sv. Trojici, v nížto říkáva se v kostelích evangelium obyčejné o dávání daně císaři, dav tudý na rozum, že sou sobě císaře na nejvyšší zlehčili a jeho se odřekli. Naposledy chtěl, aby se tu vše vy-

konalo málo některý den před posvěcením kostela hlavního 1620 sv. Salvatora, tak aby oni proti vši vůli a mínění svému to vyznati musili, že sou sobě pokuty té božské tím svým kostelův vytloukáním neb vybíjením zasloužili.

Předně zajisté u Rakovníka ti, ješto o našich směli to oustně i listovně vůbec rozvolávati, že se po lesích co šindeláři tlukou a pokrývají, jsou vypuzeni, rozplašeni toliko od jedinkého, ale dosti silného regimentu Vlachův neb Neapolitánův, netoliko z lesův, ale i z toho kostelíka a krchova u sv. Jilji zdí ohraženého, jakkoli se jim v tom daremně stavěli na odpor.

Po druhé, ač byli pobídnuti k náležité a rytířské bitvě neb potýkání, oni však víceji se spoléhali na své soldaty, kteréž u velikém počtu při sobě měli, a na jejich kratce, motyky a lopaty a jich šancování úsilné, jako i na svůj vrch, nežli na svou ruku udatnou, a nechtěli našim se postavit. Z té příčiny podlé dobrého zdání a rady bylo od vůdcův našich zůstáno na tom, aby na nejpřednější město toho celého rozbroje, Prahu, útok udělali a jeho se zmocnili.

Co sou pak pomyslíly sobě proti tomu ty bázlivé a nesmělé duše, co budou dále dělati? Ačkoli zajisté styděli se za to, aby Prahu daremně a tak prostě ztratiti měli; proti tomu však ostýchali se zase jí zmužile hájiti a brániti. Ale čeho se neopovážili z pouhého pozoufání? Ješto našim generalům zdálo se býti věc nad míru odporná a téměř nemožná, chtíti je v stanovišti jejich nenadále přepadnouti — ale tvrdýt a tuhýt jest klín, nouze a potřeba nevyhnutelná, když jedna strana musí a chce mermo býti zkažena: pročež spravili sobě svůj šlachtorduňk blízko Prahy u Hvězdy na Bílé hoře.

S druhé strany nejosvícenější kníže pan Maximilian, kníže bavorské, jehožto jmenu i rodu Bůh rač ustavičně žehnati, váživ sobě daleko víceji Krista nežli přítele svého krevního, obecního dobrého nežli vlastního zisku a pohodlí, a pravého neb pořádného krále víceji nežli nájemníka moci na jeho místo vetřeného, spolčil vojsko své vzáctné s císařskou mocí válečnou, jejížto vrchní správa a vůdce polní byl hrabě Bukvoj, starý, dobře zkušený, dalece i široce po všem světě rozhlášený válečník, spořádavše sobě houfy své dle pořádku takového, aby Bavorští po levé, Bukvojští pak po pravé straně se 30.000 pěchoty a několika regimenty jízdy na nepřitele se obořili a bitvu s ním svedli.

Když pak začalo se lermo, milý bože! jaké bylo tu hřímání a praskání od střelby veliké, jaký zvuk a hlahol od troubení a bubnování, ovšem pak jaké rozhorlení a rozpálení mysli při soldatích, kteříž byli ne lidé ale lvové, spatřino,

1620 vidno a slyšáno! Potom pak, když přišlo ku potýkání, zpívala se píseň duchovní „Salve Regina“, na níž kníže i Bukvoj sami se ohlašovali a odpovídali ústy svými a jistě ne nadarmo a na prázdno. Nebo vojsko naše na nepřátely své, jenž stáli nad ním mnohem výšeji, byvše po pravé ruce příčinou zdi oborní sebou náležitě bezpečni a jisti, a nezahálejíce střílením a hřímáním škodu nemalou jim činiti, i hned po tom tisklo a dotíralo; avšak za dobrou chvíli jedna strana druhé z svého místa ustoupiti a zpátkem podávati se nechtěla, protože nepřítel dle své nejvyšší lidské možnosti a síly ještě našim odpíral. Ale naposledy předce našim, na sílu a pomoc božskou spoléhajícím, vždy předce ustoupiti musili. Našeho zajisté rytířstva křídlo oboje spolu s Linskými houfy sehnali sice s stanoviště jejich na několik kročejův ti nejzmužilejší bojovníci nepřátelští; ale jak nejdříve přispělo jim zase na pomoc jiné tovaryšstvo jejich, a to s takovým pořádkem a rozšafností, že ti nejzkušenější válečníci se jim divili a pro budoucí příklad i památku rozšafnosti té sobě to vše vyřejsovali dali: tu vskok nepřítel rychle na paty vzíti neb patami jim platiti a střelby své v štychu zanechat musil.

Bavorský pak glid levého křídla vrazil se také statečně do houfův nepřátelských a odňal mocně jeden šanc vysoký nepříteli potlučenému a rozplašenému spolu se dvěma kusy střelby veliké. Valonův pak vroucnost a horlivost, jakž jim všickni svědectví to bez závisti dávají, byla tak veliká, že spolu s svým nejvyšším, kterýž jel před nimi a po mnoho let v přibězích vojenských výborně se zkusil, panem Vilémem Verdugem, netoliko cestu prostrannou v vojště odporném brannou rukou sobě dělali, alebrž dotčený nejvyšší i svou vlastní rukou nepřátelský kornet jeden se vši svobodou a bezpečností odňal, ano i knížete z Anhaltu syna prvorozeného s jeho mečem dobytým právě uprostřed šermicle neb boje na živě jal a až k bráně Pražské s praporcem svým letícím beze vší škody za svými protivníky se hnál a je k tomu, že se mu poddati musili, mocí přinutil a dohnal. Summa, obojího našeho vojska zmužilá udatnost a udatná zmužilost byla tak zřetelně spatřována jak jinde, tak ovšem i při tom potkání, že ani ty zdi kamenné (na čež sem se já svýma očima u Prachatic i u Písku díval) před nimi ostáti nemohly, nýbrž je, 30 noh zvýší, co kočky zlezli a převyšovali, ani žádná moc nepřátelská tak silná nebyla, kteréž by oni nepřemohli. K tomu nechci říci, že některý, alebrž několik téhodnův celých bez chleba, času zimního, kterýž se v Čechách brzo začíná, téměř odpolu zmrzli a ustavičně nepříteli blížší, varty své ve dne i v noci bedlivě vykonávali, z jednoho místa na

druhé táhli a toliké lermo i šarmicle s velikou těžkostí a 1620 nesnázi vystáli.

Naposledy, jaká moc, síla a udatnost při nich byla, toho nejen sama slova má, ale mnohem víceji kořisti od nich nabyté svědkové a důvodové mocní býti mohou. Nebo dostali jmenovitě do 80 kornetů a praporců a mezi nimi i královský praporec, na němž byla malovaná zlatá koule astronomická neb hvězdářská s nápisem tímto: „Diverti nescio,“ to jest: „Neumím se obrátiti“; ješto však jednomu každému vůbec věc známá jest, jak jest se týž Fridrich divně a naskrze převrátiti, anobrž na rubě obrátiti musil, nestyděv se podlé dotčeného praporce i podvazku zlatého, jenž jest znamení a heslo řádu rytířského englického krále (kterážto ztráta jest hanba a posměch jeho největší a nejmrzutější), zanechat v štychu. Takhle v přenáramných byl ouzkostech postaven, že všecko datum štěstí jeho na samém utíkání záleželo.

Jiný praporec měl na sobě nápis takový: „Bona causa tandem vincit,“ že dobrá pře naposledy přemáhá a vítězí! Právěť se to nyní naplnilo, čehož i sám skutek potvrdil, že totiž pře Fridrichova (jenž cizím královstvím toliko rok nepravě vládl, a jsa zatím hned s své důstojnosti a velebnosti královské náhle svržen, neviděl pod tu chvíli, kdeby místo své a útočiště stálé najíti měl) nebyla ta nejlepší a nejspravedlivější.

V též bitvě po naší straně soldatův okolo jednoho sta na díle zhynulo, na díle pak poraněno. Mezi těmi, ješto zůstali na place, nalezl se svobodný pán z Petershaymu, opravdový a srdnatý člověk rytířský a hrůza nepřátel, jehož neřkuli sám Bukvoj, ale i mnozí jiní lidé vzácní velice litovali, hrabě z Meggau, nejvyšší la Croix, Dompré, Villé, Masuré, Garatti a jiní neznámí. Z poraněných počtu byli: místohrabě z Gentu, rek statečný, hrabě Pontiubo, hezký mladý pán a soldat, Furdyn, Suisse a jiní.

Strana odporná dala se v tom kdesi slyšeti, že se nemohla do 7000 soldatův svých dočisti; naši pak jisti to, že v háji u obory více jich zhynulo nežli na bojišti. A co se jich v řece ztopilo! A tak jest věc vře podobná to, co někteří rozprávějí, žeby lidu českého do 5000 tu hnáty své složití mělo. Na živě zajati byli: knížete z Anhaltu syn nejstarší, kníže z Weimaru, hrabě Šlik, Reingraf, nejvyšší Nuděk a Šaffenburger, něco rytmistřův, hejtmanův a osob rytířských, jichžto jmena jsou nám neznámá, a přitom několik tisíců pacholkův a vojákův obecných s 5000 koní, se vši municí a stělbou, s profianty a summou s ležením jich celým, a to beze všeho všudyž odporu a překážky.

A když Valoni a jiní naši soldati také i na Pražany tak

1620 tuze a udatně dotírali, pročez vidělo se jim býti za věc nezlou a platnou, aby jim přátelského a pokojného vjíti do měst Pražských dopřáli. Na to také jim připovědina bezpečnost a ušanování jich náležitě; oni pak v skok poddali se vůli a libosti krále pána svého. O čemž napsal kdosi tato pamětná slova, kdy kterého roku a dne to vše se zběhlo:

1) In oCtaVa beatorVM fVso hoste, Praga proprío regl posterl Dle asserta est.

2) A FerDInauDo aVperatVs FrIDerICVs abIlIt.

3) CaMeLo CornVa soLLICItantl non aVres sVnt reLICtae Integrae.

Aby pak naši od nepřítele mohli býti tím snázeji rozoznáni, měli při sobě za znamení servity a šátky neb papír bílý; ale druhá strana užívala mimo falcality bílé i modrých pint. Ale jak brzo dostali se naši do Prahy, tu hned všickni obyvatelé Pražští, mladí i starí, muži i ženy, vyššího i nižšího stavu, složivše heslo modré přestávali na samém bílém znamení, aby po něm za poslušné poddané jmini a držáni byli. Před jezuvity, jichžto nemalý počet nalézal se v vojště našem, jak je jen spatřili, spínali ruce radosti velikou všickni katolíci, vinášouce jim štěstí; kacíři, pouštějíce pláště své po větru, snímali také klobouky před nimi a podávali jim rukou dle onoho starého přísloví: „Časové se mění a lidé v nich“; a žádný nechtěl býti jmn za nepřítele jejich.

A abychom jednou tuto zprávu naši k zavírce přivedli, znáti sluší:

Nejprvé, že to byla *právě poctivá a upřímná* bitva, v nížto obědvě strany byly sobě na počet skáro rovné, tak že jeden regiment proti druhému, jizda proti jizdě, jonák proti jonáku bojoval, též střelba proti střelbě se pouštěla, jeden štít druhému se opíral a jedni druhé sem i tam honili, ač v tom toliko byla nerovnost, že nejdlejší neustupovali před nejsilnějšími. Kteráž, jak se rozumívá, zběhla se právě na place tom, na němž před rokem Fridrich, domnělý král, byl od stavů přivítán, a kdež před málokolikasi dny velmi náhle jakási hustá mlha byla ho obklíčila, kteráž se mu potom v jakousi tvrdou metlu proměnila a předěsila jej nemálo.

Za druhé, že bitva ta byla *slušná a spravedlivá* z strany krále pořádného proti nevěrnému a moci na stoličce jeho vtisklému, jako i za příčinou obhajování strany a náboženství katolického proti sektě kalvinské, kteráž vždycky každého času byla v sv. římské říši zamítána, pod tím však předce pro samou ospanlivost a dřímotu rozsévavcův a hospodářův posedla již hrubě jako koukol škodlivý pšenici zdárnou.

Třetí, že bitva ta byla nad míru *rytířská a vznešená*, pro-

tože v ní Maximilian, kníže bavorské, z starožitného rodu¹⁶²⁰ císařského pošlý a císaře římského blízký přítel krevní, nic se neohlédaje na mnohé nepřiležitosti válečné, ani na vlastního života a hrdla nebezpečení znamenité, lid válečný sjednocených kurfiřtův a knížat sv. římské říše tak rychle a šťastně sám osobně ku Praze vedl, anobřz dovedl, tak že může se o něm s právem říci: Veni, vidi, vici, t. j. přijel sem, spatřil sem i zvítězil sem. Ano i ten nejsrdnatější hrdina, Karel z Longevallu hrabě z Bukvoje, po sedmécitma let v přibězích válečných vznešený a zkušený nejvyšší, byv v tom čase sedmi kulkami z mušketů a jednou oštěpem neb kopím škodlivě raněn, a jehož nikda žádný nepřítel nezpa-
noval, nýbrž on vždycky proti nepřátelům svým vítězem ostal, jakž toho mnohonásobně jeho vítězství, štitové, hemelinové a erbové patrně dokazují, jakožto general polní císařské armády přítomen byl.

Čtvrté, že i protož táž bitva polní jest nad míru *vznešená a slavná*, že při ní nečkuli nalézalo se drahý počet knížat, vývod, markrabat, hrabat a pánův svobodných, ano i nezadního stavu rytířův z národův německého, vlašského, franského, nídrlandského a polského, kteříž hrdel a životův svých pro toho dobrého císaře odvážili a sebe jakožto v obět nějakou k zmordování vydali; alebrž také nazpět že ti kalvinistové rozliční, Engličané, Francouzové, Hollanderové při Rejnu bydlící, Čechové, Němci, Poláci, Uhři, Moravané, Slezáci, když modla jich byla poražena na zemi, hanebné a smrtedlné škody nabyli. Což vše žádnými jednáními a rokováními přátelskými, poselstvími, ani těm podobnými prostředky snesitelnými, k nimž byla vždycky naděje silná, vyřízeno býti nemohlo, poněvadž dle zkušenosti starodávni onen Tertulianus příliš pravdivě pověděl: že slušná a spravedlivá jest věc, kacíře ku povinnosti jich křesťanské moci doháněti a ne slovy pěknými vábiti a namlouvat. Ano i sám ap. Matouš (Tyt. I. 13) ne tak k témuž radí, jako na konec poroučí, řka: „Tresciž je přísně, ať sou zdraví u víře.“

Až podtud slova neb raději smysl zprávy *šesté*.

V *sedmé* relaci Řehoře Wintermonata, která se s předešlými na větším díle srovnává, toliko nalézáme obzvláštního, že při tom prvním setkání na Bílé hoře momentu mladého hraběte z Turnu a z 1000 koní Jana zůstalo na živě přes 300 pěchoty a 350 rejthardů, z nichž pak pěších hraběte z Hollachu, kterýž s jinými

1620 podruhé trefil, že jest do 4 neb 5 set pacholků ztratil. Ale jak mnoho by jich všech z armády české tu zkapalo, že se o tom zprávy nerovně zapsané nalézají. Potom však že se vyhledalo, že císařských do 2000 a královských do 8000 padlo. Po bitvě pak že hr. z Mansfeldu na Plzni a nejvyšší Heřman Fraňk na Táboře s ostatky svými se zavřeli a zašancovali. K tomu města některá královská blíž hranic míšenských ležící, jako Litoměřice, Oustí a jiná, nevyčkavše tak dlouho, poručila se pod ochranu kurf. sask., kterýž jim ji, jakožto k tomu zřízený kommissar císařský, také přislíbil; k čemuž se i sám v psaní svém k Slezákům v tu dobu odeslaném přiznává. A když císař v Vídni 24. d. listopadu držel slavný triumf a processí pro to vítězství, tedy i úřad a obec města Rejna Kolína drželi velikou slavnost 29. d. listopadu, děkovavše pánu Bohu za tak hojné požehnání a přitom zkroutěně se mu modlice, aby nepřátely sv. římské říše vždy dále a více potlačovati, i všechny nepokojné a bouřlivé hlavy a rady jich jim zmásti a tak celou sv. římskou říši zase k vinšovému pokoji a svornosti přivést i v tom obojím za dlouhá léta milostivě zdržovati a obhajovati ráčil. Jezuiti pak že sou 24. d. téhož m. od úřadu Staroměstského, bezpochyby na poručení knížete z Lichtenšteina, jmenem a na místě císařském do kolleje své zase slavně uvedeni.

To též vše nachází se v relaci německé Zikmunda Majera.

Jan Cluverius v historii své latinské vzav celou zprávu svou o bitvě té z jiných a snášeje se s nimi na tom z strany počtu v ní zbitých, že by po naší straně 8000 a po císařské 2000 padnouti mělo, doložil mezi jinými věcmi slov těch: Zdálo se jistě, že v ty časy jakási osudní váhavost a zpozdilost byla Čechy posedla; nebo domnívajíce se, jakoby sobě zboží jeden každý z nich a poklady své domácí v celosti zachovati mohli, byt krásně i o vlast všickni přišli, s tak velikou snažností i úsilím nad zlatem a stříbrem svým ruku drželi a s ním se, jak mohli, ukrývali a skrbili. Když pak přišlo k bitvě, téměř větší díl jich v nohách a ne v rukách radu i zmužilost svou měli.

Alstedius také nic zvláštního mimo jiné nemá, kromě že jistí, že z českého vojska jak na bojišti tak potom i na utíkaní do 6000 pomordováno.

V aktách pak obecných od Michala Lunderpa vydaných v dílu II. na str. 906., 908. dokládá se, že v bitvě té nezůstalo lidu z obojí strany přes 3000; po straně však císařské víceji nežli po naší. Jiní ibidem na str. 911. píší o 6000.

Těž také doložím *jedenáctou* zprávu jednoho šlechtetného 1620 a pravdomluvného a prozřetelného muže z krajanův mých, kterýž v tu dobu byl v počtu konšelův Novoměstských a toho dne nedělního po bitvě dle povinnosti naň od úřadu vzložené mnohých věcí platných se dotýkal. Ten tedy v pamětech svých toho roku a dne věci zběhlých zaznamenal sobě o tom nešťastném pádu našem v slovích a v smyslu následujícím toto:

„V neděli 21. po sv. Trojici — k nížto v kalendáři jeho českém přiloženo jest evangelium o uzdravení syna králíkova, a ne, jakž strana druhá jistí, o penízi daně, leč snad Římané v církvi své něco jiného ten rok zachovávali (Skála) — stala se porážka veliká mezi lidem císařským a českým, kdežto císařští obdrževše pole, byli by ještě toho dne lehkou ranou Prahy dosáhli. Nebo jsouci zděšeno všecko množství soldatův českých tou znamenitou jich porážkou, kde jen a kam kteří z nich cestu před sebou viděli, tam utíkali, ba ani hlubokosti řeky Pražské se neděsíce, nýbrž jako ňákou silnicí na koních i pěšky, čímž se jich také nemálo ztopilo, skrze ni plouli a bředli, jak kde stačovalo, k Starému i Novému městu pospíchající. Tudy také i sám jeden nejvyšší moravský, Stubenful, přebředl a k rathouzu Novoměstskému všecek zmákaný na koni příjev, žádal přítomných, aby mu buď místo vykázali aneb oheň k vysušení se zanítiti poručili. Čehož i užil spolu s jinými.

Ale sami vozové špízni z Bílé hory k Hradčanům před nepřitelem pospíchající zhájili soldatům císařským toho dne do Prahy přijítí a to tím: když v tom utíkání nemohvši jim s Bílé hory se spouštějícím cesta vozová v tom ouvoze postačovati, an jeden přes druhého chtěl dříve utéci; tedy zapletvše se dohromady, díl dobrý se jich zpřevracel, tak že jimi jako šanc nějaký v těch úvozích před Pohořelskou branou byl udělán. Z čehož souditi patrnou pokutu boží na pyšné uvedenou a zase znamenité opatrování božské v zvrácení týchž vozův. Nebo kdyby se bylo toho nestalo, a soldati císařští do Prahy v tom svém rozpálení přišli, byli by všecky napořád vinné s nevinnými beze vší milosti mordovali, nešanujíce ani toho dítěte malého, jakž neřkuli sami potom to mluvili, alebrž i sám kníže Pražanům při audienci to oznámil, doloživ slov těch: aby pánu Bohu děkovali, že se jim vzteklosti první chasa jeho a císařská do města se nevrátila.

Zatím té noci, jdoucí na pondělek, král Fridrich lovnou i se všechněmi svými dvorany předními i s frantami do Starého města z hradu Pražského se obrátil a dříve do domu Langenbrukova, na rohu proti kostelu jehovitskému, se vstěhoval; koruna pak s jinými klenoty a

1620 vilegiemi složena na rathouze Staroměstském. Odtud potom, srozuměv, že by tu sebou nebyl hrubě bezpečen, odebral se ještě té noci do domu Valentina Kirchmajera z Reichvic, primasa Starého města Pražského, i s královnou. Kniže pak z Anhaltu, hr. z Turnu a Hollachu, generalové čeští, drželi radu noci té v domě Jana Jezbery z Kolivé hory, k čemu by krále míti měli, zdali aby v zemi setrval či z ní jinam někam na bezpečnější místo se uchýlil; až naposledy zůstáno na tom, aby poslední věci jakožto jistší se ujali, a tím ranněji vyjeli z měst Pražských, jak nejvhodnější a nejbezpečnější bude se jim cesta ta šikovati.

Mezi tím vojsko české rozptýlené, které mohlo ještě za světla do Prahy dne nedělního přijíti, netřelo se nikdež moci a bezděk měšťanům do příbytkův jejich, což bylo věc nad míru podivná, nýbrž toliko na ulicích kvartýry své za vděk přijímalo, neb jich žádný do domův mimo jich nejvyšší pouštět nechtěl. Pročež noci té na sta ohňův sem i tam po ulicích a ryncích Starého i Nového měst Pražských se spatřovalo, střechy, pokudž kde které dosahovati mohli, byly trhány, krámové dřevní boření a na oheň metání, při nichž se chasa pomákaná sušiti a zhrívati musila. Bylo jistě člověku hrozno a litostivo na to množství soldatův našich se dívati. Měli však všickni měšťané svobodu mezi nimi sem i tam choditi, protože se žádnému v nejmenším neubližovalo, nýbrž tu celou noc tak ticho po vší Praze bylo, jako by třeba v čas nejpokojnější se to dalo.

Ále na ráno v pondělí, jak pan Bůh den dal, hned tak hlučné troubení, bubnování, do vozův zapřahání, na koních onde i onde po městě harcování se slyšelo a spatřovalo, že člověk jsa zděšený nevěděl, co dělati a nač pomysleti má. Král zajisté s královnou, kteráž, dobře se pamatují, na rukou svých kníže mladé Ruprechta držela, vsedvše na koně, i jich všecek fraucimor ven z Prahy Horskou branou — při níž dobrou chvíli na hejtmana Staroměstského, Jana mladšího Petráčka, při ní tehdaž nepřítomného, čekati musili, až jim otevřítí poručil a za to, jakž někteří to jistili, od krále drahou medaili v daru dostal — k Nimburku pospíchali, a někteří z nejvyšších úředníkův s nimi, totiž Bohuchval Berka a Václav Vilém z Roupova, nejvyšší purkrabě a kancléř kr. čes., omluvivše se před obcí Pražskou, tu při bráně na odjezd královský smutně se dívající, jak nedaleko za město krále vyprovodí, že zase mezi ně konečně navrátiti se chtějí; s čehož však sešlo. Za nimi také hned v patách i ten veškerý lid válečný z města se odebral, tak že do poledne Praha opět prázdná hostí takových byla.

Pod tím pak od lidu městského sem i tam běhání a dě- 1620
šení se lidu císařského nastávalo. Ale potom po obědích tru-
bou k knížeti bavorskému od stavův v Praze na ten čas po-
zůstalých někteří vysláni byvše, o příměří a pokoj s kommis-
saři císařskými, mezi nimiž i Pavel Michna byl, bedlivě je-
dnali, až i dne outerního po ohlášení se jim v tom, k čemuž
týž Pavel Michna stavy nejvíce vedl, že J. M. C. za krále a
pána svého a žádného jiného nemají a neuznávají, akkordu
dosáhli; nebo hned kvartýrové po městě lidu císařskému se
dělali. Soldati pak císařští přicházející podle dovolení jim
daného do Prahy, hledali po domích soldatův českých, a kde
kterého našli, toho každého bez milosti zdrancovali a zabili.
A to se tak toho celého téhodne protahovalo a provozovalo.

Následujících pak dnův domové znamenitějších a bohat-
ších pánův, rytířův a měšťanův každé noci velmi zhusta se
vybíjeli a plundrovali, z čehož znamenitý zármutek, pláč a
nařikání pocházelo. Nebo k mnohým lidem městským ona-
kým, když proti nadálosti jich u nich peněz a klenotův málo
nacházeli, s ukrutnými a prvé neslýchanými mukami až právě
do umoření lidí přistupovali, jakž se toho mezi mnohými ji-
nými i Martinovi Fruveinovi z Podolí v Starém městě od je-
dnoho hraběte z Sulcu, kterýž mu celé lúno vypáliti dal, na
Novém pak městě Bartolomějovi Zlatému a M. Václavovi
Vlaverýnovi, osobě radní, dostalo; z nichž obadva krutě po-
věšeni a na těle svém trápeni a trýznění byli. Při některých
pak domů i v bílední beze všeho ostychu drancování, když
jim bylo odíráno od lidu domácího, i drahně osob pomordo-
váno, jako na Koňském trhu při plundrování příbytku Pavla
Zahořanského, příjmím Hluchého, někdejšího faktora neb re-
genta pánův z Švamberka, když soldatům do domu vskočiti
bránili, jest jich jedenácte od sládkův a podruhův zbito. Toto
také dalo se více od dotčené chasy domácí na Poříčí, kdež
nemálo vojákův císařských tou měrou z světa sklidili, ovšem
proto, aby i oni kořisti jejich byli účastni.

Naposledy k té vši bídě a na nejvyšší zlehčení národu
našeho českého vydařil se kteréhosi dne brzy po vítězství
jeden Francouz (kteréhož sem já také sám očima máma v tom
spůsobu po příkopích u sv. Martina jedoucího viděl), že jae
čistovanitě nahý a sedě na koni, hlavou a obličejem avjma
k ocasu obrácený, jezdil tak sem i tam po Praze, drže v
koňský v ruce a na hlavě pak měl madaršskou korunku s dlo-
hým perem modrým, přes rameno pínth a na okraji s je-
dné strany mušket a s druhé kord zavěšený. Před ním
šli hudeci tři hrajíce na housle; on pak divně na koni
přetvářev a nestoudně roztahovav povolával k sobě lidem

1620 slovy potupnými a hanlivými jak na krále, královnu, tak i na celý národ náš český, v čemž nebyl od žádného pokárán.“

Dále z strany vyhledání jistého počtu lidí v tom setkání zbitých dal mi týž šlechtitný muž zprávu takovou: „Když docházely císaře zprávy rozdílné o tom, jak mnoho tisíců pacholků zhynulo na Bílé hoře, tak že i sám Bavorský to jemu jistiti směl, že by do desíti tisíců lidu tehdáž padnutí mělo; tedy císař, podiviv se tomu a chtěje vyzvědětí to s gruntem, učinil poručení schvální knížeti Karlovi z Lichtenšteina, aby se vši bedlivostí postaral se o to, jak by se to mohlo vyhledati s dostatkem. Kníže nemohv přijíti na žádný jiný prostředek lepší, nařídil to při Pražanech všech tří měst Praž., aby, oberouce k tomu osoby přísežné (někteří pravili, že to bylo vzloženo buď na rychtáře městské, buď na písaře jejich), vypravili je s hrobníky na Bílou horu, a ti aby všechna ta těla zbitá k šachtům zdělaným snesli a při pochovávání jich na vruby obzvláštní počet jich vyznamenali. Což když se stalo, a osoby přísežné dotčené vruby při úřadech složily, že se těch těl pomordovaných nemnoho více přes 1600 shledalo a sečtlo.“

Některé ještě více zprávy nalézají se v aktech obecných Michala Lundorpa, kteréž budou moci se odtud časem svým také sem vepsati, když sem na ten čas dotčené knihy dostati nemohl.

Ještě i tuto třetí zprávu od dotčeného muže šlechtitného sem dostal o bitvě Pražské:

Když po vzeti Prahy jistí regimentové císařští i bavorští byli položeni do Prahy, a nejvyššímu Baurovi dostal se za kvartýr dobrý díl Nového města Praž., tedy týž Baur pozvav k sobě jednoho dne na panket Prokopa Dvoreckého, Bohuslava z Michalovic, ano i celý úřad Novoměstský (z jichžto počtu týž Luk. Karban také byl a tu s jinými při tabuli se děl) činil jim obšírnou zprávu, jak se to při té bitvě dalo, doloživ mezi jinou řečí toho: Poněvadž spadl na něho a nejvyššího Šmida los ten, aby podlé jízdy k tomu také obrané outok na nepřitele nejprvnější udělali, že sou se tak zachovali. Ale naši, stojíce nad nimi mnohem výšeji v forteli dobrém, že do nich co do nějakého pacidla tak mírně a platně stříleli, že s těžkostí která rána šla jim nadarmo, nýbrž chasa jich obou jedna přes druhou před očima jejich se kácela. Což když nejvyšší spatřili, nemajíce za jiné, než že Čechové i jiným regimentům tak udatně odpírají, křičeli na své ostatní soldaty, aby coufali zpátkem; nebo pro hustou mlhu, kteráž v tu chvíli nad nimi se vznášela a nedala ani dýmu, od prachu ručníčního způsobenému, vzhůru do povětří se táhnouti, jiných

svých tovaryšův ani nepřátelského lidu, co by se mezi nimi 1620 dalo, obhlídnouti nemohli. V tom po malé chvíli počala se táž mlha a dým s ní vyzdvihovati vzhůru, a general Tylly, byv tu také nedaleko přítomný a znamenav to zdaleka, že naši regimentové již se v hromadě míchají a k utíkání strojí, vytrh'v spěšně mečík svůj z pošvy, objížděl jak tyto dva regimenty znuzené tak i jiné celé, a volaje hlasem vysokým „Victoria! Victoria!“ k tomu všechných popudil a posilnil, že obrátivše se zpátkem na lid náš, velmi udatně teprva dotírali naň, až jej na dokonalé pozoufání a utíkání přivedli.

Naposledy nacházím ještě toto dvě z strany bitvy Pražské zaznamenáno od zástupcův pře falcké:

Předně, že nějaký jezuita P. Johannes Rho v orací své vlaské — kterouž učinil o vítězství Pražském a říkal ji vůbec v městě Senys, a potom v Mediolanu léta P. 1621 buď sám aneb někdo jiný vytisknouti dal — směl za věrnou pravdu jistiti a doložiti toho, že mezi jinými praporci královskými našel se jeden s nápisem vlaským takovým: „Piu tosto Turco che Austriaco“ (raději turecký, nežli rakouský). Ješto jest pouhá smyšlenka a báchorka jezuvitská, poněvadž žádný z papežencův ani z jiných lidí počestných, kteřížkoli při té bitvě přítomni byli aneb na ty praporce a kornety Čechům odňaté a Bavorskému přednesené se dívali, neřekne ani s dobrým svědomím říci moci nebude, aby jaký takový nápis na kterém z nich buď sám spatřiti aneb od koho něco toho doslechnouti a vyrozuměti měl; an proti tomu jeden autor katolický jmenem, ač smyšleným, Constantius Peregrinus, ješto to celé tažení vojenské do Čech hraběte Bukvoje, kteréž ve 4 měsících vyřídil, bedlivě vypsál, to zřetelně jistí, jako i autor zpráv té šesté, málo výše přivedené, že na předním praporci krále Fridricha — kterýž sem já také začasté svýma očima s tím malováním a nápisem na bílém damašku, dobřeli se pamatuji, vidal — stála sphaera coelestis, to jest koule hvězdářská oblohy nebeské, s slovy těmi: „Diverti nescio!“ Což ač dotčený král mnil neb rozuměl o stálé udatnosti a nepřeměnnosti svědomí svého dobrého, nepřátelé však a sokové jeho že vykládali mu to na jeho žádost cti nezřízenou. Na jiném pak žádném praporci českém nic tomu podobného neznamenal, jakkoli sice v jiných příčinách proti kalvinistům byl by příliš jízlivý a nezamlčel na ně nikdy nic, což by jim k ouhoně a zkrácení jich sloužití a je v ošklivost a nenávist ňákou uvéstí mohl.

Druhé, že sami škríbenti papeženští nemohou se v tom pěkně srovnati za jedno, komu by z těch dvou osob pochvala vítězství Pražského, kteréž klade se za věku našeho největší

1620 a nejslavnější, vlastně připsati se měla, zdali Bavorskému či Bukvojovi čili oboum ze spolka. Theon. Cormantolus (jest jmeno falešné), jezuvita, přivlastňuje je oboumdvoum zároveň, Constantius pak Peregrinus samému Bukvojovi. Ale v tom nedává jim za pravé jiný škribent bavorský, jmenem smyšleným Berchtoldus a Rauchenstein nazvaný, in suo Constantio Peregrino castigato; nýbrž připisuje to všecko zcela a zouplna samému toliko knížeti bavorskému a Bukvojovi zprosta nic, protože kníže byl nejvyšším vudcím a pánem vojska svého, též předním neb hlavním kommissářem císařským, Bukvoj pak toliko generaleitnant a místodržící císaře Ferdinanda. Kterak by pak se to dobře třebovalo, aby generaleitnant s vrchním pánem a vudcím polním v dotčené pochvalě srovnán a jemu za spoluúčastníka v té věci připojen býti měl? a to ještě i pro tuto druhou i třetí příčinu: že Bukvoj nikda na žádnou bitvu s nepřítelem nemyslel ani k ní od osoby své neradil, nýbrž že šel toliko na to, aby tu zimu v hojných a skvostných kvartýřích moravských převálet mohl; když pak Bavorský jakožka bezděk dohnal ho k tomu, aby spolu s ním na Čechy ku Praze táhl, že ani tehdaž nic platného nesvedl a dovést, byť i chtěl, nemohl pro tu ránu svou nebezpečnou, jejížto příčinou musil ustavičně v vozu neb v senftě svém se zdržovati po ten celý čas, co týž boj na Bílé hoře trval, anobř že byl spíšeji velikou příčinou obmeškání toho, pro něž kníže dne sobotního, když nepřítele v širých polích v šlachtorduňku stojícího dostihl, potkati se s ním příhodně a vinšovaně nemohl, poněvadž přitáhl k němu toho dne velmi pozdě s lidem svým.

O tom vítězství Pražském skládali a drželi jezuviti s jinými papeženci mnohá kázání a orací, jak v říši a ve Vlaších, tak i ve Vídni. Pater Jan Rho měl a vydal takové kázání v jazyku vlaském v městě Senys, Adolf Šulken v latinském v městě Rejně Kolně a pater Sabinus, kapucín, v Vídni před vlastní osobou císaře Ferd. 8. Nov., vše léta tohoto. Kteréhožto kázání summu z akt Lundorpových vytaženou tuto pro lepší vyrozumění položím, až bych celého připsu dojíti a přeložený do češtiny sem vepsati mohl. O němž Justinus in suo Mysterio Iniquitatis seu Secretis Secretor. Turco-papistis Consid. 1. p. 9. svědčí to: že jest vši ukrutnosti plné, i podlé naučení jeho že jest potom exekuci Pražská roku následujícího vykonána.

Za základ téhož kázání vzal sobě Sabinus slova z 2. knihy Mojš. 15. 1. 2.: „Žpívati budu Hospodinu, nebo jest slavné

zveleben; koně i s jezdcem uvrhl do moře. Síla má jest 1620
 Hospodin, nebo vysvobodil mne.“ Jak tedy Mojžíš a synové
 izraelští zpívali píseň tu Hospodinu, že týmž způsobem i Ví-
 denští, anobř celá katolická církev má slušně a s právem
 na všeliké nástroje hudebné Boha z toho vítězství chváliti a
 oslavovati.

Po takovém přístupu rozdělil kázání své na tři částky.
 V první ukazoval, jak nevděčně, nezdvořile a mrzutě zacházeli
 s císařem rebellové čeští. Příklad té české nevděčnosti že
 byli onino Egyptští, jak se chovali k synům izraelským. Tito
 že činili jim od sebe všechno dobré, aneb raději Bůh skrze ně
 a pro ně; oni pak Egyptští že odpláceli se židům vším zlým.
 Nebo jako předně Bůh poslal jim Josefa časně a dříve nežli
 ten sedmiletý hlad na ně dolehl, ale Egyptští s tím se vším
 chtěli lid izraelský docela vyhladiti, metajíce pacholátka
 jejich v nově zrozená do řeky Nylu: takž také vzbudil
 Čechům dům rakouský, skrze něj ochraňoval Čechy před
 Turkem mnohomnožství let. Potom napomínal Egyptských před
 nastávající zkázou zázraky mnohými. To podobně činil i
 v král. čes., dáváje mu výstrahy mnohé před tou zkázou do-
 konalou.

V druhé částce dával císaři naučení, co činiti má s těmi re-
 belly svými, totiž to, k čemuž vede ho duch Boží v žal. 2. 9.:
 „Roztlučeš je prutem železným a jako nádobu hrnčířskou roz-
 tříštíš je“. Ale poněvadž rebellové jsou dvojí, panstvo přední
 a lid obecný, pročež aby hlavatější sobě pod nohy podložil
 a zkontil je na nejvyš, až by podtud více hlavy pozdvihovati
 nemohli. A ač dosavad byl beránkem tichým a milostivým;
 nyní však aby se zachoval k nim podle spravedlnosti přísné
 jako lev. Lid pak obecný aby jako nádobu hrnčířskou roz-
 třískal, zachovav se v tom dle řeči boží, k Jeremiášovi pro-
 roku stal: „Vstaň a sejdi do domu hrnčířova atd.“, to jest:
 „Odejmi jim všechno to, cožkoli před očima božíma a tvýma,
 císaři, nemilé jest, jako svobody jich starobylé, majestát na
 náb. od Rudolfa jim daný, protože vztahuje se k úhoně a
 k zkrácení koruny jeho.“ To když stane se, že aneb láskou
 a milostivostí, aneb trestáními přísnými Bohu i sobě je vy-
 získá a nadělá z nich dobrých a věrných poddaných.

Pakli by se císař nezachoval tím způsobem k jednomu i
 druhému, tedy že se jemu i všechněm jiným vůbec v tom
 zjevně a neukrytě osvědčuje před Bohem a to jemu předpo-
 vidá, dříve než dvě léta pominou, že přijdou na něj neřesti
 daleko těžší. Nyní zajisté že čas veliký jest, zvony slévati
 a Boha nepokoušeti, nechceli císař býti účasten pohrůžky
 Achabovi onomu učiněné skrze proroka božeho: „Poněvadž i
 25“

120 pustil z ruky své k smrti odsouzeného, buď život tvůj za život jeho a lid tvůj za lid jeho.“

V poslední částce prostíral naučení, jak se mají chovati k Bohu věrní za to vítězství, aby nevděční nalezení nebyli: 1) Aby poznali při sobě to, že jsou toho ne mocí a silou svou, ale z pouhého požehnání božského dosáhli. Nebo jakž Judas Machabejský pověděl: „Ne na množství vojska vítězství v boji záleží, ale s nebe jest síla“, a jakž David těšil se proti Goliášovi: „Ty jdeš ke mně s mečem a s kopím a s pavezou, ale já k tobě jdu ve jmenu Hospodina zástupův, Boha vojsk izraelských, kterémuž jsi ty utrhal.“ 2) Aby činili s něho Bohu děkování srdečné a žádali ho ještě za další požehnání, pomoc a stráž přede všemi úkladníky a nepřátely jejich. Co jest pak důvod činění, jediné klíč, jímž se dvěře milosrdenství božího odmykají? K tomu také že je všecky napomíná i apoštol Páně sv. Pavel řka: „Ale Bohu díka, kterýž dal nám vítězství skrze pána našeho Jezu Krista.“ A poněvadž ještě není po všem, a ta saně zlá pozdvihuje vždy předce vzhůru hlav svých a činí úklady divné poznovu, i protož že potřebí jest, Boha prositi nábožně za přetržení všeho toho, což by se ještě budoucně na ně valiti chtělo.

Některé příběhy hned po bitvě Bělohorské.

Císař vydal mandat vůbec, zapovídaje v něm všechněm těm agentům, ješto se dosavad v Praze při dvoře krále Fridricha aneb při expedicích právních zdržovali a věci lidské řídili, aby podtud k komoře říšské žádného přístupu svobodného neměli, mnohem pak méně od ní trpíni byli, a věci od nich přednešené fedruňku jakého docházely.

K tomu stavové arciknížetství rakouského vypravili vzáctnou legaci k stavům mark. moravského, napomínajíce jich s dostatkem, aby milostí císařskou dále nezhrzeli, nýbrž ku poslušnosti poddané zase se neprodleně navrátiti hleděli. Totéž stalo se i od stavův král. čes. skrze psaní, v němž vypovídali Moravanům sjednocení a smlouvu s nimi zavřenou, prosíce jich, aby příkladem jejich císaři se kořili a k další záhubě země a vlasti své ani samých sebe, ač chtěli, aby jako nepřátelé zkroceni nebyli, samoděk příčiny nedávali.

Ale Moravané nedbavše na ten čas ještě nic na to vzkázání stavův obojích, protože jich Henrich Mates z Turnu na předešlém úmysle jak králem Fridrichem tak i Betlénem Gáborem posilňoval, neseděli s pokojem; nýbrž opustivše některá místa v Rakousích, všecko všudyž v tom vůkolí vyplundrovali, zvláště na gruntech pánův a vrchností katolí-

ckých, Ulrichskirch vypálili, Wolkersdorf a Greceňstein opustili, kromě zámku, na němž nechali něco lidu. A poněvadž na témž hradě měli dostatek profiantu všelijakého jako i munici, pročež císařští usilovali o to, aby je aspoň fortem nějakým z něho vypudili. Tou příčinou přitáhli k němu tiše 28. d. listopadu s pěti kornety rejtharstva a některým praporem pěchoty a rozhodili při něm petardou bránu přední. Vsaak že nemohli tak pojednou přepravit se přes příkopy k bráně druhé, i museli s ztrátou něco lidu zase odtud, bez vyřízení úmyslu svého, zpátkem odtáhnouti a obrátiti se k Altenburku, požádavše měšťanův a soldatův tam zůstávajících, aby se jim dobrovolně poddali.

A ač Betlén Gábor, uslyšev o nešťastném pádu král. čes., nekuli lid krajský uherský zase domů rozpustil a před odjezdem svým z Prešpurku velikou sbírku neb kontribuci na obec tu uložil, ale potom také i sám osobně do města Košic s dvorem svým se obrátil: nicméně lid uherský, co ho ještě zůstalo v Rakousích Dolejších, vždy předce tam veliké štráfy a škody obyvatelům dělal; z nichžto sebravši se 12. d. listopadu tovaryšstvo, okolo 6000, udeřili na kvartýry kozákův a drahně osob z nich pošavlovali, kvartýr jim zapálili a dosti hojné kořisti od nich nabyli.

V Čechách pak nejvyšší Heřman Fraňk, kterýž se zavřel na Táboře po bitvě Pražské, žádnou měrou císaři ho podatí nechtěl: pročež bylo nařízeno od Bukvoje, aby s bojičimi kusy pospíšili z Prahy a přičinili se k tomu opravdově, jakby téhož Fraňka z toho hnízda nimi vypuditi a vykouriti mohli. Ale on spolu s soldaty svými nic na to nedbal, nýbrž brániv se císařským udatně, do pěti šturmů jim odehnal a znamenitou škodu lidu zdělal.

Po dobytí města Buděšína markrabě z Jegerndorfu zdržoval se za dosti drahý čas s lidem svým okolo Gerlice zašancovaný; ale nemnoho co platného s ním dovedl, jakkoli jednou pokoušel se o to, aby lid saský při Buděšíně se zdržující přepadnouti mohl, až jedné chvíle setkavše se sasští s Jegerndorfskými houfy mezi Eisenrodou a Nechrnem potýkali se vespolek samou toliko střelbou velikou, z kteréž sasští na Slezáky 170 ran udělali, a markraběci spláceli se jim zase ze čtyř děl, což až do večera trvalo. Tu potom zase obojí obrátili se do fortele svého, a sasští uměti dostali se zpátkem k Buděšínu.

Brzo potom šermiely koštoval markrabě ztrátami svého jinde, a vzav k sobě 14 kornetů jizdy a 11 praporek pěchoty

0 i některý kus střelby větší, přiblížil se s nimi až k samému Buděšínu, a zastaviv se za vrchem jedním na silnici Gerlické, rozkázal nejvyšším svým, aby v osmi stech se 2000 mušketýrů na nepřítele táhli a jemu škodu nákou učiniti hleděli. O čemž svědčev kurf. saský, nemeškal se sám osobně s praporcem svým dvorským a s jinými houfy svými do pole proti markraběcím vytrhnouti, očekávaje, k čemu by se dále strojili. Ale když oni neměli se k žádnému setkání, nýbrž tou cestou, kterouž přitáhli, zase před vandrovali, pročež ani on nechtěl se s nimi dále zaneprázdnovati, ale uvedl lid svůj zpátkem do ležení.

Pod tím pak vypravil 20. d. listopadu z tábora polního 2 kompagnie jízdy a některé sto pěchoty do Dolejších Lužic k městečku Forstu, při němž jest dvojí hrad pánům z Biberšteina náležející. Ti dostavše se před ně, otevřeli sobě bránu jakýmkoli prostředkem a vpravili do něho mušketéry, sami pak rejthari zůstali před městem. A napadvše v témž městečku tři kornety rejtharstva slezského s jedním praporcem knechtů, zastihli je téměř všecky na odpočinutí, protože příliš ráno bylo. Nicméně jízda přisedvši spěšně k koním svým, proprala se skrz mušketéry saské, jakkoli oni dávali na ni oheň silně, až ven z města. Ale trefivši tu na rejthary, byli od nich obráceni zase do města a musili se po druhé proraziti skrze pěchotu, až vždy předce druhou branou ven z městečka zutíkali. Za nimiž však jízda saská sháněla se dobře na mili a postřílela z nich osob drahně, praporec pak pěchoty mihnul uchýliti se z městečka časně na ten jeden zámek; když však sasští stíhali ji v patách, tou příčinou nemohla jim uskočiti, nýbrž ztrativši tu leitnanta a fenricha svého s praporcem, ostatní na díle pobiti, na díle pak okolo 185 osob na živě sjímáno. Od kořisti našli sasští summu nemalou. Nebo dostali tam 40 vozů vrchovatě naladovaných, na větším díle o šesti koních; na nichž byly veliké truhly, zlatými a stříbrnými klenoty, ano i drabým hedbávným šatstvem i jinými znamenitými svršky a nábytky naplněné, což na mnoho tisíců zlatých se šacovalo. Někteří měli za to, že ty věci náležely některým velikým pánům z král. čes., kteréž dali sobě v místo to sněsti úmyslem tím, aby je sobě někam do bezpečnějšího místa v markrabství brandenburském dopraviti mohli, obávajíce se neštěstí a proměny zlé v Čechách.

Zatím pak kurfiršt saský, srozumívaje, že Gerlice, Žitava a Lubava, města přední v markrabství lužickém, na jeho psaní přívětivé nic dbáti a milostivého podání císařského k sobě přijíti nechtějí, vypravil se sám životně se věřím vojskem svým k městu Lubavě, vyzávav úřadu a obci, zdali by

se napaň již jemu dobrovolně poddati a sobě usrozuměti 1690
chtěli. Že však ještě ani tehdáž nechtěli k ničemuž tomu
přistoupiti: pročez rozkázal střileti ke zdem městským velmi
silně a dohnal tudy obyvatele, že vidouce opravdovost takovou
a za ní hned v patách následující nebezpečnosti jim
všechněm, poddali se kurfirštovi i s 600 soldatů markrabě-
cích; nebo nebylo naděje, aby jim markrabě na retuňk při-
spěti měl. Pročez propuštění jsou se všechněmi věcmi svými,
až i s praporcem, kterýž kurf. fendrichovi zase navrátil.

Na to vzdání rozmyslili se i Kouběti a utekli se dobro-
volně k kurfirštu pod ochranu, nevyčkávkše obležení žádného.

Poněvadž pak kurfiršt pro zimu krutou nemohl na ten
čas nic víceji bráti před sebe, tou příčinou navrátil se zase
zpátkem i s lidem k Buděšinu, vzkázav do Žitavy k hejtmanu
Nosticovi: poněvadž dobře ví i na oko vidí, v jakém losu
byl by někuli on s soldaty svými, ale ovšem i pán jeho
především postaven; protož že se mu v tom milostivě zaka-
zuje, pokudž mu město dobrovolně vzdá, že má od kurf. mi-
losti a pardonu užiti, pakli ne, tedy že statkové jeho všickni
budou mu pobráni, a on k nim podtud více nikda nepřijde.
Načež dotčený hejtmán dáváje odpověď svou, vymlouval se
kurf.: ačkoli on od osoby své nebyl by odporen, podání takov-
ého milostivého užiti; poněvadž však mimo něho zůstávali by
na místě ještě jiní hejtmáné tři, že tedy kurfiršt ráčí moci
snadno to při sobě souditi, že by on samotný nikoli s to
býti nemohl, čehož při něm kurf. psaním svým milostivým
vyhledávati ráčí, nemaje nad hejtmany ostatními moci a kom-
mandy žádné. —

A poněvadž soldati ti královští, ještě při vzdání města
Buděšina odtud vytáhli, za několik měsícův platu měsíčního
nedostali od knížat a stavův slezských, tou příčinou přitáhli
jim v sedmi praporcích silní do Vratislavě a žádali býti za-
placeni od nich. Pročez knížata a stavové, nechtíce býti proto
v pomluvě nějaké, ukojili je předně penězi za čtyry měsíce,
a na ostatní službu dali jim od sebe příznání psané, že bu-
doucně i v tom restu spokojeni býti mají.

*Psaní Fridricha fale. k sjednoceným stavům říše. *)*

Král Fridrich nepominul přátelské a zarm. psaní
odeslati k sjednoceným knížatům a stavům říše Vratislavě 21. d. listopadu v smyslu takovém:

Že nemohl toho pominouti, aby jim dle své

*) Rák, díl IX. str. 1641. Red. horní od o.

130 losti jak o celém příběhu království svého českého a zemi k němu přivtělených, tak obzvláštně o tom, což jest se koli v neděli 8. d. listopadu mezi jeho a strany odporné armádami při nenadálém setkání polním zběhlo, pravdivé a dostatečné zprávy učiniti neměl. Což vše že se zběhlo příčinami a způsobem tímto.

Když se král na sedm nedělí při vojsku svém v ležení polním životně zdržoval, žádného nebezpečení se neostýchaje, nepřítel pak ustavičně jen na to šel, aby mu z rány ucházel a čas daremně protahoval, až naposledy, nic na to nedbaje, že armáda královská netoliko táhla mu po boku bez přestání, ale i dosti daleko jej předstihala, blízko ku Praze se dostal; král s vojskem svým toho mu na všech místech nijakž zabrániti nemohl, poněvadž tu téměř troje vojsko nepřátelské, jmenovitě Bukvojovské, bavorské a Don Baltazarovo pohromadě bylo, a v příliš veliké síle a počtu se nacházelo.

Proti tomu po straně královské lid válečný byl i na počet hrubě ztenčený, i municí a zbraněmi náležitými slabě opatřený, ovšem pak za příčinou neplacení mu služby měsíčné, poněvadž v prostředcích k tomu potřebných všudež téměř nacházeli se nedostatkové velicí, žádné volnosti v ničemž králi a nejvyšším svým neprokazoval, k tomu pomoci zakázané příliš dlouho nepřicházely: pročež že naposledy k tomu pohříchu přijíti musilo, když nepřítel se vši moci svou na jeho armádu dotíral, a někteří sice z soldatův jeho, chovající se dobře, lidu nemálo mu položili, že větší díl jich velmi brzo z pořádku svého vystoupil, na různě se roztrhal, ano i na utíkání vydal, až k tomu potom i celé vojsko k znamenité nepřiležitosti spolu s sebou přivedl, tak že král nepříteli v předsevzetí jeho pochod svobodný pustiti musil. Skrze což on dosáhl fortele velikého, dostav se až k samým městům Pražským.

A poněvadž netoliko hrad, ale také i všechna tři města Pražská byla v tu dobu v takovém způsobu a termíních postavena, že nebylo jim možné ani podobné, dále se držeti a moc nepřátelskou vystáti, králi pak že nejprřednější rady a officírové vojenští radili k tomu: z té příčiny že jest z potřeby nevyhnutelné, aby sobě spolu se svou nejmilejší manželkou a mladým pánem z přítomného nebezpečení pomohl, nepříteli do rukou samoděk nepřišel a tudy diškreci a prozřetelnosti jeho poddati se nemusil, přeč z Prahy vyjel a do knížetství slezských do města Vratislavě poustoupil k cíli tomu, aby se tam s knížaty a stavy slezskými, jako i s Moravany a s králem uherským o to uradil a narovnal, co by dále v při-

čině té před sebe vzíti a kterak by napotom poznovu k tomu 1620 podstatně přikročiti měl, aby netoliko ostatní země své sobě zdržeti, alebrž i toho všeho, oč tak nyní přišel, s pomocí božskou zase dosáhnouti mohl.

Tu pak nešťastnou a nenadálou příhodu že král připisuje, mimo již výše připomenuté příčiny, obzvláštně tomu, že strana evangelická tak jednosvorná mezi sebou není, za jednoho člověka při sobě opravdově nestojí, a jedni druhých skutečně nefedrují a nezastávají, jak se to po straně papeženské zřetelně děje; nebo že ona až dosavad všecku svou možnost a úsilí na to vynakládala, až sobě tolikerou armádu vojenskou spravila a ji všemi spůsoby v celosti a podstatě sobě zdržeti a zachovati se snaží.

Ale jakž jest se již koli to stalo, že to vše pánu Bohu všemohoucímu poroučí, jeho za to žádaje, aby netoliko nic horšího a škodnějšího nenásledovalo, nýbrž aby za času strana evangelická na něčem jistém veřejně a dokonale se ustrnula a věci svých hrdinsky a zmužile v těchto nejtěžších a nejnebezpečnějších přibězích se ujala a na hotovosti náležitě trvala. Jakož pak že podle jeho zdání knížata a stavové sjednocení nyní obzvláštně měli by k tomu příčiny mnohem podstatnější, aby, příkladem horlivosti papežencův a ligy i pomocníkův a náhončích jejích, s podobnou vroucností a živostí za jednoho člověka se spojili a při sobě neustále trvali, pomyslíce za času na prostředky ty, aby štěstí svého, jak nejvýše jim možné, pokoštovali, jakž to druhou stranu činiti na oko spatrují, a postarali se o to vším úsilím svým, jak by Spinolu zase z říše a z krále Frídricha i z bratra jeho knížete Ludvíka Filipa zemi dědičných opravdově a statečně vybili, poněvadž král, jakž se naděje, ne něčeho jiného, nýbrž toho na unii a obci evangelické dobře jest zasloužil, ovšem pak při ní a pro ni všeho svého jmění i důstojenství mile vynasadil, ano i dosavad ještě o to náležitě pečuje a stará se, naprosto nic nedbaje na ty veliké škody a závady, k nimž jest již jak v svých vlastních zemích, tak i jinde skrze túž věc přišel, aby to, čímž takkolivěk z strany kontribucí a sbírek svolených do pokladnice unie povinen jest, zcela a zouplna od lidí jeho složeno a vypraveno bylo, byť pak se s tím za některý čas krátký trochu prodlelo.

Pročež že nenaděje se, aby tudy té smlouvy a porovnání v Ulmu stalému, kteréž předně a obzvláštně kristům k dobrému pohodlí jest zavříno, a oni je svými a jejichmi praktikami nebezpečnými a tím skutečným jeho nepřítelům nepomoci a fedruňku činěním i v mnohých případech sami nejdříve protrhli, jaká ujma a škoda jim státi

1620 se mělo; nýbrž že mnohem spíšeji na tom salus evangelicorum communis, všeobecně dobré a pohodlí největší vší strany evangelické, což za vrch všeho práva jméno a držáno býti má, záleží, a ona ničehož svévolně v tom neobmešká a sebou scházeti nedá, aby toliko při náboženství a tak draze dobyté svobodě a privilegiích svých starobylých přichráněna a zůstavena býti mohla, poněvadž nebylo by sice o tom pochybnosti žádné, kdyby španielské rotý intent neb úmysl, jak oni sobě uložili, k svému konečnému průchodu a vyřízení přijíti (začez, aby se toho nestalo, sluší pána Boha srdcem skroušeným bez přestání prositi) a oni korunu jeho českou s zeměmi k ní přivtělenými a s ní sjednocenými jhu svému podrobiti měli, žeť by oni potom v skok bezpochyby vojsko své vítězné i do sv. říšské říše uvedli, sněm zbrojný neb vojenský sobě v ní zarazili, stížnosti obecné mečem ostrým rozsoudili a na místě postavili, straně evangelické po své libosti a vůli práva nová předepsali, ji ku postoupení statkův duchovních mocí násilnou přinutili a tak jednou prací netoliko království českého a země k němu přivtělených pomoci a retuňku v čas potřeby nastalé sv. říši na časy budoucí dokonce zbavili a jako přestříhli, ale nad to výše že by ji celou se všechněmi kurfiřty, knížaty a stavy jejími pod jeho španielské dokonce uvedli rovně, jako i jiné země dotčené.

Odkudž že již knížata a stavové sjednocení snadno souditi mohou, nebyli by jim nyní daleko lépeji a poctivěji, příkladu nebožtíka kurf. Morice saského následovati a, uchopiv se náké resolucí hrdinské, s sebe takové přetěžké břemeno a jeho svrci a jeho na šíje své skládati nedovolovati, nežli dáti k těm hrozným a hanebným nepřiležitostem tak daleko přijíti.

Dále že sám rozum zdravý to jednomu každému z nich vnuká, zdali by v takových časích a příbězích nejnebezpečnějších bylo užitečné i potřebné, aby se unie jejich ještě dále prodloužila či ne. Obzvláště pak že městům říšským potřebí jest na tu věc zdravě pomysleti, aby jim potom, mimo všecku jich nadálost, na to přijíti nemusilo, s čímž jsou se nyní již pohříchu města v král. čes. i v Rakousích potkala, že by nářku o vsecky své statky a jmění připravena, nýbrž naposledy i k tomu mocně přinucena byla, aby lidu císařskému službu jeho vojenskou vlastními penězi zaplatila, jej v obcích svých vychovávala a časem svým i to, aby jim pevnosti v městech nastavili, rychtáře císařské na krky vsadili a naposledy je dokonce za komorní statky císařské vyzdvihli, podniknouti a touto měrou potom desetnásobní náklady a outraty na to na všecko vésti musila, nežli by při unii, kdyby

ještě déleji v své váze a celosti zůstávati měla, utratiti a vynaložiti jim přišlo. Jakož pak kdyby byli i stavové král. čes. tak se zachovali a desátý toliko díl jmění a statkův svých v té potřebě vynaložili, kteréž nyní v tom pádu svém potratili, jest jistá naděje, že by bylo nikda tak daleko a k tomu tak přesmutnému pádu nepřišlo.

A protož že lásky jejich za to velmi přátelsky, milostivě a pohnutelně prosí: aby to všecko k srdcím svým zdravě připustili, krále, obecného strany evangelické dobrého a zvláště jeho i bratra jeho země dědičné radou dobrou i skutečnou pomocí nijakž neopouštěli, nýbrž ještě poznovu a dáleji všecko své úsilí a moc při nich věrně a opravdově vynaložili a k tomu cíli všechny rady a snažnosti své naměřili, aby to přetěžké břímě vojenské s hřbetu jejich snato a na hrdlo vzloženo bylo lidem těm, kteříž tím vším neštěstím nynějším jsou nejvinnější, tak aby tou měrou také i jiní potentati okolní, kteříž nyní zakazují se králi ruky pomocné a fedrovné podávati, a jichž král nepomine ještě dále skrze psaní a poselství schválně k tomu ponoukati a nakloňovati, byli k tomu tím živěji pohnuti a probuzeni, aby se také sami již aspoň jednou s mocí svou pohnuli a ozvali, i tomu španielskému násilí a monarchii nové, po níž nepřítel nezřízeně dychtí, na odpor ze spolka se postavili. K čemuž že jim od všemohoucího Boha milosti a požeňání jeho hojného vinšuje a žádá.

Psaní Gáborovo do země českých.

A jakož mezi všechněmi katolickými stavy byla převeliká radost a plesání z toho vítězství Pražského; tak zase na stranu evangelickou vůbec, předně pak a nejvíce na stavy a obyvatele král. čes., knížetství slezských a markrabství moravského připadla bázeň přenáramná. Z té příčiny Betlén Gábor, jakožto v nově volený uherský král a konfederant těchž zemí nejmocnější, uznal býti za slušné a potřebné, aby těchž stavův a zemí sjednocených od osoby své v zármutek tom potěšil a jim psaním svým přátelským dobré mysli a srdce udatného přidal. Kteréžto v městě jeho svobodném Pézinku 16. d. listopadu datované znělo samo v sobě takto: Jak vysoce byl by v mysli své zkormoucen příčinou toho přesmutného způsobu a porážky jeho i jich konfederantův lidu válečného, že jim toho ani ústy vymluviti ani psaním svým s dostatkem vysloviti nemůže. Ale poněvadž pan Bůh na ně tu kázeň a metlu pro žádnou jinou příčinu, jediné pro jich všechných hříchy a nepravosti poslati ráčil; pročez že sluší, aby ji od něho mile přijali, ale i trpělivě nýbrž

1620 také a myslí vděčnou to znali v té naději neomylné, že Bůh takovou kázeň a pokárání jich milostí svou jim obměkčíti, nepřátelům slova svého moc a vzteklost v uzdu pojiti, na své pak vyvolené většího bezprávi a pokušení, nežli co a jak mnoho by nésti mohli, nedopustiti a nevložití ráci.

Přes to však aby jeden i druhý ne tak přílišně se nad tím rmoutili a fresovali, nýbrž mnohem raději s udatnou a veselou myslí tomu každému, kdož by jim k tomu příčinu dával, na odpor se postavovali. Z té příčiny že jest k nim přítomného urozeného, poctivého a vysoce učeného pana Zachariáše Štercera, obojích práv doktora a od stavův evangelických v Dolejších Rakousích ku dvoru jeho vypraveného posla, věrného svého milého, k týmž zemím a stavům sjednoceným schválně vypravil s instrukcí tou: aby je zase k dobré a silné naději i dověrnosti náležitě ponukl a v ní uvedl, i to přitom jim navrhnal a k paměti čerstvé přivedal, jedno, že král uherský ani v času štěstí ani v neštěstí na tu společnou konfederaci mezi nimi obapolně nařízenou a zavřenou nijakž se zapomínati nemíní; za druhé, že ačkoli král sice dosavad k tomu, aby rytířstvo království uherského s lidem svým vojenským, ježž on sobě z obzvláštní milosti a daru božího až do dnešní chvíle v celosti zachoval, spolčil a v hromadu srazil, žádné hrubé příčiny dané neměl, avšak že dotčené rytířstvo jeho stálo by v náležité a silné hotovosti, a bylo by volné proti nepříteli dáti se mu potřebovati, k němuž by také král bez veliké práce a starosti ještě jistý počet cizího lidu válečného ku pomoci a fedruňku dostati mohl, kdyby toliko to na stavích přezvěděl, že by oni chtěli s podobnou vroucností a opravdovostí obecného dobrého předce dále se ujímati a zastávati. Jakého by tedy úmyslu a mínění v věci té byl král, tomu že z výš jmenovaného pana Štercera knížata a stavové zemí sjednocených budou mocí ústně obšírněji vyrozuměti, jemuž aby ve všem všudyž víru dokonalou dali a jej co nejdříve s resolucí náležitou zase zpátkem vypraviti nepomijeli.

Přede všemi pak jinými věcmi že jich král napomínal přátelsky a snažně, ano i žádá jich pro to samé náboženství s dostatkem, aby, neohlédajíce se nic na odporné a nestálé štěstí, jako ani na žádné veliké a obtížné náklady a útraty, při témž svém náboženství, jehož jsou dosavad s hojným krve své vylitím mocně potvrdili, ještě i na další časy jako praví křesťané stále a zmužile setrvali, jeho hrdinsky obhajovali a v nepochybné naději skončení těch věcí šťastného, čím dále, tím více fedrovati, anobrž při něm i tu nejposlednější krápě krve své vynaložití se neliknovali, majíce tu na-

ději celou a silnou, že ten svrchovaný panovník, jenž jest 1620 srdce jich všech pro jejich vlastní hříchy a nepravosti zranil, také je zase dle svého milosrdenství nesmírného, v němž se k hříšníkům kajícím osvědčuje, tím dříve uléčiti a zármutek ten, v nějž nyní vešli, pro sebe samého v radost potěšitelnou jim proměnití a hoře předešlé novým veselím vynahraditi a oplatiti ráci.

Nad to výše že před nimi toho tajiti nemůže, že by byl toho celého úmyslu, lid svůj válečný dáti po hranicích moravských rozložiti, jakž již to minění své Moravanům v známost uvedl, a tam jej chovati proto, pokudž by nepřítel chtěl aneb se k němu přibližovati anebo proti Moravanům něco nepřátelského začíti, aby dotčený lid s pomocí jich společní jemu odboj a překážku v tom náležitou činiti mohl. Aby tedy též minění a předsevzetí jeho svého šťastného a vinšovaného vyřízení a průchodu dosáhnouti mohlo, že jich všechných za to prosí, jak nejvýše může býti prošeno, poněvadž konfederanti byli by postaveni v velikém nedostatku lidu německého, aby při nejmenším asi regiment jeden pěchoty a 1000 kyrysarův pánům Moravanům na retuňk poslati neobmeškávali.

A poněvadž král byl by v té dokonalé naději postaven, že tato zima v nově spadlá bude sloužiti nepříteli ke škodě hrubé, jim pak konfederantům hodí se výborně k tomu, aby míst těch, kteráž jim na ten čas jsou zodnímána, zase se snadně zmocniti mohli; pročez že vidí se mu býti za věc užitečnou a potřebnou, aby král spolu s konfederanty svými všecky věci své důležité a podstatné z společného snešení budoucně řídili a vedli, a žádná strana bez druhé vědomosti a povolení ničehéhož před sebe nebrala, tak aby tou měrou všecko všudyž zdárně a prospěšně začato, dobře prostředkováno, i potom také k vinšovanému konci a cíli příhodně a platně dovedeno býti mohlo.

A jak sobě stavové a země sjednocené tuto jeho radu a minění upřímě oblíbili, a co by dále v příčině té před sebe bráti mínili, aby krále ve všem tom podle povinností a závazkův svých v smlouvě a v sjednocení jich společném obsažených co nejspěšněji upřímě a patrně zpraviti nepomíjeli; on že osobou svou v ničemž tom také naprosto nic scházeti nedá, což by kolivěk k hlavní věci platně a užitečně vztahovali se a sloužiti mohlo. S tím jsa jim všechněm podobnou přátelskou volností a přízní vždycky každého času zavázán a nakloněn, že je i sebe milostivé ochraně božské věrně a upřímě poručené činí.

V tom, když Fridrich král a kurfiršt falcký pro obhájení osoby vlastní, královny i rodiny své před nebezpečenstvím hrdla neb potupou nějakou nenesitedlnou, kdyby ho byl nepřítel jeho do rukou dostal, ujel s král. čes. do města Vratislavě v knížetství slezském, maje v komonstvu a průvodu svém dvě knížata z Weimaru, hrabata Šlika, z Hollachu a z Solmsu, se třemi sty vozův, k tomu lidu jízdného i pěšího nemálo, kterýž míti chtěl na krátce záplatu svou: uvedl v známost knížatům a stavům na ten čas tam přítomným příčinu neveselou příjezdu svého mezi ně, a držev s nimi o to o všechno radu nejednou, mezi tím rozeslal na spěch drahé kurýrův v místa rozdílná a vzáctná, obzvláště pak do Uher, do Moravy, chtěje rád vyrozuměti, co by dotčených zemí stavové jako i Betlén Gábor v příčině té dále před sebe bráli a jak pře jeho ujímatí se chtěli. Načež v krátkých dnech předně Betlén Gábor, potom i Moravané poselství své schvální k králi do Vratislavě vyslali. Ale jeden z těch vyslaných uherských byl zase třetím dnem vypraven od krále zpátkem s psaními některými a darován od něho řetězem zlatým, na němž visel obraz též zlatý královský.

Kurfiršt tedy saský porozuměv, k jakému by cíli král Fridrich knížata a stavy k sobě povolal a jim sněm položil, i nemeškal předsevzetí tomu v cestu vkročiti, a učinil k týmž knížatům a stavům slezským mocí kommissí od císaře naň valozžené psaní přívětivé z hradu Buděšinského 26. d. listopadu aneb, jakž jiní kladou, 20. d. prosince v smyslu takovém:

Jaká náhlá a nenadálá potrzka v král. čes. asi před půl třetím letem s jakýmsi processem neobyčejným se zběhla, a jak z tehdejší nepatrné jiskřičky oheň preveliký vyrostl a velmi dalece i široce vůkol sebe se rozežral, až nejdříve knížetství Hořejšího i Dolejšího Slezska, potom pak také po smrti nebožtíka v tu dobu panujícího římského císaře, též uherského a českého krále slavné a svaté paměti, ostatní ke koruně české přivtělené země jest zachvátil: to vše, poněvadž knížatům i stavům všechněm společně i jednomu každému z nich obzvláště v dobré povědomosti zůstává, že nepotřebuje žádného dalšího a obšírnějšího průvodu a opakování. Nebo že sama věc za sebe mluví, ano i to hned za tím v patách následující země dotčených zpuštění a zkáza všeho toho zřetelně doličuje, Bůh pak všemohoucí aby ráčil jich zachovati ještě od dokonalé záhuby a pádu.

Přitom však že knížatům a stavům to také v čerstvé paměti zůstává, jak jest se kurfiršt s prvopočátku toho nedo-

rozumění o to, aby táž nevole upokojena, a oheň ten ještě 1620
v popeli zakucený a se blížící ututlán a přetržen byl, ne-
řkuli podlé a spolu s jinými srdečně upřímymi kurfiršty a
knížaty sv. říše všelijak staral, a to jak skrze snažnou pří-
mluvu a žádost při tehdejších císaři římském a českém králi,
aby sobě víceji milosti slavnému domu rakouskému přirozené
nežli přisnosti vážil, tak i skrze nejedny výstrahy, napome-
nutí při stavích král. čes., jimžto odrazoval, aby se pilně vy-
stříhali všelijakých věrným a poslušným poddaným nenáleže-
jících účinkův a předsevzetí, proti tomu pak napomínal jich
snažně, aby králi, pánu svému, poslušnost i šetrnost povinnou,
jakožto své nejvyšší a od pána Boha všemohoucího jim před-
stavené vrchnosti, donášeli; alebrž potom také i sebe samého
za jednoho interponenta podlé jiných kurfirštův a knížat vy-
stavěl neb zakázal, místo a čas k takovému jednání přátel-
skému stranám jmenoval a summou všecko to věrně a upřímě
přítom od osoby své učinil, cožkoli ku přetržení neštěstí a
nebezpečensví dalšího, k navrácení pak a k vzdělání zase po-
znovu dobrého srozumění a důvěrnosti mezi vrchnostmi a
poddanými za potřebné a užitečné býti se mu vidělo a zdálo.

I ačkoli kurf. byl v tom neomylném smyslu a naději po-
staven, že stavové král. čes. tu jeho upřímostí péčí a starost,
kterouž v příčině té, nespořiv nákladův žádných, vedl, s vě-
dnou myslí při něm seznají a k sobě přijmou, považující při
sobě s pilností toho, že se to vše pro jich a celého království
pohodlí nejlepší děje, a kurf. tím nic jiného neobmýšlí, jediné
toho, kterak by vrchnost nejvyšší při své mnohovážnosti, ve-
lebnosti, zřetelu a důstojenství zdržána a zachována; proti
tomu pak i lidé poddaní při svých spravedlivých a dobře
nabytých privilegiích, svobodách, právech, řádích a spra-
vedlnostech, předně pak a obzvláště při pravém křesťan-
ském, čistotném a nezfalšovaném náboženství přichránění a
v celosti zůstavení býti mohli: a tím však se všim že jest
to s nemalou bolestí srdce svého v skutku shledati musil
(jakkoli nebožtík císař Matiaš, král český, jeho přímluvy
z pravého německého srdce pocházející, jako i poddané, kte-
réž on jemu činil, výstrahy a napomenutí u sebe laskavě
vážil, k interposici jemu navržené, když by nejdříve slavení
zbrání předešlo, povolil a místo dal, a kurfirštovi i jiným po-
středkům to, aby k ní čas i místo jisté jmenovali, místo
vedl, a tak osobou svou císařskou a královskou naříditi
nedal v tom, což by k upokojení toho nedorozumění
klého a utišení král. čes. i jiných zemí k němu přiv-
platně a prospěšně sloužiti mohlo, a čeho přirozená dobrá
povlnost tak veleslavného regenta a potentátu od něho

20 hledávala), že dotčení stavové se všim úsilím vydali se na to, jak by to vyvržené, dobře míněné a k míru i obecnému pokoji směřující předsevzetí a mínění se protáhnouti a naposledy i v nivec dokonce obráceno, jejich pak nazpět tehdáž uložený, ale ještě v tu dobu ukrytý, posléze pak na jevo vypuklý a pronešený úmysl k skutečnému vyřízení přiveden býti mohl.

Což vše že jim tak dobře a po vůli jich zvedlo se, že tehdejší panující JM. cis. a královská cis. Matiaš v tom umřel, a tou příčinou jmenovaná interposici, kteráž již před rukama byla, k vyřízení svému místnému přijíti nemohla.

Ačkoli zajisté nynější JM. římský císař, též uherský a český král, jakožto volený, pomazaný, korunovaný a lénem na král. čes. opatřený král, jemuž stavové všech těch zemí v případnosti takové jistou přísahou a povinností byli zavázáni, hned brzo po vykročení z světa cis. Mat. prostředkem smrti časně, správy král. čes. a zemí k němu přivtělených jest se ujal, revers připověděný od sebe odvedl, interposici, k níž nebožtík cis. Matiaš povolil, sobě oblíbil a na předcházející obyčejné a povinné obeslání vysoce důstojného pana Jana Švejkharta, arcibiskupa Mohuckého, sv. římské říše v Germanii arcikancléře a kurfiřta, jeho zvláště milého přítele, pana otce a bratra, k volení krále římského, k jistému dni v městě Frankfurtě uloženému, jakožto český král tam se najíti dal, i potom také ode všech přítomných kurfiřtův i od nepřítomných vyslaných jednomyslně a jednosvorně, beze všelijakého odporu, jako král český a sedmý kurfiřt, za toho uznán, i k sedění neb místu svému v radu a v kollegium jejich připuštěn byl, na všechněch kurfiřtův i nepřítomných poslův a plnomocníkův toho při něm pohledávání a žádost k tomu od nich vyvrženému jednání přátelskému přistoupil, místo jemu k tomu jmenované, totiž město Řezno, jako i čas určitý ujal, i k tomu ke všemu zvláštním psaním svým se podvolil a přiznal; — avšak ani s tím se všim ještě dotčení stavové dobře spokojeni nebyli.

Nebo neřkuli tou ode všech kurfiřtův za dobrou uznalou a od nynější JM. cis. a královské oblíbenou interposicí oble opovrhli, ale nad to výše také i hned k neslýchaným a silným konfederacím, do nichž naposledy i toho dědičného a úhlavního celého křesťanstva nepřítelů skrze jisté prostředky a osoby potáhli, až i k neobyčejnému krále svého předešlého zavržení a nového sobě zvolení přikročili, a tudy skrze následující designací neb čekance král. čes. vyhlášení v tom se patrně pronesli, že by k žádnému porovnání přátelskému a ku pokoji chuti nejmenší neměli, nýbrž ku všelijakým prostrannostem a zaneprázdněním dalším přichylni byli; nic toho

při sobě nerozvažujice, že by král. čes. bylo jedno z nej-¹⁶²⁰nějších lén a kurfirštství sv. římské říše, a nynější JM. císař římský a český král že jest společně ode všech kurfirštův, mezi nimiž nalézal se také i sám kurf. falcký, za krále českého a sedmého kurfiršta skrze připuštění osoby jeho do komory neb kollegium jejich k sessi a místu jemu náležitému přijat, od cis. Matiaše z světa sešlého lénem na král. čes. a kurfirštství a knížetství obdařen, a beze všeho předcházejícího rozepře té rozeznání, ano i vědomosti vrchního pána léna z důstojenství svého od nich složen, léna zbaven býti, mnohem pak méně oni stavové proti němu, nikda v té věci nevyslyšanému, takovým processem postupovati a do celého kollegium kurfirštského takového neobyčejného obyčeje a zvyklosti uvozovati sou nikdež nemohli. Z čehož není jim možné, aby potomkům svým právi byli a náležitě vyměřiti se mohli a měli.

I poněvadž to neslušné, nepořádné a sv. římské říši i kollegium kurfirštskému k znamenité škodě, ujmě a zkrácení se vztahující předsevzetí jich mnohým srdečně upřímným a k nejvyšší vrchnosti dobře příchýlným stavům nelíbilo se nemálo, nýbrž mrzelo je velice, a oni přitom šetřili a vážili s pilností toho, kdyby ten process jejich, kterýž jsou začali sobě s nejvyšší hlavou v křesťanstvu, za slušný a náležitý uznávati a schvalovati měli, i k němu déle mlčeti a naň skrze prsty divati se chtěli, jak mnoho nepřiležitosti budoucně z něho by pojiti a následovati, a jak lehce věci podobné proti jiným vrchnostem od poddaných jejich také před sebe bráti se mohly; ovšem pak že kurfirštové ti, ješto se v tom kurfirštském sjednocení, jež jsou sobě i zvláštní přísahou stvrdili, na ten čas obsahují a nalézají, také sobě věci té za tak špatnou nekladli, nýbrž vzali sobě to v své povážení bedlivé, co by v takových starostlivých a nebezpečných časech a příbězích neb účincích, k odpovídání a zastávání naprosto nemožných, povinnost jejich vysoká a těžká, nicméně i přísaha a závazek hlavě jejich nejvyšší i celé sv. římské říši učiněná od nich vyhledávala: z těch příčin že sou sobě dotčení kurfirštové do Milhauzu, města říšského, sjezd společný položili, aby se o níže psané vysoce důležité potřeby obecné, přivzavše sobě ku pomoci kníže bavorské a Ludvíka landhrabě z Hes — onoho proto, že již prvé císaři za jednoho prostředníka neb interponenta v té věci potřebovati se dal, tohoto prostředníka jeho mysl upřímnou a k vzdělávání neb fedrování dotčeného sv. říše příchýlnost opravdovou — vespomenouti, jmenovitě jakby vždy tomu nedorozumění vzniklého stupkům i nepřiležitostem vysoce škodným s příslušnými stvím vstříc vkročeno, anobř zcela a zouplna z cesty

¹²⁰ nejvyšší pak vrchnosti respekt a šetrnost náležitá v celosti a podstatě své zachována býti mohla, tak aby římské říši jako i celému kurfiřtskému kollegium k žádné úboně, ujmě a zkrácení též vše budoucně se nevztahovala, a oni časem jistým potomkům svým z toho těžce odpovídati, mnohem pak méně těch zlých, škodlivých a proti slovu božímu patrně čelících věcí, kteréž by odtud budoucně vyplynuly, sobě oblibovati a schvalovati vol neb nevol nemuseli.

Až naposledy bylo od nich postaveno na tom: aby kurfiřta falckého z toho předsevzatého volení a ujetí se správy král. čes. srazili a ku povinné šetrnosti a poslušnosti, jímž nejvyšší vrchnosti své, jako i stavové téhož král. a země k němu přivtělené, králi a pánu svému zavázáni jsou, všelijakými pohnutelnými a podstatnými důvody a příčinami psaním schválním napomenuli a jim to vše na rozum dali, s tím při tom dalším oznámením, pokudž by se toho od jednoho i od druhých nestalo, že by poslušní kurfiřtové a stavové svaté římské říše nemohli toho pominouti, aby své nejvyšší volené a korunované hlavě pod pažďí sáhnouti, zastati a při tom, což by jí podle práva a slušnosti spravedlivě náleželo, ji přichraňovati a jednou i touž prací o to se postarati neměli, kterak by skrze slušné, snesitelné a v svaté římské říši od starodávna obyčejné i v právích a zřízeních zem. jejich obsažené neb vyměřené prostředky zase všecko všudyž k mírnému a pokojnému a zvolnému způsobu přivedeno býti mohlo.

Na to potom že prošlo od nich psaní k kurfiřtu falckému, též k stavům král. čes. a zemí přivtělených, avšak rozdílne, v němž ač uvedli jim v známost to všecko, avšak velmi málo co platného ním způsobili, nýbrž že sou mnohem spíšeji v svém předešlém předsevzetí neslušném urputně setrvali a proti JM. cis. a král. jedno nepřátelství za druhým prokazovali, neostýchajíce se honositi se vůbec i tím, že slavný dům rakouský dokonce zkažen, sv. římská říše v jiné formě přelita, ano i všickni ti srdečně upřími kurfiřtové, ješto a JM. cis. a král. dobře mínili a svědomí i závazky své na pilném pozoru měli, podobnou měrou potlačeni býti musejí. Tou tedy příčinou že JM. cis. a král. ráčil býti k tomu pohnut a přinucen, aby na kurfiřta a kníže bavorské takové kommissí vložil, o nichž knížata a stavové dobrou vědomost mají; kterouž také kurfiřt z té povinné šetrnosti a poslušnosti, kterouž císaři jest zavázán, k sobě přijal a tím způsobem již vyřídil, že, jakž naděje vede, JM. cis. a královská v tom s ním dobře spokojena býti ráčí, a žádný z lidí jiných nebude míti k tomu příčiny slušné, aby sobě proto do osoby jeho co stěžovati měl.

Poněvadž pak úmysl a mínění kurfirštovo k tomu toliko ¹⁶²⁰ cíli směřuje, jakby mír a pokoj v zemích těch zachovávan, dobré srozumění a důvěrnost mezi vrchností a poddanými utvrzeno, zřetel aneb šetrnost a poslušnoství JM. císa. a král. náležitě v celosti zachováno, ano i stavové a lidé poddaní při svých privilegiích, svobodách, řádích, právech a spravedlnostech, předně pak a obzvláště při svobodném provozování pravého, čistotného, křesťanského a nezfalšovaného náboženství přichránění býti mohli, jakž to vše a při tom i kurfirštova mysl pokojná z psaní jeho, k stavům mark. Hořejších Lužic od něho učiněného, obsírněji se vyrozuměti může: tou příčinou že jest se kurfiršt také žádného nejmenšího odporu nepřátelského od týchž stavův nenadál, nýbrž mnohem spíšeji domníval se, že oni budou snažiti se, aby se nák trefně k tomu přičinili, aby v povinné šetrnosti a poslušnosti k JM. císa. a královské za času se upamatovali, a všech svých privilegií a svobod s tím nejdražším klenotem duší na špičku meče a štěstí nejistém sobě nezavěšovali a nezakládali.

Poněvadž pak knížatům a stavům knížetství slezských bylo by již to příliš vědomé a známé, jakým způsobem JM. císa. a královské, též knížete bavorského armáda vojenská netoliko lid válečný český poprala, na různu dokonce rozplásla, hlavního města Prahy se zmocnila, anobř i rozličná místa a města krajská v témž království, jako Most, Litoměřice, Oustí, spolu i s stavy dotčených krajův, sama od sebe a z dobré vůle své kurfirštu pod ochranu se utekla, a on je mocí kommissí té české naň od císaře vzložené pod tůž svou ochranu přijal, ano i stavové a města nejonačejší česká JM. císa. a královské slib človečenství poznovu již vykonali a v tom se, že jej jediného a samého za svého krále drží a uznávají, ústy svými přiznali, nicméně ústně i listovně zvláštním reversem svým všech všudyž konfederací předešlých dočista se odřekli v té naději, že nyní již i markrabství moravské v podobných terminích jest postaveno: pročež že vidělo se kurfirštu býti za potřebné, aby je pro spříznění jeho s nimi blízké a dobré přátelství, jímž knížata a stavové byli by kurfirštu zavázáni, též i z své srdečně upřímé, kterouž k nim všechněm společně i jednomu každému z nich rozdílně míti ráčí, náklonnosti tímto psaním svým navštívil, a zvláště proto, poněvadž byla by naň podobně vložena od JM. císaře a českého krále jiná kommissí, na Hořejší i Dolejší Slezsko vlastně svědčící, jakž tomu všemu z přiloženého přípisu šířeji vyrozumějí.

Z těch příčin že kurf. jich za to přátelsky prosí a milostivě napomíná, aby potřeby nevyhnutelné a nebezpečnosti, v němžto již od drahného času vlast jich milá vězela, jako

²⁰ i její záhuby a zkázy při sobě zdravě rozvážili, a jak špatného štěstí i vítězství při tom nedorozumění zakusili, a zvláště, co jest se při dobytí a vzetí města Prahy zběhlo, a že při tom skutku božím spatřovala by se hojnost milostivé a otcovské pomoci všemohoucího, též jak všemohoucnost jeho božská nad zřízením svým svatým a vrchností řádnou ruku ochranou držeti a ji zastávati chtěti řáčí, při sobě sami zdravě a bedlivě povážili, radami svými rozšafnými, v nichžto knížata a stavové slezští všecky jiné země hrubě předčili, k tomu cíli neprodleně směřovali, jakby vlast svou milou z takových nátlakův všech i z dalšího nebezpečnosti ji nastávajícího vytrhli, sami pak při svých knížetstvích, zemích a lidech poddaných, statech a jméních zůstaveni a přichráněni byli, mír a pokoj v zemi své zase uvedli a tu starou důvěrnost mezi nejvyšší vrchností a poddanými zase obnoviti a zdravě vzdělati mohli.

Což vše že dle zdání kurfiršta nemohlo by se žádnou příhodnější měrou státi a vykonati, jako tak, když by knížata a stavové kommissí císařskou poslušně přijali, ji se poddali a milostí i dobrotou jim poskytnutou nezhrzeli, i toho samotného za svého pána a vrchní kníže v Slezích poznávali, jemuž jsou se před tím rozbrojem vzniklým tuhou a těžkou povinností zavázali a přikli, zvláště poněvadž by v tomto nynějším způsobu, v němž se ostatní země přivtělené a sjednocené vši té konfederací, mezi nimi na onen čas zavřené, zcela a zouplna odřekly, odkudž žádnou pomocí a assistencí neb zastoupením v čem tom těšiti se nemohli a neměli; ovšem pak proto, že jsou až posavad odtud žádného jiného užitku a pohodlí nenabyli a nepocítili, jediné toho, že nyní jakožka vlast svou v ohni prudkém plápolající spatřovati musejí, avšak z něho ji pomoci ani z nebezpečnosti přítomného vytrhnouti nijakž nemohou, ať se mlčí o jiných těžších a větších příčinách pohnutelných, jichž kurfiršt zanechává na straně, věda o tom dobře, že by knížatům a stavům byly již prvé hrubě známé, a oni jich při sobě sami daleko lépeji posoudí, nežli by on jim o tom psáti a to vše navrhnouti mohl.

Přitom pak že sobě pána Boha a své dobré a čisté svědomí za svědky bere, že s knížaty a stavy v příčině té upřímně a dobře míní, aniž čeho jiného pod tím vyhledává, sobě viní a žádá, jediné aby oni pokoje a oddechnutí dosáhnouti a od všelijaké zkázy a zhouby zproštění a při svých privilegiích, právech a spravedlnostech, předně pak při svobodném pravého křesťanského a nezfalšovaného náboženství provozování přichráněni a obhajování býti mohli, jakož toho všeho předkové a rodičové jejich milí od slavných císařův z domu

rakouského posílých dosáhli, i nynější císař a král JM. při 1620 ujetí se regimentu svého královského jim potvrditi ráčil, ano i při náboženství tom, v němž sou i sami schováni a rodičové i předkové jejich životy své dokonali.

Jestliže tedy knížata a stavové jeho přátelskému vyhledávání a prosbě, ano i mínění milostivému místo a průchod u sebe dají, jakož kurf. o tom nikoli nepochybuje: tedy že nemají odtud nic jiného se nadáti ani očekávati, jediné znamenité pochvaly a pověsti slavné od svých milých a vzácných potomkův, k tomu že nabudou přitom svědomí upokojeného a veselého; Bůh pak všemohoucí že ráčí jim toho předsevzeti jich bohatě žehnati a popřiti milosti té, aby všeliké neštěstí od vlasti jich milé odvráceno, a ona k dobrému a utišenému losu přivedena býti, a celé to jednání vinšovaneho a Bohu dobře líbezného cíle a skončení dojiti mohlo. Pakli by, nedbajice zprosta nic na tuto jeho výstrahu a napomenutí věrné a upřímé, vždy předce na svém úmysle předešlém neustupně státi chtěli, on sice že od osoby své musí dáti tomu místo a poručiti tu věc pánu Bohu a času, pocituje vždycky každého času z toho jich neštěstí a dalšího vlasti jich zhubení většího zármutku nežli radosti.

Přes to však všecko že jich ještě za to přátelsky prosí a milostivě napomíná, aby na toto jeho navržení bedlivě pomněli a v tom, že by byl kurfiřt rád to viděl, aby oni byli v lepším a příhodnějším způsobu, nežli nyní jsou postaveni, se upamatovali. On od osoby své že stále a neproměnně při JM. cis. a král. setrvati, i na všeliké prostředky a cesty pomýšleti nápomocen býti chce, kterak by všechna ta potupa a despekt, kteráž se nejvyšší vrchnosti stala, od ní odvrácena, povinná a od pána Boha všemohoucího přikázaná poslušnost k vrchnosti v celosti své a váze zachovávána byla, sv. římská říše z strany lén a kurfiřtství svých v ničemž zkrácení a úhony nejmenší nenesla, mnohem pak kollegium kurfiřtskému z toho žádná úhona a pomluva nepocházela.

Načež že knížata a stavové mohou se svobodně ubezpečiti, a toto jeho vyhledávání i žádost, výstrahu i napomenutí jinak neujímati, než že kurfiřt ve všem tom s nimi věrně a upřímě, jak nejlépe býti může, míní a zachází, jsa i hotov a volen všechněm jim příjemné služby a přátelství, ano i milostivou vůli neb volnost prokazovati. —

Když to psaní kurfiřta saského doneslo se krále, již ve Vratislavi zůstávajícího, i odeslal k knížatům a stavům na ten čas v témž městě při sněmě pospolu shromážděným 22. d. prosince také psaní přátelské v tento rozum:

Že jest sobě tak dobře tento nynější čas nebezpečný, a

ce se v něm onde i onde strastného děje, jako i to pováženi bedlivé poslušných knížat a stavův, kteréž jsou dnův pamí-
 nulých měli mezi sebou z strany nebezpečnosti nastávajícího, slušně a náležitě ku paměti přivedl, i všeho toho při sobě zdravě posoudil a k srdci svému hluboce připustil, kterak totiž neřkuli to veliké nebezpečství v mark. morav. nyní den po dni čím dále, tím více se rozmáhá, a že stavův moravských věrná pomoc a obrana, kterouž posavad knížetstvím slezským prokazovali od sebe, jestli že ne dokonce přestřižena a odňata, ale vždy z větší části zastavena a zadržena býti by mohla; ale nad to výše že i sami poslušní knížata a stavové v tomto nynějším příběhu proti síle nepřitele tak mocného nevšelijak dostatečně lidem svým vojenským zásobeni budou, a zvláště když jsou byli i bez toho umínili sobě již s kurfirštem saským v pokojné a přátelské jednání i porovnání se vydati. Čímž dávala by se králi tím větší příčina k tomu, aby se prostředkův a resolucí takové ujal, skrze něž by osobu svou vlastní tím lépeji a dokonaleji opatřil a zjistil, knížata pak a stavové poslušní aby v svém mínění, kteréž před sebou mají, tím bezpečněji a beze vší všudy překážky postupovati mohli, a tou měrou aby král mohl se někam jinam, ač nedaleko od Slezska, v místo sobě bezpečnější odebrati. A jakž lidu obecnému i celé zemi slezské na tom osoby jeho královské opatření a ubezpečení největší datum a pohodlí jejich záležití; tak zase na druhou stranu že král má ku poslušným stavům tu celou důvěrnost, že jemu v příčině té nic za zlé míti a toho úmyslu jeho scestně vykládati nebudou, nýbrž přičtou to, dle rozumu a prozřetelnosti své, pouhé a nevyhnutelné nouzi a potřebě nynější, mezi tím pak podlé povinnosti a závazkův předce jemu věrní zůstanou, a jakožto k vrchnímu knížeti a pánu svému náklonnost srdce upřímostí míti budou, tak jakož i on to od osoby své jim vždycky činiti hleděl a v tom se podlé práva a slušnosti k zemím svým patrně pronášel a choval, nejso na jiném ještě i na další a budoucí časy, než aby poslušných stavův s pomocí, ochranou a retuňkem, jimž jest se jednou zamluvil, jak od osoby vlastní, tak i jiných potentátův okolních žádnou měrou neopouštěl.

S tím pak že král dle svého předešlého ohlášení byl by dobře a milostivě spokojen, aby se knížata a stavové s kurfirštem saským v tu traktaci přátelskou, kterouž v úmysle mají, s pánem Bohem předce vydati mohli. A jakož král nemá do nich žádné jiné naděje, než tu, že i osobu jeho do též traktací pojíti nepominou, tak také že bude očekávati od nich relací dokonale všeho toho, jakž se jim takové jednání

poštěstí a zvede; přitom jich milostivě napomínaje, aby se 1620 v příčině té tak poslušně a povolně zachovali a při jednom spolku a těle zůstati se snažili, jeden od druhého se netrhající, ani komu jinému v tom se rozpakovati a rozdělovati nedadouce. Podobně že budou moci předce v věci té s korunou uherskou, s ním sjednocenou, v srozumění dobrém zůstávati, tak a na ten způsob, aby skrze to (jak se již poně markrabství moravskému, pokudž by se s císařem na jisté výminky urovnalo a smířilo, vpadem tureckým a tatarským hrozí) do většího neštěstí a nebezpečnosti sebe nepřipravili.

Dále poněvadž poslušným knížatům a stavům na tom by velmi mnoho záleželo, aby lid jich služebný, kterýž ještě dosavad na pšteluňku jejich jest, co nejdříve v platu svém spokojen a při dobré vůli neb chuti zdržán byl, jako i ta pomoc králi od nich svolená na zaplacení 1000 koní za tři měsíce žoldu aby k svému náležitému vypravení přijíti mohla: pročť že král má k knížatům a stavům poslušným tu důvěrnost neomylnou, že jak předešle, tak ovšem i nyní takovou důležitou potřebu na pilném pozorů míti budou, jí při sobě zdravě rozváží, jemu o všech všudyž potřebných případnostech zprávu náležitou časně činiti, ano i v jiných všechných příčinách nahodilých králi poslušnost a věrnost prokazovati, i s ním v dobrém srozumění trvati nepominou. Jimžto i on také neměně napotom, jako i předešle vždycky to činíval, vši milostí a přízni svou královskou stále a neproměnně nakloněn býti a zůstávati chtěti ráci. —

Knížata tedy a stavové, vyrozuměvše s dostatkem při tom sjezdu svém Vratislavském, jak mínění kurfiřta sas. a kommissí císařské, tak ovšem i tomu pronešení krále Fridricha, hned zatím zasedli na ty věci s bedlivostí obzvláštní, považujice na jednu i druhou stranu jich, co by s jich nejlepším a nejbezpečnějším pohodlím býti mohlo.

Poněvadž pak král z odpovědi té, kterouž knížata a stavové dali mu na to jeho přednesení, tak mnoho vyskoumal, že by oni rovně co Moravané byli již v úmysle svém předešlém trochu choullostivější a měli na velikém rozmyslu a v podezření tu kurf. sas. kommissí neb exekucí válečnou, tak že přišlo by jim velice za těžko, jak císařské tak i kurfiřta saského moci vojenské, zvláště po tak vzáctném vítězství, déleji na odpor se stavěti, ano že stavové byli by k témuž kurf. saskému dosti dobře nakloněni, král pak že by jich špatně hájiti a zastávati mohl, v čemž se mnozí z nich neukryté znáti dávali; z těch tedy příčin král rozmyslil se v té věci jináče a naposledy proneal se knížatům a stavům v úmysle svém takto:

Že snešení jich sněmovní, kteréž učinili mezi sebou na

20 jeho propoací, a zvláštní milostí sobě oblíbíti a od osob z prostředku jejich k němu vyslaných přijíti jest ráčil. I poněvadž porozumívá z něho, kterak knížata a stavové poslušní byli by k němu věrně a srdečně nakloněni a jemu všeho dobrého přáli, pročez že jim z též náklonnosti milostivě děkovati a za ni všelijakým příjemným způsobem se odměňovati zakázati ráčí.

Dále že jest sice král neřkuli všeho toho také sám při sobě dostatečně a zdravě považoval, alebrž i o to, jak by to vše k skutečnému vyřízení přivedeno býti mohlo, opravdově se staral; s tím však se všim že musí toliko poslušných knížat a stavův v tom ponapomenouti a toho jako ponavrhnouti, kterak císař pohříchu den po dni čím dále, tím víceji, jakž zprávy o tom jdou, v moci své válečné se sílí, a že se již i většího dílu mark. moravského zmocnil, a král také sám očitě to spatruje, že by těmto zemím nijakž možné ani podobné nebylo, aby se tak velikomocnému císaři opíratí měly, poněvadž by dotčené země tou měrou v mnohém nebezpečení zůstávati musily: z těch příčin že král musí se pro obhájení osoby své vlastní na ten čas někam jinam do bezpečnějšího místa uchýliti, avšak úmyslem ne tím, aby z knížetství slezských dokonce odjel, nýbrž aby jen někde blízko u sousedův jejich na čas se pozdržel, kdež by ho od knížat a stavův jisté a konečné zprávy neb pošty docházeti, a on pod tím zase k nějaké defensi a obraně zbrojné neb válečné přichystati se mohl.

Nicméně, jakož jsou poslušná knížata a stavové králi i to skrze vyslané své přednesli a ponavrhnouti dali, aby ráčil sobě oblíbíti to, že knížata a stavové schvální poselství k kurf. saskému vypraviti chtějí, pročez že i k tomu vůli svou dává, aby s ním o své věci avobodně jednati mohli, bez přimíšení však v to osoby jeho královské, tak aby byla dokonce pominuta mlčením, přitom pak poslušných knížat a stavův milostivě napomínaje, aby při něm vždy předce stále a neprodleně setrvali, s tím přitom dalším zakázáním svým, že i on také po své straně to vše jim činiti a budoucně vši milostí svou královskou zase zpomínati chtíti ráčí, v té celé a nepochybné k nim naději a důvěrnosti, že se v tom nijakž jináč chovati nebudou, s tím je všecky v milostivou ochranu nejvyššího poroučuje.

Netoliko tedy knížata a stavové slezští učinili vyslání k kurf. saskému, uživše k němu kníže Minsterberské z Olešnice a pana Malcána (což stalo se teprva léta přístího 1621 12. d. ledna), alebrž i král sám vypravil k němu v kommissi Jiřího Fridricha hr. z Hohenloe a Langenberku a instrukcí takovou:

Jeho Milost český král, pán jeho milostivý, nejosvícenějšímu a vysoce urozenému kurf. a pánu, podle vinše nového a šťastného roku, služby své i jiné všecko dobré vzkazuje a přitom uvozuje v známost věci tyto:

Předně, že nepochybuje o tom král, než že jest kurf. z jeho psaného a vůbec vytištěného ohlášení tomu vyrozuměl, z jak podstatných a vysoce důležitých příčin jest se správy koruny české i zemí k ní přivtělených na onen čas ujal, a že se nikda do toho sám netřel, mnohem pak méně dříve, nežli to volení prošlo, nýbrž teprva, když od stavův dotčeného království jemu v známost uvedeno bylo, o tom vědomost jakou měl: pročez že jest tůž věc za zvláštní povolání a řízení božské držel a uznal, ano i pro to samé tím snázeji k tomu se pohnouti a namluviti dal, aby dotčená koruna ně komu cizímu do rukou se nedostala, a budoucně tudy sv. římské říši všelijaké nepřiležitosti vzniknouti a povstati nemohly.

Za druhé, aby náboženství evangelické v témž král. a zemích k němu přivtělených v celosti své zachováno a při svobodě své zůstaveno bylo.

Třetí, aby jmenované kurfirštství v dědictví, tak jakž již jistou smlouvou králi hispanskému bylo postoupeno, na zřejmou celého kollegium kurfirštského ujmu a zkrácení se neuvozovalo.

Čtvrté, aby svobodné volení krále a císaře římského při straně evangelické příčinou většího počtu hlasův, kteréž by in conclavi, v radě kurfirštův, měli, zůstávalo a tou měrou sv. římské říši, předně pak a obzvláštně kurfirštům evangelickým a zemím jich, časem svým jeho otrocké na šíje jich vzloženo nebylo. Pročez že král byl v té celé a neomylné nádeji postaven, že evangeličtí kurfirštové a stavové neřkuli sobě to mínění a předsevzetí jeho oblíbí, ale také jeho v tom hájiti a zastávati budou. Nebo kdyby byla strana odporná chtěla jemu se v příčině té na odpor postavovati, že by bylo mohlo se prostředkováním všech stavův říše buď pořádem práva aneb skrze jednání přátelské velmi snadno a dobře tomu všemu vzhoditi a nedorozumění to na místě a konci postaviti; jakož pak že jest se král vždycky tak k tomu ač nadarmo podvoloval. Ale když jest strana jeho odporná s pomocí a fedruňkem krále španielského i jiných cizích potentátův, kteříž s ligou papežskou v říši tajné srozumění měli, tak přenáramně zsilila, že král byl k tomu přinucen, aby se i on také nevyhnutelné defensí a obhajování pře své ujal, podtím však vždycky toho žádostiv byl a na to se odvolával, jak by táž věc ku přátelské traktaci přijíti mohla. Z těch tedy příčin

1620 že jest král jeho osobu chatrnou k kurf. netoliko vypravit, nýbrž, poněvadž se s gleitem svobodným něco trochu prodlelo, a knížata i stavové knížetství slezských mezi tím sjezd svůj drželi, i je podobně k tomu nakloniti a namluviti musiti ráčil, aby i oni také touž měrou rychlé vyslání k jeho kurfirštské milosti učinili.

Na to tedy že král kurfiršta za to velice přátelsky žádá, zdali by se kurf. líbilo, prostředky takové k tomu předložiti neb vyvrhnouti, skrze něž by výš dotčeným nebezpečným předsevzetím přítrž dokonalá se státi, sv. římská říše spolu s oudy svými v dobrém, pohodlném a pokojném způsobu zdržána, JM. králi podlé všech JM. přátel krevních i příbuzných, i kteřížkoli k němu přináležejí, statkové zodnímání zase navráceni, škody jim tou příčinou zdělané náležitě vynahrazeny, veřejná amnestia aneb v zapomenutí uvedení a umoření všech a všelijakých nepřátelství a protivenství v tom čase s strany obojí prošlých nařízena, stížnostem říšským dokonale zpomoženo, svobodné náboženství evangelického provozování obdržáno, kurfirštsví české při svém volení svobodném zcela a zouplna zanecháno, totéž království spolu s zeměmi k němu přivtělenými v příčině náboženství a jiných svobod politických k své dřevní podstatě zase poznovu přivedeno a ve všem tom náležitě utvrzeno, království uherské v takovém zřeteli a šetrnosti, aby na dokonalé pozoufání i v jiné nepřiležitosti škodlivé nepřišlo, nieméně i království polské držáno a opatřeno býti mohlo, aby ani to do nebezpečenství nějakého uvedeno, a skrze to potom i sv. římská říše spolu s jinými zeměmi křesťanskými k škodám nenabytým přijíti nemusila. Pro snadší pak jednání takového fedruňk a zpomožení, aby tím náležitěji a lépeji průchod svůj míti mohlo, bylo by dobré a užitečné, ano i bezpečnější, příměří po všech všudyž krajinách za dva měsíce i hned naříditi, i k skutečnému zachování je přivésti. V tom pak ve všem že král zamlouvá se kurfirštovi dle své nejvyšší možnosti, což by jen přitom bez urážky a zkrácení jmena svého dobrého a reputací dobře nabyté učiniti mohl, tak mírně se chovati a vhod činiti, že jeho kurf. milost, jakožto kurf. a pán evangelický, nad tím nade vším zvláštní své zalíbení míti bude.

Pokudž by pak kurf. v času tom jaké delší a gruntovnější informací neb zprávy milostivě potřeboval a od něho žádal, že má sobě hrabě s dostatkem poručeno, aby se přitom dle nejvyšší možnosti k kurf. poslušně a poddaně zachovati hleděl.

Což vše že kurfirštu nyní dle dané sobě instrukcí přednáší a jemu se k stálé a trvanlivé milosti poručena činí, tak

aby všechny ty nevole a nedorozumění k svému místnému porovnání přijíti, krve křesťanské prolévání se uvarovati, země všechny před dokonalou záhoubou a vyssátím od lidu válečného v nich dosavad ležícího ušarovány býti mohly; jakož pak že i před tím jemu hraběti bylo o tom poručeno, aby před sněmem Pražským o túž věc k kurf. psaní učinil, jakkoli potom táž kommissi v tu dobu přechodu svého volného míti nemohla.

Potom pak opět při Plzni že bylo to vzloženo naň, aby knížeti bavorskému skrze psaní, posléze pak nejvyšší leitnant Šlammersdorf oustně jemu to předestřel a o osobní shledání krále s knížetem jednal, pro snadnější věcem těm všechněm zpomožení; ale i tu že z toho sešlo, až naposledy vkročilo v to to přenešťastné potkání polní před Prahou, a skrze zvláštní navštívení božské, na díle pak příčinou nečlosti a lhostejnosti soldatův, k tomu přišlo, že jest lid královský před nepřítelem svým ustoupiti musil, a jakž se ve všech věcech světských obyčejně to přihází, že i běh válečný štěstí i neštěstí zároveň jest poddán.

Ale s tím se všim že brzo poskytne se JM. králi a pánu dobrá příležitost k tomu, aby s pomocí boží a skrze zastoupení i fedruňk JM. přátel krevních i jiných důvěrných ten nedostatek doplněn a omyl napraven býti, král pak v hotovosti náležité postaven býti mohl. Nicméně však že by pod tím sv. říše, jako i král. čes. s jinými k němu příslušejícími zeměmi, čím dále, tím víceji na dokonalou mizinu a záhoubu přivedeno býti, koruna pak uherská spolu s jinými zeměmi tudy na nejtěžší pozoufání a tak i (čehož Bůh milostivý uchovati rač!) někomu třetímu do rukou velmi snadně dostati se mohla, jakož pak na království polském, kteréž již toto po třetí v krátkém čase veliké porážky a ztráty na lidu pocítilo, již dobrý počátek toho tak se stal, a sultán turecký na tom konečně se ustrnul, že příštího jara sám osobně se vši mocí a silou svou do pole vytrhnouti a na dotčené království útok učiniti chce.

Tou tedy příčinou že jmenované království a následovně i celá sv. říše národa německého v nebezpečenství největším postavena jest, když se to posoudí bedlivě, že nikdež na žádném místě mezi potentaty křesťanskými žádné dobré a upřímé korrespondenci, srozumění a důvěrnosti se nenachází, ovšem pak že pro zemlení moci a síly jejich válekou touto v zemi jejich, ano i v říši naprosto žádných prostředkův k tomu se nenachází, jimiž by se tomu tak velikomocnému nepříteli odpor činiti měl; ať nyní toho pomine se mlčením, že strana katolická proti tomu konečně to mezi sebou zavřela,

1620 aby náboženství evangelické do čista vykořenila a místo něho inkvisicí španielskou do země těchto uvedla, skrze kterýžto regiment a správu že by všickni kurfirštové a stavové sv. říše jako i ostatní království a země se vší svou reputací, důstojenstvím a dobře nabytými privilegii a výsadami do gruntu potlačeni a ze všeho toho násilně obloupeni býti musili.

Tím tedy všim byv JM. král a pán jeho milostivý v srdci svém pohnut, že uznal býti věci potřebnou, aby kurfiršta skrze toto vyslání navštívil; v čemž že se hrabě kurfirštu poddaně a poslušně k milostivé resoluci poroučí, zůstává JM. vždycky každého času k líbezným a příjemným službám hotový a volný. —

Kurfiršt, vzav dotčené přednesení v své povážení bedlivě, dal na ně zase hraběti resoluci neb odpověď svou 21. d. ledna v smyslu tomtó:

JM. kurfiršt saský poručil jest kurfiršta falckého vyslanému hr. z Hollachu na přednesení jeho následující odpověď uděliti:

Že dotčený kurf. sas. JM. nemíní a neuložil sobě toho, aby se s kurf. falckým JM. v jaké spory vydávati měl z strany příčin a motiv těch, kteréž sou dotčeného kurfiršta falckého k ujetí se správy král. čes. a země k němu přivtělených pohnouti měly, poněvadž kurf. sas. nikda jest sobě toho zlého processu českého od jeho začátku až do přítomné chvíle v ničemž neliboval a jeho neschvaloval, nýbrž kurf. falckému od toho ničemného jemu podaného a od JM. římského císaře, též uherského a českého krále, kasirovaného a umořeného volení podlé a spolu s jinými kurfiršty a knížaty předními odrazoval a ty od něho přivedené motivy a příčiny za tak podstatné a platné nikda neuznával, aby buď kurfiršta aneb jiné pokoje milovné a s císařem římským v dobrém srozumění zůstávající stavy k ujetí se pře strany téhož kurf. falckého přemluvíti a ponuknouti měly neb mohly: jakož pak také téměř všickni stavové sv. římské říše aneb JM. cis. a královské pomoc a fedruňk věrně jsou učinili, aneb sice v neutralství zůstávati se snažili, českých těch věcí v ničemž účastné se nečiníce, ovšem proto, že bedlivě při sobě to vážili, že lidé ti, od nichž takové ničemné a umořené volení pochází, ani k zavržení ani k volení krále žádného práva ani svobody neměli, a v ty časy v král. čes. žádná prázdna stolice královská nebyla, nýbrž mnohem raději dotčené království nynějším císařem římským a českým králem voleným, korunovaným, pomazaným a lénem náležitě obdařeným opatřeno bylo, tou příčinou ku předsevzatému zavržení a volení bez úhony a zkrácení své vysoké a přetěžké povinnosti a zá-

vazku, témuž králi vykonaného, a také svědomí vlastního 1620 žádnou měrou přijíti a přikročiti nemohli.

Nicméně že jest kurf. saský ničehož sobě srdečněji nevinšoval, jako toho: aby byl kurf. falcký J. Mil. do toho českého nedorozumění nikoli se nemíchal, JM. cis. a královskou v jeho království a zemích, kteréž mu podlé Boha, práva a slušnosti vlastně a spravedlivě náležely, s pokojem zanechal a nebouřil a ve všem tom toliko svých přátel upřímých, kteříž s osobou i s zeměmi a lidmi poddanými jeho upřímě a dobře minili, rady a zdání dobrého následoval a ním se spravoval. Ale poněvadž přes to všecko kurf. falckému jináč se líbilo, že sou kurf. saský i jiní věrní a horliví stavové také ho při tom zanechali, pánu Bohu a času skončení věci té poručivše. Pod tím pak nicméně že při císaři věrné a stále setrvali a jemu v jeho nastalých úzkostech a protivenstvích, jakž nejvejš bylo možné, pod ramena sáhli a ku pomoci přispěli, až naposledy pán Bůh všemohoucí a dobrotivý tak mnoho milosti své svatě propůjčil, že skrze to vznešené a slavné vítězství Pražské, věc a rozepře ta k takovému způsobu přišla, z něhož se nyní již vynachází to a jednoho každého vůbec sám skutek poučuje tomu, že spravedlivý Bůh pře spravedlivé zastávati a nad vrchností, jakožto nad zřízením svým, ruku ochrannou držeti a to, aby jí všickni sobě draze vážili a ctili, míti chtějí ráci.

K tomu sice že kurf. sask. také sám se zná, že římská říše v nemalém nebezpečení na ten čas vězí, a že při takové příležitosti mohly by se Turku velmi lehyče dvěře i brána otevřítí, aby to své dávní mínění k vyřízení skutečnému sobě přivedl a zmocnil se zemí těch, kteréž před tím vůbec za pevnou zeď a baštu též sv. římské říše držány bývaly; při tom však že nechává těch, ješto k tomu příčinu a podnět dávají, a u nichž žádné úpění, prosby, napomínání a zamluvy nic neplatí, aby z toho právi byli. On od osoby své že jest sebou dobře jist, že jest k ničemuž tomu žádné nejmenší příčiny nedával, nýbrž byl by mnohem raději viděl, aby jináč se dalo, kdyby byli jen jiní rady jeho uposlechnouti a následovati chtěli a žádosti panování a ujímání se zemí cizích dobrým a zdravým radám nepředstavovali.

Dále že kurf. saský tak o tom soudí: že by bylo již příliš pozdě při těch rady a prostředků dobrých vyhledávati, kteřížto to celé předsevzetí za neslušné uznávali, a jichžto zdání dobrá a výstrahy srdečné upřímě zakládala se za hřbet a jako u vítr se pouštěla; nýbrž on že od osoby své nevidí a naprosto neví o žádném prostředku jiném, kterýž by sobě vymyslíti aneb vynajíti mohl, a skrze nějž by nedorozumění

1620 tomu se zpomoci a k nějakému mírnému a pokojnému spůsobu přivedeno býti mohlo, mimo ten jediný, aby kurf. falcký nejdříve odtekl se a vzdálil všelikého nepřátelství proti JM. císa. a královské a zanechal na pokoji království i zemi jemu náležejících, dokonce v ničemž se jich neujímaje. Proti tomu pak aby se JMC. kofil a za odpuštění přečinění svého, jímž jest velebnost jeho císařskou a královskou těžce urazil, pokorně ho prosil a ničehéhož víceji, jediné samé milosti císařské a královské, při něm nevyhledával a s trpělivou myslí na ni očekával. Nebo nestaneli se toho, ale kurfiršt falcký bude předce dávati příčinu k dalším nepřiležitostem, k zpuštění a záhubě zemi i ku prolévání krve nevinné, že by mohlo potom snadně pojití z toho i k vyřízení skutečnému přivedeno býti to, čehož by se snad kurf. falcký dokudž živ nenadál, a mohlo by jak vlastní osobě, tak ovšem i zemím i lidem poddaným jeho k znamenité úhoně, škodě a zkrácení sloužiti.

Nebo že císař již jest se jednou dokonale ustrnul na tom: aby po tom jemu od Boha propůjčeném vítězství beze všeho oddechu a přestávání předce dále kráčel, všelijaká ještě budoucně nastávající nebezpečnoství a neřesti od dosažených poznovu království a zemi svých, až i od celé sv. Římské říše odvrátil a o to se živě a opravdově postaral, kterak by Turku a všechněm náhončím a následovníkům, jeho přidržujícím se, ty dvěře a brána do zemi křesťanských otevřená zase mocně zatarasována byla, a nešťastí to, jímž se vlasti jeho milé hrozí, za času se předešlo.

S tím že kurfiršt saský kurfiršta falckého vyslanému vši milostí svou náchylný zůstávati ráčí. —

To i jiné mnohé věci knížata a stavové slezští majíce na velikém pozoru, byli v divném rozmyšlení postaveni. Což znamenav při nich král Fridrich, a čím dále tím víceji obávav se moci a síly císařské, nejdříve dal odpověď hraběti starému z Turnu 22 d. prosince na jeho psaní, kteréž učinil králi při začátku téhož měsíce, a potom hned na zejtrí 23. d. napomenul skrze vrchního hejtmana knížetství slezských knížat a stavův resolucí oustní i psanou takovou: aby stavové, pamatující na povinnost a závazky své, keréž sou mu vykonali, při něm stále a neproměnně setrvali a sebe na nic odporného a proti nim čelícího žádnému živému člověku přemluvíti nedali.

Dotčený hrabě z Turnu, dostav se po bitvě Pražské k Betlénovi Gáborovi — kterýž při svém z města Prešpurku odjezdu vzal s sebou korunu se všechněmi klenoty a ozdobami království uherského a složil ji v městě Staré Bystřici — a byv od něho za generala-leitnanta přijat s tím zakázáním,

že mu některý tisíc Uhrův přidá, aby se s nimi do mark. mo-¹⁶²⁰
ravského obrátil a je před vojskem císařským obhajoval, ode-
slal králi Fridrichovi list, v němž činil mu zprávu obšírnou
o všem všudyž, jak se co na ten čas v Moravě děje, a že lid
moravský chtěl by na krátce býti zaplacen, doloživ v něm i
toho o manželce své, že jest do Vídně k císaři sjela a od
něho milosti neb pardonu užila.

Na to psaní dáváje mu král zase odpověď svou, takto mu
odepsal:

„Náš milý hrabě! Vaše psaní přijali sme 20. d. prosince
dle st. kal. a z něho, ač neradi, vyrozuměli tomu, v jaké ne-
kázni a neposlušnosti nalézal by se lid válečný moravský, a
že ti lidé mnohem víceji hledí lakomství nežli poctivosti a
jmena svého dobrého. Zde pak ve Vratislavi stojí věci naše
dobře; nebo knížata a stavové strojí se k defensi a ku pro-
středkům vzácným a znamenitým. Přitom také dochází nás
zpráva ta, která stavové moravští na větším dile, nepama-
tující na závazky své, ani na konfederaci tak draze a ná-
božně stvrzenou, neřkuli se v jisté jednání s nepřítelem na-
ším vydávají, anobrž že se již jemu dokonce poddati a milosti
při něm hledati chtějí. Jak tedy to jejich předsevzetí, jim
k zastávání a ospravedlnění naprosto nemožné, přichází nám
mimo vši nadálost naši a s podivením velikým; tak zase na
druhou stranu necht jsou tím jisti, že časem svým potkají se
s dobrým užitkem a ziskem, kterýž jim z té jejich příliš náhlé
kvapnosti pojde a se urodí.

My na ten čas poručíme to vše tomu všemohoucímu
a přijímáme od něho s myslí trpělivou metličku neb pokutu,
kterouž na nás vložití ráčil. On rač toliko všecko to k své
cti a slávě, svých pak věřících k dobrému spasitelnému
obrátku a přivéstí.

Co se sice manželky a syna vašeho dotýče, myť jim od
osoby naší toho jich štěstí nikoli nezávidíme, nýbrž zane-
cháme toho všeho při nich, jak budoucně budou moci z toho
býti právi.

Z strany pak příhody té nešťastné, kteráž se již zběhla,
my jsme se nikdy k Čechům ani k Moravanům svévolně ne-
třeli a nenutkali, nýbrž byli bychom mohli výborně na na-
ších zemích dědičných přestati, a tak na jejich snažné toho
při nás vyhledávání opustili sme všecko a ujali sme se jich
dle naší nejvyšší možnosti; ale nyní dostáváme od nich za
to poděkování takového, že se bez nás v traktaci postranní
vydávají, a když jsme my všecko naše jmění za příčinou
jejich v šanc vsadili, tedy oni proti tomu opouštějí nás a
poddávají se jinému. Jestližeť se jim to předsevzetí jejich ku

1620 pochvale jaké a poctivosti vztahuje, toho my celému světu k rozsudku spravedlivému podáváme. A jakž žádná lakomství ani žádost cti nezřízená do Čech nás nevyvábila a neuvedla; tak zase ani žádná chudoba a strast nemá nás od Boha našeho odtrhnouti, aneb přivéstí nás k tomu, abychom se v něco proti cti a svědomí našemu dobrému vydávati měli.

S tím poroučíme vás pánu Bohu všemohoucímu v jeho mocnou ochranu a zůstáváme k vám vši milosti naší přičylní.⁴ —

Brzo po skonání věci svrchu oznámených vypravil král z Vratislavě napřed do Berlína královnu, kteráž byla v tu dobu hrubě obtížná, aby sobě tam po těch těžkostech a zármutku trochu pooddechla. Sám pak, vida, že kurf. saský učinil opět druhé psaní pronikavé k knížatům a stavům slezským, vždy veda túže k tomu, aby se ku poslušnosti císařské zase navrátili a jej za pána svého uznávali, když to učiní, že on proti tomu chce netoliko je s císařem dokonale smířiti, ale nad to výše tak mnoho při něm obdržeti, aby při obojím pokoji a výsadě jak z strany náboženství, tak i všechných privilegií a svobod svých starobylých zcela a zoupna zůstavení a zachování býti mohli, a vyšetřiv to patrně, že stavové k kurf. sask. měli by zřetel veliký, též jak by jim přišlo těžce, v tom nedostatku jejich lid válečný déleji chovati: z těch příčin po zavření sněmu slezského, poněvadž na něm pro nepřítomnost jiných zemí přítvlených o nic podstatného a konečného snešeno býti nemohlo, nýbrž i ty všecky dávaly na sobě znáti neukrytě, že ke kříži lezou a milosti při císaři hledati miní, rozžehnav se jak s knížaty a stavy slezskými, tak i s osobami těmi, kteréž z stavův král. čes. až do Vratislavě jej doprovodili, propustil je všecky z poddané poslušnosti, kterouž byli jemu zavázáni, zanechav jim toho na svobodné vůli, aby s kurf. saským v dotčené jednání se vydali a pod ochranu císařskou a milost utekli; a naposledy sám také se vším dvorem svým za královnou a synem Ruprechtem do Berlína k kurfirštu brandenburskému, švagru svému, se odebral. Jemuž knížata a stavové darovali na cestu 80.000 zl. —

V tutůž dobu a dokavadž král ještě při sněmě ve Vratislavi se zdržoval, obec aneb pořádkové neb cechové téhož města podali úřadu nižepsané supplikaci v příčině provozování služeb církevních na hradě Vratislavském, kteráž obsahovala v sobě žádost takovou:

Jakou měrou nejjasnější a velikomoceň kníže a pán, pan Fridrich, český král a falckrabě při Rejnu, král a pán jich nejmilostivější, z přirozené a milostivé náklonnosti své a péče

za věc důležitě potřebnou uznati jest ráčil, v těchto nynějších 1620 přibězích nebezpečných jednoho každého z nich v tom ponapomenouti i ubezpečiti s dostatkem, že JM. ta celá, dokonalá, stálá a neproměnná vůle jest, podle vyřčení a znění té vysokou a těžkou přísahou stvrzené konfederací, ano také i JM. milostivého zakázání a zámruvy, aby jeden každý z poddaných JM. při svobodě svědomí svého, a obzvláště při svém obyčejném a dobře nabytém náboženství svého provozování pokojně zůstaven byl, nad čímž že dosavád milostivou ruku ochrannou držeti a jednoho každého při tom nařízení svém hájiti a zastávati chtíti, ovšem pak, aby v zemi slezské v ničem tom kdy jakou nejmenší proměnu před sebe bráti mnil, na to nikda myšlením svým nepřijíti ráčil: tomu všemu že sou dotčení cechové z přeslyšené JM. resolucí a pronešení milostivého, kteréž před včerejším dnem bylo jim v městě radním přečteno, ve vši poddané pokoře obšírněji vyrozuměli.

I ačkoli sice obec Vratislavská poznává při sobě s právem tu otcovskou a vlastní rukou JMK. sepsanou resolucí za zvláštní a vysoce vzáctnou milost královskou a za ni pánu Bohu všemohoucímu předně, jenž srdce milostivé vrehnosti jejích v rukou svých má a ním mocně vládne, potom i JKM. s poslušnou a vděčnou myslí náležitě děkují a toho se JM. zase dle své poddané možnosti vším dobrým odsluhovati připovídají; s tím však se vším, jakož se obec z té JMK. nyní připomenuté milosti a resolucí velice raduje a těší, tak zase že přídavek ten a klauzule při zavírce její dostavená působí jim starost a rozmyšlení nemalé, a to v tom, že JMC. ráčí se milostivě dověřovati svým poslušným a věrným poddaným, že jak tu v městě Vratislavi, tak i jinde všudyž po zemi lidem náboženství obnoveného se přidržujícím budou toho přiti, aby oni podle otcovského JM. jim toho dovolení ještě dále náboženství své pokojně vykonávati a provozovati mohli.

Jakkoli zajisté dotčené obci nikda to na mysl nepřipadlo, aby buď JM. královské na jeho hradě, buď od JM. řádně zřízenému úřadu vrehního hejtmanství zemského v jeho domu knížecím, vše v městě Vratislavi, v přítomnosti jich v provozování náboženství jaká vyměření činiti měla; nieméně však že jim to působí přenáramnou starost a rozmyšlení, že některé velmi málo osoby privatní, ježto se k náboženství obnovenému přiznávají a před tím, nežli jest se JMK. regimentu knížetství slezských ujiti ráčil, vždycky každého času kostelův jejich i ceremonii a řádův v nich obyčejných užívati se nezpěchovaly, v nepřítomnosti JMK. na jmenovaném hradě královském tu v městě Vratislavi náboženství a služby církevní řádem svým provozují a vykonávají, a nad to výše ještě

1620 i novou školu k znamenité ujmě a zkrácení jejích, dika Bohu! dobře spravené školy městské sobě zaraziti a vyzdvihnouti chtějí.

O takovém účinku a předsevzetí jak před, tak ani při ujetí se od JMK. slavné správy zemské při městě jich nikds předešle neslýcháno, ani nic toho v pravdě a v skutku shledáno nebylo. K tomu že ten od cis. Rudolfa draze dobytý a od císaře Mat. jako i od nynějšího krále JM. potvrzený majestat zjevně a výslovně na to se vztahuje a zní, aby všickni společně, i jeden každý obzvláště, obyvatelé země slezské při svém náboženství, kněžstvu i řádích kostelních, jichž kteří z nich v tom čase, když jim dotčený majestat udělen byl, a v místech těch, kdež obydli své mají, v držení a užívání byli, s pokojem a bez překážky všeliké zůstaveni byli, a od budoucích králův českých, aby proti dotčenému majestatu žádná poručení odporná, na překážku a ujmu jeho a svobody v něm obsažené, nevycházela a, byť i vyšla, žádné platnosti nenesla; anobrž že i ta od JM. král. málo výše připomenutá konfederací jak při začátku svém, tak ovšem v artikuli posledním, na dotčený majestat slezský, ano i na jedné každé země sjednocené práva, zřiz. zem. a dobře nabyté zvyklosti starobylé zřetelně se vztahuje a na nich zakládá.

Dále že dotčená obec a cechové poctivi musí se k tomu přiznati, že hned od té doby, jakž se náboženství obnovené ve Vratislavi provozovati začalo, při mnohých lidech, a zvláště při mladších mistřích, nicméně i při jejich cizí a přistavní čeládce i tovaryších vandrovních divní a příliš nepokojní neb těžcí důmyslové procházeli, bezpochyby z příčiny té, že podlé každodenní zkušenosti všelijaká novota a proměna v obcích byla by sama v sobě nebezpečná a pohoršedlná. Z čehož však v tak lidnatém městě a obci mohlo by snadno veliké a k spokojení nemožné neštěstí a potržka (čehož však Bože milosrdný uchovati rač!) když tedy vzniknouti, zvláště a předně proto, poněvadž by se k tomu novému náboženství provozování začasté mnohá mladá a všetečná cháska, ne z nábožnosti nějaké, ale z pouhé toliko drzosti sbíhati, anobrž i jejich vlastní děti a preceptorové proti vši vůli hospodářův potahovati a vábiti chtěli. Oni sice že jsou až dosavád k žádným nevolím a rozbroji neřkuli žádné příčiny žádnému neposkytovali, anobrž až do dnešní chvíle i z strany věrného a opravdového práva jak mistrův svých mladších, tak i čeládky přistavní povinnosti své zadosti činiti se snažili; s tím však se všim jaká platnost při druhé straně s tím jest způsobena, to že samo očitě spatření pohříchu zřetelně ukázalo.

Poněvadž pak dotčení cechové a pořádkové všichni ze spolka bez čeládky své a tovaryšův vandrovnic nijakž býti a v těchto nejtěžších časích bez ní živnosti své pracné a krvavé provozovati a z nich břemen a povinností městských podnikati a vykonávati nemohou, ovšem pak že pro tuto přítomnou válku v čeládce a v tovaryších hodných nedostatek veliký bez toho se nachází, a ona pro příčinu tu v tím menší kázní a poslušnosti jako v uzdě zdržována býti může: pročez že je k tomu samá jich povinnost dohání, kterouž sou JMK. a úřadu Vratislavskému zavázáni, aby nebezpečenství toho, kteréž by odtud pojití mohlo, před úřadem nezamlčovali, nýbrž mnohem spíšeji pokorně a poslušně jemu je vyjeviti museli, tak aby budoucně, kdyby se co toho proti vši vůli a nadálosti jejich zběhlo (čehož všemohoucnost božská milostivě uchovati rač), na ně naříkáno, aneb něco toho jim přičítáno nebylo.

Podlé toho že ještě i za to úřadu slušně, snažně a služebně prosí, aby sami konšelé neb páni radní podlé povinnosti své, anobrž i pro své a svých domácích vlastní potřebu a pohodlí, k JMK. za ně poddaně se přimluvili, aby JM. z své přirozené dobroty a milosti královské pro zdržení a v celosti zachování dobrého a chvalitebného snešení obecného a zvyklosti starodávní při témž městě, předně pak a obzvláštně toho mnoha tisíců lidí krví stvrzeného majestatu slezského, též pro stálejší utvrzení a rozmnožení s obojí strany mezi měšťany a obyvateli jeho společné lásky, míru, pokoje, svornosti a dověrnosti, jako i pro vzdělání obecného dobrého a pohodlí, běhu náboženství evangelického v dotčeném městě v té míře a způsobu, v jakémž jest při ujetí od JM. regimentu zemského nalezeno a zastiženo, zůstaviti a k tomu přijíti nedati ráčil, aby tou měrou v nepřítomnosti JM. tak, jakž se to posavad dalo, nějaká proměna a novota v příčině té předsevzata býti měla, jakož pak že sou k JMK. té naděje celé a ponížené, poněvadž JMK. v svrchu dotčeném psaní a ohlášení svém ráčil jest úřadu o tom milostivě poručiti, aby na to pilný a zvláštní pozor měl, aby všeliké dobré a chvalitebné, ano i svornost obecní, jakž by toho kdy obce jich potřeba a pohodlí nejvýše vyhledávala, se velebilo a vzdělávalo, zlé pak tupilo a zmenšovalo; majíce k pánu Bohu silnou naději a dověrnost, že táž přímluva jejich při JMK. nebude bez užitku, nýbrž že JM. ráčí dáti jim ji milostivě užiti.

Přítom však že se v té věci ohražují vším nejlepším spůsobem a toto ohlášení své výslovně činí: že oni cechové tímto svým vyhledáváním poníženým proti JMK. králi a pánu svému nejmilostivějšímu v ničemž nejmenším na odpor se ne-

1620 postavují a nic před sebe bráti nemíní, nýbrž toliko k tomu samému směřují, jak by příhodně a za času všeliké nebezpečné nedorozumění mezi měšťany a obyvateli města Vratislavě a neštěstí neb škoda nenabytá odvrácena býti mohla; jsouce té poddané a pokorné důvěrnosti, že JMK. této jich žádosti poslušné jim na zlou stranu vykládati, mnohem pak méně nemilostí nějakou zpominati neráčí, nýbrž mnohem raději ráčí napotom, jako i předešle, k nim vši milostí královskou nakloněn býti a laskavým králem i pánem jejich zůstati. Začež že JMK. zakazují se zase hrdly, ctí, statky i krvi svou vlastní ve vši poddané hotovosti odsluhovati, vždy každého času, kdykoli by toho potřeba jaká od nich vyhledávala; poroučejíce sebe všickni v těchto nebezpečných příbězích JMK. v milostivou ochranu a úřadu Vratislavskému k skutečnému fedruňku. —

A poněvadž v nynějších příbězích činí se začasť zmínka o městě Vratislavi, protož také tuto doložím krátce o původu a počátku jeho.

První zakladatel jeho byl Vratislav starší, jedno kníže slezské, asi před 750 lety. Potom, téměř před 600 lety, Kazimír, polský král, přenesl do něho biskupství Rycinské, tak že nyní za našeho času neb věku jest město nad míru bohaté a vznešené, a má v okršlku svém znamenité pořádné ulice a domy nákladně vystavené. Jest též ohraženo a zpevněno mocnými polverky, baštami, valem i příkopy podlé řeky Odery, kteráž na díle skrze město teče.

V létu Páně 1483 ztropili v něm následovníci M. Jana z Husince potrzku velikou, a vyházevše v ni z okna rathouzu městského purkmistry, velmi nemilostivě kyjem je zbili: pro kterýžto kvalt Zikmund dal jich drahně ztrestati mečem na hrdle.

Nejprve přináleželo spolu s celým Slezskem k koruně polské, posléze pak připojilo se s týmž knížetstvím k království českému.

O některých příbězích v Čechách na konci l. 1620.

V tytéž časy hrabě Bukvoj vypravil z Prahy jednoho bubeníka, Vlacha, podlé leitnanta mladého knížete z Anhaltu k otci jeho do Vratislavě se vzkázáním takovým: pokudž by syna svého na svobodě míti chtěl, aby zaň 30.000 tolarů širokých zhotovil a do Prahy dopraviti dal, jakkoli nejdříve Don Wilhelm Verdugo, nejvyšší císařský, kterýž ho svou vlastní rukou jal, žádal na něm výplaty 100.000 korun; potom stál dosti dlouho na 60.000, naposledy přišlo k tomu, že poručiv tůž

věc k spravedlivému vyřknutí hraběte Bukvoje a knížete 1620 z Sasů, přestal na těch 30.000 tolařích.

Ale že taková summa nebyla po jednou shledána, pročež Bukvoj, jak trochu zdravější byl, vypravil se 12. d. prosince z Prahy do Moravy za lidem svým, nechtěl dotčeného knížete, jakkoliv hrubě nemocného, zanechat v městech Pražských, ale vzal ho s sebou také na cestu.

V tom přijel z Vídně do Prahy k knížeti z Lichtenšteina kurýr bavorský, po němž bylo knížeti psáno: že by císař toho celého úmyslu byl, po Dunaji pustiti se nahoru ku Passovu a odtud až do Bavor, kdežto vyřídě některé pilné věci, ostatek cesty té vzíti před sebe až do král. čes., aby v něm sněm obecný stavům položil a obecné zemské věci v předešlý řád a pokoj uvedl. Ačkoli pak potom psalo se o tom, že by již i v Passově byl, ale posléz sešlo dokonce s té jízdy pro jiná zaneprázdnění císařská.

A poněvadž jak Pražané všech tří měst Praž., tak i vyšší stavové v tu dobu v Praze se zdržující stěžovali sobě před knížetem z Lichtenšteina i před generalem Tyllym, kterakou svévolnost lid jeho beze všeho ostychu, netoliko času nočního, ale i v bílé dni nad ubohými měšťany a obyvateli měst Pražských, nešahuje v tom ani domův panských a rytířských naprosto nic, provozuje, ano i lidem, do měst Praž. rozličné potrav a prostředky na trhy přivážejícím, nesmírně škodí a ubližuje, odkud již nejednou mezi soldaty a chasou obecní tu v Praze těžké potrzky a šarvátky se zbíhaly, při nichž nemálo osob s obojí strany na place zůstávalo, lidé pak přesporní ostýchali se s čím tím do Prahy přijížděti a přicházeti; žádajíce býti v tom od obou gubernátorův, zemského a válečného, náležitě přichráněni: i uznali vznešení to jich za slušné a potřebné. Pročež také kníže vydal hned vůbec patenty 5. d. prosince tištěné, v nichž zapovídal všechněm všudyž, sol-5. pros. datům i jiným škůdcům městským, netoliko aby podtud více pod nemilostí císařskou a hrdla i statku ztrácením v takové domův Pražských vybíjení se nevydávali, ale také ani žádnému z lidí pokojných při živnostech a obchodích jejich žádného násilí, kvaletu a příkoří nečinili; a komu by se co toho přes tuto záповěd kde v Praze diti chtělo, aby se k vartě nejbližší utekl, že před takovým kvaletem náležitě přichráněn býti má; přestupník pak všeliký aby dle velikosti provinění svého jiným ku příkladu od práva byl ztrestán beze vši milosti; naposledy pro snadší zastavení toho plundrování nočního aby žádný po hodině 5. bez světla na ulicích se nenacházel.

Což když mělo průchod svůj volný a chasa vojenská v úmysle svém zlém byla zkrocena, tedy i kupci a obchod-

1620 nici přednějši i zádnějši ohrozili se také a otvírali krámy a boudy své, zjevně v nich zboží svá prodávající.

Mimo ten mandat byli tehdaž také jiní tři v místech výsadních po Praze přibiti. V prvním dávala se svoboda k handlování všechněm obyvatelům, aby obili a jiné věci potřebné do zemi kurf. sas., což před tím bylo zastaveno, z Čech se dovážely, netoliko po zemi, ale i po Labi. V druhém pod týmž datum obsahovalo se nařízení z strany mince, od falckraběte a stavův bité, takové, aby ji žádnému měniti, vextlovati a ven z země vyvozovati nedali. V třetím, aby se z Čech nevozily a nedodávaly žádné potravní věci a profiantové do měst těch, kteréž by ještě v neposlušnosti a rebellii proti císaři trvaly; též aby žádný z obyvatelův svých věcí nejlepších nikam z král. čes. neodvážel, ani jiným odnáseti a odvážeti nedával.

Nad to výše jmenovaný kommissar císařský rozkázal publikovati jmenem císařským ještě i takový mandat: že, cokoli a jakýchkoli věci a rozsudkův právních i jinak za správy Fridricha krále jmenem a z poručení jeho prošlo a za právo uvedeno neb komu co přisouzeno bylo, to vše dokonce zcela a zprosta za nic uznává a vyhlašuje, nyní i na časy budoucí. *)

Tehdaž podobně stala se obnova úřadův konšelských v městech Praž., a kterékoli osoby byly potaženy do povinnosti té za krále Fridricha, ty všechny, vymině kolika málo pochlebníkův, a kteříž na obou ramenách nésti uměli, ven z rady i z starších obecních vyvrhli.

Jezuviti pak, posvětivše sobě zase znovu kostela svého, i toho dosáhli snadně, že jim oltář ten, kterýž na onen čas Vilémovi staršimu z Lobkovic, nejv. hofmistru král. čes., k váli od defensorův z téhož kostela vydán a od něho do kostela německého na Malé straně postaven byl, úředníci zádušní neb kostelníci obce německé, tak jakž se Němci Pražští nábož. evangelického jmenovati počali, vydati musili.

Zatím hejtman Hybner, kterýž pozůstal dosavad s lidem českým v Jindřichově Hradci, proti zaplacení mu a soldatům jeho služby za tři měsíce, vydal dotčené město císaři a sám spolu s týmiž knechty přijal také službu novou při armádě jeho, byv zanechán s nimi na další čas za správci a opatrovníka vojenského v dotčené obci; po předměstí pak musili ležeti císařští soldati, co mu jich bylo ku pomoci přidáno.

*) Opět Paralip. na str. 273.

Red.

Málo výše bylo připomenuto, že stavové mark. mor. nevědouce, jaké jiné rady sobě dáti po tom neštěstí na krále a král. čes. přislém a chtějíce rádi se vyvarovati podobné pohromě, s kterouž jsme se Čechové již potkali, snesli se na tom společně — kromě málo některých osob, mezi nimiž byl přední Ladislav Velen z Žerotína, předešlý hejtman markrabství mor., kterýž ven z země při králi časně vyjel —, aby vzácné poselství k císaři vypravili a skrze ně netoliko při něm milosti a prominutí jim výstupkův jejich veřejných a konfirmací nové všech a všelijakých privilegií a svobod jejich starobylých vyhledávali, alebrž i volnost svou poddanou v příčině vykonání mu nového slibu člověčenství jemu pronesli.

Poněvadž pak Henrich Mates hr. z Turnu, příjev mezi Moravany do Brna od Betléna Gábora, dával jim naději dobru, že od téhož krále uherského ochranou a pomocí dostatečnou nebudou opuštěni, jen aby sobě tak brzo nezoufali: tou příčinou rozpáčil v tom mnohé, že jsou od svého snešení předešlého ulevili a s tou výsilkou za některý čas prodlíti minili.

Ostatní pak, nerozpakujíce se nic troštem tím, dožádali se Karla staršího z Žerotína, kterýž po ten veškeren čas předsevzetí toho českého i krajanův svých nikda sobě neliboval a pro tu zvláštnost svou mnohého příkoří i pomluv od oboujích pocítovati musil, aby kommissi takovou k sobě přijal, i na místě jich při císaři, jak nejrozzumněji bude uměti, s dobrým vinšovaným jich užitek a pohodlím vykonati se postaral. Kterýžto vyžádam sobě po svém do Vídně příjezdu audiencí při císaři, přednesl mu žádost poníženou krajanův svých v tom smyslu:

Jakkoli pozůstávajících ještě rebellův některých markrabství moravského lid služebný, co ho na ten čas mají před rukama, usiloval by o to všelijak, jak by se zase zslítili a JMC. i stavům poslušným další zaneprázdnění zavalovati mohl; pod tím však že jiní stavové a obyvatelé téhož mark. byli by konečně na tom, ano i skrze osobu jeho před císařem se v tom ohlašují, že JMC. za krále a pána svého uznávají, milosti jeho užítí žádají a na dokázání jedné i druhé věci a tak pšnosti své poddané i sami osobně, když JMC. jim milostivě povoliti a čas jistý jmenovati ráci, před ním viti a ke všemu tomu ústy svými poníženě přiznati se Ale že nevidělo se císaři za slušné, aby hned k prvnímu jich ohlášení úmysl svůj dokonalý jim vyjevití pročež bylo k dalšímu povážení věci té podloženo.

Mezi tím pak časem Don Baltazar s Maximilianem knížetem z Lichtenšteina a s Rudolfem Tyfenspachem, z rozkazu hraběte Bukvoje, kterýž také v krátkých dnech je následoval, táhli s dobrým dílem lidu císařského z Čech do Moravy, zmocnivše se smlouvou, po ztracení šturmů některých, města Jihlavy a Třebíče.

Znojemští pak zvěděvše, jak jsou se ta města zachovala, vyslali z prostředku svého k generalovi osoby jisté, skrze něž zakázali se v poddané poslušnosti císaři zůstávati a, komu bude od něho poručeno, město vydati. A ačkoli dotčené město byli sobě zpevnili dost příhodně a měli v něm nejvyššího Šveynbeka za správci v věcech vojenských; avšak porozumívajíc tomu výborně, že by s tím se vším proti síle a moci císařské, byť krásně brániti se chtěli, nížádnou měrou odolati nemohli, i tím se vymlouvajíc, že sou do toho neštěstí ne nějak svévolností a zpourou svou uběhli, ale byvše od stavův král. čea. k tomu přemluveni: z těch příčin předešli zuřivost lidu válečného a dobrovolným císaři se poddáním vyzískali sobě pokoj na čas.

Odtud táhlo vojsko císařské k Brnu a k Olomúci, jemuž na obě obyvatelé jich brány povolně zotvírali. Nebo nejvyšší Špét vydal se s nejvyšším císařským Bekem, pánem svobodným, v traktaci přátelskou a skrze ni na jisté výminky jmenovaných měst dvou mu postoupil.

A jakkoli soldati moravští, ješto v tu dobu zavřeli se na hradě Greifnštejně, počali sobě s prvopočátku dosti divoce a nezbedně proti sousedům okolním počínati, uvedvše sobě městečka a vesnice blízko téhož hradu ležící pod plat aneb kontribuci, ustrnuvše se cele i na tom, aby z hradu dříve nevytáhli, až by jim 10.000 tolarů na hotově bylo odvedeno, a dovoleno s rozžatými luntý neb knoty i břemeny a filci jejich odebrati se přech: naposledy však, když císař k tomu podání jich svoliti nechtěl, též nejvyšší Špét spolu s hejtmánem Kornfeilem, kterýž se před tím s pěti sty koni od stavův rakouských k Moravanům obrátil, na přímluvu a rokování týchž stavů moravských dali se namluviti na to, aby přimouce za službu svou a soldatův svých na hotově 12.000 zl., zámku generalu Bukvoji postoupili. Což stalo se od nich 28. d. prosince.

Zatím Moravané nepřestávali vyhledávati při císaři toho snažně, aby vyslaným jejich s plnou volí svobodného gleitu udělil, podlé něhož by, vypravíce se do Vídně, mohli pardonu hlavního dojíti. I ačkoli císař k první žádosti jich povolil, a takový gleit jim vydati poručil; ale z strany pardonu odbyl vyslané jich tím: poněvadž musí nejdříve dáti se na to

bedlivě vyptati, jak dalece mnozí ze stavův moravských jsou 1620 se proti němu prohřešili, pročez že dotčeného pardonu tak veřejně a vesměs všechněm uděliti nemůže, nýbrž přečinění to těžké vždy aspoň otcovsky potrestati se musí.

Na to teprvé stavové nařídili mezi sebou legací vzáctnou, kterážto dostavši se před císaře 20. d. prosince, prosila ho 20. poníženež klečíc na kolena, aby skroušeného jich pokorení pros. neoslýchati, ale přirozené milosti své císařské a královské je účastny učiniti a tudy srdci jich zarmoucených potěšiti a posilniti ráčil, tak jak tomu všemu přednesení z níže psané instrukcí, kterouž Moravané týmž posílám svým při sjezdu Brněnském odvedli, šířeji se vyrozuměti může. A sama v sobě zněla takto:

Nejprvé a přede všemi jinými věcmi že budou povinni vyslani Moravanův i hned neprodleně na cestu se vydati a k JM. římskému císaři, pánu jich všech nejmilostivějšímu, do Vídně, residenci jeho císařské, odjeti, a jakž by se tam dostali, při JMC. o nejmilostivější audienci s vysoce náležitou účtivostí beze všeho obmeškávání sollicitovati a za ni žádati.

Kdyžby pak ta byla jim dopřána, tedy mají předně a nejdříve JMC. od stavův jejich věrné nejpoddanější a nejponíženější služby s vinšováním od pána Boha všemohoucího dobrého a prodlouženého zdraví, i jiného všeho nejlepšího a nejpohodlnějšího, též šťastného a pokojného za mnohá léta nad nimi panování, ano i nade všemi JMC. nepřátely vítězství s nejhlubší a nejpovinnější šetrností a reverencí přednésti a oznámiti, přitom pak JMC. v nejvyšší pokore uvedouce v známost, jakým způsobem dotčení stavové a obyvatelé mark. morav. s myslí nad míru skormoucenou a žalostivou, též s bolestí srdce nesmírnou, čehož přenáramně a srdečně litují a želejí, do těch nevýmluvných ouzkostí, bíd, neřestí a soužení času nedávno pominulého, jmenovitě v létě Páně 1619, příčinou a původem některých nepokojných a bouřlivých lidí a osob jistých jsou zabředli a celá ta země zavedena byla, tak že, kdyby ty všecky obtížnosti a sloty měly se zejména vyčítati, musilo by nad tím dle přísloví obecného i to kamenné srdce splakati.

Ale poněvadž to všechno téměř z větší částky bylo již prvé JMC. výborně povědomo, pročez že se toho na ten čas mlčením pomijí, toliko za to JMC. stavové prosíce ve vší pokore nejhlubší, aby JMC. jakožto křesťanský a nejmilostivější císař a pán z té slavnému domu rakouskému přirozené milostivosti a dobroty, povážíc při sobě bedlivě toho, že větší díl obyvatelův ze všech stavův v příčině té byl by dokonce bez viny, a zvláště lidé obecní že o těch věcech naprosto nic nevě-

1620 děli, jim stavům a obyvatelům všechném společně i jednomu každému z nich rozdílně všecko to, cožkoli jsou tu proti JMC. provinili, milostivě a otcovsky prominouti, odpustiti, na to celé se zapomenouti, proti tomu pak svou císařskou a královskou milost a přívětivost k nim prokázati, i napotom jejich nejmilostivějším císařem a králem býti a zůstávati ráčil.

S druhé strany že stavové JMC. za svého pravého, dokonalého, pořádného a voleného krále českého a markrabě moravského uznávají i vyznávají mocí předešle vykonaného slibu človečenství, k němuž se přiznávají a hlásají; té pak povinnosti poddané, kterouž teď nedávno Fridrichovi, falcraběti a kurfirštu při Rejnu, od sebe vykonali, jako nicméně i té posléze v Čechách vyzdvižené konfederaci se odřikají, zhošťují, ji moří, kazí a vyzdvihují a v ní potud více státi nechťejí, JMC. v nejhlubší poddanosti a věrnosti poslušnými poddanými zůstávají a podlé JMC. všecko jmění své, jako i hrdla a životy své vynasaditi a vynaložiti hotovi býti chtějí.

Aby pak JMC. ráčil míti všeho toho, což se takkoli v tom čase zběhlo, dostatečnou a zřetelnou zprávu, a že se od nich stavův tu nic svémyslně, svévolně, všetečně, mnohem pak méně ze slosti neb pozoufání nějakého před sebe nebralo a nedálo, a tou příčinou také i tato jejich omluva nejponížejší tím snadší a milostivější místo při JMC. najíti mohla, a JM. ráčil mocí se k milostivosti a k dobrotě své císařské dáti se pohnouti; budou povinni též vyslaní jejich JMC. níže dostavené motivy a příčiny a punkty vysoce důležité, jak jest se co s nimi hned brzo z prvopočátku dálo a zacházáno bylo, v nejhlubší pokoře se všim dostatkem přednésti a oznámiti:

Jmenovitě že jsou stavové mark. morav., když páni stavové král. čes. množstvíkráté a časův rozdílných jich k tomu, aby k nim přistoupili a v dotčenou konfederaci vešli, tuze nabádali a napomínali, toho učiniti všelijak, jakž jen nejlépe uměli a věděli, se zpechovali, jim na túž žádost odpisovali; stavové pak král. čes. vyslané jejich jim častokráté s příliší tvrdou, drsnatou a nepříjemnou odpovědí a domluvou zase zpátkem do Moravy odsílali, jakž se to vše mnohými rozličnými snešenými jejich sněmovními, předně pak a obzvlášť sjezdem v létu P. 1618 držaným patrně a dostatečně provésti může, ano i to, kterak jsou oni v srdcích svých, k nimž Bůh všemohoucí nejvíce patří a zpytuje je, o těch věcech smýšleli a jak upřímně k nim přichylni byli a je sobě oblibovali.

Když pak potom moc kvalitovní převyšovala, a páni Čechové s lidem svým neřkuli na pomezí a hranice moravské, alebrž hned do srdce země vtrhli, skrze potutelné a lživé

praktiky s některými domácími obyvateli, ano i s cizími se 1620
 spojili, že zatím také v skok lid jejich domácí jízdný i pěší
 způsobem podvodným k sobě přivábili a s lidem svým vále-
 čným spojili, obyvatele domácí všechny jako i nejvyšší úře-
 dníky zemské vši moci a důstojnosti zbavili, měst morav-
 ských se zmocnili, osob z stavův nejpřednějších až i samého
 hejtmána zemského, kterýž JMC. místo v zemi zastává a
 osobu J. M. vlastní na sobě nese a ukazuje, jako nicméně i
 jeho vysoce knížecí milosti pana kardinala z Ditrichšteina
 osoby v ničemž neušetřili a je tuhými slovy sobě zavázati
 usilovali, vůli a moc svou sobě nad nimi provedli, mnohé
 z nich slovy a přípočty slibnými, jiné pak, když nejdříve
 brány městské uzavírali a tisícem koní vnitř i zevnitř obehnati
 rozkázali, s pohrůzkami takovými, že se k nim podobně, jako
 k oněmno v Čechách zachováti a je ven z oken neb z pavlačí
 dolů vyházeti chtějí: k tomu, že jsou k nim přistoupiti a
 v tom, což jsou před sebe vzali, za jednoho člověka státi
 musili, dohnali a přinutili.

Což vše že nejvíce skrze tři neb čtyry osoby z domácích
 obyvatelův kromě cizozemcův, že dotčení stavové v takové
 bídě a neřesti zabředli a svedeni byli, se dalo a k svému
 vyřízení skutečnému přivedeno bylo, a to takovou měrou a
 způsobem, že proti tomu jich předsevzetí žádný se hnouti,
 ovšem pak cknouti a v něčem se ozvati a tomu čemu na
 odpor stavěti nesměl. Čehož že pan Karel ze Žerotína živý
 svědek jest, kterýžto když co nejmírněji, nejprozířetelněji a
 nejpokojněji o těch věcech zdání své přednesl a diskuroval,
 ano i to jim, jaké zlé a nešťastné skončení věci ty časem
 svým vezmou, předpovídal: s jakým jest se poděkováním od
 nich za to potkal, o tom může sám zprávu dobrou dáti, tak
 že o málo chybovalo, že jest do měst Praž. odvezen a tam věze-
 ním opatřen býti měl, jakož pak bylo proň již i dvě stě
 rejtharův českých nařizeno a do Brna odesláno, kteříž ho jíti
 a do Prahy provázeti měli, kdežto byl by musel též zdání své
 dobré zaplatiti hrdlem svým, kdyby se to bylo divným říze-
 ním božským nezměnilo. A čím jsou se pak i jiní z stavův
 a obyvatelův moravských od nich potkali, a jak málo chybo-
 valo, že by byli v domě pana kardinala z Ditrichšteina s pa-
 vlače dolů smetáni: ti podobně sami o tom oznámili mohou.
 Summou, že v ty časy neplatilo naprosto nic, žádné právo
 ani spravedlnost žádná, nýbrž že mezi těmi lidmi zlými po-
 vstalo to jako za obecné přísloví a heslo, když ukazující na
 své kordy a zbraně postranní říkali: to že jest jejich právo
 a zřízení zemské.

Item že mají nezapomínati také vyslání jich JMC. i to

1620 přednésti a oznámiti: že Moravané ze všech jiných přivtělených zemí byli nejposlednější, kteříž k konfederaci té přistoupili, neučinivše však ani toho od osob svých z nějaké svévolnosti aneb s rozmyslem zdravým, alebrž že jsou se dosti dlouho a silně toho učiniti zpečovali, až naposledy vždy předce mocí násilnou jsou k tomu přivedeni a donutkání byli, a k těm, ještě je tak podvedli, když jsou potom tak mocní a silní nebyli, aby se jim v tom s náhou podstatou oprávnění mohli, přistoupiti a případnouti musili.

K čemu pak a k jakým by věcem tu přistoupili, tomu že jsou tehdy dosti na mále rozuměli; ovšem pak že o mnohých věcech, kteréž v tajnosti se řídily a praktikovaly, a poněvadž tam v Čechách toliko ti skůro nejhlavnější artikulovaly a věci se uvažovali a zavírali, v Moravě pak samá toliko exekuce se vykonávala, vědomosti žádné naprosto neměli, a tou měrou v tom, že jsou týchž lidí zlých a heblův jejich z nevědomosti následovali, zle a hanebně, jakž se to pohříchu nyní již na oko spatřuje, podvedeni byli.

Původové pak a strůjcové věci těch nejpřednější, dostavše do rukou moc všecku, že jsou dali se jak v král. čes. tak i jinde za plnomocníky stavů psáti, ale co kdy mělo býti tam jednáno, o tom že jsou v Moravě někuli nic před stavy nemluvívali, alebrž hned ani o tom zmínky žádné nečinívali.

A summou že se v tu dobu všecko to všudyž způsobem násilným, potutelným a ukrytým konalo, a to jen mezi dvěma neb třemi osobami nejvíce, bez potahování do rady té stavů. A jak jsou věci ty s kvaltem a s mocí násilnou začali i dále fedrovali, tak také že všecko to s podobným prostředkem bezděčným a donutkaným potom obdržáno a skoncováno bylo. Jestliže se pak časem někdo proti čemu tomu ozvali a s svým věrným i upřímým úmyslem vyjeviti chtěl, takový každý vskok s odpovědí a domluvou nepřijemnou potkati se musil a byl ubroukán od nich, tak že ani hrdlem svým nebyl bezpečen před nimi; nýbrž když domnívali se, že s ním nejpřívětivěji nakládají, tedy že naspílali mu do vole podvodníkův, zrádcův a zpronevěřilých synův vlasti, tak že naposledy bylo již přicházelo stavům a obyvatelům na takové otroctví a chlapství nesnesitelné, že žádný z nich bez povolení lidí těch, na něž a na vychovávání jich stavové z důchodův svých sbírali a skládali se musili, ani ven z města jakožto nohou vykročiti nesměl.

Co jsou tedy proti takovému kvaltu a násilí stavové dále před sebe bráti měli a mohli? A poněvadž dotčené mark. mor. byla by země skrovná a podlé proporcí jiných zemí (u přirovnání k jiným zemím) v okršlku svém nejmenší:

i kterakž bylo jí možné tak mocným a daleko prostrannějším 1620
zemím, nimiž vůkol a vůkol otočena a obklíčena jest, odpor
jaký platný činiti a proti nim se postavovati?

To vše i ještě mnohem jinší příčiny, jichž stavové pro
ukrácení času tuto pomíjejí mlčením, když JMC., odkud
jest původ a počátek svůj vzalo, k svému nejmilostivějšímu
srdci připustiti a při sobě bedlivě posouditi ráčí: tedy ráčí
snadničce odtud vynajíti to, že táž vina ne tak vlastně a
přísně obyvatelům mark. mor., alebrž mnohem vlastněji lidem
těm, ješto skrze své neustálé, mnohonásobní a časté toho při
nich vyhledávání, ovšem pak skrze praktiky postranní, až na-
posledy i pouhým kvaltem a mocí k tomu je pobnuli a pod-
vedli, ba i přinutili, má se přičítati a přivlastňovati.

S tím však se vším stavové, zanechávajíce na straně vši
té výmluvy a obrany, že dále v tom se poníženež pronášejí:
že nad tím nade vším lítost srdeční mají, téhož přečinění
svého opravdově želejí, a JMC. ve všem vinni se dávajíce,
JM. za milost a odpuštění prosí, jsouce k JMC. té naděje
nejponíženejší, že JMC. ty všecky svrchu připomenuté věci a
příčiny, skrze něž oni stavové do toho nedorozumění a ne-
šťěstí uběhli, jako nieméně i těch ještě až dosavad trvajících
nenabytých a od JMC. armády zemi moravské stalých škod,
bíd, obtížností a nátiskův nejmilostivěji rozvážiti a jakožto
nejvyšší křesťanská v tomto světě jim od pána Boha před-
stavená vrchnost a náměstek boží příkladu a velebnosti jeho
nejsvětější, jenž z pouhé milosti a milosrdenství svého všech-
něm kajícím hříšníkům viny a přestoupení jejich laskavě pro-
mijeti a odpouštěti ráčí, následovati a mnohem víceji na je-
jich pokoru, jako na předkův jejich mnohé věrné a platné
slavnému domu rakouskému, JM. předkům slavné a svaté pa-
měti, se vši myslí ochotností prokazované služby a zásluhy,
nežli na jich přečinění se rozhlednouti, a to všechno, cožkoli
se proti JMC. zběhlo, z myslí své vypustiti a na to dokonce
zapomenouti, proti tomu pak milostivosti a dobroty své císař-
ské k nim dokázati, i tudy také příčiny jim k tomu poskyt-
nouti ráčí, aby netoliko oni sami nyní v živobytu zůstávající,
alebrž také i napotom dědicové a budoucí jich, přivedouce
sobě ku paměti takovou zvláštní milost JMC., dědicům i bu-
doucím JM. s upřímnou věrností tím ochotněji, užitečněji a
pilněji sloužiti se snažili.

A tak aby JMC. jim všechněm vyššího i nižšího
obyvatelům téhož mark. mor., kteříž jsou se koli v ja-
koli kommissích, výsilkách, radách i jináč, jak by se to
jmenovati a křtiti mohlo, též také i těm, ješto se v příb-
vojenském jezdecky i pěšky po ten veškeren čas potřebo-

1620 dali, vyšší i nižší úřady a povinnosti válečné zastávali, až i všeobecném obecným a prostým pod nimi sloužícím soldatům vesměs, beze všeho rozdílu a výminek, všeobecného a veřejného pardonu (milosti) neb odpuštění uděliti a je při jejich privilegiích, právu, zřiz. zem., řádích i obyčejích a zvyklestech starobylých, nicméně i při svobodném náboženství jich evangelického provozování zcela a zouplna beze všeho překážek nejmilostivěji zanechati a zůstaviti ráčil.

Ano také, co by ještě nad to výše vyslaní jejich za dobré a prospěšné při sobě uznali a našli, že by k dalšímu fedruňku instrukcí jim dané a artikulův v ní obsažených, též pretenzí a vyhledávání jejich platně sloužití a se vztahovati mohlo, že jsou stavové k nim naděje té neomylné, že osobami a prozřetelností svou dle plnomocenství jim daného a potřeby nastalé, jako i důvěrností, kterouž k nim mají, v příčině té nic sjiť nedají, nýbrž o to všecko při JMC. jmenem a na místě stavův poddaně a platně jednati a sollicitovati neopominou. —

Císař vzav přednesení to pokorné a obšírné v své pověření bedlivě 23. d. ledna, dal jim na ně zase odpověď neb resoluci psanou takovou:

Jeho Milost římský císař a český král ráčil jest přeslyšeti i vyrozuměti, co jsou vyslaní z mark. mor. stavu pan. ského, rytířského i městského jmenem a na místě principalův svých ve vši pokoře a poddanosti přednášeli. I ač JMC., považujíc při sobě toho, kterak jsou jmenovaní principalové spolu i s vyslanými jich beze vši sobě k čemu tomu dané příčiny od své povinnosti, závazku, věrnosti, slibu, poddanosti a poslušnosti odstoupili a s bouřlivými Čechy v tak ohavnou a těžkých pokut hodnou rebellii, předně a nejprve proti nebožtíkovi cís. Mat. slavné paměti (od něhož za zjevné rebelly zvláštními patenty a mandaty vyhlášení byli) a potom posléze i proti nynějšímu JM. císaři se vydali, v ní stále trvali a tudy v pokutu urážky velebnosti císařské a královské upadli, i proti vši nadálosti, nedbajíce nic na toliké JMC. jim činěné výstrahy a napomínání, s nimi se spojili a sjednotili, též také při takové neproměnné rebellii tak dlouhý čas zůstávali, — ráčil by míti k tomu příčiny dosti, aby dotčených vyslaných ani před svou vlastní osobu pustiti a jich slyšeti neráčil; nicméně však že JMC. ráčil jest v příčině té u své přirozené milostivosti a dobrotě se osvědčiti a je osobně vyslyšeti chtíti.

A jakož JMC. předně nad těmi nad míru prevelikými a původem jich obyvatelů samých při tom pozdvížení a roztržitostech vzniklými škodami a záhubou země ráčil jest vždycky každého času nelibost náramnou míti: tak zase nazpět že jest tomu také ne nerad vyrozuměti z nich ráčil, že předeš dotčení

obyvatelé mark. mor. svůj proti JM. císař a král. zlý a těžkých 1620 pokut a trestání hodný výsledek a předsevzetí již aspoň jednou vyznávají i jeho želejí neb litují.

Ale poněvadž často jmenovaní vyslaní v přednesení svém toho nejvíceji dokládají a dotýkají, jakou měrou obyvatelé mark. mor. původem některých osob málo, jakožto hlav a vůdcův toho vzniklého neřádu, byli by podvedeni a oklamáni: z té příčiny že ráčil jest JMC. panu kardinalovi z Ditrichšteina, jakožto JM. v mark. mor. již před tím kommissari zřízenému, by neřkuli všechno to veřejně i také obzvláště, cožbykoli JMC. i také země moravské důležitá potřeba vyhledávala, na bedlivém pozoru měl, fedroval, i ve všem tom slušné nařízení neb vyměření učinil, alebrž také i na všechno všudyž, co se koli a jakkoli tam po ten čas veškeren, co to pozdvižení v zemi trvalo, zběhlo, s pilností náležitou a s gruntem vypytl, k milostivému opatření a vyřízení poručiti a svěřiti. Na to potom ráčí chtíti se JMC. dle své milostivosti přirozené i samé věci slušnosti k týmž obyvatelům pronésti a ukázati, i nic jináče poddané své v dotčeném markrabství, jak co na koho z nich spravedlivě náležeti bude, v své císařské a královské ochraně věděti jak zdržovati. Což dotčení vyslaní budou moci na ten čas principalům svým místo odpovědi v známost uvést i s tím se zase zpátkem domů navrátiti.

Kurfiršt saský, přivedv císaři ku poslušnosti Lužice oboje a města přednější lidem osadiv, navrátil se zpátkem do Drážďan s dvorem svým při skonání roku přítomného, vjev do pevnosti s 600 koní. Jehož stavové a poddaní přivítali úctivě, a střelba veliká po všech valích na znamení radosti z příjezdu jeho šťastného byla po třikráte pouštěna, a když vjížděl do zámku, muzikanti jeho přivítali jej také muzikou libou, kterouž na altáně nad branou zámeckou drželi. V neděli pak následující držel se triumf slavný v kostele zámeckém, při němž hlučné troubení, bubnování i všelijací nástrojové hudební s prozpěvováním *Te Deum laudamus* byli slyšáni; a potom po všem opět střelba veliká se pouštěla. *)

*) Po těchto věcech vypravuje Skála některé příběhy, ježto na roku 1620 v říši německé a v království uherském se udály, končí díl IX. několika zprávami drobnými, z nichž ty, které českých se týkají, zde následují. Red.

Roku tohoto rozžehnaly se s světem osoby onačejší tyto:

I. Oldřich ze Vchynic a z Tetova, nejvyšší nad tisícem koní v armádě české, pán v nejlepším květu a síle věku svého. Umřel v ležení na hlavní nemoc. Tělu pak jeho mrtvému 10. dne dubna učiněn pohřeb nad míru nákladný, způsobem a pompou vojenskou. Neseno bylo z kostela sv. Jiljí v Starém městě Praž. přes rynek až do kostela Matky boží před Týnem; odtud potom odvezli je bratři a přátelé na statky do pohřebnice předkův svých. Byli přítomni osobně tomu pohřbu: Ludvik Filip falckrabě při Rejnu, bratr královský, Emerich Tuří hrabě, posel Betléna Gábora, Jan Jiří markrabě z Jegerndorfu, Kristian kníže z Anhaltu, nejv. kníže saské z Weimaru s jinými osobami hraběcími, panskými i rytířskými z národův rozličných. Sám pak král Fridrich spolu s královnou, sjev dolů z hradu Pražského do domu Hodějovského na rynku Staroměstském, díval se také na tu processí pohřební.

II. Linhart Kolóna, svobodný pán z Felzu na Andělské hoře a Bochově, nejvyšší maršalek polní vojska českého, svedv 13. d. dubna bitvu nešťastnou s Bukvojem u městečka Sincendorfu, byl v ní smrtelně raněn a po málokolika dnech v ležení od rány té život svůj dokonil, v letech věku svého blízko šedesáti. Tělo jeho mrtvé přivezeno do Prahy, bylo podobně způsobem vojenským velmi nákladným pohřbem na Malé straně poctěno a odtud potom odvezeno na statky jeho ku přiložení ho k předkům jeho vzáctným.

III. Joachim z Těchenic v noci, pondělí po neděli Invocavit předcházející, po třetí hodině na noc z života vezdejšího prostředkem smrti časné vykročil; a ač v živobytu svém dosti divně a plaše sobě počínal, zakusiv i vrchovatě všelijakých rozkoší a kratochvílí tělesných, v nemoci své však hojně znamení člověka kajícího na sobě dokazoval, až i v túž neděli Invocavit po 23. hodině, užívaje rozumu a paměti zdravé, s knězem Cyrilem z jednoty bratrské dvě skroušené modlitby a potom sám modlitbu Páně srozumitelně po třikráte zřikal, ano i modlitbou Ezechiáše krále pána Boha za další života jemu prodloužení prosil a žádal. Tělo jeho dne čtvrtečního, 12. d. dubna, též s pompou vojenskou k sv. Havlu v Starém městě Praž. jest dovezeno. Před vynesením pak ho z příbytku nebožtíkova zběhla se nemalá šarvátka mezi Staro- a Novoměstskými soldaty o přednost v jiti, až i zbraně na sebe oboji vytrhli, chtěje se jedni nad druhými mstiti. Ale že to rozsáfností hejtmanův jejich bylo časné přetrženo a upoko-

jeno, pročez předce potom pokojně ten process se vykonal. 1620 Nicméně ženské pohlaví k němu pozvané, zhrozivši se nevole té, zpečovalo se ven z domu za márami jíti, tak že samá toliko dcera a nevěsta jeho s málo kolikasi osobami ženskými průvod k hrobu otci a tohému svému dáti musily. Byl sice muž hlavy jemné a svobodné a, mimo obyčej prokurátorův českých, latinského jazyka i práv císařských prostředně povědomý, jakž traktát jeho o manželstvu a smlouvách svadebních v řeči latinské in 4. vydaný to ukazuje.

Měsíce října v pátek, den sv. Havla, nalezení při Praze na vinici Kateřiny Slivenské, vdovy a měštěninky Nového města Pražského starožitné, při vina sbírání čtyři hroznové vína vlasatí aneb bradatí; z nichž dva měli vlasy neb fousy na loket, třetí na tři čtvrtě a čtvrtý nejmenší na půl lokte z déli. Jež netoliko drahně lidí poctivých spatřilo, ale i kněží v kostelích ten div božský vůbec lidu oznamovali a ku pokání napomínali.

Z strany vyznamenání jich procházeli mezi lidmi soudové rozliční. Strídmější lidé ujímali ten úkaz božský za nákou pokutu těžkou, kteráž zlé a zbytečné užívání toho vzáctného daru hospodinova, vína, následovati bude. Jiní, že mor, dráhotu a meč zkrvavělý s jinými psotami znamenají. Někteří z náchylnosti k národu svému vykládali ty brady dlouhé za nákou zvláštní poctivost Čechům, poněvadž brada dlouhá věc vážná jest. Zase jiní pravili, že vlasové ti dlouzí znamenají Čechům starost, a že mnozí z nich přijdou ještě o zdraví na stará kolena. Poslední, a zvláště jimž víno hrubě milé jest, drželi hrozny ty bradaté za dobré a hojné úrody viničné znamení, a že bez jejich hrubé péče co olej po bradě Aronově víno jim poteče, jakož oni hroznové znamenali šenkýři krále Faraona štěstí a potěšení nové. Píseň o tom česká Šimona Lomnického.

(Konec díla IV.)

Jména osob a míst.

A.	B.	
Achab 387.	Baden v Švýcar. 271.	Bochov 18.
Albrecht II. 147.	Batory posled. 229.	Boleslav Ml. 18, 46, 48.
Albrecht, arcik. rak., 138,	Batory Zikm. 229.	Bonaventura Jan 46.
259, 260, 349, 350.	Bauer, nejv. voj., 307, 363,	Borek 301.
Albrecht, kurf. sas., 173,	384.	Bornamias 321.
174.	Bavorský, viz Maximilian	Borovnice 18.
Aldobrandin, kard., 226.	bavor.	Bořivoj I., kn. čes., 143.
Aldobrandin Petr 225.	Bechyně 82, 307, 312.	„ II., „ „ 131.
Alstedius Jan Hen. 295,	Bek, nejv. voj., 424.	Brandýs nad Labem 370.
380.	Bellus Mik. 31, 84, 127,	Brandýs nad Orlicí 116,
Altenburk v Rak. 389.	220, 271, 295, 301, 326,	308.
„ Altenburku Frid. 287.	330, 337, 343, 351.	Brederodius 185.
Anger v Rakous. 183.	Berka z Dubé Bohuch. 1,	Brno 12, 270, 317, 423,
„ Angolému kníže 84, 183,	13, 30, 311, 320, 347,	424, 427.
185, 193, 273, 274, 348,	382.	Brod Český 52.
367.	Berka Burian 89.	Broumov 92, 116.
„ Anhaltu Kr. mladší 339,	Berka z D. Kristian 28,	Brussel 194, 315.
340, 342, 343, 344, 349,	190.	Brýzách 77.
420.	Berka z Dubé Vác. starší	Březnice 372.
„ Anhaltu Kr. starší 57,	250.	z Bubna Jan 18, 78, 363,
77, 79, 80, 108, 124,	Berlín 181, 308, 416.	379.
127, 184, 185, 224, 234,	Betlen Gábor 15, 16, 18,	z Bubna Václav 15.
235, 242, 243, 270, 271,	29, 31, 32, 46, 80, 124,	Budeč 18.
274, 275, 302, 303, 312,	129, 189, 190, 191, 192,	Budějovice Č. 82, 106, 125,
315, 319, 320, 323, 326,	193, 216, 217, 219, 221,	188, 224, 271, 304, 352.
342, 344, 353, 354, 355,	227, 229, 261, 270, 271,	Budějovice Moravské 183.
356, 359, 364, 370, 376,	273, 310, 315, 316, 322,	Budin 192.
377, 382, 432.	363, 374, 388, 389, 395,	Budišín 258, 284, 285,
Anjelská Hora 18.	398, 414, 423, 432.	287, 294, 295, 298, 301,
Anna, manž. Ferd. I., 133,	z Biberšteinu p. 390.	328, 330, 332, 389, 390,
136, 137, 148, 152, 167,	z Bíle hrabě 366.	391.
203.	z Bílé Frid. 250.	z Budova Václav 16, 32,
Aquaviva, offic. cis., 326.	Bílina 34.	56, 57, 216, 219.
Aron 433.	z Bínku p. 79.	Bukovský Jaros. 104.
Aubertus, kanov. Antorf.,	z Bínu, ryt., 79.	Bukvoj 77, 78, 79, 80,
351.	Biskupice 18.	124, 135, 140, 184, 239,
Augšpurk 83, 204, 344,	Blovce 307.	302, 304, 305, 306, 307,
348.	Bočejk Štěp. 229.	316, 319, 320, 321, 323,
Aurbach 323.	Boďzi, Francouz, 325.	325, 326, 338, 339, 340,
		341, 347, 348, 349, 351,
		352, 353, 354, 355, 357,

361, 362, 363, 368, 369,
370, 371, 375, 376, 377,
379, 385, 386, 389, 420,
421, 424, 432.
Bystřice v Čechách 91,
92, 116.
Bystřice Ban. v Uhřech
189, 190, 191, 192, 216,
226, 227, 231, 233, 261,
271, 273, 274, 414.

C.

Cáhlava v Rak. 262.
Camerarius Lud. 86, 109,
180, 181, 182, 185, 193,
336.
Ceiman Jan 18.
Cluverius Jan 380.
z Collernu hrabě 143, 259,
371, 372.
Cormantolus 386.
la Croix, nejv. voj., 377.
Cyrill, kněz jedn. bratr.,
432.

Č.

Čejka z Olbramovic 2.
Černemba Jiř. Er. 18.
Černín Diviš 46, 95.
Černín Heřm. 27, 35.

D.

Damáždov 192.
Damnic, offic. stav., 333.
Dampír 78, 79, 124, 302,
319, 321.
Darmstat 250.
David 152, 330, 388.
z Derynku Jiř. 368, 371.
Deventr 308.
Deym Henr. 46.
Dikastus Jiř. 309.
z Ditrichšteina, kard., 348,
367, 427.
Domažlice 313.
P. Dominik 355.
Dompre, nejv. voj., 377.
z Donína Achac 184, 185,
193, 194.
z Donína Karel Han. 189,
259.
z Donína Ladislav 15.
Theod., 326.

z Donína Vratislav 306.
Dornavius Kašp. 190, 192.
Dosten Karel kníže 368,
371.
Drážďany 35, 109, 180,
250, 259, 270, 280, 335,
348, 431.
Dressdorf, ves v Rak.,
125.
Drozendorf, město, 303.
z Durlachu markr. 77.
Dvořecký Prokop 56, 94,
311, 346, 384.
z Dyku, wachtm., 331.

E.

Eggenburk v Rak. 183,
274, 302.
Eisenroda v Slez. 389.
Elsenhammer 319.
Estrházy 319.
Evančice 17.
Ezechiáš pror. 432.

F.

z Felzu Kolón Linh. 18,
78, 79, 102, 432.
Ferdinand I. 133, 134,
136, 137, 138, 148, 152,
153, 167, 173, 203, 286,
336.
Ferdinand II. 36, 37, 38,
44, 57, 61, 67, 69, 70,
71, 72, 75, 83, 84, 105,
118, 122, 128, 130, 134,
135, 136, 137, 138, 139,
141, 152, 153, 154, 158,
159, 160, 161, 162, 163,
164, 167, 169, 182, 184,
188, 189, 190, 193, 195,
196, 203, 206, 217, 220,
226, 229, 233, 236, 250,
259, 268, 273, 277, 282,
285, 295, 302, 306, 308,
313, 335, 336, 337, 341,
357, 366, 373, 386.
P. Fič Henr. 355.
Filip, císař něm., 132.
Filip II., král špan., 148.
Flamin, ryt. cis., 79.
Forst v Luž. 390.
Frank Her., nejv. voj.,
243, 244, 311, 380, 389.
Frankfurt nad M. 70, 71,

143, 184, 200, 201, 209,
239, 240, 400.
Fréher Markvart 145.
Freiberk v Sas. 38.
Freidenthal 18.
Freištát v Rak., viz Cá-
hlava.
Frenk viz Frank.
Frenkyn 244.
Freyzink 349.
z Freyzinku pán 372.
Fridrich II., cis., 132.
III., " 133, 147,
171, 174, 211.
Fridrich falc. 1, 3, 17,
28, 38, 69, 70, 110, 114,
118, 121, 129, 151, 180,
182, 183, 188, 189, 191,
206, 216, 217, 230, 236,
240, 242, 250, 259, 262,
267, 270, 274, 284, 307,
309, 313, 319, 321, 324,
330, 334, 335, 336, 345,
356, 367, 370, 372, 373,
377, 378, 381, 385, 388,
391, 393, 398, 407, 414,
416, 422, 426, 432.
Fridrich Jindřich falc. 62,
63, 64, 65, 66.
Fridrich Jiř., doktor, 295,
296.
Fridrich Oldř. brunš. 334.
Fridrich saský z Altenb.
328.
Frišberk 18.
Fruvein Mart. 46, 56,
383.
Fuger Fil. 326, 327.
Fugger, nejv. voj., 370.
Furdyn 377.

G.

Gallus César 218.
Garatti 377.
Geisler Ad. 329, 332.
z Gentu hrabě 377.
Gerlice, viz Hořalec.
Gerš = Gerst v Rak.
z Gerštorfu Adolf 277.
Geyzler Ond., dokt.
Gmind v Rak. 352.
Göh Konr. 330.
Frank Her., z Goldaksu Křiš. 286.
Goliáš 388.
Göpnar Jan 367.

Gohir, of. cis., 354, 363, 369.

Gotfrid, biskup, 353.

Grác, nejv. voj., 326, 340, 363, 369.

Greifenstein v Rak. 389.

Greewich 185.

Grefenwerd 302.

Greifenstein v Moravě 424.

z Gryntálu Jakub 284, 328, 330, 335.

Gyntereit, of. sas., 328.

H.

Hág 308.

Hagiochoranus Mik. 14.

Halle 69.

Hamburk 348.

z Hardeku hr. 79.

Hartenstein 18.

z Haslangu, gen. bav.,

321, 322, 324, 349.

Haugvic, of. stav., 79.

Haunsild Jiří 250.

Haydersdorf 184.

Heidberk 185.

Henrich Frid., syn Frid.

falc., 308.

Hesser Mikul. 16.

Hluboká 116.

z Hodějova Smil 190, 227,

228.

Hoš Matias 331, 335.

z Hofkirchu pán 342.

z Hohenloe (z Hollachu)

hr. 18, 29, 48, 59, 79,

105, 106, 117, 124, 224,

229, 323, 326, 342, 343,

344, 351, 364, 366, 379,

382, 398, 408, 412.

Holcinger Křiš. 342.

z Holšteina kníže 108.

Hora Kutná 46, 48, 346.

Horažovice 307.

Horn v Rak. 80, 302, 352.

Hořelec 285, 291, 294, 295,

332, 333, 389, 390.

Hradec Jind. 91, 92, 93,

116, 302, 317, 422.

Hradec Králové 285.

Hrádek 91, 116.

de Huerta Don Mart. 306.

z Husince Jan 221, 420.

Hvězda u Prahy 341, 344,

355, 357, 363, 370, 375.

Ch.

Chejnov 93.

Chlumec 221, 222.

Chomútov 328, 346.

Chotoměř 250.

Churchelský 95.

I.

Immerdorf v Rak. 80.

Ingolštát 182.

J.

Jakub I., král ang., 84,

127, 128, 185, 242, 313,

314, 336, 365.

Jan Arnošt, kn. z Wei-

maru, 108, 124, 311,

342, 364, 370, 377, 398,

432.

Jan Arnošt, mladší kn.

z Weimaru, 250, 301.

Jan Fridrich, kníže wir-

tem., 30.

Jan Jiří, kurf. saský, 236,

297.

Jan Jiří, mark. Krňovský,

2, 3, 30, 48, 57, 63, 66,

82, 106, 224, 285, 287,

291, 294, 310, 332, 333,

389, 432.

Jan, kurf. brandenb., 173.

Jan Lucemburský 134,

143, 154.

Jan z Cveibruku 186.

Jandas Jan 305.

Janovice 318, 319.

Jeremiáš prorok 387.

Jeronym Praž. 221.

Jessenius Jan 190, 273.

Jesus Maria Dom., mnich,

363.

Jeřín Pavel 49.

„ Samuel 216.

Ježbera Jan 41, 382.

Jičín 104.

Jidáš Machab. 388.

Jihlava 2, 424.

Jindřich IV., král fran.,

313.

Jiří z Poděbrad 133, 146,

147.

Joachim Arnošt brand.

183.

Jocher, doktor pr., 181,

182.

Josef Egypt. 387.

Jozua 152.

Justinus 386.

K.

Kadaň 328, 346.

Kamenice v Čech. 93,

116.

Kamenice v Luž. 294.

Kanyže 171.

Kapistran 353.

Kapliř Kašpar 13, 311.

„ Vosterský Pavel 18.

Karban Luk. 56, 384.

Karel IV. 30, 132, 136,

137, 143, 144, 145, 202,

207, 212.

Karel V. 173, 194, 211.

Karel arcik., biskup Vra-

tis., 83.

Karel arcik. rak. 135.

Karel, král švéd., 170.

Karlštejn 357.

Karpízon Joach. 124, 320.

Kateřinský p. 274, 275.

Kazimír, kn. sas., 334.

Kazimír I., kr. pol., 420.

Kazimír IV., kr. pol., 133,

147, 173, 420.

z Kellen Jan 216, 217.

z Kesselboden Baltazar 18.

Kirchmajer Jan 46.

Kirchmajer Valent. 382.

Klatovský Samuel 305.

Klatovy 313, 321, 372.

z Klenového Jan 116, 318.

Klézl, kard., 135, 139,

157, 158.

Kohout z Lichtenfeldu

216.

Kolín na Rýně 348, 380.

Kollalto 271.

z Kolovrat Henr. 91.

„ Joach. 91, 347.

„ Judita 306.

„ Zdeněk 91, 306.

Komárno 80.

Konecchlumský 15.

Konstantinopol 191, 192,

216, 218, 219.

- Kornecký Jan, of. stav., z Lichtenšteina Maxim. 329, 332.
 Korneuburg 185, 302.
 Kornfeil, of. stav., 424.
 Koruna Zlatá 188.
 Kosmanosy 18.
 Kost 34.
 Košice 6, 389.
 Kouba v Lužici 332.
 Kovary 107.
 Kozel Jindř. 56.
 Krakov, 126, 234.
 Králíky 18.
 Královice 326.
 Králův Dvůr 95.
 Krásná Hora 116.
 Krašovice 319.
 Kremž 77, 125, 274, 302.
 Krók 131.
 Krov Karel 107.
 Krumlov 82, 125, 188, 224.
 Krumlov, zámek, 352.
 Křivoklát 296.
 Kukla Dav. 56.
 Kuklík 247.
 Kunáš Jan 94, 95.
 Kvát Petr, of. st., 332.
 Kvestenberger Kašpar 362.
 z Kytlic p. 30.
- L.**
- Láb v Rak. 238.
 Ladislav, král čes., 147.
 Laminger Vil. 80, 190, 191, 226, 231, 235.
 z Landavy Eraz. 18.
 Landshut 372.
 Langenbrak 18, 381.
 Langenlois v Rak. 352.
 Lany 368.
 Lasale Abrah. 332.
 Leopold, arcikn. rak., 77, 83, 188, 271.
 Leopold Tobiaš 372.
 z Lerchenfeldu pán 319.
 Lesdorf 18.
 Lezer, ofíc. sas., 328.
 Ličov v Rak. 186.
 z Lichtenšteina Karel 77, 189, 306, 348, 357, 362, 366, 380, 384, 421.
 z Lichtenšteina kněžna 223.
- z Lichtenšteina Maxim. 363, 424.
 Linec 262.
 Lingelshaimer 184.
 z Lipého Pertold 3.
 Liten 18.
 Litice 343.
 Litoměřice 380, 403.
 Litomyšlský Matouš 306.
 z Lobkovic Ladislav 116.
 " Vilém mladší 34, 94.
 z Lobkovic Vilém star. 3, 13, 40, 56, 219, 311, 346, 347, 422.
 z Lobkovic Zdeněk 91, 92, 237.
 Lohelius Jan 362.
 Lomnický Šimon 433.
 Londýn 84, 185, 194.
 z Losu Otta 56, 97, 98, 311.
 Louny 346, 358, 371.
 Lovosice 35.
 Ludvík, kn. z Anhaltu, 3.
 Ludvík, král čes., 133, 136, 137.
 Ludvík XIII., král franc., 313.
 Ludvík, kurf. falc., 169.
 Ludvík, landkr. z Hess, 250, 401.
 Ludvík Bavorský, cis., 134, 154.
 Ludvík Filip, falc. při Rýnu, 3, 29, 30, 108, 180, 308, 393, 432.
 Lundorp Mich. 380, 384, 386.
- M.**
- Majer Zik. 380.
 Malcán p. 408.
 Malovec Jetřich 46, 116.
 " Václav 116.
 " Zdeněk 15.
 z Mansfeldu hr. Arn. 79, 82, 93, 106, 124, 125, 126, 185, 187, 188, 223, 224, 243, 302, 304, 310, 311, 319, 320, 323, 351, 353, 365, 380.
 z Mansfeldu Wolf 287, 328, 330.
- Marek, vévoda mul. a val., 219, 228.
 Marchfeld 183.
 Marie, královna ang., 148.
 de Marradas Don Bal. 125, 271, 304, 316, 392, 424.
 Masurá, of. cis., 377.
 Matiaš, cis., 17, 27, 35, 71, 72, 100, 105, 130, 134, 135, 137, 138, 139, 149, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 166, 195, 228, 237, 252, 285, 336, 399, 400, 401, 418, 430.
 Matiaš, král uber., 48, 173, 174.
 Maximilian I. 171, 174.
 Maximilian II. 134, 149.
 Maximilian, arc. rak., 131, 138.
 Maximilian bavorský 69, 118, 180, 183, 193, 236, 241, 243, 262, 265, 301, 302, 307, 315, 319, 323, 324, 326, 346, 351, 352, 354, 355, 357, 358, 360, 363, 375, 379, 384, 385, 386.
 z Meggau, nejv. voj., 340, 363, 366, 377.
 Mehmet Aga 191.
 Meinrad Frid. 18.
 Meteranus, his., 295, 301.
 z Metere Eman. 362.
 Mičan Jan 87, 89.
 z Michalovic Boh. 114, 311, 346, 384.
 Michna Pavel 135, 139, 157, 161, 341, 383.
 Milberk 226.
 Mildorf 182.
 Milhauz 70, 85, 118, 119, 121, 124, 184, 200, 298, 401.
 Miller Jiřík 18.
 Milner z Milhauzu 19.
 Mimoňský Křištof 47.
 z Minstrberku kníže.
 Míšeň 288.
 Mnichov 83, 180, 182, 194, 319, 348, 365, 370, 372.
 Mníšek 372.
 Mohuč 117.

- Waidhof v Rak. 302, 352.
 s Waldšteina Adam mladší 35, 330.
 s Waldšteina Albrecht 346, 363.
 s Wartemberka Jan Jiří 104.
 s Wartemberka Otto Hen. 102, 103, 104, 105.
 Ways, svob. pán, 372.
 s Weispachu Jul. 288.
 Velíš 18.
 Vencelík Zik. Matěj 93, 94.
 Verdugo Don 349, 350, 353, 370, 376, 420.
 Veselý 316.
 s Veselín, rada Frid. falc., 180.
 s Vchynic Adam 15.
 " Oldřich 54, 79, 432.
 " Radslav 13, 26, 27, 28, 53, 54, 86, 92, 96, 97, 99, 100, 101, 102.
 s Vchynic Václav 53, 54, 86, 99, 100, 102, 117, 221, 222.
 s Vchynic Vilém 294.
 Viden 17, 36, 37, 70, 79, 80, 83, 92, 124, 125, 127, 159, 161, 174, 185, 190, 194, 226, 227, 228, 231, 235, 237, 238, 259, 273, 274, 302, 347, 348, 366, 367, 380, 386, 415, 421, 423, 424, 425.
 Vilém, kníže Výmarské, 30, 147.
 Villé, nejv. voj., 377.
 Vindek Pavel 280.
 Winterberk 116.
 Wintermonat Řeh. 79, 379.
 Wismundy v Rak. 235.
 Vladislav, kníže čes., 131.
 Vladisl. Jag., kr. čes., 48, 133, 136, 143, 147, 148, 173, 174, 270.
 Vladislav, kr. pol., 170.
 Vlašim 18.
 M. Vlaverýn Vác. 383.
 Vodňany 304, 305, 306, 352.
 Vodňanský Mik. 46.
 Wolf Zik. 18.
 Voliň 224.
 Wolkersdorf v Rak. 389.
 Vopálka 116.
 Votice 18.
 Vratislav v Slez. 125, 174, 186, 188, 189, 285, 342, 391, 398, 405, 415, 416, 417, 418, 420.
 Vratislav, kníže slez., 420.
 Vratislav Hertvík 35.
 " Křištof 35.
 s Vrbna Jan 18.
 Vrchoviště 93.
 Vrontecký Vác. 305.
 Vřesovec Wolf 35.
 Vysoký Vác. 306.
- Ž.**
 Zahořanský Pav. 95, 383.
 Zahradecký Jan 2.
 Záluží 18.
 Zastřizil Bernard 18.
 Závří 18.
 Zbiroh 95.
 Zbraslav 137, 316.
 Zeidlic Lad. 57.
 Zelená Hora 372.
 Zelenka Václav 104.
 Zikmund, císař, 147, 171, 345, 357, 420.
 Zikmund, král polský, 167, 170.
 Zlatý Bartoloměj 383.
 Znojmo 2, 18, 81, 308.
 Zvikov 309.
 Zýgl Jiřík 46.
- Ž.**
 Žampach 55.
 Žatec 346.
 Židarský Florian 89, 94, 116.
 s Žerotína Karel 116, 423, 427.
 s Žerotína Lad. Velen 2, 30, 57, 423.
 Žichovice 91, 116.
 Žirovnice 116.
 Žitava 285, 294, 332, 390, 391.
 Žižka Jan 357.

Recd

Stanford University Libraries

3 6105 013 901 454

DB
211.3
S55
v.4

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.

